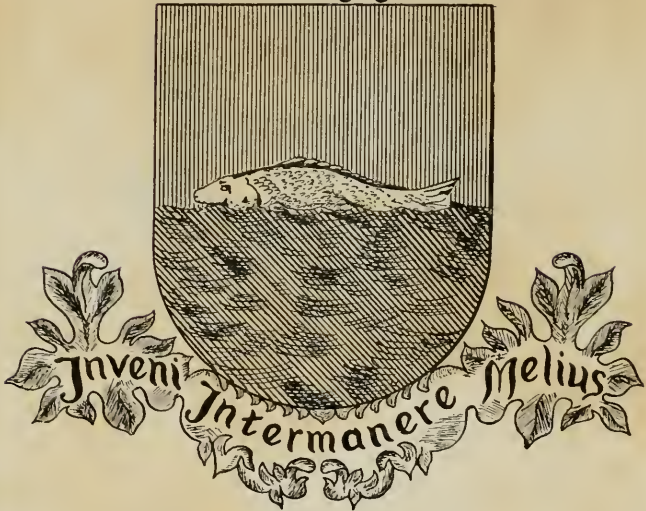

Ex Libris J. J. Mak

G E S C H I E D E N I S
D E R
V A D E R L A N D S C H E
S C H I L D E R K U N S T .

G E S C H I E D E N I S
D E R
V A D E R L A N D S C H E
S C H I L D E R K U N S T ,
S E D E R T D E H E L F T D E R X V I I I E E U W .

D O O R

R O E L A N D V A N E I J N D E N

E N

A D R I A A N V A N D E R W I L L I G E N ,

L E D E N - C O R R E S P O N D E N T E N V A N H E T K O -
N I N K L I J K N E D E R L A N D S C H I N S T I -
T U U T E N Z .

M E T P O R T R E T T E N .

D E R D E D E E L .

T e H A A R L E M , b i j
D e W e d . A . L O O S J E S , P z .

M D C C C X X .

B E R I G T.

*V*oor al hun, die op deze onze Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst hebben ingeteekend, achten wij verantwoording schuldig te zijn, wegens de aanhoudende vertraging, die de uitgave van dit Derde Deel ondervond. De ziekte en het overlijden van de eenige dochter des Heeren VAN EIJDEN, gaf daartoe in de eerste plaats aanleiding, vervolgens is die Heer zelf zeer ongesteld geworden, en, na gedurende eenigen tijd, daardoor in zijne werkzaamheden te zijn verhinderd, in het laatst van Augustus des verleden jaars gestorven (1). Zijne, op verre na, nog niet afgewerkte taak voor dit Deel, heeft de ondergeteekende Mede-Schrijver dus op zich moeten nemen, waardoor deze zijne taak schier verdubbeld is geworden.

Daar dit Deel, dat de vierde en vijfde Afdeeling des Werks behelst (2), en alzoo hoofdzakelijk dient

ter

(1) Zie van dit Deel, bl. 45 e. v.

(2) Zie de Inleiding voor het Eerste Deel geplaatst, en aldaar bl. 10 en 11.

ter bekendmaking van de personen en de aanwijzing der werken van de nog levende Kunstenaars, achten wij het vooral noodzakelijk hier te herhalen, hetgeen wij ten besluite van het Voorberigt aan het hoofd des Eersten Deels zeiden, namelijk:

„ Welke moeite wij ons gegeven hebben, om naauwkeurig te zijn, is het echter gansch niet onwaarschijnlijk, dat men hier of daar onnaauwkeurigheden zal aantreffen: door ons dezelve ter verbetering aan te wijzen, zal men ons zeer verpligten (1),” en alzoo medewerken tot de meerdere volmaking dezer Geschiedenis, strekkende ter meerdere uitbreiding van den roem der Nederlandsche Natie.

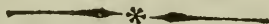
A. VAN DER WILLIGEN.

(1) Van eenige vroegere teregtwijzingen zal men in dit Deel reeds gebruik gemaakt vinden. — Die, welke ons nog mogten geworden, kunnen voor een Vervolg dienen, daar wij niet zullen nalaten, dezelve bij onze overgeblevene aantekeningen te voegen.

*

G E S C H I E D E N I S
D E R
V A D E R L A N D S C H E
S C H I L D E R K U N S T .

V I E R D E A F D E E L I N G .

Levensberigten en Kunstbedrijven van de nog levende beoefenaren der Beeldende Kunsten in ons Vaderland (1).

PHILIPPUS VAN DER SCHLEIJ werd in het jaar 1724 te *Amsterdam* geboren. Hij leerde de Graveerkunst bij zijnen broeder JACOBUS (2), en heeft

(1) En van die, welke sedert het sluiten van ons tweede Deel overleden zijn: gelijk de achttingwaardige grijsaard PHILIPPUS VAN DER SCHLEIJ, dien wij gehoopt hadden, als nog bestaande, aan het hoofd dezer Afdeeling te zullen hebben kunnen plaatsen.

(2) Zie wegens JAC. VAN DER SCHLEIJ, het tweede Deel dezes Werks, bl. 138 e. v.

heeft met denzelfen gedurende omtrent veertien jaren gearbeid aan het vervaardigen van een aantal platen. Daarna heeft PHILIPPUS VAN DER SCHLEIJ het geven van onderwijs in de Teekenkunst bij de hand genomen, en is vervolgens Makelaar in Kunstwerken geworden; gedurende een groot aantal jaren, heeft hij dien post waargenomen, en gedurende dien tijd ook vele en daaronder zeer aanzienlijke Kunstverkoopingen helpen besturen: immers op den Catalogus van een uitstekend Kunstkabinet te *Amsterdam* verkocht, den 20sten Maart 1764 e. v. dagen, komt de naam van PHILIPPUS VAN DER SCHLEIJ, als Makelaar reeds voor; hij was dan ook, niet slechts wegens zijne kunde, maar bijzonder wegens zijne strenge eerlijkheid algemeen geacht. Tot in zijnen zeer hoogen ouderdom gezond van ligchaam en, bij het behoud zijner verstandelijke vermogens, opgeruimd van geest zijnde, bleef hij zich niet alleen met Kunstzaken bezig houden, maar ook nog de Teekenkunst beoefenen: vertoonende aan A. VAN DER WILLIGEN, die hem eenige weken voor zijn' dood bezocht, een, toen onlangs door hem voltooid Teekeningje, met Oostindischen inkt, zijnde een Vrouwebeeldje, de Schilderkunst voorstellende.

Hij overleed te *Amsterdam* den 29sten October, des jaars 1817, en bereikte alzoo den ouderdom van ruim drie en negentig jaren. Gedurende omtrent zeven en twintig jaren, was hij weduenaar, en heeft geene kinderen nagelaten.

ABRAHAM DELFOS, den 8sten Maart des
jaars

jaars 1731 te *Leyden* geboren, en behoorende tot een geslacht van Boek- en Kunsthandelaars, in die Akademiestad gevestigd, heeft zich als een zeer verdienstelijk Plaatfnijder doen kennen, door verscheidene Prenten, als: naar BERCHEM, TENJERS, BROUWER en anderen. Ook heeft hij, een goed Teekenaar zijnde, Platen vervaardigd naar zijne eigene Teekeningen; blijkens eenige der Stadsgezigten in F. VAN MIERIS *Beschrijving der stad Leyden* (1). Zijnde ook de overige Platen in de twee eerste Deelen dezes Werks, door dien Plaatfnijder en Teekenaar, naar Teekeningen van DE BEIJER en BIJLAERD, gegraveerd (2).

ABRAHAM DELFOS maakte ook benevens P. C. LA FARGUE (3), in onderscheidene Teekeningen, eene Afbeelding van de Sledevaart te *Leyden*, door het Tooneelgenootschap *Veniam pro Laude*, gehouden in de jaren 1774 en 1775, ter gelegenheid der luisterrijke Jubelfeesten van *Leyden's* verlossing en van de oprigting harer Hoogeschool (4).
De-

(1) Vervolgd door Mr. D. VAN ALPHEN, drie Deelen in Folio, *Leyden* 1762 tot 1784.

(2) Zie wegens deze Meesters, van dit Werk, D. II. bl. 37 en 243.

(3) Zie wegens P. C. LA FARGUE, D. II. bl. 193 van dit Werk.

(4) Wijlen onze geachte Dichter J. LE FRANCO VAN BERKHEIJ, een der oudste Leden van voornoemd Genootschap, schreef eene zinnebeeldige verklaring dezer luisterrijke Sledevaart, gedrukt te *Leyden* 1776 in 8°.

Deze Teekeningen werden vervolgens, door den Graveur VAN DER WORM (1), in Plaat gebragt.

In de Kunstverzamelingen vindt men fraaije Teekeningen van A. DELFOS, naar Schilderijen van voorname Meesters.

Deze Kunstenaar, een tijdvak belevende, dat ons Vaderland nog eene rijke voorraad van oude Schilderijen bevatte, legde zich ook op den Kunsthandel toe, en had daardoor schier dagelijks gelegenheid ter uitbreiding zijner bespiegelende kennis.

BASAN, in zijne *Dictionnaire* der Graveurs, van ABR. DELFOS, melding makende, zegt, dat hij in het jaar 1729 in 's Hage geboren werd; volgens het door ons ingewonnen berigt, is zulks een misflag van dezen Schrijver.

JACOBUS VAN EIJDEN, werd geboren te Nijmegen, den 23sten December, des jaars 1733. Zijn vader JACOB VAN EIJDEN, broeder van FRANS (2), onderwees hem in de Teeken- en Schilderkunst. Door eigene vlijt maakte hij zich vervolgens bekwaam tot het schilderen van allerlei onderwerpen; maar legde zich echter bijzonder toe op het teekenen van Bloemen, Vruchten en Gedierten met waterverw, alsmede van Stad- en Landgezigten naar het leven. Doch de Kunst, ten dien tijde, in zijne geboorte- en woonplaats weinig aan-

(1) VAN DER WORM heeft ook naar Teekeningen van CHRISTINE CHALON geëetst.

(2) Zie wegens FRANS VAN EIJDEN, D. I. bl. 328 e. v.

aanmoediging vindende, was hij genoodzaakt zich hoofdzakelijk tot het onderwijzen in de Teekenkunst te begeven; en door de aanhoudende bezigheid, die hem dit verschafte, bleef hem weldra geen tijd ter vervaardiging van uitvoerige Teekeningen over. Ook vorderde zijn smaak, in onderscheidene wetenschappelijke vakken, nog een gedeelte van dien tijd; inzonderheid is hij een liefhebber van Grieksche, Romeinsche en Vaderlandsche Oudheden, Penningen en Munten; de Grieksche en Latijnsche talen geleerd hebbende, komen dezelve hem in dit vak zeer te pas; en, tot het aanleggen eener oudheidkundige Verzameling, waarmede hij zich, zoowel als met de Kunstkennis in hoogen ouderdom, nóg verlustigt, was *Nijmegen*, bekend als een verblijf der Romeinen, zeer geschikt, veel leverden die streken immers voor den oudheidkundigen steeds op.

IZAACK SCHMIDT, werd den 11den Julij des jaars 1740 te *Amsterdam* geboren. Zijn vader's jongelings neiging tot de Teekenkunst bespeurende, deed hem daarin onderwijzen. Na eenige lessen van JAN VAN HUISUM gehad te hebben, werd de jonge SCHMIDT onder de leerlingen van J. M. QUINKHART (1) opgenomen; bij denzelven heeft hij gedurende zes achtereenvolgende jaren, zoowel in het schilderen, als in het teekenen onderwijs ge-

(1) Zie wegens dezen, met regt geachten, Kunstenaar, D. II. bl. 23 e. v.

genoten, en begon in het jaar 1760 op zich zelven te werken.

Hij maakte, als aanvanger, een begin met Portretten te schilderen, gelijk hij tot dat vak bij zijnen Meester was opgeleid; doch vervolgens kreeg hij meer smaak in het Landschap; hij legde zich daarop eenen geruimen tijd toe, en geraakte toen aan het schilderen in eene Behangselfabrick, alwaar hij ook den Heer JURRIAAN ANDRIESSEN, zijnen voormaligen medeleerling bij den Heer QUINKHART en vertrouwden vriend, aantrof. Na hier een jaar te zamen gewerkt te hebben, ondernamen zij voortgelijk werk voor eigen rekening, en waren daarin niet ongelukkig, wordende ook door de aanbeveling van hunnen voormaligen Meester QUINKHART begunstigd, zoodat zij voor onderscheidene aanzienlijke huizen, zoo buiten als binnen 's lands, Zaalstukken en Kamersieradenschilderden. In het jaar 1765 deden de beide vrienden, in gezelschap van den Kunstgraveerder R. VINKELES, een reisje door *Brabant*.

Tuschenbeide gaf SCHMIDT ook onderwijs in de Teekenkunst, en legde zich daar meer en meer op toe, naar mate het behangselwerk, dat eertijds een zeer goed bestaan opleverde, door den invloed der mode minder werd; tot hij in het jaar 1772, gehuwd zijnde, en in het geven van onderwijs eene bestendige kostwinning gevonden hebbende, het schilderen met olieerw vaarwel zeide, en alleen de Teekenkunst bleef beoefenen. Inge lijks beoefende hij de Toonkunst; en heeft zich
ook

ook als Schrijver door eenige gedrukte Stukken doen kennen. Zijn eerste Werk was een Blijspel, getiteld: *Lucas en Clarise*, waarin eenige, door hem te zamen gestelde Zangstukjes voorkomen; het werd te *Amsterdam* in 1769 uitgegeven, met een fraai Titelplaatje geteekend en gegraveerd door R. VINKELES, en is te *Rotterdam* gespeeld. Vervolgens vertaalde hij uit het Fransch het Werk getiteld: *Historische Levensbeschrijving van P. P. RUBBENS*; dit Werk werd te *Amsterdam* bij J. SMIT in 1774 in 8°. uitgegeven. In 1785 zag van onzen SCHMIDT een geheel berijmd Tooneelspel, in vijf Bedrijven, getiteld: *Agatha*, het licht; hij voegde daarbij eene geëtste Titelplaat en een Vignet, door hem zelve vervaardigd. In het daaraanvolgend jaar werd van hem, te *Amsterdam*, een berijmd Tooneelstukje uitgegeven, genaamd: *De Zuider-Haaks*; het doelde op eene gebeurtenis van dien tijd, en is mede door een aardig Titelplaatje, dat de Schrijver zelf teekende en etste versierd. Nog heeft hij ter gelegenheid van feestvieringen bij verscheidene Genootschappen, Dichten en Muzijkstukken vervaardigd, waarvan er sommige zijn gedrukt geworden.

In het jaar 1780 gaf hij een eigen geëtt Werkje uit; bestaande uit zes Nederlandsche Gezigten, het werd door hem opgedragen aan den Heere J. B. VAN DEN UPWICH.

In den jare 1759, was IZ. SCHMIDT een der medeoprigters der Stads Teeken-akademie te *Amsterdam*; hij behoorde, tot zijnen dood, onder de

medebestuurderen - dier aanzienlijke Oefenschool, en deed daar verscheidene malen verhandelingen, ter gelegenheid van openbare Prijsuitdeelingen.

Hij was de grondlegger van het Muziekgenootschap *Harmonica*, waarvan het vijf en twintiejarig bestaan in het jaar 1814 plegtig en luisterrijk gevierd werd; op den maaltijd ter dier gelegenheid gehouden, overreikte hem de Dichter H. H. KLIJN, toen Voorzitter, als een blijk van erkentenis, uit naam van alle de Leden des Genootschaps, eene keurig geslepen kristallen Driëkbokaal, met een daarop gegraveerd toewijdings-opschrift. Dit Genootschap, hoewel oorspronkelijk ter beoefening der Toonkunst gevestigd, heeft deszelfs werkzaamheden vervolgens ook tot andere vakken, als de Teeken-, Dicht- en Natuurkunde uitgebreid. Als een geacht Kunstkenner en zeer verdienstelijk beoefenaar der Teekenkunst, behoorde IZ. SCHMIDT, hier dan ook onder de voorname Leden. Deze Kunstenaar bereikte den ouderdom van omtrent acht en zeventig jaren: zijnde den 17den Mei des jaars 1818 in zijn geboorteplaats overleden.

Bij Mevrouw M. A. TREITURE, die hem overleefde, had hij negen kinderen verwekt, waarvan hem slechts vier waren overgebleven: namelijk één zoon (1) en drie dochters. Niet alleen
als

(1) Deze zoon, IZAËK RIEWERT genaamd, beoefent mede de Schilderkunst in het vak der Portretten, zoo in olieverw als craion, ook geeft hij onderwijs in het teekenen en in de wiskunde. Bij de Stads Teeken-akade.

als Kunstenaar, Kunstkenner en Onderwijzer, maar ook als mensch, deelde IZAÄK SCHMIDT in de algemeene achting, en wij hebben hem verscheidene berigten, voor deze onze Geschiedenis, te danken, gelijk wij reeds in ons Voorberigt voor dit Werk hebben gezegd.

ANDREAS CORNELIS LENS, werd in het jaar 1740 te *Antwerpen*, dien voornamen Kweekhof der Nederlandsche Schilders, geboren. Eerst werd hij tot de studie opgeleid; doch koos vervolgens de Schilderkunst tot zijn beroep. EIJKENS was zijn eerste Meester, voorts heeft hij zich ijverig geoeffend onder het opzigt van den met lof bekenden Antwerpschen Historie-Schilder BESCHEIJ, een der Bestuurderen van de Stads Teekenakademie aldaar.

Genoegzame gronden gelegd hebbende, deed LENS eene reis door *Italië*, alwaar hij van de gelegenheid, om zijn kennis te vermeerderen, het beste gebruik maakte, gelijk hij zulks, in zijne geboorteplaats teruggekomen, toonde, door het vervaardigen van verscheidene Schilderijen, welke proeven zoowel voldeden, dat men hem den vereerden post van Medebestuurder der Stads Schilderakademie opdroeg. Ver-

demie, de Maatschappij *Felix Meritis*, en die genaamd: *Kunst zij ons doel*, heeft hij verscheidene Eereprijzen, vergezeld van loffelijke Getuigschriften behaald. Zijne middelste dochter, insgelijks de Kunst beoefenende, slaagt inzonderheid wel in het vervaardigen van Teekeningen met sapverwen, naar Schilderijen.

Vervolgens vertrok de Heer LENS met der woon- naar *Brusfel*, alwaar hij gehuwd en thans (1818) nog woonachtig is.

Voor Z. M. den Keizer van *Oostenrijk* JOSEPHUS den II, deszelfs zuster de Aartshertoginne MARIA CHRISTINA en den Hertog van *Saksen-Tefchen*, heeft de Heer LENS verscheidene Stukken geschilderd; wij herinneren ons, fraaije Altaarstukken en Portretten van dien Meester gezien te hebben.

Hij heeft verscheidene zeer verdienstelijke Leerlingen gevormd, en daaronder den Heer CORNELIS CELS, van wien wij in het vervolg zullen spreken.

Deze grijze Kunstenaar is niet alleen geacht als beoefenaar der Vaderlandsche Schilderkunst; maar inzonderheid ook om zijne uitgebreide beschouwende kundigheden in dat vak: waarvan de Werken, door hem geschreven en in druk uitgegeven, ten bewijze verstreken, zijnde dat getiteld: *Le Costume des peuples de l'Antiquité, prouvé par les monuments*, zelfs meer dan eenmaal gedrukt.

CHRISTIAAN HENNING, werd den 20sten Augustus 1741 te *Erfurt* geboren, en tot de Schilderkunst opgeleid. Herwaarts overgekomen zijnde, bestuurde hij, met zijnen broeder GODFRIED de Behangselfabriek van de zoogenaamde Hoornsche Maatschappij, van welke ook de Prentteekeningen bekend zijn.

Vervolgens zette hij zich te *Haarlem* neder, heeft aldaar verscheidene jaren gewoond, en den post van Medebestuurder bij de Stads Teekenakademie bekleed. Zijn voorname vak was het

tee-

teekenen en schilderen van Vogels in Landfchap-
pen. Als een verdienstelijk Tooneelschilder heeft
hij bij den Amsterdamschen Schouwburg gewerkt.

Men heeft van hem een geëtst Werk, bestaande
uit zes Platen, naar onderscheidene, door hem ge-
teekende, Gezigten, op de Lustplaats *Biljoen*, om-
streeks *Arnhem*. Hij droeg deze Prenten, ieder
afzonderlijk op aan wijlen Z. D. H. onzen Stadhoudcr
Prins WILLEM de V, Hoogstdeszelfs Gemalin en
drie kinderen, mitsgaders aan de Freule J. G. VAN
LIJNDEN.

HENNING dreef ook handel in Kunstwerken, en,
daar hij tot de Broedergemeente te *Zeist*, bij
Utrecht, behoorde, begaf hij zich, in eenen verge-
vorderden leeftijd met der woon daar henen.

ROBBERT MUIS, zoon van WILLEM, en
broeder van NICOLAAS (1), werd den 2den Mei
des jaars 1742 te *Rotterdam* geboren. Hij leerde
de gronden der Teekenkunst bij zijnen vader (2),
doch legde zich vervolgens hoofdzakelijk toe op
het Plaatsnijden.

Men heeft van hem, onder andere, eene groote
Plaat, voortellende den beroemden Schilder CAS-
PER NETSCHER en zijne echtgenootc MARIA GO-
DIN, naar de Schilderij van dien Schilder zeiven,
welke Schilderij eertijds berustende was in het
kabinet van BISSCHOP. Verscheidene ontleedkun-
dige Platen zijn door hem gegraveerd, voor den
Hoog-

(1) Zie D. II. bl. 301.

(2) *Ibid.*

Hoogleeraar SANDIFORT, zoo als in deszelfs Werk getiteld: *Museum anatomicum Academiae Lugduno-Batavae*. Dit Werk heeft hij met P. DE MARE (1), te zamen volvoerd.

Zijne zuster CORNELIA MUIS, geboren te *Rotterdam*, in het jaar 1745, teekent Miniatuurportretten, zoowel naar het leven als naar schilderij.

JURRIAAN ANDRIESSEN, werd geboren te *Amsterdam*, den 12den Julij des jaars 1742. Eenen bijzonderen lust gevoelende tot de Schilderkunst, koos hij die tot zijn bestaan; A. ELLIGER en J. M. QUINKHART, waren zijne Meesters. In 1760 werd hij reeds Lid van de *Amsterdamsche Teekenakademie*. Gedurende eenigen tijd was hij de medehelper van den Kunstschilder J. VAN DREGT (2). Met IZAÄK SCHMIDT (3), schilderde hij in eene Behangselfabriek, vervolgens werkten zij te zamen voor eigene rekening. In het jaar 1765 deden zij, in gezelschap van den Plaatsnijder en Teekenaar R. VINKELES (4), een uitstapje door *Brabant*, ter beschouwing der merkwaardige Kunststukken aldaar.

Op de Stads Teekenakademie te *Amsterdam*, behaalde J. ANDRIESSEN, in het jaar 1766 den
hoog.

(1) Zie wegens P. DE MARE, D. II. bl. 423.

(2) Zie wegens J. VAN DREGT, D. II. bl. 260.

(3) Wij spraken hier voor bl. 5 van IZ. SCHMIDT.

(4) In het tweede Deel bl. 316 vindt men het berigt van R. VINKELES.

hoogsten Prijs, in later tijd is hij Medebestuurder dier Akademie geworden. Hij werd ook Lid van verscheidene andere Genootschappen, ter beoefening van de Teeken-, Bouw- of Doorzigtkunde, en men beschouwde hem altijd als een der waardigste en ijverigste Leden bij dezelve.

In het jaar 1770 begaf hij zich in het huwelijk met Jufvrouw ALETTA NOORDZIEK, en kreeg, onder andere door het schilderen van Zaalstukken en Kamerbehangfels, in aanzienlijke huizen, een goed bestaan. Voor den nieuw gebouwden Amsterdamschen Schouwburg, schilderde de Heer J. ANDRIESSEN, met den Heer H. NUMAN, eenige Tooneelschermen: de fraaije antieke Hofzaal en de Italiaansche Straat zijn van hun werk.

Als onderwijzer in de Teeken- en Schilderkunst, was de Heer J. ANDRIESSEN zeer geacht; eenen gezegenden ouderdom bereikt hebbende, had hij dan ook het genoeg van de vruchten zijner kunde en vlijt, veelal te zien verstrekken tot sieraad en luister van de Vaderlandsche Schilderkunst. Immers telde hij onder zijne Kweekelingen, D. DU PRÉ (1), J. GRANDJEAN (2), H. VOOGD (3), J. KUIJPER (4), W. J. VAN TROOSTWIJK (5), G. J.

MI-

(1) Zie wegens hem, D. II. bl. 393 e. v.

(2) ————— 376 ———

(3) Wij zullen van dezen Meester, die den Nederlandschen roem in *Italië* staande houdt, in het vervolg spreken.

(4) Zie wegens hem, D. II. bl. 438 e. v.

(5) ————— 481 ———

MICHAËLIS, A. J. RUIJTENSCHILD (1) en andere zeer verdienstelijke Kunstenaars, waaronder ook wijlen ANTONIE ANDRIESSEN, broeder van JURRIAAN mag geteld worden (2).

Onder het groot aantal Zaalstukken, door dezen Meester geschilderd, zoo buiten *Amsterdam*, als inzonderheid in die stad, vindt men er zeer fraaije; zij bevatten niet alleen Arkadische Landschappen, maar ook Historische Onderwerpen (3). Voor de.

(1) Wij zullen van de Heeren MICHAËLIS en RUIJTENSCHILD, in het vervolg spreken.

(2) ANTONIE ANDRIESSEN, werd den 23sten Januarij 1746 te *Amsterdam* geboren, hij oefende zich in de Kunst onder geleide van zijnen broeder JURRIAAN, werd in 1766 Lid der Amsterdamsche Stads Teeken-akademie, behaalde drie Prijzen, en is vervolgens gemelden zijnen broeder behulpzaam geweest in het schilderen van Landschappen en derzelver stoffaadje; voorts heeft hij zich bijzonder toegelegd op het geven van onderwijs in de Teekenkunst, aan de huizen van aanzienlijke, onder zijne stadgenooten. Hij overleed in zijne geboortestad, den 19den November 1813. Het was bij hem, dat de Heer VAN TROOSTWIJK, gedurende verscheidene jaren, onderwijs genoot, alvorens hij het schilderen leerde bij JURRIAAN ANDRIESSEN.

(3) Wij spraken in ons tweede Deel bl. 136 van een Behangfel door den Heer JOH. DE BOSCH, in het huis van den Heer FONTEIN geschilderd; volgens nadere opgaaft, is de stoffaadje in dat Behangfel van den Heer JURRIAAN ANDRIESSEN.

dezelve werden dan ook aanzienlijke prijzen betaald.

De werkzame geaardheid van dien grijzen Kunstenaar bleek ook uit de Stukken, die hij op eenige der Amsterdamsche Tentoonstellingen leverde. In onderscheidene Kunstverzamelingen, vindt men fraaije Teekeningen door hem vervaardigd, en zekerlijk kan men, als tot de uitmuntende onder dezelve behorende, die gene tellen, welke in TEIJLER's *Museum* bewaard worden.

Hij overleed in zijne geboorteplaats den 31sten Julij des jaars 1819, na een langzaam verval van krachten.

Van de vier kinderen, welke de Heer J. ANDRIESSEN, bij gemelde zijne huisvrouw verwekte, namelijk twee zoons en twee dochters, beoefent zijn Zoon CHRISTIAAN mede de Kunst; wij zullen van hem, naar de orde, die wij ons hebben voorgeschreven, melding maken (1). Het Portret van J. ANDRIESSEN wordt gevonden in het meergenoemde Werk van den Heer MARCUS.

GUILIELMUS JACOBUS HERREIJNS, werd te *Antwerpen* geboren, den 10den Junij des jaars 1743. Tot de Schilderkunst opgeleid zijnde, behaalde hij bij de beroemde Teeken-akademie zijner ge-

(1) Ook werd ons de kleindochter des Heeren JURIAAN ANDRIESSEN, Mejufvrouw CORNELIA ALETTA VAN HULST opgegeven, als op eene zeer verdienstelijke wijze de Kunst beoefenende, waarin zij door dezen haren achttingwaardigen grootvader onderwezen werd.

geboortestad, in het jaar 1765 den eersten Prijs, wegens eene Teekening naar het levend model.

Het Historische vak door hem verkozen zijnde, had hij zich ook bijzonder op de Meet-, Doorzigt- en Bouwkunde toegelegd, en het daarin reeds zoo ver gebragt, dat hij in het jaar 1766, door het overlijden van den Heer D'HEUR, tot Professor in de gemelde kundigheden benoemd werd; gelijk hij ook in hetzelfde jaar door de stedelijke regering van *Antwerpen*, tot Professor in de Teekunst werd aangesteld.

In het volgende jaar werd hij, door den grooten Raad van *Mechelen*, ontboden, om, op last van 's Lands Bestuur, de voorname gebeurtenissen uit de oude Nederlandsche Historie, in Teekeningen voor te stellen, deze Stukken zijn vervolgens, onder de Regering van de Keizerin MARIA THERESIA, in de Keizerlijke Kunstzaal ten toon gesteld geworden.

In het jaar 1771 werd door den Heer HERREIJNS, eene Stads Akademie te *Mechelen* opgerigt, voor de Schilder-, Beeldhouw- en Bouwkunst, mitsgaders die kundigheden, welke daartoe betrekking hebben. Deze Akademie spoedig in bloei toenevende, nam de Hertog KAREL van *Lotharingen*, haar onder Hoogstdeszelfs bescherming, welke heugelijke gebeurtenis door een luisterrijk feest gevierd werd. Van wege gemelden Hertog; werden dan ook 'sjaarijks Eerepenningen uitgereikt, aan hen, die de Prijzen bij deze Hoogeschool behaalden.

De

De Oostenrijksche Keizer JOSEPHUS de II, in het jaar 1781 de *Nederlanden* doorreizende, werd de Heer HERREIJNS, met een bezoek van dien waardigen Vorst vereerd, en had hij het genoegen van deszelfs hooge goedkeuring te mogen onder vinden.

Voor het Opperbestuur, over de Akademie der Kunsten, te *Brusfel*, hetwelk den Heer HERREIJNS door het Gouvenement werd aangeboden, meende hij te moeten bedanken; gelijk hij ook bedankt heeft, voor eenige zeer voordeelige aanbiedingen, om zich buiten zijn Vaderland te vestigen; waartoe hij mede door den Koning van *Zweden*, in het jaar 1780, deze landen bezoekende, werd aangezocht; doch met de schriftelijke benoeming tot eersten Historie-Schilder van Z. M. vergenoegde zich de Kunstenaar. Vervolgens is hij ook benoemd geworden tot eersten Schilder der Staten van *Braband*.

Thans is hij Bestuurder van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten, te *Antwerpen*, en Profesfor bij dezelve; hebbende hij sedert het jaar 1798, zijne vaste woonplaats wederom in die stad gevestigd.

Het Portret van Keizer JOSEPHUS den II, door den Heer HERREIJNS, ten voeten uitgeschilderd, is bekend door de groote Plaat, die er door den Brusfelschen Graveur A. CARDON, naar gegraveerd is; en wij herinneren ons groote Historische Ordonnantien van hem gezien te hebben, in de openbare gebouwen van *Braband*, welke sinds lange,

door hunne beroemde Kunststukken, zoovele beoefenaars en beminnaars der Kunsten, van wijd en zijd tot zich trokken.

JAN KELDERMAN, werd geboren binnen *Dordrecht*, den 8ten Augustus van het jaar 1743. Zijn vader, die het Ambt van Stadhouder of Onderschout in die stad bekleedde, spaarde geene zorg noch kosten aan zijne opvoeding, hebbende nem daarom al vroegtijdig op eene Kostschool besteed, waar hij ook in de Wiskunde onderwezen werd; vervolgens bestelde men hem bij den Kunstschilder WOUTER DAM (1), bij wien hij goede vorderingen maakte in het teekenen. Dan daar men voor had, hem tot de Vestingbouwkundige aan te kweeken, zoo werd dit voornemen verijdeld, door den onverwachten dood van zijnen vader, waardoor men zich genoodzaakt zag den post als Stadhouder voor den zoon te verzoeken; welken men dan ook verkreeg.

De Stadhouder KELDERMAN, zag nu zijne loopbaan bestemd; maar zijne post liet hem nog al eenige oogenblikken over, om zich in de Schilderkunst te oefenen, en hij legde zich daarin bijzonder toe op het schilderen van Bloemen, Fruchten en Vogels.

Eene gedurige verkeering met den Schilder JORIS PONSE, die als de Kunst-vader der thans levende van Meesters de Dordsche Kunstschool moet aangemerkt worden, was hem zeer voordeelig in

het

(1) Zie wegens hem, D. II. bl. 192.

het voortzetten zijn studiën, gelijk ook de verkeer-
ring met de destijds aankomende Schilders, M.
VERSTEEG. J. EN A. VAN STRIJ, W. VAN LEEN
en andere, hem aanvuurde, om ijverig op de
Kunstbaan voort te streven.

Verfcheidene rijk geordonneerde Bloem- en Fruit-
stukken werden dan ook door hem vervaardigd;
doch, daar hij de Kunst niet als beroepsbestaan
hanteerde, zijn dezelve, onder de bezitters van
Kunstkabinetten, niet verspreid, maar berusten
nog onder hem zelve en bij eenige zijner goede
vrienden, als bij den Heer HECK DE BRUIN, bij
ons en eenige anderen. Alle leveren duidelijke be-
wijzen op van zijnen goeden smaak, in de zamen-
stelling en behandeling dezer onderwerpen.

Hoog bejaard, maar nog zeer welverënd, ver-
lustigt hij zich in de beschouwing der Kunst-
voortbrengfels van voorname Meesters, en in zijne
Kunstverzameling; schoon zelf het penfeel niet
meer behandelende. En hartelijk wenschen wij
onzen vriend, dat hij zich daardoor, tot het
hoogste peil des menschelijken levens, den last
des ouderdoms verligten zal.

JOHANNES CORNELIS MERTENS, werd
uit ordenlijke burger-ouders geboren te *Amster-
dam*, in 1743. De stand waarin zij leefden, stel-
de hen in staat, dezen hunnen zoon eene goede
opvoeding te geven, en hem alles te laten leeren,
waartoe zijne neiging strekte. De Teekenkunst
werd door hem mede gekozen, en zijne geneigd-
heid voor dezelve was oorzaak, dat men hem,

die anders voor het Koopmanskantoor bestemd was, bij den Kunstschilder ANTONIJ ELLIGER besteedde, om hem in de Schilderkunst te onderwijzen; dan hij bleef slechts een jaar bij denzelfden: naardien hem het onderrigt van ELLIGER, die meest alleen *Basreliefs* in het graauw schilderde, niet beviel, vandaar bestelde men hem dan bij den beroemden Portretschilder JOHAN MAURITS QUINKHART, waar hij goede lesfen ontving, en bij wien hij vijf jaren volhield; wordende vervolgens, tot voortzetting zijner studiën naar *Antwerpen* gezonden, om daar de Akademische lesfen bij te wonen, en naar het naakt model te teekenen. Hier vond hij een ruim veld geopend, om zijne studiën te bevorderen, naar de Werken van RUBENS, VAN DIJCK, JORDAANS en andere vermaarde Meesters der Vlaamsche School. Twee jaren hiermede doorgebracht hebbende, keerde hij naar zijne geboortestad terug, en legde zich toe op het schilderen met olieverw, maar verliet die schilderwijze, en begaf zich aan het teekenen met *crayon*, vervaardigende vele Portretten in pastel; maar oordeelende, dat die Schildersfoort niet genoeg bestand was voor de werking der lucht en het licht op de drooge verwstof, ging hij over tot het vervaardigen van Portretten met zwart krijt, op de gewone wijze; doch op zijn Werk werd toen aangemerkt, dat het te ruw en niet zuiver genoeg van behandeling was: waarom hij besloot eene wijze van teekenen aan te nemen, door welke hij met zwart krijt, Teekeningen vervaardigt, die in

tee.

teedere uitvoerigheid en tevens kracht uitmunten (1); en, zonder bril of oogglazen te gebruiken, heeft hij, hiermede tot heden toe voortgaande, vele fraaije Teekeningen geleverd, welke in zuiverheid, netheid, uitvoerigheid en kracht de graveerfels met het ponfoniſzer evenaren..

Bij Hare Majesteit de Koningin der *Nederlanden* en andere Vorftelijke en aanzienlijke perſonen, binnen en buitenslands beruſten van zijne Teekeningen, als ook te *Amſterdam*, in de Kunſtverzameling van den Heer H. WILLINK, en te *Rotterdam*, bij den Heer HENDRIK ROCHUSSEN, deſzelfs Portret. Vele zijner Teekeningen zijn naar Schilderijen vervaardigd.

Tweemaal is MERTENS getrouwd, zijn eerſte echtgenoote ſtierf bij de twaalfde bevalling in het kinderbed, en de tweede, zijne nog trouwhartige wederhelſt is Meſjufvrouw HELENA JANSZENS; zoo wij wel onderrigt zijn, houdt de Heer MERTENS thans zijn verblijf te *Utrecht*.

WIJBRAND HENDRIKS, werd den 24ſten Junij des jaars 1744 te *Amſterdam* geboren; het was daar, dat hij de eerſte gronden der Kunſt legde, en zich op de Stads Teeken-Akademie vlijtig oefende, zoodat hij bij dezelve drie Prijzen achter elkander behaalde.

Hij ſchilderde vervolgens in de Behangſelfabriek van JOHANNES REMMERS, gelijk wij in het levensbe-

(1) Dergelijke heeft men van eenen Duitſcher, genaamd J. HOCH.

berigt van w. J. LAQUI, reeds gezegd hebben (1). Gunstige vooruitzigten deden den Heer HENDRIKS eene reis naar *Engeland* ondernemen; doch, het ongeluk hebbende van aldaar ziek te worden, verbleef hij er niet lang, maar keerde naar het Vaderland terug.

Haarlem tot zijne woonplaats kiezende, woonde hij daar eenige jaren, gehuwd zijnde met de weduwe van den Kunstschilder ANTHONIE PALTHE (2). Zij begaven zich voorts naar het dorp *Eden*, op de *Veluwe*. De schilderachtige Gezigten daar omstrecks, en de huisfelijke tooneelen der landbewoners, leverden den Heer HENDRIKS, veel stof voor zijne teekeningen en zijn penseel. Het aandenken aan *Haarlem*, bleef echter dierbaar, en men keerde derwaarts terug in het jaar 1786. De post van Kastelein in TEIJLERS Fundatiehuis en Opzigtter over het Kunstkabinet in hetzelfde opengevalen zijnde, door het bedanken van den Heer V. VAN DER VINNE (3), werd die post in het gemelde jaar den Heer HENDRIKS opgedragen: zoodat hij zich toen met der woon in het gemelde Fundatiehuis vestigde. Hij bekleedde ook, gedurende eenen geruimen tijd den post van Medebestuurder bij de *Haarlemsche Stads Teeken-Akademie*.

Zijne omstandigheden van dien aard zijnde,
dat

(1) Zie D. II. bl. 276 e. v.

(2) —————

(3) Zie wegens hem, D. II: 253 e. v.

dat hij niet bepaaldelijk voor den kost behoefde te arbeiden, doorliep zijne spelende genie schier alle vakken der Kunst. Tusschenbeide deed hij, met eenige Kunstvrienden, een togtje in de Oostenrijksche *Nederlanden*, en verlustigde zich in de beschouwing der beroemde voortbrengfels van de Vlaamsche School.

In later tijd werd hij ook, om zijne kunde in het bespiegelend gedeelte der Schilderkunst, tot Lid-correspondent, bij de vierde Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut gekozen.

Het ongeluk gehad hebbende van zijne echtgenoot, door den dood te verliezen, was hij, na verloop van eenigen tijd hertrouwd met Mejufvrouw G. HARMSSEN, weduwe van den Haarlemschen Stads Organist J. RADEKER. Hij leefde met haar, gedurende verscheidene jaren op eene zeer genoegelijke wijze, tot dat zij hem in Zomermaand, des jaars 1817, door eene slijmberoerte plotseling werd ontruk. Deze slag trof den grijzen Kunstenaar zeer; en nu kwam hem zijn werkzame aard en ijver voor de Kunst, bijzonder te stade, om hem eenige verstrooiing te bezorgen; hij maakte daarvan dan ook, zooveel zijn ternedergedrukte geest hem toeliet, gebruik.

Men heeft van dezen Meester niet alleen fraaije Bloemstukken, Landschappen, Binnenhuisjes en welgelijkende, krachtig geschilderde Portretten, Regenten- en Familiestukken; maar ook Stukken met dood Wild in den trant van JAN WENINX, Stads Gezigten en Buurtjes, in welker natuurlijke voor-

stelling hij, volgens het algemeen gevoelen bijzonder slaagt. In verscheidene aanzienlijke Kunstverzamelingen vindt men van zijn Werk, en hetzelfde is federt ettelijke jaren nog algemeener bekend geworden, door de openbare Tentoonstellingen (1).

Onder de Teekeningen van den Heer HENDRIKS, welke in de Kunstboeken der liefhebbers bewaard worden, vindt men kapitale naar Schilderijen van voorname Meesters: als naar de beroemde Doelstukken van FRANS HALS, naar CORNELIS VAN HAARLEM en andere.

Een Stads Gezigt in *Haarlem* op de *Amsterdamfche* Tentoonstelling in het jaar 1818 (2), onder meer andere Stukken, door dezen Meester geleverd, droeg inzonderheid zoo om de behandeling als treffende natuurlijke voorstelling de algemeene goedkeuring weg, en strekt ten bewijze, dat 'smans Kunstvuur, in zijnen gevorderden leeftijd, nog niet is uitgedoofd, en hij nog kracht en geschiktheid heeft, om daaraan te voldoen. Moge hem dezelve nog lang bijblijven!

In den Herfst des jaars 1819, op zich zelve verkiezende te wonen, bedankte de Heer HENDRIKS voor den post van Kastelein in TEIJLERS
Fun-

(1) Zie de Lijsten van die te *Amsterdam* gehouden in 1810, 1814, 1816 en 1818; alsmede die van de *Haagsche* in 1817.

(2) Zie op de Lijst van dit jaar No. 105.

J. E. Karsus sculp. 1822.

Fundatiehuis en Opzigter over het Kunstkabinet voornoemd, welke post door hem gedurende drie en dertig jaren was waargenomen; hij verliet echter *Haarlem*, finds zoo vele jaren zijne bestendige woonplaats, niet. De Heer G. J. MICHAËLIS, van wien wij in het vervolg zullen spreken, werd ter vervulling van dien post benoemd.

Het Portret van den Heer HENDRIKS, naar de Schilderij door hem zelve, vindt men op Plaat A. No. 1.

HERMANUS NUMAN, werd in het jaar 1744 geboren te *Eringe*, een dorp niet verre van de stad *Groningen*, in de provincie van dien naam gelegen. Weinig tijds na zijne geboorte, begaven zijne ouders zich met der woon naar gemelde stad, alwaar zijn vader opvolger werd in eene fabriek van verlakte Goederen, die zijn grootvader en oom, lange jaren gehad, en tot eene aanmerkelijke uitgebreidheid gebragt hadden (1). Dit verlakt Werk werd met Beeldjes, Landschappen, Bloemen en Vruchten beschilderd, en hierdoor werd de zucht van den jongen NUMAN, voor de Schilderkunst opgewekt. Hij oefende zich vervolgens gedurig, onder opzigt van een der bekwaamste personen, als

(1) Het Groninger verlakt Werk was destijds, als bijzonder fraai en deugdzaam, zeer beroemd en algemeen in gebruik, zijnde het Engelsche toen niet bekend, althans niet onder ons, naderhand is die fabriek, gelijk zoo vele andere, door den buitenlandschen invoer, vervallen.

als vaste Schilders in de fabriek werkende, eerst in het teekenen en vervolgens in het schilderen, tot omtrent zijn zeventiende jaar; en nu die Kunst, waarin hij eenige vorderingen gemaakt had, volkomener willende leeren, ten einde daarin een bestaan te vinden, wenschte hij in *Holland*, onder het opzigt van een' bekwaam Meester voort te arbeiden. Zijne ouders echter, voor de verleiding der, aan zich zelve overgelatene jeugd vrezende, meenden dezen zijnen wensch niet te moeten toestaan, voor dat zij een' man gevonden hadden, aan wien zij hunnen zoon, ook wat de zedelijkheid betref, volkomen konden toevertrouwen, en dezen, na verloop van eenigen tijd, in den Heer JAN AUGUSTINI te *Haarlem* (1), gevonden hebbende, werd de jongeling bij hem, als inwonend leerling besteld, voor den tijd van vier jaren; die tijd verloopende, bleef hij nog gedurende eenigen tijd bij zijnen Meester, om hem behulpzaam te zijn aan het Behangfelwerk, waarmede hij toen veel te doen had. Zijne ouders nu verlangende, hem bij hen terug te zien, voldeed hij aan hunne begeerte, en begaf zich naar *Groningen*, alwaar hij met het vervaardigen van Portretten, zoo in olie- als in pastel veel te doen had, en wel-

dra

(1) Zie wegens dezen Meester, D. II. bl. 190 e. v. De medegezel van den jongen NUMAN, zich toen ook, als leerling, bij den Heer AUGUSTINI bevindende, was EGBERT VAN DRIELST, mede een Groninger van geboorte, en dien wij nader zullen doen kennen.

dra zooveel overgaarde, dat hij zijne begeerte om een reisje naar *Parijs* te doen, kon volbrengen. De beroemde P. CAMPER, dien wij reeds als een voornaam voorstander der Schilderkunst deden kennen (1), en die toen Hoogleeraar bij de Groningsche Akademie was, ondersteunde NUMAN'S reis-ontwerp, zoodat hij, in zijn vier en twintigste jaar zijnde, voorzien van goede onderrigtingen en aanbevelingen, naar de hoofdstad van *Frankrijk* vertrok, met oogmerk om aldaar een jaar te verblijven. Vlijtig beoefende en bestudeerde hij daar de Kunst, en onder andere; kennis gemaakt hebbende met den beroemden Plaatsnijder LE BAS, gaf zulks ook aanleiding, om dat Kunstwerk te beproeven.

Amsterdam, toen bloeiende door den handel, trok een aantal Kunstenaren; en het was dan ook daar, dat de Heer NUMAN, vervolgens zijne bestendige woonplaats vestigde. Behalve Portretten, heeft hij aldaar, met den Heer J. ANDRIESSEN, eenige fraaije Tooneelfchermen voor den nieuw gebouwden Schouwburg geschilderd. Ook vervaardigde hij een stel van vier en twintig Prentteekeningen, verbeeldende Hollandsche Buitenplaatsen, en gaf die, met derzelve Beschrijving uit, in het jaar 1797. Zij zijn in den trant van die der Zwitserfche Gezigten van ABERLI en dergelijke, luchtig geëst en overigens in kleuren met het penseel opgewerkt. In verscheidene voorname Kunst-

(1) Zie D. II. bl. 161 e. v.

Kunstverzamelingen, vindt men Teekeningen van den Heer NUMAN, hetzij Landschappen naar het leven, volgens zijne eigene ordonnantie of naar Schilderijen (1). Sedert lang legt hij zich bijzonder toe op het geven van onderwijs in de Teekenkunst, en heeft ten dien einde een Werk vervaardigd, dat in druk werd uitgegeven (2). Bij de Maatschappij *Felix Meritis*, is hij Directeur en Lid van het Koninklijk Nederlands Instituut.

J. Z. PREIJ, hoewel in het jaar 1744, den 28sten October, te *Praag* geboren, rangschikken wij onder de Nederlandsche Schilders: omdat hij sedert vele jaren zijn bestendig verblijf onder ons houdt.

De gronden der Kunsten, in zijne geboorteplaats gelegd hebbende, ter beoefening van het Historische vak, begaf hij zich, omtrent zestien jaren oud zijnde, naar *Weenen*; hier geraakte hij aan het werk, hielp eenige Zalen van het Keizerlijk Slot te *Presburg* schilderen, kreeg vervolgens het beftuur over dat werk, en ging verder voort met
zich

(1) In de beroemde Verzameling van PLOOS VAN AMSTEL, bevond zich eene Teekening van NUMAN, naar den Delftschen VAN DER MEER, zijnde een Stadgezicht, welke voor f 66 — verkocht werd, zie den *Catalogus* bl. 123 No. 3:

(2) Dit Werk is getiteld: *De beoefening der Teekunde, door de eerste gronden der Meetkunde gemakkelijk gemaakt*, en werd te *Amsterdam* in 1807 tot 1810 uitgegeven, en algemeen zeer gunstig beoordeeld.

zich weder in zijne geboortestad te oefenen, tot hij naar *Dresden* reisde, inzonderheid ook met oogmerk, om de beroemde Kunstwerken aldaar te bestuderen. Hij schilderde mede voor den Schouwburg in de Duitsch-Keizerlijke Hoofdstad, en begaf zich voorts naar *Frankfort*, alwaar hij zich eenigen tijd ophield. Vanhier nam hij de reis aan naar *Holland*, omstreeks het jaar 1770, met oogmerk, om vandaar naar *Engeland* over te steken; doch dit ontwerp, door eene ziekte verijdeld zijnde, vestigde hij zich te *Rotterdam*, en houdt aldaar sedert dien tijd zijne woonplaats; makende van het onderwijzen in de Teekenkunst zijne hoofzaak, waartoe niet alleen zijne beoefenende, maar ook zijne bespiegelende kennis, mitsgaders zijne bedrevenheid in de Geschied-, Doorzigt- en Bouwkunde, hem zeer dienstig zijn.

Men vindt ook van het Teekenwerk dezes Meesters, in onderscheidene Kunstverzamelingen.

ANTOINE DANIEL PRUDHOMME, werd den 2den April, des jaars 1745 te *Zwol* geboren. Door zijne ouders, tot de geleerde studiën voorberecht zijnde, bestelden zij hem op de Latijnsche Scholen; doch, daar zijne lust bijzonder tot de Teekenkunst overhelde, bereikte hij de Hoogeschole niet. De door hem geliefkoosde Kunst, echter meer als liefhebber beoefenende, dan met oogmerk, om die tot zijn bestaan te kiezen, schieen hij zich tot den Koophandel te zullen bepalen; in het jaar 1775 vertrok hij dan ook naar *Demerarij*, doch verbleef er niet lang. Te *Amster.*

sterdam teruggekeerd zijnde, had hij aldaar gedurende tien jaren, dat hij er zich ophield, goede gelegenheid om, als uitspanning en bijwerk, niet alleen de Teeken- maar ook de Schilderkunst te beoefenen, terwijl hij dagelijks met vele, en daar onder geachte Kunstenaars verkeerde.

Naar zijne geboorteplaats teruggekeerd zijnde, en dezelve tot zijne beständige woning gekozen hebbende, bleef de Heer PRUDHOMME de Kunst voortzetten: schilderende Landschappen, Zee- en Stadgezigten, ook heeft hij Portretten vervaardigd: onder andere, dat van den Hoogleeraar te *Franker*, E. J. GREVE, ter welker gelegenheid onze beroemde Dichter FEITH den Schilder een vereërend versje toezond. Op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in 1818 gehouden, leverde hij een Landschap en twee Zeegezigten (1).

Hij gaf tuschenbeide ook aan eenige jonge lieden onderwijs in de Teekenkunst, gelijk dan ook onze jonge en veel belovende Kunstenaar J. SCHOEMAKER DOIJER, aanvankelijk bij hem leerde.

CORNELIS BUIJS, zoon van JACOBUS, van wien wij in ons tweede Deel spraken (2), werd in het jaar 1745 te *Amsterdam* geboren zijnde, door zijnen vader tot de Schilderkunst opgeleid, en daarin onderwezen. Hij beoefende ook de

Tee-

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 23 No. 312 en 313.

(2) Zie van hetzelfde bl. 85 e. v.

Teekenkunst op de Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie, met een uitstekend gevolg, en wij vinden hem reeds in het jaar 1768 onder de Leden van de eerste Klasse opgeteekend (1), daar hij bij dezelve verscheidene Prijzen behaalde.

In vervolg van tijd legde de Heer C. BUIJS zich dan ook meer bepaaldelijk op de Teekenkunst, dan wel op het Schilderen toe. Het geven van onderwijs in de eerstgemelde Kunst, werd door hem tot zijn bestaan gekozen; wegens zijne bijzondere geschiktheid in dat vak, had hij er veel mede te doen, gaat daarmede thans hoog bejaard zijnde, nog voort, en heeft het genoeg van vele zijner Kweekelingen aanmerkelijk gevorderd te zien.

Gelijk wijlen zijn zeer verdienstelijke vader, is de Heer C. BUIJS, Medebestuurder van de Stads Teeken-Akademie.

Niet alleen teekent hij een fraai Akademiebeeld; maar inzonderheid ook Landschappen naar de natuur, en Stadgezigten in den smaak van J. VAN DER HEIJDE; ook heeft men van hem zeer fraaije Teekeningen naar Schilderijen van onderscheidene Meesters. Met veel genoeg zien men dan ook van zijn Werk in de Kunstboeken der liefhebbers.

's Mans Portret wordt gevonden onder die van Kunstenaars en Liefhebbers, voorkomende in het meer genoemde Werk van den Heer MARCUS.

(1) Zie OTTEN HUSLIJ, *Rédev. over de Lotgev. van de Akademie der Teekenkunst, te Amsterdam 1768* bl. 4.

JOHANNES PETRUS VAN HORSTOK, werd den 1sten April van het jaar 1745 te *Overveen*, bij *Haarlem* geboren. Zijne ouders, gaarne voldoende aan zijne neiging tot de Schilderkunst, gaven hem gelegenheid om zich daarin te oefenen. T. H. JELGERSMA (1); onderwees hem aanvanke-lijk, en P. BARBIERS, te *Amsterdam*, dien wij reeds als een geacht Kunstenaar deden kennen (2), was vervolgens des jongelings Onderwijzer, bijzonder in de Doorzigtkunde; ook werd de *Amsterdam-*sche Stads Teeken-Akademie zeer vlijtig door hem bezocht. Na zich op die wijze eenige jaren geoefend, en als leerling en aankomeling geschilderd te hebben, zette VAN HORSTOK zich te *Alk-*maar, als Kunstschilder neder. Verscheidene ja-
ren heeft hij daar gewoond, en gedurende dien
tijd niet alleen Portretten en Kabinetstukjes, maar
eenige Altaar- en Kerkstukken (3) geschilderd.
Ook deed hij zich gedurende dien tijd: namelijk
in het jaar 1800 kennen, door een *Berigt* wegens
de uitvinding, om de gewone olieverwkleuren zoo-
danig te vermommen, dat zij met water vermeng-
baar

(1) Van T. H. JELGERSMA, spraken wij in ons eerste Deel bl. 117.

(2) Zie van dit Werk, D. II. bl. 141 e. v.

(3) Onder andere in de Kerk te *Bergen*, bij *Alk-*maar, een Kerkstuk, voorstellende eene Procesfie, met eene menigte Beelden en een Altaarstuk, te *Alk-*maar, in de Kerk op de Oudegracht.

baar zijn enz. gevolgd door een *Berigt*, om met Oost-Indifchen inkt en deze vermomde olieverb, zonder uitfparen te kunnen wafchen. Voor welke nieuwe uitvinding, als verfchillende van die des Heeren MENSART, te *Brusfel*, aan den Heer VAN HORSTOK, door de Nederlandfche Huishoudelijke Maatfchappij is toegelegd geworden, de zilveren Medaille en eene remuneratie van vijfzig Dukaten (1).

Eenigen tijd daarna, zich te *Haarlem* nedergezet hebbende, werd door VAN HORSTOK, in het jaar 1808 aan gemelde Maatfchappij eene memorie ingezonden; *Over de ontdekking en bereiding van okeraarde*, enz. voor welke memorie hij insgelijks de zilveren Medaille der Maatfchappij behaald heeft (2).

De perfonen, in de huisfelijke Tooneeltjes, door dezen Meester gefchilderd voorkomende, zijn veelal naar de Noordhollandfche wijze gekleed. Men vindt dezelve in onderscheidene Kunstkabinetten: die, welke zich bij den Heer DE LEEUW, Wijnkooper te *Alkmaar*, en onder de aanzienlijke Ver-

za-

(1) Zie gemeld berigt, gedrukt bij C. PLAAT en A. LOOSJES PZ. te *Haarlem* 1800, en te vinden in de Werken van gemelde Maatfchappij, onder de *Nuttige Voorstellen* No. 2.

(2) Zie gemelde Memorie, gedrukt te *Haarlem*, bij A. LOOSJES PZ. 1800, en te vinden in de Werken van gemelde Maatfchappij, onder de *Nuttige Voorstellen* No. 5.

zamelingen van Mejufvrouw HOOFMAN te *Haarlem*, en van den Heer BRENTANO, te *Amsterdam* bevinden, meent men onder de beste Werken van J. P. VAN HORSTOK, te moeten rangschikken. In de Verzamelingen van Papierkunst, komt zijn Werk ook meermalen voor: in die van den Heer W. P. KOPS te *Haarlem*, bevonden zich twee van hetzelfde, die, bij het verkoopen dezer keurige Verzameling, in het jaar 1808, de fomma van *f* 125 — hebben opgebracht (1).

Eenige jonge lieden werden door dezen Kunstschilder onderwezen. Onder zijne leerlingen behooren A. DE VISSER te *Alkmaar*, en JAN REEKERS te *Haarlem*, beide thans de Teekenkunst onderwijzende, en van welke wij nader zullen spreken.

De Heer VAN HORSTOK, ook thans nog ijverig arbeidende, behoort mede tot het Bestuur van *Haarlems* Teekengenootschap.

's Mans Portret is te vinden in het meergenoemde Werk van den Heer MARCUS.

EGBERT VAN DRIELST, werd in *Groningen* geboren, in het jaar 1746. De eerste beginselen der Kunst leerde hij bij eenen FRANSE, die daar ontboden was, om in de fabriek van eenen Kunstverlaker te werken. Deze den goeden aanleg

(1) Zie den Catalogus dier Verzameling, bl. 80 No. 7 en 8. De Heer J. P. VAN HORSTOK, heeft in vroeger tijd twee Vignetten met zinnebeeldige ordonnantiën geëetst; doch dien Kunstarbeid niet voortgezet.

leg van den jongen VAN DRIELST, opgemerkt hebbende, onderwees hem met genegenheid, en bragt hem zoo ver, dat hij kon beproeven, om door de Kunst zijn bestaan vinden; waartoe hem de gelegenheid gunstig was, door bij den Schilder AUGUSTINI te *Haarlem* (1), in deszelfs Behangfelfabriek geplaatst te worden; en zich daar in het schilderen met olieverw te oefenen. Dit was ten dien tijde de meest gewone Leerschool der jonge Schilders, waarin verscheidene beroemde Meesters van onzen leeftijd, tot bekwame Kunstschilders gevormd zijn; doch ook andere eene zekere behangfelachtige dikheid en krachteloosheid in hunne Werken is bijgebleven, welke zij niet dan met veel moeite ontwennen konden. Te regt merkt de Heer Secretaris JACOBUS DE VOS WILLEMSZ. in zijn verslag bij de tweede openbare Zitting der vierde Klasse, van het Koninklijk Nederlandsch Instituut aan. „ Dit was destijds de „ gewone opleiding van jonge Kunstnaren. Daar „ het schilderen van Behangfels vrij algemeen was, „ en zij daardoor spoedig zekere vaardigheid en „ kennis van de verwen verkregen. Intuschen „ gelooven wij, dat het voor de echte Kunst „ een geluk is, dat dit in onbruik is geraakt, „ hoezeer het voor sommigen eene ruime bron „ van bestaan was: want daar die soort van Werk „ doorgaans vooraf in prijs is bepaald, en bij „ wijze van Fabrijk gedreven werd, bleef het „ meest-

(1) Zie wegens dezen Meester, D. II. bl. 190 e. v.

„ meestal oppervlakkig en kon niet met die studie
 „ behandeld worden, welke een goed Schilderstuk
 „ vordert. Zeker is het, dat, toen dit Werk het
 „ meest in zwang was, de echte Kunst allengs
 „ verminderde, en dat zij met het verval der Fa-
 „ brijken, het hoofd weder heeft opgestoken, en
 „ snelle vorderingen gemaakt heeft. VAN DRIELST
 „ zelve en meer anderen, betuigden dikwerf veel
 „ moeiten gehad te hebben, zich het gemanierde,
 „ hetwelk zij van hunnen vroegeren leeftijd had-
 „ den overgehouden, af te wennen.”

VAN DRIELST geraakte vervolgens ook in ken-
 nis met den Kunstschilder H. MEIJER te *Haarlem*,
 en ontving van hem uitmuntende lessen ter be-
 ftudering der Natuur, gelijk hij dan ook met
 denzelven, zooveel zijnen tijd het toeliet, zich
 bevljigtigde, om, in de omstreken van *Haarlem*, naar
 het leven te teekenen. Zijne bekwaamheid werd
 hierdoor zeer vermeerderd, en hij zag zich weldra
 in eene voorname Behangselfabriek te *Amsterdam*:
 die van SNIJERS, verplaatst. Hier kreeg hij kennis
 aan den beroemden Kunstschilder J. CATS (1),
 met wien hij, tot nut van SNIJERS, vele voorna-
 me Werken in het vak der Behangfels vervaardig-
 de. Dan in nog gelukkiger omstandigheden ge-
 raakte hij, toen hij de Kunst meer als Kunstschilder
 konde beoefenen, waartoe hij werd in staat ge-
 fteld, door de begeerte der liefhebberen, om Tee-
 keningen en Schilderwerken van hem te koopen,
 ter-

(1) Zie wegens J. CATS, D. II. bl. 303 e. v.

terwijl hij door zijne bekende leerzucht en achttingwaardig gedrag toegang verkreeg tot de voornaamste Kunstverzamelingen, waarin hij, als zich tot het Landschap bepaald hebbende, de Werken van RUISDAEL, HOBBEEMA en WIJNANDS, naar welgevallen kon bestuderen; en, door zijneigen Kunstgevoel geleid, floeg hij den regten weg in, om hunne keuze en behandeling der onderwerpen, bij de Natuur zelve te vergelijken, ten welken einde hij zich naar die Landstreken begaf, welke hij daartoe de geschiktste achtte. Het Landschap *Drenthe*, en bijzonder dat gedeelte den *Eekst* genaamd, werd alzoo vlijtig door hem bezocht; vandaar bragt hij eenen voorraad van Schetsen en Teekeningen mede, welke de bouwstoffen opleverde voor het zamenstellen van Landschapsteekeningen en Schilderstukken, die meer den stijl en den smaak der beste Landschap schilders van de vorige eeuw nabij kwam, als men sedert dien tijd doorgaans gewoon was.

Met eer en voordeel werden nu zijne ijverige pogingen, om zich als een echt opvolger der voornaamste Landschap schilders van de Hollandsche School te doen kennen, bekroond. Vele jonge Schilders in dat vak, werden door hem aangespoord, om zijnen smaak te volgen, en sommige door hem op den regten weg gebragt, geraakten tot een' hoogen trap van volkomenheid.

Een verval van krachten, met *rhumatique* pijnen verzeld, deed hem bezwijken. Hij overleed den

4den Junij des jaars 1818, en alzoo in den ouderdom van twee en zeventig jaren.

Gehuwd zijnde, werd hij door den vroegen dood van eenen zoon in rouw gedompeld; en later verloor hij den voorzoon zijner echtgenoot, die hij tot een beroemd Kunstschilder meende op te brengen, zoodat hem dit sterfgeval inzonderheid bedroefde.

Bij de oprigting van het *Koninklijk Hollandsch en naderhand Nederlandsch Instituut*, werd hij tot Lid van de vierde Klasse benoemd, en bekleedde dien post tot aan zijnen dood met algemeene goedkeuring.

Middelmatig van lengte, eenvoudig in het voorkomen en zeer bedaard in den omgang was hij, echter diepdenkend, bezittende een juist oordeel, zoodat zijne gesprekken over de kunst beknoptheid en bondigheid kenmerkte. Ingetogen en zedig zijnde, liet hij zich niet te veel voorstaan op zijne kunst en zijnen roem.

Of VAN DRIELST geëst heeft, durven wij niet bepalen; maar de verdienstelijke SCHWEGMAN, heeft verscheidene Landschappen naar zijne Werken in het koper gebragt (1).

Belangende zijn Kunstkarakter, meenen wij, dat de Werken van VAN DRIELST eenen voornamen rang onder die van de latere Meesters der Hollandse Schilderschool moeten worden toegekend.

Zij-

(1) Zie D. II. bl. 448.

Zijne onderwerpen bestaan voornamelijk in boomrijke Landgezigten, eenvoudige Boerewoningen en Hutten, bij Zomer- en Wintertijd, niet overtollig, maar met welgeteekende Beeldjes en Beesten gestoffeerd. Verwijderd van den smaak voor het stijve en gekunstelde, stelde hij veeltijds de Natuur als in het afnemen harer krachten voor. Oude en van de schors ontbloote Eiken, bijna invallende Stulpen en brokkelachtige Gronden, geven in hare schilderachtigste gedaanten eenen indruk van stilte en rust, die in ons een zacht gevoel doet ontstaan, hetwelk voor de Kunst van veel belang is.

Zeer verstandig wist hij het licht en de schaduwen te verdeelen, zoodat de schikking daarvan der eenheid van het geheel zeer bevorderlijk is (1). Zijne kleuren zijn noch te helder- noch te zwartachtig, maar zijn, als plaatselijk of als kunstmatig aangemerkt, naar waarheid en overeenkomstig de natuur. Zijne penseelbehandeling is gemakkelijk en smeltende; de, van schors ontbloote stammen en takken der boomen, komen echter in zijne Werken wat te dikwijls voor, en de uiteinden der takken zijn doorgaans wat zwaar en stomp, zoodat zijne Werken hierdoor iets kennelijks hebben; zonder dat men zijnen stijl gemanierd kan noemen.

GE-

(1) De luchten zijn smeltende en, naar den verbeelden tijd der dagtonden, met drijvende wolken en afwisselende lichten, op eene gemakkelijke wijze behandeld.

GERARDUS VAN SPAENDONCK werd den 22sten Maart, des jaars 1746, te *Tilburg* geboren. Als kind bootfte hij reeds onderscheidene voorwerpen, die hem door de natuur werden aangeboden, op het papier na; die lust nam toe met het toenemen zijner jeugdige jaren, zoodat *Antwerpen*, die beroemde school der edele Schilderkunst, den zestienjarigen jongeling als leerling derwaarts lokte.

Zijne voorname Meester aldaar, was de Heer HERREIJNS, vader van den nog levenden, van wien wij hier vooraf spraken.

Op het schilderen van Bloemen en Vruchten viel zijn smaak in het bijzonder. Na een zesjarig verblijf te *Antwerpen*, begaf hij zich dan ter verdere beoefening van dat vak, naar *Parijs*, alwaar het hem weldra aan werk niet ontbrak. Een Bloemstuk aan zijne bloedverwanten te *Tilburg* overgezonden, werd door landgenooten en vreemden met veel genoegen beschouwd.

De Heer VAN SPAENDONCK vervolgens, en om zijn talent en om zijne persoonlijke hoedanigheden te *Parijs* meer en meer geacht, werd tot Profesfor in de Schilderkunst aldaar benoemd, en hem een fraai en aangenaam verblijf in den beroemden planttuin aangewezen (1). Hier gaf hij dan ook geregeld les in het teekenen van Bloemen, Planten en Vruchten, aan jonge lieden van beiderlei kunne, en

(1) De vertrekken, welke voorheen door den beroemden DE BUFFON werden bewoond,

en vormde vele zeer verdienstelijke Kweekelingen en Teekenaars van voorwerpen, behoorende tot de *Natuurlijke Historie*, welke Teekenaars ter bevordering dier wetenschap, zoo onontbeerlijk zijn (1).

Intusfchen handhaafde deze, onze landgenoot, ook zijnen roem door het penfeel en voorzag niet alleen de Kunstgalerijen en andere Kabinetten in *Frankrijk*, maar ook die in andere landen van zijne zoo zeer gewilde Bloem- en Fruitstukken (2).

Wij herinneren ons ook Fruitstukken door dezen Meester, met *crayon* geteekend, gezien te hebben, waarin vooral de Perziken ongemeen natuurlijk waren: door het donzige der *crayon*-verw.
Voor

(1) Toen A. VAN DER WILLIGEN zich te *Parijs* bevond was een groot gedeelte dier leerlingen van het vrouwelijk geflacht. Zie A. VAN DER WILLIGEN, *Parijs in den aanvang van de negentiende eeuw*, tweede Deel, bl. 415.

(2) In een Fransch Werkje van den Heer A. L. CASTELLAN, handelende over de *Natuurlijke voorstelling der Panoramas*, vindt men het volgende, dat wij vertaald overnemen. „Wij zullen ten dezen aanzien de druiven „ van ZEUXIS niet aanhalen, waarin de vogels kwamen „ pikken; noch het gordijn van PARRHASIUS, dat ZEUXIS „ zelven bedroog: want onze hedendaagsche Schilders „ hebben het ook daarin ver gebragt; de Bloemen van „ VAN SPAENDONCK hebben de onbescheidene hand van „ menig kind uitgelokt,” enz. Zie ook wegens dit Stuk den *Algemeene Konst en Letterbode*, voor het jaar 1812. N°. 42.

Voor eenige goede vrienden schilderde hij ook keurige Bloem- en Fruitstukjes, om op Snuifdozen geplaatst te worden.

Zijn Bloemwerk, dat hij in Prent uitgaf, is algemeen bekend en geacht, de titel is: *Fleurs dessinées d'après Nature par G. VAN SPAENDONCK, de l'Institut National, Professeur-Administrateur du Muséum National d'Histoire Naturelle. Recueil utile aux amateurs aux jeunes artistes, aux élèves des écoles centrales et aux dessinateurs de Manufactures.* Het komt bij aflevering (*cahiers*) uit: iedere aflevering bevat vier Prenten.

Het blijkt dan ook uit dien titel, dat deze onze landgenoot, Lid is van het *Fransch Instituut*, doch hoezeer zijne verdiensten daar op eene allezins verëerende wijze worden erkend, blijft hij nogtans, als Nederlander, zijn vaderland zeer toegedaan: hartelijk gaarne ontvangt hij bij zich zijne landgenooten en het strekt hem tot een bijzonder genoegen, hun vriendschap te kunnen betoonen of dienst te kunnen bewijzen (1). Hij is gewoon zijne bloedverwanten te *Tilburg* van tijd tot tijd te bezoeken; en onderhoudt die gewoonte ook nu nog in zijnen ver gevorderden leeftijd.

De

(1) Dit ondervond ook A. VAN DER WILLIGEN, gedurende zijn verblijf te *Parijs* van 1802 tot in 1805. Zie het reeds aangehaalde Werk over *Parijs*, bl. 414 en 415 mitsgaders de *Reize door Frankrijk*, van denzelfden Schrijver, bl. 479.

De Heer DE BURTIN maakt in zijn Werk getiteld: *Traité des connoiss. necesf. aux amateurs de Tableaux*, zeer loffelijke melding van den Heer G. VAN SPAENDONCK (1).

HENDRIK NIEUWENHUIZEN: werd in de maand September, des jaars 1747, te *Breda* geboren. Het Kantoor of Bureau werk zijne kostwinning zijnde, gebruikte hij de pen niet alleen om te schrijven, en oud schrift naauwkeurig na te bootfen (2), maar beoefende daarmede ook de Teekenkunst; bijzonder in het nateekenen van geëtste of gegraveerde Prenten: zoo als naar REMBRANDT, CALLOT, TENIERS en anderen. Wij zagen er eenige van hem in de rijke Kunstverzameling van de Heeren J. DE VOS en B. DE BOSCH te *Amsterdam*. Dat naar REMBRANDT, bekend onder den naam van het Molentje, in de Verzameling van den Heer DE VOS, was zoo verbazend naauwkeurig gevolgd, dat een zeer ervaren Kunstkenner er door bedrogen werd; zoodat, indien iemand een zeldzaam Prentje in zijne Verzameling ontbrak, NIEUWENHUIZEN het er bij zou hebben kunnen teekenen, zonder dat zulks in het oog zou loopen; doch de Teekenaar was veelal gewoon op dit, zijn Werk, achter zijnen naam te zetten: *cal-*
la-

(1) Zie D. I. bl. 262.

(2) Het fraaije en beroemde Werk: *De Acte van de Unie van Utrecht*, door de ENSCHEDÉS uitgegeven, is naar de kopij van H. NIEUWENHUIZEN in Plaat gebragt.

lamo delineavit (met de pen geteekend), op verscheidene vonden wij ook het jaarmerk 1772.

H. NIEUWENHUIZEN, mede eene uitmuntende hand schrijvende, is, gedurende een aantal jaren op voorname Bureaus van het Gouvernement werkzaam.

H. P. SCHOUTEN, werd den 28sten November des jaars 1747 te *Amsterdam* geboren. Zijn vader, een Plaatsnijder zijnde, leidde hem in zijn Kunstberoep op, en deed hem ten dien einde ook in de gronden der Teekenkunst onderwijzen. PAUL VAN LIENDER (1) was een zijner Leermeesters, alsmede de beroemde Kunstminnaar en Beoefenaar derzelve C. PLOOS VAN AMSTEL JB. CORNSZ.

H. P. SCHOUTEN, heeft onder andere met zijnen vader, verscheidene Platen gegraveerd, voorstellende Stads Gezigten te *Amsterdam*; naderhand heeft hij zich meer toegelegd op het vervaardigen van uitvoerige Teekeningen, meestal voorstellende Stads-Gezigten en andere met Kerken en oude Gebouwen, in den trant van J. VAN DER HEIDEN en J. H. PRINS (2). Ook heeft men van hem fraaije Teekeningen naar Schilderijen: onder de buitengewone rijke en keurige Kunstnalatenschap van gemelden PLOOS VAN AMSTEL, bevonden zich twee Teekeningen van H. P. SCHOUTEN, naar Schilderij-

(1) Zie wegens dezen Meester, D. II. bl. 220.

(2) In ons tweede Deel bl. 426 e. v. hebben wij een Berigt van hem gegeven.

zijn van J. VAN DER HEIDEN en A. VAN DE VELDE, welke voor de somma van *f* 81 — en *f* 80 — verkocht werden (1). Teekeningen van H. P. SCHOUTEN, naar de Natuur of volgens zijne eigen Ordonnantie, komen ook in vele Kunstverzamelingen voor.

Gedurende verscheidene jaren, is deze Meester te *Haarlem*, als rentenier woonachtig.

ROELAND VAN EIJDEN, werd in het jaar 1747 te *Nijmegen* geboren; zijne ouders, gaarne alles wat in hun vermogen was, willende toebrengen om den geest hunner kinderen te vormen, lieten hem ook Latijn leeren; en dewijl zijn oom, vader en broeder de Schilderkunst beoefenden (2), legde hij zich tevens daarop toe; doch het werd minder zijne hoofdzaak, toen hij eenen post bij 's Lands Convoijen en Licenten kreeg, hierdoor woonde hij ook te *Tiel*, en vervolgens gedurende verscheidene jaren te *Dordrecht*. Geenszins echter werden teekenen en penfeelen door hem geheel ter zijde gelegd, en naar mate hij meer gelegenheid kreeg, om Kunstwerken te zien, werd inzonderheid het beschouwend gedeelte der Schilderkunst, zijne geliefkoosde studie.

In

(1) Zie den Catalogus van gemelde Kunstverkoopung D. I. bl. 138 No. 23 en 28.

(2) Zie wegens FRANS VAN EIJDEN, ROELAND's oom, D. I. bl. 328 van dit Werk, en wegens deszelfs broeder JACOBUS, in den aanvang van dit Deel, alwaar ook van hunnen vader JACOB gewag wordt gemaakt.

In het jaar 1783 werd eene Verhandeling van hem op de vraag door TEIJLER's *Tweede Genootschap*, over den *Nationalen smaak der Hollandsche School, in de Teeken- en Schilderkunst met den gouden Eereprijs bekroond* (1). Het leven en de Werken van den vermaarden Italiaanschen Schilder CORREGGIO vertaalde hij, en vermeerderde hetzelfde met Aanmerkingen en Bijvoegfels (2). Hij schreef mede een Stukje, getiteld: *Nadere bijzonderheden, betreffende de Kunstschilders HUBRECHT en JAN VAN EIJK, als ook over de uitvinding van de olieverw* (3). Met A. VAN DER WILLIGEN, arbeide hij aan de *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst*, tot kort voor zijnen dood (4).

Onder zijn Schilder- en Teekenwerk, vindt men welgelijkende Portretten, gelijk dat, hetwelk hij naar zich zelve schilderde.

In den Catalogus van de vermaarde Kunstnaltenschap des Heeren PLOOS VAN AMSTEL, worden, onder eenige fraaije Gezigten in den smaak van Prentteekeningen, door ABERLI en HENTZIJ, genoemd:

(1) Zie het vijfde Stuk der Verhandelingen van dat Genootschap.

(2) FEITH en KANTELAAR, *Bijdragen ter bevordering der schoone Kunsten*, eerste, tweede en derde Stuk.

(3) *Boekzaal der Geleerde Wereld*, November 1813.

(4) Zie het Voorberigt voor het eerste en tweede Deel dezes Werks, alsmede, dat voor dit derde Deel geplaatst.

noemd: Twee stuks Gezigten te *Ochten*, in de *Neder-Betuwe*, verbeeldende het eene een' Ijsberg in de rivier in 1789, en het andere eene Doorbraak in den Dijk, in 1714; door R. VAN EIJDEN (1).

Na weinige jaren te voren zijne echtgenooten en vervolgens zijne eenige dochter (2), beide aan langdurige ongesteldheden verloren te hebben, geraakte de Heer VAN EIJDEN zelf ook aan het sukkeljen, en overleed te *Dordrecht*, den 28sten Augustus des jaars 1819.

Hij was Correspondent van het Koninklijk Nederlandsch Instituut en Lid van het Letterkundig Genootschap *Diversa sed una*, te *Dordrecht*, alsmede van het Schilderkundig Genootschap *Pictura*, aldaar gevestigd.

In het Werk van den Plaatsnijder MARCUS, getiteld: *Studiebeelden en Fragmenten*, vindt men het welgelijkend Portret van R. VAN EIJDEN, tegenover dat van A. VAN DER WILLIGEN.

DIONIJS VAN DONGEN, geboren te *Dordrecht* den 3den September 1748, werd tot de Schilderkunst opgeleid, dewijl zijn vader, een verwersbaas zijnde, met die Kunst niet geheel onbekend was, maar veel liefhebberij daarvoor had; en ook dezelve reeds vroeg bij dezen zijnen zoon bespeurde. Toen te *Breda* wonende, deed hij

(1) Zie van gemelden *Catalogus*, D. II. bl. 199 No. 7.

(2) Deze zijne dochter beoefende mede de Teekenkunst op eene zeer verdienstelijke wijze.

hij den aankomende knaap reeds onderwijs in die Kunst geven, zoo goed de gelegenheid toeliet, zijne keuze schein te vallen op het Bloemschilderen; weldra bestelde hij hem echter als leerling bij den Schilder J. XAVERIJ, toen in 's Hage woneude, en betaalde daarvoor een zeker jaargeld. Gedurende twee jaren, dat de jongeling hier verbleef, teekende hij meestal naar goede voorbeelden en naar pleister, maar schilderde niet; doch bij zijne ouders teruggekomen, nam hij met ijver het penfeel op en schilderde onder anderen Landschappen met Beestjes, in den trant van XAVERIJ.

In het jaar 1771 volgde D. VAN DONGEN, zijne ouders naar *Rotterdam*, alwaar zij zich toen met der woon vestigden, en nu meer gelegenheid kriigende om Stukken van onze voorname Meesters te zien, werd zijn smaak daardoor verbeterd. POTTER, CUIJP en WIJNANDS, bestudeerde hij inzonderheid gaarne, en volgde voorts de Natuur, in het vak van Landschappen met Vee.

Men vindt zijne Schilderijen niet alleen in Vaderlandfche Kunstkabinetten, zoo als in die van de Heeren R. POTT, J. H. MOLENAAR en J. VAN DER HOOP, te *Rotterdam*, alwaar VAN DONGEN toen zijne bestendige woonplaats hield, maar ook in andere landen, zoo als in *Duitschland*, *Frankrijk*, *Rusland* en *Engeland*.

Schilderijen van oude Meesters, kopijeerde hij, in hunne onderscheidene schildertrant, ongemeen naauwkeurig, wij hebben dergelijke van hem gezien, die zeer bedriegelijk waren.

D.

D. VAN DONGEN, overleed te *Rotterdam*, den 21sten Mei des jaars 1819. Sedert eenige jaren had hij veel gefukkeld aan ongemak op de oogen, hetgeen hem in zijne werkzaamheden zeer hinderlijk was.

PIETER BARBIERS PIETERSZ., werd te *Amsterdam* geboren den 26sten October des jaars 1749. Zijn vader was de geachte Kunstenaar PIETER BARBIERS, van wien wij reeds een be- rigt gaven (1). Hij was het dan ook, die dezen zijnen zoon zoowel als deszelfs broeder (2) tot de Kunst opleidde, zoo dat deze eene plaats be- kleedt onder onze zeer verdienstelijke Landschap- schilders, blijkens de Stukken, die van hem voor- handen zijn in de Kunstkabinetten van BRENTANO, GOLL VAN FRANKENSTEIN, MULLER en anderen. Men heeft van dezen Meester ook fraaije Behang- fel- of Zaalstukken, onder anderen in het huis van den Amsterdamschen *Medicinæ Doctor à ROY*, de Beelden daarin voorkomende, zijn door J. LAU- WERS (3) geschilderd. Vele gekleurde en onge- kleurde Teekeningen door P. BARBIERS PZ., ko- men er voor, in de Verzamelingen van Papierkunst, te *Amsterdam*, *Rotterdam* en elders. De onder- werpen voor zijn penseel en teekennen zijn veelal heuvelachtige en boomrijke Geldersche Landschap- pen, of schilderachtige Gezigten, in den omtrek

van

(1) Zie D. II. bl. 141 e. v.

(2) *Ibid.* 300.

(3) *Ibid.* 405.

van *Haarlem*. Deze Landschappen zijn doorgaans bevallig gestoffeerd met Landlieden en Vee, bij eene Schuur, een Beek, eene Boerenwoning of Dorp. Men heeft van hem mede Brabandsche Landgezigten.

Met genoegen zag men op onderscheidene Amsterdamsche Tentoonstellingen van het Werk dezes Meesters, die ook als zeer bedreven in de Doorzigtkunde en als een zeer goed theorist geroemd wordt.

Zijn Zoon BARTHOLOMEUS, in het jaar 1784 te *Amsterdam* geboren, werd door hem tot de Kunst opgeleid. Wij zagen van dezen fraaije Landschap-Teekeningen, doch hij overleed in zijne geboortestad in den bloei zijner jaren, den 28sten April 1816.

ANDREAS BERNARDUS DE QUERTENMONT, werd in de maand Februarij des jaars 1750 te *Antwerpen* geboren. PHILIPPUS KEMINCKX, aldaar, was zijn Leermeester (1). Ook oefende hij zich vlijtig op de beroemde Teeken-Akademie zijner geboorteplaats, zoodat hij in het jaar 1771 den eersten Eerepenning bij dezelve behaalde. Op het Historische vak en het schilderen van Portretten, legde hij zich inzonderheid toe. Vervolgens werd hij, bij de genoemde Akademie onder-Profesor, totdat hem, in het jaar 1778, de post van Direkteur bij dezelve werd opgedragen, in

(1) Bij dezen KEMINCKX, heeft ook geleerd IGNATIUS VAN DEN BERGHE, die thans te *Londen* Plaatfnijder is.

in plaats van den overleden zeer geachten Beeldhouwer G. VAN DEN KIEBOOM; dezen post heeft hij bekleed, totdat, door den intogt der Fransche Legers, de zaken in zijne geboorteplaats eene andere gedaante kregen. In het jaar 1790 werd de Heer DE QUERTENMONT, Lid van de Keurvorstelijke Akademie te *Dusfeldorp*.

Deze Meester heeft mede, zoowel naar zijn eigen Schilderwerk als naar Portretten van A. VAN DIJK en P. P. RUBBENS, verscheidene Prenten geëst.

Hij hield ten zijnen huize eene bijzondere Teeken- en Schilderschool, en had een aantal Leerlingen. Verscheidene zeer verdienstelijke Kweekelingen zijn dan ook door hem gevormd. Onder dezelve behoort de Heer ADRIAAN DE LELIE te *Amsterdam*; de Heeren F. B. SOLVIJNS te *Antwerpen* en A. RITT van *St. Petersburg*, zijn ons ook opgegeven als daaronder geteld wordende.

JEAN GEORGE TEISSIER, is geboren in den *Haag* in 1750. Voor de Schilderkunst bestemd, werd hij een Leerling van den Historie- en Portretschilder BENJAMIN BOLOMEY (1), maken.

(1) BENJAMIN BOLOMEY was een Fransche Zwitser, die zich inzonderheid te *Parijs*, op het vervaardigen van Portretten met *crayon*, toen zeer in de mode, had toegelegd. Omstreeks het jaar 1766 vestigde hij zich in 's *Hage*, en had daar veel te doen. Hij teekende ook andere Onderwerpen, met *crayon*, veelal in den trant van BOUCHER, en begaf zich naderhand aan het schilderen met olieverw. Gehuwd zijnde met Mevrouw

kende zulke gewenschte vorderingen onder deszelfs bestuur, dat men hem op de Haagfche Schilder-Akademie in den jare 1781 den eerften Prijs of gouden Medaille toeweest. Vervolgens heeft hij zich toegelegd op het fchilderen van moderne Onderwerpen, Portretten en Landfchappen. Bijzonder ervaren acht men hem zoo in het kopijeren van kostbare Schilderijen van oude Meesters, als ook in het zoogenaamde reftaureren of herftellen van befchadigde Schilderijen. Door zijne vergevorderde kennis zoo in het theoretifche als practicale der Kunst, is hij zeer bekwaam tot het geven van onderwijs en het vormen van jongelingen voor de beoefening der Schilderkunst: waarvan reeds met roem bekend zijn, de Kunftfchilders BESANGER, VALOIS, HARRY, CARBENTHUS en anderen. Zijne gevorderde jaren beletten hem nog niet, de Kunfte hanteren, en zijne belangrijke lesfen, aan des begeerende, mede te deelen.

JORDANUS HOORN, thans nog te *Amersfoort* woonachtig, is aldaar geboren den 26ften Februarij des jaars 1753. Hij werd aanvankelijk op-

vrouw GOSSE, vestigde hij zich in *'s Hage*, en heeft daar ook voor het Hof Portretten en andere Stukken gefchilderd. Hij was Hoofdman en Medebestuurder der Haagfche Schilder-Akademie, en heeft, behalve de opgenoemde, verfcheidene Schilders gevormd; doch keerde naar zijn vaderland, in het jaar 1792, terug, hebbende toen den ouderdom van ruim vijftig jaren bereikt.

opgeleid in het beroep zijns vaders, die onder andere een Lakenwinkel had en moest het weven leeren, hoezeer hij veel lust had, om te teekenen en te schilderen; gelegenheid hebbende, om eenige lesfen in de Doorzigtkunde en verder eenige handleiding te krijgen, werd die lust daardoor meer en meer opgewakkerd; eenige Portretten die hij ondernam, gelukten ook, voor eenen aanvanger, vrij wel, zoodat zijne ouders eindelijk besloten, om hem, toen omtrent achttien jaren oud, te *Utrecht* geregeld onderwijs in de Teeken- en Schilderkunst te doen geven. Hij trof het daar echter niet gelukkig; maar beter bij GERRIT TORENBURG (1), die weinig uren van *Amersfoort*, op een buitengoed was komen wonen.

Intusfchen had de jonge HOORN, het geluk, van in kennis te geraken met den Kunstminnender Heer G. W. VAN OOSTEN DE BRUIN, die met de zijnen des zomers het aangenaam en ongemeen lommerrijk landgoed *Randenbroek* (2), bewoonde. Door dezen Heer kwam de jongeling te *Haarlem* in het jaar 1772; hier had hij gelegenheid, om veel

(1) Zie wegens deze Meester, D. II. bl. 359. e. v.

(2) Onze beroemde Bouwmeester JACOB VAN KAMPEN was Heer van *Randenbroek*, heeft daar lang gewoond en is er gestorven; hij is volgens A. VAN BEMMEL, *Beschrijving der stad Amersfoort*, (zie D. II. bl. 443) in die stad geboren en niet te *Haarlem*, gelijk HOUBRAKEN verhaalt.

veel en daaronder zeer fraai Kunstwerk te zien, en met verscheidene Kunstenaars kennis te maken. Van die gelegenheid gebruik makende, oefende hij zich vlijtig, inzonderheid, gedurende zes winters, op de Haarlemsche Teeken-Akademie.

Vervolgens heeft hij zich in zijne geboorteplaats nedergezet, en is aldaar in het jaar 1795 gehuwd met Meisjefvrouw M. A. VAN COEVERDEN; doch had het ongeluk van, in het jaar 1799, deze zijne gade door den dood te verliezen.

Wij zagen van dezen Meester welgelijkende Portretten en Familiestukken, Landschappen omstreeks *Haarlem* geteekend, mitsgaders Teekeningen naar Schilderijen van voorname Meesters (1).

ISAAK VAN HAASTERT zag het levenslicht te *Delft* in het jaar 1753. Hij betoonde al zeer vroeg zucht voor de Teeken- en Schilderkunst, waarbij hij naderhand de Dichtkunst en de beoefening der fraaije letteren voegde. Ten tijde zijner jeugd, werd de Schilderkunst in ons land, over het algemeen, niet op dien hoogen prijs gesteld als in vroegere tijd, en alierminst te *Delft*, waar zich destijds weinig Kunstminnaars bevonden, zoodat

er

(1) In de Kunstverzameling bij TEIJLER's *Museum*, vindt men van hem twee kloeke gekleurde Teekeningen, waarvan de onderwerpen genomen zijn uit de geschiedenis van JOSEPH, zoon des Aartsvaders JAKOB, en op de Amsterdamsche Tentoonstellingen 1818, zag men van hem verscheidene Teekeningen. Zie de lijst bl. 10. N°. 115—120.

er geene aanmoediging te wachten was. Hij leerde nogtans de Kunst eerst bij een' Teekenmeester van geringere verdiensten, en vervolgens bij HYRONIMUS LAPIS, een' Venetiaan, welke toen, om het schilderen van Portretten, te *Delft* was komen wonen. Deze was een vast Teekenaar. In het Historiele, dat zijn vak was, waren zijne ordonnantiën rijk en vernuftig, doch zijne penseelsbehandeling was stroef en niet zoo breed, als men die begeerde. VAN HAASTERT bleef zich een' geruimen tijd bij dezen Meester oefenen in het schilderen van Land- en Stadsgezigten en begaf zich voorts meer bepaald aan het schilderen van Landschappen met Beesten; daar bij, een Liefhebber zijnde van de *Natuurlijke Historie*, werd het schilderen van gedierten en allerlei voorwerpen uit de rijken der Natuur, zijn geliefkoosd vak, gelijk hij dan voor eenige jaren twee Kunstprenten van Tijgers en Leeuwen uitgaf, welke door hem naar het leven geschilderd waren; biedende zijne Verzameling van natuurlijke Voorwerpen nog een' rijken voorraad aan, waarvan men nog meerder gelijke onderwerpen te wachten heeft. Ook gaf hij de vertaling van een Werkje over de *Physiognomie*, met platen opgehelderd, in het licht. Zich tot het geven van lessen in de Teekenkunst hoofdzakelijk bepaald hebbende, bleef hem geene ruimte van tijd genoeg over, om Schilderstukken van eenige uitgebreidheid te ondernemen, waarom hij ook meer als Beoefenaar der Dichtkunst, en vriend der schoone Kunsten, dan als Schilder, bekend is. Dat zijne pogingen om

den *Zangberg* te beklimmen, niet vruchteloos waren, is uit zijne Proeven van Mengelpoëzij, en uit de gouden Eereprijzen, welke hij bij de Dichtgenootschappen behaalde, blijkbaar; ook werd hij door de *Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, te Leyden*, met het Lidmaatschap vereerd.

Het zinnebeeld voor het Godsdienschtig Genootschap *Christo sacrum* werd door den Heer VAN HAASTERT, een der Bestuurderen van hetzelfde, geteekend; men vindt het in Prent voor het Werkje getiteld: *Het Genootschap Christo Sacrum, binnen Delft*; gedrukt, te *Leyden* bij J. VAN THOIR, 1801, 8°. Tegenover de Titelplaat is een verklarend Versje, door den Teekenaar vervaardigd, gevoegd.

WILLEM VAN LEEN, te *Dordrecht* in het jaar 1753 geboren, leerde aldaar de Schilderkunst, eerst bij JAN ARENDS, vervolgens bij DIRK KUIJERS en bij JORIS PONSEN (1).

Twintig jaren oud zijnde, vertrok VAN LEEN naar *Parijs*, ter verdere beoefening der Kunst, en, aldaar drie jaren verblijvende, legde hij zich bijzonder op het Bloemschilderen toe. Na verloop van dien tijd in het Vaderland teruggekeerd zijnde, hield hij zich nog eenige jaren in zijne geboorteplaats op; doch inzonderheid te *Rotterdam*, vrienden en genoegzaam werk vindende, koos hij

(1) Zie wegens deze Meesters, het tweede Deel dezes Werks, bl. 218, 233 en 272.

die aangename en bloeiende koopstad, tot zijn verblijf; de onrustige omstandigheden in het jaar 1787 deden hem echter wederom besluiten, om op reis te gaan, en in de volgende lente begaf hij zich andermaal naar *Parijs*, met oogmerk om zich daar eenige maanden op te houden, en vervolgens naar de Engelsche Kust over te steken. Zijne reeds in vroegere jaren gemaakte Parijsche vrienden, waaronder hij de geachte Kunstenaars G. VAN SPAENDONCK (1) en SAUVAGE (2) telde, deden hem echter door hunne raad van besluit veranderen, en te *Parijs*, daar het hem aan geen werk ontbrak, blijven. De Staatsomwenteling, die het volgende jaar in *Frankrijk* met woede losbars-

(1) Wij deden dien Kunstenaar in dit Deel reeds vroeger kennen. Zie bl. 4c.

(2) De Heer SAUVAGE, heeft zich inzonderheid beroemd gemaakt, door het schilderen van Camee's en Basreliefs, vooral ook in den smaak van gebronsd Beeldwerk. Op de Parijsche Tentoonstelling in 1804 zag ik van hem eene Bacchante, welke Kinderen deed dansen, en een Basrelief in den antieken stijl: door het eerste Stuk werd de gebakken Aarde en door het tweede het oude Marmer verbazend bedriegelijk nagebootst. Men heeft ook Porselein en Email, dat keurig door hem beschilderd werd; zijn Werk zeer geacht zijnde; wordt ongemeen duur betaald. En ook dezen beroemden Kunstenaar mogen wij onder onze Landgenooten tellen: zijnde hij, indien wij wel onderrigt zijn, te *Doornik* geboren.

barstede, en wel inzonderheid in de hoofdstad, deed hem de wijk naar zijn Vaderland nemen.

Hartelijk welkom was hij zijne Rotterdamsche vrienden zoowel als zijne ouders en bloedverwanten; het ontwerp, om naar *Londen* te gaan, had hij echter niet opgegeven, doch door gemelde vriendschapsbetrekkingen, werd hij in de eerste plaats teruggehouden, en daarna door den ontstaanden oorlog.

Nu vestigde hij zich in het, nabij *Rotterdam* gelegen vlek *Delfshaven*, alwaar hij thans (in 1819) nog woonachtig is.

Bij de behandeling van het Kunstpenfeel, voegde hij ook den Kunsthandel en was mede in het bestuur van onderscheidene en daaronder zeer aanzienlijke Kunstverkoopingen.

In den zomer van het jaar 1803 verzelde hij den Heer A. VAN ZWIETEN, een kundig Rotterdamsch liefhebber, naar *Parijs*, met oogmerk om den toen, aldaar uit alle oorden te zamengebragten Kunstschat, zoo als men nimmer bijeen gezien had en waarschijnlijk nimmer bijeen zien zal, te bezigtigen; hiertoe had men eenige weken gesteld, eene ziekte die den Heer VAN LEEN aangreep, hield hem daar zeven maanden en bragt hem in eenen zeer gevaarlijken toestand. Eerst in Maart des jaars 1809, genoegzaam hersteld zijnde, was hij in staat om naar zijne woonplaats terug te keeren; intuschen was hem tijds genoeg overgebleven, om het doel zijner reis te bereiken, zoo in het bezigtigen van den openbaren Kunstschat als de verzamelingen van bijzondere personen.

In

In verscheidene Kunstverzamelingen, zoo buiten als binnen 'slands, vindt men Bloem- en Fruitstukken van dezen Meester, doorgaans uitvoerig naar de Natuur geschilderd. Op de Haagse Tentoonstelling in 1817, bevond zich van hem een Bloemstuk, en op die te *Dordrecht* in het jaar 1819 gehouden, had men drie zijner Stukken geplaatst, behoorende tot de Kunstverzamelingen van de Heeren LACOSTE en ROMBOUITS aldaar.

ABRAHAM VAN STRIJ, te *Dordrecht* geboren den 31sten December 1753, werd, gelijk zijn broeder J. VAN STRIJ (1), tot Verwer en Sieraadschilder bestemd, en daarin door zijnen vader onderwezen. Zijne verkiezing viel in het eerst op het schilderen van Bloemen en Fruiten, welke hij, in zijn dertiende jaar reeds, op Koetsen en Rijtuigen zeer fraai en vaardig voorstelde. Doch de uitgebreide Schilderswinkel van zijn vader, gaf hem ook gelegenheid allerlei Onderwerpen te behandelen, op Kamerbehangfels, Deur- en Schoorsteen-, Huis- en Tuinsieraadjen: als Historiën, Beelden, Landschappen, Basreliefs, Vruchten en Bloemen; maar in zijn zes en twintigste jaar stapte hij geheel van het Bloemschilderen af, en ging over tot het vervaardigen van Portretten met olieverw, zoo in levensgrootte als in het klein; moderne voorstellingen uit het dagelijks burgerlijk leven (2), en navolgingen der Landgezigten van A. CUIJP, met

Rund-

(1) Zie wegens J. VAN STRIJ, D. II. bl. 414 e. v.

(2) In den smaak van METZU en PIETER DE HOOGE.

Rundvee gestoffeerd. In zijn zeven en twintigste jaar getrouwd zijnde met Mejufvrouw SOPHIA CHRISTINA VERMEULEN, verwekte hij bij dezelve verscheidene kinderen, waarvan zijn ZOON ABRAHAM zich benaarfigt opvolger te zijn van zijn vaders talenten.

Vele Teekeningen, zoo van eigen vinding als naar voorname Schilderijen, der beroemdste Meesters van de Hollandsche en Vlaamsche Scholen, zijn door hem, met sapverwen, Oostindischen inkt, zwart krijt als anders, vervaardigd, van welke er, in de meest aanzienlijke Kunstverzamelingen, binnen en buiten 's lands, vele gevonden worden. (1).

Kort na de oprigting van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, werd hij aangesteld tot Correspondent der vierde Klasse, en in het jaar 1818 is hij tot Lid der Koninklijke Schilder-Akademie te *Antwerpen* benoemd.

Met lust en jeugdigen ijver beoefent hij thans nog de Kunst, bij het klimmen zijner jaren.

In vele aanzienlijke huizen te *Dordrecht*, vindt men van zijne Schilderwerken, daar zijne Kabinetstukken in de voorname Kunstverzamelingen van *Holland*, *Brabant*, *Vlaanderen* en *Engeland* gezien worden. In de Munt te *Dordrecht*; ziet men
vau

(1) In *Felix Meritis* werd een zijner Teekeningen: *De Uitvinding der Teekenkunst*, door de dochter van DEBUTADES te *Cicyone*, met de Tentoonstelling naast die waarop de prijs gevallen was vereerd.

van hem een zoogenaamd Munterstuk (1), waarop hij de Bestuurders en Beambten der nu vernietigde Munt levensgrootte heeft afgebeeld. Dit Stuk diende tot vervolg op de beroemde Munterstukken van J. G. CUIJP, S. VAN HOOGSTRATEN, A. BOONEN, A. VAN DER BURG, A. HOUBRAKEN en A. SCHOUMAN. Doch alle deze groote Schilderijen zijn, met de vernietiging der Hollandsche Munt te *Dordrecht*, bij een bijzonder persoon in bewaring gesteld.

Bij de Heeren VAN POELËN VAN NULAND, HOOG, GEVAERTS en andere, vindt men van zijne Zaal-, Deur- en Schoorsteenstukken, gelijk ook van zijne Kabinetstukken bij den Heer WEIJMANS; bij den Heer LA COSTE, deszelfs familie ten voeten uit verbeeld, en in zijn Wei-Eds. Kunstverzameling, verscheidene andere Stukken; men vindt die ook bij den Heer ONDERWATER VAN PUTTERSHOEK, alsmede in het *Museum* te *Amsterdam*; terwijl een zijner Werken door Hare Majesteit de Koningin der *Nederlanden* gekocht is.

Op de Tentoonstelling der Kunstwerken in 1810 te *Amsterdam* gehouden, zag men van dezen Meester eene Schilderij, voorstellende eene Ketelschuurster

(1) Dit Munterstuk onderscheidt zich op een voordeelige wijze van verscheidene der vroegere Stukken: zijnde deze, op verschillende tijden, met gepruikte hoofden aangevuld; waardoor zij een stijf voorkomen hebben, die dezelve naar eenen welgestoffeerden Pruikemakerswinkel doet gelijken. Daar VAN STRIJ in het
zij-

fter (1), op die in 's *Hage* in 1819 gehouden, een lezend Man in een Binnenvretrek (2) en op die in hetzelfde jaar gehouden te *Dordrecht*, negen Stukken; alsmede twee Stukken van genoemden zijnen zoon (3).

Het Portret van A. VAN STRIJ, vindt men op Plaat A. No. 2.

G. DE SAN werd den 31sten Mei des jaars 1754, uit PETRUS DE SAN en MARIA HOSTIJN, te *Brugge* geboren; door zijne ouders tot Kunstenaar opgeleid wordende, oefende hij zich bij de Stads Teeken-Akademie zijner geboortestad, onder een' zeer geacht Meester, genaamd EGILLON, naderhand Lid van het Koninklijk Instituut te *Parijs*.

In den jare 1781 vertrok DE SAN, door *Frankrijk* reizende, naar *Rome*, alwaar hij het Historisch vak tot het jaar 1785 beoefende; gedurende zijn verblijf in *Italië*, mogt het hem gelukken, in het strijd-

zijne, een eenheid van onderwerp heeft aangebragt, door de verkiezing, van den Stempelsnijder eenen nieuwen Stempel aan den Voorzitter ter beoordeeling te doen overgeven, waarop de Vergadering hare oplettenheid vestigt; hetgeen verscheidenheid en overeenstemming in het onderwerp aanbragt.

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 3 No. 6.

(2) ————— 143.

(3) ————— bl. 15 en van aldaar No. 88 tot 96 ingesloten, mitsgaders No. 97 en 98.

frijdperk der Kunstenaren, drie Eerepenningen te behalen, als eenen zilveren in 1784 bij de Pauselijke Akademie, wegens het teekenen naar het naakt Menschenbeeld, en twee gouden bij de Akademie van *Parma*; als een in 1783, voor eene Schilderij, voorstellende den Roof van het Palladium uit den Tempel van *Troje*, en eene in 1785 mede voor eene Historische Schilderij, verbeeldende ALEXANDER *den Grooten*, daar hij den Beker van zijnen Geneesheer aanneemt. Op het einde van het laatstgenoemde jaar was DE SAN bezig met het schilderen van een Stuk, verbeeldende CLOELIA met hare Gezellinnen over den *Tiber* zwemmende, om uit het leger van *Porsenna* te ontkomen en hare eer te redden; dit Stuk moest dienen voor het vijfjarig Pauselijk groot *Concours*; doch hij werd genoodzaakt dit werk te staken en *Italië* te verlaten, dewijl zijne zeer bemindè moeder gevaarlijk ziek was geworden. Over *Venetië* door het *Tijrolsche* en langs de schoone oevers van den *Rijn*, keerde hij naar *Brugge* terug.

Den 18den October des jaars 1790 werd hij aldaar tot Opper-Directeur der Stads Akademie voor de Teeken-, Schilder- en Bouwkunde verheven; deze post bleef hij bekleeden tot het jaar 1795, wanneer de Staatkundige beroerten, ook in *Vlaanderen* ontstaan, hem dwongen om dat land te verlaten. Eenen broeder te *Groningen* hebbende, die aldaar Roomsch Catholijk Priester was, nam hij derwaarts de wijk. Daar ter plaatse, door verscheidene Historische- en Familiestukken gunstig bekend

kend zijnde geworden, besloten vele Liefhebbers, om in die stad eene Akademie der Kunsten op te rigten, en hem bij dezelve te stellen aan het hoofd van het vak der Teekenkunde; dit geschiedde in het jaar 1798. Gedurende verscheidene jaren heeft hij dien post bekleed, bijna zonder belooning; willende deze nuttige inrigting, welke hij had helpen daarstellen, instandhouden, en hopende op eene gunstige toekomst.

In de Roomsche Catholijke Kerk in de Ebbingsstraat te *Groningen*; weleer de Parochie, die zijn broeder als Priester bediende, vindt men gewijde Tafereelen door G. DE SAN geschilderd. Zijne *crayon*-Teekeningen met drie kleuren, zijn bij de Liefhebbers in achtung.

Hij is ook Teekenmeester bij het beroemd weldadig Instituut van Doofstommen te *Groningen*, ook hier heeft hij zeer verdienstelijke Kweekelingen gevormd, van welke wij in het vervolg zullen spreken. In het algemeen weet hij dezen ongelukkigen veel smaak in te boezemen.

Onder zijne verdienstelijke Kweekelingen behoort ook zijn zoon G. DE SAN *de Jonge*, die onder zijnen vader gedeeltelijk het onderwijs bij de Akademie waarneemt (1).

GERRIT GROENEWEGEN, een Rotterdammer,

(1) Verscheidene Eerepenningen werden door G. DE SAN *den Jongen*, bij die Akademie behaald. Hij beoefent niet alleen het Historisch vak; maar schildert ook Landschappen met Vee, Bloem- en Fruitstukken.

mer, werd aldaar den 16den October des jaars 1754 geboren, en tot het Scheepstimmeren, het bedrijf zijns vaders opgeleid, een ongeluk bragt hem tot de Schilderkunst: want, over eene pas nedergelatene en nog niet geheel geslotene valbrug van *Rotterdam*, te spoedig willende loopen, werd zijn regter voet daar tusfchen gekneld, waarvan de gevolgen zoo ongelukkig waren, dat het been hem onder de knie moest worden afgezet. Tot het ambacht van Scheepstimmerman nu ongeschikt geworden zijnde, vatte hij de teekenpen op, en eigenaardig viel zijn fmaak op het afbeelden van allerlei Schepen en Vaartuigen. NICOLAAS MUIS, van wien wij reeds spraken (1), was zijn Onderwijzer in de Kunst.

GROENEWEGEN heeft zich vervolgens meer op het teekenen en etsen dan op het fchilderen toegelegd, zoodat ons slechts weinige Schilderijen van hem bekend zijn. Hij teekent Schepen van allerlei foorten, en in allerlei rigtingen, in ftille en woelende waters, met fapyerwen en met Oostindifchen inkt. Het Scheepstimmeren geleerd hebbende, is hem zulks in het nauwkeurig teekenen van Schepen bijzonder dienftig.

Hij heeft ook verfcheidene Werkjes, velerlei Schepen en eenige Watergezigten voorftellende, geëtt (2). Tot ftudiën, en om de onderscheidene
maak-

(1) Zie D. II. bl. 301.

(2) Wij kennen van hem zeven afzonderlijke Werkjes, ieder bestaande uit twaalf ftuks; meestal enkele
III. DEEL. E Sche-

maakfels der Schepen te leeren kennen, worden zij veel gebruikt.

Men vindt in de Kunstboeken der Liefhebbers vele Teekeningen van GROENEWEGEN: onder andere die van de Heer VAN DER PALTS en BAARTZ te *Rotterdam*, alsmede in die van den Heer VAN BEEFTING (1).

Wij zagen ook nauwkeurig geteekende Gezigten door dezen Meester op de schoone scheeprijke havens van *Rotterdam*. Thans is hij nog even buiten die stad woonachtig.

BENEDICTUS BUSCH te *Utrecht* in het jaar 1754 geboren, en tot Schoolonderwijzer opgeleid zijnde, beoefende tevens de Teekenkunst met de Schrijfsen. Eerst werd hij te *Sluis* in *Vlaanderen* beroepen en kwam vervolgens te *Groningen*, alwaar hij den post van Onderwijzer, sedert vele jaren bekleedt.

In het teekenen met de schrijfsen heeft hij het, naar ons berigt werd, zoo ver gebragt, dat niet alleen de Akademie van Teeken-, Bouw- en Zeevaartkunde te *Groningen* pronkt met zijn levensgroot

Schepen, van onderscheiden soort; benevens vijf of zes Prenten, voorstellende gezigten met Schepen gestoffeerd.

(1) In de laatstgenoemde Verzameling, zagen wij ook fraaije Teekeningen door GROENEWEGEN, naar Schilderijen van W. VAN DE VELDE, L. BAKHUIZEN en J. VAN DER KAPELLE.

groot Portret, door hem zelve met de pen welgelijkend geteekend; maar ook dat een zijner Stukken, insgelijks behandeld, op de Tentoonstelling der voortbrengfelen van *Nationale Vlijt*, in het jaar 1807 te *Utrecht* gehouden, is bewonderd geworden; dit Stuk verbeeldt een Landschap met hoog Geboomte, waarin eene Hertenjagt gehouden wordt; verder ziet men kleinere Bosfchen, eenen Toren en oude Gebouwen; alles, fchoon geheel met de fchrijpen, zeer zacht en vloeiend behandeld. De verdienften van dit Werk is te grooter, wanneer men in aanmerking neemt, dat het voortgebracht werd, door iemand, die nimmer onderwijs in het Teekenen genoot; maar zich zelve in dit, gelijk in meer vakken van kennis, door ijverige volharding gevormd heeft.

Twee zijner zonen beoefenen mede de Kunst (1).

ADRIAAN DE LELIE, den 19den Mei des jaars 1755 te *Tilburg* geboren, leerde de eerfte beginfelen der Schilderkunst uit zich zelve; dewijl

er

(1) De oudfte dezer twee zonen, genaamd JOHAN KASPAR, is een Leerling van den Heer G. DE SAN, dien wij reeds deden kennen, en geeft thans zelf les in het Teekenen.

De andere, Officier in 's Landsdienst, volgt zijnen vader in het Teekenen met de pen; ook door hem werden twee Historie-Teekeningen, verbeeldende de afneming van het Kruis en de gefchiedenis van CÖRIOLANUS, op de bovengenoemde *Utrechtsche Tentoonstelling* geleverd. Zijn naam is HERMANUS FRANCISCUS.

er in zijne geboorte- en woonplaats geene gelegenheid was om daarin onderwezen te worden. Zijn vader, een Kaardenmaker (1) overleden zijnde, wilde zijne moeder hem ter aanhouding dier zaak benevens zijne broeders opleiden, doch hoewel hij aan die bestemming eenigermate voldeed, besteedde hij bijna al zijn' tijd aan het Teekenen en Schilderen, waartoe de omgang, dien hij met CORNELIS VAN SPAENDONCK (2) had, zeer veel bijdroeg, doch, toen die vriend naar *Antwerpen* vertrok, had hij bijna den moed laten varen, om eenmaal Schilder te worden: dewijl zijne moeder er voltrekt tegen was; deze werd door het volhardende hares zoons, en het sterk aanraden van eenen vriend, echter bewogen om den jongeling insgelijks naar *Antwerpen* te zenden; voor een paar jaren, zou men althans op die wijze, eene proef zijner geschiktheid nemen. Een Behangsel- en Sieraadschilder PEETERS genaamd, was gedurende dien tijd zijn Meester, en nu was hij wel in staat om mede, op die wijze den kost te verdienen; doch, eenen hooger en trap in de Kunst willende bereiken, bewoog hij zijne moeder, om hem toe te staan

van

(1) Een handwerk, dat, in eene plaats, gelijk *Tilburg*, alwaar vele Lakenfabrieken zijn, een goed bestaan oplevert.

(2) Van CORNELIS VAN SPAENDONCK, broeder van GERARDUS, zie hier voor, bl. 40 e. v. zullen wij in het vervolg spreken.

van nog eenige jaren bij eenen anderen Meester te leeren, en zich bijzonder op het Teekenen en Schilderen van het Menschenbeeld en van Portretten toe te leggen; nu werd de Heer DE QUERTENMOND, van wien wij hiervoor reeds gesproken hebben (1), zijn Onderwijzer en de jonge DE LELIE, maakte gedurende eenige jaren vlijtig gebruik van de bijzondere Teeken- en Schilderschool zijns Meesters, zoowel als van de Stads Akademie, alwaar hij ook de Bouw- en Doorzigtkunde bestudeerde. Na verloop van dien tijd vertrok hij naar *Dusfeldorp*, alwaar hij in de beroemde Vorstelijke Galerij bijna alle de Portretten door RUBBENS en VAN DIJCK bestudeerde en kopijeerde, mitsgaders eenige Historiestukken, zoowel door Italiaansche als Nederlandsche Meesters. Hij had het genoeg van hier kennis te maken met den geachtén Voorstander, Kenner en Beoefenaar der Schilderkunst PETRUS CAMPER, dien wij reeds als zoodanig in ons tweede Deel deden kennen (2); deze het Werk van DE LELIE gezien hebbende, spoorde hem, op eene dringende wijze aan, om zich, naar het volbrengen zijner studiën, te *Amsterdam* neder te zetten: dewijl aldaar ten dien tijde geene Portretschilders van aanbelang waren, en hij aldaar ook, door de bezorging van dien Heer werk genoeg zou vinden. Twee jaren verbleef hij nog te *Dusfeldorp* en vertrok toen naar *Amsterdam*. Hier vond hij dan ook inderdaad veel werk met het

schil-

(1) Zie bl. 50. (2) Zie van hetzelfde bl. 161 e. v.

schilderen van Portretten, Regentstukken en dergelijke; doch de ongunstige tijdsomstandigheden natuurlijk ook op zijn Werk invloed hebbende, en hij intusfchen in het huwelijk getreden zijnde en voor zijn gezin moerende zorgen, bepaalde hij zich niet alleen tot het vak der Portretten, maar schilderde ook andere Onderwerpen als zinnebeeldige Ordonnantien, en inzonderheid Tafereelen uit het dagelijksch leven, of huisfelijke tooneelen, in welk vak hij bijzonder aangemoedigd werd, door wijlen den zeer geachten Kunstminnaar JAN GILDEMEESTER, die hem eenige Kabinetstukjes van onderscheidene grootte bestelde; onder dezelve verdient inzonderheid genoemd te worden, de voorstelling der Kunstzaal van dien Heer, waarin hij deze zijne Verzameling aan een gezelschap Heeren en Dames, deszelfs goede vrienden vertoont, zijnde in dit Stuk tevens de voornaamste Schilderijen zigbaar (1). In vele Kunstverzamelingen wordt van zijn Werk gevonden. In het gebouw der Maatschappij *Felix Meritis*, te *Amsterdam*, herkent men de Portretten van onderscheidene Leden, in eene fraaije Schilderij, de Teeken-Akademie dezer Maatschappij verbeeldende, natuurlijk te zamen gebragt (2), en bij den Heer BRENTANO, in ge-

(1) Dit Stuk berustte vervolgens bij Mevrouw de Wed. DULL, aan welke hetzelfde bij uitersten wil van den Heer GILDEMEESTER werd toegewezen.

(2) In de *Historische Beschrijving van het gebouw der Maatschappij voornoemd Amsterdam*, C. S. ROOS 1800, leest

gemelde stad een Stuk, verbeeldende de aankomst en schikking zijner Italiaansche Stukken: de beelden van dien Heer, benevens die van verscheidene zijner Kunstvrienden, zijn daarin zeer kenmerklijk, alsmede die van eenige Kunstschilders toen alle, voor dien ijverigen Liefhebber werkende, en welke hier voorkomen, als bezig zijnde met een Stuk van LEONARD DA VINCI te bezigtigen, dat in eenen hoek van het vertrek op eenen Schilder-ezel staat. Nog schilderde A. DE LELIE, voor dezen Kunstminnaar een groot Stuk, in een vak zijner kamer, waarin de Stukken van levende Meesters geplaatst zijn, in dit Stuk ziet men den Heer BRENTANO, levensgrootte, terwijl zijne hand rust op eene Schilderij van J. BELLINO, achterwaarts hangen

leest men aangaande deze Schilderij het volgende:
 „ Men ziet hier het Afbeeldsel van den Stichter der
 „ Maatschappij w. WRITS, door w. HENDRIKS, met
 „ zwart krijt en Oostindischen inkt geteekend, aan den
 „ noordelijken wand hangen, waaronder een zeer fraai
 „ Schilderstuk geplaatst is, verbeeldende de Teeken-
 „ zaal, waarin alle de Leden des Departements met
 „ aandacht, de spierkundige lessen van den Hoogleraar
 „ A. BONN, op het naakt model aanhooren, en waarin
 „ alle de Portretten der, te dien tijd aanwezig zijnde
 „ personen, uitmuntend gelijkend getroffen zijn. Deze
 „ Schilderij is in den jare 1792, door den voornamen
 „ Portret- en Historieschilder A. DE LELIE, Medelid
 „ des Departements vervaardigd, en door denzelfden
 „ aan de Maatschappij geschonken.” (Zie van gemelde
 Werkje, bl. 143.

gen eenige der voornaamste Schilderijen uit de Nederlandsche School, als van REMBRANDT, W. VAN DE VELDE, A. VAN DE VELDE, J. RUIJSDAAL en andere; voor den Kunstminnaar liggen eenige Kunstboeken en Liefhebberijen; achter hem staat de Schilder van dit Stuk zelve.

Het aantal Stukken van dezen Meester in de aanzienlijkste Kunstverzamelingen zoowel buiten als binnen 's lands verspreid, wordt, door zijnen dagelijkschen arbeid in het voortbrengen van huiselijke Tooneelen, Portretstukken en Portretten nog vermeerderd; volgens zijne eigene getuigenis, is echter het vervaardigen van levensgrootte Portretten zijn meest geliefkoosde werk; een dergelijk hebben wij onder andere bij hem en op de jongste Tentoonstelling te *Amsterdam* gezien, dat er door de sprekende gelijkenis, en om de Meesterlijke behandeling, aller oogen trok (1).

Amsterdam is de bestendige woonplaats van den Heer A. DE LELIE, en hij is Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut aldaar gevestigd.

Een zijner zonen JAN genaamd, beoefent mede de Kunst, in het vak zijns vaders. Wij zullen in het vervolg van hem spreken.

Het Portret van dezen Meester is te vinden op Plaat A, zijnde gemerkt No. 3.

CHRISTIAAN VAN GEELLEN, in het jaar 1755 den 19den Augustus in de stad *Utrecht* geboren, is een Leerling van JACOB MAU-

RER

(1) Zie de Lijst van het jaar 1818 bl. 13 No. 166.

RER (1). Hij schildert welgelijkende Portretten, Familiestukken en Landschappen, ook drijft hij eenige handel in Kunstwerken, doch zijne voorname zaak is het geven van lessen in de Teekenkunst.

Het Portret van den Utrechtschen Hoogleraar SAXE, door dezen Meester geschilderd, gaat, door JONXIS gegraveerd in Prent uit.

Onder de Kweekelingen van C. VAN GEELEN telt men J. J. J. VAN STRAATEN (2) en A. J. W. VAN DIELEN, die, hoewel geen Schilder van beroep, maar Lid van de Utrechtsche Stadsregering, Landschappen met olieverw bevallig en natuurlijk schilderde: het boschachtig Arkadisch Landschap, werd door hem inzonderheid verkozen, en naar zijne Dichterlijke verbeelding geordonneerd (3).

Dezoon van C. VAN GEELEN, mede CHRISTIAAN genaamd, en in het jaar 1794 te *Utrecht* geboren, is ook een Kweekeling zijns vaders, en schijnt eenen zeer goeden aanleg te hebben. Wij zagen al-

(1) Zie wegens J. MAURER, D. II. bl. 233.

(2) Men vindt het berigt van J. J. J. VAN STRAATEN, D. II. bl. 460.

(3) De Heer VAN DIELEN, werd in de Regtsgeleerdheid gepromoveerd, doch had zeer veel smaak in de schoone Kunsten; hij overleed te *Utrecht*, zijne geboorteplaats in het jaar 1812, hebbende slechts den ouderdom van negen en dertig jaren bereikt. Zie verder wegens hem, den *Algemeenen Konst- en Letterboæ*, van den 21sten Februarij des gemelden jaars.

althans met genoegen van zijn werk. Ook heeft hij op de Amsterdamsche Tentoonstelling des jaars 1818, twee Schilderijen geleverd (1).

PIETER HOFMAN, geboren te *Dordrecht* den 31sten Augustus 1755, leerde de beginselen der Kunst bij zijnen vader en was vervolgens Leerling van JORIS PONSE (2) en DIRK KUIPERS (3). Zijn vader, die eenen welbeklanten Schilderswinkel had, was hij behulpzaam in het Huis- en Sieraadschilderen zoo van Kamers, Schoorsteen- en Deurstukken als van Tooneel- en Tuinsieraden, en bij deszelfs overlijden, zag hij zich genoodzaakt dien Schilderswinkel over te nemen, gelijk hij dien nog met roem en voordeel bestuurt.

Weinig tijds schoot hem nu over, om uitvoerige Kabinetstukken te vervaardigen; waartoe anders zijne neiging strekte. Hij was mede Oprigter van het Genootschap *Pictura*, te *Dordrecht*, en is daarvan nog Medebestuurder.

Verscheidene Leerlingen kweekte hij voor de Kunst aan, die thans met lof bekend zijn, en door ons zullen vermeld worden. Bij zijne gevorderde jaren geniet hij gezondheid en welvaren, zoodat hij nog met lust en ijver de Kunst beoefent.

Op

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 7 No. 78. en 79.

(2) Zie wegens hem, D. II. bl. 213 e. v.

(3) *Ibid.* D. II. bl. 238 e. v.

Op de Tentoonstelling der nog in leven zijnde Dordrechtſche Meesters, aldaar in het jaar 1819 gehouden; bevond zich eene Schilderij van P. HOFMAN, voorſtellende eene Vogelverkoopſter, met bijwerk (1).

PETRUS VAN REGEMORTER, werd den 8ſten September des jaars 1755 te *Antwerpen* geboren. Hij ſchildert Boerengézelfchappen (2), Kaars- of Maanlichten en Landſchappen, en is inzonderheid bekend, wegens zijne ongemeene verdienſten in het herſtellen van Schilderijen, ook drijft hij handel in dezelve en dergelijke Kunstvoortbrengſelen.

Zijn zoon, IGNATIUS genaamd, beoefent als Schilder het vak zijns vaders, en is mede, naar men ons berigte, te *Antwerpen* geboren in het jaar 1785 en aldaar nog woonachtig. Op de Amſterdamsche Tentoonſtelling in 1816, zag men een Bergachtig Landſchap van hem (3), en op de Tentoonſtelling in het jaar 1819 te *Antwerpen* gehouden, drie Landſchappen in onderscheidene ſchilderachtige Streken onzer Zuidelijke Geweſten naar de Natuur geſchilderd: een daarvan, zijnde een Gezicht in de omſtreek van *Antwerpen*, be-
rust

(1) Zie op de Lijſt der gemelde Tentoonſtelling, bl. 6 No. 27.

(2) Wij zagen dergelijke Stukjes van hem, in den trant van DUSART.

(3) Zie op de Lijſt der Tentoonſtelling, bl. 13 No. 137.

rust in de Kunstverzameling van den Heer VRANCKEN te *Lokeren* (1).

JOHANNES SCHOENMAKER PIETERSZ., werd geboren te *Dordrecht*, den 1sten November des jaars 1755. Voor het beroep van Zilver- en Goudsmid als ook Kashouder beschikt, was de Teekenkunst voor hem van veel belang, waarom hij zich dan ook in dezelve vlijtig oefende, en mede door het dagelijks verkeer met de Schilders PONSE, de VAN STRIJ'S, VERSTEEG, HOFMAN (2) en andere, ook Schilder werd.

Hij nam in de tuschen-uren, die hem van zijne beroepsbezigheden overfchoten, het etsen bij de hand, en heeft verscheidene fraaije Proeven daarvan geleverd: als een Pennesnijder naar DE KONING, eenige Vignetten in de Gedichten van DIRK KUIPERS en andere, waaruit men moet opmaken, dat indien hij daarbij gebleven was, hij een waardig Opvolger van den Berlijnschen SCHMIDT, zou hebbe kunnen geworden zijn; dan, reeds in jaren gevorderd, nam hij het penseel op, en schilderde Stadgezigten, in den smaak van VAN DER HEIJDEN; en hierin gaat hij heden nog met lust en ijver voort. In de Kunstverzamelingen der Heeren ZUIJLEN VAN NIJEVELT, ONDERWATER VAN PUTTERSHOEK en andere, vindt men van zijne Werken; ge-

(1) Zie *Notice des Ouvrages etc. exposés au Salon d'Anvers* 1819, pag. 47 No. 124, 125 en 126.

(2) Van deze hebben wij reeds in het tweede en in dit Deel gesproken.

gelijk die op de Tentoonstellingen te *Amsterdam* en in den *Haag* met goedkeuring beschouwd, en door de openbare Beoordeelaars geprezen zijn.

Op de Tentoonstelling der Kunstwerken van nog in leven zijnde Dordrechtſche Meesters, welke in die ſtad gehouden werd, in het jaar 1819, bevonden zich vier Schilderijen van J. SCHOENMAKER PZ.; thans ook een der Bestuurderen van het Genootſchap *Pictura*, te *Dordrecht*, alle waren het Stadgezigten, en een daarvan gestoffeerd met Beelden en Schepen, door den Heer J. C. SCHOTEL (1), wiens Kunstverdienſten wij nader zullen doen kennen.

BALTHASAR PAULUS OMMEGANCK, Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut enz., werd den 26ſten December des jaars 1755 te *Antwerpen* geboren; hij leerde het ſchilderen van Landſchappen met Vee en Landlieden gestoffeerd, bij HENDRIK ANTONISSEN, aldaar. Zijne verdienſten in dat vak, zijn bekend door de Stukken in onderſcheidene Kunstverzamelingen in *Frankrijk*, *Engeland* en elders zoowel als in ons Land.

Op de Tentoonſtelling in het jaar 1802, te *Paris* gehouden, zag men eene Schilderij van dezen Meester, hetgeen eenen Prijs van aanmoediging behaalde (2); op die in 1814 ter zelve ſtede

(1) Zie de Lijst van gemelde Tentoonſtelling, bl. 13 No. 75 tot 78 ingeſloten.

(2) Zie *Explic. des Ouvr. de Peinture etc. expoſés au Muſéum central des Arts* van dien tijd pag. 42 No. 215.

de gehouden, bevonden zich twee zijner Stukken, waarvan het eene een Gezigt omstreeks *Spa* voorstelde (1).

Aangenaam herinneren wij ons nog de Schilderij op de Tentoonstelling in het verleden jaar 1818 te *Amsterdam*, een Schapenstal bij Morgenstond (2); de zamenstelling was zeer dichterlijk; in een onzer geachtste Tijdschriften (3), werd van dit Stuk dan ook met veel lof melding gemaakt, en OMMEGANCK, bij die gelegenheid, een te regt beroemd Antwerpsch Meester genoemd. Wij zagen van denzelfven ook fraaije en kapitale Teekeningen, in den trant zijner Schilderijen met een driftje Vee of met staande en liggende Schapen gestoffeerd.

In het, meermalen aangehaalde Werk van den Heer DE BURTIN, wordt mede van dezen Meester zeer loffelijk melding gemaakt (4).

WILHELMUS SCHAEKEN, werd te *Weerd* in het laatst des jaars 1755 geboren. Hij leerde het Landschapschilderen bij JOHANNES BORREKENS
te

(1) Zie *Explic. des Ouvr. de Peinture etc. exposés au Muséum central des Arts* van 1814 pag. 74 No. 172 en 128.

(2) Zie de Lijst bl. 15 No. 195.

(3) *Vaderlandsche Letteroefening*, waarin een gesprek over de Tentoonstelling te *Amsterdam*, van 1818 voorkomt.

(4) Zie *Traité des connoiss: des Tableaux*, V. I. pag. 258 en 259.

te *Antwerpen*; doch zich vervolgens op het Historiefchilderen toeleggende, deed hij in het jaar 1785 eene reis naar *Rome*, en heett aldaar en op andere plaatsen in *Italië*, gedurende twee jaren en een half de Schilderkunst beoefent.

Te *Antwerpen* teruggekeerd zijnde, is hij Professor geworden bij de Akademie der schoone Kunsten ter dier stede; hij heeft dezen vereerenden post vier en twintig jaren waargenomen, en gedurende dien tijd verscheidene, zeer verdienstelijke Kunstenaars gevormd, waarvan sommige reeds aanmerkelijke proeven hunner bekwaamheid hebben gegeven, gelijk de Heer M. J. VAN BREE, van wien wij in het vervolg zullen spreken.

In onderscheidene Kunstkabinetten vindt men van het Werk des Heeren SCHAEKEN, onder andere in dat van den Heer A. J. PETIT te *Antwerpen*, het Lijk van CHRISTUS, in eene grot liggende, mitsgaders het hoofd van de in rouw gedompelde Heilige Maagd MARIA.

W. LUBBERS, werd, in het jaar 1755, in *Groningerland* geboren. Oorspronkelijk was hij een Verwer en Sieraadschilder, doch bragt het, meestal door eigene oefening, zoo ver, dat hij een welgelijkend Portret schilderde.

In later tijd zette hij zich in de stad *Groningen* neder, en heeft daar sedert verscheidene jaren met het vervaardigen van *crayon*-Portretten, zeer veel te doen, zoodat hem genoegzaam geen tijd overbleef, om zich op andere vakken der Kunst toe te leggen; met olieverw schilderde hij dan ook zeer wei-

weinig; hoe zeer zijne neiging daartoe strekte.

C. VAN HARDENBERG, te *Rotterdam* geboren, in het jaar 1755, vervult sedert een aantal jaren den post van Onderwijzer in de Teeken-, Doorzigt- en Bouwkunde bij de Renswoudsche Stichting te *Utrecht* (1).

Voor de Kunstboeken der Liefhebbers arbeidende, is het Landfchap, naar de bevallige Natuur of zijn belangrijke Natuurtooneelen het voorname vak dezès Meesters. Wij zagen onder andere van hem een paar kapitale, rijk gestoffeerde, fraaije en uitvoerige Teekeningen, zijnde Tooneelen uit den geduchten Watersnood in 1801. Vele aangename en schilderachtige Gezigten, zoowel in het Heuvel- en Boschrijk gedeelte van *Gelderland*, als in omtrekken van *Utrecht*, zijn door hem op het papier gebragt, hetzij in kleuren of met Oostindischen inkt; doch zijne beroepsbezigheden lieten hem niet toe, om zich bijzonder op het schilderen met olieverw, toe te leggen; echter heeft hij eenige Kabinetstukjes, mitsgaders Portretten geschilderd.

Ook

(1) In het jaar 1780 werd hij als zoodanige gekozen; deze keuze geschiedde uit een twaalftal, tot een zes — en vervolgens tot een drietal gebragt; nadat ieder de vereischte proeven zijner bekwaamheid gegeven had, niet alleen in de bovengenoemde vakken, maar ook in het vervaardigen van Ontleedkundige Teekeningen. Hij was de Opvolger van JACOB MAURER, van wien wij in ons eerste Deel bl. 233 e. v. gesproken hebben.

Ook heeft hij vele Bouwkundige Teekeningen en Ordonnantien met Beeldwerk vervaardigd; alsmede ten dienste van de Natuurlijke Geschiedenis: gelijk uitlandsch Gevogelte en dergelijke. Zoo dat men in verscheidene Verzamelingen van zijn Werk vindt. Hij drijft ook handel in Schilderijen en andere Voorwerpen van Kunst; houdende zijne bestendige woonplaats te *Utrecht*.

Zijne erkende Kunstkennis deed hem in het jaar 1809 tot Correspondent der vierde Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut verkiezen.

DERK VAN OOSTERHOUDT, geboren te *Tiel*, in *Gelderland* in de maand Februarij des jaars 1756, betoonde al vroeg veel zucht voor de Schilderkunst; terwijl hij door de beschouwing der Werken van zijnen neef, wijlen onzen vriend H. HOOGERS, te *Nijmegen*, gelegenheid had zijnen wensch te uiten, en zich in het Teekenen te oefenen; totdat hij door den Heer R. VAN EIJNDER (1) aanleiding kreeg tot onderwijs in het Teekenen naar Pleisterbeelden; waardoor zijn vader, die hem voor een ander beroep bestemd had, bewogen werd, deszelfs neiging te volgen. Hij gaf zich nu aan de beoefening der Kunst geheel over, en bragt een jaar door te *Amsterdam*, waar hij, in gezelschap van eenige jonge lieden, zich trachtte bekwaam te maken, dan het onderwijs hem daar
niet

(1) Zie het bericht hun betreffende hier voor bl. 45 e. v.
III. DEEL. F

niet bevallende, kreeg hij gelegenheid om op de Keurvorfstelijke Schilder-Akademie te *Dusfeldorf* als Leerling geplaatst te worden, en hier genoot hij het beste onderwijs, door de toenmalige Professoren aldaar, inzonderheid, van den Directeur KRAHE; die gedurende vijf jaren, welke hij daar verbleef, vaderlijk voor hem zorgde. Na zich dan te *Dusfeldorf* in de vermaarde Schilderijen Galerij, bezig gehouden te hebben met de Werken van RAFAËL, CARLO DOLCI, RUBBENS, VAN DIJCK, VAN DER WERF en anderen te kopiëren en te bestuderen, keerde hij naar zijne geboortestad terug, trouwde en zette zich daar, als Kunst schilder neder. Sedert welken tijd hij vele Portretten en Onderwerpen uit het Burgerlijk leven geschilderd heeft; welke te *Tiel* in derzelve omstreken, te *Utrecht* en elders verspreid zijn. In de beroemde Kunst-Verzameling van den Wel Ed. Heer BRENTANO bevindt zich ook van zijn Werk, als mede bij den Heer A. BOONEBAKKER, beide te *Amsterdam*; en in de R. C. kerk te *Tiel*.

De Heer VAN OOSTERHOUDT maakt ook Stukjes Waterverw, even gelijk de Engelsche, en levert daarvan veel af: In het jaar 1818 werd hij deswegen door de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij geremunereerd met eene premie van tien dukaten. (1)

G.

(1) Zie in de Werken van gem. Maatsch. de Handel van 1818. bl. 349.

G. J. VAN LEEUWEN, Bloem- en Fruitfchilder te *Arnhem*, werd aldaar geboren den 29 Junij des 1756. Zijn voorname Leermeester was de Heer w. HENDRIKS te *Haarlem*, van wien wij hier een berigt gaven. (1)

Vervolgens heeft zich de Heer VAN LEEUWEN in zijne geboorteplaats nedergezet, en door het bestuderen der natuur meer en meer vorderingen in zijn vak gemaakt.

Niet alleen Schilderijen maar ook verscheidene gekleurde Teekeningen heeft hij vervaardigd, onder de voornaamste derzelve behooren, naar ons is opgegeven, die in de Verzameling van den Heer DE JONG te *Rotterdam*, alsmede die bij den Heer T. SCHELTEMA te *Velp* bij *Arnhem*.

In verscheidene Kunstkabinetten, zoo buiten als binnen 'slands vindt men van zijne Schilderijen, die bij den Heer DE JONG voornoemd, wordt mede onder zijn beste Werk gesteld. Op de Tentoonstelling in het jaar 1816 te *Amsterdam* gehouden, bevond zich een Bloem- en Fruitstuk van hem (2) dat algemeen voldeed, en ook in de openbare aankondiging van dien tijd zeer gunstig is beoordeeld geworden. (3)

De Heer VAN LEEUWEN is sedert ettelijke jaren
me-

(1) Zie van dit Deel, bl. 21. e. v.

(2) Zie de Lijst der Kunstwerken, bl. No. 94.

(3) Zie de Vaderl. Letteroefeningen.

medebestuurder van het Arnhemfche Teekengenootfchap.

Zijn bevallig Kunstvak geheel gewijd, fchept zijn penfeel nog telkens frifche Bloemen en nieuwe Vruchten.

MICHEL VERSTEEG werd geboren te *Dordrecht* den 30 Augustus des jaars 1756. Zijn vader was JAN VERSTEEG, die in de tuffchenuren, welke zijn beroep, als Beurtschipper van *Dordrecht* op *Duinkerken*, hem overliet, Zee- en Waterzigten fchilderde, waarin hij nimmer eenig onderwijs genoten had. Deze, de geneigdheid van zijn zoon voor de Schilderkunst involgende, beftelde hem bij den Zee- en Landfchap-Schilder A. VAN WANUM, (1) maar het onachtzaam gedrag van dezen Meester, deed hem befluiten om al fpoedig te veranderen, en hem bij den kundigen JORIS PONSE, (2) als Leerling te doen aannemen; bij hem maakte hij goede vorderingen. Doch hier was het mede van geen' langen duur: naardien PONSE, aan het mijneren gerakende, de hand aan zich zelve floeg, waarvan de jonge VERSTEEG zoo verfchrikte, dat hij er niet meer naar toe te krijgen was. Men bragt hem nu in den Schilderwinkel van JAN VAN LEEN, waar allerlei foort van Schilderwerk voorkwam, en ook handel in Schilderijen gedreven werd; het was daar dat VERSTEEG

(1) Zie wegens hem D. II. bl. 244.

(2) *Ibid* 218. e. v.

VERSTEEG met WILLEM, 'ZOOON VAN JAN VAN LEEEN, zich in de gelegenheid bevond om zeer kostbare Schilderijen te kopijeren en na te teekenen, hetgeen hun niet weinig hielp tot spoedige vorderingen in de Kunst en de behandeling van het penfeel. Dit was van het gewenscht gevolg, dat zij beiden zich weldra in staat bevonden, om op hunne eigene wicken te kunnen drijven, gelijk zich WILLEM VAN LEEEN dan ook naar *Parijs* begaf, en VERSTEEG zich als Kunstschilder, in zijne geboortestad vestigde. In het eerst viel de verkiezing zijner onderwerpen op het Landschap; waarbij hij de uitvoerigheid zeer ver dreef, doch hij stapte daarvan af, en legde zich vervolgens alleen toe, op het voorstellen van Kaars- en Lamplichten, waarmede hij tot hiertoe voortgaat; dezelve zeer uitvoerig op paneel of doek, in levensgrootte, en in het klein leven, als ook in Teekeningen. met roet of Oostindischen inkt en sapverwen vervaardigende.

In zijn' vroegen tijd verstrekte de Heer LINDEN VAN SLINGELAND hem ten Mecenas en in deszelfs vermaarde Kunstkabinet waren, onder anderen twee Stukjes van VERSTEEG waarvan het eene, bij de verkooping dier Kunstverzameling tot op twaalf honderd en vijftien, en het anderen tot drie honderd en negentig guldens gebragt werd.

Voorts vindt men van zijne Werken in de aanzienlijkste Kunstverzamelingen: zoo buiten als binnen 'slands, als die van den Heer BRENTANO,

te *Amsterdam* ONDERWATER VAN PUTTERSHOEK, ZUYLEN VAN NYVELD EN VAN TETS; te *Dordrecht* VAN DER WERF, te *Haarlem* en andere; voor den Heere VAN SUCHTELEN (1), heeft bij het Nachtbezoek van NICODEMUS bij den *Heiland*, omtrent half levensgrootte geschilderd. Verscheide Leerlingen, waarvan eenige thans als zeer verdienstelijke Kunstschilders bekend zijn, heeft hij in de Kunst onderwezen; wij zullen van hen nader gewag maken.

Bij de oprigting van Koninklijk Nederlandsch Instituut, werd deze Meester als Lid der vierde Klasse aangesteld, en in het vorige jaar (1818) benoemd, als Lid van de Koninklijke Akademie der Schilderkunst te *Antwerpen*; wordende tevens met eene medailje, ter erkentenis zijner verdiensten vereerd.

Op de Tentoonstelling in 1819, te *Dordrecht* gehouden, bevonden zich niet minder dan zes Schilderijen van den Heer M. VERSTEEG, welke reeds in Kunstkabinetten geplaatst waren, als in die van de Heeren DE COURT, dat van den Heer DE ROO VAN WESTMAAR en andere.

Met roem en voordeel zet hij nog zijne Kunstoefeningen voort, en wij wenschen, dat ook deze onze vriend, daarmede nog lang zal mogen aanhouden!

Zijn

(1) Thans Afgezand van den KEIZER van *Rusland* aan het Hof van *Zweden*.

Zijn Portret vindt men op plaat A. genomerd 4.

JOHANNES FRANCISCUS VAN GEEL, te *Mechelen* geboren, in het jaar 1756 den 17 September, was Leerling van PIETER VALCK, beeldhouwer, in die stad wonende.

Hij behaalden de eersten prijs op de stads Teeken-Akademie aldaar (1), werd in het jaar 1784 tot Profesfor bij dezelve benoemd, en vervolgens Beeldhouwer van Z. H. Eerw. den Kardinaal JAN HENDRIK, Aartsbisfchop van *Mechelen*.

Hij vervaardigde verscheidene Beeldhouw-Werken, waarvan de voornaamste zijn: twee Beelden, het eene de Godsdienst, en het andere de Tijd voorftellende, mitfgaders andere Stukken, dienende voor het Paleis van den gemelden Kardinaal; drie Heilige Apostelen, geplaatst in de Lieve Vrouwekerk te *Mechelen*, namelijk ANDREAS, JACOBUS en THOMAS; mitfgaders eene Groep *Prometheus* voorftellende, daar hij een Kind van leem vormde, dat door den Vlinder, op zijn hoofd door *Minerva* geplaatst, het Leven verkrijgt; deze Groep, in den Italiaansche trant, bevind zich bij den Ridder PIERETS, oud Meijer van *Mechelen*, en Lid der genoemde Akademie aldaar; voortseene Groep *Mars* en
Vc.

(1) Deze Akademie, pas opgerigt zijnde, zie hier voor het berigt van den Heer G. J. HERREIJNS, werd in het jaar 1772 door Z. K. H. den Vorst KAREL van *Lotharingen*, bijzonder begunstigd en onder deszelfs hooge bescherming genomen.

Venus, of de Oorlog en de Vrede, met hunne toevoegfelen voorftellende, om geplaatst te worden op het Kasteel te *Donck*, toebehoorende aan den Heer MORETUS, te *Antwerpen*, en voor den Heer DE CAETERS, Lid der Staten-Generaal, mede in laatstgenoemde stad woonachtig, eenen Neptunus; eindelijk verscheidene Predikstoelen, waarvan een in de Kerk van *Eppinghem*, een dorp aan den weg tusfchen *Mechelen* en *Vilvoorde*, en meer andere Werken. Het Werk van dezen Meester, Kinderen of Geniën voorftellende, wordt inzonderheid geroemd.

In het jaar 1817 werd hij door Z. M. den Koning der Nederlanden, tot Profefor in de Beeldhouwkunst bij de Koninklijke Akademie der Schoone Kunften te *Antwerpen* benoemd, en den 24 April des jaars 1818, benoemde Z. H. Eerw. de Prins DE MÉAN, Aartsbisfchop van *Mechelen*, hem tot zijnen Beeldhouwer thans (1818) is hij bezig met het vervaardigen van een Beeld, de Heilige MARIA MAGDALENA voorftellende, benevens twee andere van twaalf voeten hoogte, voor de Metropolitaanfche kerk van *Mechelen*, en welke aldaar onder den toren zullen worden geplaatst.

Het Borstbeeld des Barons PIJCKE, Gouverneur van de provincie *Antwerpen*, door dezen Meester vervaardigd zijnde, zag men daarvan een afgietsel op de Antwerpsche Tentoonftelling in het jaar 1819 (1).

Van

(1) Zie *Notice des ouvr. de Peinture, Sculpture, etc.* van dat jaar, bl. 54. No. 181.

Van den zoon dezes geachten Kunstenaars, door hem insgelijks tot de Beeldhouwkunst opgeleid, zullen wij ten zijnen tijd een berigt geven.

CORNELIS VAN SPAENDONCK, broeder van den, hier voor vermelden GERARDUS, werd insgelijks te *Tilburg* geboren, den 7 December des jaars 1756. In navolging zijns broeders de Schilderkunst tot zijn bestaan gekozen hebbende, vertrok hij in het jaar 1773 naar *Antwerpen*. legde daar de gronden dier Kunst, en begaf zich vervolgens naar *Mechelen*, om doorden Heer HERREIJNS toen aldaar woonachtig verder onderwezen te worden (1). Vervolgens reisde hij naar *Parijs*, en beoefende daar het schilderen van Bloemen en Vruchten, onder geleide van zijnen reeds ver gevorderden broeder. Op dit vak bleef hij zich toelleggen, en vestigde zich mede te *Parijs*, alwaar hij nog woonachtig is.

Veel heeft de Heer CORNELIS VAN SPAENDONCK, voor de beroemde Porfelein-Fabriek te *Sevres* geschilderd; doch heeft ook een aantal Kabinetstukken vervaardigd. Op onderscheidene Tentoonstellingen te *Parijs*, werd zijn Werk met algemeen welgevallen beschouwd; en op die in het verleden jaar 1818 te *Amsterdam* gehouden, zag men met genoegen, door het Bloemstuk, hetgeen hij daarop

le-

(2) Zie hier voor bl. 15 het berigt van den Heer G. J. HERREIJNS. toen aan het hoofd van de nieuw opgerigte Mechelsche Kunst-Akademie.

leverde, dat hij ook zijn Vaderland niet vergat (1).

JACOB ELIAS VAN VARELEN, is te *Haarlem* geboren den 9 Augustus des jaars 1757. Tot de hoogere studiën opgeleid wordende, maakt hij vlijtig gebruik van de Latijnsche scholen; doch beoefende tevens niet minder vlijtig de Teekenkunst. De Heer PAUL VAN LIENDER (2) was het, die deze Kunstijver bestuurde, en den jongeling door zijne nuttige lessen in zijne pogingen ondersteunde; zoo wel in het teekenen als naderhand in het etsen.

Reeds was de jonge VAN VARELEN zoo ver in de oude talen gevorderd, dat hij de Akademische lessen kon bijwonen, toen zijne bestemming veranderde: men verkoos voor hem eene aanzienlijke, en toen nog tamelijk bloeiende fabriek, van een' zijner bloedverwanten in zijne geboortestad; (3) het teekenen en etsen bleef intusfchen zijne hoofdliefhebberij; en deze fabriek vervolgens, door de ongunstige tijdsomstandigheden, met zoo vele andere in deze stad geheel vervallen zijnde, schoot den Heer VAN VARELEN tijds genoeg over, om zich meer bijzonder der kunst te wijden. Ten gevolge daarvan heeft men een aantal platen; als Landschap-

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling, bl. 18. No 246.

(2) Zie wegens hem, D. II. bl. 220. e. v.

(3) Eene Gouddraadtrekkerij.

schappen met Vee, Natuur- en Ontleedkundige onderwerpen door hem naar zijne teekeningen of die van anderen gegraveerd; onder andere in het geachte Werk van LE FRANCO VAN BERKHEY (1): de Natuurlijke Historie van het Rundvee; vallende zijne liefhebberij inzonderheid op het teekenen dier onderwerpen. Voor den Hoogleeraar BAKKER, thans te *Groningen*, heeft de Heer VAN VARELEN Ontleedkundige Teekeningen vervaardigd. Wij zagen ook door hem naauwkeurig gevolgde Teekeningen naar Schilderij; en verscheidene Tabaksdozen zijner vrienden pronken met Stukjes van zijne hand. Hij was Lid der Haarlemsche Teeken-Akademie, en heeft bij dezelve verhandelingen gedaan.

Voorts beoefent hij, ter uitspanning, niet alleen de Nederduitsche maar ook de Latijnsche Dichtkunst.

PIETER HENDRIK JONKIS, te *Utrecht*, in het jaar 1757 geboren, is een kweekeling van de Renswoudsche stichting aldaar, en legde bij dezelve de eerste gronden der Graveerkunst, vervolgens reisde hij naar *Parijs*, om zich daarin meer te volmaken onder het bestuur van den kundigen Plaatfnijder NICOLAS DELAUNAY.

Onder verscheidene platen die hij te *Parijs* gegraveerd heeft is er een, naar LUCA GEORDANO, getiteld *Venus et l'Amour*, welke hij aan Regenten der

(1) Wij spraken van hem, als Kunstbeoefenaar in het II D. bl. 198.

der Fundatie van Renswoude te *Utrecht* opdroeg, in het jaar 1783.

Door hem is onder andere ook gegraveerd het Portret van Profesfor SANE, naar de Schilderij van C. VAN GEELLEN, gelijk wij hier voor van dien Schilder sprekende, gezegd hebben (1). Uit *Frankrijk* teruggekomen zijnde, heeft hij de Graveerkunst in zijne geboortestad uitgeoefend.

In later tijd eenen post bij de Gemeene Middelen gekregen hebbende, heeft de Heer P. H. JONXIS opgehouden, die kunst, als beroep voort te zetten.

In de *Dictionnaire des Graveurs* door BASAN, vindt men ook van dezen Meester melding gemaakt.

Van zijnen zoon, de Schilderkunst beoefenende zullen wij te zijnen tijd spreken.

BENJAMIN WOLFF, tot de Israëlitische gezindte behoorende, werd den 25 Augustus des jaars 1758, te *Desfau* in het Anhaltsche geboren; zijne ouderen hem tot de Geneeskunde voorbeschikt hebbende, deden hem op de gewone scholen in het Latijn onderwijzen. Zijne lust tot de Teekenkunst, intusfchen, het oog van aanzienlijke begunstigers der Schoone Kunsten trekkende, hielden deze bij zijne ouders aan om dien lust krachtdadig te ondersteunen, dit geschiedde en, in plaats van Geneesheer, werd de jongeling Schilder.

Hij

(1) Zie van dit Deel, bl. 72.

Hij ging naar *Berlijn*; de als Wijsgeer beroemde MOZES MENDELSSOHN, nam hem in zijne bijzondere bescherming en deed hem bij zijnen vriend den Hofschilder FRISCH (1) teekenen en vervolgens schilderen leeren. Van *Berlijn* eene poos naar zijne geboorteplaats teruggekeerd zijnde, om voor den Vorst te schilderen, ging hij naar *Dresden*, ten einde zijne verkregene kundigheden, door het bestuderen van den beroemden Kunstschat aldaar verder uit te breiden; hij verbleef daar een jaar en begaf zich naar *Weenen*, ook hier verbleef hij een jaar, maakte zich de beschouwing en navolging der aldaar voorhanden zijnde Kunststukken ten nutte, schilderde intusschen verscheidene Portretten in olieverw. en in het miniatuur, en vervolgde zijne reis naar *Rome*, waar hij, gedurende bijna zes jaren de Oudheden en vele Schilderwerken uit den besten tijd der Italiaansche School, vooral onder geleide van den kundige POMPEO BATTONI bestudeerde, doch daar het hem voorkwam dat de lucht dier stad schadelijk was voor zijne gezondheid, dewijl hij door ziekte gedurende tien maanden zijne kamer moest houden, vertrok hij van daar naar *Livorno*, en vervaardigde in die stad, gedurende een jaar, verscheidene Portretten en een Famieljestuk.

De Nederlanden, zoo beroemd in de Geschiedenis der Schilderkunst, wilde WOLFF nu ook niet onbezocht laten, en te *Livorno* goede gelegenheid vin-

(1) De Heer FRISCH schilderde Portretten en Historische onderwerpen.

vindende om zich derwaarts in te schepen, befloot hij hiertoe. Te *Amsterdam* aangeland zijnde, geraakte hij weldra aan het werk, door het schilderen van Portretten en Famieljestukken, ook legde hij zich met goed gevolg toe op het maken van Teekeningen naar Schilderijen van voorname Meesters, zoodat hij het genoeg had van die in de voornaamste Kunstverzamelingen geplaatst te zien (1). Tusschenbeide schilderde hij ook kloeke Historische Ordonnantien.

In het jaar 1803, lokte hem zijne weetgierigheid naar *Parijs*, om het beroemde Kunst *Museum* te zien. Hij vervaardigde daar eenige Teekeningen en Portretten, en, voor onzen toenmaligen Ambassadeur SCHIMMELPENNINCK, eene kopij in olie-
verw naar de beroemde Schilderij van DOUW, bekend bij de benaming van de Waterzuchtige Vrouwe, van dezelfde grootte als het oorspronkelijk Stuk, en, volgens de algemeene getuigenis, ook van voorname Kunstkenners bedriegelijk nagebootst. Te *Amsterdam* teruggekeerd zijnde, vervaardigde hij voor gem. Z. Excel. een Famieljestuk, waarin, hoewel van eene zeer middelmatige grootte, verscheiden Portretten voorkomen.

Ver-

(1) Voor den Heer B. DE HAIDE SWART, te *Amsterdam*, vervaardigde hij eene fraaije Teekening van den beroemden Schuttersmaaltijd, door B. VAN DER HELST, welke nog in het bezit is van gemelden Heer, benevens eenige andere Stukken naar Italiaansche en Nederlandsche Meesters.

Vervolgens deed hij andermaal eene reis naar *Parijs*, schilderde daar weder eenige Portretten van voorname personen en kopieerde er verscheidene Stukken naar beroemde Meesters.

LODEWIJK NAPOLEON, Koning van *Holland*, benoemde den Heer WOLFF tot Profesfor bij eene op te rigtene Teeken-Akademie; doch dit ontwerp door de verandering der regering niet ten uitvoer gebragt zijnde, werd hij tot opzigter bij het Koninklijk *Museum* te *Amsterdam* aangesteld, en neemt dien post nog waar.

Een aantal Teekeningen zijn door hem naar afgietsels van antieke Beelden te *Amsterdam* geteekend, en op verscheidene Tentoonstellingen aldaar zag men van zijn Werk.

Het Portret van Prins WILLEM den I, door MIERVELD, heeft hij een en ander malen voor H. M. de Koningin der Nederlanden, gekopieerd en dezer zomer (1818) vonden wij hem bezig, als daartoe van wege het Gouvernement gelast met kopiëren van het Portret onzes beroemden Zeehelds DE RUITER, naar het bekende Stuk van F. BOLL, in het *Amsterdamsche Museum* berustende; deze kopij moest dienen om ergens in *Zee-land* in eene Regering-Collegiekamer geplaatst te worden.

DIRK JAN VAN DER LAEN, werd den 16 April des jaars 1759 te *Zwol* geboren. Van zijne voorouders, alle Hollanders, zijner verscheidene in de geschiedenis bekend, ook wegens het werkelijk aandeel door hen genomen in de oorlogen

te.

regen *Spanje* en het bevechten onzer vrijheid, gelijk daarvan, naar ons berigt werd, de oorkonden nog voorhanden zijn (1).

Zijne ouders hadden besloten, om hem tot de hoogere studiën op te leiden; doch na twee jaren de Latijnsche Scholen bezocht te hebben, bevielden jongeling zulks niet en men besloot, om zijne verwanten in *Holland* te raadplegen, daar deze door hunne betrekkingen in de gelegenheid waren; om hem in het vervolg den een' of anderen post bij de Oostindische Maatschappij te kunnen bezorgen. Vervolgens ging hij, toen vijftien jaren oud, met zijne ouders naar *Leyden*; hier maakte hij kennis met de Heer HENDRIK MEIJER (2), waardoor zijne reeds ontlokene lust tot des Schilderkunst aanmerkelijk aanwies, zoodat hij dringend aanzoekende, de toefstemming zijner ouderen bekwam, om dat jaar als Leerling bij dien Meester te mogen inwonen; doch niet om van deze Kunst zijn beroep te maken; maar om, na afloop van dien tijd, aan zijne, hier voorgemelde bestemming te voldoen. Die tijd voorbij zijnde was des jongelings neiging tot de Schilderkunst, door deszelfs gemaakte vorderingen meer en meer toegenomen, en nu wilde hij volstrekt Schilder worden. Verscheide voorname mannen,

be.

(1) Zie mede WAGENAARS *Vaderl. Gesch.* D. VI. bl. 412 en 413. mitsgaders D. VII. bl. 16, 23 en 464.

(2) Wij gaven van dezen Schilder een berigt in ons II. D. bl. 261. e. v.

behoorende tot de Leydsche Hoogeschool, en tevens ijverige Voorstanders der schoone Kunsten, moedigden hem aan in dit zijn voornemen, gaven hem loffelijke Getuigschriften, wegens zijne vorderingen en bewogen zijne ouderen, om zijne neiging nog voor een jaar in te willigen: daar zij niet twijfelden, of hun zoon zou, na verloop van dien tijd als Meester kunnen optreden. Dit geschiedde, en de bepaalde tijd verstreken zijnde, bedankte hij voor de ouderlijke toelage; doch bleef gedurende nog vijf jaren, onder geleide en voorlichting van den Heer MEIJER, de Schilderkunst beoefenen. Zijn werk van dien tijd, bestaande in zoogenaamde Binnen- en Buitenhuisjes, met Beelden gestoffeerd, is grootendeels in *Holland* nog voorhanden, alsmede zijne Landschappen, ook met sapverwen en zwart krijt geteekend.

Vervolgens vertrok hij naar zijne geboortèplaats, zijnde hem vele Schilderijen en Teekeningen besteld door Fransche en Engelsche Kunsthandelaars, alsmede door de Heeren DANZER NIJMAN, FOUQUET te *Amsterdam*, en anderen. Zijn voornaamste Werk bestaat in Berg- en Boschachtige Landschappen. Op de Tentoonstelling te *Amsterdam* in 1813, was van hem een Duinachtig Landschap; dat wel voldeed, gelijk mede een Bergachtig Landschap op die van 1816, en een Boomrijk Landschap op die van 1818 (1). De Prenten in de

Ju-

(1) Zie de Lijsten der Tentoonstellingen van die jaren.

Julia, door onzen Dichter FEITH, zijn door N. VAN DER MEER in 1785 gegraveerd; naar Teekeningen van D. J. VAN DER LAAN.

Thans bekleedt hij, in zijne geboorteplaats den post van Griffier des Kantons; hij is Lid van den Raad der Stad, en buitengewoon Lid der Staten van *Overijsel*.

Hij bezit eene fraaije verzameling Schilderijen, en blijft; ter verpoozing zijner ambtsbezigheden, de Kunst nog beoefenen.

SIMON ANDREAS KRAUSZ werd geboren in 's Gravenhage, den 26sten Maart 1760. Hij leerde de eerste beginselen der Teeken- en Schilderkunst bij eenen DE FRANCE, en heeft vervolgens, door eigen naarstigheid en opmerkzame beschouwing der Natuur, zich tot Kunstschilder gevormd. In den *Haag*, zijne bestendige woonplaats, heeft hij vele Kabinetstukken en Teekeningen vervaardigd, waarvan er in verscheidene Kunstkabinetten, buiten en binnen 's Lands gevonden worden.

Zijne Voorstellingen bestaan meest in staande, grazende en liggende Runderbeesten, Landgezigten en onderwerpen uit het dagelijks burgerlijk leven. Op de Haagsche Tentoonstelling in het jaar 1817, zag men van hem ook eenē Schilderij, voorstellende eenen Storm op een Hollandsch Binnenwater, en eene andere, waarop het Vreugdebedrijf op de Turfmarkt in 's Hage, ter viering van onze luisterrijke zegepraal bij *Waterloo*, den 18den Junij des jaars 1815, wordt verbeeld, mits-

gaders een Landschap, waarin een Stier en ander Vee (1).

TACO SCHELTEMA, den 16den Augustus des jaars 1760, te *Harlingen* geboren, genoot te *Amsterdam*, gedurende een half jaar, onderwijs van P. PIERA (2); voorts oefende hij zich in het bestuderen der Natuur, benevens de werken van vóorname Meesters: om alzoo in het schilderen van kloeke Portretten en Portretstukken, zijn hoofdvak, naar wensch, te slagen. Ten dien einde bezocht hij ook de beroemde Galerij te *Dusseldorp*, bestudeerde en kopieerde onder andere, onzen grooten A. VAN DIJK, en reisde vervolgens naar *Saksen*; alwaar hij vele personen van onderscheidene kunne, rang en staat, op de hier boven vermelde wijze, schilderde.

In het Vaderland teruggekeerd zijnde, heeft hij zich beurtelings te *Rotterdam* en te *Amsterdam* opgehouden, alwaar hij, zoowel als buiten's Lands, door het welslagen in zijne Portretten en Portretstuk-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 12: No. 77, 78 en 79.

(2) Deze Meester was, naar ons berigt werd, van Vriesche afkomst, doch geboortig van *Amsterdam*, alwaar hij het Landschap en Portretschilderen, op eene niet onverdienstelijke wijze beoefende; ook teekende hij een goed Akademie-beeld. Hij overleed te dier stede, in het jaar 1784.

Twee zijner nagelatene zonen beoefenden mede de Kunst, maar zijn vroeg gestorven.

stukken, veel werk vond. Door hem zijn in het jaar 1794 onder andere geschilderd, alle de Grondleggers en Bestuurders van het Bataafsche Genootschap te *Rotterdam*, en aldaar te zien in eene der Zalen boven de Beurs.

Voor verscheidene aanzienlijke lieden heeft hij Familiestukken gemaakt, met levensgrootte Beelden ten voeten uit, of kniestukken in wel gekozene groepen, veelal in Landschappen met toepasselijke bijvoegfels. Op die wijze schilderde hij het Portret van wijlen zijnen oom den Heer G. VAN NIJMEGEN (1), en dat van deszelfs vader D. VAN NIJMEGEN, zijnde toen in zijn een en negentigste jaar getreden (2).

Ook vindt men in de Kunstboeken der Liefhebber, kloeke en meesterlijk geteekende Beelden, met zwart en wit krijt, door T. SCHELTEMA. En wij zagen van hem fraaije gekleurde Landschaps-Teekeningen.

Sedert ettelijke jaren bewoont hij een landgoed in de aangename omstreken van *Arnhem*, en is een der Bestuurderen van het Teeken-Genootschap te dier stede, blijvende voorts de Kunst uit liefhebberij beoefenen.

Het

(1) In 1799 huwde T. SCHELTEMA met Meisjevrouw JOCOMINA VAN NIJMEGEN, eenige nagelatene dochter van SALOMON VAN NIJMEGEN, broeder des Schilders, van wien wij in ons II. D. bl. 247 e. v. een berigt gaven.

(2) Zie wegens D. VAN NIJMEGEN, D. II. bl. 57 e. v.

Het Portret dezes Meesters, vindt men op plaat B. No. 1.

HENRICUS ARNOLDUS MYIN, den 26sten October des jaars 1760 te *Antwerpen* geboren en aldaar woonachtig, werd inzonderheid door den met roem bekenden B. P. OMMEGANCK (1) in het schilderen van Landschappen met Vee onderwezen; en schildert alzoo ook in dien trant.

In verscheidene Kunstverzamelingen vindt men van zijn Werk: in die van den Heer BRENTANO te *Amsterdam*, zagen wij twee Schilderijtjes van dezen Meester, Landschappen met Schapen voorstellende.

De Echtgenoot des Heeren H. A. MYIN, werd ons mede als eene zeer verdienstelijke Landschap-schilderesse opgegeven; zij is genaamd MARIA JACOBA OMMEGANCK, en is de zuster van den boven genoemden.

JAN KAMPHUIJSEN, in het jaar 1760 te *Amsterdam* geboren, en aanvankelijk tot de Steenhouwerij opgeleid, betoonde meer lust tot de Schilderkunst, waarin hij in de eerste plaats onderwezen werd door J. VAN DREGT, en vervolgens door P. BARBIERS *den Ouden* (2).

In het jaar 1781 deed KAMPHUIJSEN eene reis naar *Frankrijk*, en behaalde in 1786 op de Stads Tee-

(1) Wij hebben van den Heer B. P. OMMEGANCK, hiervoor reeds melding gemaakt. Zie bl. 77. e. v.

(2) Zie wegens deze beide Meesters ons II. Deel, bl. 141 en 260.

Teeken-Akademie te *Bourdeaux*, den prijs, op eene teekening naar het naakt model.

Naar zijne geboorteplaats teruggekeerd zijnde, werd hem in den jare 1791, op de Stads Teeken-Akademie aldaar, de gouden eerepenning toege-
wezen.

In het volgende jaar ondernam hij eene reis naar *Italië*, doch was genoodzaakt *Rome* te verlaten, door de staatsomwenteling, die aldaar begon uit te barsten, en kwam alzoo in 1793, te *Amsterdam* terug, alwaar hij nog zijne bestendige woonplaats houdt; schilderende Portretten, Zinnebeeldige- en Historische ordonnantien, mitsgaders Landschap-
pen, Stadgezigten en Decoratiewerken.

In het jaar 1802, behaalde hij den hoogsten prijs, bij de Maatschappij *Felix Meritis*, op eene Historische Teekening, voorstellende het Griekische Meisje, dat haren minnaar silhouetteert.

Van zijn werk vindt men in onderscheidene Kabinetten, onder andere in dat van den Heer BRENTANO, te *Amsterdam*. De door hem ver-
vaardigde Portretten van onzen uitmuntenden Schouwlpeler A. SNOEK en deszelfs zuster, de bevallige en ongemeen verdienstelijke Schouwspeler, echtgenoot van den Heer D. KAMPHUIJSEN, zijn door de Platen, die er de Heer W. VAN SENUS naar graveerde, bekend, alsmede de zinne-
beeldige Voorstellingen op den Godsdienst en de Rede; nog gaan van dezen Meester, onder andere in Prent uit: de aankomst van Z. M. onzen Koning, te *Scheveningen*, in het gedenkwaardig jaar

1813, en vier stuks, voorstellende den Veldflag bij *Waterloo*, van welken roemruchtigen Veldflag, KAMP-
HUIJSEN oock het bekende *Panorama* hielp schilde-
ren, in het jaar 1816. Op de Tentoonstelling
te *Amsterdam*, in 1818, waren van hem twee
Stukken, namelijk: eene Heilige Familie en een
Vrouwen Portret (1).

Het Portret van dezen Meester zelve, door H.
W. CASPARI, is te vinden in het meergenoemde
Werk van den Heer MARCUS.

JAN KOBELL, broeder van HENDRIK KOBELL
JR., en oom van den uitmuntenden Beestenschilder
JAN, van welke beide wij reeds spraken (2),
werd in het jaar 1760, te *Rotterdam* geboren.

Hij leerde de Graveerkunst, en heeft onder an-
dere, voor den Hoogleraar BLEULAND, te
Utrecht, ontleedkundige Voorwerpen gegraveerd
met M. VAN DER JAGT, gelijk zulks mede blijkt
uit het versje, dat J. LE FRANCO VAN BERKHEY,
wegens het in Prent brengen van gekleurde ont-
leedkundige Platen, tot hun lof maakte, en dat
wij, van M. VAN DER JAGT sprekende, reeds heb-
ben aangehaald (3).

De:

(1) Zie op de Lijst bl. 11, No. 141 en 142. Reeds
op vroegere Tentoonstellingen, zag men van het Werk
dezes Meesters, onder andere op die van 1813, het
Portret van zijnen broeder, den Tooneelspeler D. KAMP-
HUIJSEN, in het karakter van *Flodoardo*, in het tooneel-
spel ABALLINO. Zie de Lijst No. 66.

(2) Zie D. II. bl. 373 en 477 e. v.

(3) ————— 350 e. v.

Deze JAN KOBELL heeft een' zoon, insgelijks JAN genaamd, die zich op het schilderen van Landschappen toelegt, en daarin, naar ons berigt werd, gansch niet kwalijk slaagt.

J. BURKMAN, hoewel in het jaar 1761 in *Beijeren* geboren, kan als een genaturaliseerd Nederlander aangemerkt worden; en woont sedert vele jaren, te *Amsterdam*. Hij wordt onder onze voornaamste Miniatuurschilders geteld, en voor zijn werk aanzienlijke prijzen betaald. Zijne Portretten zijn niet op de gewone wijze der Miniaturen behandeld, waarin de lichte partijen, door het uitsparen van het ivoor, gevormd worden; de Heer BURKMAN overtint alles, en men kan zeggen, dat hij zijne Miniaturen, met waterverw, in der daad schildert.

Wij zagen zijn welgelijkend Portret, door hem zelve, ook is het door den Heer HODGES geschilderd.

In ons tweede Deel van den Miniatuurschilder MARINKELLE sprekende, zeiden wij, dat hij zeer klein van persoon was (1); de Heer BURKMAN is integendeel kloek van gestalte, trouwens, van zijn werk kan men ook zeggen, dat het veel kloeker behandeld is, dan dat van MARINKELLE, schoon wij van den laatstgenoemden mede fraaije Portretjes zagen.

A. DE VISSER, werd den 5den Januarij des jaars 1762 te *Rotterdam* geboren. Vijf jaren oud zijn.

(1) Zie aldaar bl. 230 e. v.

zijnde, vertrok hij met zijne ouders naar *Alkmaar*, en kwam, hoewel men eene Schoolonderwijzer van hem wilde maken, als Leerling bij den Heer J. P. VAN HORSTOK, dien wij hiervoor hebben doen kennen (1), zijnde hij toen omtrent zeventien jaren oud.

Na verloop van eenige jaren, begaf hij zich naar *Antwerpen*, schilderde aldaar, onder het opzigt en geleide van den met lof bekenden B. P. OMMEGANCK, van wien wij hier vroeger spraken, en oefende zich wijders op de Stads Teeken-Academie; totdat de onlusten in *Brabant*, in het jaar 1790, hem deden besluiten, om naar *Alkmaar* terug te keeren, alwaar hij vervolgens zijne woonplaats heeft gevestigd, zijnde echter tusfchen beide, nog een half jaar te *Amsterdam* geweest, alwaar hij met den Heer P. BARBIERS PZ. Behangfelwerk schilderde.

Men vindt van het werk door A. DE VISSER, zoo Teekeningen als Schilderijen, doorgaans Landschappen met Vee en Beelden gestoffeerd, in onderscheidene Kunstverzamelingen, als: bij de Heeren BRENTANO en WILLINK te *Amsterdam*, den Heer LA COSTE te *Dordt* en verscheidene anderen.

Hij schildert mede Portretten, en geeft onderwijs in de Teekenkunst; hebbende dan ook reeds eenige zeer verdienstelijke Kweekelingen gevormd.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1817, leverde deze Meester een Landschap, alsmede op die van 1818.

WIL-

(1) Zie van dit Deel bl. 32 e. v.

WILLEM ALBERTUS HAANEBRINK, Kunstminnaar te *Utrecht*, en aldaar in het jaar 1762, den 19den Maart geboren, beoefent de Kunst alleen uit liefhebberij, op eene zeer verdienstelijke wijze, in onderscheidene vakken, als: Afbeeldingen van Lieden in hun dagelijks bedrijf, Binnenhuisjes, Portretten en Stadsgezigten; gelijk zulks onder andere blijkt, uit het door hem geleverde op onderscheidene Tentoonstellingen. Op die van 1818 te *Amsterdam*, waren twee Stukken van hem, waaromtrent in een geacht Tijdschrift van dien tijd, over die Tentoonstelling handelende, het volgende gezegd wordt: „Maar zeg mij, vrienden! „wie is toch die HAANEBRINK, wiens *Portret*, „maar vooral wiens *Binnenhuis met een rustend „Werkman*, mijne bijzondere aandacht gaande „hield. — Zoo ik wel heb, een *Utrechts* liefhebber. Dat was regt knap, dunkt mij (1).”

Wij zagen van dezen Liefhebber fraaije en uitvoerige Beeldjes, met zwart krijt naar het leven geteekend.

Hij bezit ook eene verzameling Teekeningen, grootendeels van levende Meesters, en breidt dezelve van tijd tot tijd uit.

Van het *Utrechts* Teeken-Kollegie, *Kunstliefde* genaamd, is hij Medeoprigter en Secretaris.

JOHANNES CHRISTIAAN JANSON, zoon
van

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 8 No. 90 en 91, en in de *Vaderlandsche Letteroefeningen*: het *Gesprek over de Tentoonstelling te Amsterdam van 1818*.

van den zeer verdienstelijken JACOBUS JANSON, van wien wij in ons tweede Deel spraken (1), werd den 13den Maart des jaars 1763 geboren, en door zijnen vader in de Teeken- en Schilderkunst onderwezen; welke Kunst hij bleef beoefenen, hoezeer hij den vaderlandschen Krijgsdienst tot zijn beroep verkoos.

In het jaar 1795 werd de Heer J. C. JANSON Luitenant bij de Ruitery. Verscheidene veldtogten bijwonende, had hij inzonderheid in *Duitschland* gelegenheid, om teekenachtige Landschappen naar de natuur te vervaardigen; doch ter beoefening van het schilderen in olieverw vond hij toen geene gelegenheid.

Het Vaderland geheel door *Frankrijk* overheerscht en daarmede vereenigd zijnde, kon hij niet besluiten, om hetzelve langer als krijgsman te dienen, en

(1) Zie aldaar bl. 200 e. v. De jongste zijner twee zonen, van welke wij in dat bérigt spraken, is PIETER genaamd; hij is den 17den April 1768 geboren, en zoowel als zijn ouder broeder, door zijnen vader in de Kunst onderwezen. Hij werd ook Officier bij het leger van den Staat, en heeft mede als zoodanig, verscheidene veldtogten bijgewoond; van eene zware kwetsuur gelukkig hersteld en als Majoor gepensioneerd zijnde, woont hij thans in de aangename omtrekken van *Arnhem*, alwaar de Kunstoefening zijne geliefkoosde bezigheid is. Het vak, waarop hij zich inzonderheid toelegt, bestaat in het teekenen en schilderen van Landschappen met Vee naar de natuur; gelijk zijn Werk dan ook bij verscheidene liefhebbers gunstig bekend is.

en bekwam alzoo, op deszélfs verzoek, zijn eervol ontslag als Ritmeester. Nu zette hij zich in 's *Gravenhage* neder, en had dus den tijd, om zich meer bepaaldelijk op zijne geliefkoosde bezigheid, de Schilderkunst, toe te leggen, van welke gelegenheid hij dan ook ijverig gebruik maakte.

Na de herstelling van ons Vaderland, in het jaar 1813, werd hij door Z. M. onzen Koning, wederom als Ritmeester aangesteld; doch is, in 1817 in die hoedanigheid gepensioneerd; zoodat hij, altijd in 's *Hage* woonachtig, de Kunst in rust en met lust blijft beoefenen.

Deze Meester legt zich bijzonder toe op het schilderen van Landschappen, ook met Vee gestoffeerd. Men heeft mede van hem fraaije Binnen- en Buitenhuisjes, zoo geschilderd als geteekend; mitsgaders eenige geëttte Prentjes.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1810, zag men van den Heer J. C. JANSON een Binnenvertrek, waarin eene Vrouw met een Kind aan de borst, enz. (1); en op die in 1819 in 's *Gravenhage* gehouden, een Landschap en een Wintergezicht (2).

In onderscheidene Kunstverzamelingen, zoo buiten als binnen 's Lands, vindt men van zijn werk. De Heer BRENTANO, te *Amsterdam*, bezit van hem eene Schilderij, een Binnenhuisje voorstel-

(1) Zie op de Lijst van gemelde Tentoonstelling, bl. 3 No. 66.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 77 en 78.

stellende. Thans schijnt hij zich bijzonder op het Landschapschilderen toe te leggen.

JAN BAPTIST PISSON, werd in het jaar 1763 te *Gend* geboren. Door zijne bijzondere vlijt en geschiktheid, verhief hij zich tot een beroemd Bouwkundige; verscheidene openbare en andere Werken in zijne geboorteplaats en elders, getuigen van 's Mans kunde en smaak.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1816, zag men van dezen Bouwmeester drie Teekeningen voor het Gedenkteeken te *Soestdijk* (1). Ook vervaardigde hij het Ontwerp voor het op te rigten Gedenkteeken te *Waterloo*, welk Ontwerp algemeen geroemd wordt en op openbaar gezag is goedgekeurd. Verscheidene Eerepenningen werden door hem behaald, hij was Lid van de vierde klasse des Koninklijken Nederlandschen Instituuts, en Direkteur van de klasse van Architectuur, bij de Koninklijke Akademie te *Gend*.

Onlangs (1819) overleden zijnde, mogt hij slechts den ouderdom van zes en vijftig jaren bereiken.

Hij zelve schetste het Grafteeken, dat, volgens zijnen uitersten wil, voor hem moest worden opgericht.

ANTONIE VAN DEN BOSCH, werd in de maand December des jaars 1763 te *Amsterdam* geboren, en legde de gronden der Kunst op de Stads

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 12 No. 128.

Stads Teeken-Akademie aldaar. Vervolgens heeft hij, als Landschapschilder, gearbeid in de, toen bloeiende, Behangselfabriek van TROOST VAN GROENENDOELE, waarvan wij meermalen spraken; doch dit werk, door de verandering der mode, in verval gerakende, en de Heer VAN DEN BOSCH, als echtgenoot en vader, voor een bestendig bestaan moerende zorgen, legde hij zich bijzonder toe op het geven van onderwijs in de Teekenkunst. Tot het schilderen met olie verw, bleef hem nu weinig tijds over; doch met ijver maakte hij van de uren, welke ter zijner beschikking stonden, gebruik, om Beelden, Landschappen en Buurtgezigtjes, zoo gekleurd als ongekleurd, te teekenen.

Ook heeft hij een aantal Platen, van onderscheidene grootte, in de *aqua tinta* manier vervaardigd en geëts: twee Gezigten op het Oude Stadhuis van *Amsterdam*, naar den beroemden SAENREDAM, kunnen tot schoone Proeven daarvan verstreken.

Als Tooneelschilder worden zijne verdiensten geroemd, en wij zagen van hem een Werkje, bestaande uit kleine zinnebeeldige Teekeningen en Vignetten, door hem zelve aardig uitgedacht.

Hij is een der Bestuurderen van het met lof bekende Teeken-Genootschap: *Kunst zij ons doel*, te *Amsterdam*, en in het algemeen een ijverig beminnaar der Schilderkunst zijnde, stond hij ons, op eene verplichtende wijze, het gebruik van eenige Aanteekeningen toe, welke hij deswegens hield (1).

(1) Een

(1) Gelijk wij zulks in het Voorberigt, voor het eer.

Een zijner zonen, een aankomend jongeling, mede door hem tot de Kunst opgeleid wordende, toont daartoe reeds veel geschiktheid.

HERMANUS DE WIT, is geboren te *Dordrecht*, den ioden Junij des jaars 1764; na, in gevorderde jaren, een ambteloos leven gekozen te hebben, nam hij, in navolging van zijn' stiefvader, den Heer PAULUS KNOGH (I), het teekenen van gekorvene Diertjes, inzonderheid Vlinders of Kapellen, als eene nuttige en vermakelijke uitspanning, ter hand; en bragt het, zonder eenig onderwijs, alleen het voorbeeld van gemelden Heer KNOGH volgen-

eerste Deel dezès Werk, reeds gezegd hebben. Het Portret van dezen Meester is te vinden in het meerge-noemde Werk van den Heer MARCUS.

(I) PAULUS KNOGH is te *Dordrecht* geboren, in of voor omtrent het jaar 1737; bij eene beschaafde opvoeding werd hij ook in de Wis- en Natuurkunde onderwezen, alsmede in de Teekenkunst. In den Houthandel vond hij zijn bestaan, en zijne voorname uitspanning was het aanleggen en uitbreiden van een aanzienlijk Kabinet Voorwerpen, behoorende tot de Natuurlijke Historie, waaronder eene uitmuntende verzameling van In- en Uitlandsche gekorvene Diertjes behoorde; deze, veelal schitterend schoone Voorwerpen, wekten bij hem den lust op, om dezelve met waterverw. op perkament, nauwkeurig af te beelden, en hij slaagde daarin bij uitnemendheid; gelijk zulks uit verscheidene Teekelingen, nog onder zijne aanverwanten berustende, blijkt.

Tot Hoofd-Officier der stad *Dordrecht* verkozen zijnde, na de staatsomwenteling van 1795, werd hij, door de

gende, daarin zoo ver, dat zijne, met waterverw gefchilderde In- en Uitlandsche Dag- en Nachtvinders, in kleur en kracht, de Natuur op zijde ftreven, zoodat zij verdienen bewaard te worden bij de Infekten van HENGSTENBURG, MERIAN, SEPP, CRAMER en andere voorname Meesters in dit nuttige vak der Kunst.

CAREL LODEWIJK HANSEN, werd in het jaar 1765 te *Amsterdam* geboren, en heeft zich aldaar gevestigd. PIETER BARBIERS PIETERSZ. was zijn Leermeester. Zijn voorname vak bestaat in het teekenen en schilderen van Landschappen, Stad- of Buurtgezigten, en dat hij, inzonderheid met betrekking tot de laatstgenoemde, uitnemend slaagt, is het algemeen gevoelen. In het jaar 1813 behaalde hij deswegens, bij de Maatschappij *Felix Meritis* te *Amsterdam*, eenen Gouden Eerepenning, en men had het genoeg, van op de Tentoonstelling aldaar, in het zelve jaar, drie Stukken, door hem, te mogen beschouwen, als: een Binnenhuis, waarin eene Vrouw linnengoed strijkt, een befneeuwd Stadsgezicht, benevens een Binnenplaats en Doorgang (1). Reeds had men van hem

een de werkzaamheden, aan dien post verknocht, belet in het voortzetten der Teekenkunst, waardoor men dan ook minder van zijn werk vindt, dan men zoude verlangen.

In Lentemaand des jaars 1802, bezweek hij voor eene smertelijke ziekte.

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 7 No. 49, 50 en 51.

een gunstig denkbeeld opgevat, door het, ter zelve plaatse, Tentoongeftelde in 1808 en 1810 (1). Eenige fchilderachtige Buurtgezigtjes te *Haarlem*, zijn door hem tot Onderwerpen voor zijn Kunftpenfeel gekozen.

Op de Amfterdamsche Tentoonftelling in 1814, werden door dezen ijverigen Meester vijf Schilderijen geleverd: twee Binnenhuizen, een Binnenplaats en Doorgang, benevens twee Stadsgezigten. Op de Tentoonftelling ter zelfder plaats in 1816, leverde hij er twee: een Stadsgezigt en dat in een Voorhuis te *Delft*, en op die in 1818, was van hem een Keukenvertrek gestoffeerd, door A. DE LELIE, dien wij hiervoor reeds deden kennen, en een Binnenvertrek (2). In de openbare beoordeelingen, in een onzer geachtste Tijdschriften, werden deze Stukken zeer geprezen (3), en dat er verfcheidene Liefhebbers insgelijks zeer gunftig over dachten, is ons op die Tentoonftellingen zelve meermalen gebleken. Natuurlijk dus, dat men van het

(1) Blijkens de uitgegevene Lijften dier jaren: het Stuk op die van 1810, zijnde No. 28, ftelde het Treurtooneel te *Leyden* voor, na de verwoefting van den 12den Januarij 1807; hij fchilderde dit Stuk voor LODEWIJK NAPOLEON, toen Koning dezer Landen; het is gedeeltelijk door J. SMIES gestoffeerd.

(2) Zie de Lijften der Amfterdamsche Tentoonftelling van die jaren.

(3) Namelijk in de reeds meermalen aangehaalde *Vaderlandfche Letteroefeningen* van dien tijd.

het Werk dezès Meesters, in verscheidene Kunstverzamelingen, onder de Stukken van onze geachte Kunstenaars geplaatst vindt, als: in dat van den Heer BRENTANO te *Amsterdam*, LA COSTE te *Dordrecht*, BLEULAND te *Utrecht*, VAN BEEFTING te *Rotterdam*, KLEINENBERG te *Leyden*, HEIJNSBERGEN in 's *Gravenhage*, en verscheidene anderen.

Wij zagen mede van denzelven fraaije Teekeningen, met zwart krijt en Oost-Indischen inkt, in vele verzamelingen van Papierkunst; onder dezelve treft men dikwijls Landschappen aan, die door hem in het Drentsche, alwaar hij, gedurende eenige jaren, zijn verblijf hield, naar het leven geteekend zijn en dergelijke; doch vele daarvan zijn van des Kunstenaars vroegeren tijd, en men zou hem onregt doen, indien men zijn tegenwoordig talent daar naar beoordeelde.

Daar hij ook onderwijs geeft in de Teekenkunst, mag men met reden verwachten, dat zulks zeer ter bevordering dier Kunst zal verstreken.

De Heer HANSEN is een der Schilders, die het fraaije en belangrijke Panorama, van onze roemruchtige overwinning bij *Waterloo*, hielp vervaardigen, welk Panorama te *Amsterdam* in 1816, en vervolgens op verscheidene andere plaatsen is ten toon gesteld (1).

De oudste zoon van dezen Meester, een aankomend

(1) Zie verder, wegens hetzelfde, in dit Deel, de berigten van J. KAMPHUIJSEN en L. MORITZ.

menf jongeling, door hem tot de Schilderkunft opgeleid wordende, geeft reeds doorflaande blijken van zijne gefchiktheid voor dezelve.

JEAN BERNARD, geboren te *Amsterdam*, den 5den April 1765, mogen wij onder de zeer verdienstelijke Kunftminnaars, tevens de Kunftbeoefenende, tellen.

In zijne vroege jeugd genoot hij, gedurende eenigen tijd, onderwijs in de Teekenkunft, onder andere bij den Beeldhouwer C. WELMEER, dien wij reeds vroeger deden kennen (1).

Door dit onderwijs werd hij in ftaat gefield, om zijne kundigheden verder uit te breiden; teekende naar het naakt model, op de Stads Teeken-Akademie, van welke gelegenheid hij dan ook vlijtig gebruik maakte. Door andere bezigheden, die hij als hoofdzaak moest befchouwen, was hij genoodzaakt, deze vlijt te matigen; doch de Kunft bleef echter altijd zijne voorname liefhebberij.

Inzonderheid legde hij zich vervolgens toe op een vak, waarin sommige onzer beroemdste Meesters hebben uitgemunt, namelijk; in het teekenen van Runderen en ander Vee, naar het leven; meendeels met zwart krijt; ook heeft hij eenige Schilderijen naar POTTER en BERCHEM gekopijeerd.

Wij zagen onder andere fraaije Teekeningen of Studiën van dezen geachten Kunftminnaar, in de beroemde Verzameling van den Heer J. DE VOS te *Amsterdam*.

W. J.

(1) Zie D. II. bl. 325 e. v.

W. J. VAN TROOSTWIJK, dien wij mede als een Liefhebber van ongemeene verdiensten beschreven (1), was de bijzondere vriend van den Heer BERNARD, door welke vriendschap hunne wederzijdsche Kunstijver dan ook gedurig werd aangevuurd en onderhouden.

JACOB SMIES, werd den 11den Junij des jaars 1765 te *Amsterdam* geboren. Zijne moeder, eene weduwe met zeven kinderen, volgde zijne neiging, toen hij een aankomende knaap was, en liet hem teekenen leeren. J. G. WALDORP en vervolgens J. EKELS JR. (2), waren zijne Meesters. Gaarne was hij Historieschilder geworden; doch daar hij niet mogt verwachten, dat dit vak hem een genoegzaam bestaan zou geven, legde hij zich meer bepaald op het teekenen toe. Hierin slaagde hij zoo wel, dat hem alle de Prijzen bij de Stads Teeken-Akademie werden toegewezen, mitsgaders die bij de Maatschappij *Felix Meritis*. En wie kent zijne geestige en koddige Caricaturen niet? daar dezelve grootendeels in Prent uitgaan, als: in een Werkje, getiteld: *De Wereld in de negentiende eeuw*, dat hij te zamen met den Heer J. E. MARCUS uitgaf, in de Werken van A. FOKKE SIMONSZ., van den zoogenaamden *Med. Doct.* BRUNO DAALBERG en anderen. Bij zijn werk, voor den

(1) Zie D. II. bl. 481, bij welke gelegenheid ook van den Heer BERNARD gewag wordt gemaakt.

(2) Zie wegens deze Meesters, D. II. bl. 288 en 432.

den Boekhandel, heeft de Heer SMIES ook veel te doen met het geven van lesfen in de Teekenkunst, zoodat hem genoegzaam geen tijd over blijft, om met olieverw te fchilderen; er beftaan dus van hem flechts weinige Schilderijen. Hij vervaardigde ook Portretten, gelijk dat van onzen beroemden Dichter HELMERS, door W. VAN SENUS in Plaat gebragt, en geplaatst voor 's Mans nagelaten Gedichten (1).

Het Portret van den Heer SMIES, wordt gevonden onder de Portretten van Kunstenaars, in het dikwerf aangehaalde Werk van den Heer MARCUS.

DANIEL VRIJDAG, werd in het jaar 1765 in 's Hage geboren. Hij had het ongeluk van, zeer jong zijnde, zijne moeder en, pas veertien jaren oud, zijnen vader te verliezen; toen als Kweekeling opgenomen wordende in de Renswoudfche flichting, aan welke zeer bekwame Meesters verbonden waren, genoot hij onderwijs in velerlei kundigheden, mitfgaders in de Wiskundige en andere Wetenschappen, terwijl de, met regt geroemde A. SCHOUMAN (2) zijn Meester was in de Teekenkunst. Hiertoe eenen bijzonderen lust en gefchiktheid doende blijken, werd deze Kweekeling tot Plaatfnijder beftemd; vervolgens werd hij bij den Kunstfchilder J. HUMBERT geplaatst, om aldaar bepaaldelijk in het naauwkeurig teekenen en

ko.

(1) Dit Werk, beftaande in twee Deelen, werd te Haarlem, in 1814 en 1815, uitgegeven.

(2) Zie D. II. bl. 68 e. v.

kopijeren onderwezen te worden; intusfchen leerde hij de beginselen der Graveerkunst bij P. W. VAN MEGEN (1), Leerling van de beroemde Fransche Graveurs LE BAS en WILLE. Na het overlijden van VAN MEGEN, had de jonge VRIJDAG het geluk, van als Leerling geplaatst te worden bij den uitmuntenden Graveur R. VINKELES te *Amsterdam* (2), wiens onderwijs hij vijf jaren genoot, gedurende welken tijd, hij zich vlijtig toelegde op het teekenen, etsen en graveren, terwijl hij tevens de Werken bestudeerde van onze beroemde Graveurs, als onder andere: C. BLOEMAARD, C. VISSCHER en J. PUNT, wordende de bekende Prent van C. VISSCHER, de Rotteman, geheel met het Graveerijzer door hem gekopijeerd. Ook heeft hij in dien tijd, naar gekleurde Teekeningen van JAC. BUIJS (3), twee Platen gegraveerd, voorstellende: het Huisfelijk genoegen en het Ouderlijk gevoel, waarvan de eerstgenoemde, door den Economifchen Tak der Hollandsche Maatschappij, thans de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, in het jaar 1789 is bekroond geworden, terwijl de andere aan de Wel-Edele Heeren Regenten van de Renswoudfche Fundatie werd opgedragen.

Op zich zelve arbeidende, heeft de Heer VRIJDAG de Platen voor onderscheidene Werken vervaardigd, als die in STOLBERG'S *Reize*; tusfchen
bei-

(1) Zie D. II. bl. 371 e. v.

(2) Zie wegens hem D. II. bl. 316 e. v.

(3) ————— 85 e. v.

beiden ook zijnen geachten Meester, den Heer VINKELES, de behulpzame hand biedende, heeft hij onder andere met hem gegraveerd, de twee groote Platen: Gezigten op den Dam te *Amsterdam*, voorstellende: het Vrijheids- en Alliantiefest met *Frankrijk*, naar Teekeningen van J. KUIJPER (1), mitsgaders alle de Prenten in het Werk, getiteld: *Tafereelen van de Staatsomwenteling in Frankrijk*, toen bij J. ALLART uitgegeven.

In het jaar 1801, steeds te *Amsterdam* wonende, en ook den koophandel bij de hand gevat hebbende, vorderden de werkzaamheden, daaraan verknocht, zooveel tijds, dat de Graveerkunst daardoor minder beoefend kon worden, welke Kunst bovendien, door de steeds toenemende rampspoedige tijdsomstandigheden, geen genoegzaam bestaan opleverde; echter heeft hij in dien tijd nog eenige Platen gegraveerd, waaronder zes Stadsgezigten, naar Teekeningen van R. VINKELES, van welke er vier, de Haringpakkers-, Montalbans-, Munt- en Jan-Rodenpoortstoren, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1814 geplaatst werden, maar tot nog toe niet zijn uitgegeven.

Sedert de gelukkige verandering van zaken in ons Vaderland, is de handel van den Heer VRIJDAG, zijnde die in Hout, zoodanig toegenomen, dat hem volstrekt geen tijd, voor de beoefening der Graveerkunst, meer overblijft.

Het Portret dezes Meesters, is te vinden in het
meer-

(1) Zie wegens hem D. II. bl. 438 e. v.

meermalen genoemde Werk van den Heer MARCUS. JAN HULSWIT, werd den 11den April des jaars 1766 geboren te *Amsterdam*, de geboorte- en woonplaats zijner voorouderen, finds eenige geslachten. Zijn grootvader en vader, omstreeks het Heeren-Logement wonende, alwaar toen groote Verkoopingen van Schilderijen gehouden werden, ging hij, een kind zijnde, bij die gelegenheid, met zijnen vader dikwijls daar henen, en dit was de eerste aanleidende oorzaak, dat de knaap lust kreeg, om Schilder te worden. In de keus zijns eersten Meesters was men niet zeer gelukkig, en, toen hij naauwelijks twaalf jaren bereikt had, zijnen vader verliezende, die deszelfs weduwe nog vier kinderen achter liet, behalve den genoemden Kweekeling in de Schilderkunst, bleef deze, gedurende een paar jaren, in dit vak voortfukkelen, totdat zijne moeder, eindelijk bemerkende, dat hij geene genoegzame vorderingen maakte, hem voor zes jaren bij den ouden PIETER BARBIERS, dien wij reeds als een zeer verdienstelijk Kunstenaar deden kennen (1), bestelde; dezen zijnen Meester verloor hij echter binnen den tijd van een jaar, en nu was hij weder, gedurende eenigen tijd, zonder onderwijs, tot de zoon zijns laatsten Meesters, de nog levende PIETER BARBIERS, van wien wij hiervoor gesproken hebben (2), hem onder zijne Leerlingen opnam, ten gelijken tijd met C. L. HANSEN

(1) Zie D. II. bl. 141 e. v.

(2) Zie van dit derde Deel bl. 49 e. v.

SEN en D. KERKHOFF; bij dezen Meester verbleef hij twee en een half jaar, geraakte toen aan het Behangfelfchilderen; en bleef, op zijn twee en twintigste jaar, gehuwd zijnde met GEERTRUI MATTHEUS, mede van een oud Hollandsch geslacht, de Behangfelfabriek, die hij overgenomen had, voortzetten. Door aanmoediging van den geachten Kunsthandelaar FOUQUET, vervaardigde hij omtrent het jaar 1792, eenige Teekeningen voor de Kunstverzamelingen; die Heer zijnen aanleg tot een waardiger vak, dan dat van het toenmalig Behangfelfchilderen ziende, beloofde hem verder te zullen helpen in het verkoopen van zijn werk; zijn ijver werd daardoor niet weinig aangespoord, en toen reeds zou hij zekerlijk aanmerkelijke schreden voorwaarts gemaakt hebben, waren de hevige Staatschokken, welke zich kort daarna deden gevoelen, en ook natuurlijk op de Kunsten eenen zeer nadeeligen invloed hadden, hem daarin niet hinderlijk geweest.

Door een bijzonder toeval kreeg hij in het jaar 1796 eenen kleinen post, bij den ontvang der Gemeene Middelen; hierdoor had hij meer tijd om de Kunst grondiger te bestuderen en volkomener te beoefenen, dan hij tot hiertoe had kunnen doen. Met andere aankomende Kunstenaars kennis gemaakt hebbende, teekende hij gedurig naar de Natuur en hoezeer die om *Amsterdam*, wat het Landschap aangaat, juist niet veel schilderachtige Tooneelen oplevert, de eenvoudige Gezigtjes door

den Heer HULSWIT vervaardigd, voldeden der Liefhebberen echter zeer door derzelver treffend natuurlijke voorstelling, en werden wel betaald; de vlijt des Meesters hierdoor meer en meer opgewekt wordende, bragt hij het zoo ver, dat hij, in het jaar 1807, meende zich geheel aan de door hem zoo zeer geliefkoosde Schilderkunst te moeten toewijden, door voor zijnen post, die toch ook veel tijds wegnam, te bedanken. Dit ontwerp werd door hem uitgevoerd; de handel in voorwerpen van Kunst, dien hij daarbij dreef, was ook gansch niet onvoordeelig; en hij gevoelde zich gelukkig, tot dat in 1809, door het verlies zijne dierbare gade, in het kraambed van hun achtste kind overlijdende, zijn zoo hartelijk genoeg in bittere rouwe verkeerde. Diep ter nedergedrukt, verloor hij ook den lust tot arbeiden, tot dat gevoel van pligt, als vader van vier hulpbehoevende kinderen, waaronder het laatstgeboren wichtje, hem het hoofd deed opbeuren, en zijn teekenen en penfellen, wederom aangrijpen.

Sedert getuigen onder anderen verscheidene onzer openbare Tentoonstellingen van 's mans bekwaamheid, die algemeen geroemd wordt. Hij bepaalde zich nu niet slechts tot het afbeelden van Landgezigten, die op zichzelve weinig belangstelling verwekten, en schier alleen hunne waarde van zijne behandeling ontleenden; neen, bevallige Landschappen, waarin men zich gaarne onder het digte lommer bij een Beek of Waterplas, naast

de

de Landlieden en hun Vee zou nederzetten, deden nu ook de meer dichterlijke genie des Schilders-kennen (1).

In verscheidene der aanzienlijkste Kunstverzamelingen zoo wel buiten als binnen ons Land, vindt men Schilderijen en Teekeningen des Heeren HULSWIT; vele dier Teekeningen zijn in den trant van sommige onzer oude beroemde Meesters. Te *Amsterdam*, alwaar hij zijne bestendige woonplaats houdt, zijn twee zijner Schilderijen die hij voor LODEWIJK NAPOLEON, Koning van *Holland*, schilderde, op het *Muséum* geplaatst. Voorts vindt men aldaar van zijn Werk in de Kunstverzamelingen van de Heeren J. DE VOS, MOLKENBOER, en andere, en wij mogen nog op vele keurige Kunststukken, van dezen zoo gunstig bekenden Meester hopen. (2)

Onder de Kweekelingen van den Heer HULSWIT, onderscheidt zich inzonderheid P. G. WESTENBERG, dien wij nader zullen doen kennen.

JAN HENDRIK NICOLAY, werd den 26sten April des jaars 1766; te *Leeuwarden* geboren. Na eenig onderwijs in de Teeken- en Schilderkunst ontvangen te hebben, begaf hij zich aan het rijtuig schilderen, het beroep zijns vaders; doch door zijne liefhebberij in de Natuurlijke Hist-

to-

(1) Zie de lijsten der Amsterdamsche Tentoonstelling, van de jaren 1808, 1810, 1814 en 1818.

(2) In den aanvang van 1820, werd hij tot onderwijzend Medebestuurder, bij de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten, te *Amsterdam*, aangesteld.

torie, vooral in de Klasse der Vogelen, geraakte hij aan het opzetten, en vervolgens aan het schilderen derzelve; en slaagde daarin zoo wel, dat hij, door het voorbeeld van zijnen vriend en Kunstgenoot W. B. VAN DER KOOI aangemoedigd, besloot, om in 1813 bij de Amsterdamsche Maatschappij *Felix Meritis* mede te dingen naar den gouden Eereprijs, uitgelooft op eene Schilderij met onderscheiden Dood Wild, en hoe zeer hij dien prijs niet behaalde, werd zijn ingeleverd Stuk echter door die Maatschappij geoordeeld zoovele verdiensten te hebben, dat daarvan loffelijke melding behoorde gemaakt te worden, weshalve de vrijheid tot het openen van het Biljet; bij die Schilderij gevoegd, door de openbare Nieuwspapieren werd verzocht.

Sedert heeft men ook met genoegen van het werk des Heeren NICOLAY, bestaande in Stukken met dood en levend Gevogelte op onze Tentoonstellingen gezien, als op die te *Amsterdam* in 1814, 1816 en 1818, gelijk dezelve op de lijsten dier Tentoonstellingen zijn aangewezen.

DANIEL VEELWAARD, werd den 14den Augustus des jaars 1766 te *Amsterdam* geboren. Zijn vader, Kunstplaatdrukker zijnde, was met een aantal Plaatsnijders en andere Kunstenaars en Kunstminnaars bekend. Sommige hunner, aan het ouderlijk huis verkeerende en bij den jongen VEELWAARD aanleg en genegenheid tot de Kunst ontdekkende, zetten zijnen vader aan, om hem het teekenen te doen leeren, waardoor hij dan ook met zijn elfde jaar besteld werd bij den Kunstschilder

PIETER LOUW (1), bij denzelven bleef hij gedurende vijf jaren, vervolgens kwam hij bij den Kunstschilder J. C. SCHULTSZ (2), aan wien hij verwant was, en verbleef daar nog drie jaren. Zijne medgezellen waren PIETER RECCO (3) en H. STOKVISCH (4).

Vervolgens heeft de Heer VEELWAARD zich zelve geoeffend, en wel bijzonder in het etsen en graveren, waarin hij nimmer een geregeld onderwijs genoot.

In het levensberigt van J. BULTHUIS (5), hebben wij den Heer VEELWAARD reeds als Graveur van eenige Zaangezigten aangehaald; door hem werden mede een aantal Platen in Reisbeschrijvingen, Romans en andere Werken vervaardigd. Voor wijlen onzen geachten Waterbouwkundigen CONRAD, heeft hij onder andere eenige Kaarten gegraveerd.

Een zijner zonen, uit een vorig huwelijk, HARMA-

(1) Zie wegens P. LOUW D. II. bl. 160 e. v., alwaar men aangeteekend vindt, dat hij verscheidene zwarte Kunstprenten geschraapt heeft.

(2) J. C. SCHULTSZ beschreven wij in het tweede Deel bl. 370; men had ons berigt, dat hij de Kunst leerde van zijnen vader, doch volgens nadere opgaaft, leerde hij die van zijnen oom.

(3) P. RECCO, een vreemdeling, werd ook door A. DE LELIE te *Amsterdam* onderwezen, en is thans een goed Portretschilder te *Bazel*.

(4) Zie wegens H. STOKVISCH, het vervolg van dit Deel.

(5) Zie wegens J. BULTHUIS D. II. bl. 425.

MANUS genaamd, was een ijverig en veelbelovend Kunstenaar, zich inzonderheid toeleggende op het graveren van ontleedkundige Teekeningen, doch, door de conscriptie, was hij genoodzaakt, bij de Fransche Kohorten te dienen, en bestaat waarschijnlijk niet meer: daar alle onderzoek naar hem, tot hiertoe, vruchteloos is geweest.

Twee andere zijner zonen, uit een later huwelijk, ABRAHAM en DANIEL genaamd, worden insgelijks tot de Graveerkunst opgeleid, en arbeiden thans onder het oog van den vader.

ADRIAAN MEULEMANS, is geboren te *Dordrecht*, den 24sten van Oogstmaand des jaars 1766. Hij werd opgevoed in het Burger Weeshuis aldaar, en zijne zucht, om de Schilderkunst te leeren, door de Heeren Regenten opgemerkt zijnde, besloot men, hem te bestellen bij den Kunstschilder M. VERSTEEG, onder wiens bestuur hij goede vorderingen maakte in het teekenen en schilderen, zoodat hij, tot aanmoediging, met verscheidene Prijzen beschonken werd. Zich vervolgens sterk genoeg bevindende, om zijn' kost te winnen, werd hij uit het Weeshuis ontslagen, en vereerde de Heeren Bestuurderen, ten teeken zijner dankbaarheid, met een Schilderijtje van zijn maaksel, verbeeldende een' Wijsgeer, die bij kaarslicht een' brief leest; welk Stukje nog in de kamer der Regenten, van dat gesticht, gevonden wordt. Nu begaf hij zich in het huwelijk met een der zusters van zijn' Meester, den Heer VERSTEEG, en hij vestigde zich in zijne geboorteplaats, waar hij, tot he-

heden, dagelijksche bezigheid vindt, in het geven van onderwijs in het Teekenen, het schilderen van welgelijkende Portretten met waterverw, het vervaardigen van Kabinetstukjes, in navolging van zijnen behuwd-broeder, Kaars- en Lamplichten verbeeldende, en in het vervaardigen van Teekeningen, naar Schilderijen van oude Meesters, zoo met sapverw, roet, Oost-Indischen inkt, als anderszinds. Van zijn werk vindt men in aanzienlijke Kunstverzamelingen, zoo binnen als buiten 's Lands, als: bij de Heeren BRENTANO te *Amsterdam*, VAN SUCHTELEN in *Rusland*, DE COURT, DE NEVE, LA COSTE en anderen te *Dordrecht*, als ook in *Braband*, *Frankrijk* en *Engeland*. Op de Tentoonstellingen, zoo te *Amsterdam*, in 's *Hage*, als te *Brussel*, *Antwerpen*, *Gend* en *Dordrecht*, werden zijne Werken met goedkeuring beschouwd (1).

In het verledene jaar werd A. MEULEMANS, door de Koninklijke Schilder-Akademie te *Brussel*, met het Lidmaatschap vereerd.

HERMANUS FOCK, werd den eersten November des jaars 1766 te *Amsterdam* geboren, en was aldaar, gedurende verscheidene jaren, woonachtig. Hij teekent en schildert Landschappen, en geeft onderwijs in de Teekenkunst.

In

(1) Inzonderheid eene Likeurstokerij, op de *Amsterdamsche* Tentoonstelling in 1818: om het natuurlijke van het lamplicht en dat van gloeiend vuur. Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 13 N. 174.

In onderscheidene Kunstverzamelingen, zagen wij van zijn werk zoowel, als op de openbare Tentoonstellingen (1).

Hij heeft ook fraaije Prentjes, Landschappen voorstellende, geëts.

Sedert eenige jaren is hij Teekenmeester bij het *Athenæum te Franeker*.

Op de jongste Tentoonstelling te *Amsterdam*, heeft hij eene Prentteekening, een Arcadisch Landschap voorstellende, geleverd (2).

De Heer ROCK is een der Oprigters van het Teeken-Genootschap: *Kunst zij ons doel*, te *Amsterdam*.

D. KERKHOFF, te *Amsterdam* in het jaar 1766 geboren en aldaar woonachtig, is een Leerling van P. BARBIERS PIETERSZ.

Volgens het algemeen gevoelen, behoort hij onder onze geachte Schilders van Stadsgezigten of Buurtjes en Landschappen. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling van 1814, bevonden zich drie Stukken van dezen Meester, als: de Waterval te *Beekhuizen*, bij *Arnhem*, *Sonsbeek*, mede omstreeks die stad, en een gezigt aan den Wal te *Utrecht* (3).

In de aanzienlijkste Kunstverzamelingen, vindt men

(1) Zie de Lijst der Amsterdamsche Tentoonstelling van 1813, No. 44, en die van 1814, No. 37.

(2) Zie de Lijst, No. 73.

(3) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 9 No. 73, 74 en 75.

men gekleurde en ongekleurde Teekeningen van den Heer KERKHOFF, onder die van onze zeer verdienstelijke Meesters gerangschikt, en de prijzen, welke wij er, op openbare Verkoopingen, meermalen voor zagen besteden, strekken ten bewijzen, dat dezelve wel gewild zijn.

Het Portret van den Heer KERKHOFF, is te vinden in het meergenoemde Werk van den Heer MARCUS.

JOHANNES CHRISTIAAN BENDORP, werd geboren te *Dordrecht*, den eersten van Louwmaand des jaars 1767. Bij zijnen vader de eerste gronden der Teekenkunst gelegd hebbende, genoot hij voorts te *Rotterdam* het onderwijs van den Kunstschilder D. LANGENDIJK in het teekenen, en van den Kunstgraveerder DE SALLIETH in het etsen en Plaatnijden. Zich vervolgens zelf als Kunstgraveerder in zijne geboortestad vestigende, heeft hij, door vlijtige beoefening van de etsnaald en het graveerijzer, vele Werken geleverd, welke zoo in Portretten, Kunstplaten, als Boekprenten bestaande, ter proeve verstreken van den trap der bekwaamheid, waartoe hij het als Kunstgraveerder en Teekenaar gebragt heeft. Onder dit zijn Werk behoort mede Plaat C, in het eerste Deel dezer Geschiedenis (1).

HENDRIK STOKVISCH, werd in het jaar 1767 te *Loenersloot*, in de Provincie *Utrecht*, geboren en, gedurende zijne jongelings jaren, tot

Ho-

(1) Deze Plaat is geplaatst tegenover bladz. 236.

Hovenier, het bedrijf zijns vaders, opgeleid. Wel- dra openbaarde zich echter bij den jongen STOK- VISCH een groote lust voor de Schilder- en Toon- kunst; eerstgenoemde behield echter de overhand, en nu begaf hij zich, zeventien jaren oud zijnde, naar *Amsterdam*, alwaar hij bij den Behangfelschil- der J. C. SCHUTSZ het schilderen begon te beoefe- nen. Voorts den tijd van drie jaren besteed heb- bende, met zich de gronden der Kunst eigen te maken, werd de Natuur zelve zijne leermeeste- resse, bijzonder in het vak van Runderen en Schapen.

Zijne Teekeningen en vooral vele zijner Studiën, met rood en zwart krijt, algemeen, om derzelve natuurlijke voorstelling geacht, berusten in de Verzamelingen van onderscheidene beminnaars en beoefenaars der Kunst, inzonderheid in die van den Heer SAPORTAS te *Amsterdam*. Eene Schil- derij door dezen Meester in het jaar 1818 voltooid, en een Landschap met Schapen gestoffeerd, voor- stellende, bevindt zich in de Kunstverzameling van den Heere CRANENBURGH, mede te *Am- sterdam*.

De Heer STOKVISCH stelde ook het Algemeen in staat, om zijn werk te beoordeelen, op de Ten- toonstellingen te *Amsterdam* in 1814, 1816 en 1818 (1).

Met het geven van onderwijs in de Teekenkunst heeft hij te *Amsterdam*, alwaar hij zijne bestendige woonplaats houdt, veel te doen.

Zijn

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

Zijn Portret wordt gevonden in het meergenoemde Werk van den Heer MARCUS.

JOHANNES HUBERTUS REIJGERS, werd geboren te *Gornichem* in 1767, en heeft zich te *Middelburg* neêrgezet, alwaar hij de Kunst beoefent, als Teekenaar en Portretschilder; doch hij is inzonderheid beroemd, door zijn kunstig snijwerk in papier, als Basrelief opgewerkt, waarvan te *Middelburg* en in andere Zeeuwfche plaatsen, fraaije Proeven te zien zijn. Ook is er een, dat zeer uitvoerig is, en een Monument verbeeldt, in bezit van Zijne Majesteit den Koning der *Nederlanden*, welke stukken alle ten bewijze verftrekken, van den hoogen trap der volkomenheid, waartoe men die foort van Kunstwerk gebragt heeft (1).

IZAAK UITTENBOGAARD, in 1767 te *Amsterdam* geboren en aldaar woonachtig, werd ons opgegeven als een Leerling van G. GRIJPMOED, dien

(1) In de vorige eeuw, werd deze Kunst met roem beoefend, door HENDRIK VOERMAN. Hoofdgaarder van den impost op de Tabak te *Amsterdam*. Verscheidene aanzienlijke Gebouwen zijn door hem op de bovengenoemde wijze van papier vervaardigd, zoo als het Stadhuis van *Amsterdam*, thans het Koninklijk Paleis, de St. Paulus Kerk te *Londen*, en de St. Pieters Kerk te *Rome*, welke laatste, onder de Kunstnalarenschap van dezen Meester, te *Amsterdam* verkocht werd, voor de som van vierhonderd guldens, den 11den Augustus des jaars 1796. Zie den *Catalogus*.

dien wij reeds als een verdienstelijk Meester deden kennen (1).

Landschappen met Vee gestoffeerd, is het voorname vak van den Heer UITTENBOGAARD. Op de Amsterdamsche Tentoonstellingen in de jaren 1813 en 1814, zag men van hem Bergachtige en Boomerijke Landschappen met Vee, alsmede een Landschap op die van 1816. Op de Tentoonstelling in 1818, te *Amsterdam* gehouden, bevonden zich zes Schilderijen van dezen Meester: drie daarvan waren Landschappen, het vierde eene ordonnantie zijnde twee Jongelingen, bezig met Teekenen en Beeldhouwen, het vijfde een Stuk met Vruchten, en het zesde een met dood Wild (2).

In het aanzienlijk Kunstkabinet van den Heer BRENTANO te *Amsterdam*, hangen twee kapitale Schilderijen, door J. UITTENBOGAARD, Landschappen met hoog Geboonte en Vee voorstellende. Ook zagen wij van dezen Meester Teekeningen, met zwart krijt en Oost-Indischen inkt, in den trant van J. CATS.

DERK ANTHONIJ VAN DE WART, is geboren te *Amsterdam*, den 10den Junij des jaars 1767. De beroemde JAQUES KUIJPER was zijn Leermeester in de Teeken- en Schilderkunst, waardoor de ijverige VAN DE WART zulke spoedige vorderingen maakte, dat hem, bij de Stads Teeken

(1) Zie van dit Werk D. II. bl. 435.

(2) Zie de Lijsten der Tentoonstellingen van die jaren.

ken-Akademie te *Amsterdam*, in de jaren 1788, 1789 en 1790, Prijzen werden toegekend. In zijn geboortestad gehuwd zijnde, en er zich federt gevestigd hebbende, oefende hij aldaar het Portret-schilderen in olieverw en Miniatuur, als ook het Landschap-schilderen, waartoe hij de schoone Natuur in *Gelderland*, van tijd tot tijd bestudeerde. Een Geldersch *Panorama*, in acht gekleurde Teekeningen, die aan elkanderen sluiten, van het schoone uitzigt op de *Belydère*, te *Nijmegen* genomen, is door hem geëetst en in gekleurde Platen uitgegeven. Voor derzelve opdracht aan de Magistraat van gemelde stad, werd hij met een aanzienlijk geschenk vereerd. In de Maatschappij *Felix Meritis*, was hij een werkzaam Lid, bij de Departementen *Teekenkunst*, *Letterkunde*, *Koop-handel* en *Muzijk*. Als beoefenaar der Toonkunst, heeft hij verscheidene Leerlingen onderwezen, en in de Dichtkunde zich, door de uitgaven van onderscheidene Dichtwerken, bekend gemaakt. In de *Dichterlijke Handschriften*, bij UIJLENBROEK, te *Amsterdam*, uitgegeven, en in de Werken van den Vriendenkring: *Kunst door vriendschap volmaakter*, worden van zijne verzen gevonden; en bij de Lofrede op JACQUES KUIJPER, door den Eerwaarden STUART, is ook eene rouwklagt van VAN DE WART, op zijns Meesters dood gevoegd.

Sedert het jaar 1815, woont de Heer VAN DE WART te *Nijmegen*, en heeft aldaar een Departement der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, opgericht, waarvan hij Voorzitter is, met het ge-

wenscht gevolg, dat dit Departement, in den ja-
re 1818, den 3den Maart, reeds uit drie en zestig
Leden bestond.

Door de vierde Klasse van het Koninklijk Ne-
derlandsch Instituut, is hij met een Getuigfschrift
zijner bekwaamheid, om als Onderwijzer aan eene
Schilder- of Teeken-Akademie geplaatst te worden,
begiftigd.

NICOLAAS BAUR, ZOON VAN ANTONIUS BAUR
en ELEONORA ROOSÉ, werd den 23sten September
des jaars 1767 te *Harlingen* geboren. Zijn vader,
een Portretfschilder (1), hem in dat vak willende
opleiden, onderwees hem daarin; doch de jonge-
ling weinig zin hebbende in het vervaardigen van
Portretten, beproefde, om Stadsgezigten, naar de
Natuur te teekenen, en zijne pogingen waren niet
geheel vruchteloos: zoodat er verscheidene dier
Gezigten in Prent gebragt werden.

Tot rijpere jaren gekomen zijnde, en het Be-
hangelfchilderen toen nog een tamelijk goed be-
staan opleverende, heeft hij verscheidene Kamers
met Landfchappen, niet alleen in *Holland*, maar
ook in *Oost-Vriesland*, beschilderd.

De Zee- en Stroomgezigten in ons vaderland,
trok-

(1) Het Portret van onzen beroemden wijsgeerigen
Geschiedfschrijver en Dichter Dr. SIMON STIJL, werd
door A. BAUR gefchilderd, en door R. VINKELES in het
koper gebragt. Men vindt het in de *Vaderlandfche
Historie*, ten vervolge van WAGENAAR, D. XXXVII.
bl. 92.

trokken intusfchen bijzonder zijne aandacht; de verscheidenheid der Schepen, in stille of woelende waters, bij eene heldere, bewolkte of stormachtige lucht, leveren fraaije tafereelen op, gelijk de stukken van sommige onzer voornaamste Meesters getuigen. De geboorteplaats van den Heer BAUR, door hare ligging bijzonder gunstig zijnde, tot het bestuderen van dergelijke onderwerpen, koos hij inzonderheid dit vak, doch bepaalde er zich toen nog niet geheel bij, maar schilderde ook tot Kabinetstukken, Wintertooneelen, Maanlichten en Stadsgezigten, alle, welke bij de liefhebbers wel gewild waren. In het jaar 1807, kocht de toenmalige Koning van *Holland*, twee Schilderijen van dezen Meester, welke in het Amsterdamfche *Museum* geplaatst werden. Het jaar daaraan volgende, voldeed een Zeeftuk, door hem, op de Amsterdamfche Tentoonftelling, geleverd, zoo wel, dat hij daarvoor eene premie ontving van *f* 3000:--:, welke premie van wege het Gouvernement was uitgeloofd, voor het beste Beeldhouwwerk; doch waarnaar niet was gedongen geworden. Deze Schilderij werd geplaatst op het Koninklijk Pavefjoen bij *Haarlem*. In hetzelfde jaar ontving de Heer BAUR ook de vereerende benoeming, als Korrespondent der vierde Klafte van het Hollandsch Inftituit.

Onze onderscheidene Tentoonftellingen, werden vervolgens door vele zijner Stukken, meestal Zee- of Stroomgezigten, verrijkt, en hij had het genoe- gen, van dezelve doorgaans fpoedig te kunnen verkoopen, zoodat men die in verscheidene Kunstka-

binetten vindt. Een zijner Schilderijen, op de Tentoonstelling in 1818, te *Amsterdam* gehouden, stelt eene merkwaardige gebeurtenis voor, namelijk: het Bombardement van *Algiers*, door de Engelsche en Hollandfche Eskaders, in 1816 (1). En hoezeer dit Stuk, vol rook en vuur, minder het oog trok, dan andere bevalliger Stukken dezès Meesters, hoorden wij echter eenen Officier, bij ons bekend, en die bij het gevecht tegenwoordig was, getuigen, dat deze treffende gebeurtenis, door den Heer BAUR, naar waarheid was voorgesteld; en hiertoe had hij geene andere hulpmiddelen, dan onvolledige schetsen, mitsgaders de beschrijving. Als Zeefchilder wordt hij dan ook algemeen onder onze voornaamste in dat vak gerangschikt.

Te *Harlingen* houdt hij zijn bestendig verblijf, en woont daar, ongehuwd zijnde, bij zijne ouders.

Zijn Portret, naar de teekening van den Heer B. W. VAN DER KOOI (2), vindt men op Plaat B. No. 2.

T. S. BIANCHI, Portretfchilder te *Amsterdam*, geboren in het jaar 1767, werd ons opgegeven, een Leerling te zijn, van den Brabandschen Schilder BESCHEIJ (3).

Men heeft van hem vele welgelijkende Portretten,

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, en aldaar bl. 4 No. 26.

(2) Dezen geachten Meester zullen wij weldra doen kennen.

(3) Bij het Teekengenootfchap *Kunst zij ons doel*, te *Amftetdam*, heeft hij ondertcheidene prijzen behaald.

H. van Smeets, Sculp.

ten, van dit zijn Werk zag men ook op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816, hetwelk in de toen uitgegevene Beschouwing derzelve, niet ongunstig beoordeeld werd.

De Heer BIANCHI schildert ook andere onderwerpen; doch het Portretten is zijn voorname vak.

Zijn eigen Portret is te vinden in het meerge- noemde Werk van den Heer MARCUS.

WILLEM BARTEL VAN DER KOOI, werd den 13den Mei 1768 te *Augustinusga*, een dorp in *Vriesland*, tusfchen *Leeuwarden* en *Groningen*, geboren.

Indien men uit het kinderlijk bedrijf, de geschiktheid tot de een of andere Kunst mag afleiden, dan gaf VAN DER KOOI reeds zeer vroeg blijken van eene bijzondere geschiktheid tot de Schilderkunst: daar hij, zonder eenige handleiding, uit zich zelve reeds onderscheidene voorwerpen nabootfte, eer hij nog geleerd had de fchrijven te behandelen. Dit gaf althans aanleiding, dat zijne ouders hem teekenen lieten leeren; doch in en omftreeks zijne woonplaats, was daartoe geene andere gelegenheid, dan bij den een of andere Verwer en Sieraadschilder; door deze geraakte het knaapje nogtans aan het teekenen.

Twaalf jaren oud zijnde, werd hij, als Leerling, besteld bij FRANS SWART, Behangfelfchilder te *Leeuwarden*; na een jaar bij dien Meester te hebben doorgebracht, had hij het geluk, van door den Grietman van *Leeuwarderadeel*, ULBO VAN BURMANIA, te worden aanbevolen, als een veel-

belovend jongeling, aan den Heer JOHANNES VERRIER, Solliciteur Militair te *Lecwarden*. Deze, een ongemeen kundig Liefhebber, die in zijne jeugd ook zelf geschilderd had, zijnde een Leerling van J. M. QUINKHARD (1), was zeer minzaam en hupsch van aard, en onderwees bijzonder gaarne jonge lieden, welke dan van tijd tot tijd bij hem kwamen, om hun Teeken- of Schilderwerk te vertoonen en daarover zijn oordeel te hooren; het was onder deze jonge lieden, dat VAN DER KOOI ook het voorregt had, van geteld te worden.

Hij verliet toen zijnen Behangfelfchilderswinkel, en legde zich, gedurende de drie eerste jaren, alleen op het teekenen toe, onder opzigt van den Heer VERRIER, die hem inzonderheid naar Pleisterbeelden liet teekenen (2). Hij bestudeerde daarbij vlijtig het Werk van onzen beroemden DE LAIRESSE en andere Werken, die gelegenheid gaven, om over de Kunst te leeren denken, en, niet geheel onervaren in de Meet- en Gezigtkunde, bevatte hij met weinig moeite de regels der Doorzigtkunde, welke naderhand zijne geliefkoosde studie

(1) Zie wegens J. M. QUINKHARD, D. I. bl. 23 e. v.

(2) De Heer VERRIER was een man van zeer veel talenten, bijzonder in het Theoretische vak der Schilderkunst, zoodat hij daarin een groot Meester had kunnen worden, indien ambtsbezigheden, hem de gedurige beoefening niet belet hadden. Hij werd in het jaar 1721 te *Doornik* geboren, en overleed te *Lecwarden*, den 25sten Junij 1797.

die werd, houdende hij dezelve voor een der onontbeerlijkste grondlagen in de Schilderkunst. Van alle de Beelden, die hij naar Pleistermodellen geteekend had, liet de Heer VERRIER hem vervolgens eene ontleedkundige schets maken, en wees hem de zoo noodzakelijke juistheid aan der Antieken, in dat vak.

Na verloop dezer drie jaren, ging hij tot het schilderen met olie over; doch niet gemakkelijk was het, in zijne omstandigheden, goede Schilderijen te vinden om te kopijeren, zoodat hij zich meestal met zeer middelmatige moest behelpen, eer hij tot het schilderen naar het leven overging.

Hij vond bij den Heer VERRIER nog twee Leerlingen: J. H. NICOLAIJ (1) en D. J. PLOEGSMA (2), aan het voorbeeld van welken laatstgenoemden, schoon de jongste een uitmuntend voorganger was, VAN DER KOOI niet minder dan aan de lessen van den Heer VERRIER, een groot deel zijner vorderingen, maar bijzonder ook de behandeling van het penfeel, verschuldigd is. Zij verkeerden, zonder de minste jaloeersheid, als oprégte vrienden met elkander, en PLOEGSMA's vroegtijdig afsterven trof VAN DER KOOI des te meer, dewijl hun voornemen was, om dat zelfde jaar te zamen, ter voortzetting hunner studie, naar *Dusfeldorp* te reizen, welk voornemen toen door VAN DER KOOI niet, dan lang daarna, is volvoerd geworden, en wel-

(1) Wij hebben hiervoor een berigt van hem gegeven, bl. 123. e. v.

(2) Zie wegens hem D. II. bl. 461 e. v.

welke vertraging, niet alleen aan hinderlijke omstandigheden, maar ook aan het intusfchen vervoeren der Schilderijen uit de Galerij aldaar, is toe te schrijven.

Ook het Landschapfchilderen willende beproeven, en zulks buiten het vak van den Heer VERRIER zijnde, oefende de jonge VAN DER KOOI zich daarin, gedurende eenigen tijd, onder geleide van H. W. BEEKKERK (1). Alles, wat VAN DER KOOI tot hiertoe gefchilderd had, was slechts om zich te oefenen, alzoo hij, bestendig bij zijne ouders inwonende, niet genoodzaakt was, om, gelijk men zegt, voor den kost te arbeiden.

In het jaar 1796 werd hij van deze zijne geliefkoosde bezigheid afgetrokken: door dien men hem tot Secretaris van het District, waarin hij woonde, aanstelde, welken post hij, hoe ongaarne ook, op dringend aanhouden, inzonderheid van zijnen vader, die deze Secretarij, gedurende veertig jaren, als gezworen Klerk waarnam, verplicht was, aan te nemen.

De post van Prælector in de Teekenkunde, bij de Akademie te *Francker*, werd hem in het jaar 1796, op eene zeer vereerende wijze, opgedragen, nadat hij voor dien van Teekenmeester, bij dezelve bedankt had; en daar dit Prælectoraat veel meer met zijne neiging overeenstemde, dan het Secretarisambt, hoezeer dit laatste veel voordeelijker was, besloot hij daarvoor te bedanken, en het

eer-

(1) Zie wegens hem D. II. bl. 420 c. v.

eerste aan te nemen, gelijk hij hetzelfde dan ook heeft bekleed, totdat, door het besluit van BUONAPARTE, van den 22sten October 1811, de Franeker Akademie werd vernietigd.

Gedurende de waarneming van het Prælectoraat, en het daaraan verbonden beoefenend onderwijs, schoot hem niet veel tijds over, om voor zich zelve te schilderen. In het jaar 1804 werd door hem echter eene sterke poging, ter voortzetting der Schilderkunst, gedaan, toen hij, met goedvinden van Heeren Curatoren der Akademie, en zelfs op aandrang van een derzelve: den Heer A. G. CAMPER (1), zich naar *Dusfeldorp* heeft begeven, alwaar hij de Werken van vele voornaame Meesters heeft bestudeerd, en onder anderen, eenige Portretten naar den grooten VAN DIJK gekopieerd, terwijl de Directeur der Schilder-Akademie aldaar, J. P. LANGER en de Profesfor BRULLIOT, hem hunne bijzondere achting en vriendschap schonken (2).

Met den aanvang des winters, kwam hij te *Fra-*
ne-

(1) Zoon van den Hoogleeraar CAMPER, van wien wij in ons tweede Deel bl. 161 e. v. spraken; de Heer A. G. CAMPER beoefent ook zelf de Kunst, en heeft niet alleen de Galerij van *Dusfeldorp* bezocht, als beschouwend liefhebber, maar is daar ook werkzaam geweest.

(2) De Heer J. P. LANGER, als Schilder, met lof bekend, is thans, naar wij onderrigt zijn, Medebestuurder bij de Schilder-Akademie te *Munchen*.

neker terug, en in de lente, des volgenden jaars, gehuwd zijnde, met JETSKE HAIJES, reisde hij met zijne echtgenoot, des zomers daaraanvolgende, andermaal naar *Dusfeldorp*, ter verdere voortzetting zijner studie, ondervindende daarvan het nut.

Op de Tentoonstelling te *Amsterdam* in 1808, bevond zich onder de Stukken, naar den prijs dinge, een, voorstellende: eene Dame, aan welke, door eenen Bediende, een Brief wordt overhandigd; dit Stuk, de prijs van *f* 2000: — toegewezen zijnde, werd bevonden te zijn van W. B. VAN DER KOOI (1).

Omtrent dien tijd, schilderde hij het Portret van den Hoogleraar te *Franeker*, E. WASSENBERGH, welk Portret door R. VINKELES in Plaat werd gebragt. Door dit een en ander, geraakte het werk van VAN DER KOOI in *Holland* bekend, en gaf hem aanleiding tot het schilderen der Portretten, van verscheidene voornamen Lieders aldaar. Hij werd ook in het jaar 1809, tot Korrespondent der vierde Klasse van het Koninklijk Instituut, te *Amsterdam* gevestigd, benoemd.

Het algemeen, zeer gunstig, gevoelen, aangaande dezen Meester, hiell zich, door het werk, op eenige volgende Tentoonstellingen geleverd, niet alleen volkomen staande, maar nam inzonderheid toe, door de Stukken, welke men, op die

van

(1) Zie de Lijst der Tentoonstelling van dat jaar, bl. 10 No. 79, alsmede de *Konst. en Letterbode* van hetzelfde jaar, No. 44, 45 en 46.

van 1816 te *Amsterdam*, zag: bijzonder het Portret van een Vriesch Edelman, dat van eenen vrijwilligen Vriefchen Jager, mitsgaders eenen ouden Boer, aan wien een Knaapje, den door hem behaalden Eereprijs, vertoont (1). Immers, deze Stukken behoorden onder diegenen, welke alle oogen trokken. Op de jongste Amsterdamsche Tentoonstelling, (in 1818), leverde hij eene Ordonnantie van levensgrootte Beelden, voorstellende eene Kraamkamer (2). In dat zelfde jaar, heeft hij ook het Portret van Z. M. onzen Koning, ten voeten uit, levensgrootte geschilderd.

Behalve verscheidene Portretten, zoo in *Vriesland* als in *Holland*, vindt men ook in eenige Kunstkabinetten, Schilderijen van den Heer VAN DER KOOI, als in die van de Heeren MULDER en DE BOER, te *Amsterdam*.

Het Portret van dezen Meester, naar zijne eigen Teekening gegraveerd, is te vinden op Plaat B. No. 3.

ENGEL VERSNEL, Beeldhouwer te *Rotterdam*, werd aldaar geboren, den eersten Februarij 1769.

Door aanmoediging van de Heeren N. MUIJS en G. VAN NIJMEGEN (3), is hij op zijn achttien-

(1) Zie op de Lijst van 1816, bl. 8 No. 81 tot 83.

(2) De zeer gunstige beoordeeling van dit Stuk, vindt men, in het Gesprek, over die Tentoonstelling, geplaatst, in de *Vaderlandsche Letteroefeningen*.

(3) Zie wegens dezen Meester D. II. bl. 301 en 57 e. v.

de jaar, aan de beoefening der Kunst gekomen.

Hij hakt fraaije Basreliefs met Kindertjes, in Marmer. Ook zagen wij zeer goede Boetfeerfels, door hem vervaardigd.

Rotterdam is zijne bestendige woonplaats.

JOHANNES BAPTISTA VAN HOOL, werd den eersten Maart des jaars 1769 te *Antwerpen* geboren.

In het jaar 1780 begon hij de Teekenkunst te leeren bij den Antwerpschen Beeldhouwer F. VAN URSEL, bij wien hij ook het Beeldhouwen leerde en bleef beoefenen tot het jaar 1802, na intusschen den eersten en verscheidene tweede Prijzen behaald te hebben, bij de Antwerpsche Akademie der schoone Kunsten.

Met gemelden Meester heeft hij, als eerste Leerling, verscheidene Beeldwerken vervaardigd, onder andere in de R. C. Kerk, in de Leeuwenstraat te *Rotterdam*, alsmede de Beelden op het Orgel, in de Groote of St. Laurens Kerk aldaar. Voorts eenen Predikstoel en Altaar, in de R. C. Kerk *de Liefde*, buiten de Raampoort, te *Amsterdam*, en meer andere werken.

Sedert het jaar 1802, op zich zelve werkende, heeft de Heer VAN HOOL, niet alleen in zijne geboortestad, maar op verscheidene andere plaatsen in ons vaderland, gearbeid, zoowel voor bijzondere personen als voor Kerken. Te *Antwerpen*, in de Jesuiten Kerk, vindt men vier Beelden van hem, als: twee Engelen aan eenen Biechtstoel, mitsgaders twee Beelden naast het hooge Altaar,

waar-

waarvan het eene St. CAROLUS BOROMEUS voorstelt, wien deze Kerk thans is toegewijd. In de nieuwe R. C. Kerk te *Arnhem*, worden ook twee Beelden van hem gevonden; voorts in de Kerken van *'s Hertogenbosch*, *Breda*, *Eindhoven* en op verscheidene dorpen in de Provincie *Noord-Brabant*. Van zijn laatste Werk, waaraan hij veleden jaar bezig was, moet het hooge Altaar, in de R. C. Kerk te *Oosterhout*, merkwaardig zijn, om de bijzondere ordonnantie, als: wordende de Berg Calvarië daarop verbeeld.

Na reeds den post van een' der Hoofd-Onderwijzers bij de Antwerpsche Teeken-Akademie te hebben bekleed, werd de Heer VAN HOOL bij de organisatie, in het jaar 1817, tot Adjunct-Professor, bij de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten, aldaar benoemd.

JOHANNES VAN LEXMOND, is geboren te *Dordrecht*, den 6den Julij 1769. Al vroegtijdig werd hij besteld in den Schilderwinkel van A. en J. VAN STRIJ, waar hij goede vorderingen in het teekenen en schilderen maakte, zich vervolgens toeleggende op het geven van onderwijs in het Teekenen, waarin hij veel bezigheid vindt; maar echter, in zijnen tusschentijd, zich benaastigt in het vervaardigen van Teekeningen, en somtijds van Schilderijtjes, welker Onderwerpen doorgaans Gebouwen, gedeelten van Binnen- en Buitenvesten, en hoekjes van Stadsgezigten, voorstellen; gelijk hij ook Teekeningen, naar Schilderijen van oude Meesters, levert, die van deskundigen, met goed-

keuring ontvangen worden. In de Kunstverzamelingen der Heeren 'T HOOFD, DE BRUIN DE NEVE, en andere te *Dordrecht*, en in meer steden, treft men de Proeven zijner uitvoerige Kunstgewrochten aan. In het Genootschap *Pictura* te *Dordrecht*, waarvan hij Secretaris is, behaalde hij den Eereprijs, voor het teekenen naar het gekleed model.

Op de Tentoonstelling in het jaar 1819, te dier stede gehouden, bevonden zich drie Teekeningen, met sapverwen, van den Heer J. VAN LEXMOND, voorstellende: twee Stadsgezigten en een Landschap, en behoorende tot de Kunstverzamelingen van de Heeren J. DE COURT en H. WEIJMANS, beide in die stad woonachtig (1).

PETRUS GROENIA, werd den 5den October des jaars 1769 te *Makkum*, in *Vriesland*, geboren. Hij is een Leerling van H. W. BEEKKERK (2), en schilderde niet alleen Portretten, maar ook Historische en Zinnebeeldige Onderwerpen en Landschappen.

Door de tijdsomstandigheden in krijgsdienst geraakt zijnde, verbleef hij ettelijke jaren in *Frankrijk*, en huwde aldaar. Bij de herstelling van ons Vaderland in 1813, begaf hij zich weder in dienst van hetzelfde, en heeft thans den rang van Luitenant-Kolonel.

Hij

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 9 No. 47 tot 49.

(2) Zie wegens H. W. BEEKKERK, D. II. bl. 420 e. v.

Hij blijft de Kunst nog, als uitspanning, op eene zeer verdienstelijke wijze, beoefenen, en op de Haagfche Tentoonftelling, zag men een Bergachtig Landschap, door den Heer GROENIA, zijnde een Gezigt in *Spanje*, bij de Fontein *Santonia*, met rustende Lieden gestoffeerd (1).

De Portretten van E. WOLFF, geboren BEKKER, en van A. DEKEN, beiden door hunne Geschriften algemeen met lof bekend, werden in vroeger tijd, door den Heer GROENIA geschilderd, en door L. PORTMAN in het koper gebragt, TEN BRINK, LOOSJES en IMMERZEEL, gaven dezelve uit.

N. DUCQ, werd te *Brugge* geboren, in of omtrent het jaar 1769. Zijne kennis, door eene zeer beschaafde opvoeding, in onderscheidene vakken uitgebreid zijnde, werd zijne geschiktheid tot het Historische vak der Schilderkunst, daardoor aanmerkelijk bevorderd.

Als Kweekeling bij de Teeken Akademie zijner geboorteplaats bekroond, ging hij, ter verdere voortzetting der Kunst, naar *Parijs*, en vervolgens naar *Rome*; in de laatstgenoemde stad, vond hij den Heer SUVEE, Bestuurder van de Fransche Akademie der schoone Kunsten aldaar (2). Deze hupsche en kundige Man, was zijn stadgenoot; en

(1) Zie de Lijst dier Tentoonftelling, bl. 8 No. 52.

(2) Zie ook wegens den Heer SUVEE, A. VAN DER WILLIGEN, *Aanteekeningen op eene reize van Parijs naar Napels*, enz., D. III. bl. 51 en 145 e. v.

en werd ook weldra zijn' raadsman en zijnen vriend.

Het Werk des Heeren DUCQ, te *Rome* vervaardigd, algemeen met lof bekend geworden zijnde, werd hij door den toenmaligen Onder-Koning van *Italië*, te *Milaan*, met het vervaardigen van aanzienlijke Stukken belast, en kweet zich daarvan op eene wijze, die hem zoowel tot eer als tot voordeel verstrekte.

In het vaderland teruggekeerd, bleken zijne Kunstverdiensfen mede uit eene Schilderij, voorstellende: *Narcisus* en *Aphrodite*, en vervolgens uit dat, waarop *Angelica* en *Medor* zijn verbeeld, en welk Stuk, bij de Koninklijke Maatschappij der schoone Kunsten, en Letteren, te *Gend*, in Augustus des jaars 1817, is bekroond geworden.

Als Bestuurder van de Koninklijke Akademie der Schilderkunst te *Brugge*, is deze Meester mede ijverig werkzaam, ter handhaving van den roem zijner landgenooten, in het Historisch vak, terwijl hij zijne Kweekelingen inzonderheid ook doet gevoelen, hoe noodzakelijk het zij, dat zich in hetzelfde goede smaak en bevalligheid met waarheid en belangrijkheid pare.

GILLIS SMAK GREGOOR, geboren te *Dordrecht*, den 10den Januarij 1770, was de zoon van den Stads-Fabrik SMAK, en de Neef van de Schilders A. en J. VAN STRIJ, hetwelk aanleiding gaf, om met teekenen en schilderen bekend te worden, gelijk hij ook van A. VAN STRIJ, het

on-

onderwijs in de beginfelen der Teekenkunst genoot, doch zonder vaste bestemming, om de Schilderkunst als beroepsbestaan te leeren; echter bepaalde hij zich daartoe, na eenigen tijd op de Stads-Secretarij en ook op een Houtkantoor geschreven te hebben, en oefende zich eenigen tijd bij JACOB VAN STRIJ, in het teekenen naar Schilderijen, en het behandelen van het penfeel.

Een en twintig jaren oud zijnde, legde hij zich toe op het schilderen met olieverw, en teekende vlijtig naar de Natuur, waarbij hij begunstigd werd met het vriendschappelijk onderwijs van de Kunstschilders M. VERSTEEGH en W. VAN LEEN; sedert heeft hij zich in zijne geboortestad gevestigd. Landgezigten met Beelden en Beesten gestoffeerd; zijn de Onderwerpen, welke hij in Teekeningen en Schilderijen voorsteld. In de aanzienlijkste Kunstverzamelingen, zoo binnen als buiten 's Lands, treft men dezelve aan: bij hare Majesteit, de Koningin der *Nederlanden*, berusten twee zijner Landschappen, met Rundvee, Schapen en Geiten gestoffeerd, als ook bij de Heeren DE COURT, ZUIJLEN VAN NIJEVELT, LA COSTE en andere, te *Dordrecht*.

Op de Tentoonstelling der Kunstwerken te aldaar, in het jaar 1819, bevonden zich niet minder, dan acht Schilderijen, van dezen geachten Meester, Landschappen met Vee voorstellende, en behoorende tot de bovengenoemde Kunstverzamelingen, alsmede tot die van de Heeren

C. O. REES VAN TETS en J. VRIESENDORP, ter gemelde plaatse (1).

De Heer SMAK GREGOOR, is Lid van het Genootschap *Pictura* te *Dordrecht*.

HENDRIK WILLEM CASPARI, werd den 28sten Januarij des jaars 1770 te *Wezel* geboren, doch is, zes jaren oud zijnde, met zijne ouders reeds te *Amsterdam* gekomen, en heeft zich aldaar gevestigd.

Aanvankelijk legde hij zich op het teekenen van Landschappen toe, en G. GRIJPMOED (2) was zijn Meester, vervolgens heeft hij geschilderd, in de Behangselfabriek van TROOST VAN GROENENDOELE.

De nuttige inrigting bij de Amsterdamsche Maatschappij *Felix Meritis*, verschafte hem ook gelegenheid, om de Teekenkunst meer en meer te beoefenen, en hij maakte daarvan ijverig gebruik.

Op het Miniatuurschilderen, heeft hij zich voorts bijzonder toegelegd, en is daarmede zeer vaardig. In het meermalen genoemde Werk van den Heer MARCUS, vindt men een aantal Portretten, van Schilders, Kunstminnaars en andere, door H. W. CASPARI geteekend, en daar onder die van de Schrijvers dezer Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst.

Deze Portretten, met Oost-Indischen inkt geteekend,

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 14 en 15, No. 80 tot 87 ingesloten.

(2) Zie wegens G. GRIJPMOED, D. II. bl. 435.

kend, om voor het Werk van MARCUS in Plaat gebragt te worden, zijn doorgaans zeer welgelijkend; verscheidene daarvan, hebben wij reeds bij de berigten, betreffende de personen, welke zij voorstellen, aangehaald.

MARTINUS SCHOUMAN, is geboren te *Dordrecht*, den 29sten van Louwmaand des jaars 1770. Van zijne kindschheid af, betoonde hij een groote geneigdheid, om zijnen oudoom in het kunstpoor na te volgen, waarom men hem dan ook als Leerling, bij den Kunstschilder M. VERSTEEG bestelde. Na zich anderhalf jaar bij denzelfen geoefend te hebben, ging hij bij zijnen oudoom, den beroemden Kunstschilder AART SCHOUMAN (1), in den *Haag* wonen, om, onder deszelfs bestuur tot Kunstschilder gevormd te worden. Hier legde hij zich tevens met ijver toe, op het teekenen naar het naakt model, zoodat hij in het jaar 1789, op de Haagfche Teeken-Akademie, met den tweeden zilveren Eerepenning bekroond werd.

Na drie jaren hier doorgebragt te hebben, keerde hij, met goedvinden van zijn' Meester en oudoom, naar zijne geboorteplaats terug, om aldaar, naardien hij de keus zijner Onderwerpen, op het schilderen van Schepen, Zee- en Watergezigten, bepaald had, de Natuur, beter dan elders, te kunnen bestuderen. Getrouwd zijnde, en zich te *Dordrecht* gevestigd hebbende, benaarftigde hij zich

(1) Zie wegens hem D. II. bl. 68 e. v.

zich in het leveren van Teekeningen, in groot en klein bestek, waarvan de Onderwerpen in woelende en stille Waters bestaan, met sapverwen, Oost-Indischen inkt of roet, krachtig en uitvoerig behandeld, welke in de Kunstverzamelingen der liefhebbers, zoo binnen als buiten 's Lands, gevonden worden, of als Schilderijen, in Lijsten met Glas gedekt, de zalen der aanzienlijkste huizen versieren.

In het jaar 1810, werd eene zijner Teekeningen, die naar den Prijs gedongen had, met den uitgeoefden gouden Eerepenning bekroond, en den Kunstenaar met een Getuigschrift van verdiensten vereerd, door de Maatschappij *Felix Meritis* te *Amsterdam*. Doch onze SCHOUMAN bepaalde zich niet alleen bij het vervaardigen van Teekeningen, maar hij legde zich ook op het schilderen met olieverw toe, en eene zijner Schilderijen, die op de eerste Tentoonstelling te *Amsterdam*, in 1808, veel goedkeuring verworven had, werd door Koning LODEWIJK gekocht en wel betaald. Na dus verscheidene jaren werkzaam geweest te zijn, in het hanteren der Kunst, verbond hij zich met een zijner Discipelen, den verdienstelijken Zee- en Watergezigt schilder en Teekenaar J. C. SCHOTEL, tot het vervaardigen van eene groote Schilderij, voorstellende den overhaasten aftogt der Franschen, na hunnen vergeeffchen aanval op *Dordrecht*, in het begin van het jaar 1814. Dit Schilderstuk is door het Letterkundig Genootschap: *Diversa sed Una*, te *Dordrecht*, gekocht, en wordt, ter gedach-

dachtenis -dier heugelijke bevrijding, bij hetzelfde bewaard. Ook hebben beide deze Kunstenaars, een uitgebreid Onderwerp, in gemeenschap geschilderd, zijnde het Bombardement van *Algiers*, en het vernielen van de Zeemagt der Algirijnen in de haven der stad, door de vereenigde Engelsche en Hollandsche Vloten, op den 31sten Augustus des jaars 1816. Deze Schilderij is gekocht door den Heer VAN POELIËN VAN NULAND. Voorts vindt men van SCHOUMAN Schilderijen, in de Kabinetten van verscheidene Liefhebberen, als: te *Dordrecht*, bij de Heeren DE COURT, LA COSTE, ZUIJLEN VAN NIJEVELT, ONDERWATER VAN PUTTERSHOEK en anderen, gelijk ook in de aanzienlijkste Kunstverzamelingen in den *Haag*, *Rotterdam*, *Amsterdam*, *Utrecht* en elders.

Op onderscheidene Tentoonstellingen, te *Amsterdam* gehouden, zag men met genoegen van zijn werk, gelijk ook op de Dordsche in 1819, op welk zich acht Stukken van dezen Meester bevonden (1).

Bij de eerste oprigting van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, werd M. SCHOUMAN, tot Korrespondent bij de vierde Klasse, benoemd, en nog

(1) Zie de Lijsten der Amsterdamsche Tentoonstellingen van 1810, 1813, 1814, 1816 en 1818, mitsgaders die van de Dordsche in 1819, bl. 11 en 12, No. 62 tot 69 ingesloten. De meeste der laatstgenoemde, zijn in onderscheidene Kunstverzamelingen, te *Dordrecht* geplaatst.

onlangs is hij door de Koninklijke Schilder-Akademie te *Brusfel*, tot Medelid aangesteld.

Zijn zoon ISAAC SCHOUMAN, poogt zijn vaders voetstappen, in de loopbaan der Kunst te drukken, en heeft reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt: blijkens twee Teekeningen, die zich van hem, op de Dordsche Tentoonstelling in 1819, bevonden.

Het Portret van den Heer MARTINUS SCHOUMAN, vindt men op Plaat B. No. 4.

PIETER GAAL, werd geboren te *Middelburg*, den 19den Julij 1770, leerde waarschijnlijk bij zijn vader de beginselen der Kunst, was vervolgens een Discipel van den Kunstschilder J. PERKOIS, en daarna ook van den beroemden SCHWEICKART in den *Haag*. In *Londen*, *Parijs* en *Duitschland*, bragt hij eenigen tijd door, en vandaar terugkomende, vestigde hij zich in zijne geboortestad als Kunstschilder, vervaardigende Portretten, Landschappen, Gedierten, levend en dood Wild, alsmede moderne Onderwerpen, uit het dagelijksch leven, welke alle, naar het algemeen gevoelen, in een grooten stijl, met een breede en malsche penfelbehandeling, door hem voorgesteld zijn.

In het jaar 1808, zag men van hem, op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, een groot Portretstuk, waarop de Fransche Generaal MONNET, met nog eenige Staf-Officieren, ten voeten uit, in groot kostuum, verbeeld waren; gelijk ook eene Schilderij, voorstellende: levensgroot Rundvee en Schapen, welke beide tafereelen, met veel goedkeu-

keuring der Kunstkenneren, onderscheiden werden. Op eenige volgende Tentoonstellingen, zijn ook de door hem ingezondene Kunstwerken (1), met onderscheiding bekend gemaakt, en de Heer HERKLOTS, Secretaris van de Teeken-Akademie te *Middelburg*, heeft in eene gedrukte Redevoering, zijnen lof vermeld. Dan helaas! den ouderdom van nog geen vijftig jaren bereikt hebbende, werd deze verdienstelijke Kunstschilder, door den dood overvallen, op den 14den Januarij des jaars 1819.

J. DASVELD, werd te *Amsterdam* geboren, in het jaar 1770. In eene Broodbakkerij een goed bestaan vindende, beoefende hij de Teekenkunst alleen uit liefhebberij, en H. STOKVISCH, dien wij hiervoor hebben doen kennen, gaf hem daarin les.

Intusfchen bragt hij het zoo ver, dat zijne Studie-Teekeningen, inzonderheid Honden, door de keurigste Liefhebbers, met bewondering werden beschouwd. Zij waren in den trant van onze beroemde oude Meesters. Onder andere zagen wij een paar dergelijke, in de Kunstverzameling van den Heer J. DE VOS, zijnde de eene twee Honden, en de andere twee grazende Paarden, met zwart krijt geteekend.

Hierbij liet het deze, zoo verdienstelijke, Liefhebber niet berusten, maar ondernam ook het schilderen met olieverw, waarvan hij op de *Amsterdamsche* Tentoonstellingen in 1814, 1816 en 1818, Proe-

(1) Zie de Lijsten der *Amsterdamsche* Tentoonstellingen van 1808 en 1810.

Proeven heeft geleverd. De Onderwerpen door hem gekozen, waren Landschappen met Honden of ander Vee (1).

Moge hij tijd en lust vinden, om zijnen Kunst-
arbeid verder voort te zetten!

JOHANNES JELGERHUIS RIENKSZON (2),
is den 24sten September des jaars 1770 te *Leeu-
warden* geboren. Hij werd door zijnen vader in
de Teekenkunst onderwezen. Na eenigen tijd ge-
schilderd te hebben aan Behangsel en Verlakt
Werk, terwijl zijn vader veeltijds op reis was,
genoot hij eindelijk een geregelder onderwijs, ge-
durende ettelijke jaren, bij den Heer PIETER BAR-
BIERS PZ., van wien wij hiervoor een berigt gaven.

Intusfchen veel liefhebberij voor het Tooneel
hebbende, geraakte hij ook aan het spelen, doch
alleen in besloten gezelschap, onder Liefhebbers,
eerst te *Amsterdam* en vervolgens te *Rotterdam*,
werwaarts hij zijne ouders volgde.

Met de beoefening der Schilderkunst, bleef hij
echter voortgaan; doch met zijn een en twintigste
jaar, te *Delft* gehuwd zijnde, vond hij aldaar in
den handel, van zijne vrouws vader, gedurende
eenige jaren, zijn bestaan, tot na het afsterven
dezer beiden.

Reeds had hij het, op aanzoek van eenige Lief-
heb-

(1) Zie op de Lijsten dier Tentoonstellingen, onder
de letters D. Volgens nadere berigten, heeft DASVELD
mede eenige Plaatjes geëetst.

(2) Zie wegens RIENK JELGERHUIS D. II. bl. 204 e. v.

hebbers, gewaagd, om op den Amsterdamschen Schouwburg openlijk op te treden, en eene voorname rol te vervullen; daarin bijzonder wel voldaan hebbende, besloot hij, om zich, op vrij gunstige voorwaarden, aan dat Tooneel te verbinden.

In het jaar 1806, zette hij zich te *Amsterdam* neder; met zijn gansche gezin, dat vrij talrijk was: daar zijne eerste vrouw hem vijf kinderen had achtergelaten (1), en hij, andermaal gehuwd zijnde, dat getal door een zesde was vermeerderd. 's Mans oogmerk was nu, om, bij zijn beroep als Tooneelspeler, tevens de Schilderkunst ijverig te blijven beoefenen. Te *Amsterdam*, dacht hij daartoe vooral gelegenheid te vinden; deze gelegenheid maakte hij zich dan niet alleen ten nutte, maar ging voort, met ook op andere plaatsen, waar hij van tijd tot tijd kwam, Stads- en Landgezigten, alsmede Binnenhuisjes, naar de Natuur te teekenen en te schilderen, en vervolgens inzonderheid Kerken, gelijk hij die op de Tentoonstellingen van 1816 en 1818, geleverd heeft (2), waar-

(1) Onder deze kinderen, bevond zich slechts een zoon, welk kind, door zijne ongemeene vlugheid en vaardigheid, ook in het teekenen, den aanleg had, om eenmaal als Schilder uit te munten; doch in den ouderdom van elf jaren, werd dit veelbelovende knaapje, door den dood, uit de liefdearmen zijns vaders gescheurd.

(2) Zie de Lijsten, alsmede die van 1814, op welke Tentoonstellingen, niet minder dan veertien Schilderijen, van den ongemeenen ijver dezes schilderenden Tooneelspelers, getuigen.

waardoor hij algemeen zeer wel voldeed, en in de openbare beoordeelingen van dien tijd, met veel onderscheiding genoemd werd (1). Behalve deze Onderwerpen, heeft hij ook eenige welgelijkende Portretten geschilderd.

In onderscheidene Kunstverzamelingen, vindt men van het Werk dezès Meesters, zoo Teekeningen als Schilderijen. Onder andere bezit de Heer BRENTANO te *Amsterdam*, van hem een Schilderijje, eene Kerk van binnen voorstellende.

Hij beoefende ook de Graveer- en Etskunst, hebbende eenige personen, in hunne onderscheidene kleedingen en rollen, bij den Amsterdamschen Schouwburg, door hem geteekend, in Plaat gebragt.

Hij ondervindt dan ook gedurig, hoe nuttig hem de kennis der Teekenkunst is, in zijne hoedanigheid van Tooneelspeler, in welk vak, zijne verdiensten mede algemeen erkend zijn.

D. P. G. HUMBERT DE SUPERVILLE, werd in het jaar 1770 te 's *Gravenhage*, alwaar zijn vader Predikant bij de Walsche Gemeente was, geboren. Hij werd tot de studie opgeleid, doch beoefende daarbij tevens met veel ijver de Teekenkunst ter verkrijging van grondige kennis in dezelve. Door eene reis van *Italië*, werd die kennis meer en meer uitgebreid, en zijnen smaak voor de schoone Kunsten, met alles, wat daartoe betrekking heeft, verder gevormd.

Ver.

(1) Zie onder andere de *Vaderlandsche Letteroefeningen* van 1816.

Vervolgens werd hij, onder de regering van LODEWIJK, Koning van *Holland*, een der Onderwijzers, bij het Kadettenschool, voor de Zeemagt, gevestigd te *Feijenoord*, aan de *Maas*, bij *Rotterdam*, en na de herstelling van ons Vaderland in 1813, Lector in de Teekenkunst, aan 's Lands Hoogeschool te *Leyden*.

Hij huwde, met eene dochter van den Hoogleeraar PARADIJS, aldaar; deze zijne echtgenoot, had hij het ongeluk, van in den zomer des jaars 1817, te verliezen.

De Heer HUMBERT DE SUPERVILLE, beoefent niet alleen de Teekenkunst, volgende daarin veeltijds den stijl der Antieken, maar hij schildert ook met olieverw, onder andere Portretten.

Onder de keurige Kunstnatenschap des Heeren BERNARDUS DE BOSCH te *Amsterdam*, welke aldaar, in de maand Augustus des jaars 1817, verkocht werd, bevond zich eene Teekening, door dezen Meester, voorstellende: het hoofd van eene Sijbille (1).

Ook als Schrijver heeft hij zich bekend gemaakt, door een Dramatisch Stuk, getiteld: *JESUS*; het werd te *Leyden*, in 1812, uitgegeven, in groot Octavo.

CORNELIS BAKKER, van wien wij reeds als Leerling en behuwdzoon, van wijlen den Schilder HAUCK, gesproken hebben (2), werd den 7den

Ju-

(1) Zie den *Catalogus* dier Verkoop, bl. 103 No. 54.

(2) Zie D. II. bl. 328 e. v.

Junij des jaars 1771, te *Goedereede* geboren.

Tot de Schilderkunst opgeleid zijnde, vervaardigt hij Binnenhuizen en Portretten, met olieverb, doch inzonderheid Miniatuur-Portretten. In later tijd, legde hij zich voornamelijk toe, op het onderwijs in de Teekenkunst, dat door hem, aan bijzondere huizen, aan zijn eigen huis, en bij het Rotterdamsche Teeken-Genootschap, gegeven wordende, hem zoo veel werk verschaft, dat er weinig tijd, om te schilderen, overblijft.

Te *Rotterdam* en elders, zagen wij verscheidene welgelijkende Portretten, door dezen Meester vervaardigd.

Van zijnen zoon, van wien wij onder het berigt van deszelfs grootvader, den Heer HAUCK, ook reeds met een woord gewag maakten, zullen wij in het vervolg, een nader berigt geven.

CORNELIS DE KRUIJF, Landschap- en Stadsgezigten-Schilder te *Amsterdam*, werd aldaar in het jaar 1771 geboren.

Op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in het jaar 1816 gehouden, was eene Schilderij van hem, zijnde een Gezicht op het Koninklijk Paleis en de Nieuwe Kerk aldaar (1), en op die van 1818 ter zelve plaats, een ander Gezicht, binnen die Stad (2).

In vroeger tijd, behaalde hij bij het Teeken-Genootschap: *Kunst zij ons doel*, in zijne geboortestad gevestigd, een en andermaal eenen Eereprijs.

AR

(1) Zie op de Lijst No. 92.

(2) *Ibid.* No. 158.

ARNOLDUS VAN WELL Az., was geboren te *Dordrecht*, den 4den Januarij des jaars 1772; Afkomstig van een Schilders-familie in die stad, welke in vroeger tijd de Glas-Schilderkunst geoeffend heeft. Bij den Heer KAREL WEBBERS, leerde hij de beginselen der Teekenkunst, en bij den Kunstschilder ANDRIES VERMEULEN, genoot hij, drie achtereenvolgende winters, onderwijs in het schilderen, en oefende zich daarbij vlijtig, in het teekenen naar het gekleed model, in het Genootschap *Pictura* te *Dordrecht*. Voorts, getrouwd zijnde, en een' Schilderswinkel opgezet hebbende, legde hij zich toe op het vervaardigen van Kabinetstukken, in navolging der gebroeders VAN STRIJ; doch bepaalde de keuze zijner onderwerpen, voornamelijk op Winters en Maanlichten, welke hij zeer natuutlijk en kunstig verbeeldde, en zoude het daarin zeer ver gebragt hebben, zoo een langer leven hem mogt te beurt gevallen zijn. Dan helaas! de brave man en naarstige Kunstbeoefenaar, werd in het laatst van het jaar 1817, door eene hevige zinkenkoors aangetast, en bezweek daaronder, na eene korte bedlegering. Hij overleed den 3den Januarij des jaars 1818, nalatende eene bedroefde weduwe, welke zijne tweede echtgenootte was, en verscheidene hulpbehoevende kinderen.

In de Kunstverzamelingen der Liefhebbers, zoo te *Dordrecht*, in den *Haag*, als elders, worden van zijne Teekeningen en Schilderijen bewaard; als: bij de Heeren DE COURT, ZUIJLEN VAN NIJE-

VELT te *Dordrecht*, bij den Kunstlievenden Heer J. VAN EIJK in den *Haag*, en op andere plaatsen, welke stukken alle zijnen vroegtijdigen dood doen betreuren.

Bij het Genootschap *Pictura*, in gemelde stad, behaalde hij eenen Prijs, voor het teekenen naar het levend model, en op onderscheidene Tentoonstellingen, werden zijne Werken gezien en geprezen.

De Schilderswinkel wordt, ten voordeele van de weduwe en kinderen, bestuurd, door JACOBUS VAN DEN BROEK, wiens Teekeningen met sapverwen, en Schilderijen in olieverw, door de Liefhebbers geprezen en gekocht worden.

JOHANNES JOSEPHUS SCHWACHHOFER, werd den 18den Januarij des jaars 1772, te *Mentz* geboren; aldaar in de beginfelen der Teekenkunst onderwezen zijnde, had hij ook begonnen, de Schilderkunst te beoefenen, en naar eene geschikte gelegenheid gezocht, om dezelve verder voort te zetten. Twintig jaren oud zijnde, meende hij die gelegenheid te *Amsterdam* te zullen vinden, en begaf zich alzoo, met toestemming zijner ouderen, derwaarts.

Hier had hij het geluk, van eenen bijzonderen geschikten leidsman aan te treffen, in wijlen den Heer JACQUES KUIJPER, van wien wij in ons tweede Deel een berigt gaven (1). Deze bood hem belangeloos zijnen raad en zijne hulp, terwijl hij hem zijne vriendschap schonk welk voorregt SCHWACH-

HO.

(1) Zie aldaar bl. 438 e. v.

HÖFER, tot KUIJPER's dood, bleef genieteti. Zijn smaak werd hierdoor gevormd, en hij werd meer en meer met de gronden der Kunst bekend; terwijl hij zich vlijtig in het teekenen oefende, naar de afgietsels der voorname Antieken zoowel, als naar het naakt en gekleed model, waartoe hij zeer goede gelegenheid vond, bij de Maatschappij *Felix Meritis*, op de Stads Teeken-Akademie en bij het Teeken-Genootschap: *Kunst zij ons doel*. Op deze aanzienlijke Kweekscholen der Kunst, werden door hem dan ook verscheidene Eereprijzen behaald: onder andere in 1804, bij de Maatschappij *Felix Meritis*, op eene Teekening, waarin Mevrouw de weduwe VAN OLDENBARNEVELD, wordt voorgesteld, Prins MAURITS smeekende, om genade voor haren Zoon (1). Onder de Schilderijen, door hem vervaardigd, vindt men ook Zinnebeeldige Ordonnantiën; als: eene de Jeugd, en eene andere de Vriendschap voorstellende, beide te *Amsterdam* geplaatst. Van zijne Teekeningen is er eene, SAPHO voorstellende, daar zij zich in Zee stort, door den Duitschen Graveur L. BUCHHORN, in het koper gebragt.

Een aantal Portretten, zijn mede door dezen Meester geschilderd of geteekend.

JOHANNES HARI, in 's *Gravenhage* geboren; den 24sten October des jaars 1772, is een Leerling van den Kunstschilder J. G. TEISSIER, van wien wij hiervoor een berigt gaven.

De

(1) Zie WAGENAARS *Vaderl. Geschiedenis*, D. X. bl. 474.

De Heer J. HARI, schildert Portretten, Familie-stukken, Miniaturen, Binnenhuisjes en andere Onderwerpen. Dergelijke Stukken zag men onder andere, van hem, op de Tentoonstelling van Kunstwerken, in zijne geboortestad gehouden, in de jaren 1817 en 1819, en op de Amsterdamsche in 1818 (1). In de Kabinetten van eenige Liefhebbers, zoo te *Amsterdam* als in den *Haag*, vindt men van zijn Schilderwerk, gelijk daarvan ook in het Koninklijk Kabinet, in laatstgenoemde plaats, gevonden wordt.

Deze Meester houdt zich ook veel onledig, met het geven van onderwijs in de Teekenkunst; zijn oogmerk is, om zich, zooveel het zijn tijd toelaat, meer op het Historische vak toe te leggen, als daarvoor eene bijzondere achtting hebbende.

Hij is ook Secretaris van de Haagsche Teeken-Akademie.

PIETER BARBIERS BARTSZ., van Schilders afkomst, sedert verscheidene geslachten herwaarts (2), werd te *Amsterdam* geboren in het jaar 1772. Door zijnen vader (3) tot de Kunst opgeleid zijnde, teekent en schildert hij niet alleen Landschappen, maar beoefent ook het Historisch vak, zooveel

(1) Zie op de Lijst van de Haagsche Tentoonstelling in 1817, bl. 10 No. 60 tot 64, op die van 1819 daar ter stede, No. 63 tot 65, en op die van de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, bl. 9 N. 100.

(2) Zie van dit ons Werk D. II. bl. 141 e. v.

(3) *Ibid.* bl. 300 e. v.

veel zijn naauw afgemeten tijd hem toelaat, daar hij, sedert een aantal jaren, te *Haarlem* wonende, en aldaar gehuwd zijnde, zich bijzonder toelegt op het geven van lessen in de Teekenkunst, waarmede hij dan ook veel te doen heeft.

Bij de Maatschappij *Felix Meritis*, behaalde hij, in het jaar 1804, het *Accesit*, op eene Historische Teekening, voorstellende: het smeeken om vergiffenis, door Mevrouw de weduwe VAN OLDENBARNEVELD, bij Prins MAURITS, voor haren Zoon (1). Bij dezelfde Maatschappij, werd door hem, in 1807, de Prijs behaald, op eene dergelijke Teekening, het Gebed van CLEOBIS en BITON's Moeder (2); gelijk mede door hem, bij die Maatschappij, een Prijs behaald werd, in 1810, op een Onderwerp, uit de Vaderlandsche Geschiedenis, in eene gekleurde Teekening, voorstellende: het gevangen nemen van den Vaandrager HASSELLAAR (3).

Een gedeelte der bouwvallen, van de vermaarde Abdij te *Rhijnsburg*, werd door dezen Meester, in 1812, weinig tijds voor het sloopen dier merkwaardige bouwvallen, geteekend. J. P. VISSER BENDER, welke eene dergelijke Teekening ver-

vaar-

(1) WAGENAAR, *Vaderlandsche Geschiedenis*, D. X. bl. 474.

(2) Zie *Algemeene Konst- en Letterbode* van 1807, No. 45.

(3) HOOFT, *Nederlandsche Historie*, achtste Boek, bl. 325. *Algemeene Konst- en Letterbode* van 1811, No. 10, waarbij ook de omtrek dezer Teekening in Plaat gevoegd is.

waardigd had, bragt die beide in het koper (1).

In het jaar 1816, werd eene Schilderij, door den Heer BARBIERS, *Edipus* in het Bosch der Wraakgodinnen, verbeeldende, bij de Maatschappij *Felix Meritis* ingeleverd, ter mededinging naar den uitgelooften Prijs, en schoon het dien Prijs niet behaalde, echter, op eene vereerende wijze, de Tentoonstelling waardig gekeurd.

De echtgenootte dezès Meesters, MARIA GEERTUIDA SNABILLE, beoefent mede de Kunst: teekenende Bloemen en Vruchten; dezelve wordt ook beoefend door twee hunner kinderen: eene dochter en een zoon, welke, naar wijlen zijn' achtgewaardigen grootvader (2), PIETER genaamd is.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1814, bevond zich eene *Vanitas*, geteekend door P. BARBIERS BARTSZ., en deszelfs huisvrouw, en op die van 1818, twee Schilderijen van dezen Meester, en een van voornoemden zijnen zoon (3). Door den vader, zijn ook eenige Prentjes, in de *aquatinta* manier, vervaardigd (4).

LOUIS PORTMAN, in *Darmstad* geboren, den 14den Junij des jaars 1772, leerde het Plaatflijden bij GOEPFERS, Leerling van RIJLAND (5).

Acht-

(1) Zie ons tweede Deel, bl. 496 e. v.

(2) Zie D. II. bl. 141 e. v.

(3) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen, op de letter B.

(4) Zijn Portrèt vindt men in het Werk van MARCUS.

(5) Zie BASAN, *Dictionnaire des Graveurs*, wegens dezen Meester.

Achttien jaren oud zijnde, kwam PORTMAN te *Utrecht*, zette zich, vier jaren later, te *Amsterdam*, als Kunstplaatfnijder, neder, en had, naar gelang der tijdsomstandigheden, daarmede veel te doen.

De Portretten van den Utrechtschen Hoogleraar DE RHOER, van den Raadpensionaris SCHIMMELPEN-
NINCK, den Geneesheer DEIMAN en den Dichter BILDERDIJK, werden, onder andere, door hem ge-
graveerd; alsmede de Serafijnen, naar J. DE WIT, eene Zinnebeeldige Ordonnantie, betrekkelijk Paus PIUS VI, naar J. KUIJPER, en eene dergelijke: zijnde een Gedenkteeken voor den eerwaardigen JAN NIEUWENHUIZEN, Stichter der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, mede naar J. KUIJPER; voorts een Gedenkteeken, van het vijf en twintig jarig bestaan dier Maatschappij, naar W. HENDRIKS. Van een zeer groot aantal Boekprenten, door den Heer PORTMAN graveerd, zullen wij alleen die in de geachte en algemeen bekende Werken: *de Romeinsche Geschiedenissen* en in *den Mensch*, beide door M. STUART, behoeven te noemen.

Bij de oprigting van het Hollandsch Instituut, werd de Heer PORTMAN Lid van hetzelfde; doch verliet dit Land, toen het geheel door *Frankrijk* werd overmeesterd, en begaf zich naar zijne geboorteplaats. In Julij des jaars 1817, is hij echter te *Amsterdam* teruggekeerd, thans is hij aldaar Kunst- en Boekhandelaar, handelende inzonderheid in Schilder- en Teekenbehoeften.

Zijn zoon, die door hem in de beginselen der Teekenkunst wordt onderwezen, oefent zich thans in de Schilderkunst, bij den Heer KRUSEMAN, en wij zagen reeds in een welgelijkend Portret, eene zeer goede proef zijner geschiktheid voor die Kunst (1).

PIETER FONTIJN, is geboren even buiten *Dordrecht*, op den 5den Januarij 1773. Door zijne ouders voor een burgerlijk beroep bestemd, gelukte het hem, hen over te halen, tot het be-willigen in zijne keuze, om het schilderen te leeren; waartoe hij dan ook in den Schilderswinkel van JAN VAN LEEN besteld werd, genietende tevens onderwijs in het teekenen, van den Schilder PIETER HOFMAN. Doch vervolgens was hij geheel alleen, onder het bestuur van den Bloemschilder WILLEM VAN LEEN, aan wien hij zijne meeste vorderingen meent verschuldigd te zijn. Daar hij al vroeg genoodzaakt was, om op zijn eigen wieken te drijven, viel zijn keuze voornamelijk, op het schilderen van Portretten in olieverw en in Miniatuur; waarvan een groot aantal Afbeeldselen, door hem, zoo in *Dordrecht* als elders, vervaardigd, de vorderingen, die hij in dat Kunstvak gemaakt heeft, aanwijzen. Bij afwisseling schildert hij ook Binnenvertrekken, met Beelden gestoffeerd, en vrolijke Onderwerpen, uit het dagelijksch Burger leven ontleend. Zijne Teekeningen, Kabinetstuk-

(1) Zijn naam is CHRISTIAAN JULIUS LODEWIJK, hij werd den 20sten October 1799, te *Amsterdam* geboren,

ken en Portretten, zijn mede te *Rotterdam* en in andere plaatsen verspreid, en in de Kunstverzamelingen berustende. Binnen *Dordrecht* treft men dezelve aan, bij de Heeren DE COURT, LA COSTE en anderen.

Op de Tentoonstelling te *Dordrecht*, in het jaar 1819 gehouden, bevonden zich zes Schilderijen van dezen Meester, welke alle, tot onderscheidene Kunstverzamelingen, in die stad behoorden (1).

MATTHEUS IGNATIUS VAN BREE; zoon van ANDREAS JACOBUS en ANNA CATHARINA OOMS, werd te *Antwerpen* geboren, den 22sten Februarij des jaars 1773. Hij werd er in de Teeken- en Schilderkunst onderwezen, door W. SCHAEKEN (2), behaalde bij de Stads Akademie der schoone Kunsten, de voornaamste Prijzen, en legde zich bijzonder toe, op het Historisch vak.

Aldus toegerust, begaf hij zich, ter uitbreiding zijner talenten, naar *Parijs*, maakte ijverig gebruik van de uitstekende gelegenheid, die zich daartoe, destijds, in *Frankrijks* hoofdstad, aanbod, en keerde vervolgens naar zijne geboortestad terug.

Na zich reeds, zoo in *Frankrijk* als in ons *Vaderland*, door aanzienlijke Schilderstukken, loffelijk be-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 5; No. 15 tot 20 ingesloten.

(2) W. SCHAEKEN, was Professor in de Schilderkunst te *Antwerpen*, gelijk wij hiervoor, in het berigt van dien Meester, hebben gezegd. Zie bl. 78. e. v.

bekend te hebben gemaakt (1), stelde de Heer VAN BREE, in het voorjaar van 1812, op het Paleis te *Amsterdam*, eene kloeke Schilderij, met levensgrootte Beelden, ten toon, verbeeldende: de loting der jonge Atheniënfers, om aan den *Minotaurus* ten prooi gegeven te worden (2).

Dit Stuk werd met veel genoegen, door een aantal Liefhebbers, Kunstenaars en nieuwsgierigen, beschouwd, en men verwonderde zich, dat de Heer VAN BREE het durfde wagen, om zulk een onderwerp, openlijk ten toon te stellen, in eene tijd, dat de loting, om den Franschen *Minotaurus* ter prooi te worden gegeven, met zooveel geweld, onder ons werd doorgezet.

Op de Amsterdamsche Tentoonstellingen in 1813 en 1814, leverde deze Meester belangrijke Tafereelen, meest uit onze Vaderlandsche Geschiedenis, als: op die van 1813, de ongemeen vlug geschilderde, doch fraaije schets, verbeeldende: PIETER ADRIAANSZON VAN DER WERF, Burgemeester te *Leyden*, daar hij, in 1754, tegen het, door hongersnood, muitend volk, zegt: „Neemt dan „mijn ligchaam en deelt het om, zoo verre het „strekken mag (3).” Op die van 1814, zag men

(1) Zie ook DE BURTIN, *Traite Theor. et Prat. des connoiss: de Tableaux*, Tom. 2, *avant propos* p. VII.

(2) Van dat Stuk, is destijds, eene omstandige beschrijving uitgegeven; de omtrekteekening van hetzelfde, werd door R. VINKELES, in het koper gebragt.

(3) In lateren tijd, heeft hij, naar deze schets, eene groot

men in een Kabinetstuk, onze ongelukkige Gravin JACOBA VAN BEIJEREN, voorgesteld, daar zij het bezoek ontvangt, van FRANK VAN BORSELEN, in een der vertrekken van het Slot *Teylingen*. In een ander Stukje, zag men den Spaanschen Ambassadeur, onzen alom beroemden Zeeheld DE RUITER bezoekende. Behalve deze, was er, op die Tentoonstelling, nog een Stuk, uit de Engelsche Geschiedenis, zijnde het treurtooneel, betreffende MARIA STUART, op het oogenblik, dat zij haar doodvonnis zal ondergaan (1).

Door dezen Meester, werden mede verscheidene welgelijkende Portretten geschilderd, onder andere, die van Z. M. onzen Koning en hoogst deszelfs Gemalin.

Niet lang geleden, heeft hij een belangrijk Werk, naar zijne Teekeningen, in Steendruk gebragt, uitgegeven; het bevat Studiën en Beelden, naar voorname Antieken, ten dienste van hen, die de Teekenkunst beoefenen (2).

Dat groote en uitvoerige Schilderij vervaardigd, voor Z. M. onzen Koning. Dit Stuk, te *Gend*, ten toon gesteld zijnde, werd de Heer VAN BREE daarvoor, door de Koninklijke Maatschappij der schoone Kunsten aldaar, een gouden Eerepenning geschonken. Thans berust dat Stuk, op het Stadhuis te *Leyden*.

(1) Zie op de Lijst der Amsterdamsche Tentoonstelling van 1813, No. 21, en op die van 1814, No. 15, 16 en 17.

(2) Dit Werk werd aan Z. K. H. den Prins van *Oranje* opgedragen; zie wijders den tekst, bij hetzelfde gedrukt.

Dat hij ook veel geschiktheid heeft tot de Beeldhouwkunst, blijkt uit eenige zijner Proeven in dat vak.

De Heer VAN BREE bekleedt den post van eersten Profesfor, bij de Akademie der schoone Kunsten te *Antwerpen*, en is Lid van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten en Wetenschappen te *Brusfel*, en van die te *Gend*.

Op hem vervaardigde de Heer J. VAN WALRE een Lofdicht, en gaf het uit in een Werk, getiteld: *Heide-bloemen* (1).

Op de Antwerpsche Tentoonstelling in 1819, zag men eene Schilderij van dezen Meester, zijnde eene schets, voorstellende: Prins WILLEM I, als bemiddelaar, in de zaak der Roomsch Catholijken te *Gend*. Naar deze schets, moet de Heer VAN BREE, eene groote Schilderij vervaardigen, voor Z. M. onzen Koning, en was daarmede reeds ver gevorderd (2).

Onder de Kweekelingen, door dezen Meester gevormd, hebben sommige, en daaronder zijne broeder, zich reeds met lof doen kennen; wij zullen, van eenige derzelve, nader gewagen.

MARTINUS VERSTAPPEN, werd den 7den Augustus des jaars 1773, te *Antwerpen* geboren.

Het Landschapschilderen tot zijn vak verkozen hebbende, leerde hij hetzelfde, eerst bij VAN DER ZANDEN, van de Heeren P. VAN REGEMORTER EN

H.

(1) Zie van dat Werk D. I. bl. 83.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 45 N. 110.

H. A. MYIN, van welke laatste wij hiervoor gesproken hebben.

VERSTAPPEN deed vervolgens eene reis naar Italië, alwaar de raad en vriendschap van zijnen Land- en Kunstgenoot, den Heer s. DENIS (1), hem zeer te stade kwam. Sedert ettelijke jaren, houdt hij zich inzonderheid te Rome op.

Verscheidene Gezigten, daar omstreeks, zijn door hem geteekend en geschilderd. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling, in het jaar 1816 gehouden, zag men, van hem, eene Schilderij, zijnde een Gezicht van de Hermitagie bij *Albano*, eene streek, die zeer schilderachtige tooneelen oplevert, en die ook vaak, door onzen te vroeg gestorven GRANDJEAN (2), gelijk door vele andere Schilders, bezocht werd.

Indien de Heer VERSTAPPEN niet besluiten kan, om naar het Vaderland terug te keeren, zal het zijnen landgenooten zekerlijk bijzonder aangenaam zijn, indien hij hun, van tijd tot tijd, eenige bevallige Italiaansche Landschappen, ter beschouwing aanbiedt. Op de jongste Tentoonstelling in 1818, zochten wij te vergeefs van zijn werk.

Als eene bijzonderheid, dezen Meester betreffende, werd ons berigt, dat hij met de linkerhand schildert.

LOUIS MORITZ, werd den 29sten October des

(1) Wij zullen in het vervolg van hem spreken.

(2) Zie D. II. bl. 376 e. v. van deze onze Geschiedenis.

des jaars 1773, in *'s Gravenhage* geboren. Zeven jaren oud zijnde, zonden zijne ouders hem naar *Nassau Herbörn*,² alwaar een oom van hem woonde, ter schole, met oogmerk, om hem vervolgens in de Godgeleerdheid te laten studeren, op de Hoogeschool te dier plaats; gedurende eenigen tijd, werden dan ook de Latijnsche Scholen door hem bezocht; doch op den duur, beviel het hem daar niet, en hij hield zich veel liever bezig, met het nabootsen van sommige voorwerpen, die hij aantrof, hij vormde die ook van pijpenaard, welke hem door eenen pijpenmaker, daar ter plaats, gegeven werd; het nabootsen van Paarden, was inzonderheid zijne liefhebberij, en hij kon zich gansche dagen, met het betrachten dezer dieren, in hunne onderscheidene verrigtingen, bezig houden. Zijn oom, ried dan des knaaps vader, om hem tot Kunstenaar op te leiden; doch deze beviel dit ontwerp niet. Zelf in krijgsdienst zijnde, zag hij ook liever zijnen zoon in dien stand geplaatst, en deed hem, ten dien einde, naar *'s Hage* terugkeeren; deze stand stemde echter ook in het geheel niet overeen met des jongelings smaak, die zich meer en meer voor de Schilderkunst ontwikkelde. Zijne Teekeningen, naar Prenten, onder het oog van den Schilder DIRK VAN DER AA (1) komende, leende hem deze, zijnen goeden aanleg ziende, Teekeningen, om te kopijeren, en vergunde hem ook, om op deszelfs Schilderkamer te ko-

(1) Zie wegens D. VAN DER AA, D. II. bl. 211 e. v.

komen, alwaar hij hem gaarne eenig onderrigt gaf; dit alles moest echter ter sluik geschieden, dewijl MORITZ's vader stellig volhardde, in de weigering, om deszelfs neiging, tot het beroep van Schilder, in te willigen; zijn broeder, mitsgaders de huisbediende, hadden zelfs orde, om alles, wat zij, van dien aard, van hem vonden, te vernielen. Dit maakte onzen jongen MORITZ wel zeer mismoedig, doch hij bleef echter volhouden, en ondernam zelfs Beeldwerk van hout, steen en ivoor te maken, alsmede Portretten te schilderen, bijzonder legde hij zich op de werktuigkunde toe, en van tijd tot tijd, den Schouwburg, in de Hofplaats, bezoekende, maakte hij zelf een klein tooneel, dat door allen, die het zagen, bewonderd werd, behalve door des Kunstenaars vader, die hem integendeel deswegens scherp berispte.

Dit een en ander, verdroot eindelijk den jonkman zoodanig, dat hij, gelegenheid vindende, om bij den Amsterdamfchen Schouwburg geplaatst te worden, ten einde het bestuur te hebben, over de Tooneel-Werktuigen en Versierfelen, van die gelegenheid gebruik maakte. Nu had hij meerder vrijheid, om intusfchen de Schilderkunst te beoefenen, en zich dezelve geheel willende toewijden; bedankte hij voor zijnen post, bij het Tooneel. Inzonderheid met het schilderen van Portretten; veel te doen hebbende, begaf hij zich naar *Leyden* (1), doch keerde vervolgens, naar *Amsterdam*

(1) Bij de Teeken-Akademie aldaar, behaalde hij
twee

dam terug, en heeft zich daar met der woon gevestigd.

Niet alleen Familiestukken, maar ook Historische Ordonnantiën; werden door den Heer MORITZ geschilderd; dezulke, waarin Paarden voorkomen, geeft hij de voorkeur.

In het jaar 1809, behaalde hij, bij de Maatschappij *Felix Meritis*, den Prijs, op een Stuk, voorstellende: de gevangenneming van CLEOPATRA door PROCULUS (1); hij vervaardigde daarvoor eenen tegenhanger, den dood van MARCUS ANTONIUS voorstellende. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1810, zag men van dezen Meester, een Stuk, verbeeldende: DIOMEDES, daar de bliksem voor zijne voeten nederflaat, en zijne Paarden doet verschrikken; eene MARIA MAGDALENA en twee Portretstukken (2); op die van 1813, had men van hem, behalve een Portret (3) en een Familiestuk, een Tooneel, uit de *Ifigenia in Aulis*, van RACINE. Vier Stukken zag men van hem, op die van het volgende jaar, als: een Stal met

twee malen den Prijs, en schilderde onder andere, de Portretten van de beroemde Hoogleraren WIJTENBACH en RAU.

(1) In het jaar 1816, behaalde de Heer MORITZ, bij deze Maatschappij, den gouden Eereprijs, in het Historische vak, ten vijfden maal.

(2) Zie op de Lijst, No. 15, 29, 49 en 87.

(3) Zijnde dat van onzen beroemden Tooneelspeeler A. SNOEK, in het karakter van ACHILLES.

met Paarden en eene rustplaats van Kozakken, in een Bergachtig Landschap, mitsgaders een slapend Kindje en een Portret. In het jaar 1816, bevonden zich van hem, op de Tentoonstelling, ter zelfder plaatse: een Brand bij Maanlicht, benevens een Mans- en een Vrouwe-Portret (1).

In het voorjaar van 1818, zag men een zeer groot Stuk, door den Heer MORITZ vervaardigd: verbeeldende de roemrijke Overwinning onzer Vaderlandsche Helden bij *Nieuwpoort*, in 1600 (2), in eene daartoe ingerigte Zaal, bij wijze van een Panorama, ten toon gesteld. Het Stuk was, volgens de openbare aankondigingen, ruim veertien Rijnlandsche voeten breed, en vijf en twintig derzelve hoog, en niet met gewone olieverw, maar op eene nog niet bekende wijze, geschilderd. De Beelden, in dit treffend krijgstooneel, waarin verscheidene Paarden voorkomen, zijn van natuurlijke grootte. Een menigte Liefhebbers, Kunstenaars en nieuwsgierigen, niet alleen uit *Amsterdam*, maar ook uit andere plaatsen, stroomde derwaarts, en men wenschte, dat de Heer MORITZ, door dit Stuk, genoegzame aanmoediging zou vinden, ter volvoering van zijn aangekondigd voornemen, om meer dergelijke belangrijke tafcreelen, uit de Vaderlandsche Geschiedenis, te leveren.

In verscheidene Kunstkabinetten, zoo buiten als bin-

(1) Zie de Lijsten der Tentoonstellingen in die jaren.

(2) Zie WAGENAAR, *Vaderlandsche Historie*, D. IX, bl. 79 tot 87.

binnen 's Lands, vindt men Schilderijen van dezen Meester, als: bij de Heeren BRENTANO en BONEBAKKER te *Amsterdam*, KLEIJNENBERG te *Leyden* (1), en anderen (2).

De Beelden, in het *Panorama* van *Waterloo* (3), werden door den Heer MORITZ geschilderd.

Sedert ettelijke jaren, is deze Kunstenaar Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, en in het laatst des verleden jaars 1818, werd hij, tot Honorair Lid van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten te *Brusfel*, benoemd.

De echtgenoot des Heeren MORITZ, ANNA REIJERMANS, heeft zich, onder andere, op verscheidene openbare Tentoonstellingen, als eene verdienstelijke Schilderesse van Bloemen en Vruchten doen kennen (4). In het jaar 1817, werd haar, bij de Maatschappij *Felix Meritis*, plegtig een

(1) Onder deze, bevindt zich eene Kermisvreugd, op de Amsterdamsche Botermarkt, waarop men, onder andere; eene troep kunstige Paardrijders en Springers, in optogt ziet.

(2) Eene dezer Schilderijen, eenen berouwhebbenden PETRUS vootstellende, en berustende in het Kabinet van wijlen den Heer OOSTHUIZEN in 's *Hage*, werd door den Plaatfnijder FORSELL, in het koper gebragt.

(3) Zie ook wegens dit *Panorama*, in 1816 te *Amsterdam*, en vervolgens op andere plaatsen, ten toon gesteld, de berigten van J. KAMPHUIJSEN en C. L. HANSEN, in dit Deel. bl. 101. en 112.

(4) Zie de Lijsten der Amsterdamsche Tentoonstellingen, gehouden in 1813, 1814, 1816 en 1818.

VADERL. SCHILDERKUNST. 179

een Eereprijs aangeboden, wegens een Bloem- en Fruitstuk.

JACOB ERNST MARCUS, den 19den Maart des jaars 1774, op het eiland *St. Eustatius* geboren, vertrok, negen jaren oud zijnde, naar *Amsterdam*, met zijnen vader, dien hij, het volgende jaar, verloor. Door zijnen voogd, werd hij, op eene kostschool te *Abcoude*, besteld, alwaar hij, omtrent drie jaren, verbleef, wanneer gemelde voogd, een achtigwaardig man (1), den jongeling bij zich in huis nam, en hem verder deed onderwijzen in alles, wat tot eene beschaafde opvoeding behoorde. Zijn onderwijzer in de Teekenkunst, was STEVEN GOBLÉ (2), en daar deze zeer veel neiging en geschiktheid tot de Kunst, in zijnen Kweekeling bespeurde, raadde hij zijn' voogd, om hem daartoe op te leiden, en hiertoe besloot men.

De Graveerkunst tot zijn vak gekozen hebbende, werd de jonge MARCUS, zestien jaren oud zijnde, voor den tijd van zes jaren, als Kweekeling besteld, bij den Heer REINIER VINKELES, dien wij reeds als een' zeer bekwaam Teekenaar en Plaat-snijder deden kennen (3), gelijk hij zich dan ook bij dien Meester is blijven beoefenen, tot in het laatst van het jaar 1796.

In 1798, behaalde hij, bij de hoogste Klasse der
Stads

(1) De Wel-Edele Heer BALTHASAR ORTT.

(2) Zie wegens deze Meester, ons tweede Deel, en aldaar bl. 368 e. v.

(3) Zie D. II. bl. 316 e. v.

Stads Teeken-Akademie te *Amsterdam*, den gouden Eereprijs.

In het jaar 1801, vormde hij het ontwerp, met den Landschapschilder HERMANUS FOCK (1), om het nog bloeiende Teeken-Genootschap, onder de spreuk: *Kunst zij ons doel*, te *Amsterdam*, op te rigten. Dit ontwerp eenige Kunstvrienden medegedeeld zijnde, bragten zij het, in October deszelfden jaars, ten uitvoer (2). Deze Maatschappij, vervolgens besloten hebbende, om 's jaarlijks Prijzen uit te loven, en voor de eerste maal, de beoordeeling, aan bevoegde beoordeelaren, buiten dezelve, over te laten, behaalde de Heer MARCUS ook hier den gouden Gedenkpenning.

Hoezeer het Plaatsnijden zijn hoofdvak is, blijft de Heer MARCUS tevens de Teekenkunst beoefenen, en heeft ook somwijlen met olie verw geschilderd.

(1) Wij hebben reeds vroeger, in dit Deel, van hem gesproken. Zie bl. 127. e. v.

(2) Deze Kunstvrienden, waren de Heeren A. VAN DEN BOSCH, van wien wij hier voor, bl. 109. gesproken hebben, P. RECCO, een Portretschilder, toen te *Amsterdam* woonachtig, en vervolgens naar *Bazel* vertrokken, J. J. OORTMAN, van wien wij in het vervolg zullen spreken, en HERMANUS VINKELES, broeders zoon van REINIER, die, hoewel niet tot de Kunst, als beroepsbestaan, opgeleid, een ijverig beoefenaar is derzelve, zoodat hij, op de Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie, eenen gouden Eereprijs behaalde, gelijk ook bij de Maatschappij: *Kunst zij ons doel*. Naar ons berigt werd, geeft hij thans ook lessen in de Teekenkunst.

derd. Van zijne Teekeningen, hetzij Landschappen of Beelden, naar het leven geteekend, vindt men in de Kūnstverzamelingen. De door hem gegraveerde Platen, zijn algemeen bekend, als: twee naar Schilderijen van JAN STEEN, twee naar Teekeningen van JACOB CATS, het gevangen nemen, van den Rusfischen Generaal HERMANN, in het jaar 1799, bij *Bergen*, in *Noord-Holland*, naar eene Teekening van DIRK LANGENDIJK, de ramp van *Leyden*, naar eene Teekening van J. JELGERHUIS RZ., en meer andere. In het jaar 1807, begon hij met de uitgaaf, van het meermalen door ons genoemde Prentwerk, getiteld: *Studiebeelden en Fragmenten*; zij werden, door hem, naar het leven geteekend, en vervolgens gegraveerd (1).

Het Portret van onzen beroemden Vestingbouwkundigen MENNO BARON VAN KOEHOORN, werd onlangs, door den Heer MARCUS, op eene fraaije en uitvoerige wijze, in het koper gebragt, naar dat, door NETSCHER, onder een van KOEHOORN'S afstammelingen berustende.

In verscheidene Boekwerken, vindt men Prenten, door den Heer MARCUS, gelijk ook vele Portretten in dit Werk, door hem gegraveerd werden.

De kennis en verdiensten dezès Meesters, algemeen erkend zijnde, is hij, tot Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, benoemd; en in het

(1) In dat Werk, komen ook verscheidene Portretten, van Kunstenaars en anderen, voor, veelal door H. W. CASPARI geteekend, hetzelfde wordt nog vervolgd.

het begin dezes jaars, tot onderwyzend Medebestuurder, bij de Koninklijke Akademie der Beeldende Kunsten, te *Amsterdam*.

JOHAN PIETER BOURJÉ, is geboren te *Middelburg*, den 27sten Augustus 1774. Eenig overgebleven zoon zijnde, van den Heere IZAAK BOURJÉ, een geacht koopman, had men hem insgelijks voor den handel bestemd; doch vijf of zes jaren oud zijnde, werd hij van eene hevige ziekte aangeast, waarvan hij wel herstelde, maar het zintuig des gehoors geheel verloor; gelukkig echter, dat hij, voor zijne ziekte, reeds genoegzaam lezen en schrijven konde, hetwelk hem sedert in staat stelde, om zijne meening aan andere menschen mede te deelen, en hen, wanneer zij zich schrijvende, zelfs met den vinger in de lucht, uitdrukken, te kunnen verstaan. Zijne uitspraak daarbij vrij duidelijk zijnde; zoo is den omgang met hem, niet zoo moeilijk, als men zich zoude verbeelden.

Dit ongeval maakte hem nogtans minder geschikt voor het handelbedrijf, waarom men nu aan zijne neiging, ter beoefening van Kunsten en Wetenschappen, te eerder voldeed, en hem liet onderwijzen, in alles, waartoe zijne weetlust zich uitstreckte, onder andere ook in het teekenen, door den toen veel gebruikt wordenden Teekenmeester JAN VAN DEN BROEKEN; doch toen zijne keuze zich bijzonder bepaalde tot de Schilderkunst, gaf men hem aan het onderwijs van den bekwamen J. PERKOIS over, onder wiens opzigt hij spoedig vorderingen maakte, zoodat hij, in twee of drie ja-

aren, alle de rangen van Middelburgs Teeken-Akademie doorliep, en zich als *Primus*, in het teekenen naar het leven, met derzelver gouden Eerepenning bekroond zag. Dan het zonderling gedrag van PERKOIS (1), veroorzaakte somtijds onaangenaamheden, welke aanleiding gaven, dat BOURJÉ van hem afraakte, en tot den Kunstschilder P. GAAL overging, om van denzelfen verder, in de behandeling van het penfeel en de kennis der olieverwen, onderwezen te worden. Zich vervolgens genoegzaam in staat bevindende, om de Kunst op zich zelve te beoefenen, trouwde hij, en vestigde zich in zijne geboortestad als Kunstschilder, waar hij, door het vervaardigen van Portretten en Kabinetstukjes, de proeven zijner bekwaamheid, nog dagelijks aan den dag legt (2).

Lid
 (1) In het tweede Deel dezer Geschiedenis, bl. 410, zeiden wij, als meenende deswegens wel onderrigt te zijn, dat PERKOIS overleed in een huis, waarin men krankzinnigen bewaart; doch wij zijn nader onderrigt geworden, dat hij, in den eigenlijken zin, niet krankzinnig was, maar door eene overdrevene Kunstdweeperij leed, en bij zijne vrouw, op eene kamer, in een logement, te *Middelburg*, stierf.

Voorts zijn ons nog eenige kapitale Teekeningen, door dezen Meester, opgegeven, als: drie Gezigten van het uitdiepen des Molenwaters te *Middelburg* in 1780, met veel stoffaadje, mitsgaders eene, voorstellende: het Teeken-Kollegie in gemelde stad, en welke Teekening aldaar, bij de Stads Teeken-Akademie, nog bewaard wordt.

(2) Hij schilderde, onder andere, dat van onzen

Lid van het Vlisfings Genootschap, of de Zeeuwfche Maatschappij der Wetenschappen zijnde, en in de wiskundige Wetenschappen ervaren¹, heeft hij zich mede, door het uitgeven van Verhandelingen en letterkundige Gefchriften, loffelijk bekend gemaakt; gelijk ook van zijne Schilderijen, op de Tentoonftellingen met goedkeuring befchouwd en geprezen zijn geworden (1).

WILLEM CAREL HOOGERS, is geboren te *Nijmegen*, den 3den September des jaars 1774. Zijn eerste leermeester in de Teekenkunst, was de Kunstschilder JACOBUS VAN EIJDEN (2); vervolgens heeft hij zich in de Schilderkunst geoefend, onder het opzigt van zijn' vader, den Heer HENDRIK HOOGERS, die hem, tot aan het einde zijns werkzamen levens, tot een' oordeelkundigen leidsman verftrekte (3). Niet zoozeer als beroepsbestaan, maar meer als eene aangename uifpanning en nuttige tijdbesteding, die Kunst hanterende, houdt hij zich meer met Teekenen, dan met Schil-

grooten Zeeheld DE RUITER, naar eene oude Schilderij, en dat van den met roem bekenden Zeeloods FRANS NAEREBOUT, naar het leven, beide voor het Kunst-museum te *Middelburg*.

(1) Op die van 1814, te *Amsterdam* gehouden, bevond zich van hem eene Kraamkamer, zie op de Lijst, bl. 4. N. 13.

(2) Zie wegens J. VAN EIJDEN hier voor, bl. 4 e. v.

(3) Van H. HOOGERS, gaven wij een berigt, in ons tweede Deel, bl. 346, e. v.

Schilderen bezig. De keuze zijner Onderwerpen, bestaat meest in moderne Gezelschappen en bedrijven van het Burgerlijk leven, welke met sapverwen, Oost-Indischen inkt of zwart krijt, door hem worden uitgevoerd. De meeste zijner Teekeningen, zijn onder hem zelve berustende.

CHRISTIAAN ANDRIESSEN, werd den 14den Januarij des jaars 1775, te *Amsterdam* geboren; hij is de zoon van JURRIAAN ANDRIESSEN, dien wij, in het begin van dit Deel, als een bijzonder verdienstelijk Kunstenaar deden kennen (1). Door dezen werd dan ook CHRISTIAAN in de Teekenen Schilderkunst onderwezen.

In het jaar 1790, werd de jongeling Lid van de Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie, en heeft bij dezelve drie Eereprijzen behaald, alsmede bij de Maatschappij *Felix Meritis*, twee gouden en twee zilveren. Hij schildert Historische Onderwerpen, Portretten en Landschappen, en geeft ook les in de Teekenkunst.

Op de Amsterdamsche Tentoonstellingen, heeft hij, van tijd tot tijd, verscheidene Schilderijen geleverd, als: op die van 1810, een Historisch Onderwerp, op die van 1813, vier stuks, als: twee Tooneelen uit het dagelijksch leven, een Landschap en een Portret, op die van 1814, een Historisch Onderwerp en een Familiestuk, en op die van 1818, zeven stuks, als: drie Gezigten, omstreeks de stad *Cleye*, alwaar deze Meester zich, sedert
eeni-

(1) Zie bl. 12 e. v.

eenigen tijd, heeft opgehouden, een dergelijk, bij *Arnhem*, twee Binnenvertrekken en een Portret (1).

JACOB HAGBOLT, den 17den April des jaars 1775, te *Urdingen*, bij *Luisberg*, aan den *Neder-Rijn*, geboren, leerde het boetsferen in Was, bij den, in dat vak, vermaarden HARDY, te *Keulen* (2).

Na hier en daar in *Neder-Duitschland*, gedurende eenige jaren, gereisd te hebben, vindende zijn bestaan in het vervaardigen van Profil-Portretten in Was, is de Heer HAGBOLT, in het jaar 1803, in *Holland* gekomen, en heeft zich te *Amsterdam* nedergezet, hebbende ook daar, met het boetsferen van Profil-Portretten, die doorgaans zeer gelijkend en keurig bewerkt waren, veel te doen; doch zelf bespeurende, dat hij het niet ver genoeg in de Teekenkunst gebragt had, om grootere werken te ondernemen, legde hij zich op die Kunst meer en meer toe.

Hij vervaardigde vervolgens, een levensgroot Borstbeeld van LODEWIJK NAPOLEON, toen Koning van *Holland*; men vindt daarvan verscheidene Pleister-Afgietsels. Hij maakte voorts niet alleen Portretten *en profil*, maar ook *en face*, alsmede geheele Beelden en groepen; eene dergelijke, verbeel-

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

(2) Deze Meester was, naar ons bericht werd, in het jaar 1818, nog in leven, en moet toen, in of omtrent de twee en negentig jaren, oud geweest zijn. Wij zagen van hem, zeer fraaije Stukjes.

beeldende: CHRISTUS, de Kinderen zegenende, bezit thans de Amsterdamsche Burgemeester BROUWER. In den zomer van 1818, zagen wij bij hem, een fraai en bevallig zittend Vrouwen-Portret, ten voeten uit, zijnde Mevrouw BORSKIJ, geboren IDSINGER, het was zeer gelijkend, en inzonderheid ook de draperij keurig uitvoerig bewerkt.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, bevonden zich vier Stukken, door den Heer HAGBOLT, als: CHRISTUS, de Kinderen zegenende, eene MARIA, met het Kind JEZUS (1), en eenige Kinder-Portretjes, gegroept of afzonderlijk.

Deze Meester, in de kracht zijns levens zijnde, werkt nog ijverig voort.

JOHANNES BEMME Az., geboren te *Rotterdam*, den 5den September des jaars 1775, is de zoon van ADRIAAN BEMME JANSZ., een kunstig Goud- en Zilverdrijver (2). Hierdoor kreeg JOHANNES al vroeg aanleiding tot de Kunst, en veel lust daartoe betoonende, deed zijn vader hem geregeld in de Teekenkunst onderwijzen, door den Heer A. C. HAUCK (3), vervolgens werd de jongeling daarin onderwezen, door den beroemden Tee-

(1) Dit Stuk is gevolgd, naar eene Schilderij van A. VAN DIJK, waarvan de heer HAGBOLT eigenaar is.

(2) ADRIAAN BEMME JANSZ., werd te *Delft* geboren, den 10den Januarij des jaars 1753, hij is gansch niet onervaren in de Teekenkunst, en heeft ook eenige Medailjestempels gegraveerd.

(3) Zie wegens hem D. II. bl. 328 e. v.

Teekenaar DIRK LANGENDIJK (1), in wiens trant hij dan ook verscheidene Teekeningen, met optogten van Legers, Paarden, enz., vervaardigde. Naar eenige van zijnen Meester, heeft hij Plaatjes geëst, en zich vervolgens bijzonder op het etsen en graveren toegelegd. Van zijn werk werden eenige Prenten, ten Proeve, ingezonden, bij de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, door welke hem dan ook premiën, ter aanmoediging, zijn toegelegd geworden (2). Onder deze Prenten, bevindt zich het Portret van zijnen Meester D. LANGENDIJK, naar de Schilderij van J. B. SCHEFFER.

VAN BEMME's Teekeningen, vindt men er in de Kunstverzamelingen der Liefhebbers, waarvan sommige, Afdeelingen van Krijgsvolk te voet en te Paard, met Legerwagens of Geschut, in boomrijke Landschappen, voorstellen, geteekend met bruinen en Oost-Indischen inkt.

Te *Rotterdam*, heeft hij, tot hiertoe, zijn verblijf gehouden.

ERNST WILLEM JAN BAGELAAR, werd den 16den September des jaars 1775, te *Eindhoven* geboren (3). Reeds vroeg in 's Lands krijgsveld dienst

(1) Zie wegens hem D. II. bl. 354 e. v.

(2) Zie de Resolutiën dezer Maatschappij van 1806, 1807 en 1813.

(3) Van'svaders zijde, is hij van een aanzienlijk Amsterdamsch geslacht, zie CHALMOT, *Biographisch Woordenboek*. De afbeelding van een zijner voorouders, wordt
ge.

dienst getreden zijnde, en daarin een aantal jaren hebbende doorgebracht, is het, gedurende die onrustigen loopbaan, dat hij zich op het teekenen heeft toegelegd; inzonderheid werd zijne lust tot die Kunst opgewekt, toen hij, in het jaar 1798, te *Alkmaar* in bezetting zijnde, met eenige liefhebbers kennis maakte, en gelegenheid kreeg, om Teekeningen van eenige voorname oude Meesters te zien (1), welke hij bestudeerde en navolgde; van dien tijd af, tot het jaar 1814, lieten hem de openbare omstandigheden echter weinig tijd over, ter beoefening zijner zoo zeer geliefkoosde bezigheid; den tijd en gelegenheid, die hem overschoot, wijdde hij echter daaraan toe, en het bekende Werkje van A. BOSSE, over het etsen en graveren, in handen gekregen hebbende, begon hij, in 1802, het etsen te beproeven, en het vervaardigen van Prentteekeningen, in 1805.

Een deel van *Duitschland* doorreisde en vele grootfche en fchoone Natuurtooneelen, met een opmerkzaam oog befchouwd hebbende, had hij, in het jaar 1811, gelegenheid, om *Parijs*, en den aldaar toen op een gehoopten Kunstfchat, te bezigtigen.

Zijn

gevonden in een Regentenftuk, gefchilderd in 1632, in het Walen Weeshuis te *Amftterdam*, zijne moeder was van het edel Zwitfersch geflacht der ARPEAU's.

(1) Als in de Verzameling van wijlen den Heer P. J. KLINKHAMER, die niet alleen fraaije Teekeningen bezat, maar ook zelve de Kunst beoefende.

Zijn eigen geëtst Werk, bedraagt thans (in 1820) omtrent de drie honderd Stuks, met de veranderde Prenten, daaronder geteld; hij vervaardigde die meest, naar Teekeningen van zijne eigen vinding, of die hij naar de Natuur volgde, meereendeels zijn het kleine boschrijke Landschappen, fommige zijn ook door hem, naar andere gevolgd, als: naar A. VAN DE VELDE, JAC. JANSON en J. KOBELL, de stoffaadjes met Vee, zijn van deze het hoofdonderwerp (1). De Kunst alleen uit liefhebberij beoefanende, schonk hij dit Werk, slechts aan eenige goede vrienden, en sleept vele Platen, gedurig weder uit, zoodat er weinige volledige exemplaren van bestaan; uit dezelve, waaronder wij dat, wat wij bezitten, mogen tellen, blijkt 's mans Kunstverdiensfen, onvermoeide werkzaamheid en gedurige vorderingen; alles is opeene, dezen Liefhebber eigene manier, behandeld. Wij zagen van hem ook fraaije Teekeningetjes, met spijker inkt omgetrokken, en met Oost-Indische inkt gewasfchen.

Bij de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij,

(1) Onder de Prenten, door den Heer BAGELAAR vervaardigd, bevinden zich ook eenige Portretten, als: dat van den Rusfischen Keizer ALEXANDER, van den Schilder HERM. VAN BRUSSEL, (zie D. II. bl. 457), en den Plaatsnijder MARCUS, van wien wij hiervoor bl. 179. e. v. spraken; dat van den Heer H. HAGEDORN te *Bremen*, door den Heer BAGELAAR geteekend, is door den Graveur L. PORTMAN, in' Plaat gebragt.

pij, behaalde hij, in het jaar 1816, eene zilveren Eerepenning, wegens het vervaardigen van Prentteekeningen, op eene nieuwe manier, en het bereiden van drukzwart, uit inlandfche voortbrengfelen; deze zijne verhandeling, waarin hij de onderscheidene wijze, op welke die Prentteekeningen vervaardigd worden, kenbaar maakt, mitsgaders de bereiding van het drukzwart, is voor rekening der genoemde Maatschappij, ten algemeenen nutte gedrukt en uitgegeven (1).

Van de Prentteekeningetjes, naar zijne uitvinding, door hem vervaardigd, zijn fommige, als met roest- of fpijker inkt, omgetrokken, en andere, als met Oost-Indifchen inkt gewasfchen; een twaalfstal beftaat er van dezelve; eenige daarvan, naar JAN LUIJKEN, komen de oorspronkelijke Teekeningen, al zeer nabij (2).

In

(1) Zie de handelingen dier Maatschappij, van de jaren 1816 en 1817.

(2) De Heer BAGELAAR heeft meermalen beproefd, om Teekeningen van JAN LUIJKEN te kopijeeën, en ftaagde daarin, op eene zeer bedriegelijke wijze; hij is bijzonder in de gelegenheid, om dezen grooten Meester te beftuderen, daar hij, onder zijne Kunstverzameling, niet alleen een aantal Teekeningen van denzelven bezit, maar ook met veel moeite en vlijt, meer dan vier duizend Prenten, van JAN en CASPER LUIJKEN, heeft opgefpoord en bevonden, dat er, aan dit verbazend aantal, nog vele ontbreken. Hij bezit ook een handschrift, van alle de bekende Dichtwerkjes van JAN LUIJKEN, welke op Muzijk zijn gefield. Dit berigt, aangaande het Werk
van

In den vaderlandschen krijgsdienst, tot den rang van Majoor opgeklommen zijnde, is hij, als zoodanig, gepensioneerd, en legt zich, sedert dien tijd, op de Kunst, als zijne hoofdliefhebberij, bijzonder toe. Reeds heeft hij beproefd, om met olieverw te schilderen, en is voornemens, deze onderneming verder voort te zetten.

Zijn welgelijkend Portret, werd door hem zelve, naar dat, hetwelk de Heer PIENEMAN vervaardigde, gegraveerd.

GERRIT JAN MICHAELIS, werd in het jaar 1775 te *Amsterdam* geboren. Zijn vader, een niet onverdienstelijk Beeldhouwer, leide zijnen zoon tot die Kunst op; doch weldra bepaalde zich des jongelings genegenheid, bij voorkeur, tot de Teekenkunst, zoodat hij geheel den beitel voor de teekenpen verwisfelde. De vader wel verre, van deze zijne genegenheid te willen tegengaan, zag met welgevallen de onderrigtingen, die hem door den bekwamen Miniatuurschilder G. N. RITTER (1), uit vriendschap werden gegeven. Op aanraden van dezen, werd de jonge MICHAELIS, na zich, gedurende twee jaren, alzoo te hebben geoefend, als Leerling besteld, bij den Heer JURRIAAN ANDRIESSEN (2), ten einde de gronden der Teekenkunst,

en van J. en C. LUIJKEN, werd ons, door den Heer BAGELAAR, zelve medegedeeld; hij heeft daarvan eenen *Catalogus* gemaakt.

(1) Zie wegens G. N. RITTER, D. II. bl. 366.

(2) Wij hebben reeds meermalen gelegenheid gehad,
om

en dus ook de Doorzigkunde, alsmede de behandeling van het penfeel, te leeren. Drie jaren genoot hij, benevens verscheidene andere, de lesfen van dezen kundigen onderwijzer, en nu inzonderheid met het wetenschappelijk deel der Schilderkunst toegerust, ondernam hij, om zich verder met onvermoeiden ijver, naar de Natuur te oefenen, hoofdzakelijk in het schilderen van Landschappen.

In het jaar 1805, werd (door hem, wegens een dergelijk onderwerp', de tweede Prijs behaald bij de Maatschappij *Felix Meritis*. Op verscheidene onzer Tentoonstellingen, leverde hij Proeven zijner steeds toenemende bekwaamheid (1), en had het genoeg, van vele zijner Schilderijen en Teekeningen, in voorname Kunstverzamelingen, of bij aanzienlijke liefhebbers, geplaatst te zien, als: in die van BRENTANO, JOLLES en andere. Op

om van dezen achtlingwaardigen grjsaard, en die zoc-
vele verdienstelijke en uitmuntende Kweekelingen heeft gevormd, te spreken.

(1) Als op die, te *Amsterdam* gehouden, in 1808, 1810, 1813, 1814, 1816 en 1818. Doorgaans koos MICHAELIS daarvoor schilderachtige Gezigten, en die eene goede werking van licht en bruin aanboden, in de Provinciën *Utrecht*, *Gelderland*, of ook wel in de bevallige omstreken van *Haarlem*, (zie de Lijsten). Die der laatste jaren vooftal, werden algemeen, zeer gunstig beoordeeld, en deze Meester, onder onze voorname Landschapschilders, in den trant der oude, gerangschikt.

Op het einde des jaars 1819, werd de Heer MICHAELIS, tot Kastelein in *Teylers* Fundatiehuis, en Opzigter over het Kunstkabinet aldaar, benoemd, in plaats van den Heer HENDRIKS (1).

Het Portret van dezen Meester, wordt gevonden, in het meergenoemde Werk van den Heer MARCUS.

JAN HENDRIK BOSHAMER, is geboren te *Dordrecht*, in den jare 1775. Tien jaren oud zijnde, werd hij in den Schilderswinkel van JAN VAN LEEN besteld, en na een jaar daarin verbleven te zijn, kwam hij bij ARIE LAMME, waar hij twaalf jaren vertoefde, om het Verwen, Teekenen en Sieraadschilderen te leeren; vandaar vertrok hij, over zee, naar *Hamburg*, werkte daar eenigen tijd, en kwam in zijne geboorteplaats terug, waar hij trouwde, en als Lid van het Schilders of St. Lukas Gild werd aangenomen. Nu voor zich zelve werkende, legde hij zich meer bijzonder toe, op het schilderen van Schepen, Zee- en Watergezigten, waarin hij, door de goedkeuring der liefhebberen, werd aangemoedigd, welke mede van zijne Werken begeerden, om in hunne Verzamelingen te plaatsen, als: de Heeren STASSART, toenmalig Prefekt der *Monden van de Maas*, DE JONG, VAN DER WERF en andere, ook in *Engeland*. Op onderscheidene Tentoonstellingen te *Amsterdam*, in 's *Hage* en te *Dordrecht*, zag men van zijn Werk (2). Jo-

(1) Zie wegens W. HENDRIKS hiervoor, bl. 21 tot 25.

(2) Zie van de Amsterdamsche, de Lijsten van 1816

JOHANNES BOSHAMER, oudste zoon van den voornoemden, en thans (in 1819) omtrent achtien jaren oud, is, door eene verlamming aan de regter zijde, genoodzaakt, met de linkerhand te werken; hij beoefent de Kunst met ijver, alle hoop gevende, van het, dus voortgaande, in die loopbaan verre te zullen brengen. Men heeft reeds gelegenheid gehad, om het Werk van dezen aankomeling, te kunnen beoordeelen, op de Haagfche Tentoonstelling van 1817, de Amsterdamsche van 1818, en de Dordsche van 1819. Hij is, zoowel als zijn vader, Lid van het Genootfchap *Pictura*, te *Dordrecht*.

JOSEPHUS DIONISIUS ODEVAERE, werd in het jaar 1775, den 2den December, te *Brugge*, in *Vlaanderen*, geboren. Zijne ouders tot den deftigen burgerftand behoorende, bestelden dezen hunnen zoon op het Kollegie der Augustijnen, in gemelde hunne woonplaats gevestigd. Hier bragt hij eenige jaren door, en werd vervolgens tot den koophandel opgeleid, hoezeer hij, van jongs af, eene bijzondere geneigdheid, tot de Schilderkunst, had aan den dag gelegd.

België, in 1794, door de Fransche legerbenden, overmeesterd wordende, namen de ouders van J. D. ODEVAERE, met hun gezin, de wijk naar *Holland*, en de jongeling verbleef daar met hen, gedurende veertien maanden. Naar hunne
vo-
en 1818, van de Haagfche, die van 1817 en 1819, en van de Dordsche, die van 1819.

vorige woonplaats teruggekeerd zijnde, en den koophandel in eenen ongunstigen staat bevindende, stonden zij hunnen zoon, op deszelfs dringend aanhouden, toe, om zich bepaaldelijk op de Schilderkunst toe te leggen; hij deed zulks met veel ijver, en de eerste vrucht daarvan was de Eereprijs, dien hij, in het jaar 1796, op de Teeken-Akademie zijner geboorteplaats, behaalde. In Herfstmaand des volgenden jaars, begaf hij zich naar *Parijs*, alwaar hij, in de school van zijnen achtigwaardigen stadgenoot, de Heer Suvée, werd opgenomen; doch dezelve, tot Bestuurder van de Fransche Akademie der schoone Kunsten, te *Rome*, benoemd zijnde (1), was de jonge ODEVAERE verplicht, eenen anderen Meester te kiezen, en

(1) Het genoeg gehad hebbende, van den Heer Suvée te *Rome* te ontmoeten, hebben wij hem niet alleen als een' achtigwaardig Kunstenaar, maar ook als een zeer hupsch mensch leeren kennen. Reeds in het jaar 1780, werd hij Lid van de Koninklijke Akademie der Schilderkunst te *Parijs*. Vervolgens werd hij ook Lid van het Fransche Legioen van eer. Naar het schein, was hem de luchtstreek van *Rome*, niet gunstig; reeds in 1805, was zijne gezondheid wankelende, en hij overleed aldaar, in het jaar 1807, in den ouderdom van ruim zestig jaren; zijnen post met roem bekleed, en veel bijgedragen hebbende, ter verbetering van de inrigtingen, bij gemelde Akademie, werd hij algemeen betreurd. (Zie A. VAN DER WILLIGEN, *Aanteekeningen op eene reize van Parijs naar Napels*, enz. D. III. bl. 51 en 145 e. v.) Wij mogen ons dus be-
roe.

en deze was den beroemden DAVID. Na in deszelfs Teekenschool, den tweeden, en vervolgens den eersten Eerepenning, behaald te hebben, waagde hij het, in 1802, om, door eene Schilderij, naar den Prijs te dingen; het onderwerp was SABINUS en EPONINA, dan, hoewel zijn Stuk van de minste niet was, dit maal gelukte zijne poging niet; hierdoor geenszins ontmoedigd, verdubbelde hij integendeel zijn vlijt, trad in 1804, andermaal in het strijdperk, en behaalde, met algemeene stemmen, den grooten Prijs der Schilderkunst; het onderwerp, door hem geschilderd, was de dood van PHOCION, hij ontving de Eerekroon en den gouden Gedenkpenning, bij het Instituut, wordende vervolgens, met zijne Kunstgenooten, den Keizer voorgesteld. In zijne geboortestad teruggekeerd zijnde, werd hij aldaar feestelijk onthaald, en zijne zoetste belooning, was de vreugdetranen zijner ouderen.

Zijne voorspoedige loopbaan willende vervolgen, vertrok hij, in den maand September des jaars 1805, naar *Rome*, om aldaar, voor rekening van het Gouvernement, gedurende vijf jaren, zijne Kunststudie voort te zetten, hebbende, ten dien einde, het brevet van Kweekeling bekomen. Den tijd van vijf jaren te kort achtende, ter verkrijging der kundigheden, waarop hij doelde, verzocht hij, om

roemen, dat de Fransche Akademie der schoone Kunsten te *Rome*, destijds, door een' onzer landgenooten, op eene vereerende wijze, bestuurd werd.

om verlenging van dien tijd, en verkreeg nog een jaar, na welks verloop, hij nog eenen geruimen tijd, op zijne eigene kosten, te *Rome* bleef.

In het jaar 1810, zond hij, naar de Parijsche Tentoonstelling, eene Schilderij, voorstellende: de krooning van Keizer KAREL, bijgenaamd *de Grootte*; welke Schilderij, met algemeen genoegen, beschouwd werd; hoe aangenaam den Kunstenaar zulks was, werd dit genoegen echter zeer verbit- terd, door het verlies zijner ouders. In 1812, werd hem te *Rome*, een aanzienlijk Werk opgedragen, namelijk: het vervaardigen van twee groote Stukken *in fresco*, voor het Pauselijk Paleis van *Monte Cavallo*; doch de tijdsomstandigheden verhinderden de volvoering van dit ontwerp.

Op het einde van het laatstgemelde jaar, verliet de Heer ODEVAERE *Rome*. Op de Parijsche Tentoonstelling van dat jaar, had hij wederom van zijn Werk gezonden, en was deswegens, door het Gouvernement, met eenen gouden Eerepenning beschonken.

Te *Brugge* wedergekeerd, hield hij zich bezig met verscheidene werken, zoo voor Kerken, als voor bijzondere personen (1). In 1814, werd hij, te *Brusfel* zijnde, den Vorst, thans onzen Koning, voorgesteld. Hoogst denzelfen, bood hij eene

(1) In de Hoofdkerk van *Brugge*, ziet men, van hem, eene groote Schilderij, voorstellende: den stervenden CHRISTUS, gelijk men ook van zijn Werk ziet, in de Kerk van *St. Gillis*, ter gemelde plaatse en elders.

eene schets aan, voorstellende: de Unie van *Utrecht*; gunstig ontvangen, en eene Schilderij, naar dezelve, besteld zijnde, had hij de eer, Z. M. dat Stuk, in 1815, aan te bieden, en het werd in het Koninklijk Paleis geplaatst. Na den roemrijken veldslag van *Waterloo*, bood hij den Koning eene schets aan, voorstellende: het oogenblik, waarop de Kroonprins gekwetst werd (1); naar deze schets, vervaardigde hij voor Z. M., de groote Schilderij, welke door de Tentoonstelling, zoowel in de Noordelijke als Zuidelijke Provinciën, algemeen bekend is (2), zoowel als het Portret van onzen Kroonprins, door hem geschilderd, en door LIGNON gegraveerd.

In

(1) Naar deze toen nog onvolkomene schets, heeft men eene Plaat vervaardigd, welke gansch niet gelukkig is uitgevallen.

(2) Deze Schilderij, in het jaar 1817, te *Gend* ten toon gesteld zijnde, schonk de Koninklijke Sociëteit der schoone Kunsten en Letteren aldaar, den Kunstenaar eenen gouden Eerepenning. In het jaar 1818, werd hetzelfde Stuk, te *Rotterdam*, in een der Zalen van het voormalig Oost-Indisch Huis, ter beschouwing aangeboden; benevens het genoemde Portret van onzen Kroonprins, en een Stuk van middelmatige grootte, verbeeldende: BRAMANTE, Bouwmeester van het Vati-kaan, daar hij RAPHAËL D'URBINO aan Paus JULIUS II. voorstelt, en den muur aanwijst, waarop het Stuk, bekend, onder den naam, van den twist over het Sakrament des Altaars, door dien grooten Meester, toen twee en twintig jaren oud, moest geschilderd worden.

In de maand Mei des jaars 1815, werd de Heer ODEVAERE, door Z. M., tot hoogst deszelfs Schilder benoemd, en in die hoedanigheid, als Kommisfaris, naar *Parijs* gezonden, ter verzameling en terugvordering van de Schilderijen, welke de Franschen uit *België* hadden weggevoerd. Deze last, volgens het oogmerk van den Koning, en tot groot genoegen van des Kunstenaars landgepooten, volbragt zijnde, genoot hij deswegens, de vereerendste blijken. Z. M. benoemde hem tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw, en verscheidene voornamen steden, boden hem Gedenkpenningen, ter gelegenheid dier heugelijke gebeurtenis geslagen, aan.

Door het Koninklijk Nederlandsch Instituut, te *Amsterdam* gevestigd, werd deze Meester tot Korrespondent benoemd.

Indien wij wel onderrigt zijn, is hem, door Z. M., nog eene Schilderij besteld, voorstellende: den beroemden slag bij *Nieuwpoort*. Ook heeft men hem aanzienlijke Schilderstukken, voor verscheidene Kerken, besteld.

JOANNES JOSEPHUS NICOLAUS DELIN, geboren te *Antwerpen*, den 12den Januarij des jaars 1776, was een zeer verdienstelijk Historie-schilder, en muntte vooral uit, in het vak der Portretten. Nauwelijks achttien jaren bereikt hebbende, behaalde hij, bij de Schilder- en Teeken-Akademie van *Brusfel*, wegens eene Teekening, naar het naakt model, den tweeden Prijs, en hij werd openlijk, met den gouden Eerepenning beschon-

schonken, door den gevolmagtigden Minister van den toenmaligen Vorst des Lands, den Keizer van *Oostenrijk*. In het jaar 1800 werd door DELIN de eerste prijs behaald, bij de Akademie der schoone kunsten te *Antwerpen*, en van dezelve ontving hij in 1804 en 1807 een zeer loffelijk Getuigfchrift, zoo wegens zijnen goeden aanleg tot de Schilderkunst, als ten opzigte van zijn gedrag (1).

Reeds was hij tot Adjunct Profesfor voor de Teeken-school, naar de Antieken, te *Antwerpen* benoemd, en had dien post gedurende eenigen tijd waargenomen, toen hij in September des jaars 1804 naar *Parijs* vertrok, om aldaar zijne Kunst-oefeningen voortzetten; en de groote Kunstfchat, welke zich toen aldaar bevond, was hem ten dien einde bijzonder gunstig; doch deze Meester mogt nauwelijks eenen middelbaren ouderdom bereiken, zijnde weinige jaren geleden in *Frankrijk's* Hoofdstad overleden.

Onder zijne meest geachte Stukken teld men inzonderheid dat, hetwelk zich in de Hoofd-kerk zijner Geboorteplaats bevindt, en aldaar geplaatst is in de Kerk van den *H. Carolus Borromæus*: het stelt SIMEON in den Tempel voor, daar hij, met het kind JESUS in de armen, den Hemel zijnen Lofzang wijdt. In dat stuk is het eerste beeld, aan de linker-

(1) In het jaar 1809, werd hij ook te *Douai*, met eenen Eerepenning beschonken, als eene hulde, wegens zijne uitstekende Kunstverdiensfen.

kerzijde, het afbeeldzel des Schilders zelve. Ook in de Parochiale Kerk van den *H. Jacobus*, te *Antwerpen*, is een Historie-stuk van hem geplaatst, en men heeft van hem een aantal fraaije en welgelijkende Portretten. Ware hem een langer leven vergund geworden; zekerlijk zou hij het kunstminnend Vaderland met een grooter aantal belangrijke voortbrengfels van zijn penfeel verrijkt hebben.

PIETER GERARDUS VAN OS, zoon van den bekwamen Bloemschilder JAN VAN OS (1), werd den 8 October, des jaars 1776, in 's *Gravenhage*, geboren, en door zijnen vader tot de Kunst opgeleid.

Met olieverw beginnende te schilderen, bestudeerde hij den beroemden jongen Stier van POTTER, en kopieerde dat stuk, mitsgaders een van KAREL DU JARDIN; welke beide oorspronkelijke stukken zich in het keurig Kunstkabinet van Z. D. H. Prins WILLEM DEN V. bevonden.

Landschappen met vee is het voorname werk dezes Meester; intusschen heeft hij zich gedurende eenigen tijd te *Amsterdam* ook bezig gehouden met

(1) In ons tweede Deel, bl. 334, gaven wij een bericht van den Heer JAN VAN OS, wiens echtgenoot SUSANNA DE LA CROIX, eene dochter was, des Schilders van dien naam, welke zich, door het vervaardigen van een aantal *crayon*-Portretten, heeft bekend gemaakt, en die doof en stom was; de Landschap schilder VAN OS, en zijn Broeder de Bloemschilder, van wien wij nader zullen spreken, zijn dus van een Schilders geslacht, zoowel van 's vaders, als moeders zijde.

het ſchilderen van Miniatuur-portretten, en het geeven van Onderwijs in de Teekenkunſt; doch vervolgens zijn hoofdvak met ijver weder hervat: teekenende en ſchilderende naar de natuur veele landelijke Tooneelen, met runderen, ſchapeu en ander vee. In het jaar 1810 behaalde hij bij de Maatſchappij *Felix Meritis* den prijs op eene dergelijke gekleurde Teekening.

Ter bevrijding onzes Vaderlands, van de Franſche Overheerſching in 1813 en 1814, leende de Heer VAN OS ook moedig de hand, en diende als Kapitein bij de Vrijwilligers, die zich toen om de Veſting *Naarden* legerde (1). Intuſſchen hield hij

(1) Het volgende Stuk, ons van goeder hand medegedeeld, meenen wij, als behoorende tot dit berigt, hierbij te moeten voegen:

„ *Kopij.*

„ *Naarden*, den 13den Mei 1814.

„ Bij het einde van mijn Militair kommandement,
 „ voor de veſting *Naarden*, kan ik niet afzijn, U
 „ Edele Geſtreng, in het bijzonder, de verzekering
 „ mijner ongekunſtelde teyredenheid en erkentenis aan
 „ te bieden, voor de zoo burgerlijke als Militaire deug-
 „ den, door u, vrijwillig en ijvervol, ten dienſte van
 „ Vorst en Vaderland, gedurende het blocus en de be-
 „ legering van *Naarden*, aan den dag gelegd. Gij hebt
 „ u voorbeeldeloos dienſtbaar en noodzakelijk gemaakt;
 „ gij hebt zelfs mijne wenſchen voorgekomen, ten
 „ dienſte van den Lande; ik maak het mij derhalve,
 „ tot eene eere, u dit blijkend bewijs mijner dankbaar-
 „ heid,

hij zich ook als Kunstenaar bezig, blijkens de stukken, betrekkelijk het blocus en beleg der genoemde Vesting, die men op het Koninklijk Museum, te *Amsterdam*, kan vinden; twee derzelve behoorren tot de kapitaallste Schilderijen dezès Meesters.

Op onderscheidene Tentoonstellingen zag men van zijn werk (1). Zijne Landschappen met vee, op die in de jaren 1816 en 1818 te *Amsterdam* gehouden, werden inzonderheid algemeen zeer gunstig beoordeeld, en hij onder onze voorname Meesters, in dat vak, gerangschikt.

In verscheidene aanzienlijke Kunstkabinetten en bij vele Liefhebbers vindt men dan ook van zijne Schilderijen, als: op het Koninglijk Paveljoen bij *Haarlem* (2), bij de Heeren BRENTANO, BONE-

BAK-

„heid, gelijkelyk met de voordring mijner bijzondere hoogachting, aan te bieden.

„ De Kolonel *Aide de Camp*, gekommandeerd
„ hebbende het blocus, nader Belegerings-Corps,
„ (regter vleugel) van *Naarden*,

„ Aan P. G. VAN OS,

„ (was get.)

„ Kapitein, enz.

„ J. VAN DEN BOSCH.”

(1) Zie de Lijsten van 1808, 1810, 1813, 1814, 1816 en 1818.

(2) Dit Stuk behaalde, in het jaar 1808, den Prijs, door Koning LODEWIJK NAPOLEON uitgelooft, voor eene Ordonnantie, eene groep Vee, in een heuvelachtig Landschap, voorstellende. Zie ook hieromtrent, de *Aanspraak van den Directeur Generaal der Wetenschappen en Kunsten, bij de uitdeeling der Koninklijke Prijzen*

van

BAKKER, I. DE VOS, DE VALK, DE BOER en anderen, te *Amsterdam*, VAN HEECKEREN VAN BRANDSENBURG, te *Utrecht* en elders, zoo buiten als binnen 's Lands.

Verscheidene kapitale Teekeningen en Studiën, als enkele Beestjes en Kopjes, van allerlei foort, werden almede door dezen Meester vervaardigd, zoo ten gebruike van Beoefenaars, als ter beschouwing van de Beminnaars der Kunst. VISSER BENDER (1) bragt twee dier Studiën: zijnde een Stiere- en Koekopje, in het koper.

Sederd ettelijke jaaren woont de Heer P. G. VAN OS, te 's *Graveland*, een aangenaam Dorp, gelegen in het *Gooiland*, op weinige uren afstands van *Amsterdam*. Hij is thans (in 1818) vader van vier kinderen, waaronder drie zonen.

Eene Schilderij van dezen Meester, verbeeldende het inkomen der Kozakken binnen *Utrecht*, in 1813 (2), den Keizer van *Rusland* aangeboden en door Z. M. goedgunstig aangenomen zijnde, is onlangs, in het Keizerlijk Paleis te *St. Petersburg*, geplaatst geworden.

In het begin dezes jaars 1820, zagen wij een kapitaal en rijk gestoffeerd Landschap, eenen Morgen van Schilder- en Graveerkunst, op het Raadhuis te *Amsterdam*, den 18den van Herfstmaand 1809, enz. *Amsterdam en den Haag*, 8vo. bl. 36 en 70.

(1) Zie wegens hem, D. II. bl. 420 e. v.

(2) Dit Stuk bevond zich op de Amsterdamsche Tentoonstelling van 1816. Zie op de Lijst No. 122.

genstond voorstellende; meergemelde Meester schilderde het voor den reeds genoemden Heer DE BOER.

Het welgelijkend Portret dezès Meesters, door den Heer H. W. CASPARI geteekend, wordt gevonden in het meergenoemde Werk van den Heer MARCUS.

GERRIT LAMBERTS, den 19den October des jaars 1776, te *Amsterdam* geboren, werd in het bedrijf zijns vaders, den Boekhandel, opgeleid; intusfchen beoefende hij de Teekenkunst, zijne bijzondere liefhebberij, echter zonder eenig geregeld onderwijs. Toen hij zestien jaren oud was, overleed zijn vader, en hij bleef den Boekhandel voortzetten, tot zijn vier en twintigste jaar, wanneer hij een' post kreeg op het Stadhuis, bij de Kommisfie uit de Stedelijke regering; Ambtenaar geworden zijnde, huwde hij in het jaar 1805; doch had, sedert den dood zijns vaders, geen' tijd nog gelegenheid gehad, om zich met de Kunst bezig te houden; nu begon hij daaraan weder, zooveel zijn tijd toeliet, en ging er vlijtig mede voort, tot hem de lust werd benomen, door het overlijden zijner echtgenoote in 1809; het volgende jaar hervatte hij echter dien Kunstarbeid weder, en zijn moed en ijver nam toe, door zijne gedurige vorderingen; tot hiertoe, had hij echter, gelijk men zegt, geheel op zijne eigen wicken gedreven; doch eenige Kunstvrienden, zijnen grooten lust en bijzondere geschiktheid tot de Kunst ziende, spoorden hem dringende aan, om zijnen arbeid,

heid, onder geleide van een goed Meester, naar de regels der Kunst, voort te zetten, en zijn vriend, de Heer KERKHOFF, van wien wij hier voor gesproken hebben (1), werd zijn Onderwijzer. Landschappen en Stadsgezigten, was dan het vak, waarop hij zich bijzonder toeleigde, en nu maakte hij daarin aanmerkelijke vorderingen, en werd onder de Kunstenaars en Liefhebbers meer en meer bekend.

Door de rampspoedige vereeniging van ons Vaderland met *Frankrijk*, werd ook hij van zijnen post ontzet, en poogde nu een bestaan te vinden, in het vervaardigen van Teekeningen en het drijven van den Kunsthandel.

Vele gekleurde en ongekleurde Teekeningen, werden en worden nog door den Heer LAMBERTS voor de Kunstboeken der Liefhebbers vervaardigd, en wij zagen er onderscheidene van hem, in den trant van sommige onzer oude voorname Meesters. In de aanzienlijke verzameling van den Heer c. s. roos, behelzende Gezigten in en om *Amsterdam*, bij wijze van Wandelingen verdeeld, vindt men omtrent drie honderd Stuks Teekeningen, door den Heer LAMBERTS, welke van 's mans verdiensten en vlijt getuigen.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, leverde hij twee Teekeningen, met sapverwen: de Binnenplaats van een Hofje, en een Gezicht op het Koninklijk Paleis te *Amsterdam*; zij werden met

zeer

(2) Zie van dit Deel bl. 128 e. v.

zeer veel genoeg beschouwd. Zijn werk baart te meer bewondering, daar hij zoo laat aan de eigenlijke beoefening der Kunst, begonnen is, en daarin, wat het teekenen aanbelangt, zoo wel geslaagd zijnde, zal hij het daarbij zekerlijk niet laten berusten, maar ook den Vaderlandschen Kunstschat met Stukken, in olieverw, pogen te verrijken, gelijk hij, in het laatst des jaars 1819, dan ook reeds heeft begonnen te ondernemen, om op die wijze te schilderen, zoodat wij, op eene volgende Tentoonstelling, daarvan Proeven mogen verwachten.

H. VAN OORT, geboren te *Utrecht*, in het jaar 1776, en in die Stad woonachtig, schildert Landschappen met vee, stad- en buurt-gezigten. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling, in het jaar 1818 gehouden, zag men van dezen Meester, eene Schilderij voorttellende (1), een Gezigt bij de Domkerk, te *Utrecht*; het werd algemeen met genoeg beschouwd, en deed naar meerdere Kunst-voortbrengfels, van dezen tot nog toe weinig bekenden Kunstenaar, wenschen. Bij zijnen Stadgenoot, den kunstminnenden W. A. HAANENBRINK, dien wij hier voor ook reeds onder de Kunstbeoefenaars rangschikten (2), vindt men onder anderen van het werk van H. VAN OORT. Naar wij vernemen, bestaan 'er ook fraaije Teekeningen van hem; doch zij kwamen ons niet onder het oog. EL-

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 15 No. 196.

(2) Zie van dit Deel bl. 104.

ELZENERUS HELMIGH, is doof en stom geboren, in het jaar 1776, te *Goor*, in *Twenthe*; twaalf of dertien jaren oud zijnde, werd hij geplaatst op het hoogloffelijk Instituut van Doofstommen, te *Groningen*, onder besturing van den Wel-Eerwaarden Heer H. D. GUIJOT, en was, naar ons bericht werd, een der eerste Doofstommen, welke door gemelden Heer met het beste gevolg werd onderwezen.

Al vroeg betoonde deze Jongeling eenen bijzonderen lust tot de Teekenkunst, en gaf daarvan inzonderheid blijken, toen hij op de Teekenschool kwam, van den Heer G. DE SAN, van wien wij hier voor gesproken hebben (1), wordende hij weldra onder deszelfs beste Leerlingen gerangschikt. In het jaar 1801, werd hij, wegens een, naar het leven geteekend, Akademiebeeld, met den hoogsten Prijs bekroond; in het volgende, verliet hij het gemelde Instituut, met een loffelijk Getuigschrift, en werd, op kosten van hetzelfde, ter verdere ontwikkeling zijner Kunstvermogens, naar *Parijs* gezonden, alwaar hij zich twee of drie jaren heeft geoefend, gelijk, onder andere, blijkt, uit drie zijner Schilderijen, aan het gemelde Instituut toegezonden, en bij hetzelfde berustende.

Van *Parijs* teruggekeerd, heeft hij, gedurende eenige weinige jaren, te *Leyden* zijn verblijf gehouden, leggende zich hoofdzakelijk toe, op het Miniatureschilderen, terwijl hij ook les in de Teekenkunst gaf. Ver-

(1) Zie bl. 62 e. v.

Verfcheidene welgelijkende Miniatuur-Portretten vervaardigd hebbende, raakte hij gunstig bekend, en vond daardoor ook werk in verfcheidene voorname fteden van *Holland* en *Gelderland*, totdat hij, eenige jaren geleden, naar *Londen* is vertrokken.

JAN BAPTIST BERRÉ, werd den 4den Februarij des jaars 1777 te *Antwerpen* geboren.

Door het kopijeren van eene Schilderij, door onzen beroemden J. WEENINX (1), is hij aan het fchilderen van Dood Wild en dergelijke Onderwerpen, in den trant van dien Meester gekomen, en heeft daarin en in het afbeelden van onderscheidene Dieren goede vorderingen gemaakt. Te *Antwerpen* vindt men eenige Stukken van BERRÉ, bij onderscheidene Liefhebbers.

Naar *Parijs* vertrokken zijnde, leverde hij aldaar op de Tentoonftelling, in 1814 gehouden, eenige Stukken met Dieren, als een Stier door een jonkman geleid, eenen Stal, eene Leeuwin met hare Jongen, eene Panther met hare Jongen, eene Wolfvin, ROMULUS en RÉMUS zogende en andere.

Hij wordt als bekwaam in zijn vak geprezen.

LEENDERT DE KONINGH, is te *Dordrecht* geboren den 12den April des jaars 1777. Zijn eerfte Leermeester in de Teeken- en Schilderkunst was A. VERMEULEN en daarna M. VERSTEEGH, bij welken hij snelle vorderingen maakte, zich bijzonder toeliggende op het teekenen en fchilderen

(1) Zie ook wegens J. WEENINX, deze onze Gefchiedenis D. I. bl. 440 e. v.

ren van Schepen, Zee- en Watergezigten, waarmede hij eenige jaren doorbragt. Zich toen sterk genoeg bevindende, om als Kunstfchilder zijn bestaan te winnen, ftak hij naar *Engeland* over en verbleef daar, totdat de Staatkundige toefland der oorlogende Mogendheden, die van *Engeland* bewoog, om alle vreemdelingen, die niet *geneutralifeerd* waren, te doen vertrekken; bij die gelegenheid kwam ook onze DE KONINGH in zijn vaderland terug, doch verbleef daarin niet lang, maar vertrok naar *Paris*, waar hij eenigen tijd, onder het opzigt van den beroemden Kunstfchilder DAVID, in het *Mufeum* kopijeerde en ftudeerde, naar de aldaar bijeengebragte Kunstwerken, der vermaardfte Meesters uit onderfcheidene fcholen. Na zich ook hier eenigen tijd opgehouden te hebben, reisde hij, door *Duitschland* naar zijne geboorteflad terug, hebbende onder weg vele Teekeningen en Schetfen, naar de Natuur geteekend, welke hem, daarhij van het Zeefchilderen als hoofdzaak afgeftapt was, bouwstoffen opleverden voor de zamenftelling van Landfchappen met Vee en andere Stoffaadje.

In den fchoot zijner bloedverwanten met vreugde ontvangen zijnde, vertoefde hij echter niet lang te *Dordrecht*, maar vertrok, na zich in den echt begeven te hebben, met zijne jonge echtgenoote, weder naar *Engeland*. Toen echter ons vaderland van de drukkende overheerfching der Franschen ontflagen was, kwam onze DE KONINGH met zijne gade en kinderen, in *Engeland* geboren, terug; en federt houdt hij zijn beftendig verblijf te *Dord-*

recht, alwaar hij vele Teekeningen en Schilderijen vervaardigt, welke de proeven zijner bekwaamheid aan den dag leggen.

Behalve in *Engeland*, vindt men van zijne werken in aanzienlijke Kunstverzamelingen: zoo als te *Dordrecht*, bij de Heeren DE COUR, ZUIJLEN VAN NIJEVELT, LA COSTE, VAN TETS en andere, gelijk ook te *Rotterdam*, *Amsterdam* en op meer plaatsen.

Op onderscheidene Tentoonstellingen werden van zijne Schilderijen, door deskundigen, met goedkeuring beschouwd: op die te *Dordrecht* in het jaar 1819 gehouden, bevonden zich zes Schilderijen van dezen Meester, alle Landschappen met Beelden en Beesten, welke reeds in verschillende Kunstverzamelingen van Dordsche Liefhebbers geplaatst waren (1).

H. S. VAN AMERON, werd den 8sten April des jaars 1777 in 's *Gravenhage* geboren. Hij werd aldaar in de Teeken- en Schilderkunst onderwezen, onder andere door J. H. PRINS, dien wij reeds als een voornaam Meester in ons Tweede Deel deden kennen (2).

Vervolgens heeft hij zich te *Arnhem* nedergezet en is aldaar gehuwd. Hij schildert Buurtgezigtjes, Binnenhuisjes en Portretten, leggende zich daarbij inzonderheid toe op het geven van les-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling bl. 7. No. 31—36.

(2) Zie wegens J. H. PRINS, in dat Deel, bl. 426 e. v.

lesfen in de Teekenkunst. Het ongeluk gehad hebbende van zijn been te breken, gaat hij op krukken.

Bij het Arnhemsch Teekengenootschap is de Heer VAN AMERON eerste Onderwijzer (1) en heeft reeds Leerlingen gevormd, die vervolgens als Kweekelingen naar *Parijs* en *Rome* zijn bevorderd, gelijk de Heere REIJERS en PITLOO, van welke wij in het vervolg zullen spreken.

JOACHIM JAN OORTMAN, zoon van den Houtsneêgraveur JAN OORTMAN (2), werd te *Weesp* geboren den 23sten Mei des jaars 1777.

Zijn eerste Leermeester in de Teeken- en Graveerkunst was w. KOCK (3), te *Amsterdam*, vervolgens kwam hij bij den Heer C. H. HODGES, toen mede aldaar woonachtig. Aanzienlijke vorde-
rin-

(1) Bij dat Teekengenootschap wordt ook de Bouwen Doorzigtkunde onderwezen.

(2) JAN OORTMAN was destijds Figuurfnijder bij de Katoendrukkerij, die toen te *Weesp* bestond, vervolgens heeft hij zich te *Amsterdam* nedergezet. Zijne verdienste als Houtsneêgraveur blijkt onder andere uit verscheidene Prenten, door hem ten dienste van de Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, vervaardigd, alsmede verscheidene fraaije Vignetten. Proeven van houtsneden door hem ingezonden bij de *Nederl. Huishoudk. Maatschappij*, werden met eene premie van zes dukaten gremunereerd in het jaar 1817, zie de Handel dier Maatschappij van dat jaar.

(3) Zie wegens w. KOCK, D. II. bl. 436 e. v.

ringen als Plaatfnijder gemaakt hebbende, ging hij met den Kunstgraveerder CLAESENS naar *Parijs*, alwaar hij onder andere gearbeid heeft aan de Platen in het *Muséum*, door FILHOL uitgegeven; en werd met lof bekend door twee Platen in eene nieuwe uitgave van de *Lusade* door CAMOËNS.

Hij overleed in *Frankrijks* hoofdstad, den 9den Januarij des jaars 1818, en mogt dus nog geen een en veertig jaren bereiken; eene bedroefde weduwe en één zoon liet hij na.

Zijne Ontwerpen ter uitvoering van eenige aanzienlijke Werken heeft hij niet kunnen volvoeren (1). De Kunst verliest veel aan hem, te meer, dewijl hij welligt ten eenigen tijd naar het vaderland zou zijn teruggekeerd (2).

MARTINUS ANTONIUS KUIJTENBROUWER, geboren te *Venlo*, den 9den Julij 1777 en thans Luitenant-Kolonel bij de Artillerie, in dienst van het Koninkrijk der *Nederlanden*, schildert, als Liefhebber, Paarden en ander Vee, mitsgaders Landschappen, met Beelden en Beesten gestoffeerd; in welk vak der Kunst hij het door eene vlijtige bestudering der Natuur, zoo verre gebragt heeft, dat

(1) Eene langdurige en smartelijke ongesteldheid belette hem het volkomen afwerken eener Plaat: Het Hollandsch Huishouden, naar G. DOU; welke Plaat hij voornemens was aan Z. M. onzen Koning op te dragen.

(2) Zie verder wegens dezen Kunstenaar den *Algemeenen Konst. en Letterbode* van 30 Januarij en 6 Februarij 1818.

dat zijne Werken op onderscheidene Tentoonstellingen met algemeen genoeg gezien werden (1).

Wij zagen van dezen zeer verdienstelijken Liefhebber ook fraaije Teekeningen.

Zijne Werken, niet verkocht wordende, zijn die alleen onder eenige zijner vrienden en bij hem zelve berustende.

MARTINUS SPEY, werd in het jaar 1777 te *Antwerpen* geboren en tot de Schilderkunst opgeleid. Hij schildert Portretten, Bloemen en Wildstukken.

In het jaar 1809 ging hij, volgens hetgeen ons berigt werd, naar *Parijs* en is ten tijde van den intogt der Legerbeenden van de vereenigde Mogendheden vermist, zoodat men thans (in 1818) nog niet wist, wat van hem geworden was.

JOSEPHUS AUGUSTINUS KNIP, werd den 3den Augustus des jaars 1777 te *Tilburg* geboren. Aanvankelijk werd hij in de Teeken- en Schilderkunst

(1) Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1813, bevond zich eene Landschap met Schapen en eene Weide met Vee, door den Heer KUIJTENBROUWER, toen te *Utrecht* woonachtig. Zie de Lijst dier Tentoonstelling bl. 10 No. 72 en 73. Op die te *Antwerpen* in 1819 gehouden, bevonden zich van hem twee Stukken: het eene voorstellende eenen Boeren Knaap, die een Stier leidt en bij eene Landhoeve met een Meisje staat te praten; het andere verbeeldt een Landschap, waarin twee Paarden, op een derzelve is een Boer gezeten. Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 39 No. 67 en 68.

kunst onderwezen door zijnen vader, die een Bloemschilder was (1).

Omtrent tien jaren oud zijnde, ging hij met zijne ouders naar 's Hertogenbosch, alwaar zij zich toen nederzetten en schoon zijn vader Bloemen en Vruchten schilderde, koos hij het Landschap tot zijn voorname vak.

In het jaar 1801 ging hij naar *Parijs*, de toenmalige groote verzamelaarsplaats van Kunstwerken en alzoo ook van Kunstenaars en Liefhebbers. Hier werd hij door zijnen dorpgenoot (2) den Heer G. VAN SPAANDONCK, dien wij reeds al een voornaam Bloemschilder deden kennen (3), op eene zeer heusche wijze voortgeholpen; doch hield zich echter bij het Landschap, tekenende die inzonderheid met dekverwen, waarmede hij dan ook tamelijk wel te doen had (4). Intusschen deed hij eene reis

(1) Deze Bloemschilder was gansch niet onverdienstelijk; doch het, voor eenen Schilder zoo onmisbaar zintuig, het gezigt werd bij hem zeer zwak, zoodat hij eindelijk het ongeluk gehad heeft van genoegzaam blind te worden.

(2) *Tilburg* was destijds een zeer aanzienlijk en aangenaam dorp. Koning LODEWIJK NAPOLEON, gaf het den rang van stad.

(3) Zie van dit Deel, bl. 40 e. v.

(4) Zie ook wegens hem A. VAN DER WILLIGEN, *Reize door Frankrijk*, bl. 420, alsmede van denzelfden, *Parijs in den aanvang van den negentienden eeuw*, bl. 375 van den eersten druk en van den tweeden, D. II: bl.

reis door een gedeelte van *Frankrijk* en vervaardigde vele schetsen.

In het jaar 1808, onder de regering van Koning **LODEWIJK NAPOLEON**, Hollandsch Kweekeling geworden zijnde, begon hij zich op het schilderen met olieverw hoofdzakelijk toe te leggen, en ging in het volgende jaar als Kweekeling naar *Rome*. Vlijtig bestudeerde hij de Natuur en de overblijffels van oude Gebouwen; in en omstreeks die hoogstmerkwuurde Stad; ten dien einde deed hij ook eene reis naar *Napels* en *Calabrië*, en zocht overal de schilderachtigste en belangrijkste streken op, voor zijn teekenen en penseel. Eenige Schilderijen werden door hem in *Italië* vervaardigd en hij teekende een aantal Schetsen en Studiën naar de grootfche of bevallige Natuur, die inzonderheid omstreeks *Napels* zoo mild is in dergelijke Tooneelen; hij volgde dezelve naauwkeurig om er naderhand Schilderijen naar te vervaardigen.

In het jaar 1812 keerde de Heer **KNIP** naar zijn vaderland terug, en legde zich daar verder met ijver toe op de uitbreiding zijner verkregene talenten, waartoe hem zijne verzamelde Schetsen en Studiën zeer dienstig waren. Met veel genoegen zag men op onderscheidene Tentoonstelling van zijn Werk, doch inzonderheid op die in 1818 te *Amsterdam*, alwaar zich deze Meester toen had nedergezet. Op dezelve leverde hij drie Schilderijen

en
bl. 118. In dat Werk komen ook eenige Plaatjes voor, welke door den Heer **J. A. KNIP** geteekend zijn.

en eene Teekening (1). Dit zijn werk werd algemeen gunstig beoordeeld. In het gesprek over die Tentoonstelling gehouden, en in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* geplaatst, eindigt men na er eenige aanmerkingen op gemaakt te hebben, nogtans met hem „ een groot en uitstekend Schilder” te noemen.

In aanzienlijke Kunstverzamelingen vindt men van zijn Werk geplaatst, zoo als in die van de Heeren MOLKENBOER en wijlen H. WILLINK, beide te *Amsterdam* (2), te *Utrecht* en elders.

Deze Schilder bijzonder gevoelig voor aanmoediging zijnde, wenschen en vertrouwen wij, dat het hem daaraan geenszins zal ontbreken.

Hij werd ook door den Heer OORTMAN te *Parijs* in het etsen onderwezen, en legt zich mede toe op het boetseren van Runderen en ander Vee, waarvan wij eerlang fraaije Proeven mogen verwachten.

Thans (in 1819) houdt hij zijn verblijf op een aangenaam dorp onstreeks *Nijmegen*.

SEBASTIAAN POST, is geboren te *Tiel* in *Gelderland*, den 8sten September 1777. Reeds in zijn vroegste jeugd beoefende hij de Teekenkunst, dan toen zijne ouders zich met der woon

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 147 tot 150, alsmede die van de jaren 1810, 1814 en 1816 terzelfder plaats gehouden.

(2) Ook voor *Frankrijk* blijft hij nog Schilderijen en Teekeningen vervaardigen.

naar *Boxmeer*, in het land van *Cuijk* begeeven hadden, vond hij daar gelegenheid tot geregeld onderwijs, bij den Heer Luitenant K. VAN DER DOES, totdat zijn ouders andermaal verhuisden, en te *Nijmegen* gingen wonen, wanneer hij aldaar, door den Beeldhouwer A. DE BRUIN, en den Teekenmeester DAVID TUSSENBROEK verder onderwezen werd: voorts gebruik makende van de aanbieding zijns neefs, D. VAN OOSTERHOUDT, te *Tiel*, bij wien hij zich toeleigde op het teekenen en het schilderen met olieverw van Portretten, geraakte hij in staat om op zich zelve de Kunst te hanteren. Nu begaf hij zich weder naar *Nijmegen*, alwaar hij bij de beoefening der Kunst ook lessen in het teekenen geeft.

JACOB KOUWENHOVEN, werd in de maand October des jaars 1777 te *Rotterdam* geboren en tot de Schilderkunst opgeleid. Zijn voornaamste Meester was de Heer B. P. OMMEGANCK, te *Antwerpen*, dién wij hiervoor als een geacht Kunstenaar deden kennen (1). Landschappen met Vee is dan ook het bijzonder vak des Leerlings. In het jaar 1814 zagen wij bij hem twee dergelij-

(1) Zie wgens hem hiervoor, bl. 77 e. v. Gedurende een paar jaren heeft zich de Heer KOUWENHOVEN, in *Brabant* opgehouden. In het jaar 1800 zette hij zich te *Hillegondsberg* bij *Rotterdam* neder, huwde aldaar en kwam vervolgens te *Rotterdam* zelve met der woon of wel even buiten die stad, alwaar hij thans in 1818 nog woonachtig is.

lijke Stukken, welke nog niet geheel voltooid waren, het een was gestoffeerd met Schapen en het andere met Geiten; hij vervaardigde dezelve voor de Tentoonstelling, die toen binnen kort in 's *Gravenhage* plaats moest hebben. Soortgelijke Stukken, meer of minder kapitaal van Ordonnantie heeft hij voor verscheidene Liefhebbers geschilderd: als onder andere voor de Heeren VAN DER PALS, ROCHUSSEN en NOZEMAN, te *Rotterdam*, sommige zijner Stukken werden ook voor *Engeland* gekocht; doch dagelijks les in de Teekenkunst aan de huizen gevende, wordt hem daar door veel tijd, dien hij anders aan het schilderen zou kunnen besteden, benomen.

Hij is ook eenige jaren geleden werkzaam geweest, in het nemen van Steendrukproeven met den Heer en Mr. J. A. WEILAND, Regtsgeleerde en Medebestuurder der *Rotterdamsche Teeken-Akademie* (1).

In den zomer van het jaar 1817 deed de Heer KOUWENHOVEN eene reis door een gedeelte van *Duitschland*, tot in *Zwitserland*.

ABRAHAM TEERLINK, kwam ter wereld bin-

(1) Bij de *Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij*, werden in 1814 eenige Steendrukproeven ingezonden, ten gevolge eener Prijsvraag in 1810 gedaan en besloten, de zilveren Medaille aan te bieden, aan den zender, welke is gebleken te zijn, de hierboven genoemde Heer WEILAND. Zie de *Handelingen dier Maatschappij* in 1810, 1814 en 1815.

binnen *Dordrecht*, in November des jaars 1777. Van der jeugd af voedde hij geneigdheid om het schilderen te leeren, waartoe hij dan ook besteld werd bij den Kunstschilder M. VERSTEEGH, bij wien hij zich zeer bevljigtde in het teekenen en in de beginfels der Schilderkunst. Hij bragt vervolgens eenigen tijd door bij den Heer J. KELLERMAN, onder wiens opzigt hij Teekeningen naar Schilderijen van voorname Meesters met sapverw vervaardigde, waarna hij bij den Schilder A. LAMME overging en zich daar vlijtig oefende in het zamenstellen van Teekeningen en Schilderijen, van eigen vinding voornamelijk in Landschappen met Rundvee en Gedierten gestoffeerd, als ook Moderne onderwerpen voorstellende; van welke nog vele in de Kunstverzamelingen zoo te *Dordrecht*, als elders bewaard worden. Bij Koning LODEWIJK van *Holland*, werd hij gunstig bekend, door een Landschap met Beesten, in den smaak van JACOB VAN STRIJ geschilderd, en alzoo als Kweekeling naar *Parijs* en *Rome* gezonden, in 1808. Hij vertrok den 16den Junij des laatstgemelden jaars, naar *Parijs*, waar hij, onder het bestuur van den vermaarden Kunstschilder DAVID, zich in het *Museum*, alsmede op de Schilder-Akademie anderhalf jaar bezig hield, ook in het bestuderen, kopijeren en teekenen van het Model. Te *Rome* werden zijn studiën voortgezet met dat gevolg, dat hij, daar bekend en geacht wordende, veel werk vond, zopdat hij er thans (in 1819) nog zijn verblijf houdt.

Van

Van tijd tot tijd heeft hij proeven zijner vorde-
ringen zoo uit *Parijs* als uit *Rome*, naar zijn va-
derland overgezonden, welke op de Tentoonstel-
lingen geplaatst en gunstig beoordeeld zijn. Voor
het overige bestaan de voornaamste voortbrengfels
zijner Kunst hier te Lande in Landschapsteekenin-
gen met sapverwen, Oost-Indifchen inkt of roet,
uitvoerig en breed behandeld, welke hem volgens
het algemeen gevoelen eenen aanzienlijken rang on-
der onze Vaderlandsche Kunstenaar waardig maken.

Bij zijnen vriend den Heer BALEN te *Dordrecht*,
berust eene kopij naar een der fraaifte Landschap-
pen van M. HOBBERMA, door TEERLINK te *Parijs*
gechilderd, mitsgaders de Schilderij, waardoor hij
zich bij den den voornoemden Koning bekend
maakte, gelijk ook verscheidene Teekeningen, Aka-
demiebeelden en Schetsen, welke hij, van *Parijs*
vertrekkende, naar zijne geboorteplaats zond.

Op de Tentoonstelling te *Dordrecht*, in het jaar
1819 gehouden, bevonden zich drie Schilderijen
door den Heer TEERLINK, waaronder een Winter-
gezicht, berustende in de Kunstverzameling van
den Heer ZUIJLEN VAN NIJEVELT aldaar (1).

ABRAHAM JOHANNES RUIJTENSCHILDT,
werd den 22sten April des jaars 1778 te *Amster-*
dam geboren. Vijftien jaren oud zijnde, kwam
hij als Leerling bij den bekwamen Onderwijzer

JUR-

(1) Zie de lijst dier Tentoonstelling, bl. 17 No.
99—101. Alsmede die der Amsterdamsche Tentoonstel-
ling in 1810 en 1816.

JURRIAAN ANDRIESSEN, van wien wij bij den aanvang van dit Deel spraken; na aldaar drie jaren onderwijs genoten te hebben, heeft hij zich nog twee jaren in het Landschapschilderen geoefend, onder opzicht van den Heer P. BARBIERS PZ. (1).

Bij de Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie heeft hij drie premiën behaald, als de derde in 1805, de tweede in 1807 en den eersten in 1810.

In het jaar 1812 behaalde hij bij de Maatschappij *Felix Meritis*, den gouden Eereprijs en een Getuigfschrift wegens zijne uitstekende verdienste, door een Schilderstuk, zijnde een befneeuwd Wintergezigt bij daglicht.

Op onderscheidene Tentoonstellingen zag men van het Werk dezès Meesters, bestaande in Landschappen, zoo in *Gelderland* als in *Holland* (2). Zijne aanhoudende vorderingen werden daaruit opgemerkt.

Inzonderheid legt de Heer RUIJTENSCHILD zich ook toe op het teekenen, waarin hij onderwijs geeft, zoodat men van de door hem vervaardigde studiën, bestaande onder andere in Beestjes en Beelden, in verscheidene aanzienlijke Kunstverzamelingen vindt, sommige daarvan zijn in den trant van onze oude Meesters. Zij worden, op de openbare verkoopingën voorkomende doorgaans wel betaald.

COR.

(1) Zie hiervoor bl. 49 e. v.

(2) Zie de Lijsten der Amsterdamsche Tentoonstelling van 1808, 1813, 1814, 1816 en 1818.

CORNELIS CELS, is den 10den Junij des jaars 1778 te *Lier* geboren. Zijn vader een Koopman zijnde, was hij mede tot dien stand bestemd; doch te *Antwerpen* ter Schole gaande, werd het hem echter vergund, om tot eene aangename uitspanning teekenen te leeren. Te *Lier* teruggekomen zijnde, onderhield hij die liefhebberij; dezelve nam van tijd tot tijd toe, inzonderheid, toen hij de Spijszaal in het Cellebroeders Klooster zijner geboorteplaats zag, daar deze geschilderd was door de Heer ANDRÉAS CORNELIS LENS, dien wij hier voor als een bekwaam Meester deden kennen (1). Zoo wilde CELS toch ook gaarne schilderen leeren en besloot daarom zijn ouders te verzoeken, van hem den Heer LENS tot Onderwijzer te geven. Men zocht dit uit zijn hoofd te praten, zelfs gaf men voor, dat die Meester reeds overleden was; doch de jonge CELS, het tegendeel vernemende, hervatte zijn verzoek op de dringendste wijze, zoodat men eindelijk, moeete toegeven, besloot, om hem voor twee jaren naar *Brusfel*, de toenmalige woonplaats van den Heer LENS, te zenden, ten einde door dien kundigen en geoefenden Meester onderwezen te worden. In plaats van twee, bleef hij echter ruim vijf jaren bij denzelven.

Het Historische vak verkozen hebbende, vormde hij het ontwerp om te reizen, ten einde zich in dat vak verder te bekwamen; en begaf zich in de maand September des jaars 1800 naar *Parijs*, met aanbeveling aan zijnen landgenoot, den bekwa-

men

(1) Zie bl. 9 e. v.

men Schilder SUEVE (1), van wien hij gunstig ontvangen werd. De Heer SUEVE stond toen echter op zijn vertrek naar *Rome*, werwaarts hij door den Heer CELS gevolgd werd, in de maand Mei van het jaar 1801. De goede raad en nuttige lessen van den Heer ANDREAS DE MUIJNCK, een Bruggenaar, en voormaals medgezel in de Kunst, van den Heer SUEVE, waren hem daar inzonderheid dienstig. Reeds had hij te *Brusfel*, in het jaar 1798, eenen Eerepenning, als Kunstprijs, behaald, en behaalde dien ook te *Rome*, na een verblijf van twee of drie jaren. Vervolgens werden door hem, gedurende zijn verblijf in die stad, twee groote Altaarstukken, voor zijne geboorteplaats, geschilderd; een derzelve, voorstellende: de afneming van het Kruis, openbaar ten toon gesteld zijnde, verwierf de algemeene goedkeuring zoodanig, dat de Heer CELS, Lid van St. LUCAS

Aka-

(1) De Heer SUEVE is te *Brugge* geboren. Reeds in 1780 was hij Lid van de Koninklijke Akademie der Schilderkunst te *Parijs*. Vervolgens werd hij Bestuurder van de Fransche Akademie der schoone Kunsten te *Rome*, en Lid van het Legioen van eer. Hij was en als mensch en als Kunstenaar een zeer achtigwaardig man, en werd inzonderheid door de Kweekelingen te *Rome*, onder zijn bestuur, zeer betreurd, toen hij aldaar, in het jaar 1807, in den ouderdom van ruim zestig jaren, overleed. Zie ook wegens hem, A. VAN DER WILLIGEN, *Aanteekeningen op eene reize van Parijs naar Napels*, D. III. bl. 51 en 147.

Akademie te *Rome*, tot Professor bij dezelve, werd benoemd (1).

In het jaar 1807, te *Antwerpen* teruggekeerd zijnde, begaf hij zich, ettelijke jaren later, naar *Brusfel*, en bleef, intusfchen gehuwd zijnde, de Kunst ijverig voortzetten (2). Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816, leverde deze Meester vier Schilderijen, en drie Historieele schetsen. Onder deze Schilderijen, werden die, eene *Sapho* en eene *Venus* voorstellende, inzonderheid met genoegen beschouwd (3).

Eenigen tijd daarna, heeft de Heer CELS, zich in 's *Gravenhage* nedergezet, en heeft veel te doen met het schilderen van Portretten; dikwijls kwam hij ook te *Rotterdam*, en maakte aldaar van het Teeken-Genootschap, gebruik, om het

(1) Dit Stuk te *Antwerpen*, in de Kerk der Predikheeren geplaatst zijnde, werd ook daar algemeen geroemd. Het andere Stuk, door hem te *Rome* geschilderd, verbeeldt de ontmoeting van *MARIA* en *ELISABETH*; het is mede te *Antwerpen*, in de Kerk der Augustijnen geplaatst, en van vroegere schildering, dan het voornoemde.

(2) Behalve de twee genoemde Altaarstukken, heeft de Heer CELS nog twee andere geschilderd, als: den marteldood van *JOHANNES den Dooper*, geplaatst in de Groote Kerk te *Lier*, en den marteldood van de Heilige *BARBARA*, geplaatst in de *St. Salvators* Kerk te *Brugge*. In het eerstgenoemde Stuk, zijn de Beelden meer dan levensgroot.

(3) Zie de Lijst der Tentoonstelling van dat jaar.

H. van Sins sculp.

teekenen naar het naakt model, te blijven beoefenen.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, bevond zich onder meer andere Portretten (1), door dezen Meester, dat van H. K. H. Mevrouw de Prinsesse Douariere van *Oranje Nassau*; dat, zoowel door de fraaije schildering, als door de treffende gelijkenis, alle oogen trok.

Het lief en bevallig Portretje van een Jongetje, uit een edel Russisch geslacht, hetwelk mede op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816, geplaatst was, zagen wij naderhand, in het Kunst-kabinet van den Heer JERONIMO DE VRIES te *Amsterdam*.

Door den Heer DE BURTIN, in zijn meermalen genoemd Werk, getiteld: *Traité des connoissances necesfaires aux Amateurs des Tableaux*, wordt van den Heer CELS, toen nog geen dertig jaren oud, loffelijk melding gemaakt (2).

Het Portret dezes Meesters, is te vinden op Plaat C. No. 1.

JOHANNES HERMANUS KOEKKOEK, werd den

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, No. 56 tot 59.

(2) Zie D. I. bl. 163 en 164. Die Schrijver bedriegt zich echter, wanneer hij zegt, dat den Heer CELS te *Rome*, een aanmerkelijk pensioen werd toegelegd, en dat hij voornemens was, om derwaarts terug te keeren, ten einde daarvan genot te hebben; het is, volgens bericht van den Heer CELS zelve, dat wij dit kunnen tegenspreken.

den 27sten Augustus des jaars 1778, te *Veere* geboren.

Als aankomeling, werkte hij wel bij eenen Behangfelfchilder, doch is vervolgens, door eigene vlijt en oefening, Schilder geworden, kiezende inzonderheid, tot Onderwerpen voor zijn teekenen en penseel, Zee- en Stroomgezigten.

Zich te *Middelburg*, in *Zeeland*, gevestigd hebbende, gaf hij daar ook onderwijs in de Teekenkunst; doch, dewijl zijn tijd, om zich in het schilderen te oefenen, hierdoor te veel beperkt werd, stapte hij van het les geven af.

Het eerste Werk, dat wij van dezen Meester zagen, bestond in eenige Teekeningen voor Platen, in s. VAN HOEK'S *Beschrijving van den Watervloed, in Louvmaand des jaars 1808* (1); het graveren dezer Platen voldeed echter den Teekenaar niet volkomen. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1810, zag men van den Heer KOEKKOEK, twee Schilderijen: een Riviergezigt met Schepen, en een Zeegezigt met een gestrand Schip en andere Vaartuigen (2). Sedert dien tijd, heeft hij, in dit vak, voor verscheidene Kabinetten en Kunstminnaars gearbeid; onder de bezitters, van dit zijn Schilderwerk, behooren: de Raadsheer ARDESCH in 's *Gravenhage*, de Heer FALLÉE, Secretaris bij het Bureau van Po-
li-

(1) Dit Werk, werd hetzelfde jaar, bij A. LOOSJES PZ., te *Haarlem*, in 8vo. uitgegeven.

(2) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 4 en 5 No. 23 en 24.

litie te *Amsterdam* en de Heer JANSEN pondgaarder te *Middelburg*; in welke laatste plaats deze Meester nog zijn verblijf houdt.

Zijn oudste zoon, door hem tot de Kunst opgeleid wordende, oefent zich daarin reeds vlijtig.

J. C. W. SAFFT, geboren te *Amsterdam* den 4den October des jaars 1778 en Koopman in lakens in gemelde stad, beoefent tevens de Schilderen Teekenkunst, waarin den Heer P. BARBIERS PZ. (1), zijn voorname Leermeester was.

In het jaar 1814 behaalde de Heer SAFFT eenen zilveren Eerepenning bij het Departement Teekenkunde der Amsterdamsche Maatschappij *Felix Meritis*, en den gouden bij den Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie; ook heeft hij zich op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1810 als een verdienstelijk Teekenaar doen kennen, door twee Teekeningen: de eene voorstellende eene Dienstmaagd en een jongen in een Kelder, en de andere een Landschap; de eerstgenoemde met sapverwen en de andere met zwart krijt en Oost-Indischen Inkt (2).

Het etsen werd mede door hem beoefend.

F. J. PFEIFFER de jonge, werd te *Luik* geboren den 5den October des jaars 1778. Hij werd

(1) Zie wegens dezen Meester van dit Deel, bl. 49 e. v.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 13 No. 120 en bl. 14 No. 130.

werd door zijnen vader, een Schilder en Plaatsnijder (1), tot de Kunst opgeleid, en is een zeer bekwaam Tooneelschilder geworden, als zoodanig kwam hij bij den Amsterdamschen Schouwburg. Hij vervaardigde ook Tooneelvertooningen, bestaande uit eene groote verscheidenheid van fraai geschilderde Landschappen, Stadsgezigten en andere, met bewegende Beelden, zoo Dieren als Menschen, in den trant van dat van PIERRE te *Parijs*, en althans, wat de schildering aanbelangt, gansch niet minder.

Het Borstbeeld van wijlen den zeer geachten Kunstenaar JAC. KUIJPER, is door den Heer F. J. PFEIFFER den jongen, vervaardigd, gelijk wij reeds in ons berigt wegens dien, der Kunst te vroeg ontvallen Meester gezegd hebben (2).

Wij zagen fraaije geteekende Studiën, als Boomstammen en dergelijke (3), door dezen Tooneelschilder, die niet alleen daardoor, maar ook door fraaije Teekeningen naar de Natuur, mitsgaders twee Kabinetstukken, als een bescneewd Stads- en Dorpsge-

(1) Deze mede F. J. PFEIFFER geteekend, werd te *Aken*, in het jaar 1741 geboren, hij heeft lang te *Amsterdam* gewoond en ging vervolgens naar onze zuidelijke provinciën, hield ook te *Brusfel* zijn verblijf, en overleed aldaar in het jaar 1807.

(2) Zie D. II. bl. 438 e. v.

(3) Eenige derzelve zijn door middel van den Steendruk in Prent gebragt; en kunnen alzoo tot voorbeelden voor Leerlingen dienen.

gezig, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, blijken heeft gegeven, dat hij mede in andere vakken der Kunst gansch niet onbedreven is (1).

Door hem zijn ook eenige Prentjes in de *aquatinta* manier gegraveerd, zoo naar zijne eigene Ordonnantiën als die van anderen. Zijn Portret vindt men in het meer genoemde werk van den Heer MARCUS.

JAN HENDRIK VERHEIJEN, den 22sten December des jaars 1778 te *Utrecht* geboren, gaf reeds in zijnen vroegen leeftijd zijne begeerte om Schilder te worden aan zijne ouderen te kennen; doch deze verkozen liever om hem tot de Notariëelepraktijk op te leiden. Van zijn twaalfde tot zijn een en twintigste jaar was hij genoodzaakt op zulk een kantoor te blijven en hem bleven voor de beoefening der Teekenkunst, daar hij zich zoo gaarne geheel aan had toegewijd, niet anders over dan eenige tusschenuren. De mannelijke jaren nu genoegzaam bereikt hebbende, achtte hij zich echter verplicht, welke achting hij zijnen ouderen ook toedroeg, om zich tegen hun ontwerp, betrekkelijk zijn toekomstig lot, met kracht te verzetten, zoodat zij eindelijk toegaven en hij op den winkel ge-
raak-

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling van dat jaar No. 206 en 207. In de meermalen aangehaalde openbare beoordeeling in de *Vaderlandsche Letteroefening*, wordt van deze Stukjes dan ook met lof melding gemaakt.

raakte van eenen Rijtuig- en Sieraadschilder te *Utrecht*, ostri genaamd. Hij verbleef daar tot zijn twee en dertigste jaar, en schoon hij hier op den weg niet was, om eenmaal den tempel des roems als Kunstschilder te bereiken, had hij echter tusfchenbeiden gelegenheid, om zich in de Teeken- en Doorzigtkunde en in eenige andere vakken der Kunst te oefenen.

In het jaar 1810 vond de Kunstminnende Hoogleeraar BLEULAND te *Utrecht*, bij één zijner lijdens eene Teekening, verbeeldende eene Bloem, zijnde eene *auricula* in een Glas met water op eene Tafel staande; dit werk beviel den Hoogleeraar zoodanig, dat hij dadelijk naar den naam des makers vroeg, en dezen vervolgens bij hem ontboden zijnde, ten sterkste aanmoedigde, om de Kunst voort te zetten, met toezegging zijner begunstiging; gelijk meer andere jonge Kunstenaars, die reeds ondervonden hadden. Hij deed VERHEIJEN dan ook een opgespoten Ontleedkundig Voorwerp tot eene proef in dat vak teekenen, en deze slaagde daarin zoo wel, dat hij veel dergelijk werk van dien Hoogleeraar kreeg; in deszelfs beroemd Ontleedkundig Kabinet was daartoe eene groote voorraad (1), en daar Z. H. G. tevens eene

(1) Dit Kabinet door Z. M. den Koning, ten nutte van 's Lands Hoogeschool te *Utrecht* aangekocht, is aldaar in fraaije en welingerigte Zalen tentoon gesteld, bij dat *Anatomisch Muséum* berusten zeer vele Teekeningen daartoe betrekkelijk, welke de Heer VERHEIJEN ver-

eene aanzienlijke Kunstverzameling bezit, vond deze Kunstenaar tevens gelegenheid, om eenige voorname Schilderijen te bestuderen en Teekeningen naar dezelve te vervaardigen. De Stukken van J. VAN DER HEIJDEN, DE BERCKHEIJDES, PRINS en dergelijke vielen hijzonder in zijnen smaak; en hij beproefde alzoo met goed gevolg, om in dien trant te schilderen. Hij maakte ten dien einde eenige Schetsen en Studiën naar oude Gebouwen, zoo in zijne geboortestad als in andere plaatsen, en bragt dezelve in zijne Ordonnantien te zamen, zoo als J. VAN DER HEIJDEN, VAN DER ULFT en andere zulks deden. De Beeldjes en verdere Stoffaadje teekende hij naar de Natuur, gelijk hij daar naar ook eenige Stadsgezigten of Landschappen geheel volgde.

Daar de Heer VERHEIJEN in het jaar 1816 als Schilder nog weinig bekend was, verwonderde men zich algemeen over de proeven zijner bekwaamheid, die hij aan den dag legde op de Tentoonstelling, in dat jaar te *Amsterdam* gehouden, door twee Stadsgezigten en een Gezicht bij de *Greb*: eene Vesting in de Provincie *Utrecht*. Met niet minder genoegen zag men weder eenige andere Schilderijen van dezen Meester op de Tentoonstellingen in 1817 en 1818 te *'s Gravenhage* en te *Amsterdam* gehouden; op de laatstgenoemde beviel inzonderheid een gezicht op de Vischmarkt

te vervaardigde, en die om derzelve juistheid en fraaiheid de algemeene bewondering wegdragen.

te *Utrecht*, dewijl hetzelfde alzoo beftaat en natuurlijk voorgesteld is (1). Voorts vindt men van van het werk dezès Meesters, niet alleen in het Kabinet van zijnen eerften begunftiger den Heer BLEULAND, en die van andere Vaderlandsche Liefhebbers, maar het werd ook voor onderscheidene Kunstlievende vreemdelingen gretig aangekocht.

MICHIEL VAN DEN BROEK, kwam ter wereld binnen *Dordrecht* in het jaar 1778. De eerste beginsels der Kunst leerde hij bij A. LAMME, vervolgens werd hij een der Leerlingen van J. B. SCHEFFER, gedurende diens verblijf te *Dordrecht*; voorts oefende hij zich naar de Natuur en de werken der beste Meesters. Tot zijne verkiezing der Onderwerpen behoort voornamelijk het Landschap, zoo voor Schilderijen in olieverw, als voor Teekeningen met mom- en fapverwen: waarvan men de Proeven aantreft, in de Kunstverzamelingen van de Heeren DE COURT en R. VAN DEN BLIJK te *Dordrecht*, KAMERMAN te *Rotterdam*, gelijk in die van onderscheidene Kunstminnaars in andere fteden. Op de Tentoonftellingen te *Amsterdam* en elders zag men ook met goedkeuring van zijne werken. Dan bijzonder legt hij zich toe op het zoogenaamd *refaureren* of herftellen van befchadigde Schilderijen, hetwelk hem veel werks oplevert; en in welk vak hij als zeer bekwaam bekend is.

JAN WILLEM PIENEMAN, werd in de maand November des jaars 1779 geboren te *Abkoude*, een Dorp in

(1) Zie de Lijften dier Tentoonftellingen.

in de Provincie *Utrecht*, alwaar zijne moeder zich toen op een Buitenverblijf bevond; aan *Amsterdam* is hij echter zijne opvoeding verschuldigd: dewijl zijne moeder weduwe werd toen hij twee jaren oud was en zich in die stad vestigde, alwaar beide zijne ouders ook burgers waren.

Tot Koopman opgeleid wordende, was het tegen den zin van zijne moeder en voogden, dat de jongeling zich op het schilderen toegede, hetgeen dan ook vooreerst slechts ter sluik geschiedde; en, hoezeer anders genegen om in alles zijne moeder genoeg te geven, kon hij niet besluiten van zijne begeerte om Schilder te worden, af te zien (1); hierin dan volhardende, moest hij ten einde onafhankelijk te zijn, spoedig zorgen voor zijn eigen bestaan, en nam alzoo alles, wat daartoe kon dienen en eenigermate met de Kunst in verband stond, bij de hand: als behangfelfchilderen, portretteren met *crayon* en in het *miniatur*, benevens het schilderen van Landschappen en andere Onderwerpen. Zijne voorname Meester in dit alles was zijne eigene genie.

Vervolgens te *Amsterdam* op de Stads Teeken-Akademie, zich vlijtig oefenende in het teekenen
naar

(1) Meermalen treft men in deze Geschiedenis voorbeelden aan van ouders, welke zich zeer ongenegen toonden, om hunne kinderen tot de Schilderkunst op te leiden, hetgeen wij veelal aan de overdrevene berigten aangaande de ongeregelde levenswijze der Schilders van vroegere tijden, meenen te moeten toeschrijven.

naar de afgietsels der antiëken en naar het naakt model, werd zijn lust, om zich inzonderheid op het Historisch vak toe te leggen, meer en meer ontwikkelt, en, na alvorens mindere prijzen te hebben behaald bij deze Akademie, wees men hem den gouden Eerepenning bij denzelfen toe, waarbij men hem een loffelijk getuigschrift ter hand stelde.

Lid van de Amsterdamsche Maatschappij *Felix Meritis*, zijnde, werden door hem bij dezelve, gedurende de jaren 1801 tot in 1805, verscheidene Eereprijzen behaald wegens het teekenen en schilderen van onderscheidene onderwerpen, waaronder eene Historiele Schilderij: voorstellende *LYSIMACHUS*, die, door *ALEXANDER den Grooten*, ongelukkigerwijze gewond zijnde, door hem met de Vorstelijke *diadeem* verbonden wordt.

Omstreeks het jaar 1804 of 1805, werd de Heer *PIENEMAN*, door den Generaal *VOET*, Bestuurder van de Artillerie en Vestingbouwkundige School te *Amersfoort*, aangezocht, om bij dezelve onderwijs in de Teekenkunst te geven; hij nam zulks op zich; daar die School, onder de regering van Koning *LODEWIJK*, naar 's *Hage* werd overgebracht, vertrok hij mede derwaarts, en vervolgens met dezelve naar *Delft*, hebbende alzoo, daarbij, tot in het jaar 1815, den post van Profesfor in de Teekenkunst bekleed, weinig tijd hierna, werd hij, tot Bestuurder van het Koninklijk Schilderijen-Kabinet in 's *Hage*, aangesteld, en houdt aldaar, tot heden (1820,) zijn verblijf.

Van

Van de Kabinetstukken, door dezen Meester geschilderd, bevinden er zich verscheidene in buitenlandfche Kunstverzamelingen en in ons Vaderland, in die van Mevrouw VAN WINTER, de Heeren DE VRIES en andere te *Amsterdam*, HOPE in 's *Hage* en KLEIJNENBERG te *Leyden*. Ook heeft men van hem vele fraaije en welgelijkende Portretten.

Op onderscheidene Tentoonstellingen, werd zijn werk met veel genoegzaam beschouwd (1), doch inzonderheid werd zijne groote Schilderij, voorstellende den Prins van *Oranje*, in den slag van *Quatre-Bras*, met niet minder algemeene bewondering dan Nationale geestdrift beschouwd (2). Dit Stuk was hem, door 's Lands Hoog-bestuur, besteld, om ter gedachtenis dezer luisterrijke zegepraal, in eene der Zalen van het Vorstelijk Lusthof te *Soestdijk*, geplaatst te worden, gelijk het daar ook thans geplaatst is. Ten einde aan de algemeene belangstelling des te beter voldaan werde, had men het, in het jaar 1818, in de Zaal der Tentoonstelling te *Amsterdam*, en vervolgens in de groote Zaal des Koninklijken Instituuts, aldaar geplaatst. Insgelijks werd het ten toon gesteld, in de zuidelij-

(1) Zie de Lijsten der Amsterdamsche Tentoonstellingen van 1808, 1813, 1814 en 1816; het waren Landschappen, Huisfelijke Tooneeltjes, Historiele Onderwerpen en Portretten.

(2) Zie wegens dit Stuk, de *Beschrijving*, door den Heer JACOBUS SCHELTEMA, *Amsterdam* 1818, 8vo.

lijke Provinciën des rijks, en ook daar algemeen, als een voortreffelijk Stuk genoemd (1).

Zijne Majesteit onzen Koning, de uitstekende talenten des Heeren PIENEMAN willende vereeren, schonk hem de Riddêrorde van den Nederlandfchen Leeuw; ook werd hij, tot Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, van de Koninklijke Maatschappij der schoone Kunsten en Letteren te *Gend*, van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten te *Antwerpen*, en van de Koninklijke Maatschappij der schoone Kunsten te *Brusfel*, benoemd.

In het begin des jaars 1820, het besluit, betreffende de Koninklijke Akademiën der Beeldende Kunsten; ook, ten aanzien van *Amsterdam*, in werking gebragt zijnde, werd de Heer PIENEMAN bij dezelve, door Z. M., tot eersten Direkteur voor het onderwijs aangesteld.

Het Portret dezès Meesters, vindt men op Plaat C. No. 2.

JAN WILLEM CASPARI, broeder van den Miniaturfchilder, van wien wij hiêrvoor gesproken

(1) Men las toen in de openbare aankondigingen, het navolgende uit *Brusfel*: „De Administrative Kommissie van het Koninklijk Genootfchap, ter aanmoediging der schoone Kunsten, heeft besloten, om den Heer PIENEMAN, voor het voortreffelijk Stuk, verbeeldende den slag van *Quatre-Bras*, eenen Eerepenning aan te bieden.”

Van de regering der stad *Amsterdam*, ontving hij insgelijks een zeer vereerend blijk harer achting, in een aanzienlijk geschenk van zilver.

ken hebben, werd in het jaar 1779, te *Amsterdam* geboren, en tot de Graveerkunst opgeleid. Hij is een Leerling van den met lof bekenden Graveur CLAESSENS, en heeft vervolgens ook bij PORTMAN, dien wij hiervoor, als een geacht Plaatfnijder, deden kennen (1), gearbeid.

PIETER CHRISTOFFEL WONDER, werd den 18den Januarij des jaars 1780, te *Utrecht* geboren. Door zijne ouders bestemd, om in huu beroep, zijnde eene Zeembereiderij en Looijerij, te worden opgeleid, kreeg hij echter ter uitspanning, eenig onderwijs in de Teekenkunst; doch bragt het, door eigene oefening, onvermoeide vlijt en het bestuderen der Werken van onze voornamé Meesters, zooveel hij daartoe gelegenheid kon vinden, allengs zoo ver, dat hij moeds genoeg gevoelde, om het palet op te vatten; zijne pogingen werden door eenige geachte Kunstminnaars ondersteund (2), en nu was het besluit genomen, om niets onbeproefd te laten, ten einde in den roem der Vaderlandsche Schilderschool te deelen. Zijne keuze viel op moderne Beelden; intusfchen slaagde hij ook in het vervaardigen van welgelijkende Portretten.

Ter

(1) Zie van dit Deel bl. 166 e. v.

(2) Onder andere, door den Heer BENNET te *Leyden*, in wiens keurig Kabinet, de jonge WONDER het genoegen had, een zijner Stukjes geplaatst te zien, doch hetwelk in de bekende ramp van *Leyden*, in het jaar 1807, met andere fraaije en kostbare Kunststukken, tot die Verzameling behöorende, is vernield geworden.

Ter meerdere uitbreiding zijner kundigheden, vertrok hij naar *Dusfeldorp*, in de jaren 1804 en 1805, bestudeerde en kopieerde hij verscheidene Schilderijen der beroemde Galerij, inzonderheid van A. VAN DIJCK en P. P. RUBBENS, makende zich tevens den tusschenkomenden winter ten nutte, om op de Akademie bij dag, naar de beste afgietsels der Antieken, en des avonds naar het levend model te teekenen.

In zijne geboorteplaats teruggekeerd zijnde, heeft hij eerst een aantal Portretten en Familiestukken, zoo in *Utrecht* als elders, geschilderd, en zich vervolgens meer tot het vervaardigen van Kabinetstukken bepaald. Hij koos daartoe doorgaans kleine bevallige Tooneeltjes, uit het dagelijksch leven, teekenende en schilderende alles, wat daarin voorkwam, geheel naar de Natuur.

Op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in 1810 en 1813 gehouden, leverde de Heer WONDER eenige Schilderijen, waarvan dat, eene schrijvende Dame verbeeldende, inzonderheid beviel, voornamelijk ook om de keurig uitgevoerde kleeding (1).

Onder de Schilderijen, die op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816, het oog bijzonder trokken, behoort dat, voorstellende: eene jonge Dame in wit satijn, bezig zijnde hare Handschoenen aan te trekken, als zich gereed makende om uit te gaan; naast haar staat eene tafel, waarop een blaauw fluweel kleed gespreid is, enz. (2). De al-

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

(2) — op de Lijst van 1816 No. 203.

algemeene beoordeeling van dit Stuk; was dan ook zeer gunstig; thans berust hetzelve in het Kunst-kabinet des Heeren VAN DEN HEUVEL te *Utrecht*; behalve dit, was er nog een ander fraai Schilderijtje, van dezelfde hand, op deze Tentoonstelling, voorstellende: eene Oliekoekenbakster, bij Kaarslicht (1).

In het jaar 1817; werd bij de Maatschappij *Felix Meritis*, te *Amsterdam*, eene Schilderij van den Heer WONDER met den gouden Eerepenning en een loffelijk Getuigfschrift bekroond; dit Stuk stelt een Gezelschap voor, dat zich; door het maken van Muzijk, verlustigt. Men bewonderde daarin zoowel de bevalligheid, als de keurige uitvoering, inzonderheid ook der verschillende kleedingstoffen. Deze Meester schijnt TERBURG en CASP NETSCHER, in het satijn, te willen op zijde streven. Het laatstgenoemde Stuk, berust in het keurig Kunstkabinet van den Heer KOOPMAN, te *Utrecht*.

Op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in het jaar 1818 gehouden, bevonden zich niet minder dan zeven Schilderijen van den Heer WONDER; en daaronder drie Kaars- of Lamplichten, van welke een Smidswinkel, bij onderscheidene Avondlichten, de voornaamste was (2). Zij werden door-

(1) Zie op de Lijst van 1816 No. 204. Dit Stukje berust thans in de Verzameling van den Heer H. DE VALK, te *Amsterdam*.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling No. 298, enz.

doorgaans met veel genoegen gezien en gunstig beoordeeld; een Binnenhuis met eene drinkende Vrouw (1), deed aan den Delfischen VAN DER MEER denken.

Sedert eenigen tijd, schildert deze Meester weinig Portretten meer; dat van den Utrechtschen Hoogleeraar en Kunstminnaar BLEULAND, werd echter nog onlangs door hem vervaardigd, en hangt in het uitmuntend Kabinet van *Anatomische preparaten*, door dien Hoogleeraar, behoorende bij 's Lands Univerfiteit te *Utrecht*; in welke stad ook de Heer WONDER zijne bestendige woonplaats houdt, en de Kunst, met den meesten ijver, blijft voortzetten, makende zich tevens verdienstelijk, door het aankweeken van Kunstenaars. Wij zagen van hem ook eenige fraaije gekleurde en ongekleurde Teekeningen.

Zijn Portret, naar de Teekening, door hem zelve vervaardigd, is geplaatst op Plaat C. No. 3.

JAN ANTHONIJ LANGENDIJK, zoon van den uitmuntenden Teekenaar DIRK LANGENDIJK (2), werd in het jaar 1780, te *Rotterdam* geboren, en door zijnen vader in de Teekenkunst onderwezen, teekende alzoo dan ook in deszelfs trant.

Als jongeling, deed JAN ANTHONIJ, met den Vice-Admiraal HARTSINCK, eene reis naar *St. Domingo*, ten tijde des opstands aldaar (3). Op die reis

(1) Zie op gemelde Lijst No. 301.

(2) — wegens hem, D. II. bl. 354 e. v.

(3) — de *Vaderlandsche Historie*, ten vervolge van WAGENAAR, D. XLV. bl. 30 e. v.

reis, heeft hij verscheidene Gezigten geschetst en geteekend, en heeft zich, teruggekomen zijnde, eenigen tijd te *Amsterdam* en te *Rotterdam* opgehouden. Vervolgens heeft hij, gedurende eenige jaren, te *Brusfel* gewoond, alsmede in 's *Gravenhage*, en is van daar te *Amsterdam* teruggekomen, alwaar hij, in de lente des jaars 1818, overleed.

Het jaar voor zijnen dood, vervaardigde hij eene groote Plaat, naar zijne eigene Teekening en Ordonnantie, voorstellende: den roemruchtigen Slag bij *Waterloo* in 1815, op het oogenblik, dat Z. K. H. de Prius van *Oranje*, gewond is; deze Prent heeft vele verdiensten, zij is met kleuren gedrukt, en aan gemelde Z. K. H. opgedragen. In het laatst van het jaar 1817, werd dezelve bij intekening uitgegeven (1).

Behalve een aantal Krijgstooneelen, die J. A. LANGENDIJK, in den trant zijns vaders, en niet zelden naar deszelfs schetsen, vervaardigde (2), heeft men van hem ook Teekeningen in kleuren
en

(1) Behalve deze, zagen wij ook van hem een onafgemaakte geëtfte Plaat, voorstellende: het opgaan van eenen Luchtbol, even buiten *Rotterdam*, den 29sten September 1804.

(2) Eenige onafgemaakte Teekeningen zijns vaders heeft hij voltooid, en ook van deszelfs studiën gebruik gemaakt; zoodat, bij eene oppervlakkige beschouwing, het werk des zoons wel eens voor dat van den vader wordt aangezien.

en Oost-Indische inkt, voorstellende: Kermiskramers of nering doende Straatloopers en dergelijke, hetzij enkele Beeldjes, of groepjes; sommige zijn gansch niet onaardig, doch het blijkt daaruit, dat de Teekenaar meer smaak vond in het koddige, dan in het bevallige en edele. Vele zijner Teekeningen komen in de Kunstverzamelingen der Liefhebbers voor.

JOSEPHUS PAELINCK, is te *Oostacker*, een dorp in *Vlaanderen*, nabij *Gend*, geboren, in de maand Maart des jaars 1781. Een aankomende knaap zijnde, werd zijne geschiktheid tot de Schilderkunst opgemerkt door eenige aanzienlijke Kunstminnaren, welke hem gelegenheid bezorgden, om te *Gend* in het teekenen onderwezen te worden, inzonderheid bij de Schilder-Akademie te dier stede; door vlijtige oefening, werd hij dan ook weldra een der voornaamste Leerlingen van den Heer VERHAEGEN, Profesfor bij de genoemde Akademie; leggende zich tevens met ijver toe op alles, wat den Historieschilder, het vak door hem gekozen, noodig is te weten.

Vervolgens vertrok hij naar *Parijs*, en werd aldaar, onder de Leerlingen van den beroemden DAVID opgenomen. Reeds had hij daar, door eenige Schilderijen, proeven zijner bekwaamheid gegeven, toen hij besloot, naar den Prijs te dingen, welke door de Gendfche Schilder-Akademie werd opgehangen, en hij behaalde denzelfden; het onderwerp was *Paris oordeel*. Nog schilderde hij, gedurende zijn verblijf in *Frankrijks* hoofdstad, eene Schilde-

de.

derij, voor de *St. Bayo's* Kerk te *Gend*, voorstellende; eene Heilige, welke van de regering dier stad, den verlofsbrief ontvangt, om in dezelve een klooster op te rigten.

Naar *Gend* teruggekeerd zijnde, verbleef de Heer PAELINCK daar slechts eenigen tijd, en nam, ter verdere uitbreiding zijner kundigheden, de reis aan naar *Italië*; de regering van *Gend*, was hem, in het ondernemen dezer reize, behulpzaam, door hem een jaargeld, voor den tijd van drie jaren, te bezorgen, en het was inzonderheid te *Rome*, dat hij zich, gedurende dien tijd, oefende; vervolgens bleef hij er nog twee jaren, en vervaardigde er eenige aanzienlijke Stukken, als: voor het Pauze-lijk Paleis op *Monte-Cavallo*, de verfraaijing van *Rome*, door Keizer AUGUSTUS.

In het jaar 1811, werden te *Gend* twee Schilderijen, door den Heer PAELINCK, die zich toen nog te *Rome* bevond, ten toon gesteld: verbeeldende de eene een' Landman, uit de omstreken van *Rome*, de andere, eene schets voor een Altaarstuk, CHRISTUS aan het Kruis voorstellende (1). Zij verwierven de algemeene goedkeuring, zoodat hij in *Gend* teruggekeerd zijnde, als een voornaam Historieschilder ontvangen werd.

Ook

(1) Naar deze schets werd het Altaarstuk geschilderd, dat in 1817, te *Gend* den gouden Eerepenning behaalde, en dat vervolgens in de Kerk van *Oostacker*, door den Schilder, geplaatst werd, als eene hulde aan zijne geboorteplaats.

Ook door Z. M. onzen Koning, werden zijne talenten, op eene vereerende wijze, erkend, daar Hoogstdezelve deszelfs Portret, ten voeten uit, door hem deed schilderen, en hierin naar wensch geslaagd zijnde, schilderde hij ook het Portret van de Koningin, van de Prinses MARIANNE, en meer andere aanzienlijke personen (1).

Bij de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten en Letteren te *Gend*, werd in 1817, de gouden Eerepenning geschonken, aan den Heer PAELINCK, wegens een Stuk, voorstellende: den gekruisten CHRISTUS (2).

In verscheidene Kerken, zoo te *Gend* als op andere Plaatsen, ziet men van het werk dezes Meesters; wij spraken reeds van het Stuk, in de Kerk van *St. Bayo*, in de gemelde stad; behalve dat, vindt men in die van *St. Michiel*, eene kapitale Schilderij, voorstellende: de vinding van het Heilige Kruis, en eene in die van het dorp *Everghem*, mede omstreeks *Gend* gelegen; dit Stuk, de Emmausgangers verbeeldende, hoorden wij inzonderheid roemen.

Thans (in 1819) heeft deze Meester zijn verblijf gevestigd te *Brusfel*. Hij is benoemd tot
Schil-

(1) Op de Tentoonstelling in 1818, te *Amsterdam* gehouden, zag men een fraai Portret, door den Heer PAELINCK, zie op de Lijst No. 204.

(2) Van de schets, waarna dit Stuk geschilderd werd, voor de Kerk van des Schilders geboorteplaats, hebben wij hiervoor gesproken.

Schilder van H.M. de Koningin, en is Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut.

ANTHONIJ OBERMAN, werd den 25sten Julij des jaars 1781, te *Amsterdam* geboren, en tot de Schilderkunst opgeleid. Hij schildert Landschappen met allerlei foort van Vee, Paarden en Beelden. Zijne Kunstverdiensfe bleek uit verscheidene Stukken, op de Amsterdamsche Tentoonstellingen geleverd; inzonderheid uit die, welke hij in 1816 en 1818 daarop leverde: een Stal met Paarden, door dezen Meester, werd op die van 1816, met genoegen gezien, gelijk mede eene rustplaats van Paarden bij eenen Vrachtwagen, en een Pleisterplaats van een' Postwagen bij eene Herberg, op die van 1818.

Door den Heer OBERMAN werden ook Portretten en Teekeningen, zoowel Binnenhuizen als Landschappen voorstellende, vervaardigd.

Van zijn werk vindt men in onderscheidene Kunstkabinetten en bij vele liefhebbers, als: bij den Heer BRENTANO, de Maatschappij *Felix Meritis*, den Heer REIJDON te *Amsterdam*, en andere.

Deze Meester, in gemelde stad zijne bestendige woonplaats houdende, heeft ook een Prentwerkje geëst, onderscheidene Beestjes voorstellende; het werd ons opgegeven, thans uit twintig Stuks te bestaan. Zijn Portret wordt in het meer genoemde Werk van den Heer MARCUS gevonden.

GEORGIUS JACOBUS JOHANNES VAN OS, werd den 20sten November des jaars 1782, in 's *Gravenhage* geboren. Zijn vader, de geachte

Bloemschilder JAN VAN OS, van wien wij reeds een bericht gaven (1), was de leermeester van dezen zijnen zoon zoowel, als van dien, welken wij hiervoor als een' voornaam Landschapschilder deden kennen (2). GEORGIUS JACOBUS JOHANNES zich bijzonder tot het vak zijns vaders bepalende, maakte daarin aanmerkelijke vorderingen, zoodat zijne Teekeningen van Bloemen en Vruchten, door de keurigste Kunstminnaars gezocht werden; gedurende eenigen tijd, legde hij zich dan ook meer op het teekenen, dan op het schilderen met olie-
 verw toe; hij teekende mede Bloemen en Planten voor het geacht kruidkundig Werk: de *Flora Batava*, door den Heer J. KOPS (3), en hield toen zijn verblijf in 's Hage. Niet weinig verstrekte het hem ter aanmoediging, toen hij, in het jaar 1809, den Eereprijs, op eene Teekening, behaalde, bij de Maatschappij *Felix Meritis* te *Amsterdam*. Hij zette zich daar vervolgens met der woon neder, beijverde zich nu ook in het schilderen met olie-
 verw, en ook deze zijne poging werd door eenen gewenschten uitslag bekroond. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1810, leverde hij een Bloem- en Fruitstuk, met olie-
 verw geschilderd, mitsgaders eene Vaas met Bloemen, geteekend met sapverwen (4); deze Stukken werden

(1) Zie van deze Geschiedenis D. II. bl. 334 e. v.

(2) ————— dit Deel, bl. 202 e. v.

(3) Kops, *Flora Batava*, D. II. Voorberigt.

(4) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 8 No. 61 en 65, en bl. 13 No. 118;

den algemeen met veel genoegten beschouwd. In 1811 zag men bij hem een paar Schilderijen, welke hem, als een waardig nastrever van onzer grooten JAN VAN HUISUM, deden beschouwen. In 1812 deed hij eene reis naar *Parijs*, alwaar zijn werk insgelijks zeer geacht was; men bediende zich mede van zijn Kunstpenfeel, ter vervaardiging van kostbare Stukken in de beroemde Porseleinfabriek van *Sèvres*. Op de Tentoonstelling, hetzelfde jaar in *Frankrijk's* hoofdstad gehouden, behaalde onze VAN OS den gouden Eereprijs. Hij bepaalde zich niet alleen tot Bloemen en Vruchten: blijkens een Stuk met dood Gevogeltje, dat men van hem, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1813, zag (1). Twee kapitale Schilderijen, een Bloem- en een Fraitstuk, door hem vervolgens geschilderd, werden door den Heer W. JURJANS EZ: te *Amsterdam*, voor een' zeer aanzienlijken prijs gekocht (2).

In het Vaderland teruggekeerd zijnde, leverde hij, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816, een Bloemstuk (3), dat de algemeene bewondering wegdroeg, en alzoo ook in de toen uitgegeven Beschouwing dier Tentoonstelling, zeer gunstig werd be-

oor-

(1) Zie de Lijst, bl. 12 No. 101.

(2) Onze beroemde Dichter C. LOOTS werd door deze Stukken opgewekt, tot het vervaardigen van een vers; een dier stukken droeg den uitgelofden Eereprijs in *Frankrijk* weg. Zie LOOTS Gedichten, D. II. bl. 201 e. v.

(3) Zie de Lijst, bl. 11 No. 127.

oordeeld (1). Door de toenemende aanmoediging, welke ook de Schilderkunst toen in ons Vaderland ondervond, meende men zich te mogen vleijen, van den Heer G. J. J. VAN OS, in ons midden te zullen behouden; doch in April des jaars 1817, vertrok hij andermaal naar *Frankrijk*, en houdt thans (1819) nog zijn verblijf te *Sèvres*, bij *Parijs*. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, leverde hij wel een paar Stukken met dood Wild, doch, hoe fraai deze ook waren, had men liever kapitale Bloem- en Fruistukken van hem gezien. Voorts vindt men van de geachtste Werken dezès beroemden Meesters, zoo Teekeningen als Schilderijen, in de Kunstverzamelingen van de Heeren CRANENBURG, DE BOER, HEINTZEN te *Amsterdam*, MEJUSVROUW HOOFMAN te *Haarlem*, en meer andere.

HENRIETTA GEERTRUIDA KNIP, werd den 19den Julij des jaars 1783, te *Tilburg* geboren; haar vader, een Bloemschilder zijnde (2), legde zij zich insgelijks toe op dat vak, en kreeg, door het verblijf van hare broeders te *Parijs* (3),

(1) Zie de *Vaderlandsche Letteroefeningen* van dientijd.

(2) Hier voor, onder het berigt van zijnen oudsten zoon JOSEPHUS AUGUSTINUS, hebben wij reeds melding van hem gemaakt, zie bl. 216 van dit Deel.

(3) Behalve de opgemelde, heeft Mejusvrouw KNIP nog twee broeders, die, hoewel op eene min verdienstelijke wijze, dan deze, echter ook de Schilderkunst beoefenen, zij teekenen meestal Landschappen met dek-

uitmuntende gelegenheid, om zich daarin te bekwaamen; immers, de Heer G. VAN SPAANDONCK, die zich zoo bijzonder hupsch en vriendelijk jegens hare broeders gedroeg, was ook haar dorpsgenoot, en tevens een beroemd Bloemschilder, gelijk wij hem hier voor reeds deden kennen (1); deze nam Mejufvrouw KNIP gaarne onder zijne Leerlingen aan, en zij maakte van die gelegenheid ijverig gebruik. Na verloop van eenige jaren, in haar Vaderland teruggekeerd zijnde, besteedde zij de door haar verkregene talenten, met veel vrucht. Zich te *Amsterdam* nedergezet hebbende, houdt zij, gedurende het schoone jaargetijde, haar verblijf nabij *Haarlem*, door de uitgebreide bloemen plantenteelt, zoo gunstig voor hare studie. Met les geven, heeft zij, bij aanhoudendheid, veel te doen, en gestadig voorbeelden naar de Natuur teekeneude, ontbreekt haar veelal de tijd, om meer zamengestelde of kapitale Ordonnantiën te vervaardigen; dergelijke, werden echter op onze openbare Tentoonstellingen met veel genoegen beschouwd, als: op die te *Amsterdam* gehouden, in de jaren 1810, 1814 en 1818 (2). Men vindt ook verwen. Wij zagen, onder andere, van dit hun werk in de Prentenwinkels.

(1) Zie van dit Deel bl. 40 e. v.

(2) Zie op de Lijst der Tentoonstelling van 1810, bl. 13 No. 119, die Teekening stelde eene Mand met Bloemen voor. Op die van 1814, leverde zij twee geteekende Bloemstukken, en op die van 1818, een Bloemstuk.

ook van haren Kunstarbeid, zoowel in buiten- als binnenlandsche Kunstverzamelingen en bij onderscheidene liefhebbers, als: bij Mevrouw VAN NELLENSTEIN te *Amsterdam*, Mejufvrouw HOOFFMAN te *Haarlem*, de Heeren WILLINK en MOLKENBOER te *Amsterdam*, mitsgaders verscheidene andere. Tot nu toe, heeft zij weinig met olieverw geschildert; doch is voornemens, om zich daarop meer toe te leggen, indien de tijd haar zulks eenigzins toelaat, en wij mogen ons vleijen, dat zij daarin zoo wel; als in keurig Teekenwerk zal slagen.

CAREL JACOB BAAR VAN SLANGENBURGH, den 2den October des jaars 1783, te *Leeuwarden* geboren, werd door zijne stadgenooten H. W. BEEKKERK (1) en J. H. NICOLAIJ (2), en vervolgens door den Heer W. B. VANDER KOOI, dien wij hier voor, als een? Meester van uitstekende verdiensten, deden kennen (3), in de Schilderkunst onderwezen; met den laatstgenoemden deed hij eene reis naar *Dusseldorp*, alwaar hij zich in de beroemde Kunstgalerij oefende, doch teruggekeerd zijnde, werd hij, pas ten en twintig jaren oud, als Teekenmeester beroepen, bij de Harderwijksche Hoogeschool, en vervolgens tot Lector in die Kunst, bij dezelve benoemd. Dezen post bleef

(1) Zie wegens hem, D. II. bl. 420 e. v.

(2) Reeds vroeger in dit Deel, gaven wij een berigt wegens den Heer J. H. NICOLAIJ. Zie bl. 123 e. v.

(3) Zie van dit Deel, bl. 137 e. v.

bleef hij waarnemen tot het jaar 1812, wanneer de Harderwijksche Akademie, door een befluit van BUONAPARTE vernietigd werd.

Intusfchen was de Heer VAN SLANGENBURGH gehuwd met Mejufvrouw BROUWER, dochter van den Heer H. BROUWER, Old-Schepen te *Leeuwarden*; na de vernietiging der Harderwijksche Akademie, keerde hij dan met gemelde zijne echtgenooten naar beider geboorteplaats terug. Nu had hij meer tijd, om de Schilderkunst te beoefenen, hij maakte zich dien ten nutte, door het vervaardigen van Portretten en Stukken met Beelden, gevende tevens ook les in de Teekenkunst. Na aldus eenige jaren te *Leeuwarden* doorgebracht te hebben, zette hij zich te *Haarlem* neder, alwaar hij, op dezelfde wijze, de Kunst beoefent, en thaus (in 1819) nog woonachtig is.

Op eenige der Tentoonstellingen te *Amsterdam*, in den *Haag* en te *Antwerpen* gehouden, werden door hem Schilderijen geleverd, als: eene Grootmoeder haren Kleinzoon voorlezende, op de *Amsterdamsche* in het jaar 1813, mitsgaders eene Oude vrouw, rapen schillende, en een Oud man, eenen haan plukkende, op die van 1816 (1), welke met genoegens beschouwd en gunstig beoordeeld werden.

Wij zagen mede van dezen Meester fraaije Tee-
ke-

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling van 1813, bl. 15 No. 129, en op die van 1816, bl. 14 No. 154 en 155.

keningen met zwart krijt, doorgaans kloeke Hoofden of Beelden voorstellende, somnige derzelve waren naar Schilderijen van voorname oude Meesters gevolgd.

G. HULSEBOOM, in het begin des jaars 1784 te *Amsterdam* geboren, legde zich op het Landschapchilderen toe, en werd vervolgens Teekenaar bij het Opvoedings-Instituut van den Heer VAN NIEL te *Vaafen*, een dorp in de nabijheid van het Vorstelijk Lusthuis *het Loo*, op de *Veluwe* gelegen. In deze aangename landstreek, vond hij zeer goede gelegenheid, ter uitbreiding van zijn Kunsttalent, door het teekenen en schilderen van Landschappen naar de natuur, en leverde, ten gevolge daarvan, twee Schilderijen, Geldersche Landschappen voorstellende, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, mitsgaders een stil leven met dood Wild (1), welke met genoegenschouwd werden.

Ook zagen wij van den Heer HULSEBOOM fraaije Teekeningen en Studiën, in den trant onzer voorname oude Meesters; eene plaats in aanzienlijke Kunstverzamelingen, werden dezelve dan ook niet onwaardig gekeurd.

JOHAN JOSEPH SCHMITZ, den 19den April 1784 te *Hanover* geboren, leerde in zijn Vaderland de beginfelen der Schilderkunst, vervolgens kwam hij, ter verdere beoefening derzelve, te

Am-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 10 No. 122, 123 en 124.

Amsterdam, alwaar hij door den Heer B. WOLFF, wiens verdiensten wij hier voor deden kennen (1), onderwezen werd. Aanvankelijk had hij zich bijzonder op het teekenen van Beelden en Historische ordonnantiën toegelegd; doch vervolgens teekende hij ook Landschappen, en daar ons Gouvernement, ten dienste der Wetenschappen zoowel als der Kunsten, eenige Schilders en Teekenaars uitnoodigde, om zich, bij de in bezit neming van het eiland *Java* door hetzelfde, daar heen te begeven, vertrok de Heer SCHMITZ, in de maand December des jaars 1816, derwaarts, met het Schip *Hoop en Fortuin*.

JAN DE GREEF, is geboren te *Dordrecht*, den 2den Julij des jaars 1784. Daar zijn oom de Bouwmeester en Timmerman JACOBUS VAN DALEN, veel Kunstliefde en eene fraaije Kunstverzameling bezit, werd zijn lust voor de Kunst al vroeg aangevuurd. Bij den Kunstschilder M. SCHOUMAN (2) de beginfelen der Teekenkunst geleerd hebbende, oefende hij zich verder, met goed gevolg, in het Genootschap *Pictura* te *Dordrecht*, zoo in het teekenen naar het model, als in de Bouwkunst, waarin zijn oom bovengemeld, destijds onderwijzer was. In beide aanmerkelijke vorderingen gemaakt hebbende, stond men in beraad, of men hem voor de Schilder- of Bouwkunst bestemmen zoude; doch zijne neiging voor de laatstgenoemde had de overhand.

(1) Zie van dit Deel, bl. 92 e. v.

(2) Van wien wij op bl. 151 e. v., in dit Deel een berigt gaven.

hand , terwijl Koning LODEWIJK NAPOLEON voornam, eenige der meestbelovende jongelingen naar *Parijs* en *Rome* te zenden , om als Kweekelingen , in de Schilder- of Bouwkunst onderwezen te worden , en hunne studiën daar te voltooijen ; JAN DE GREEF was een dergenen , die gekozen werden , en bragt alzoo bij de zeven jaren door , met zich op de Bouwkunst en aanverwante Kunsten en Wetenschappen , op het ijverigst toe te leggen , met dat goed gevolg , dat hij al spoedig na zijne terugkomst uit *Italië* , tot Opzigter , der gebouwen van het Zeewezen te *Rotterdam* , werd aangesteld. Vervolgens werd hij bij den Waterstaat geplaatst , en kreeg , na de jongste gelukkige staatsomwenteling , last , om een ontwerp , ter verbetering en verfraaijing van het Vorstelijk Lustslot *Soestdijk* , te vervaardigen , welk ontwerp veel goedkeuring verwierf. Ook werd hem de voltooiing van den aanbouw van het Koninklijk Paleis , of het zogenaaude oude Hof in den *Haag* opgedragen ; daarna is hij geplaatst als Profesfor in de Handteeken- en Bouwkunde , bij de Koninklijke Artillerie- en Genieschool te *Delft* ; doch , na dien post , bij zoovele andere werkzaamheden getrouwelijk waargenomen te hebben , is hij thans weder belast , met de voltooiing van het Koninklijk Paleis in den *Haag* , als ook met de voortzetting van den bouw van het Paleis van Zijne Koninklijke Hoogheid , den Heere Erfprins in 's *Gravenhage* , weshalve hij thans (in 1819) weder zijn verblijf in den *Haag* gevestigd heeft.

HEN.

HENRIKUS FRANCISCUS WIERTZ is geboren te *Amsterdam*, den 7den October 1784. Elf jaren oud zijnde, werd hij besteld bij den Kunstschilder JACOBUS LAUWERS (1) en deszelfs behuwdbroeder JOHANNES DE FREIJ (2); om in de Teekenkunst onderwezen te worden: doch J. LAUWERS, den 20sten December 1800, overlijdende, bleef hij nog eenigen tijd bij DE FREIJ, en begaf zich vervolgens onder het bestuur van den Kunstschilder PIETER BARBIERS PIETERSZ., (3) wien hij zich zeer verplicht acht, zoo wegens zijn onderwijs in het algemeen, als duidelijke onderrigting in de Doorzigtkunde in het bijzonder. Intusfchen oefende hij zich ook op de Stads-Teekenakademie naar het levend menschenbeeld, met dat gevolg, dat hem in het jaar 1809, de gouden Eerepenning en het Getuigfschrift van verdienften werd toegewezen: ook in het jaar 1810 behaalde hij den gouden Eerepenning en het Getuigfschrift bij de Maatschappij, ten zinspreuk voerende: *Kunst zij ons doel*; en in 1811 den zilveren en een Getuigfschrift van de Maatschappij *Felix Meritis*; alle voor het teekenen naar het naakt Model. In het jaar 1811, begaf hij zich met er woon naar

(1) Zie wegens J. LAUWERS, D. II. bl. 405. e. v.

(2) Daar dezen zijne geboorte tijd ons niet bekend is, en wij hem alzoo naar tijd-orde niet kunnen plaatsen, zullen wij in het tweede gedeelte dezer afdeeling van hem spreken.

(3) Zie wegens hem bl. 49 e. v. van dit Deel.

naar *Nijmegen*, teekent en schildert daar moderne Voorstellingen en Landschappen, gelijk hij ook Teekeningen vervaardigt van Hoorns en Schulpen, die naar de natuur op het uitvoerigst afgebeeld zijn, en in de Kunstverzameling van den Heere VAN DEN BRINK te *Amsterdam*, bewaard worden. Sedert is zijn smaak ook gevallen op de beoefening van Historische Onderwerpen met olieverw.

In de Kunstverzamelingen van de Heeren VAN LANKEREN, JOLLES en anderen; zoo te *Amsterdam* als elders treft men van zijne Werken aan; terwijl ook op de Tentoonstellingen te *Amsterdam* van zijne Kunstvoortbrengfels met genoeg beschouwd zijn geworden (1).

HENDRINA SOLLEWIJN, te *Haarlem* in het jaar 1784 geboren en aldaar woonachtig, is eene verdienstelijke Schilderesse van Bloemen en Vruchten. De Heer HENDRIKS (2) was haar Leermeester, en dagelijks heeft zij de beste gelegenheid, om zich in de omstreken harer geboortestad naar de natuur te oefenen, door het teekenen van Bloemen en Planten.

Op de Haagse Tentoonstelling in het jaar 1817, leverde zij eene Schilderij, alsmede eenige Teekeningen Bloemen en Vruchten voorstellende (3).

Wij

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling ter genoemde plaats in 1816, bl. 17. No. 195, en op die in 1818 aldaar gehouden, bl. 21 No. 295.

(2) Zie het bericht wegens den Heer HENDRIKS, in dit Deel, bl. 21 e v.

(3) Zie de Lijst der Tentoonstelling, No. 120 en 121.

Wij zagèn ook naauwkeurig geteekende Voorwerpen, betrekkelijk de Natuurlijke Historie, door haar vervaardigd.

JOHANNES CAROLUS CARPENTERO werd den 22sten December des jaars 1784 te *Antwerpen* geboren. Hij is een leerling van de Heeren VAN DEN BOSCH en M. J. VAN BREE (1). Doch, hoezeer laatstgenoemde zijn Meester hoofdzakelijk het Historisch vak beoefent, schildert de Heer CARPENTERO ook Landschappen, blijkens onder andere; dat, hetwelk zich op de Antwerpsche Tentoonstelling in het jaar 1819 bevond, en aldus beschreven wordt: „ Twee Koeijen worden door „ eenen jongen Veehoeder gehoed; op den twee „ den grond ziet men eenige Schapen met hun „ nen Herder, in een berg- en boschaartig Land „ schap (2).” Van het Werk dezès Meesters vindt men ook in de Kabinetten der Liefhebbers, te *Antwerpen*, waar de Heer CARPENTERO woonachtig is, en elders.

PAULUS JOSEPH GABRIEL werd in Julij des jaars 1785 in het Kunstweekend *Amsterdam* geboren.

In zijne jongelings jaren was de beoefening der Toonkunst zijne geliefkoosde bezigheid; doch tevens

(1) Zie wegens dezen Meester hier voor bl. 169 e. v.

(2) Zie de Lijst, bl. 32. No. 19. Op dit Stuk behaalde deze Meester destijds het *Accessit*, wegens het beste Landschap. Zie achter gemelde Lijst, bl. 54.

vens werd hij door zijnen vader, die Beeldhouwer te *Amsterdam* was, in de Teekenkunst onderwezen. Zoover gevorderd zijnde, dat hij wel gelijkende Miniatuur-Portretten kon vervaardigen, en toen den ouderdom van twintig jaren bereikt hebbende, vertrok hij naar *Parijs*, inzonderheid met oogmerk, om zich daar verder in de Teekenkunst te bekwamen.

Na verloop van twee jaren kwam hij in zijne geboorteplaats terug, en waagde het, om, terwijl zijn vader ziek was, eenig Beeldhouwwerk, dat deze onderhanden had, te voltoojen, hierin slaagde hij zoowel, dat zijne *genie* voor de Beeldhouwkunst ontwikkeld werd en hij het ontwerp vormde, om zich op dat edele vak der Kunst, hetwelk inzonderheid in onze Noordelijke Provinciën zoo weinig beoefend wordt, met alle zijne krachten toe te leggen; ten gevolge daarvan behaalde hij dan ook weldra bij de Amsterdamsche Maatschappij *Felix Meritis*, den prijs op een boetseersel, naar den *Gladiator van BORGHESE*.

LODEWIJK NAPOLEON, Koning van *Holland*, den Heer GABRIËL gelegenheid willende geven, om zijne Kunsttalenten meer en meer uit te breiden, benoemde hem in het jaar 1809 tot Hollandsch Kweekeling te *Parijs*; hij vertrok derwaarts en maakte zich daar inzonderheid de lesfen van den beroemden Beeldhouwer PIERRE CARTELLIER (1) ten

(1) Deze Meester is Kweekeling van den Heer BRIDAN, den vader; wij herinneren ons, gedurende ons verblijf

ten nutte, trad in het strijdperk der Kunstenaren door het Fransche Instituut geopend, en behaalde de Eeremunt op een geboetseerd Akademiebeeld *Hercules* voorstellende, daar hij met den Cretenzer Stier worstelt.

Twee jaren in het beoefenen der Beeldhouwkunst te *Parijs* doorgebracht hebbende (1), werd hij als Hollandsch Kweekeling naar *Rome* bevorderd, en het was op den klasfiekken bodem van *Italië*, dat zijne kennis verder verrijkt en zijn smaak voor het verhevene en schoone gevormd werd. Vele studiën werden door hem te *Rome* onder andere vervaardigd, terwijl de vriendschap en de belangrijke raad van den alom beroemden CANOVA, hem zeer te stade kwamen.

De hoogst merkwaardige omstreken van *Napels* en andere dergelijke gedeelten van *Italië*, werden mede door hem niet onbezocht gelaten. Zoo verstreken twee jaren en een half, na verloop van wel-

blijf te *Parijs* aanzienlijke Werken van den Heer CARTELLIER gezien te hebben, welke algemeen geroemd werden, onder andere het Beeld van ARISTIDES, bijgenaamd de rechtvaardige. Verscheidene Beelden zijn door hem voor het Gouvernement vervaardigd, en strekken ter opluistering van openbare gebouwen en op de lijsten van onderscheidene Tentoonstellingen, te *Parijs* gehouden, zal men het Werk dezes Meesters vinden.

(1) Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1810, zag men met genoegen van dezen Kweekeling te *Parijs*, een geboetseerd Borstbeeld van ULYSSES.

welken tijd, hij de terugreize aannam, zijnen weg over *Pa:ijs* nemende; inzonderheid om zijnen geachten Meester CARTELLIER te bezoeken, verbleef hij in *Frankrijks* hoofdstad nog eenige weken, en keerde in de zomer des jaars 1813, naar zijne geboortestad terug. Zijne talenten aldaar reeds bekend zijnde werd hij er als met open armen ontvangen; en weldra in plaats van den overleden Stadsbeeldhouwer C. WELMEER (1) benoemd. In het algemeen gevoelen, vond men zich bevestigd door het fraaije en bevallige Beeld op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1814, het stelde eenen Jongeling voor, een' splinter uit den voet trekkende (2), en vervolgens op de Tentoonstelling ter gemelde plaats in 1816, onder andere het zeer gelijkend Borstbeeld van den, mede als beschermer der schoone Kunsten, beroemden Ridder VAN KINSBERGEN, en dat van den Ridder APOSTOOL, Opzichter van het Koninklijk *Musëum* te *Amsterdam*, welk Borstbeeld niet minder fraai en gelijkend werd bevonden (3).

Door het Gouvernement werden hem eenige Borstbeelden van voorname Nederlandsche mannen besteld: van dezelve vond men er geplaatst op de
Am-

(1) Zie wegens wijlen den Heer WELMEER, D. II. bl. 325.

(2) Op de Lijst dier Tentoonstelling wordt dit Stuk gevonden onder No. 42, benevens een Borstbeeld door denzelfden Meester.

(3) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 7. No. 77.

Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818 (1). Met een verheven vaderlandsch gevoel erkende men daar onder de Beeldtenissen van HUGO DE GROOT, PIETER CORNELISZON HOOFT en CHRISTIAAN HUYGENS en ook in het Beeld onzes geliefden Konings, vondt men de sprekende gelaatsrekken van dien Vorst.

In het begin des jaars 1820, zagen wij in de werkplaats des Heeren GABRIËL te *Amsterdam*, de bijna voltooide Graftombe voor wijlen onzen beroemden Ridder MEERMAN: een half liggend, gesluijerd Vrouwenbeeld van wit Marmer, de Godsdienst voorstellende, rust op het Medaillon, waarop het Portret van den vereerden overledenen, in half verheven Beeldwerk te zien is, met de rechterhand, waarin zij eene Sterren-Kroon houdt; den linkerarm houdt zij opgeheven, als naar den Hemel wijzende; dit Beeld moet op den Grafkoffer geplaatst worden.

Te dier tijd zagen wij ook bij dezen Kunstenaar het model voor het Praalgraf des Ridders VAN KINSBERGEN, dat in de Nieuwe Kerk te *Amsterdam* moet geplaatst worden, benevens een ander eenvoudig Grafteeken met het Portret des Ridders, geschikt voor de Kerk te *Appeldoorn*, in welk dorp die eerwaardige grijsaard des zomers zijn verblijf hield.

Sedert eenige jaren is de Heer P. J. GABRIËL, Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, en onlangs (1820) werd hij tot Onderwijzend Directeur

(1) Zie op de Lijst, No. 77.

teur of Profesfor bij de Koninklijke Akademie der fchoone Kunften te *Amsterdam*, benoemd.

Het Portret van dezen Meester, vindt men op Plaat C, N°. 4.

FRANS JAN VAN HEECKEREN *tot Brandtzenburg*, werd den 5den December des jaars 1785 te *'s Gravenhage* geboren, afftammende van een oud Adelijk geflacht.

Hij is niet alleen een ijverig Liefhebber der Schilderkunst, maar beoefent dezelve op eene ongemeen verdienstelijke wijze, blijkens de Schilderijen door hem op onderscheidene Tentoonftellingen geleverd: zoo als op die te *Amsterdam* in de jaren 1813, 1814, 1816 en 1818 gehouden (1). Eenvoudige onderwerpen, waarin de uitwerking van het licht en fchaduw bijzonder spreekt, worden doorgaans door hem gekozen; als: een Binnenhuis met eenen Trap, een gezigt uit een Voorhuis op eene Binnenplaats of dergelijke met een enkel Beeldje gestoffeerd, en getrouw naar de natuur gevolgd.

Het Werk dezès Edelmans werd algemeen met veel genoegèn gezien, en in de uitgegevene befchouwingen zeer gunftig beoordeeld. In die van 1816, in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* van dien tijd geplaatst, wordt onder andere betrekkelijk het Werk van dezen Liefhebber gezegd: „Mog-
„ ten

(1) Zie de Lijsten, op die van 1813 waren er twee: No. 52 en 53, of die van 1814, insgelijks twee: No. 50 en 51, op die van 1816 een, No. 53 en op die van 1812 twee: namelijk No. 101 en 102.

„ ten namen , als deze , der hoogere klasfe tot
 „ voorbeelden ftrekken ; en haar leeren , dat we-
 „ zenlijke Kunstverdienften boven alle titels , wa-
 „ pens en kostbare parkementen-brieven verheven
 „ zijn , en dat de eerfte aan de laafte den eigen-
 „ lijken roem en waarde bijzetten.”

De Heer VAN HEECKEREN , eenen aanzienlijken
 post bij 's Rijksmunt te *Utrecht* bekleedende , is
 in die ftad woonachtig.

J. J. M. WATRIN , Miniatuurschilder en Da-
 meskapper , geboren in het jaar 1785 te *Amster-*
dam , beoefent aldaar die twee talenten , welke
 zich zoowel laten vereenigen.

Wij zagen zeer goed gelijkende Portretten door
 dezen Meester. Op de Tentoonftelling te *Am-*
sterdam in 1816 , leverde hij een Mans-Portret en
 op die ter zelfder plaatfe , in 1818 gehouden , be-
 vond zich een viertal Miniatuur-Portretten , door
 hem vervaardigd.

PHILIPPUS JACOBUS VAN BREE , broeder
 des Profesfors , van wien wij hiervoor gefproken
 hebben (1) , werd den 13den Januarij des jaars
 1786 te *Antwerpen* geboren. Hij legde in deze
 zijne geboorteplaats , de gronden der Schilder-
 kunst , en beoefende dezelve aldaar , gedurende
 eenige jaren , onder het geleide van bovengemelden
 zijnen broeder : Historifche Onderwerpen en Beel-
 den voor zijn penfeel verkiezende.

Ten einde zich in dat vak meerder te bekwa-
 men

(1) Zie van dit Deel bl. 169 , e. v.

men, ondernam deze Meester de reis naar *Italië*, in gezelschap van zijnen vriend en leerling zijns broeders RIEQUIER (1). Zij begaven zich eerst naar *Parijs*, hielden er eenigen tijd verblijf, en vertrokken voorts naar *Rome*, alwaar zij zich, volgens de bij ons ingeleverde berigten, in het jaar 1818 nog bevonden.

P. J. VAN BREE heeft zich reeds zeer gunstig doen kennen door eenige Historiestukken zoo te *Parijs*, als in zijn vaderland; mogt hij zich wel dra weder in hetzelfde vestigen.

WOUTHERUS MOL werd den 21sten Maart des jaars 1786 te *Haarlem* geboren, en de Schilderkunst tot zijn beroep verkiezende, door H. VAN BRUSSEL (2) onderwezen, hij oefende zich voorts bij het Teekengenootschap ter dier stede gevestigd. Veel van het, toen met regt beroemde Kunst-*Musëum* te *Parijs*, waar zich zoovele groote Meesters bevonden, gehoord hebbende, becroop hem de lust, om zich derwaarts te begeven; zijne ouders, na hierover gedacht en den raad van deskundigen ingenomen te hebben, stemden in des jongelings wensch, en in het jaar 1806 begaf hij zich op reis naar *Frankrijks* hoofdstad, voorzien van aanbevelings brieven aan onzen hoogstverdienstelijksten en achttingwaardigen landgenoot

(1) Deze werd mede te *Antwerpen* geboren den 16den Augustus 1792, en begaf zich op reis, toen hij achttien of negentien jaren oud was.

(2) Zie wegens W. VAN BRUSSEL, Dl. II. bl. 454. e, v.

noot den Heer G. VAN SPAENDONCK, wiens verdiensten wij reeds in het begin van dit Deel deden kennen; doch, daar de jonge MOL het Historisch vak verkoos, werd hij onder de leerlingen van den beroemden Franschen Schilder DAVID opgenomen. Voorts verkreeg men voor hem eene plaats onder de Hollandsche Kweekelingen in de Kunsten, die volgens besluit van Koning LODEWIJK NAPOLEON van 's lands wege te *Parijs* en te *Rome* onderhouden werden (1). Deze Kweekelingen gehouden zijnde, om van tijd tot tijd proeven hunner vorderingen in te zenden, zag men op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1810, eene Schilderij van den Kweekeling MOL: zijnde eene Heilige-Familie naar RAPHAËL (2); en duidelijk bespeurde men zijne aanmerkelijke vorderingen uit de Schilderij, voorstellende het manmoedig sterven van den Thebaanschen Veldheer EPAMINONDAS, op de Tentoonstelling ter genoemde plaatse in 1813 (3).

Na de herstelling van ons vaderland keerde de
Heer

(1) Zie *Jaarboeken der Wetenschappen en Kunsten in het Koninkrijk Holland*, II D. II St. bl. 201 en 202.

(2) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. II. No. 103, verkeerdelijk wordt MOL daarbij Hollandsch Kweekeling te *Rome* genoemd, dewijl hij te *Parijs* was, en daar ook gebleven is.

(3) Dit Stuk te laat van *Parijs* ingekomen zijnde, is hetzelfde op de Lijst niet kunnen gedrukt worden.

Heer MOL naar zijne geboorteplaats terug (1). Welke kundigheden als Historieschilder deze jonge Meester nu buiten 's lands ook verkregen had, vooral met betrekking tot de Teekeningen en Ordonantiën, legde hij zich, in het vaderland teruggekeerd, bijzonder toe op het bestuderen van onze beroemde Schilders, ten opzichte van hun voortreffelijk *koloriet*, waartoe zich ook goede gelegenheid op het Amsterdamsche *Muséum* aanbood, en nu ook willende toonen, wat hij als Nederlander vermogt, koos hij een treffend onderwerp uit de Vaderlandsche Geschiedenis, schetste het, toonde het aan eenige Kunstvrienden, werd tot de uitvoering ten sterkste aangespoord, en leverde alzoo op de Tentoonstelling in het jaar 1818 te *Amsterdam* gehouden, een Stuk, dat niet alleen wegens het belangrijk onderwerp, maar ook door de uitvoering aller oogen tot zich trok: het was een hoogst aandoenlijk Treurtooneel: de Vader des Vaderlands Prins WILLEM de I, pas door eene verraderlijke hand doorschoten, ligt op het doodbed uitgestrekt, omringd van zijn diep verslagen gezin, en eenige voorname Staatspersonen. Voor deze Schilderij, die algemeen onder de voortreffelijkste dier zoo luisterrijke Tentoonstelling geteld werd (2)

bood

(1) Hij houdt aldaar sedert dien tijd zijne bestendige woonplaats.

(2) Zie ook de openbare beoordeeling bij wijze van gesprek in de *Vaderlandsche Letteroefeningen*, van dien tijd geplaatst.

bood men den Kunstenaar, gedurende dezelve, reeds meer dan duizend guldens; naderhand heeft hij dezelve voor eene althans niet minder aanzienlijke som verkocht, volgens het algemeen gerucht, aan H. K. H. Mevrouw de Prinsesse Douarière van *Oranje-Nassau*, ten geschenke op den verjaardag van hare schoondochter onze Koningin. Dit Stuk den Heer MOL veel roem verworven hebbende, werd hij tot *Honorair Lid* van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten te *Brusfel*, benoemd. Nog bevonden zich eenige zeer wel gelijkende Portretten door hem op die Tentoonstelling, onder andere dat van zijnen vriend onzen uitmuntenden Beeldhouwer GABRIËL (1).

Het Portret van den Heer MOL zelve, naar zijne eigene Teekening gegraveerd, voegen wij hierbij op Plaat D, No. 1.

PIETER MARTINUS GREGOOR, geboren te *Dordrecht* den 13den April 1786, werd van zijne vroegste jeugd, door zijne ouderen voor de Kunst bestemd, leerde de eerste beginselen bij den Kunstschilder M. SCHOUMAN, en begaf zich vervolgens naar *Antwerpen*, alwaar hij onderwijs op de Schilder-Akademie en bij den Kunstschilder CARPENTERO genoot, zich tevens de beschouwing der Werken van den beroemden Landschap- en Die-

(1) Zie de L'ist dier Tentoonstelling, bl. 14. No. 181 en 182, mitsgaders No. 316, 317 en 318 en het Bijvoegfel.

Dieren schilder OMMEGANCK (1), ten nutte makende. Na zich hier eenen geruimen tijd geoefend te hebben, vertrok hij naar *Amsterdam*, daar hij door den Schilder J. VAN DIJL (2) begunstigd werd. Dan de vrees van voor den krijgsdienst opgeschreven te zullen worden, noodzaakte hem naar zijne geboortestad terug te keeren. Hier huwde hij, en vestigde zich in eenen Schilderswinkel, tuschen beide Kabinetstukjes vervaardigende, waarvan er op onze Tentoonstellingen met genoeg beschouwd werden: gelijk men ook de Proeven zijner vorderingen aantreft, in de Kunstverzamelingen van de Heeren BOONEBAKKER te *Amsterdam*, HECK DE BRUIN te *Dordrecht* en elders; zijn Werk bestaat in Landschappen met Runderen, Schapen en Gedierten gestoffeerd. Op de Tentoonstelling in het jaar 1819, te *Dordrecht* gehouden, bevonden zich drie Stukken van dezen Meester, waaronder een met dood wild (3).

JEAN AUGUSTIN DAIWAILLE, werd den 6den Augustus des jaars 1786 te *Keulen* geboren. Twee jaren oud zijnde, kwam hij met zijne ouders in

(1) Wij deden dezen Meester reeds kennen, zie van dit Deel bl. 77 e. v., en vernamen, sedert dat hij wegens zijne Kunstverdiensden door Z. M. tot Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw werd benoemd.

(2) Zie Deel II. bl. 331 e. v.

(3) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 4. No. 22, 23 en 24.

in *Holland*, en werd, volgens hunne verkiezing, tot de Schilderkunst opgeleid. Hij bestudeerde en beoefende dezelve grootendeels onder bestuur van den Heer A. DE LELIE, dien wij als een voornaam Meester deden kennen. Het voornamste vak des Heeren DAIWAILLE, is dan ook het schilderen van Portretten en Ordonnantiën met Beelden. Door hem werd bij de Maatschappij *Felix Meritis*, in het jaar 1810, de dubbelde zilveren Eereprijs behaald, wegens het best geschilderd Akademiebeeld met olie verw, alsmede bij dezelfde Maatschappij de enkele zilveren Eerepenning, wegens het best gerekend Akademiebeeld.

Op onderscheidene Tentoonstellingen te *Amsterdam*, alwaar deze Meester zijne bestendige woonplaats houdt, zag men fraaije en wel gelijkende Portretten door hem vervaarligd. Op de Tentoonstelling ter genoemder plaats in 1816, had men ook een Kabinetstuk door hem, verbeeldende een Boer met een Glas in de hand, en op die in 1818 (1) aldaar gehouden, eene Zwitsersehe Boerin in een Landschap. Zijn Werk werd algemeen met genoegen beschouwd.

Bij de Akademie der Beeldende Kunsten, te *Amsterdam*, in het begin des jaars 1820 gevestigd, werd hij tot Directeur bij het onderwijs benoemd.

GERRIT LAURENS KEULTJES, werd te *Utrecht* geboren den 10den Augustus des jaars 1786.

Van

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstelling van 1810, 1813, 1814, 1816 en 1818.

Van zijn zestiende tot zijn twee en twintigste jaar, door Regenten van het Roomsche Catholijk Weeshuis ter dier stede, in welk gesticht hij werd opgevoed, tot de Schilderkunst opgeleid zijnde, vervaardigde hij Portretten en *moderne* Stukjes, en men vond zijn Werk niet zonder verdiensten; doch vervolgens, gedurende twee jaren, met den Zee-Kapitein J. VAN NES, eene reis gedaan hebbende, naar en door de *Middellandsche Zee*, en daardoor veel gelegenheid hebbende, om Zeegezigten te teekenen, koos hij ook dat vak, leggende zich tevens bijzonder toe op het teekenen en schilderen van Schepen. Van dit zijn Werk, vond men onder andere op de Haagfche Tentoonstelling in het 1817 (1), namelijk twee Watergezigten. Op de Amsterdamsche in 1818, zag men van hem eene Dame in een Binnenvertrek (2).

De Heer KEULTJES is in zijne geboorteplaats woonachtig.

ALBERTUS BRONDGEEST, te *Amsterdam*, den 2den December des 1786 geboren en aldaar woonachtig, bekleedt eene voorname plaats onder de Kunstminnaars, dewijl hij niet alleen met roem de Teekenkunst beoefent, maar ook op eene ongemeen verdienstelijke wijze met olieverw schildert. Zijne lust tot teekenen, in zijne vroege jeugd, door het zien van het beroemde Kunstkabinet des Heer

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 73 en 74.

(2) Zie op de Lijst der Amsterd. Tentoonstell. N. 143.

Heeren PLOOS VAN AMSTEL, aanmerkelijk opgewakkerd zijnde, deden zijne ouders hem daarin, op aanrading van den ijverigen Kunstminnaar BERNARD (1), geregeld onderwijzen door den Heer P. G. VAN OS, die zich toen pas te *Amsterdam* gevestigd had, en wiens verdiensten, als Vee- en Landschapfchilder, wij hier voor deden kennen. Na een paar jaren onderwijs van dezen Meester genooten te hebben, kreeg hij Landschapstudiën van den Heer HULSWIT, mede door ons hier voor beschreven, onder het oog, en begon toen, in stilte en geheel op zich zelve, naar de Natuur te teekenen. Weinig tijd daarna, geraakte hij in kennis met verscheidene voorname Kunstenaars en Kunstminnaars, en daaronder met den Heer VAN TROOSTWIJK (2), met wien hij weldra in de vertrouwelijkste vriendschap verkeerde. Op raad van dezen uitmuntenden Kunstvriend was het dan ook, dat hij het schilderen met olieverbw ondernam, en daarin gelukkig slagende, bleef hij er, zooveel zijne beroepsbezigheden toelieten, ijverig mede voortgaan.

Op onderscheidene openbare Tentoonstellingen, te *Amsterdam* gehouden, zag men, met veel genoegen, eenige Landschap-Schilderijen, door den Heer BRONDGEEST, welke hij naar de Natuur ver-
vaar-

(1) Reeds vroeger in dit Deel, vindt men een berigt wegens den Heer BERNARD.

(2) Zie wegens den Heer W. J. VAN TROOSTWIJK, het tweede Deel dezes Werks, bl. 481 e. v.

vaardigde (1), alsmede een Binnenvertrek met een spinnend Vrouwje (2).

Deze liefhebber bezit ook eene zeer fraaije Kunstverzameling, welke hij, van tijd tot tijd, door aankoop verrijkt. Hij is Makelaar in Kunstvoortbréngfelen (3), en Lid van de vierde Klasse des Koninklijke Nederlandsche Instituuts.

BRUNO VAN STRATEN, geboren te *Utrecht* in het jaar 1786, schildert en teekent Stadsgezigten, Buurtjes en Landschappen, en geeft ook les in de Teekenkunst.

Eene Schilderij van hem, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1816, voorstellende: een Gezicht aan den Wal te *Utrecht*, werd als zeer verdienstelijk geroemd, gelijk men dan ook op de volgende Tentoonstelling ter zelfder plaats, twee jaren later gehouden, met genoegén drie Stukken van dezen Meester zag, als: een Gezicht binnen *Utrecht*, en twee Binnenvertrekken voorstellende.

Ons

(1) Als een Duin- en Landgezicht, in den omtrek van *Haarlem*, een Boomrijk Landschap, met eenen opgaanden Weg, een Gezicht langs den Wal te *Steenwijk*; enz. Zie de Lijsten van 1813, 1814, 1816 en 1818, en die van de Haagsche Tentoonstelling in 1817.

(2) Zie de Lijst der Amsterdamsche Tentoonstelling van 1818, No. 49.

(3) Hij werd zulks in 1817, in plaats van wijlen den achtigwaardigen grijsaard P. VAN DER SCHLEIJ, bij den aanvang van dit Deel beschreven.

ONS zijn ook fraaije Buurtgezichtjes van den Heer B. VAN STRATEN, in teekening voorgekomen.

Te *Utrecht* houdt hij zijne bestendige woonplaats.

A. L. ZEELANDER, Plaatsnijder te *Amsterdam*, werd aldaar geboren den gosten December des jaars 1786. Hij is een Leerling van den Kunstgraveerder MARCUS, van wien wij hier voor een berigt gaven.

In het jaar 1807, werd de Kunstvlijt van den jongen ZEELANDER beloond, door eenen Eereprijs, voor de tweede Klasse, bij de Amsterdamsche Maatschappij der Teekenkunst, ten zinspreuk voerende: *Kunst zij ons doel* (1), en bij dezelfde Maatschappij eenen gouden Eereprijs, in het jaar 1814 (2). De Prent, door hem, hetzelfde jaar, op de Amsterdamsche Tentoonstelling geleverd, naar eene Schilderij van PHILIP WOUWERMAN (3), werd ook door hem bij de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij ingezonden, en ter aanmoediging, met eene premie van vier dukaten geremunereerd (4).

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816, zag men van dezen Meester eene Prent, naar TENIERS. Het

(1) Zie de *Jaarboeken der Wetenschappen en Kunsten in het Koninkrijk Holland*, II. D. 2de Stuk, bl. 204.

(2) Zie de *Algemeene Kunst- en Letterbode* van 1814, D. I. bl. 150.

(3) Zie op de Lijst van dat jaar, No. 151.

(4) Zie de Handelingen dier Maatschappij van 1815 en 1816.

Het Portret van den Heer A. L. ZEELANDER, wordt gevonden in het dikwerf aangehaalde Werk van den Heer MARCUS.

PHILIPPUS VELIJN, als een bekwaam Kunstgraveerder geacht, werd den 31sten Januarij des jaars 1787 te *Leijden* geboren; hij leerde de gronden der Teekenkunst aldaar, bij de Stads Teeken-Akademie: *Ars Æmula Naturæ*, en behaalde eenen Eereprijs bij dezelve; hetgeen Heeren Bestuurderen, zijne bijzondere geschiktheid voor de Graveerkunst bespeurende, bewoog, om hem als Kweekeling aan te nemen, en hem te doen onderwijzen door den Plaatfnijder DELFOS, mede aldaar woonachtig (1). Door vlijt en oefening, geraakte de jonge VELIJN binnen korten tijd in staat, om voor zich zelve te arbeiden. Vervolgens vertrok hij naar *Amsterdam*, en werkte daar eenigen tijd. Ter verdere uitbreiding zijner Kunsttalenten, ging hij naar *Parijs*, doch keerde, na de gezegende herstelling van ons Vaderland, ten gevolge van de staatsomwenteling, in het jaar 1813, onder ons terug, vestigde zich op nieuw te *Amsterdam*, en houdt thans (in 1820) aldaar zijn bestendig verblijf.

Verscheidene fraaije Prenten en Portretten, zijn door den Heer VELIJN gegraveerd, men vindt die ook in onderscheidene Boekwerken, als: het Portret van A. VAN DER WILLIGEN, voor deszelfs *Reize van Parijs naar Napels, te Haarlem, bij A. LOOSJES PZ., 1811 e. v.* Op

(1) Bij den aanvang van dit Deel, gaven wij een bericht van dien grijzen Kunstenaar.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1816, zag men een stel van acht fraaije Kunstprenten, door dezen Meester (1). In de openbare beoordeeling dier Tentoonstelling, werd daarvan met lof melding gemaakt.

ANDREAS SCHELFHOUT, werd geboren in *Gravenhage*, den 16den Februarij des jaars 1787. Tot Schilder, naar het schein, bestemd, door de Natuur, was deze zijne voorname Leermeesteresfe. Door zijne welslagende pogingen, werd zijne lust en ijver meer en meer opgewekt, om steeds voortwaarts te streven; doch zedig van aard zijnde, was hij nog weinig bekend, toen eene kloeke Schilderij, een bevallig Landschap met Vee, op de Haagfche Tentoonstelling in 1817 (2), een zeer gunstig gevoelen, ten zijnen aanzien, verspreidde; in die gevoelens, werd men op eene nog overtuigende wijze bevestigd, door vier Landschappen, voorstellende de vier Jaargetijden, welke deze Meester, op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in het jaar 1818, leverde (3). Door een ieder werden zij met bijzonder genoegen beschouwd, en inzonderheid trok het bevallige en natuurlijke Wintertooneel aller oogen. Aangaande de-

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling, bl. 15 No. 166.

(2) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 19 No. 128. De stoffaadje in dit Stuk, is van den Heer P. G. VAN OS, wiens verdiensten wij hier voor hebben doen kennen.

(3) Men vindt het op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 17 No. 229.

deze Stukken, vindt men dan ook in het uitgegeven gesprek over deze Tentoonstelling (1), het volgende:

„*Schouwgraag*. En, SCHELFHOUT! Wat zegt
„gij van hem? Hoe vindt gij zijne *Jaargeij-*
„*den?*”

„*Strengaard*. Verwonderlijk fraai voor een
„Kunstenaar, zoo weinig bekend, en van wien
„wij voor de eerste maal iets zagen. Zijn' *Win-*
„*ter* zal ik niet ligt vergeten. De speling van
„de sneeuw en zon, tusfchen het groen der spar-
„ren en het dikke zand, de fraaije stoffaadje,
„deze waren inderdaad regt meesterlijk. De ove-
„rige *Getijden*, hoe verdienstelijk, waren zeker
„iets minder. Wij hopen, dat bij zijnen roem,
„nu met regt verkregen, zal weten te handha-
„ven.”

In deze hoop is men geenszins te leur gesteld: daar de Heer SCHELFHOUT den Prijs behaalde, bij den wedstrijd van Kunstenaars, in het jaar 1819, te *Antwerpen*, ter gelegenheid van de Tentoonstelling aldaar, door de Koninklijke Maatschappij, ter aanmoediging der schoone Kunsten, gehouden. Deze Prijs werd hem met algemeene stemmen toegewezen, op een Stuk, verbeeldende: een Geldersch Landschap, omstreeks *Arnhem*, aan de rechterzijde des *Rijn's*, in de nabuurschap van *Oosterbeek*,

(1) Dit gesprek vindt men in het Maandwerk: de *Vaderlandsche Letteroefeningen* van dien tijd. Zie het *Mengelwerk*.

boek, bij het ondergaan der zon, en met bevallige en eigenaardige stoffaadje (1).

Om ook aan zijne landgenooten, in de Noorderlijke Provinciën, gelegenheid, ter beschouwing van deze Schilderij, waardoor hij den lauwer behaald had, te geven, werd dezelve door hem, in den maand October 1819, geplaatst op de Tentoonstelling in 's Gravenhage (2), alwaar deze zoo verdienstelijke Landschap schilder zijne bestendige woonplaats houdt.

JOHANNES LUDOVICUS VAN GEEL, werd den 28sten September des jaars 1787 te *Mechelen* geboren. Zijn vader is JOHANNES FRANCISCUS VAN GEEL, dien wij hier voor, als een zeer bekwaam Beeldhouwer, deden kennen (3). Deze reeds vroeg een bijzondere lust en geschiktheid in gemelde zijnen zoon bespeurende, om hem als Kunstenaar op te volgen, leidde hem daartoe op, onderwijzende hem zelf in de Teeken- en Beeldhouwkunst, en had het genoegen, van dezen zijnen Kweekeling, in het jaar 1807, den eersten Prijs, bij de Kunst-Akademie van *Mechelen*, te zien behalen, wegens het teekenen naar het naakt model, vervolgens werd hij aldaar, zijnen vader, als Adjunct-Profesfor, toegevoegd.

In het jaar 1809, vertrok de jonge VAN GEEL
naar

(1) Zie *Notice des ouvrages de Peinture etc. exposés au Salon d'Anvers, pag. 19 No. 5 et pag. 54.*

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 114.

(3) Zie van dit Deel bl. 87 e. v.

naar *Parijs*, toen de groote Verzamelplaats van het uitmuntendste Beeldhouwwerk der ouden, om hetzelfde te bestuderen, en alzoo zijne talenten uit te breiden. In het jaar 1811, behaalde hij er den tweeden grooten Prijs van het Beeldhouwwerk, en in het volgende jaar, den eersten van de Tentoonstelling.

Na de gelukkige heffing van ons Vaderland in 1813, vervaardigde hij het borstbeeld van Prins FREDERIK der *Nederlanden*, vervolgens van onzen Kroonprins en deszelfs Gemalinne en zuster: de Prinses MARIANNE, alsmede van den Groot Hertog NICOLAAS van *Rusland*, en deze Stukken droegen ook, naar ons bericht werd, de goedkeuring der Kunstenaars en Kunstkenners weg.

Door Z. K. H. onzen Kroonprins, in het Vaderland teruggeroepen zijnde, benoemde Hoogstdezelve hem tot deszelfs Beeldhouwer, den 20sten September des jaars 1816. Voorts werd hij door Z. M. onzen Koning, naar *Rome* gezonden, om de oude Kunststukken, op den klasieken bodem, zelf te bestuderen, en zich verder in de verhevene Beeldhouwkunst te volmaken.

JOHANNES CHRISTIANUS SCHOTEL, werd in *Dordrecht* geboren, den 11den November des jaars 1787. Van jongs op, tot de Kunst geneigd, voldeed men aan zijn begeerte, door hem in het teekenen te laten onderwijzen, door den Kunstschilder A. MEULEMANS, doch zonder bedoeling; om hem geheel voor de Kunst te bestemmen; dan bewogen, door de sterke vorderingen, die hij
maak-

maakte, werd hij onder het opzigt van den Zee- en Schepenschilder M. SCHOUMAN gesteld, bij wien hij twee jaren doorbragt, met zich te oefenen in het teekenen van Schepen, Zee- en Watergezigten, zoo met sapverw, als met roet, of Oost-Indischen inkt. Sedert het jaar 1808, werkte hij op zich zelven, hield zelf een vaartuig, en bestudeerde de Natuur van nabij, latende zich vinden waar de golven bruisten. Met veel goedkeuring werden zijne Zee- en Watergezigten door de liefhebberen ontvangen, die hem ook sterk aanspoorden, zijne krachten, in het schilderen met olie-
verw, te beproeven, hetwelk hij dan ook ondernam, met dien gelukkigen uitflag, dat twee zijner Schilderijen een woelend Water bij helder Weêr, en een zware Storm, op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in het jaar 1818, zeer gunstig beoordeeld en voordeelig verkocht werden (1).

In gemeenschap met zijn' meester en vriend M. SCHOUMAN, vervaardigde hij de Schilderij: den aftogt der Franschen van voor *Dordrecht*, als ook het Bombardement van *Algiers*, waarvan wij in het levens- en kunstbericht van M. SCHOUMAN gesproken hebben. Ijverig gaat SCHOTEL voort, in het leveren van Teekeningen en Schilderijen. Op de Dordsche Tentoonstelling in 1819, leverde hij drie Stukken (2), en is Lid van het Genootschap *Pictura*, ter gemelder stede. Het

(1) Zie wegens deze Schilderijen, op de Lijst der Tentoonstelling, bl. 27 No. 236 en 237.

(2) Zie de Lijst dier Tentoonstelling No. 59, 60 en 61.

Het Portret dezès Meesters vindt men op Plaat, D. No. 2.

ANTONIJ ALOISIUS EMANUEL VAN BEDAFF, werd den 25sten December des jaars 1787 te *Antwerpen* geboren, en de Schilderkunst tot zijn beroep verkiezende, vond hij in zijne geboortestad uitstekende gelegenheid, om zich daarin te oefenen, bepalende zich inzonderheid tot Portretten en Historische Onderwerpen.

Op de Tentoonstelling der Kunstwerken in 's *Gravenhage*, in het jaar 1819, bevond zich eene Schilderij van A. A. E. VAN BEDAFF, voorstellende: eenen Fluitspeler (1). Die Schilder wordt daarbij opgegeven, als in zijn geboorteplaats woonachtig.

EELKE JELLES EELKAMA, werd den 8sten Julij des jaars 1788 te *Leeuwarden* geboren. Zes of zeven jaren oud zijnde, had hij het ongeluk, van, door eene zware en langdurige ziekte, geheel zijn gehoor te verliezen, van die ziekte herstellende, strekte het nabootsen van onderscheidene Voorwerpen, op de lei of op papier, hem tot eene onderhoudende bezigheid, en hij legde zich daar meer en meer op toe. Alle middelen, ter wederverkrijging van zijn gehoor, vruchteloos bevonden zijnde, werd hij, den ouderdom van omtrent elf jaren bereikt hebbende, opgenomen in het Instituut van
Doof-

Drie andere op dezelve (zie No. 72, 73 en 74) werden door hem en den Heer SCHOUMAN vervaardigd.

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling No. 20,

Doofftommen te *Groningen*. Zijn lust en geschiktheid voor de Schilderkunst blijkende, en hij de beoefening dier Kunst, tot zijn beroepsbestaan verkiezende, werd hij daarin, op de Teekenschool van den Heer G. DE SAN (1), onderwezen, en oefende zich vervolgens ook in de penfeelsbehandeling; hij deed zulks doorgaans in gezelschap van eenen anderen doofftomme, E. HELMIGH genaamd, van wien wij reeds spraken.

In het jaar 1804, behaalde EELKAMA, op de gemelde Teekenschool, den hoogsten Prijs, wegens het best geteekend Akademiebeeld, waardoor zijne geestdrift, voor de Kunst, nog sterker werd, en zijne vlijt verdubbelde.

Na een verblijf van acht jaren, op het gemelde Instituut, had hij het, door de onvermoeide pogingen van den edelen menschevriend, aan het hoofd van hetzelfde geplaatst: de Heer GUIJOT, zoo ver gebragt, dat hij, als een nuttig Lid in de Maatschappij, kon terugkeeren, en alzoo een loffelijk ontslag, van die uitmuntende inrigting, bekomen hebbende, keerde hij, in het jaar 1808, naar zijne geboortestad terug. Nu legde hij zich niet alleen toe op het teekenen en schilderen van Landschappen met Vee, maar inzonderheid op het nabootsen van Bloemen en Vruchten naar het leven, en hield zich intusfchen ook veel bezig, met het geven van lessen in de Teekenkunst.

Het

(1) Vroeger in dit Deel, zal men een berigt wegens dien zeer verdienstelijken Meester vinden.

Het tweede eeuwgetijde der Groninger Hoogeschool, op den roden October des jaars 1814, in tegenwoordigheid van onzen Koning, toen Souvereinen Vorst, en Hoogstdeszelfs Gemalin, gevierd wordende, bezochten H. M. ook het Instituut van Doofstommen, van den Heer GUIJOT (1). EELKANA was daar toen mede tegenwoordig, en bekwam, van den Vorst, de toezegging, om als Kweekeling in de Schilderkunst, naar *Parijs* te worden gezonden; ten gevolge daarvan, is hij ook derwaarts gereisd, en heeft, zich vlijtig oefenende, gedurende twee jaren, het pensioen genoten. In den zomer van het jaar 1818, heeft hij alleen en voor eigen rekening, eene reis, door een voornaam gedeelte van *Frankrijk*, ondernomen, strekkende dezelve uit door *Zwitserland* tot in *Turin*, grootendeels deed hij deze reis te voet, en, vertrouwende, uit hoofde zijner omstandigheden, overal deelnemende menschevrienden te zullen vinden, vond hij zich in deze zijne verwachting niet te leur gesteld. Op de Tentoonstelling in het gemelde jaar 1818, te *Amsterdam* gehouden, werden twee Bloemstukken, van dezen Meester, algemeen geroemd (2). Op zijne reizen, heeft hij ook eenige belangrijke en schilderachtige Gezigten geteekend.

Thans (in 1819) houdt hij zich, voor eenige maanden

(1) Zie STUART, *Jaarboeken van het Koninkrijk der Nederlanden*, 1814, bl. 431.

(2) Zie op de Lijst van dat jaar, bl. 7 No. 72.

maanden, te *Haarlem*, die beroemde Kweekhof van FLORA, op; zijne Schilderkamer, is in den tuin van eenen Bloemist: den Heer MATTHEUS VAN EEDEN; hij is daar onafgebroken bezig, met het vervaardigen van Studiën, en het bestuderen van dat zoo bevallig deel der Natuur, dat hij hoofdzakelijk ten ontwerp voor zijn Kunstpenfeel koos.

WILHELMINA GEERTRUIDA VAN IDSINGA, eene adellijke Jonkvrouwe, werd den 10den November des jaars 1788 te *Leeuwarden* geboren.

Als liefhebster de Teekenkunst beoefenende, maakte zij, onder andere, fraaije en krachtige Teekeningen naar Schilderijen, en Portretten naar het leven. Vervolgens werd zij door den Heer BAAR VAN SLANGENBURGH, doch vooral door onzen uitmuntenden Portretschilder B. W. VAN DER KOOI (1), in het schilderen met olieverw onderwezen.

Op onderscheidene Tentoonstellingen te *Amsterdam* en in 's *Gravenhage*, leverde zij belangrijke Proeven harer bekwaamheid (2), en zekerlijk had hare verheven aanleg zich nog meer ontwikkeld, ware zij, in eenen jeugdigen leeftijd, door den dood niet weggerukt; zij overleed in hare geboorteplaats, den 9den Mei des jaars 1819. Niet alleen

(1) Vroeger in dit Deel, vindt men een berigt wegens dezen Meester.

(2) Zie de Lijst der Haagfche Tentoonstelling in 1814, mitsgaders die der Amsterdamsche van hetzelfde jaar, gelijk mede die van 1816 en 1818, ter laatstgenoemde plaats gehouden.

leen om haar uitstekend Kunstvermogen, maar ook wegens hare voortreffelijke, zedelijke en burgerlijke hoedanigheden, werd zij door allen, die haar kenden, zeer betreurd, inzonderheid door haren thans kinderloozen vader.

ALBERTUS JONAS BRANDT, den 22sten November des jaars 1788 te *Amsterdam* geboren, was, tot zijn twintigste jaar, bezig in den Boekhandel en de Boekbinderij zijns vaders; intuschen gaf hem zijn vader, op zijn dringend aanhouden, eenen Teekenmeester, deze was de Bloemschilder J. E. MOREL (1).

De Schilderkunst boven het beroep zijns vaders verkiezende, kwam BRANDT, na het overlijden van gemelden zijnen Meester, in het jaar 1808, als Leerling bij onzen uitmuntenden Bloem- en Fruit-schilder G. J. J. VAN OS, onder wiens opzigt en geleide hij, gedurende bijna twee jaren, naar het leven teekende; doch de Heer VAN OS, toen naar *Frankrijk* vertrekkende, was deze zijne Leerling verplicht, zich verder, door eigene oefening, te bekwamen. Goede gronden gelegd hebbende, bragt hij het dan ook, tevens door aanmoediging van kundige Kunstvrienden, zoo ver, dat eene Teekening, naar een keurig Bloemstuk van JAN VAN HUIJSUM, die hij op de *Amsterdamsche* Tentoonstelling, in het jaar 1813, leverde, de algemeene bewondering wekte (2). Het

(1) Zie wegens J. E. MOREL, van dit Werk D. II. bl. 475 e. v.

(2) De Schilderij, waarnaar hij hetzelfde volgde, bevindt zich op het Koninklijk *Museum* te *Amsterdam*.

Het volgende jaar, ondernam hij het schilderen met olieverw, en behaalde toen bij de Maatschappij *Felix Meritis*, den gouden Eerepenning, wegens eene Schilderij met dood Wild, gelijk hij dien mede, in het jaar 1816, bij gemelde Maatschappij, behaalde, wegens een Fruitstuk. Dit Stuk, werd vervolgens in het Koninklijk *Museum*, in 's Hage, geplaatst. Op de Tentoonstelling in 1814, 1816 en 1818, te *Amsterdam* gehouden, zag men ook met veel genoegen, van het Werk des Heeren BRANDT (1).

In het keurig Kunstkabinet van Mejufvrouw VAN WINTER te *Amsterdam*, bevindt zich een kapitaal Bloemstuk van dezen Meester. H. M. de Koningin der *Nederlanden*, bezit van hem een kleiner. Ook heeft hij er eenige voor buitenlandfche liefhebbers gefchilderd.

Teekeningen door hem vervaardigd, vindt men in de Kunstboeken van onderscheidene liefhebbers. Wij zagen daarvan zeer fraaije, en zekerlijk zouden wij ons op meerderen Kunstarbeid van dezen zoo veel belovenden Bloemschilder mogen beroemen, indien de zwakke staat zijner gezondheid, gedurende eenigen tijd, hem in zijne werkzaamheden niet hinderlijk ware geweest.

Het Portret van dezen Meester, is te vinden in het meêrgenoemde Werk van den Heer MARCUS, zijnde gegraveerd naar de Teekening van den Heer H. W. CASPARI.

JAN

(1) Zie de Lijsten dier jaren.

JAN DE LELIE, den 27sten November des jaars 1788 te *Amsterdam* geboren, is de zoon van den hoogst verdienstelijken A. DE LELIE, dien wij hier voor, als zoodanigen, deden kennen.

Zijne ouders wilden hem eerst tot de studie en daarna tot den koophandel opleiden, doch zijne zucht tot de Schilderkunst, deed hen besluiten, om hem te doen onderwijzen bij den Kunstschilder en Teekenmeester DE HAAN, die toen eene Teekenschool aan zijn huis hield. Hij maakte daar goede vorderingen; zoodat zijn vader, ook op het aanraden van den geachten Kunstminnaar BRENTANO, besloot, om hem, als Kweekeling, tot zich te nemen. Ten gevolge daarvan, heeft hij verscheidene Eereprijzen, bij de Maatschappij *Felix Meritis* behaald, en alle die bij de Stads Teeken-Akademie gegeven worden.

Het eerste Kabinetstukje, dat hij schilderde, was voor zijnen bijzonderen begunstiger, den Heer BRENTANO: het was een Fruitstukje; daarop volgde, voor dienzelfden Heer, een Stuk, voorstellende: een Gezelschap, dat zich, door het maken van Muziek, verlustigt. Ook zijn door hem eenige Portretten geschilderd, en op sommige der Amsterdamsche Tentoonstellingen, zag men, met veel genoegen, zijne toenemende Kunstverdiensden (1). Hij schijnt het vak zijns vaders te verkiezen, doch van hem in behandeling te verschillen.

JOHANNES ANTONI AUGUSTINUS PLUCKS,
werd

(1) Zie de Lijsten van 1814, 1816 en 1818.

werd, in het jaar 1788, te *Kortrijk* geboren; doch, vier jaren oud zijnde, kwam hij reeds met zijne ouders te *Amsterdam*. Hij werd tot het horlogiemaken opgeleid, en geraakte, eerst zeventien of achttien jaren oud zijnde, aan het teekenen; zich bijzonder op het Miniatuurschilderen toeleggende, was de Heer DE HAAN zijn voorna-me Meester. Intusfchen vervaardigde hij ook Teekeningen, naar Schilderijen; dergelijke Teekeningen zagen wij in onderscheidene Kunstverzamelingen, en die, welke hij vervaardigde, naar eene Schilderij, door A. VAN DIJCK, MARIA met het kind JESUS aan de borst voorstellende, is door de Prent, welke daar naar gegraveerd werd, bekend. Wij zagen van dezen Meester ook verscheidene welgelijkende Portretten. Te *Amsterdam* heeft hij lang gewoond, en hield zich vervolgens te *Haarlem* op, reizende intusfchen ook naar andere plaatsen.

HENRICUS VAN DER POORTEN, is te *Antwerpen*, in het jaar 1739, geboren, en aldaar woonachtig. De Landschapschilder H. A. MIJN (1), werd ons als zijn Meester opgegeven.

Een Landschap, door hem op de Antwerpsche Tentoonstelling, in het jaar 1816, geleverd, behaalde den Eereprijs. Hierdoor aangemoedigd, leverde hij vijf bevallige Landschappen op de Tentoonstelling, welke, in het jaar 1819, in zijne geboorteplaats werd gehouden (2).

JAN

(1) Zie wegens hem, bl. 101 van dit Deel.

(2) Zie *Notice des ouvrages etc. exposés au Salon*
 III. DEEL.

JAN LODEWIJK JONXIS, werd in het jaar 1789 te *Utrecht* geboren. Zijn vader is den Heer P. H. JONXIS, dien wij hier voor, als Kunstgraveerder, deden kennen (1).

JAN LODEWIJK, tot de Schilderkunst opgeleid zijnde, behaalde bij de *Utrechtsche Teeken-Akademie* in 1807, den eersten gouden Eereprijs; hij schildert Binnen- en Buitenhuisjes, Familiestukken en Portretten, zoo in het groot als in Miniatuur.

Op onderscheidene Tentoonstellingen, zoo in 's *Gravenhage* als te *Amsterdam*, had men gelegenheid, om de Kunstverdiensfen van dezen Meester te leeren kennen, en zijne vorderingen te zien (2).

GILLIS DE MEIJER, werd den 6den Januarij des jaars 1790 te *Rotterdam* geboren; hij leerde het teekenen bij CORNELIS BAKKER, en werd vervolgens door G. J. VAN DEN BERG (3) onderwezen. Gelijk deze, heeft G. DE MEIJER zich mede inzonderheid toegelegd, op het vervaardigen van Miniatuur-Portretten, en het geven van les in de Teekenkunst; in plaats van genoemden zijnen Mees-

d'Anvers 1819, pag. 46 No. 114 tot 117 ingefloten, en pag. 54 No. 180.

(1) Zie van dit Deel, bl. 91 e. v.

(2) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen, als: van de *Amsterdamsche*, die van 1809, 1810, 1813, 1816 en 1818, en van de *Haagsche* die van 1817.

(3) Zie wegens G. J. VAN DEN BERG, het tweede Deel dezer Geschiedenis, bl. 464 e. v.

Meester, is hij dan ook Corrector, bij het Genootschap der Teeken-, Schilder-, Graveer-, Beeldhouwen en Bouwkunst, te *Rotterdam*, geworden.

Hij heeft eene uitvoerige levenschets van den Heer VAN DEN BERG, in eenen bevalligen stijl, geschreven, en aan het gemelde Teeken-Genootschap opgedragen; zij werd in het jaar 1817 te *Rotterdam* in 8vo. uitgegeven, bij de Boekhandelaars MENSING EN VAN WESTREENEN. De loffelijke achting, die de Heer DE MEIJER dezen zijnen Leermeester toedroeg, straalt allerwegen door in dit stuk, en deszelfs Kunsttalenten worden daarin hoog, zeer hoog geschat.

In het jaar 1818, heeft de Heer DE MEIJER, bij het meergemelde Rotterdamsche Kunstgenootschap, ter gelegenheid van de uitdeeling der Eereprijzen, eene Redevoering gehouden, over de oprigting van Teeken- en Schilder-Akademiën in *Nederland*, als een krachtig middel ter vorming van lofwaardige Kunstenaars, enz. (1).

Twee jongere broeders van dezen Meester, beoefenen insgelijks, op eene verdienstelijke wijze, de Kunst; een derzelve, JACOB genaamd, leverde, vijftien jaren oud zijnde, een Stuk, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1813 (2).

JO-

(1) Zie de *Vaderlandsche Letteroefeningen* van September 1818, No. XI. *Mengelwerk*, bl. 481.

(2) Het was een Landschap met eene Ruïne, zie op de Lijst bl. 11 No. 91. Zekerlijk iets ongemeen voor eenen jongeling van die jaren.

JOHANNES REEKERS, te *Haarlem* in Januarij des jaars 1790 geboren, verloor, een aankomende knaap zijnde, zijne ouders, en werd in het Burger Weeshuis zijner geboorteplaats opgevoed. De Schilderkunst tot zijn beroep gekozen hebbende, werd hij daarin onderwezen door den Heer VAN HORSTOK (1), en oefende zich tevens vlijtig bij het *Haarlemsch* Teeken-Genootschap.

REEKERS zelf, als Meester opgetreden en gehuwd zijnde, legde zich bijzonder toe op het geven van onderwijs in de Teekenkunst (2), tusfchen beide vervaardigde hij ettelijke Teekeningen voor de liefhebbers, mitfgaders eenige welgelijkende Portretten en Kabinetstukjes. Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1814, zag men van hem eene Schilderij, voorstellende: de Keuken in het Weeshuis te *Haarlem*, met Beelden gestoffeerd, benevens een Binnenhuis (3).

Door hem werden ook eenige Prentjes geëtt, veelal enkele Beeldjes voorstellende.

Eeni-

(1) Van dezen verdienstelijken Meester, werd door ons hier voor een berigt gegeven. Zie van dit Deel, bl. 32 e. v.

(2) Hij werd tot Onderwijzer aangesteld, bij de Teekenschool der Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, Departement *Haarlem*, en heeft dien post reeds sedert eenige jaren waargenomen.

(3) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 14 No. 120 en 121. Wegens het laatstgenoemde, genoot hij, bij de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, eene remuneratie ter aanmoediging.

Eenige zijner Kabinetstukjes zijn buiten 's lands verzonden geworden.

JOHANNES FRANCISCUS CHRIST, is geboren den 11den van Sprokkelmaand des jaars 1790 te *Nijmegen*. Nog zeer jong zijnde, werd hij door den Kunstschilder J. VAN EIJNDEN in de Teekenkunst onderwezen, en maakte zich verder, door het bestuderen der Natuur en de Werken van voorname Meesters, bekwaam, in het schilderen van Landschappen, zoo met olie- als waterverw, waarvan de meeste onder hem zelve rusten: naardien hij de Kunst niet zoo zeer als beroep, maar meer als uitsparring te *Nijmegen* beoefent.

ZEGER REIJERS, te *Arnhem* geboren in het jaar 1790, en in de Teekenkunst onderwezen zijnde, door den Heer H. S. VAN AMERON (1), beoefende die Kunst verder op het Stads Teeken-Genootschap; de Bouwkunde was het vak, waarop hij zich bijzonder toeleigde. Toen Koning LOUWIS NAPOLEON, in het jaar 1808, *Arnhem* bezocht, werd de jonge REIJERS dan ook door denzelfden, als Hollandsch Kweekeling in de Bouwkunde, te *Parijs*, ter gelijker tijd, met A. S. PITLOO (2), als Kweekeling in de Schilderkunst, benoemd.

Reeds

(1) Wij hebben hier voor van dien Meester gesproken, zie bl. 212 e. v.

(2) Het berigt, dezen Kweekeling betreffende, vindt men hier achter.

Reeds in den maand Augustus deszelfden jaars, vertrokken zij beide naar de plaats hunner bestemming, en de Heer REIJERS maakte zich die gunstige gelegenheid ten nutte, door zich met ijver op de Bouwkunde, waarvan de bevordering in ons land zoo noodzakelijk is, toe te leggen.

Op de Tentoonstelling der Kunstwerken, in het jaar 1810, te *Amsterdam* gehouden, zag men reeds, met genoegen, vier Bouwkundige Teekeningen van dien Kweekeling (1).

In het jaar 1813, keerde hij naar het Vaderland terug, en werd vervolgens als eerste Opzigter, bij de bouwing van het Vorstelijk Lusthuis te *Soestdijk*, aangesteld, en benoemd, tot Stads Bouwmeester, te 's *Gravenhage*, alwaar hij alzoo zijne woonplaats houdt.

JAN VAN RAVENSWAAIJ, werd te *Hilversum*, een aanzienlijk Gooilands dorp, alwaar zijne ouders eene Katoenfabriek hadden, geboren, den 28sten November des jaars 1790, en aldaar opgevoed.

Lust en geschiktheid tot de Teekenkunst betoonende, inzonderheid door eenige aanleiding, die hij daartoe bij zijnen grootvader vond, werd hij, door zijne ouders, naar de nabij gelegen stad *Amersfoort* gezonden, om aldaar, door den Heer JORDANUS HOORN, wien wij reeds als Kunstenaar deden kennen (2), in de Teeken- en Schilderkunst

on-

(1) Zie 'op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 15 No. 149 tot 152 ingesloten.

(2) Zie van dit Deel, bl. 52 e. v.

onderwezen te worden, hebbende toen den ouderdom van veertien jaren bereikt; gedurende vijf vierde deel jaars, genoot hij hier onderwijs; doch, na verloop van dien tijd, de omftandigheden zijne tegenwoordigheid bij zijnen grootvader noodzakelijk makende, keerde hij derwaarts terug.

Nu kreeg hij gelegenheid, om van de belangrijke lesfen des Heeren P. G. VAN OS (1) gebruik te maken, en maakte zich deze gelegenheid ook ijverig ten nutte, inzonderheid toen deze Meester op een buitenverblijf, in het naburig 's *Gravenland*, kwam wonen. Als aan de hand diens geachten en vriendelijken Meesters, bestudeerde VAN RAVENSWAAIJ de Natuur, in het teekenen en vervolgens in het fchilderen van Landschappen met allerlei Vee.

Gunstig deed hij zich vervolgens op eenige Tentoonftellingen kennen (2), en de vereerende onderscheiding door de Maatschappij *Felix Meritis*, te *Amsterdam*, ten aanzien van het aldaar ingezondene Landschap, in het jaar 1818, strekte hem op nieuw ten spoorflag, om zijnen arbeid met den meesten lust en de oplettendfte bezorgdheid voort te zetten.

JAN DAVID ZOCHER, den 12den Februarij des jaars 1791 te *Haarlem* geboren, werd door zijnen vader tot het aanleggen van tuinen en lust-
plaat-

(1) Zie van dit Deel, bl. 202 e. v.

(2) Zie de Lijsten der Amsterdamsche Tentoonftellingen van de jaren 1813, 1814, 1816 en 1818.

plaatfen opgeleid, en tevens in de Bouw- en Teekenkunde onderwezen.

Zeventien jaren bereikt hebbende, benoemde Koning LODEWIJK NAPOLEON hem, onder meer andere jonge lieden, die, ter aankweeking der Kunften, buiten 's lands gezonden werden, tot Kweekeling voor de Bouwkunde; hij vertrok, ten dien einde, naar *Parijs*, alwaar hij omtrent drie jaren verbleef (1), en ging, ter verdere uitbreiding zijner kundigheden, van daar naar *Rome*. Het was dan ook hier inzonderheid, dat zijn smaak gevormd werd, door het beftuderen en teekenen der fchoone antieke gebouwen zoowel, als der moderne, welke men in die stad en andere deelen van *Italië* vindt. Tot in het jaar 1814, hield hij zich daarmede onledig, en keerde, door *Zwitferland* en *Frankrijk* reizende, en zich in die landen eenigen tijd ophoudende, naar het Vaderland terug, alwaar hij zich in zijne geboorteplaats nederzette.

In de jaren 1816 en 1817, beftuurde hij, als Bouwmeester, den opbouw van het aanzienlijk huis des Heeren VEGELIN VAN CLAARBERGEN te *Lecuwarden*, waarvan hij de teekening, in eenen grootfchen en bevalligen ftijl vervaardigd had. Op de Amfterdamsche Tentoonftelling in 1816, zag men, met genoegen, twee Bouwkundige Teekeningen,

(1) Op de Tentoonftelling der Kunstwerken, in het jaar 1810, te *Amfterdam* gehouden, bevonden zich vijf Bouwkundige Teekeningen, door dezen Kweekeling ingezonden. Zie op de Lijft, bl. 15 N. 144 tot 148.

gen, door den Heer ZOCHER, en wij hebben meer andere fraaije Werken van hem gezien.

Door het overlijden van zijnen vader, kreeg hij zeer veel te doen, met het aanleggen van aanzienlijke lustplaatfen en de daarbij behoorende gebouwen, en werd Medebestuurder van de loffelijke Maatschappij: *Tot aanmoediging der Bouwkunde, te Amsterdam.*

GEORGE ADAM SCHMIDT is geboren te *Dordrecht*, den 17den Mei des jaars 1791. Reeds vroeg ontdekte men in hem eene sterke neiging tot de Kunst, aan welke men voldeed: doende hem door den verdienstelijken J. VAN LEXMOND (1) onderwijzen in de beginselen der Teekenkunst tot dat hij onder het opzigt van den Schilder P. HOFMAN (2) gesteld werd, bij wien hij ook aanmerkelijke vorderingen maakte: ziende zich in zijn zeventiende jaar door het Genootschap *Pictura* te *Dordrecht*, reeds bekroond met den eersten prijs, wegens het gekleed Model. Nauwelijks negentien jaren oud, huwde hij en nam een' Schilderswinkel over, welken hij nog met goed gevolg waarneemt en daarbij zich toelegt op het schilderen van Portretten met olieverbw, zoo levensgrootte als in het klein, gelijk ook in Miniatuur, waarbij hij ook bij af-

wis-

(1) Zie wegens J. VAN LEXMOND, bl. 145 e. v. van dit Deel.

(2) Op bl. 74 vindt men het bericht wegens dezen Meester,

wisfeling Teekeningen van Landschappen en Beesten met sapverw, Oostindischen inkt of roet vervaardigt, welke in de Kunstverzamelingen der Liefhebbers berusten, zoo te *Dordrecht* als elders.

Op de Tentoonstelling in het jaar 1819 te *Dordrecht* gehouden, zag men twee Schilderijen door dezen Meester, als: eene Groep van twee Figuren in een Binnenvertrek; benevens een blind Man en een bedelende Jongen (1).

P. G. WESTENBERG, waardig Leerling van den uitmuntenden Landschapschilder HULSWIT, door ons hiervoor beschreven, is in de maand Augustus des jaars 1791 te *Amsterdam* geboren.

De proeven zijner bekwaamheid op de *Amsterdamsche* Tentoonstelling in het jaar 1814 geleverd, werden algemeen met goedkeuring beschouwd, en inzonderheid een Gezicht in de stad *Rhenen* geroemd (2).

In het jaar 1816 deed de Heer WESTENBERG, ter opsporing en navolging van treffende of schilderachtige Natuurtooneelen, een reisje door *Gelderland* en *Overijsel* tot in het Benthemsche; en leverde op de Tentoonstelling, dat jaar te *Amsterdam* gehouden, een Landschap bij *Benthem*, een Wintergezicht aan eene Stads-Vest en een Stadsgezicht te *Delft* (3); dit laatste Stuk, inzonderheid,

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 11. No. 57 en 58.

(2) *Ibid.* bl. 16. No. 147, 148 en 149.

(3) *Ibid.* van die van 1816. bl. 17. No.: 90, 191 en 192.

heid, droeg den algemeenen lof weg; zijn Werk werd dan ook in de openbare beoordeeling in de *Vaderlandsche Lettereefeningen*, des tijds geplaatst, zeer geprezen als den verhevensten aanleg toonende, en ons eenen Delfschen VAN DER MEER belovende.

Ter verdere uitbreiding zijner Kunsttalenten, deed de Heer WESTENBERG, in het jaar 1817 wederom een reisje, onder andere, in de grootfche en bevallige streken langs den *Rijn*; en op de Amsterdamsche Tentoonstelling, van het volgende jaar, zag men een Landschap aan den *Roer* bij *Werden*, en twee dergelijke bij *Mulheim*, mitsgaders een Wintergezicht bij het *Zeeregt* te *Amsterdam*, en een Stadsgezicht te *Haarlem*, alle door dezen ijverigen Meester (1); het laatste, hoezeer men ook de Kunstverdienften der overige erkende, scheen bijzonder te bevallen.

Van zijne Schilderijen, vindt men in onderscheidene Kunstkabinetten, als die van de Heeren SAPORTAS, H. WILLINK, VAN DER VALCK te *Amsterdam*, en andere. Zeer fraaije Teekeningen door hem vervaardigd, zagen wij in de Kunstboeken van verscheidene Liefhebbers. Ook buiten 's lands is zijn Werk in achting, blijkens de prijzen, die men daar voor besteedt.

Het Portret van dezen Meester, plaatfen wij op Plaat D, No. 3.

AN-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 21, No. 290—294.

ANTONIE SMINCK PITLOO, is in het jaar 1791 geboren te *Arnhem*; aldaar werd hij in de Teekenkunst onderwezen door den Heer H. S. VAN AMERON (1), en bezocht tevens vlijtig het Stads-Teekengenootschap.

Door Koning LODEWIJK NAPOLEON werd hij tot Hollandsch Kweekeling in de Schilderkunst te *Parijs* benoemd in het jaar 1808, en vertrok nog hetzelfde jaar derwaarts met den Kweekeling voor de Bouwkunde REIJERS (2).

Aanvankelijk scheen zich PITLOO als Kweekeling op het Historisch vak te zullen toeleggen (3), doch na verloop van een paar jaren, koos hij het Landschapshilderen.

Na omtrent drie jaren verblijf te *Parijs*, vertrok hij naar *Rome*, en bleef zich daar mede op het Landschapshilderen hoofdzakelijk toeleggen. Uit die stad zond hij dan ook op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1816, twee Schilderijen voorstellende een Gezicht te *Rome*, en een ander in het vermaarde *Campo Vaccino* aldaar, welke met genoegten beschouwd werden (4).

In

(1) Wij deden dezen Meester hier voor kennen, zie bl. 212 van dit Deel.

(2) Zie het berigt, hem betreffende, hier voor bl. 293.

(3) Op de Amsterdamsche Tentoonstelling 1810, zag men van hem eene Teekening eener *antieke* Schouwburg voorstellende. Zie op de Lijst bl. 17. No. 163.

(4) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling van dat jaar, bl. 12. No. 130 en bl. 19. No. 211.

In hetzelfde jaar werd PITLoo gunstig bekend bij een' Russisch Vorst, zich toen te *Rome* bevindende, en door dezen, als Schilder op eene reis naar *Napels* en *Sicilië* medegenomen.

Naar men ons, van goeder hand berigt, bevond de Heer PITLoo zich in het jaar 1819 nog te *Rome*, en schijnt zich daar met der woon gevestigd te hebben.

HENRICUS TURKEN, werd den 10den December des jaars 1791 te *Eindhoven* geboren. Hij vervaardigt niet alleen Miniatuur-Portretten, maar schildert die ook levensgroot met olieverw.

Thans (1818) legt hij zich ook toe op het Historisch vak, en leverde op de Tentoonstelling der Kunstwerken in 's *Gravenhage*, gehouden in het jaar 1819 eene zinnebeeldige Schilderij, voorstellende de terugkomst van Z. M. onzen Koning in *Holland*; doch op de Lijst dier Tentoonstelling wordt deze Schilder verkeerdelijk TWIKEN genaamd (1).

In zijne geboorteplaats woonachtig blijft hij er met ijver en goed gevolg de Schilderkunst beoefenen, gaande ook ten dien einde van tijd tot tijd naar *Antwerpen*.

Hij heeft mede het etsen ondernomen; de onder- rigting van den Heer BAGALAAR (2), zich in den zomer van 1819 te *Eindhoven* bevindende, gaf hem

(1) Zie op gemelde Lijst, No. 150.

(2) Zie wegens hem bl. 183 e. v. van dit Deel.

hem, benevens zijnen vriend VAN BEDAFF, van wien wij hier voor spraken (1), daartoe aanleiding.

JACOBUS SCHOENMAKER DOIJER, werd den 24sten Junij des jaars 1797 geboren te *Creveld*, alwaar zijn vader, een *Nederlander*, toen Leeraar was bij de Doopsgezinde Gemeente; nog zeer jong zijnde, vertrok hij met zijne ouders naar *Zwolle*, en werd aldaar door den Heer PRUDHOMME, van wien wij hier voor een berigt gaven (2), in de Teekenkunst onderwezen.

In het jaar 1814 ging hij naar *Amsterdam*, en genoot daar het onderwijs van den kundigen JURIAAN ANDRIESSEN, tot in het laatst van 1815; vervolgens reisde hij naar *Antwerpen*, en verbleef er gedurende twee jaren als Leerling van den Heer M. VAN BRÉE (3), wiens voortreffelijke Kunsttalenten wij reeds vroeger deden kennen (4).

In de maand Junij des jaars 1818, keerde de Heer DOIJER naar *Amsterdam* terug, om er zich verder in de Kunst te oefenen. Op de Tentoonstelling aldaar, in den herfst deszelfde jaars gehouden, leverde hij een Schilderijtje, voorstellende een' Schoolmeester, bezig met eenige Kinderen te

on-

(1) Zie wegens hem, bl. 208.

(2) Zie van dit Deel, bl. 29 e. v.

(3) Te *Antwerpen* behaalde DOIJER twee prijzen, waaronder een, wegens zijne kennis in de ontleedkundige beschouwing van het menschelijk ligchaam, op welke kennis men zich aldaar bijzonder toelegt.

(4) Zie van dit Deel, bl. 169 e. v.

onderwijzen; het werd, als het Werk van een aankomend Meester, met genoeg gezien.

Wij zagen vervolgens ook eenige welgelijkende Portretten door hem vervaardigd.

ARIE SCHEFFER, werd in de maand Februarij des jaars 1795 te *Rotterdam* geboren, en door zijnen vader den zeer verdienstelijken Schilder JAN BAPTIST SCHEFFER (1), tot deszelfs beroep opgeleid.

Na het overlijden zijns vaders vertrok hij met zij-

(1) JAN BAPTIST SCHEFFER, geacht Portret- en Historieschilder, werd te *Manheim* geboren, en was een Leerling van TISCHBEIN. Hij heeft zich vervolgens in 's *Hage* nedergezet, is van daar naar *Rotterdam* gegaan, en gehuwd zijnde met Mejufvrouw C. LAMME, in lateren tijd, met vrouw en kinderen naar *Amsterdam* vertrokken, in het najaar van 1803. Men vindt onder andere te *Rotterdam* in het hofje van G. DE KOKER, vier Portretten van dezen Meester. Hij schilderde ook het Portret van LODEWIJK NAPOLEON, Koning van *Holland*, ten voeten uit. Bij den wedstrijd der Schilders, in 1808, volgens besluit van gemelden Koning, behaalde J. B. SCHEFFER, den prijs op eene Schilderij, voorstellende onzen Admiraal JACOB SIMONZ. DE RIJK, zijn ontslag uit den kerker, dat hem door de Spanjaarden wordt aangeboden, weigerende. Op de Tentoonstelling in dat jaar, te *Amsterdam* gehouden, zag men nog drie Stukken van dien Meester, waaronder het Portret van hem zelve en dat zijner Echtgenoot. (Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 58, 67, 105 en 106. De prijs door hem behaald mogt hij zelf niet ontvangen: daar hij bij den aanvang des zomers in 1809 overleed. Hij heeft ook eenige Prentjes geërst.

zijne moeder (1) naar *Parijs*, ter beoefening van de Schilderkunst.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1810 was van hem een Portret (2), en op die te *Antwerpen*, in 1816 gehouden eene Schilderij, verbeeldende het bezoek der Engelen bij ABRAHAM, hem voorspellende, dat SARA hem een' zoon zou baren; hij behaalde daarop de *præmie* van acht honderd franken (3).

Zijn jonger broeder, die in jaar 1817 omstreeks vijftien jaren oud moet geweest zijn, toen zich ook te *Parijs* bevindende, was een der Leerlingen van den beroemden Franschen Schilder GUERIN.

JA

(1) Mejufvrouw SCHEFFER, geboren LAMME, is de dochter van den Kunstschilder ARIE LAMME, van wien wij in ons II. Deel spraken. (Zie aldaar bl. 353 e. v.) Zij schildert fraaije en welgelijkende Miniatuur-Portretten; een dergelijk zag men van haar op de Dordtsche Tentoonstelling in 1819, benevens eene Teekening met zwart krijt. Zij heeft zoowel als haren Echtgenoot geëttst, en wij zagen van haar een fraai Prentje, een Kopje voorstellende, in den trant van JAN LIEVENS. Onze beroemde Dichter BILDERDIJK droeg een vers aan haar op, getiteld: „Aan de Weduwe des Kunstschilders J. B. SCHEFFER, in hare droefheid;” het was gedagteekend Hooimaand, 1809.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 11. No. 100.

(3) De schets van dit Stuk bevond zich op de Antwerpsche Tentoonstelling in 1819. Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 43. No. 89.

JACOBUS VAN DER STOK, geboren te *Leyden* den 12den Januarij des jaars 1795, is een Leerling van A. BESTERS. Hij schildert meest Landschappen, bestuderende vlijtig de natuur en heeft, naar ons van goederhand berigt werd, veel aanleg, om een goed Meester te worden.

ADRIANUS VAN DER KOOGH, is op het eiland *Flakké* te *Middelharnis* geboren, den 14den van Sprokkelmaand, des jaars 1796. Reeds in zijne jeugd gaf hij blijken, van veel zucht voor de Kunst, doch bleef tot in zijn zestiende jaar verftoken van de gelegenheid, om onderwijs te genieten, wanneer hij bij zijnen neef, den Schilder P. HOFMAN (1) besteld werd: hier oefende hij zich vijf achtereenvolgende winters in het teekenen en schilderen, terwijl hij des zomers behulpzaam was in het huis- en sieraadschilderen; na drie jaren, ook in het Genootschap *Pictura*, te *Dordrecht*, geteekend te hebben, werd hij met den eersten Prijs bekroond, voor het teekenen naar het gekleed model. In zijn twee en twintigste jaar dong hij naar den uitgeloofden Eereprijs, bij de Maatschappij *Felix Meritis* te *Amsterdam*, voor de Schilderij een boomrijk Landschap, in den zomer, bij opgaande zon voorstellende. Dan daar de uitspraak der Beoordeelaars verschilde, ging men tot een tweede stemming over, die toen de gouden *medaille* aan zijn' mededinger; toekende vereerd met lof en de Tentoonstelling van zijne Schilderij, bij die, waar-

aan

(1) Zie wegens hem, van dit Deel bl. 74.

aan den Prijs toegewezen was, werd hetzelfde door den kunstlievenden Heer BRENTANO gekocht en in zijne Kunstverzameling te *Amsterdam* geplaatst.

Heden bestuurt A. VAN DER KOOGH, den Schilderwinkel der weduwen van wijlen JACOBUS en wijlen zijn Zoon HENDRIK VAN STRIJ, doch laat niet af, zoo veel zijn tijd het toelaat, Landschaps- onderwerpen te vervaardigen, welke ten blijke zijner toenemende bekwaamheden, met genoeg en be- schouwd worden.

Op de Dordsche Tentoonstelling in 1819, be- vonden zich drie Stukken van dezen Meester (1).

J. A. BAKKER, werd in het jaar 1796 te *Rot- terdam* geboren; hij is de zoon van CORNELIS BAKKER, wiens kunstverdiensfen wij hiervoor heb- ben doen kennen en van A. C. HAUCK (2), de kleinzoon.

Door zijnen vader aanvankelijk onderwezen zijn- de, zette hij de Schilderkunst verder voort onder het bestuur van den Heer W. VAN LEEN en ver- volgens van J. KOUWENHOVEN (3), en legde zich, gelijk de laatstgenoemde bijzonder toe op schilderen en teekenen van Landschappen met Vee.

Reeds vindt men in sommige Kunstverzamelin- gen

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, No. 37, 38 en 39.

(2) Zie wegens hem van deze Geschiedenis, D. II. bl. 328 e. v.

(3) Van beide deze Meesters vindt men in dit Deel een berigt op bl. 56 en 219.

gen van zijn wetk: in het keurig Kabinet van den Heer G. VAN DER PALS, zagen wij een fraai Schilderijtje van dezen aankomenden Meester, en wij zelve bezitten er een van hem, dat hij in 1817 schilderde.

Van zijne studiën en schetsen, Runderen en Schapen voorstellende, werden er door middel van den Steendruk in Prent gebragt.

W. HEKKING, zoon van den Behangfelfchilder F. HEKKING, werd te *Amsterdam* geboren in het jaar 1796. Hij leerde de Teekenkunst bij den Heer ANTHONIJ VAN DEN BOSCH, dien wij hiervoor deden kennen (1), en legde zich vervolgens toe op het Bloemschilderen.

Op de Tentoonstellingen van Kunstwerken te *Amsterdam* gehouden in de jaren 1813, 1814, 1816 en 1818, zag men van het Teeken- en Schilderwerk dezès aankomenden Meesters, bestaande in Bloem- en Fruitstukken (2), waaruit men met genoeg zijne vorderingen bespeurde.

CORNELIS KRUSEMAN, werd den 25sten September des jaars 1797 te *Amsterdam* geboren. Reeds vroeg uit zich zelve geteekend en vervolgens de Schilderkunst, boven alles tot zijn beroep gekozen hebbende, genoot hij met toestemming zijner ouderen eenig onderwijs van den Heer C.

H.

(1) Zie van dit Deel bl. 109 e. v.

(2) Zie de Lijsten dier Tentoonstelling van gemelde de jaren.

H. HODGES en voorts van P. A. RAVELLI (1). Beide deze Meesters Portretschilders zijnde, leerde de jonge KRUSEMAN bij hen het teekenen van Hoofden en andere deelen van het menschelijk lichaam, en hoezeer hij altijd meer smaak in het Landschapshilderen gehad had, getroostte hij zich deze teleurstelling. Veertien jaren oud zijnde, kwam hij op de Stads Teeken-Akademie, kreeg meer en meer smaak in het Menschenbeeld, en zag zijnen ijver beloond door op zijn zestiende jaar den zilveren en vervolgens den gouden Eerepenning bij die Akademie te behalen. Kennis gekregen hebbende aan den Heer J. A. DAIWAILLE, hiervoor door ons beschreven (2), vond hij in diens werk zooveel smaak, dat hij zijne ouderen verzocht deszelfs onderwijs te mogen genieten; dit geschiedde, en na gedurende nog een jaar geteekend te hebben, werd het schilderen ondernomen.

In het laatst des jaars 1817 behaalde KRUSEMAN bij de Maatschappij *Felix Meritis*, den dubbelden zilveren Eerepenning en een Getuigfschrift, wegens het

(1) PIETER ANTONIJ RAVELLI, Portretfschilder te *Amsterdam*, werd in het jaar 1788 geboren, zijne Meesters waren B. BARBIERS PIETERZ. en vervolgens C. H. HODGES. Op het Miniaturfschilderen legde zich de Heer RAVELLI bijzonder toe. Hij leverde op de Amsterdamsche Tentoonftelling in 1814 een Mans- en Jongmans-Portret en op die in 1816 gehouden een Mans-Portret.

(2) Zie van dit Deel, bl. 270 e. v.

het geschilderde Akademiebeeld en den enkelen zilveren wegens het geteekende.

Op de Amsterdamsche Tentoonstellingen in 1814 en 1816 gehouden, had men reeds met veel genoeg Proeven der talenten van dezen aankomende Meester gezien (1), doch inzonderheid werd het Muzijkmakend Gezelschap met drie Beelden (2), dat hij op de Tentoonstelling ter genoemder plaatse in 1818 leverde, met algemeene bewondering beschouwd, wegens het bevallige van het geheel en de fraaije Schildering, inzonderheid van het fatijn in den trant van TER BURG. Behalve dit fraaije Kabinetstukje, was er nog een Mans-Portret door KRUSEMAN, zijnde dat van hem zelve (3).

In het voorjaar van 1819 zagen wij bij hem eene kloeke Schilderij, voorstellende een' bejaarden Blindeman met zijne Dochter, een zeer bevallig meisje; zij schijnen bij avond den voorbijgaanden eene aalmoeste vragen, wordende het Stuk door eene lan- taarn verlicht (4). Wij zagen toen ook een kloek
en

(1) Als op die van 1814 een Vrouwe- en een Mans-Portret, benevens een geschilderd Akademiebeeld, en op die van 1816 een Mans-Portret, een Vischvrouwkje en een Meisje waschende, zie de Lijsten.

(2) Het waren twee met smaak gekleede Meisjes, waarbij een Jongeling, op de Citer spelende, stond.

(3) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 156 en 157.

(4) Deze Schilderij op de Haagsche Tentoonstelling in 1819 gezonden zijnde, werd aldaar voordeelich verkocht,

en welgelykend Portret door dezen jongen Meester, die ook reeds onderwijs aan anderen geeft.

In het begin des jaars 1820 zagen wij bij hem het Beeld van JOANNES *den Dooper*, in jeugdigen mannelijken leeftijd, ter halverlijf geschilderd, dit Beeld wekte door het edele bevallige en den heiligen eerbied, die daarin tevens doorstraalde, zachte aandoeningen, zoodat de Heer H. MEIJER JR. (1) niet kon nalaten daarop eenige dichtregelen te vervaardigen en dezelve den Kunstenaar toe te zenden. Zijn Portret naar zijne eigene Teekening, vindt men op Plaat D No. 4.

en is thans (1820) in een der vertrekken van H. M. onze Koningin, in 's Hage geplaatst.

(1) De Heer H. MEIJER JR., is als Dichter bekend, onder andere door een vers op de Tentoonstelling van Kunstwerken in 1818 te *Amsterdam* gehouden.

VIERDE AFDEELING.

TWEDE GEDEELTE.

Opgave betrekkelijk Schilders en Kunstbeoefenaars, van welke bij ons geene genoegzaam volledige berigten zijn ingenomen, om, naar tijdorde in het eerste gedeelte dezer Afdeeling te kunnen geplaatst worden (1).

ABRAMHAM VAN DER HART, bekleedde sedert het jaar 1777 den post van Directeur over de Stads Werken en Gebouwen te *Amsterdam*; en heeft ook, gedurende dien tijd voor verscheidene bijzondere personen op onderscheidene plaatsen als Bouwmeester werkzaam geweest, zijnde niet alleen om zijne kunde in dat vak, maar tevens om zijn eerlijk karakter algemeen geacht.

Hij werd dan ook tot Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut benoemd en zijne Teekening voor het op te rigten Gedenkstuk te *Soestdijk*,
ter

(1) Zooveel het ons mogelijk is, zullen wij echter ook hier de waarschijnlijke tijdorde volgen.

ter eere van de dapperheid der Nederlanders bij *Quatre-Bras* (1), in het jaar 1816 als de beste bekroond.

Zijn nuttig leven mogt hij tot den ouderdom van omtrent drie en zeventig jaren rekken: overlijdende te *Amsterdam* den 3den Februarij desjaars 1820.

ANTONIE CARDON, geächt Plaatfnijder te *Brusfel*, beoefent, thans hoog bejaard zijnde, federt lang, met lof de Graveerkunst.

Het Portret van Z. M. den laatst overledenen Koning van *Engeland*, werd door hem in Plaat gebracht, alsmede dat van Keizer JOSEPHUS II, naar de Schilderij van G. HERREIJNS (2). Een aantal Prenten voor onderscheidene belangrijke Boekwerken zijn door hem vervaardigd geworden, zoo als dat van den beroemden HAMILTON.

De zoon dezès Meesters mede tot de Graveerkunst opgeleid zijnde, had daarin reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt en beoefende die Kunst in *Engeland*, doch is jong overleden.

JAN IJVER, hoezeer zich niet bijzonder op de beoefening der Kunst toeglegd hebbende, meenen wij echter, om zijne zeldzame Kunstkennis wel degelijk te moeten rangschikken onder onze Vaderlandsche Kunstenaars en Liefhebbers.

Hij werd in of omstreeks het jaar 1747 te *Amsterdam* geboren en door zijn vader, PIETER IJVER, Plaat-

(1) Zie het *Programma* der vierde klasfe van het gemelde Instituut van den 1sten van Louwmaand 1816.

(2) Zie van dit Deel bl. 17.

Plaatfnijder en Kunsthandelaar in gemelde stad (1), in de gronden der Teekenkunst en het etsen onderwezen; doch legde zich voorts, zoo wel als zijn vader, meer bepaald op den Kunsthandel toe; ter verkrijging van de noodige kennis in dat vak, werd mede gevorderd het bijwonen van alle Kunstverkoopingen; waartoe hij vervolgens, als Makelaar (2), de beste gelegenheid had; inzonderheid was ook voor hem eene grondige kennis der Prentkunst noodzakelijk: dewijl er mede in dat vak veel handel werd gedreven. Om nu daarin wel te slagen en ook de buitenlander en wel te kunnen onderrigten en dienen, werd niet alleen vereischt het kennen der beste en echte drukken, maar ook die der verschillende en zeldzaamste adressen; eene kennis inderdaad niet te bekomen, dan door gedurige vergelijking, door eigen oplettend onderzoek en door onvermoeide pogingen. Dit alles werd door den jongen IJVER zoo betracht, dat men hem reeds voor lang, als een' bevoegd beoordeelaar raadpleegde; terwijl zijne kundigheden zoodanig toenamen, dat hij vervolgens de voornaamste

(1) PIETER IJVER was een geacht Leerling van den beroemden BERNARD PICART, (zie in ons eerste Deel, bl. 276 e. v.) en heeft het ophelderend bijvoegsel op den *Catalogus* van REMBRANDT's Werken door GERSAINT, vervaardigd en uitgegeven.

(2) Tot zijn' dood toe bleef hij Makelaar en heeft vele aanzienlijke Kunstverkoopingen helpen besturen.

fte vraagbaak in dat vak, zoo wel in andere landen als in ons Vaderland is geworden.

Zich niet alleen om voordeel met de Kunst bezig houdende, had hij voor zich zelve eene ongemeen keurig en rijk Prentkabinet aangelegd, hetwelk na zijn overlijden (1) voor eene aanzienlijke som te *Amsterdam* verkocht werd, den 25sten Maart 1816 e. v. dagen (2).

DAVID MULDER, die te *Utrecht*, omstreeks het jaar 1746 of 1747 geboren werd, beoefende op eene verdienstelijke wijze de Beeldhouwkunst, bijzonder in hout. Naar ons berigt werd, arbeidde hij in zijne jeugd onder opzigt van den beroemden Franschen Beeldhouwer FALCONET, en vervolgens bij zijnen stadgenoot W. H. VAN DER WALL (3).

VAN MULDER'S Werk vindt men te *Woerden* op de Vischmarkt, alsmede te *Montfoort* en op onderscheidene plaatsen in Roomsch Catholijke Kerken en aan Orgels.

Hij teekende een goed Akademiebeeld en was Medebestuurder van de Utrechtsche Teeken-Academie.

In lateren leeftijd is hij naar wij vernemen Schipper van *Utrecht* op *Leyden* geworden. G.

(1) Hij overleed in zijn geboorteplaats den 6den September 1814.

(2) Zie den, voor Liefhebbers van Prentkunst, zeer merkwaardigen *Catalogus*.

(3) Zie wegens W. H. VAN DER WALL, Dl. II. bl. 140 e. v.

G. VAN DER PUIJL, werd te *Utrecht* geboren omstreeks het jaar 1750.

H. VAN VELDHOVEN (1), was, gedurende vijf jaren zijn Leermeester in de Teekenkunst. Twintig jaren oud zijnde, begaf hij zich, als Portretschilder op reis, bezocht verscheidene landen en bragt het door vlijt en oefening zoo ver, dat hij op eene kloeke en vaste wijze welgelijkende Portretten en Familiestukken schilderde. Eerst in het jaar 1806, en dus na eene afwezigheid van omtrent zes en dertig jaren, kwam hij in zijne geboortestad terug, en gaf aldaar onderwijs op de Stads Teeken-Akademie. Naderhand begaf hij zich echter weder op reis en wij hebben niets verder van hem vernomen.

SIMON DENIS, werd te *Antwerpen* geboren omtrent het midden der vorige eeuw; hij was een Leerling van den zeer verdienstelijken Landschap-schilder HENDRIK ANTONISSEN (2), en maakte zich

(1) Zie wegens dezen Meester D. II. bl. 232.

(2) HENDRIK ANTONISSEN, die zijne Landschappen doorgaans met Vee stoffeerde, was mede een Antwerpenaar; zijnde aldaar, naar ons berigt werd, in het jaar 1737 geboren; hij had eene talrijke Schilderschool, die vele bekwame Schilders opgeleverd heeft. Deze Meester is in het jaar 1794 in zijne geboortestad overleden. Onder zijne Leerlingen is ons ook opgegeven HENDRIK DE CORT, geboren te *Antwerpen* in 1742. Hij was een verdienstelijk Schilder van Landschappen en Stads-Gezigten; heeft veel in *Engeland*

ge-

zich verder bekwaam door de natuur vlijtig te bestuderen.

Vervolgen reisde hij naar *Italië*, verbleef ettelijke jaren te *Rome*, en huwde er met eene Romeinsche vrouw. Met haar begaf hij zich naar *Napels*, en vestigde zich aldaar: vindende in de bekoorlijke omstreken dier stad vele schoone tooneelen voor zijn uitmuntend penfeel. Veeltijds waren zijne Landschappen bevallig met Vee gestoffeerd, en men erkende daaronder niet zelden onze Nederlandsche Runderen; zij werden door den Schilder gekozen, om meer verscheidenheid in zijne Tafereelen te brengen: dewijl de Italiaansche Runderen doorgaans eentoonig graauw van kleur zijn.

In het jaar 1805 had de Schrijver van dit berigt, A. VAN DER WILLIGEN, te *Napels* zijnde, het genoegen van, met den Heer S. DENIS, vriendschappelijk bekend te worden (1); doch het penfeelwerk van dien ongemeen bekwamen en hupschen Kunstenaar zeer getrokken zijnde, en meestal naar elders verzonden wordende, had hij slechts weinig gelegenheid, om van dien arbeid te zien; onder dat weinige bevond zich echter eene zeer belangrij-

gewerkt en is in *Londen* in het jaar 1810 overleden. Zijne Schilderijen zijn meestal door andere Meesters gestoffeerd.

(1) Zie A. VAN DER WILLIGEN, *Aant. op eene Reize van Parijs naar Napels*, Dl. II. bl. 80 e. v.

rijke en meesterlijk uitgevoerde Schilderij, vertoonende eene uitbarsting van den *Vesuvius*, in September des jaars 1804. Welk een ontzettend schouwspel! de vreesfelijke vuurbrakende berg vervult de omliggende landstreek met schrik en verwoesting; de wanhopige landlieden redden, wat zij nog redden kunnen, en zamelen zelfs de vruchten van hunnen wijngaard nog in, terwijl de gloeiende *lava*-stroom hen op de hielen volgt (1). Ook ziet men er een Prentje, den Heiligen JANUARIUS verbeeldende, aan eenen Boom vastgemaakt, om daardoor, aan hetzelfde eene beschermende kracht toeschrijvende, de naderende vuurbeek te keeren. Hierin zoekt het zwakke verstand dezer ongelukkigen in zulke oogenblikken van verwijfeling nog troost. Waarheid en naauwkeurigheid heerschten door het gansche tafereel, ook was de gloed van het vuur, inzonderheid natuurlijk en, daar de Schrijver van dit berigt, in de gelegenheid was, om de afbeelding te vergelijken met het Landschap zelve, alwaar toen geene *lava* stroomde, kon hij zich door deze Schilderij, een des te duidelijker denkbeeld van zulk een verschrikkelijk voorval maken. Deze Schilderij was voor *Spanje* bestemd. De Heer DENIS was nog bezig
aan

(1) Onder verscheidene stoute schetsen en studiën, welke wij bij dezen Meester zagen, bevonden er zich ook eenige, die hij niet geschroomd had in de nabijheid van den woederden volkaan zelve naar de natuur te teekenen.

aan een bevallig Landschap met Vee gefloffeerd. Hetgeen ik hier voor aangaande het Rundvee gezegd heb, gold ook ten opzichte van de Stoffaadje in dit Stuk, en het kwam mij voor, dat hij behalve om de opgegevene redenen, dergelijke Stoffaadje koos, om aan zijne Stukken meer het karakter van de Nederlandsche school te geven.

Hij woonde toen sedert ruim twintig jaren in *Italië*, alwaar zijne talenten hem een ruim bestaan opleverden. Hij schein algemeen, ook als mensch geacht, en in zijnen omgang ontdekte men al ras den man van oordeel, smaak en beschaafdheid. Eenige jaren geleden, is hij te *Napels* gestorven (1).

W. J. L. SPOOR te *Budel*, in de Provincie *Noord-Brabant* geboren, en te *Eindhoven* woonachtig, werd ons opgegeven als een zeer verdienstelijk Liefhebber, die zich in zijne jeugd niet alleen op het teekenen, maar vervolgens mede op het schilderen met olie verw toelegde, en daarin goede vorderingen maakte, hebbende onder andere tot Meester gehad den verdienstelijken Landschap schilder HENDRIK ANTONISSEN te *Antwerpen* (2). De Heer SPOOR schilderde alzoo ook in dien trant; en heeft vervolgens eenige Stukken door P. POTTER, en andere voorname Meesters, in het Kabinet

(1) Volgens latere ingekomene berigten, overleed hij in het jaar 1811.

(2) Zie wegens hem in dit Deel, bl. 315.

net van wijlen Z. D. H. Prins WILLEM V, in 's Hage, wiens Rentmeester hij te *Eindhoven* was, gekopieerd. Hij zelf ordonneerde ook eenige Schilderijtjes of volgde die naar de natuur, en heeft mede het etsen ondernomen; doch zich bij een enkel Prentje bepaald.

NOACH VAN DER MEER JUNIOR te *Amsterdam*, heeft zich als een zeer verdienstelijk Plaatsnijder en goed Teekenaar bekend gemaakt door een aantal Platen die door hem in het koper zijn gebragt, naar Teekeningen van andere of van zich zelve, als: de Afbeelding van den Brand des *Amsterdamschen Schouwburgs* in het jaar 1772, die hij teekende en graveerde, alsmede de Afbeeldingen van den *Nieuwen Schouwburg* aldaar (1). Twee Gezigten van ongemeene hooge *Watervloeden*, in het jaar 1776 graveerde hij naar Teekeningen van HENDRIK KOBELL, zijnde het eene een *IJgezigt* naar het *Blaauwhoofd* over *Amsterdam*, en het andere een *Gezigt* van den *Storm* en *hoogen Vloed* voor *Elburg*, den 21sten *November* van dat jaar. Onder meer andere *Boekprenten*, werden die in J. LE FRANCO VAN BERKHEIJ'S *Eerbare Proefkusjes*, door N. VAN DER MEER JR. geteekend en graveerd in het jaar 1781. Hij was bijzonder bedreven in het *parallel* werk, en heeft veel in dat vak

(1) Zij zijn geplaatst in de *Historie van den Amsterdamschen Schouwburg*. Te *Amsterdam*, bij G. WARNARS en P. DEN HENGST, 1772, en de *Historie van den Nieuwen Amsterdamschen Schouwburg*, *ib.* 1775. 4°.

vak gewerkt, voor onzen beroemden Graveur R. VINKELES.

WILLEM BILDERDIJK, als Dichter en Geleerde beroemd, mogen wij ook onder de zeer verdienstelijke Vaderlandsche Beoefenaars der Teeken- en Etskunst, noemen, gelijk zulks onder andere blijkt uit verscheidene fraaije en bevallige Vignetten of dergelijke, welke in zijne Dichtwerken voorkomen, zoo als in die, getiteld: *Mijne Verlustiging, Leyden en Amsterdam 1781*, en *Bloempjens, Amsterdam 1785*, beiden in 8°. Ook teekende hij een met veel smaak geordonneerd Titelvignet voor een Dichtstuk van den Heer s. IPERUSZON WISELIUS, getiteld: *de Rocm*; het werd door den Heer MARCUS naar die Teekening gegraveerd.

Verscheidene Portretten bestaan er van den Heer BILDERDIJK, als een: door A. BOON geteekend, en door J. HULSTKAMP, gegraveerd in 1786 (1), een door SCHMIDT in 1787 geschilderd, en door M. DE SALLIETH gegraveerd, en uitgegeven in 1790 (2), een geteekend door L. MORITZ, en door L. PORTMAN gegraveerd (3), en eindelijk een door H. W. CAS-

(1) Het werd te *Rotterdam* bij N. CORNEL uitgegeven. Als Kunstwerk verdient het geene opmerking; doch het komt weinig voor.

(2) Het is eene fraaije en kloeke Plaat.

(3) Deze Plaat, die eene plaats onder voorname Kunstwerken van dien aard wordt toegekend, werd bij J. W. IJNTEMA en COMP. te *Amsterdam*, uitgegeven.

1.

2.

3.

4.

CASPARI geteekend, en gegraveerd door P. VELIJN; dit laatste is geplaatst in den *Muzen Almanak voor het jaar 1820*, welke bij IMMERZEEL te Rotterdam wordt uitgegeven.

De Heer BILDERDIJK, thans eenen ver gevorderden leeftijd bereikt hebbende, woont sedert eenige jaren te Leyden.

ANTONIE JAN VAN MANSVELD, ouder broeder des Heeren VAN MANSVELD, van wien wij in ons tweede Deel spraken (1), is ons opgegeven als een kundig Liefhebber niet alleen, wat het beschouwend gedeelte der beeldende Kunsten aangaat, maar ook met betrekking tot de beoefening der Teekenkunst: vervaardigende onder andere fraaije en welgelijkende Miniatuur- en Crayon-Portretten.

Oud-Rentmeester der Domeinen van de Provincie Utrecht zijnde, houdt hij in de stad van dien naam, die ook zijne geboorteplaats is, zijn verblijf.

Een andere broeder JAN ANTONIE genaamd, Regtsgeleerde en Lid der Stedelijke Regering van Woerden, werd ons mede, als een Liefhebber de Kunst beoefenende, opgegeven.

FRANÇOIS SWAGERS, werd te Utrecht geboren, omstreeks het jaar 1756 of 1757 en legde zich met goed gevolg op het Landschapschilderen toe. Na eenigen tijd dat vak in zijn vaderland beoefend te hebben (2), ging hij naar Parijs, en
ves-

(1) Zie aldaar bl. 437 e. v.

(2) Sommige zijner Landschappen, van dien tijd, zijn door anderen gestoffeerd, als door W. R. VAN DER WALL,
III. DEEL. X van

vestigde zich aldaar, schilderende aangename Landschappen en Riviergezigten, volgens het algemeen gevoelen, op eene zeer verdienstelijke wijze. Op de Parijsche Tentoonstellingen in de jaren 1802 en 1804, zagen wij van zijn Werk: namelijk op de eerstgenoemde, drie Schilderijen, verbeeldende, de eene een Gezigt omstreeks *Dordrecht* bij een Onweder, de andere een Landschap aan de *Schelde* omstreeks *Antwerpen*, en de derde een Gezigt in de omstreken van *Utrecht*, bij eene ondergaande Zon; op de volgende Tentoonstelling was van hem een Gezigt omstreeks *Rotterdam*, insgelijks bij het ondergaan der Zon (1). Ook op de Tentoonstelling in het jaar 1814 te *Parijs* gehouden, bevond zich een Stuk door den Heer SWAGERS, een Landschap in de nabijheid van *Utrecht* verbeeldende (2).

Tot nog toe schijnt deze Meester niet voornemens te zijn, om naar het vaderland terug te keeren.

PIERRE JOSEPH REDOUTÉ, werd te *St. Hubert*, in de Provincie *Namen* geboren, in het
jaar

van wien wij in ons tweede Deel, bl. 412 e. v. een bericht gaven. Ook schilderde hij Landschappen in Stukken van andere zijner Kunstgenooten, als in dat van J. J. J. VAN STRAATEN, zijnen stadgenoot, gelijk wij in ons tweede Deel, bl. 460 hebben gezegd.

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen, getiteld: *Explication des Ouvrages de Peinture, etc. Paris an X in XI.*

(2) *Ibid.* 1814.

jaar 1759 of 1760, en door zijnen vader, een verdienstelijk Schilder, tot de Kunst opgeleid.

Naauwelijks de jongelingsjaren bereikt hebbende, begaf hij zich reeds op reis, ter uitbreiding van zijn, naar het schein, natuurlijk Kunsttalent, ten welken einde hij zich ook in *Holland* ophield. Vervolgens reisde hij naar *Frankrijk*; legde zich hoofdzakelijk op het Bloemschilderen toe, en teekende te *Parijs* voor den met lof bekenden Kruidkundigen L'HERITIER, waardoor hij uitmuntende gelegenheid had, om in dat vak bijzondere kundigheden te verkrijgen; vooral ook op de reize, die hij met den Heer L'HERITIER in *Engeland* deed; zoodat hij te *Parijs* teruggekeerd zijnde, als een der kundigste Teekenaars van Planten en Gewassen werd geacht; wordende dan ook tot Teekenaar van de Fransche Akademie der Wetenschappen, en vervolgens van het Instituut benoemd.

Op de Tentoonstellingen, welke wij te *Parijs* bijwoonden, zagen wij keurige Bloemteekeningen, door den Heer REDOUTÉ, met waterverw, (*a l'aquarelle*) vervaardigd.

In verscheidene zeer kostbare Plantkundige Werken (1), vindt men een groot aantal zeer fraaije ge-

(1) Zoo als in die, getiteld: *Les Liliacées; les Roses; le Jardin de la Malmaison, etc.* Het eerstgenoemde werd te *Parijs* bij DIDOT, den jongen, uitgegeven in 1802, en bevat acht en dertig afleveringen, groot Folio, op velin papier; iedere aflevering kostte zes en dertig livres.

gekleurde Platen door dezen, volgens het algemeen gevoelen, ongemeen bekwamen Meester, dien men onder de eerste in dat vak rangschikt; en ook op dezen mogen wij, als onzen landgenoot, al weder roem dragen (1).

QUIRINUS VAN AMELSFOORT, werd omstreeks het jaar 1760 in 's *Hertogenbosch* geboren. Na de gronden der Teekenkunst in zijne geboorteplaats gelegd te hebben, begaf hij zich ter uitbreiding zijner kundigheden naar *Dusfeldorp*, oefende zich vlijtig in de Keurvorstelijke Kunstgalerie, en keerde naar zijne geboorteplaats terug, alwaar hij zich met der woon vestigde.

Hij schilderde niet alleen, op eene zeer verdienstelijke wijze, welgelijkende Portretten, maar ook Historiestukken, gelijk men er in 's *Hertogenbosch* eenige van hem ziet: als in het aanzienlijk Gebouw, waarin het Provinciaal Bestuur vergadert, twee Schilderijen, de eene verbeeldende de Godin *Pallas*, door eenige *Geniusfen* omringt, en de andere den Romeinschen Consul *CURIUS*, daar hij bij den Haard, ter bereiding zijner zeer sobere spijs gezeten, het goud der Samniten veracht (2).

Wij zagen ook fraaije Teekeningen door den
Heer

(1) Een jonger broeder des Heeren REDOUTÉ, beoefent, naar ons bericht werd, mede de Kunst, in hetzelfde vak, zijnde insgelijks te *Parijs* woonachtig.

(2) Zie STUART, *Romeinsche Geschiedenissen*, D. V. bl. 143 e. v.

Heer VAN AMELSFORT, en daaronder eenige, die opzettelijk in den trant van Zwartkunst-Prenten waren behandeld, zoodat men dezelve daarvoor ligtelijk zou aanzien.

Door hem zijn mede eenige Teekeningen voor Boekprenten vervaardigd: als het Titelplaatje voor het Tooneelspel door A. VAN DER WILLIGEN, getiteld *Selico* (1).

Zijne beschouwende kennis stelde hem ook in staat, om met voordeel eenigen Kunsthandel te drijven.

C. APÓSTOOL, is als een ervaren Kunstkenner en ijverig Liefhebber tevens de Schilder-, Teeken- en Graveerkunst beoefenend geacht: ter uitbreiding zijner Kunstkennis reisde hij in *Frankrijk* en *Italië*, en heeft ook op deze zijne reizen Teekeningen en schetsen vervaardigd. Op de Tentoonstelling te *Amsterdam* in 1813 gehouden, zag men van hem een Gezicht in den omtrek van *Tivoli*, naar eene naauwkeurige schets, die hij naar de natuur vervaardigde, geschilderd, benevens eene Teekening, voorstellende de kleine Watervallen en het Landhuis van MÆCENAS ter zelfder plaats (2).

In het jaar 1809, was de Heer APOSTOOL reeds tot Lid van het Koninklijk Hollandsch Instituut bij de vierde klasfe benoemd.

Hij

(1) Dit Tooneelspel werd in 1794 bij J. VAN WALRÉ en Comp. te *Haarlem* gedrukt.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 4 No. 9 en 10.

Hij werd door Z. M. onzen Koning tot Bestuurder van het Koninklijk *Museum* van Schilderijen, Oudheden, enz. te *Amsterdam* aangesteld, in het jaar 1814 en in het volgende jaar tot een der Commisnarissen, om de in 1795 en vervolgens door de Franschen uit dit Land weggevoerde Schilderijen en Prenten, uit het Parijsche *Museum* terug te halen, gelijk deze Kunstschat in het laatst dezes jaars herwaarts werd overgevoerd.

Bij Koninklijk besluit van den 20sten Februarij des jaars 1816 is de Heer APOSTOOL, tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw benoemd; en het is ook aan hem, dat men de goede inrigting van het Koninklijk Amsterdamsch Kunst-*Museum* grootelijks te danken heeft.

Hij werd vervolgens tot toegevoegd Lid (*Membre agrégé*) bij de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten te *Antwerpen* verkozen. Op de Tentoonstelling van Kunstwerken in die stad gehouden in het jaar 1819, leverde hij dan ook eene Schilderij, zijnde een Gezicht gekozen in de schilderachtige omstreken van de *Beverwijk*, tusschen *Haarlem* en *Alkmaar* (1).

In het begin des jaars 1820 werd de Heer APOSTOOL, bij Koninklijk besluit tot Lid van den Raad van Bestuur bij de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten te *Amsterdam* benoemd.

F. SMITS, als een verdienstelijk Portretschilder be-

(1) Zie *Notice des Ouvr. de Peinture etc. Anvers 1819*, pag. 30 No. 11.

bekend zijnde, vervaardigde in 's *Gravenhage* en vervolgens te *Rotterdam*, verscheidene zeer welgelijkende Portretten; waaronder ook dat behoort van wijlen onzen broeder M. VAN DER WILLIGEN, *Medicinae Doctor* en Secretaris van het Bataafsch Genootschap te *Rotterdam*, bij welk Genootschap dat Portret is berustende.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1808 zag men een Mans-Portret door dezen Meester (1).

J. VAN MEURS, te *Amsterdam*, beoefent de Kunst in onderscheidene vakken: door hem werden onder andere de Teekeningen vervaardigd voor de Platen, geplaatst in de *Merkwaardige levensgeschiedenis van FREDRIK, Vrijheer VAN DER TRENCK*, te *Amsterdam* in het jaar 1788 en 1789 in drie 8vo Deelen uitgegeven. Hij teekende ook in 1788 den Titel voor een Werk genaamd: *Monument voor Amsterdam* en bestaande uit verscheidene kloeke Platen, verbeeldende eenige Gevechten met de Pruisfische Troepen omstreeks *Amsterdam* in het jaar 1787; deze Titel werd door M. DE SALLIETH (2) in het koper gebragt.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1814 zag men eene zinnebeeldige Ordonnantie, doelende op het jaar 1813, door J. VAN MEURS; op die in 1816 ter zelfder plaatse gehouden, was van hem een

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 7 No. 55.

(2) Zie wegens M. DE SALLIETH, D. II. bl. 369 e.v.

een Stuk, voorstellende een staanden Jagthond en op die van 1818 een Fruitstuk (1).

C. VAN CUIJLENBURGH, te 's Gravenhage, schildert Portretten, Landschappen, Binnenhuizen en andere Onderwerpen.

Het Portret van J. F. R. VAN HOFF, met den baard (2), door C. VAN CUIJLENBURGH geschilderd, werd door C. H. HODGES in Plaat gebragt.

Op onderscheidene Tentoonstellingen zag men van het werk des Heeren VAN CUIJLENBURGH, als op die in 's Hage gehouden in het jaar 1817, het Portret van den Vice-Admiraal Baron VAN DE CAPELLEN, vijf Stuks Portretten van den Schilder en zijn Gezin voorstellende, en meer andere Stukken, waaronder Landschappen en andere verschillende Onderwerpen. Op de Tentoonstelling in 1819 ter zelfder stede gehouden, bevonden zich mede niet minder dan tien Stukken van dezen Meester; bestaande onder andere in een modern Gezelschap, Wintergezicht en Kaarslicht (3).

Hij is Medebestuurder van de Haagfche Teeken-Akademie,

Zijn

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

(2) Toen deze Staatsman in 1738 in het Lusthuis in het Bosch bij 's Gravenhage, in verzeekerde bewaring gehouden werd, (Zie *Vaderlandsche Historie ten vervolge van* WAGENAAR, D. XXXIX, bl. 119 en 177) liet hij zijnen baard groeijen en het bovengenoemde Portret is toen geschilderd. Onder de Prent, naar dit Portret gegraveerd, staat een versje door J. SCHELTEMA.

(3) Zie de Lijsten der gemelde Tentoonstellingen.

Zijn zoon J. VAN CUIJLENBURGH JR., beoefent de Kunst als Liefhebber, en men zag reeds van zijn werk op onze Tentoonstellingen, als op die in 's Hage in het jaar 1819 gehouden, drie stuks Landschappen en daaronder die met Vee gestoffeerd waren (1).

Naar ons berigt werd zijn door beiden, vader en zoon, eenige Prentjes geëetst.

. . . . VAN DAEL, te *Antwerpen* geboren, wordt onder de voornaamste Bloemschilders gerangschikt. Sedert verscheidene jaren is hij te *Parijs* woonachtig (2) en gedurende ons verblijf aldaar, in de jaren 1802 tot in 1805, hadden wij het genoegen van zijnen Kunstarbeid meermalen te beschouwen, onder andere op de Tentoonstellingen te dien tijd gehouden, als: op die in het jaar 1804 een kapitaal Bloem- benevens een Fruitstuk; het Bloemstuk onderscheidde zich ook van dergelijke door de ongemeene, met smaak gekozen Ordonnantie: stellende eene Graftombe eener jeugdige Maagd voor, welke door hare gezellinnen, als eene hulde, met Bloemen versierd is, en waarbij zij
Vruch-

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, No. 57, 58 en 59.

(2) Merkwaardig is het, dat de voornaamste Bloemschilders, welke er thans bestaan en zich te *Parijs* bevinden, als G. VAN SPAENDONCK, (Zie van dit Deel bl. 40) P. J. REDOUTÉ, (*Ibid* bl. 322) G. J. J. VAN OS, (*Ibid* bl. 247) mitsgaders bovengenoemden, alle Nederlanders zijn.

Vruchten bragten (1). Ook schilderde hij voor de toenmalige Keizerin van *Frankrijk* een Stuk, eene offerande aan *Flora* voorstellende; welk Stuk door de beeldtenis der Bloemgodin en de verscheidenheid der Bloemen, welke men haar aanbiedt, niet minder rijk en fraai van Ordonnantie is. Op de Tentoonstelling in het jaar 1814 te *Parijs* gehouden, zag men van dezen Meester, onder andere een Bloemstuk, waarvan de achtergrond eigenaardig een Landschap voorstelt uit de bekoorlijke omstreken van *Haarlem*, als eene plaats wegens het aankweken van Bloemen en Planten alom beroemd (2).

Voorts vindt men het werk dezès Meesters in vele aanzienlijke Kunstkabinetten, in onderscheidene Landen.

JAN ROOS, werd geboren te *Middelburg*, doch in welk jaar is ons niet berigt. Hij wordt in de opgave der Zeeuwsche Kunstenaars, ons door Heeren Bestuurderen der *Middelburgsche Teeken-Akademie* toegezonden, voorgesteld, als ervaren in alles, wat den Scheepsbouw betreft, en als zeer bekwaam in het vervaardigen van modellen in het klein, volgens de naauwkeurigste proportie: waarvan in zijne geboortestad verscheidene proeven voorhanden zijn; ook schildert en teekent hij tot

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling (*Explic. des Ouvr. de Peinture etc. Paris an XII.*) pag. 84 No. 486.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling (*Explic. des Ouvr. de Peinture etc Paris 1814.*) pag. 92 No. 899.

uitspanning Schepen en Zeegezigten, die de goedkeuring der Kenneren wegdragen.

J. H. FREDRIKS, te *Breda*, schildert Bloemen en Vruchten; hij heeft mede eenigen tijd te *Haarlem* gewoond, en op de Amsterdamsche Tentoonstelling van Kunstwerken zag men van hem een Bloem- en Fruitstuk (1). Hij gaf ook, naar ons bericht werd, onderwijs in de Teekenkunst.

In het Kunstkabinet des Heeren D. DE JONGH, te *Rotterdam*, bevond zich eene Schilderij van dezen Meester, welke men op 'den *Catalogus* aldus beschreven vindt: „ Op een marmer Voetstuk, ligt een blaauw fluweel Kleed, waarop verscheidene uitgelezene Vruchten en Bloemen. Wel geordonneerd, uitvoerig en natuurlijk behandeld (2).” Het werd in de Lente des jaars 1810, met deze Kunstverzameling, verkocht voor *f* 75: —

GERARDUS WIERINGA, zoon van den Sieraadschilder JAN WIERINGA (3), werd te *Groningen*

(1) Zie op de Lijst van gem. Tentoonstelling, bl. 5 No 30.

(2) Zie van gem. *Catalogus*, bl. 9 No. 25.

(3) Deze is ons beschreven als een man, die door zijne beschouwende kennis en goed oordeel, als Kunstenaar verder had kunnen komen, indien hij betere gelegenheid ter beoefening had gevonden. Men heeft van hem eenige goede Behangfels. Hij overleed te *Groningen* in het laatst des jaars 1780, oud een en zeventig jaren.

gen geboren, en, tot de Schilderkunst bestemd zijnde en daarin eenig onderwijs genoten hebbende, naar *Dusfeldorp* gezonden, om zich in de Keurvorstelijke Galerij verder te bekwamen, gelijk zulks toen onder onze Kweekelingen tot de Schilderkunst, zeer gebruikelijk was. Vervolgens arbeidde hij te *Amsterdam*, onder opzigt van den zeer verdienstelijken JURRIAAN ANDRIESSEN (1), en kwam in het jaar 1790 in zijne geboorteplaats terug, alwaar hij de Kunst als Landschapschilder bleef beoefenen, leggende zich bijzonder toe op het onderwijs in de Teekenkunst, waarin hij dan ook zijn voornamen bestaan vond.

Wij zagen van hem fraaije Teekeningen met zwart krijt en Oost-Indischen inkt, voorstellende Boschachtige Landschappen in *Drenthe*, welke door hem naar de natuur geteekend werden.

In het jaar 1810 behaalde hij bij de Leydsche Schilder- en Teeken-Akademie, onder de Zinspreuk: *Ars æmula naturæ*, de uitgeloofde premie wegens een Hollandsch Landschap tegen het vallen van den avond, na eenen heeten zomerdag en eene verfrischende donder- en regenbui (2).

Wij hebben ook natuurlijk geschilderde Winter- tooneelen van hem gezien,

Wei-

(1) Zie wegens hem in dit Deel, bl. 12 e. v.

(2) Zie ook deswegens *Jaarboeken der Wetenschappen en Kunsten*, in het Koningrijk *Holland*, tweede Deel, tweede Stuk, bl. 204.

Weinige jaren geleden is hij in zijne geboorteplaats overleden.

Een zijner verdienstelijkste Leerlingen is, naar ons berigt werd, J. N. SCHOONBEEK, die zich ook gedurende eenige jaren in het schilderen van Landschappen en andere Onderwerpen te *Parijs* geoeffend heeft en vervolgens, in zijne geboorteplaats teruggekeerd zijnde, aldaar les geeft in de Teekenkunst.

NICOLAAS LODEWIJK PENNING, werd in of omstreeks het jaar 1764 in 's *Gravenhage* geboren; en was een Leerling van DIRK VAN DER AA.

Hij schilderde en teekende Landschappen en Stallen met Vee, alsmede Zeegezigten.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1808 zag men van hem twee Schilderijen, het eene een Landschap met Vee en het andere het binnenste gedeelte van eenen Koestal voorstellende (1).

Ook zagen wij in de Kunstverzamelingen dergelijke Onderwerpen door hem op eene zeer verdienstelijke wijze met Oost-Indischen inkt behandeld.

Deze Schilder is in het laatst des jaars 1818 in zijne geboorteplaats overleden; nalatende eenen zoon PIETER AART genaamd, die insgelijks de Kunst beoefent, en naar ons berigt werd, in het jaar 1791 in 's *Hage* geboren is.

J. H. KNOOP, werd, naar men ons berigtte, te *Amsterdam* geboren (2) en in het jaar 1785 als
Leer-

(1) Zie de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 7. No. 49 en 50.

(2) Volgens eene nadere opgaaf, werd hij den 4den Augustus des jaars 1769 geboren.

Leerling befteed bij BARTHOLOMEUS en vervolgens bij PIETER BARBIERS PZ. (1). Op de Tentoonftelling te *Amfterdam*, in het jaar 1813 gehouden, leverde J. H. KNOOP, twee Schilderijen, voorftellende Stads-Gezigten, welke met genoeg befchouwd werden (2).

Wij zagen ook eenige fraaije en natuurlijke Teekeningen met fapverwen van zijn maakfel, in fomige Kunstverzamelingen; met genoeg herinneren wij ons althans een Buurtgezigte met vervalten Huizen, aan een Water, door hem geteekend.

Deze Meester is nog (in 1820) te *Amfterdam* woonachtig.

PIERRE RECCO, een Zwitfer, omtrent het jaar 1765 of 1766 geboren, werd door J. C. SCHULTSZ en A. DE LELIE (3), te *Amfterdam*, in de Schilderkunst onderwezen, makende tevens gebruik van de Stads Teeken-Akademie.

Gedurende eenen geruimen tijd, heeft hij de Kunst in die ftad beoefend, en is vervolgens naar *Bazel* vertrokken, alwaar hij zich vestigde als Portretfchilder.

E. VAN MARUM, is ons onder de Groninger Kun-

(1) Zie wegens BARTHOLOMEUS en PIETER BARBIERS PZ. van dit Werk, D. II. bl. 300 en 49 van dit Deel.

(2) Zie op de Lijft dier Tentoonftelling, bl. 9 No. 68 en 69.

(3) Zie wegens J. C. SCHULTSZ, D. II. bl. 376 e. v. en wegens A. DE LELIE, bl. 67 e. v. van dit Deel.

Kunstenars, opgegeven. Zijne geschiktheid tot de Teekenkunst door den beroemden PETRUS CAMPER (1), opgemerkt zijnde, werd hij door dezen ijverigen voorstander der Kunsten ten sterkste aangemoedigd en vervolgens door JACOBUS BUIJS, te *Amsterdam*, dien wij als een geacht Meester deden kennen (2), onderwezen.

Landschappen met Vee, in den trant van A. KLOMP, was het voorname vak des Heeren VAN MARUM, en in sommige Kunstverzamelingen hebben wij ook Landschaps-Teekeningen van hem gezien.

Naar ons berigt werd, heeft hij zich echter, in later tijd meer op den Koophandel dan op de Schilderkunst toegelegd.

ALBERTA TEN OEVER, echtgenoot van den Heer P. ROELFSEMA (3), te *Groningen*, is, naar men ons berigtte, eene zeer verdienstelijke Kunstminnaresse, die zich geheel der Teeken- en Schilderkunst wijdt: schilderende Landschappen en Wintergezigten in den smaak van J. RUIJSDAAL, M. HOBBERMA, A. PIJNACKER en J. WIJNANDS.

Men ziet onder de Kunstverzameling van gemelden haren echtgenoot verscheidene fraaije Teekeningen en Schilderijen van haar werk.

Op

(1) Zie wegens hem, D. II. bl. 161 e. v.

(2) ————— 85 ————

(3) Wij zullen in eene volgende Afdeeling nader gewag van dezen Kunstminnaar maken,

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818 zag men vier Stukken van deze Dame, voorstellende Gezigten in *Drenthe* en omstreeks *Groningen*, bij Zomer en Winter (1).

P. BOUMAN, werd te *Dordrecht* geboren, omstreeks het jaar 1764 of 1765, en legde aldaar de eerste gronden der Schilderkunst, die hij vervolgens inzonderheid te *Amsterdam* beoefend heeft, zoodat men hem onder de verdienstelijke Landschap-schilders rangschikt.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1814, leverde deze Meester twee geschilderde Landschappen (2), en op die ter zelfder stede in 1816 gehouden, tweedergelijke, waarvan dat, eenen Waterval bij *Leiduin* buiten *Haarlem* voorstellende, inzonderheid beviel (3). De Heer BOUMAN, woonde toen te *Heemstede*, een aangenaam dorp in de nabijheid van gemelde stad, en nam de goede gelegenheid die hij daar had, om naar de natuur te teekenen, ijverig waar.

Op de Tentoonstelling in 1818 te *Amsterdam* gehouden, had men weder vier Landschappen van hem (4) en op die, welke in zijne geboortestad in het jaar 1819 plaats had, twee Stukken, als:
een

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 16 No. 214 - 217.

(2) *Ibid.* bl. 4 No. 11 en 12.

(3) *Ibid.* bl. 3 No. 23 en 24.

(4) *Ibid.* bl. 5. No. 44, 45 en 46.

een Wintergezicht en een Landschap, beide behorende tot de Kunstverzameling van den Heer E. J. DE COURT, ter dier plaatse.

In het laatstgemelde jaar hield deze Meester zijn bestendig verblijf nog te *Heemstede*.

C. H. HODGES, hoewel een Engelschman van geboorte, meenen wij onder de Vaderlandsche Kunstenaars te moeten tellen: dewijl hij vele jaren onder ons woont en de Kunst beoefent; zijnde thans (in 1819) een man van in de vijftig jaren.

Hij wordt onder onze zeer geachte Portretschilders gerangschikt, en heeft een groot aantal Portretten in *crayon* en olieverw vervaardigd, waarvan er verscheidene met veel genoegen beschouwd werden op onze openbare Tentoonstellingen van Kunstwerken (1): Onder de voornaamste behooren die van den Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK (2), van onze beroemde Tooneelkunstenaressse ZIESENIS geboren WATTIER (3), van wijlen onzen beroemden geleerde JERONIMO DE BOSCH en het in later

(1) Zie de Lijsten van die te *Amsterdam* gehouden, in het jaar 1808, 1810, 1813, 1814, 1816 en 1818.

(2) Zie wegens hem *Vaderlandsche Historie ten gevolge van* WAGENAAR, D. XLVII. bl. 9 e. v.; dit Portret is ook wegens de fraaije gravure, door den Heer HODGES zelven, beroemd.

(3) Het bevond zich op de Amsterdamsche Tentoonstelling van 1810 in Prent, zijnde gegraveerd door W. VAN SENUS, en droeg de algemeene goedkeuring weg.

ter tijd geschilderde van Z. M. onzen Koning (1). Tot de Graveerkunst opgeleid zijnde, en inzonderheid die, welke men Zwartkunst noemt, in vroegere jaren beoefenende, heeft men van hem verscheidene fraaije Platen in dien trant, als: de Scheepsbouwmeester naar de beroemde Schilderij van REMBRANDT, welke zich in het uitmuntend Kunstkabinet van wijlen den Heer DE SMETH bevond, den gekruisten CHRISTUS, met MARIA en JOANNES naar A. VAN DIJCK, het Haringvrouwtje naar METZU en meer andere; en daaronder verscheidene Portretten van voorname personen.

De Heer HODGES is Lid van de vierde klasse des K. N. Instituits; en behoorde tot de Commissie belast met het terughalen van den ons ontroofden Kunstschat uit *Parijs*.

Voorheen woonde deze Meester te *Amsterdam*; doch houdt nu sedert eenige jaren zijn verblijf in *'s Hage*. Door zijnen zoon J. N. HODGES, wordt mede de Kunst beoefend.

. AUTISSIER, te *Brusfel*, wordt onder de zeer bekwame Miniatuur schilders gerangschikt.

Hij schilderde op die wijze het Portret van Z. M. onzen Koning en dat van zich zelve, welk laatste inzonderheid op de *Amsterdamsche Tentoonstelling* in het jaar 1816 bewonderd werd; op die zelf-

(1) Dit Portret, ten voeten uit geschilderd, zag men met veel genoegen op de *Amsterdamsche Tentoonstelling*, in 1816 gehouden.

zelfde Tentoonstelling zag men van hem nog een Vrouwe-Portret (1).

Het werk van dezen Meester is veel kloeker behandeld dan de gewone Miniaturen; en heeft daardoor bijzondere verdiensten.

J. C. DE HAAN, te *Amsterdam*, telt men mede onder de voorname Miniatuurschilders.

Zijne fraaije en welgelijkende Portretjes zijn bekend, en men zag mede van dit zijn werk op onderscheidene Tentoonstellingen, als op die in den jaren 1810, 1813, 1814, 1816 en 1818 te *Amsterdam* gehouden (2).

Algemeen beschouwde men deze Stukjes, als uitstekende proeven van fraaije Miniaturen.

CHRETIEN DUBOIS, werd in of omstreeks het jaar 1766 te *Amsterdam* geboren en is aldaar woonachtig. Hij is een leerling van JOSEPH MARINKELLE, die wij reeds als een bekwaam Miniatuurschilder deden kennen (3). Vervolgens werd hij door den kundigen JURRIAAN ANDRIESSEN (4), in het Landschapchilderen en andere vakken der
Kunst

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 1 No. 1, 2 en 3.

(2) Zie de Lijsten van genoemde Tentoonstellingen. Op die van 1813 was eene Ordonnantie van twee Beelden in een Landschap.

(3) Zie wegens J. MARINKELLE, D. II. bl. 230 e. v.

(4) Wij gaven van J. ANDRIESSEN, een berigt in het begin van dit derde Deel, zie bl. 12 e. v.

Kunst onderwezen, en behoorde onder de vlijtige Kweekelingen van de Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie, bij welke hij den gouden Eerepenning behaalde, en waarvan hij naderhand Medebestuurder werd.

In het begin van het jaar 1820, is de Heer DUBOIS, tot Lid van de nieuw opgerigte Koninklijke Akademie der Beeldende Kunsten te *Amsterdam* benoemd.

Zijn Portret is te vinden in het meergenoemde werk van den Heer MARCUS: staande met dat van A. VAN DEN BOSCH, H. LAGEMAN EN G. J. MICHAËLIS op een blad (1).

BAR.

(1) Van de Heeren A. VAN DEN BOSCH EN G. J. MICHAËLIS, hebben wij hier voor reeds gesproken, zie bl. 109 en 192 en van wijlen den Heer HENDRIK LAGEMAN, kunnen wij thans berigten, dat hij in den jare 1765 te *Amsterdam* geboren zijnde, in de Teekenkunst onderwezen werd, en vervolgens door KAREL KONSÉ, in de behandeling van het graveerijzer, ten einde door het Medaillestempelsnijden een bestaan te kunnen vinden. Zijne ijverige pogingen waren niet vruchteloos, zoodat de Amsterdamsche Maatschappij *Felix Miritis*, aan hem het vervaardigen toebetrouwde van den stempel, welke dienen moest voor de Eerepenningen, waarmede zij hare bekroonde Stukken beloond. Verscheidene Gedenkpenningen en daaronder met welgelijkende Portretten, werden door hem vervaardigd; alsmede die ter gedachtenis van het vijf en twintigjarig bestaan der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*. Hij overleed in zijne geboorteplaats in het begin des jaars 1816.

BARTHOLOMEUS WILHELMUS HENRICUS ZIESENIS, Zoon van ANTH. ZIESENIS, van wien wij een berigt gaven (1), werd te *Amsterdam* geboren, en tot de Bouwkunde opgeleid; hij beoefende daarbij de Teeken- en Beeldhouwkunst; men heeft een Prentje in den *Nederlandsche Dichtkundige Schouwburg; Amsterdam 1791*, derde Deel, voor het Treurspel, getiteld: *Zingha*, door J. NOMSZ, de Teekening voor dat Prentje werd door B. W. H. ZIESENIS gemaakt.

Hij huwde met onze beroemde Tooneelkunstenaresse WATTIER, en tot Architect van 's lands gebouwen aangesteld zijnde, vestigde hij zich in 's *Gravenhage*; hij is aldaar den 1sten Mei des jaars 1820 overleden, hebbende den ouderdom van omtrent acht en vijftig jaren bereikt.

HENDRIK VOOGD, werd te *Amsterdam* geboren, omstreeks de jaren 1766 of 1767. Bijzondere lust tot de Schilderkunst ontwikkelde zich bij hem reeds vroeg; hij wilde niets liever dan Schilder worden; zijne moeder (2) stemde in zijn verlangen, en dat het geene losse jeugdige trek was, bleek weldra uit den ijver, waarmede hij zich oefende op de *Amsterdamsche Stads Teeken-Akademie*.

Vervolgens werd hij onder de Leerlingen van den Heer JURRIAAN ANDRIESSEN, dien wij als een uit-

(1) Zie wegens hem Deel II. bl. 213 e. v.

(2) Deze was in den herfst des jaars 1819 nog in leven en te *Amsterdam* woonachtig.

uitstekend Onderwijzer deden kennen (1), opgenomen; en werd een der lievelingen zijns Meesters.

Onder de bijzondere begunstigers van den jongen VOOGD, behoorde inzonderheid de Heer D. VERSTEEGH, van wien wij, mede als een voor- naam Kunstvriend van GRANDJEAN spraken (2). De voorstelling van grootfche en bevallige Natuurtooneelen was het vak, dat VOOGD dé voorkeur gaf; men achtte het dus dienftig, om hem naar *Italië*, ter uitbreiding zijner Kunfttalenten, te doen reizen, en hij vertrok derwaarts in het jaar 1788. Bij den Oeconomifchen tak van de Hollandfche Maatschappij der Wetenschappen te *Haarlem*, (thans de Nederlandfche Huishoudelijke Maatschappij) werd door dezen Landschapschilder in het jaar 1789 eene Schilderij uit *Rome* ingezonden, verbeeldende eene groep rofsen, in de nabuurfchap van *Civita Castellana*, met verzoek, om, alzoo de tijd van *gratificatie* aan den Heer D. DU PREE (3) verleend, verftreken was, dat dezelve hem mogt worden toegelegd; aan dit verzoek werd voldaan en hem alzoo vijftig Hollandfche dukaten 's jaarlijks toegelegd, voor den tijd van drie achter-eenvolgende jaren. Dit befluit werd genomen, uit hoofde van de allerloffelijkfte getuigeniften, welke bij gemelden Oeconomifchen tak, wegens dezen Schilder,

ZOO

(1) Zie van dit Deel, bl. 12 e. v.

(2) Zie het berigt aangaande dezen Meester, D. II. bl. 376 e. v.

(3) *Ibid.* bl. 393 e. v.

zoo uit *Amsterdam* als uit *Italië* waren ingekomen, zoowel als uit hoofde van de veelbelovende Proeve zijner bekwaamheid (1).

Te *Rome*, alwaar hij zich gevestigd had, vond hij veel te doen; toen A. VAN DER WILLIGEN hem aldaar in het jaar 1805 bezocht, bekleedde hij er, volgens de algemeene getuigenis, eene voorname plaats onder de Landschapschilders, en werd de Hollandsche *Claude Lorrain* genaamd: dewijl hij de keurige schilderwijze van de Hollandsche school met het edele bevallige van C. LE LORRAINS wist te vereenigen. Zijn Werk zeer gezocht zijnde, en naar elders vervoerd wordende, was er echter niet veel meer bij hem te zien; dan eene enkele Schilderij, voorstellende eenen Zonneondergang, in een bekoorlijk Landschap bij *Tivoli* (2).

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1810, zag men van dezen Meester eene zeer fraaije Schilderij, verbeeldende een Gezicht omstrecks *Rome*, en een dergelijk op die van 1814, ter zelfder plaatse (3). Onder de Papierkunst der Liefhebbers vindt men van hem fraaije en belangrijke Teekeningen, gelijk wij er ook zelve eenige van hem bezitten.

In het laatst van 1819, was hij te *Rome* nog woon-

(1) Zie *Resol. des Oecon. Taks*, D. I. bl. 931 en 958.

(2) Zie A. VAN DER WILLIGEN, *Aant. op eene Reize van Parijs naar Napels*, enz. D. III. bl. 31 en 159 e. v.

(3) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

woonachtig, en, dewijl hij daar een ruim bestaan vindt, mogen wij ons niet vleijen, van hem ligtelijk in het vaderland te zullen terug zien.

JOHANNES DE FREIJ, broeder van onze met roem bekende Teekenaress ANNA DE FREIJ(1), werd te *Amsterdam* geboren, en door zijnen schoonbroeder J. LAUWERS, in de Teekenkunst onderwezen (2), Vervolgens legde hij zich meer bijzonder toe op het Plaat-etsen, en dat hij daarin zeer wel slaagde, bewijzen onder andere verscheidene Prenten naar REMBRANDT en VAN DEN ECKHOUT.

Ter verdere voortzetting der Kunst, begaf hij zich naar *Parijs*, en was daar in het jaar 1811 reeds sedert eenige jaren woonachtig.

Als eene bijzonderheid hem betreffende, werd ons gemeld, dat hij met de linkerhand werkt: dewijl hij het ongeluk heeft van aan de rechterzijde lam te zijn.

Men heeft van hem eene Plaat naar de, met regt beroemde Schilderij van REMBRANDT, hangende op de kamer voor ontleedkundige lesfen te *Amsterdam*: zij verbeeldt, Doctor TULP, bezig zijnde met de ontbloote Armspieren van een lijk aan verscheidene omstanders te toonen; bestaande het gezelschap uit acht personen ter halver lijf verbeeld. Ook heeft men

(1) Zie wegens ANNA DE FREIJ, D. II. 459 e. v.

(2) Van dezen Meester spraken wij in het gemelde Deel, bl. 405.

men van J. DE FREIJ eene fraaije Prent, naar eene Schilderij, voorstellende de nabestaanden van onzen beroemden Schilder G. DOU.

Onder de fraaije Teekeningen, welke wij van den Heer DE FREIJ zagen, waren zeer natuurlijke zoogenaamde stille levens.

Op de Parijsche Tentoonstelling in 1814, zag men verscheidene Prenten van hem, naar REMBRANDT, DOU, BREKELENKAMP, DAVID en andere voorname Meesters (1).

Thans (in 1819) was hij, naar ons berigt werd, zijn verblijf te *Parijs* nog houdende.

C. JOSI, werd, als wees, in de Renswoudsche stichting opgenomen, en tot de Graveerkunst opgeleid; ten dien einde zond men hem ook naar *Londen*, alwaar hij mede onder den met lof bekenden F. BARTOLOZZI (2) arbeidde, en zich in den echt begaf met de dochter van den Kunstgraverder JAN CHALON, zijnen landgenoot, toen in *Engelands* hoofdstad woonachtig (3). Met zijne echtgenoot in het vaderland teruggekeerd zijnde, heeft

(1) Zie *Explic. des Ouvr. de Peinture, etc.* van dat jaar, bl. 121. No. 1252.

(2) FRANCESCO BARTOLOZZI was een Florentijn van geboorte; doch begaf zich naar *Engeland*, en woonde verscheidene jaren te *Londen*. Zijn Werk bestaat uit een groot aantal Prenten, waaronder zeer fraaije en kapitale naar Italiaansche en andere Meesters.

(3) Zie wegens hem van dit Werk, D. II. bl. 266 e. v.

heeft de Heer JOSI, zich te *Amsterdam* nedergezet en aldaar eenige Prenten gegraveerd, of onder zijn opzigt doen graveren. Van hem heeft men onder andere een Gezigt van den IJsgang en Dijkbreuk te *Vuren* bij *Gorkum*, en een Gezigt der Dijkbreuk en Overstroming te *Bemmel* bij *Nijmegen*, beiden in het jaar 1799.

Vervolgens nam hij ook den Kunsthandel bij de hand, en zette een Prenten-Magazijn te *Amsterdam* op, waarbij hij ook Schilderijen en Teekeningen voegde.

In de lente des jaars 1818 werd het gansche Kunstmagazijn van den Heer JOSI openbaar te *Amsterdam* verkocht, volgens den daarvan gemaakten *Catalogus*, groot 293 bladzijden (1). In denzelven vindt men ook het geheel volledige Prentwerk van den voormaligen Eigenaar, bestaande zoo in gekleurde als andere Prenten, meestal eerste Proefdrukken, met alle veranderingen en etsdrukken te zamen uit tachtig Stuks (2).

Na den verkoop van dit Magazijn is de Heer JOSI met zijne echtgenooten naar *Londen* vertrokken, en heeft zich daar gevestigd.

ARNOLDUS LAMME, zoon van den Kunstschilder ARIJ LAMME (3), werd te *Dordrecht* geboren.

(1) Dezelve bevat echter geene Schilderijen; maar eenige Kunstboeken met Teekeningen en voor het overige meestal Prenten.

(2) Zie bl. 248, Omfl. IX van gemelden *Catalogus*.

(3) Zie van dit Werk, D. II. bl. 353 e. v.

boren en door zijnen vader tot die Kunst opgekweekt.

Na eenigen tijd te *Amsterdam* gewoond te hebben, heeft hij zich te *Rotterdam* nedergezet, en is aldaar, gehuwd zijnde, thans (1819) nog woonachtig.

Schermtuffelingen, gevechten en ontmoetingen van Krijgsvolk, is het vak, waarop hij zich bijzonder toelegt en zijne verdiensten daar in, blijken onder andere uit een Stuk, voorstellende den Slag bij het dorp *Bergen* in *Noord-Holland* in het jaar 1799, welk Stuk op de Tentoonstelling in het jaar 1810 te *Amsterdam* gehouden, met genoegen beschouwd werd (1).

Op de Dordsche Tentoonstelling in 1819, bevonden zich drie Schilderijen door dezen Meester, als: eenige Paarden bij een gebouw; welk Stuk behoorde tot de Kunstverzameling van den Heer VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT te *Dordrecht*; een Gevecht, berustende bij den Heer J. JANSSE aldaar, en een Landschap met Beelden en Paarden (2).

Wij zagen ook fraaije Teekeningen door dezen Meester, die mede den Kunsthandel drijft.

LOUISA CHARLOTTE RITTER, dochter van den Kunstschilder G. N. RITTER (3), en echtgenoot van den Heer DE NEUFVILLE, beoefent

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstell. bl. 7. No. 54.

(2) Zie op den *Catalogus* dier Tentoonstelling, bl. 8. No. 41, 42 en 43.

(3) Zie wegens hem, D. II. van dit Werk, bl. 366.

fent als Liefhebster, op eene zeer verdienstelijke wijze de Schilderkunst; inzonderheid vervaardigt zij keurige en wel gelijkende Miniatuur-Portretten.

Op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1813, zag men van haar eene zinnebeeldige voorstelling, zijnde eene Vrouw met een Hond bij een Boom in een Landschap (1).

Toen Z. M. ALEXANDER, Keizer van *Rusland*, zich eenige jaren geleden, te *Brusfel* bevond, had MEVROUW DE NEUFVILLE, de eer van Hoogstdezelve eene Schilderij in Miniatuur aan te bieden, verbeeldende eene Zaandamsche Vrouw, in hare, aan die streek eigene kleeding; Z. M. beschonk haar deswege met eenen kostbaren gordelhaak, bestaande uit eenen Ametist met briljanten omzet.

Deze Liefhebster, Lid van de Teeken-Akademie der stad *Antwerpen*, beoefent mede op eene zeer verdienstelijke wijze de Toonkunst, spelende met veel smaak op de Harp en de *piano forte*. Voor een door haar zamengesteld Muzijkwerk, eenige jaren geleden uitgegeven, heeft zij zelve een Vignetje geteekend en geëtst.

Het bevallige Portret van MEVROUW DE NEUFVILLE, door L. PORTMAN (2) gegraveerd, vindt men in het Landgedicht, getiteld: *Eemlandsch Tem-*

(1) Zie de Lijst der Tentoonstelling van dat jaar, bl. 12. No. 95.

(2) Zie wegens L. PORTMAN, van dit Deel, bl. 166 e. v.

Tempe, door den Heer P. PIJPERS (1), welke hare uitstekende talenten aldus bezong:

- „ Als de Toonkunst snaren spant ,
- „ Dertelt uwe vlugge hand
- „ Op de danfende klavieren :
- „ Schilderkunst en Toonkunst sieren ,
- „ Uwe deugd en uw verstand .
- „ Groot door eedle harmonije ,
- „ Teeder in uw melodije ,
- „ Stemt gij snaren op uw lied ;
- „ Als uw toonen rijzen , dalen ,
- „ Als uw vingers beelden malen ,
- „ Schiet uw Kunst alom heur stralen....
- „ Gij alleen aanschouwt die niet.”

G. J. GEUZENDAM, werd in de *Pekel-A*, een dorp in de Provincie *Groningen* geboren, en tot Schoolonderwijzer, het beroep zijns vaders, opgeleid; tevens beoefende hij echter de Teekenkunst, en had naderhand gelegenheid, om, te *Groningen* gekomen zijnde, de Kunst meer en meer aan te kweeken, onder geleide van den Heer G. DE SAN, van wien wij reeds spraken (2).

Vervolgens zette hij zich omstreeks het jaar 1801, in die stad, als Teekenmeester neder, en vond door dat bedrijf tot in het laatst van 1811, een vrij goed bestaan.

In-

(1) Het werd te *Amsterdam* in 1803 uitgegeven, in twee Deelen, in 8vo.

(2) Zie van dit Deel bl. 62 e. v.

Intusfchen teekende hij ook Miniatuur- en *Crayon*-Portretten, en ondernam ook het fchilderen met olieverw, tot dat hij, zijn geluk elders willende beproeven, naar *Rusland* vertrok, om aldaar het Portretfchilderen voort te zetten. In 1815 zagen wij het wel gelijkend Portret van Keizer ALEXANDER, door GEUZENDAM met Oostindifchen inkt geteekend.

Deze Meester wordt ons befchreven als zeer fchrander, bezittende veel aanleg en ijver voor de Kunst; doch wien de omftandigheden niet dienden, om zich deze gunftige gefteeldheid genoegzaam ten nutte te maken.

L. A. CLAESSENS is een Brabander; doch de ftad zijner geboorte werd ons niet opgegeven.

Eerst legde hij zich toe op het Landfchapfchilderen; doch, naar *Londen* vertrokken zijnde, beoefende hij aldaar, onder geleide van den zeer geachten Plaatfnijder F. BARTOLOZZI (1), de Graveerkunst, en maakte daarin aanzienlijke vorderingen, zich vervolgens te *Amfterdam* nedergezet hebbende, werden zijne Kunfttalenten, dan ook aldaar algemeen erkend.

Onder zijne voornaamfte Werken, telt men eene kapitale Prent, naar de beroemde Schilderij van REMBRANDT, bekend onder den naam van *de Nachtwacht*, welke Schilderij zich in 's rijks *Mufëum* te *Amfterdam* bevindt (2). Ge-

(1) Zie wegens F. BARTOLOZZI, *de Dictionnaire des Graveurs*, door BASAN.

(2) Zie de omftandige befchrijving van dit Stuk; in den *Catalogus* van gemelde *Mufëum*.

Gehuwd zijnde met de weduwe van den Franschen Miniatuurschilder PELLETIER, welke Schilder ook eenigen tijd te *Amsterdam* de Kunst beoefende, vertrok hij met haar naar *Parijs*, alwaar hij ook verscheidene fraaije Platen gegraveerd heeft, veelal naar Schilderijen uit het Fransch *Musëum*, zoo als *de Afneming van het Kruis*, naar de vermaarde Schilderij van RUBBENS; welke Schilderij thans weder in de Antwerpsche Hoofdkerk kan beschouwd worden, niet alleen als een onwaardebaar Kunststuk, maar ook als een zegeteeken der nationale dapperheid bij *Waterloo*.

Thans (in 1819) blijft de Heer CLAESSENS, de Kunst te *Parijs* nog beoefenen; hij moet een man van middelbare jaren zijn.

P. H. L. VAN DER MEULEN, Plaatfnijder te *Amsterdam*, graveerde, onder andere, de fraaije Portretten van ROEMER VISSCHER, en zijne twee dochters: ANNA en MARIA TESSELSCHADE VISSCHER, een drietal personen in de geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde beroemd (1). Het Portret van den vader komt naar eene Teekening, welke door den keurigen Teekenaar J. STOLKER, naar de Schilderij van FRANS HALS, gevolgd werd. ANNA werd door HEN RIK GOLTSIUS geteekend, en MARIA TESSELSCHADE, naar eene Schilderij,
waar-

(1) Men vindt deze Portretten in het Werk van den Heer en Mr. JACOBUS SCHELTEMA, getiteld: ANNA en MARIA TESSELSCHADE, *de Dochters van ROEMER VISSCHER*.

waarvan de Meester ons onbekend is, door den Heer VAN DER MEULEN zelve. Men heeft van hem ook het afbeeldsel van eene perfoon, om hare zeer hooge jaren merkwaardig; namelijk MARIA KOUWENHOVEN, weduwe DIRK KUIJKELIER, te *Haarlem*, overleden den 6den September 1808, in den ouderdom van honderd twee jaren, min drie maanden; de Heer W. HENDRIKS (1) teekende hetzelfde. In dit ons Werk, vindt men ook eenige Portretten door den Heer VAN DER MEULEN gegraveerd. Hij gaat steeds voort met de Kunst te *Amsterdam* te beoefenen.

W. VAN SENUS, te *Amsterdam*, wordt onder onze zeer verdienstelijke Plaatsnijders geteld. Zijne verdiensten blijkt uit onderscheidene Kunstprenten, hetzij in Boekwerken of afzonderlijke, als: in twee Prenten, den Godsdienst en de Rede, op eene zinnebeeldige wijze voorstellende, naar J. KAMPHUIJZEN (2), de Portretten van onzen beroemden Schouwspeler A. SNOEK, en deszelfs zuster de zeer verdienstelijke Schouwspelaarster A. KAMPHUIJZEN, geboren SNOEK; doch inzonderheid ook door het Portret van onze uitmuntende Schouwspelaarster J. C. ZIESENIS, geboren WATTIER, hetgeen door den Heer VAN SENUS, naar de Schilderij van C. H. HODGES, in eene zeer kloeke Plaat werd gebragt, waar-

(1) Zie wegens dezen Meester hier voor, bl. 21 e. v.

(2) Zie het bericht wegens J. KAMPHUIJZEN, in dit Deel, bl. 101 e. v.

waarvan de Prent met veel genoegen gezien werd, op de Amsterdamsche Tentoonstelling, in het jaar 1810 (1). Vervolgens zag men van dezen Meester, op de Tentoonstelling ter genoemder stede, in het jaar 1813 gehouden, eene Prent, naar A. VAN DIJCK, voorstellende: de Heilige MARIA, met het Kind JEZUS.

In dit Deel, zal men ook eenige Portretten, door W. VAN SENUS gegraveerd, aantreffen.

JOANNES VAN BELLINGEN, geboren te *Antwerpen*, omstreeks het jaar 1770, legde zich op de Teekenkunst toe, en leerde het schilderen bij den Heere PETRUS VAN REGEMORTER, zijnen stadgenoot (2).

De Onderwerpen, welke hij voornamelijk voor zijn Penfeel kiest, zijn Huisfelijke Tooneelen en Landschappen.

H. SIMON, Medaillestempelsnijder te *Brusfel*, gepensioneerd door Z. M. onzen Koning, en Graveerder van Z. K. H. den Prins van *Oranje*, heeft, in den zomer des jaars 1817, eenen door hem vervaardigden gouden Gedenkpenning, den Koning aangeboden, verbeeldende de komst van dien Vorst

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 177.

(2) Zie wegens hem, bl. 75 van dit Deel. Als een ander verdienstelijk Leerling van deze Meester, is ons opgegeven LAMBERTUS DEN TIJN, in den herfst des jaars 1770 te *Antwerpen* geboren, doch in 1816 overleden. Zijn vak was het schilderen van Kaarslichten, Maneschilderen en Landschappen.

Vorst en Hoogstdezelfs Gemalin te *Brusfel*, in eenen Wagen, door twee Leeuwen getrokken. Z. M. heeft voor verscheidene dier Penningen ingeteekend; en, ten einde die algemeen verkrijgbaar te maken, heeft men er in de Munt van *Brusfel*, van ander metaal geslagen.

De Heer SIMON, voert den titel van Ridder.

H. VAN DER BURGH, in 's *Gravenhage*, schijnt zich voornamelijk toe te leggen op het schilderen van Binnenhuizen of Vertrekken, met doorzigten in andere gedeelten van het Huis of naar buiten, in welk vak eenige onzer oude Meesters zoo bijzonder hebben uitgemunt.

Men zag van het werk des Heeren VAN DER BURGH, op onderscheidene Tentoonstellingen, als: op die in 's *Hage* gehouden, in 1817, eene Kamer in eene Herberg (1), en op die in 1819, ter zelfder plaats, twee Binnenhuizen (2).

J. BORSTEEGH, te *Gouda*, dagelijks lesfen gevende in de Teekenkunst, heeft weinig tijd, om zich op het schilderen met olieverw bepaaldelijk toe te leggen; doch wij zagen van hem zeer verdienstelijke Teekeningen, doorgaans Landschappen met oude Gebouwen, Paarden en verdere stoffaadje.

J.

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 9. Op dezelfde Tentoonstelling, had men van hem nog een Stuk, voorstellende een' studerend Man, zie No. 10.

(2) Men vindt daarvan melding gemaakt, op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 43 en 44.

J. F. VALOIS, Landschapfchilder en Onderwijzer in de Teekenkunst in 's *Gravenhage*, telt men onder onze zeer verdienstelijke Meesters. Op de Tentoonstelling te *Amsterdam*, in het jaar 1810 gehouden, zag men van hem een Landschap met eene Boerenwoning, liggende Varkens en onderscheiden Vee (1), en op de Tentoonstelling, welke in 1817, in 's *Hage* plaats had, een Gezicht op het Prins Maurits-huis, aldaar over den Vijver te zien (2).

Ook zagen wij in de Kunstverzamelingen kapitale fraaije en uitvoerige gekleurde Landschaps-Teekeningen, door den Heer VALOIS.

Hij houdt in 's *Hage* zijne bestendige woonplaats en heeft aldaar, met het geven van lessen in de Teekenkunst, veel te doen.

. . . . DE LA. TOUR, geboren SIMONS, te *Brusfel*, wordt algemeen als eene zeer verdienstelijke Schilderesse geacht.

Van haar werk zag men, onder andere, met genoegen, op de *Amsterdamsche* Tentoonstelling, in het jaar 1818 gehouden: het bestond in zes Schilderijen, van zeer middelmatige grootte: het eerste vertoonde een Binnenvertrek, waarin een jong Soldaat wordt voorgesteld, als aan het Gezin een verhaal doende, van den beroemden slag bij

Wa-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 12, No. 113.

(2) Op de Lijst dezer Tentoonstelling, vindt men dit Stuk, op bl. 20, No. 143.

Waterloo; in het tweede is een Schilder bezig, met een Vrouw te portretteren; in het derde ziet men eene Dame aan hare Kaptafel; het vierde stelt een' Jongeling op de Fluit spelende voor; een Kind met Kevers spelende, vertoont zich op het vijfde; en op het zesde eene Fruitverkoopster (1); het belangrijke of bevallige, werd dus ook doorgaans in de keuze der Onderwerpen in acht genomen.

Op eene dergelijke Schilderij, behaalde mevrouw DE LA TOUR den Prijs, bij de Antwerpsche Maatschappij, ter aanmoediging der schoone Kunsten, in 1817; het ontbijt van eenen Landman met zijn Gezin, werd daarop verbeeld; men zag daarvan, op de Tentoonstelling in 1819, ter dier stede gehouden, eene schets, benevens het reeds genoemde Stuk, eenen jongen Soldaat uit den veldslag bij *Waterloo* voorstellende, en het Binnenhuis eener Waschvrouw (2).

ALEXANDER DE LA TOUR, naar ons berigt werd, zoon van deze Schilderesse, schijnt zich inzonderheid toe te leggen, op het vervaardigen van Miniatuur-Portretten, gelijk men dan ook op de Lijsten der bovengenoemde Tentoonstellingen, zijnen naam vermeld vindt (3). PIE-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 19, No. 258 tot 263.

(2) Zie *Notice des Ouvrages de Peinture etc. pag. 35, No. 38, 39 en 40.*

(3) Zie op de Lijst der Amsterdamsche Tentoonstelling, bl. 19, No. 264, en *Notice des Ouvrages de Peinture etc. pag. 35, No. 41.*

PIETER KIKKERT, komt als Teekenmeester voor, op den Titel van een Werkje, genaamd: *Proeve van Etskundige uitspanningen, enz., Amsterdam 1798*, 8vo. De Prenjes in dat Werkje, zijn door den Heer KIKKERT, toen te *Leyden* woonachtig, geëts, en sommige ook geteekend.

Hij schreef eene Verhandeling, ter beantwoording van de vraag, door TEIJLER's *tweede Genootschap*: „Wat is de reden, dat de Nederlandsche „School, zoowel voorheen, ten tijde van haren „grootsten bloei, als hedendaags, zoo weinig „Meesters in het Historisch vak opgeleverd „heeft?” enz. Aan welke Verhandeling, de gouden Eerepenning is toegewezen (1). Deze Meester woonde toen te *Schiedam*.

JACOB DE VOS WILLEMSZ., te *Amsterdam*, broederszoon en naangenoot van den bezitter der beroemde Kunstverzameling, is een geacht liefhebber en een zeer verdienstelijk beoefenaar der Teekenkunst; hij is Secretaris van de vierde klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, Medebestuurder van de Maatschappij, tot aanmoediging van Bouwkunde, te *Amsterdam*, en Lid van den Raad van Bestuur, der Koninklijke Akademie van beeldende Kunsten, aldaar.

. FRAN-

(1) Zie de Verhandelingen, uitgegeven door TEIJLER's *tweede Genootschap*, 17de Stuk. A. VAN DER WILLIGEN behaalde, wegens de beantwoording dier vraag, het eerste, en de Heer J. VAN MANEN ADRIAANSZ., het tweede *Accessit*, welke Verhandelingen mede in het genoemde Stuk zijn te vinden.

. . . . FRANÇOIS, Historiefchilder te *Brusfel*, heeft zich, onder andere, ettelijke jaren geleden, met lof doen kennen, door eene kloeke Schilderij, voorstellende: de Hemelvaart van MARIA, welk Stuk vervolgens in de Kerk van St. MICHEL te *Gend*, geplaatst is geworden.

Op de Tentoonstelling, in het jaar 1816, te *Brusfel* gehouden, bevond zich een Stuk, van den Heer FRANÇOIS, eene teeder beminde Moeder met hare Kinderen voorstellende (1).

A. SERNE, Kunstverlaker te *Haarlem*, beoefent niet alleen in dat vak de Schilderkunst, maar leverde ook Schilderijen op onderscheidene Tentoonstellingen, als: op die te *Amsterdam* gehouden, in het jaar 1814, een Gezicht buiten *Haarlem* (2); op die ter zelfder plaats in 1816, twee Stuks, als: een Stadsgezicht te *Haarlem* en eene Boeren Binnenplaats (3); op die in 1818, mede ter genoemder stede gehouden, een Gezicht bij *Haarlem*, aan den Duinkant, en een Stadsgezicht aldaar (4). Op die, welke in 's *Gravenhage*, in het jaar 1819, plaats had, zag men mede drie Landfchapstukken, door dezen Meester (5). In de Kunstboeken der liefhebberen, zagen wij ook Teekeningen met Oost-Indischen inkt, door hem ver-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 36.

(2) Zie op de Lijst, No. 133.

(3) *Ibid.* No. 152 en 153.

(4) *Ibid.* No. 240 en 241.

(5) *Ibid.* No. 125, 126 en 127.

vervaardigd, waarop fommige aangename en lom-
merrijke streken, in de nabijheid van *Haarlem*,
natuurlijk zijn voorgefeld.

J. VAN STRAATEN, Bouwmeester te *Am-
sterdam*, leverde aldaar op onderscheidene Ten-
toonstellingen, Bouwkundige Teekeningen (1). Op
die in 1818 gehouden, zag men van hem vier
Stuks, voor eene Koopmansbeurs.

Hij is een der Bestuurderen van de Maatschappij,
ter aanmoediging der Bouwkunde, te *Amsterdam*
opgerigt.

J. J. WOLFF, te *Rotterdam* geboren, omstreeks
het jaar 1779 of 1780, en tot de Graveerkunst
opgeleid, werd een bekwaam Plaatsnijder. Hij be-
haalde, in het jaar 1808, den Eereprijs, wegens
Koning LODEWIJK NAPOLEON, voor de beste ge-
graveerde Kunstplaat, uitgelooft (2). De Prent
daarvan, bevond zich op de Tentoonstelling, in
het voornoemde jaar, te *Amsterdam* gehouden, en
behelsde eene zinnebeeldige voorstelling op den
Godsdienst (3).

De Heer WOLFF, die, voor dien tijd, ter nit-
breiding van zijn Kunsttalent, reeds gereisd had,
be-

(1) Zie de Lijsten van 1813, 1816 en 1818.

(2) Deze prijs bedroeg eene som van twee duizend
guldens.

(3) Zie de *Aanspraak van den Directeur Generaal
der Wetenschappen en Kunsten, bij de uitdeeling der Ke-
ninklijke Prijzen, den 18den van Herfstmaand 1809, enz.
Amsterdam en den Haag, 8vo. bl. 37.*

begaf zich vervolgens andermaal op reis, hield zich ettelijke jaren buiten 's Lands op, en is onlangs (1820) in zijne geboortestad terug gekeerd, alwaar hij zich, naar men hoopt, zal vestigen.

. . . . VAN HUFFEL, Historiefchilder, heeft bij de Koninklijke Maatschappij der schoone Kunsten en Letterkunde te *Gend*, in het jaar 1817, eenen gouden Eerepenning behaald, wegens een Stuk, verbeeldende de voorstelling van de Heilige Maagd in den Tempel. Ter zelve tijd, behaalden ook de Heeren N. DUCQ, M. J. VAN BREE, J. D. ODEVAERE en J. PAELINCK (1), den gouden Eerepenning, bij gemelde Maatschappij.

LUDOVICUS MOONS, Historie- en Portretfchilder te *Antwerpen*, begaf zich, de gronden der Teekenkunst gelegd hebbende, naar *Dusseldorp*, om, in de Keurvorstelijke Galerij aldaar, de Stukken van voorname Meesters te bestuderen. Vervolgens deed hij eene reis naar *St. Petersburg*, en keerde, na verloop van verscheidene jaren, naar *Antwerpen* terug.

Op de Tentoonstelling aldaar, in het jaar 1819 gehouden, leverde hij vier Schilderijen, als: de Heilige Maagd, het Kind JESUS op hare knieën houdende; de Grieksche Treurspeldichter ESCHYLUS, verzen ontwerpende in zijne laatste oogenblikken; een, waarop ARCHIMEDES, in zijn *laboratorium*, wordt voorgesteld, weinige oogenblikken

(1) Zie wegens deze Meesters, van dit Deel bl. 147, 169, 195 en 244.

ken voor deszelfs dood, en eindelijk een Stukje, waarop eene Fruitverkoopster verbeeld is (1).

C. GODECHARLE, is een geacht Beeldhouwer te *Brusfel*, en Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut.

Verscheidene aanzienlijke personen werden door hem vervaardigd; van het Borstbeeld onzes Konings, zag men het Pleistermodel, op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1816 (2); op die te *Brusfel* gehouden in 1817, leverde hij, onder anderen, eene marmeren *Venus* (3).

Volgens de openbare aankondigingen, werd de Heer GODECHARLE, als Beeldhouwer van Z. M. den Koning, belast, met het vervaardigen van zes Standbeelden, ten voeten uit, bestemd om in het nieuwe Paleis der Staten-Generaal te *Brusfel*, geplaatst te worden. De beroemde mannen, welke men die eer waardig keurde, zijn: Prins WILLEM DE I., de Graaf VAN EGMOND, OLDENBARNEVELD, DE RUITER, TROMP, EN MARNIX VAN ST. ALDEGONDE (4).

C. M. WARNSINCK, geboren HAAKMAN, Kunstminnaresse te *Amsterdam*, teekent op eene ver-

(1) Zie op de Lijst van gemelde Tentoonstelling, bl. 41, No. 76 tot 79

(2) Zie op de Lijst, No. 228.

(3) *Ibid.* No. 138.

(4) Zie wegens hen, de *Vaderlandsche Historie*, door J. WAGENAAR.

verdienstelijke wijze Bloemen en Vruchten; op onderscheidene Tentoonstellingen, zag men daarvan de bewijzen, als: op die te *Amsterdam* gehouden in 1814, 1816 en 1818 (1). De echtgenoot dezer dame, deed zich als één zeer verdienstelijk Dichter kennen, door onderscheidene Dichtstukken, waarvan wij er slechts één zullen noemen, als inzonderheid behoorende tot het onderwerp, hetwelk wij behandelen; wij bedoelen dat, getiteld: *Het Vaderland, het waardigst voorwerp der Schilderkunst*, uitgesproken bij de uitdeeling der uitgeloofde Eereprijzen, door het Departement Teekenkunde, der Maatschappij *Felix Meritis* te *Amsterdam*, uitgegeven in het jaar 1818.

T. SUIJS, Kweekeling van de Akademie der schoone Kunsten te *Brugge*, onder de Heeren PERCIER en DESFONTAINES, is ons als een jeugdig Bouwmeester, van ongemeene verdiensten, opgegeven.

Ter voortzetting zijner verkregene kundigheden reizende, behaalde hij, bij de Parijsche Akademie, in het jaar 1812, den grooten Prijs; vervolgens naar *Rome* gegaan zijnde, verbleef hij aldaar omtrent zes jaren, doorreisde een groot deel van *Italië*, *Siciliën* en *Frankrijk*, en teekende overal de voornaamste voortbrengfels van oude en latere Bouwkunde.

Te *Pozzuoli*, omstreeks *Napels*, heeft hij de herstelling van de overblijffels des Tempels, gemeen-

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

meenlijk aan *Jupiter Seraphis* toegekend (1), bestuurd, en te *Rome*, die van het vervallen Heiligdom, dat nog den naam van *Mars den Wreker* draagt; in laatstgenoemde stad, maakte de Heer suijs ook, onder andere, eene zeer nauwkeurige Teekening van het Paleis *Maximi*, naar welke Teekening hij eene Plaat deed graveren.

Voorts heeft hij, in het vaderland terugkeerende,

(1) Toen wij deze overblijffels, in het jaar 1805, zagen, bestonden dezelve slechts uit drie beschadigde overeindstaande marmereen zuilen, zonder kapiteelen; van eene vierde, schenen de overblijffels verstrooid op den marmereen vloer, welke vloer aantoonde, dat het gebouw oorspronkelijk vierkant was, en dat in het midden een meer verheven cirkelvormig gebouw stond; rondom het plan dezes vloers, schenen, langs eene galerij, mede in het vierkant, vertrekjes gestaan te hebben, blijkens het geringe overschot, van zeer vervallen muurwerk. Het is dus van belang, dat dergelijke oudheden, onder het bestuur van eenen man, van kunde en smaak, worden hersteld, opdat niet het *antieke* onder het *moderne*, als verloren rake, gelijk zulks somwijlen het geval is. Naar ons inzien, behoorde men aan soortgelijke merkwaardige overblijffels, alleen zoo veel te doen, als noodig is, om dezelve voor verdere beschadiging te behouden; hier behoorde men ook voor éene goede afwatering te zorgen, dewijl den bodem van dit vervallen gebouw, veelal met water bedekt was. Zie ook A. VAN DER WILLIGEN, *Aanteekeningen op eene reis van Parijs naar Napels*, enz. D. II. bl. 206 en 207, en DE LA LANDE, *Voyage in Italië*, Tom. 7, pag. 340 e. v.

de, een aantal fraaije Teekeningen, Ontwerpen en Studiën, mede gebragt.

In het begin des jaars 1820, werd hij door Z. M. tot onderwijzend Medebestuurder (1), voor de Bouwkunde, bij de Koninklijke Akademie der beeldende Kunsten te *Amsterdam*, benoemd.

JAN DE GREEF, werd te *Dordrecht* geboren, en de Bouwkunde tot zijn beroep gekozen hebbende, door Koning LODEWIJK NAPOLEON benoemd, onder de eerste Hollandsche Kweekelingen, welke, ter beoefening der beeldende Kunsten, naar *Parijs* en *Rome* werden gezonden.

De Heer DE GREEF, als een bekwaam Bouwmeester, in het Vaderland teruggekeerd zijnde, had het bestuur over eenige openbare Werken, zoo als over den opbouw van het Vorstelijk Lusthuis te *Soestdijk*. Vervolgens werd hij Profesfor in de Teeken- en Bouwkunde, aan de Koninklijke Artillerie en Genieschool te *Delft*.

Thans (in 1819) is hij een der Bestuurders van de Maatschappij, ter aanmoediging van Bouwkunde, te *Amsterdam*.

Op de Tentoonstelling der Kunstwerken, te *Dordrecht* gehouden, zag men eene Bouwkundige Teekening, door den Heer DE GREEF.

. . . . HUIJGHENS, Beeldhouwer te *Brusfel*,
be-

(1) De benaming dier Heeren, in het Koninklijk besluit, is: Direkteuren; in andere landen en ook in onze zuidelijke provinciën, noemt men hen Profesforen.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 21.

behaalde, in het jaar 1811, den uitgelooften Prijs der Beeldhouwkunst, bij de Gendfche Teeken-Akademie.

FRANCOIS MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT, te *Rotterdam* geboren en aldaar woonachtig, werd door zijnen vader, in gemelde stad Makelaar, tot dezen post opgeleid, en nam dien vervolgens zelve waar. Van jongs af, beoefende hij tevens ijverig de Teekenkunst, en werd daarin door NICOLAAS MUIJS (1) onderwezen; voorts is hij Lid van het Rotterdamsch Teeken-Genootfchap geworden, en zich niet vergenoegende, van als liefhebber in Kunstverdienften uit te munten, onder andere, door het teekenen van een fraai Akademiebeeld, heeft hij ook het fchilderen bij de hand genomen, en zich daarop vervolgens, met ter zijdeftelling van het Kantoorwerk, geheel toegelegd.

Weinige jaren geleden, troffen wij hem in het Amfterdamsche Kunst-Muféum aan, bezig zijnde met het kopiëren van Stukken, door voorname Nederlandsche Meesters; hij kwam ons toen voor, tufchen de dertig en veertig jaren oud te zijn.

J. DE MEULEMEESTER, werd te *Brugge* geboren, en tot de Schilder- en Graveerkunst opgeleid. Hij deed eene reis naar *Italië*, en verbleef eenige jaren te *Rome*, wordende onder de Nederlandsche Kweekelingen aldaar opgenomen. De *in fresco* gefchilderde Stukken, door RAPHAËL,

wel-

(1) Zie wegens hem, van dit Werk, D. II. bl 301 e. v.

welke zich daar bevinden, in de vertrekken van het Vatikaan, bekend onder den naam van *Stanze di Rafaëlo*, werden door hem verkleind gekopieerd, met oogmerk, om dezelve in Plaat te brengen; en wij hoorden met lof gewagen van dezen arbeid; die waarlijk niet gering is, vooral, als men het aantal dier Stukken, en de uitgebreide Ordonnantien van sommige in aanmerking neemt.

Ook op de Amsterdamsche Tentoonstelling, in 1816 gehouden, had men gelegenheid, om van het werk des Heeren DE MEULEMEESTER te zien, namelijk: twee Prenten, de eene, voorstellende: het Portret van P. P. RUBBENS, en de andere, eene *Madonna* met het Kind JEZUS (1). Ook deze zijn arbeid, werd in de openbare aankondigingen geprezen.

J. E. ALBERTI, te *Amsterdam* de Teekenkunst beoefenende, behaalde aldaar den gouden Eereprijs, in de jaren 1805 en 1806, bij de Maatschappij *Felix Meritis*.

Onder de regering van Koning LODEWIJK NAPOLEON, ging ALBERTI, als Hollandsch Kweekeling, naar *Parijs* en *Rome*, en zond drie Schilderijen, tot proeven zijner vorderingen, herwaarts, op de Amsterdamsche Tentoonstelling, in het jaar 1810, als: een *Ecce Homo*, naar GUIDO RENI; CLEOPATRA, door PROCULEJUS weêrhouden wordende, zich

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 20, No. 223 en 224.

zich te doorsteken, en een doode CHRISTUS, in den schoot van MARIA, naar A. VAN DIJK (1).

Van Rome keerde hij naar *Parijs* terug, en bevindt zich, naar ons bericht werd, thans (in 1819) nog in *Frankrijk*.

CHARLES MALAISE, geboren en wonende te *Brusfel*, heeft in het jaar 1819, bij de Koninklijke Maatschappij, ter aanmoediging der schoone Kunsten te *Antwerpen*, den Prijs behaald, wegens het beste Beeldhouwwerk: zijnde eene staande *Flora*, van pleister; dit beeld bevond zich op de Tentoonstelling, aldaar te dier tijde gehouden (2).

Reeds had deze Meester, naar ons bericht werd, ook te *Brusfel* en te *Gend* Prijzen behaald.

W. H. HOOGKAMER, Plaatsnijder te *Utrecht*, heeft, onder andere, de Plaat: *Ter gedachtenis van het derde Eeuwfeest der Hervorming*, gegraveerd, naar de teekening van J. JELGERHUIS RZ. (3); deze Plaat werd te *Haarlem*, bij A. LOOSJES PZ., uitgegeven, in het jaar 1817.

Ook heeft hij als Kunstgraveerder gearbeid, aan de fraaije Platen, voorstellende: eenige Gezigten te *Utrecht*, welke de Heer C. VAN HARDENBERG (4), voor den Baron VAN WIEDENBROEK, naar de Natuur,

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 16, 68 en 104.

(2) Zie *Notice des Ouvrages de Peinture, Sculpture, etc. Anvers 1819, pag. 25, No. 5 et 6.*

(3) Zie wegens hem, van dit Deel bl. 156 e. v.

(4) *Ibid.* bl. 80.

tuur, naauwkeurig teekende; een dier Prenten, bevond zich op de Amsterdamsche Tentoonstelling, in het jaar 1816; men zag daarop het onderaardsch Gewelf, van het beruchte Kasteel *Vredenburg*; volgens de *aqua tinta* manier bewerkt. De Heer VAN WIEDENBROEK was voornemens, om verscheidene dergelijke merkwaardige Vaderlandsche oudheden, in Prent te doen brengen en uit te geven, blijkens de daarvan gedane aankondiging; doch zijn overlijden, heeft de uitvoering van dat ontwerp verhinderd. De Prenten intusschen, welke er van dit Werk bestaan, en waarvan er eenige dun gekleurd zijn, behoeven geenszins te wijken, voor verscheidene buitenlandsche, welke men dagelijks aan de wanden der vertrekken in aanzienlijke huizen ziet.

W. H. HOOGKAMER, is een der Graveerders; welke de slag bij *Waterloo* en die van het schoon Verbond, door P. H. OOSTERHUIS te *Groningen*, in Plaat hebben gebragt.

H. P. OOSTERHUIS, te *Groningen*, schildert Landschappen en Portretten. Hij heeft in 1801 de Prijs, bij de Groninger Stads. Teeken-Akademie behaald, wegens eene teekening, naar het naakt model.

De slag bij *Waterloo* en die van het schoon Verbond, zijn door P. H. OOSTERHUIS geteekend, door D. SLUITER en W. H. HOOGKAMER (1) gegraveerd, en uitgegeven bij J. GROENEWOUD, te *Amsterdam*.

(1) Zie van dit Deel, bl. 367.

Op de Tentoonstelling in 1816 te *Amsterdam* gehouden, bevond zich eene Teekening met Oost-indischen inkt van H. P. OOSTERHUIS (1).

A. BEKKING te *Delft*, omstreeks het jaar 1781 of 1782 geboren, werd ons als een zeer verdienstelijk Kunstminnaar opgegeven, zich inzonderheid toeliggende op het schilderen van Miniatuur-Portretten.

E. DAVIDSON te *Leyden*, schildert Geschiedkundige Onderwerpen, Huisfelijke Tooneelen en Portretten.

Op de *Amsterdamfche* Tentoonstelling in het jaar 1816, zag men van hem een Binnenvertrek met drie Beelden, benevens een Portret (2). Eene Vrouw in wit fatijn gekleed en twee andere Beelden, mitsgaders zijn eigen Portret waren de twee Stukken, welke deze Schilder op de *Haagfche* Tentoonstelling in 1817 leverde (3), op de *Amsterdamfche* in 1818, bevond zich van hem eene Historische Schilderij, verbeeldende de Koningin HESTER bij AHASVEROS (4), dewelke met genoegen gezien en in de openbare aankondigingen niet ongunstig beoordeeld werd (5). Zekerlijk moedigde dit den Kunstenaar aan, om op de *Haagfche* Tentoon-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 122.

(2) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 36 en 37.

(3) *Ibid.* No. 48 en 49.

(4) *Ibid.* No. 67.

(5) Zie de *Vaderlandsf. Letteroefeningen* van dien tijd.

toonstelling andermaal een Historiestuk te leveren; het verbeeldde SIMSON en DELILA (1).

JAN BAPTIST LODEWIJK MAES, geboren en wonende te *Gent*, leverde bij de vierde Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut eene Schilderij in, ten gevolge van des zelfs uitgelooften prijs voor eene zinnebeeldige zamenstelling: verbeeldende de wedervereeniging van de Hollandsche en Vlaamsche Schilderscholen. Dit Stuk werd in de openbare zitting dier Klasse, gehouden den 3den December 1818, bekroond met den gouden Eerpenning (2).

Op de Antwerpsche Tentoonstelling in het jaar 1819 bevond zich eene Schilderij door dezen Meester, voorstellende, volgens de opgegevene vraag (3), het inwendige eener zaal ter Koepokinenting, waarin een Wondarts, door middel van een *lan-cet*, Koepokstof neemt uit het armtje van een kind, om het te enten, op dat van een andere; een derde kind is ter aarde gezeten met eenen ontblooten arm, waarop men de zweertjes ziet van den achtsten dag: het tijdstip waarop men gemeen-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling in het Bijvoegsel, No. 173.

(2) Deze Schilderij bevond zich op de Antwerpsche Tentoonstelling in 1819. Zie *Notice des Ouvrages de Peinture, etc. Exposés a Anvers*. No. 69.

(3) Voor een Tooneel uit het dagelijksch leven, of zoo als de Franschen het noemen: *Tableau de Genre, figures*, hoewel er aan die benaming geene duidelijke be- teekenis te hechten is: want wat zegt hier *genre*?

meenlijk de pokstof neemt. Eene Dame en een Heer beschouwen met blijken van belangstelling de uitvoering van deze kostelijke ontdekking; eenige vrouwen schijnen met hunne kinderen verder op in de zaal te wachten; waarin men het Borstbeeld ziet van den Geneesheer JENNER, aan wien het menschedom deze weldaad verschuldigd is (1).

Ook dit Stuk werd de Eereprijs toegekend door de Koninklijke Maatschappij, ter aanmoediging der schoone Kunsten te *Antwerpen* (2).

Het Portret van den Heer MAES, in zijne Schilderkamer gezeten, en door hem zelve geschilderd, bevond zich mede op de genoemde Antwerpsche Tentoonstelling; men zag daarop ook, dat van wijlen zijnen vader, Profesfor in de Schilderkunst bij de Gentsche Akademie (3). Van de Koninklijke Maatschappij der schoone Kunsten aldaar, is de zoon Medelid.

FRAN-

(1) Zoo kan men dus ook voor Tafereelen, welke niet zoo zeer regstreeks tot het Historisch vak behooren, zeer belangrijke Onderwerpen vinden; en ware het niet te wenschen, dat zulks meer algemeen in acht werd genomen, en men dienaangaande wijlen den Franschen Schilder J. B. GREUZE navolgde?

(2) Zie *Notice des Ouvr. de Peinture etc. Anvers 1819.* p. 23. No. 2. et p. 56.

(3) *Ibid.* p. 40. 70.

FRANCISCUS VERVLOET *Junior*, te *Mechelen*, legt zich inzonderheid toe op het schilderen van Kerken. Wij zagen van hem eene dergelijke Schilderij voorstellende, de inhuldiging van den PRINS DE MEAN, tot Aartsbisshop van *Mechelen*; welke inhuldiging aldaar in de Hoofdkerk plaats had, in het jaar 1817.

Op de Tentoonstelling van Kunstwerken, in het jaar 1819 te *Antwerpen* gehouden, leverde de Heer VERVLOET twee Stukken: het eene stelde een Vertrek voor, waarin een Geestelijke bezig is met het lezen zijner getijden; het andere verbeeldt een deel van de Hoofdkerk te *Aken*, waarin men den Stoel van Keizer KAREL *den Grooten* ziet (1).

HELENA MARGARETHA VAN DIELEN, te *Utrecht*, echtgenoot van den Heer en Mr. O. VAN ROMONDT, en zuster van wijlen den Heer A. J. W. VAN DIELEN, van wien wij hier voor spraken (2), werd ons opgegeven als eene ijverige Kunstminnaresse, welke op eene zeer verdienstelijke wijze Bloemen en Vruchten met sapverwen teekent, en dezelve, in welgekozene ordonnantiën bijeen weet te voegen.

PE-

(1) Zie *Notice des Ouvrage, de Peinture etc. exposés à Anvers 1819. p. 48. No. 129 et 130.*

(2) Zie van dit Deel, op bl. 73. de noot.

PETRONELLA VAN WOENSEL, eene zeer verdienstelijke Kunstenaressé te 's *Gravenhage*, schildert Bloemen en Vruchten. Een Bloem- en Fruitstukje door Mejufvrouw VAN WOENSEL, bevond zich op de Amsterdamsche Tentoonstelling in het jaar 1816 (1), en bij den Heer JERONIMO DE VRIES aldaar, zagen wij van haar fraaije Teekeningen, zijnde studiën van Bloemen naar de natuur, zoo als : een bloeiend takje van eenen Appelboom, Oranjobloesem, Violieren en andere.

Naar men ons berigt maakte zij, de Kunst vlijtig beoefenende, nog gedurige vorderingen.

PIERRE BOURLA geboren te *Parijs*, en woneude te *Brusfel*, behaalde bij de Koninklijke Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten te *Antwerpen*, in 1819 den Prijs wegens een Bouwkundig ontwerp in drie Teekeningen, dienende voor een Burger Gasthuis, duizend bedden kunnende bevatten. Deze Teekeningen bevonden zich op de Antwerpsche Tentoonstellngen 1819 (2).

ELISABETH en CECILIA VINKELES, beide dochters van wijlen onzen zeer geachten Kunstgraveerder en Teekenaar REINIER VINKELES (3), werden door haren vader in de Teekenkunst onderwezen en blijven die op eene verdienstelijke wij-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, bl. 19. No. 208.

(2) Zie *Notice des Ouvr. de Peinture sculpt. Architecture etc. Anvers* 1819. p. 26. No. 3. p. 57.

(3) Zie wegens hem, D. II. bl. 316 e. v.

wijze beoefenen. Op de Tentoonstelling in de jaren 1816 en 1818 te *Amsterdam* gehouden, had men Miniatuur-Teekeningen van Mejufvrouw ELIZABETH, als op de laatste eene Vrouw met een slapend kind in de armen, en op die van 1816 bevonden zich twee Stukjes door Mejufvrouw CECILIA: het eene voorstellende eên Tooneel uit den bekenden Roman PAUL *et* VIRGINIE, en het andere een Vrouwe-Portret (1). Het Portret van Mejufvrouw CECILIA is in eene bevallige houding, als spelende op de *Apollo*-lir door den Heer M. J. VAN BREE (2) geschilderd.

A. J. OFFERMANS te *Rotterdam*, schildert Landschappen en teekent op eene verdienstelijke wijze Dieren en andere Onderwerpen naar de natuur.

Op de Tentoonstelling in 's *Gravenhage* in het jaar 1817 gehouden, zag men Landschappen door A. J. OFFERMANS, waarvan het eene met Vec gestoffeerd was (3). Onderscheidene studiën van Dieren zijn door hem geteekend en door middel van den Steendruk, in Prent gebragt; eene aflevering daarvan werd in het jaar 1818 bij de Boek- en Kunsthandelaar J. IMMERZEEL JR. te *Rotterdam*, uitgegeven.

J.

(1) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

(2) Wegens dezen Meester gaven wij op bl. 169 e. v. van dit Deel een berigt.

(3) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, No. 102 en 103.

J. H. BIK, de Teekenkunst te *Amsterdam* beoefenende, werd als Teekenaar aangesteld bij de Commissie van wege het Gouvernement, welke in het jaar 1815 naar het eiland *Java* vertrok en tot welke Commissie de Hoogleeraar REINWARDT behoorde; het vak waartoe de Heer BIK bestemd werd, was dan hoofdzakelijk het teekenen van Voorwerpen, behoorende tot de Natuurlijke Historie.

Wij zagen verscheidene Teekeningen door hem vervaardigd, welke door den Heer REINWARDT werden overgezonden en andere die door den Heer ELOUT een der hoofden van gemelde Commissie werden medegebragt, als: de Kop van eenen Javaanschen Krokodil, de Orang-Outang, eenige Planten, Bloemen en Vruchten, mitsgaders merkwaardige Gezigten op *Java* en aan de *Kaap de goede Hoop*, gelijk ook de afbeeldingen der inwoners van *Java* (1); uit welke Stukken bleek, dat de Heer BIK een bekwaam Teekenaar was, en bijzonder voor het vak der Natuurlijke Historie geschikt, een vak, het-

(1) Eenige dier Stukken waren door eenen jongeren broeder des Heeren BIK, welke zich thans ook op *Java*, in dienst van het Gouvernement bevindt, geteekend en deze toonde almede veel geschiktheid voor dat vak.

Behalve de gebroeders BIK, bevond zich ook op *Java* als Teekenaar en Schilder van het Gouvernement de Heer PAYEN, een Brusfelaar, van wien wij fraaije en bevallige Schilderijen, Gezigten op *Java*, welke door opgenoemden Heer ELOUT zijn medegebragt, zagen

hetwelk onder ons noodzakelijk behoort aangemoedigd te worden, ten einde ook daarin met Franschen en Engelschen te kunnen gelijk staan.

S. BICHELBERGER, Miniatuur Schilderesse in 's *Gravenhage*, schildert niet alleen Portretten, maar ook andere Onderwerpen in dien trant. Op eenige Haagfche Tentoonstellingen, zag men van het werk van Mejufvrouw S. BICHELBERGER, als op die in 1817, een MARIA-Beeld, eene Heilige THERESIA benevens een Fruitstukje; op die in 1819, had men van haar eene Vrouw met een Lamp, naar G. DOU.

Op dezelfde Tentoonstellingen bevond zich ook werk van Mejufvrouw C. BICHELBERGER, bestaande in Miniatuur Beelden en zwart Krijt-Tekeningen (1).

FRANCISCUS DE GRAVE, geboren te *Gent*, en wonende te *Brusfel*, werd door de Koninklijke Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten te *Antwerpen*, den Eereprijs toegewezen, wegens een *Apollo's*-hoofd in zijn steen gegraveerd. Dit Stuk bevond zich op de Antwerpſche Tentoonstelling in het jaar 1819 (2).

Op de Tentoonstelling hetzelfde jaar in 's *Gravenhage* gehouden, zag men eenige gegraveerde
fij.

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling, ter genoemde plaatſe in 1817. No. 18 tot 22 ingefloten, en op die van 1819. No. 29, 30 en 31.

(2) Zie *Notice des Ouvr. de Peint. Sculpt, Architect, Gravure etc. Anvers*, 1819. p. 27. No. 1. et p. 57.

fijne Gesteenten en Medailles door den Heer DE GRAVE vervaardigd (1).

FERDINAND DE BRAEKELEER, geboren en wonende te *Antwerpen*, is een Leerling van M. J. VAN BREE, dien wij hier voor als een' zeer geacht Meester deden kennen (2).

Een Stuk, dat men van den Heer DE BRAEKELEER op de Antwerpsche Tentoonstelling in het jaar 1819 zag, behaalde voor het Historische vak den grooten Eereprijs bij den wedstrijd, welke in naam van Z. M. onzen Koning geopend was geworden: dit Stuk stelde den jongen TOBIAS voor, daar hij de oogen zijns blinden vaders zalft (3).

Op dezelfde Tentoonstelling zag men van dezen jongen Meester drie andere Stukken: het eerste stelt den Veehoeder FAUSTULUS voor, daar hij ROMULUS en REMUS zijne gade aanbiedt; het tweede verbeelt eenen Binnenhof, waarin eene Kant- of Speldewerkster, aan hare zijde geeft een Kind aan eenen Hond te drinken; het derde stelt eene Keuken voor met eene Ketelschuurster (4).

J. DIJKHOFF JUNIOR te *Amsterdam*, is een
Leer-

(1) Zie op de Lijst dier Tentoonstelling, het Bijvoegsel, No. 176.

(2) Zie wegens hem, bl. 169 e. v. van dit Deel.

(3) Zie *Notice des Ouvrages de Peinture, etc. Anv.* 1819. p. 28. No. 2. en p. 57.

(4) Zie voornoemde *Notice*, p. 33. No. 33—35.

Leerling van onzen zeer geachten Landschapfchilder J. HULSWIT (1).

Op de Amsterdamsche Tentoonstellingen in de jaren 1814, 1816 en 1818 leverde de Heer DIJKHOFF eenige Schilderijen, als: een Landschap met eenen Watermolen, een Gezicht aan het Blaauw-
hoofd te *Amsterdam*, een Geldersch Landschap, een Gooisch Landschap, en een Gezicht op het 17 bij *Amsterdam* (2). Dit zijn Werk werd in het algemeen gunstig beoordeeld en daarvan loffelijke melding gemaakt in de openbare aankondigingen; zoodat men den jeugdigen Schilder als een' veelbelovend aankomeling beschouwde.

J. VAN HALL, te *Amsterdam* geboren en aldaar woonachtig, is een Leerling van den Heer RUITENSCHILD, van wien wij hier voor een bericht gaven (3).

Deze aankomende Meester schildert, op eene verdienstelijke wijze, Landschappen. Bij het Amsterdamsche Teekengenootschap: *Kunst zij ons deel*, behaalde hij den prijs, en heeft onder andere op de Amsterdamsche Tentoonstelling in 1818, een Stuk geleverd, voorstellende het Huis de Vogelenzang, omstreeks *Haarlem* (4). In het jaar 1820 zagen wij van hem eene Landschapfchilderij,

waar-

(1) Zie wegens hem, bl. 120 van dit Deel.

(2) Zie de Lijsten dier Tentoonstellingen.

(3) Zie wegens hem, bl. 222 e. v. van dit Deel.

(4) Zie op de Lijst der Tentoonstelling, bl. 8. No. 96.

waaruit men zijne vorderingen niet onduidelijk bespeurde. Hij kwam ons toen voor tusfchen de twintig en vijf en twintig jaren oud te zijn.

P. G. BERTICHEN te *Amsterdam*, legt zich toe op het fchilderen van Portretten en Huisfelijke Tooneelen.

Reeds op de, ter dier ftede, in 1814 gehouden Tentoonftelling, zag men van zijn Werk (1), doch hij was toen flechts zeventien jaren oud, een Vrouwe-Portret op de Tentoonftelling ter zelfder plaatfe, twee jaren later, toonde zijne vorderingen (2).

In den winter des jaars 1818, behaalde hij bij de Amfterdamsche Stads Teeken-Akademie den zilveren Eereprijs; hij werd bevorderd tot de eerfte Klafse, en op de Tentoonftelling dat jaar, in zijne woonplaats gehouden, leverde hij eene Schilderij, een Muzijkmakend Gezelschap voorftellende (3).

H. BAKHUIJZEN, aankomend Landfchapsfchilder, wonende in 's *Gravenhage*, gaf onder andere op de Amfterdamsche Tentoonftelling, in het jaar 1818 blijken van eenen goeden aanleg, door twee Schilderijen, de eene voorftellende, een Landgezig met Vee, en de andere een Boschgezig (4),
dit

(1) Zie op de Lijst der Tentoonftelling N. 9.

(2) *Ibid.* No. 13.

(3) *Ibid.* No. 34.

(4) Zie op de Lijst der Tentoonftelling, bl. 3. No. 15 en 16.

dit zijn Werk is ook in de openbare aankondigingen gunstig beoordeeld geworden.

Op de Tentoonstelling, het volgende jaar in 's Hage gehouden, zag men weder met genoegen twee Landschappen door den Heer BAKHUIZEN (1). Inzonderheid hoorden wij zijn Werk van nog later tijd roemen, zoodat men zich veel goeds van dezen jongen Meester belooft.

ALEXANDER CRANENDONCQ te *Gornichem*, leerde de Graveerkunst in hout van den verdienstelijken JAN OORTMAN, van wien wij hier voor een bericht gaven (2), en beoefende die Kunst met vlijt.

In het jaar 1819, zagen wij eenige Houtfneë-Prentjes van dezen aankomeling, met een titeltje, waarop men las: *Proeven van Houtfmeden*, door A. CRANENDONCQ; deze Proeven vonden zeer veel bijval, en men meende, dat de jeugdige Kunstenaar dus voortgaande, het eenmaal ver zou kunnen brengen.

Bij de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij in hare algemeene Vergadering, in de maand Junij des jaars 1820, werd dan ook het Werk van dezen Houtfneë-Graveur, de bekrooning waardig gekeurd, en alzoo den vervaardiger de tweede gouden Medaille dier Maatschappij of vijf en twintig dukaten toegelegd (3).

(1) Zie op de Lijst der Tentoonstelling, bl. 3. No. 13 en 14.

(2) Zie wegens hem, bl. 213 van dit Deel.

(3) Zie de Handelingen der Maatschappij van dat jaar.

V I J F D E A F D E E L I N G .

Lotgevallen der beroemdste Kunstkabinetten en hoofdzakelijke inhoud der voornaamste Kunstverzamelingen, thans aanwezig. Loffelijke pogingen ter bevordering der Kunst, zoo van Teekenscholen, Teeken-Akademiën, Schilders-Genootschappen, Prijsuitlovingen, Tentoonstellingen, het Instituut en andere kunstbevorderende handelingen, zoo op openbaar gezag als van bijzondere personen.

Daar wij in het afwerken van de, door ons opgenomene, taak, tot aan de vijfde of laatste Afdeeling gevorderd zijn, zoo komt thans, volgens het door ons bekend gemaakte ontwerp, het schetfen der lotgevallen, van de, in dit land bestaan hebbende beroemdste Kunstkabinetten, het eerst in aanmerking (1).

Wij

(1) Zie van dit Werk D. I. bl. 11. Dit ontwerp tot drie Deelen bepaald zijnde, gedooft ook niets meer dan schetfen.

Wij merken deswege alleen aan, dat, daar in andere landen, waar de Schilderkunst in hoogachting is, de aanzienlijkste Kunstverzamelingen schier alleen aan Vorsten, of lieden van hoogen rang behoorde in ons Vaderland, van de vroegste tijden der Kunstbeoefening af, vermogende burgers en bijzondere personen bezitters waren, van kostbare Kunstverzamelingen en beroemde Kabinetten, zoo van Schilderijen als van Teekeningen en Prenten; de namen der Kunstminnaren, welke in het laatste gedeelte der zestiende en het begin der zeventiende eeuw, als zoodanige bekend zijn, strekke daarvan ten bewijzen, als: JAN GERRIT BUITENWEG te *Leyden*; KORNELIS SUIJKER te *Haarlem*, JACOB ROERAAT en H. GOLTZIUS te *Haarlem*; KLAAS ADRIAANSZ., Burgemeester te *Leyden*, DRENKWAART, Hoofdschout te *Dordrecht*, BARTHOLOMEUS FERRERIS en MELCHIOR WIJNTJES te *Middelburg*, JACOB VERMIJ te *Leyden*, JOHANNES ADRIAANSZ. KNOTTER te *Leyden*, MARTEN PAPENBROEK, MELCHIOR NOUCHERON, JACOB RAWAART, HERMANUS PELGRIMS, JACQUES WALRAVEN en JACQUES RAZET te *Amsterdam*, gelijk ook nog WILLEM SCHOTERBOSCH te *Haarlem*, en andere meer, gelijk men bij VAN MANDER, BALEN en andere Geschiedschrijvers dezelve vermeld vindt.

De door de Heeren G. HOET en P. TERWESTEN uitgegevene Prijs-Catalogusfen, beginnen met die Kunstverzamelingen, welke in het laatste der zeventiende eeuw verkocht zijn, en loopen tot het jaar 1768. Zij leveren een aantal van drie honderd

derd twee en twintig meer en minder aanzienlijke Schilderijverkoopingen op, welke in *Holland, Zeeland* en *Brabant*, sedert 1681 tot 1768 gehouden zijn (1), zooveel dan ons afgeperkt bellek gedooft, zullen wij de opgave door gemelde Heeren gedaan, tot op onzen tijd pogen te vervolgen, en beginnen met de eerste merkwaardige Kunstverzameling, die ons sedert 1768 voorkomt, namelijk, die van den Heer J. H. VAN HEEMSKERK,

(1) Zie gemelden *Catalogus*. Als men nu hierbij in aanmerking neemt, dat zij geene melding maken van verscheidene Verkoopingen, waarvan zij de Prijs-Catalogusen niet konden bekomen, noch van die, welke hun niet aanmerkelijk genoeg voorkwamen, of dat wat uit de hand, alsmede in andere provinciën verkocht, en uit het land is gevoerd geworden; en dat het grootste aantal van alle deze Schilderijen door Meesters, uit de *Hollandsche School*, vervaardigd werden, welk land kan zich dan op zoovele Kunsttalenten beroemen, en welke verbazende sommen had het *Vaderlandsch Kunstpenfeel* toen reeds niet opgeleverd?

Verscheidene Teekeningen- en Prenten-Verzamelingen, vindt men ook in den gemelden *Catalogus* niet opgegeven, als: bij voorbeeld, die van den Heer JERONIMUS TONNEMANS te *Amsterdam*, welke inzonderheid in Teekeningen uitmuntte, hebbende dezelve alleen eene somma van *f 47061:14:—* opgebracht, de opbrengst van het overige: bestaande uit Schilderijen, Beeldwerken, Prenten en Penningen bedroeg *f 26425:5:—* en alzoo het geheel *f 73486:19:—*. Het een en ander werd den 21sten October 1754 en volgende dagen, te *Amsterdam* verkocht. Zie den *Catalogus*.

KERK, Heer van *Achttienhoven* enz., welke na den dood zijner weduwe in 's *Hage* verkocht werd, den 29sten Maart 1770.

In deze verzameling muntte inzonderheid uit een Bloemstuk door JAN VAN HUIJSUM, hetwelk door den Heer LOCQUET, voor een en twintig honderd guldens gekocht werd; ook was daarin merkwaardig eene groote Schilderij, door N. BERCHEM; verbeeldende de schaking van *Europa*, door *Jupiter*, in de gedaante van eenen Stier; de Beelden en Beesten in dit Stuk waren levensgrootte en het werd door P. FOUQUET gekocht, voor zeventienhonderd en dertig guldens.

Het Kabinet Schilderijen van den Heer HERMAN AARENTZ, Oud-Sekretaris van het Krijggeregte van *Vriesland*, Rentmeester en Gemeensman te *Deventer*, werd den 11den April 1770 te *Amsterdam* verkocht. In deze Verzameling, waarin zich zekerlijk verscheidene middelmatige Schilderijen bevonden, muntte uit een kapitaal Portretstuk door onzen grooten REMBRANDT in 1634 geschilderd; het verbeeldde eene Dame, als eene Herderin gekleed, staande in een Landschap, en werd voor twee duizend zeshonderd guldens opgehouden; voorts eene Schilderij van KAREL DU JARDIN bekend onder den naam van de *A la more*-Spelers (1), in welke Schilderij het Portret van den

Schil-
(1) *A la more* is een Italiaansch spel, hetwelk door twee tegenover elkander staande personen gespeeld wort, door het uitsteken der vingers, naar welk getal men raadt.

Schilder zelve wordt gevonden; het gold een duizend vijf en zeventig guldens.

Het Kunstkabinetje van den Heer OUDERMOOLE te *Amsterdam* bestond slechts uit acht en twintig Schilderijen en ruim honderd stuks Teekeningen; doch inzonderheid onder de Schilderijen, bevonden zich Stukken van onze voornaamste Meesters, als: van en W. A. VAN DE VELDE; K. DU JARDIN, N. BERCHEM, PH. WOUWERMAN, L. BAKHUIJZEN, en anderen. Dit Kabinetje werd den 25sten Julij des jaars 1771, te *Amsterdam* openbaar verkocht.

Eene der kostbaarste Kunstverzamelingen, die wellicht immer een bijzonder persoon bezat, was die van den Heer GERRIT BRAAMCAMP te *Amsterdam*; zij was door geheel *Europa* beroemd. In dezelve werden hoogst merkwaardige Stukken gevonden, als de bekende Kraamkamer van G. DOU, de groote Osfendrift van P. POTTER, de Wentelirap van KOEDIJK en andere zeer voorname Schilderijen; der beroemdste Meesters. Doch, helaas, de drie opgemelde Schilderijen, zijn in het overvoeren naar *Rusland*, op zee verongelukt (1).

Het getal der Schilderijen bestond in het geheel, in driehonderd en achttien Stukken, welke bij den

ver-

(1) Zie ook van dit Werk, D. I. bl. 413. De groote Osfendrift van P. POTTER werd door den Heer BRAAMCAMP, op de verkooping van H. DE WACKER VAN ZON, te *Amsterdam*, den 26sten October 1761 gekocht voor f 3975:—

verkoop, na het overlijden van den Verzamelaar, te *Amsterdam* den 31sten Julij 1771, hebben opgebracht de som van twee honderd twee en vijftig duizend achthonderd drie en zestig guldens en tien stuivers; en met de Teekeningen, Prenten, Kunstwerken en Rariteiten te zamen, tweehonderd een en zestig duizend zeshonderd en negen en zestig guldens en vijftien stuivers.

Minder uitgebreid, maar nogtans rijk en keurig, was het beroemde Kabinet Schilderijen, Teekeningen, Prenten en Kunstwerken van de gebroeders BISSCHOP te *Rotterdam*. De Schilderijen bestonden in honderd en zeventig Stukken, waaronder zich voorname Werken van de beroemdste Meesters der Hollandse Schole bevonden, als van den Ridder VAN DER WERF, GERARD TER BURG, GABRIËL METZU, JAN VAN HUISUM, en anderen. Deze kostbare Verzameling is bij schikking, van uitersten wille, na het overlijden van den langstlevenden der gebroeders, overgegaan in de bezitting van den Heer HOPE, wiens uitgebreide Kunstverzameling daarmede aanmerkelijk vermeerderd werd; terwijl de Teekeningen, Prenten en Kunstwerken in het openbaar zijn verkocht te *Rotterdam*, in den zomer des jaars 1771, voor eene somma van veertien duizend negen en negentig guldens en zes stuivers.

In het Kabinet van den Heer P. DE LA COURT VAN DER VOORT te *Leyden*, bevond zich onder verscheidene Schilderijen van beroemde Meesters, die

die van J. JORDAANS; door de Prént van BOLSWERT, algemeen bekend onder den naam van de Geitemelkster, mitsgaders drie kapitale en eenige mindere Stukken van JAN STEEN. Het een en andere werd den 26sten Augustus 1772 te *Amsterdam* openbaar verkocht.

De Heer Hoofdofficier Mr. J. VAN DER MARK te *Leyden*, bezat eene kostbare en uitgebreide Kunstverzameling, Schilderijen, Teekeningen, Prenten, Beeldwerken en Kunstzaken, welke na het overlijden van den Bezitter, in het openbaar zijn verkocht te *Amsterdam*; de Schilderijen den 24sten Augustus 1773, en vervolgens de Teekeningen, Prenten en andere Liefhebberijen.

In het Schilderij-Kabinet bevonden zich zeer fraaije en beroemde Tafereelen van de vermaardste Meesters der Nederlandsche School, als: door L. BAKHUIZEN, BERCHEM, de BERKHEIJDEN's, J. BOTH, A. CUIJP, G. DOU, A. VAN DIJCK, VAN DER HEIJDEN, HOBBERMA, DU JARDIN, METZU, F. VAN MIERIS *den Ouden*, A. VAN OSTADE, P. POTTER, REMBRANDT, RUBBENS, J. RUIJSDAAL, SCHALKEN, J. STEEN, A. EN W. VAN DE VELDE, PH. WOUWERMAN, J. WIJNANDS en anderen. Dit Kabinet was mede zeer merkwaardig door eene Verzameling Schilders-Portretten, bestaande uit zeven en negentig Stuks, van welke er vele door de verbeeld wordende personen zelve geschilderd werden.

Het geheele Kabinet Schilderijen heeft eene somma van negen en zeventig duizend eenhonderd zeven en vijftig guldens en vijf stuivers opgebracht,

behalve eenige *Crayon*-Stukken, Beeld- en andere Kunstwerken (1).

De zeer aanzienlijke Verzameling Teekeningen bragt eene somma van zes en twintig duizend tachtig guldens en zes stuivers op; behalve de Prenten en Prentwerken, mede uit verscheidene Omslagen en Kunstboeken bestaande, welke belangrijke Stukken bevatte.

Zeer merkwaardig was ook de, door dezen geachte Kunstminnaar nagelatene Verzameling van Nederduitsche Tooneelspelen, bevattende zestienhonderd twee en twintig nommers, welke voor de somma van tweeduizend driehonderd zes en zeventig guldens, en twaalf stuivers werden verkocht, en waarvan de *Catalogus* vervolgens, uit hoofde der goede schikking en volledige registers, ten dienste van de Beminnaars der Nederduitsche Letterkunde, is herdrukt geworden (2).

De Heer FRANS VAN DE VELDE te *Amsterdam*, bezat een uitmuntend Kabinet Schilderijen, hetwelk aldaar den 7den September 1774 openbaar verkocht werd. Het bestond uit eenhonderd vier en twintig Stuks, waarvan een Schilderijtje door G. DOU, verbeeldende een Vrouwtje, bezig zijnde met Ap-
pe-

(1) De *Crayon* Stukken enz. hebben nog tweednizend driehonderd vier en dertig guldens en één stuiver gegolden.

(2) De titel dezès tweeden druks is: *Naamrol der Nederduitsche Tooneelspelen, te Leyden*, C. VAN HOOGEVEEN JUNIOR, 1774. 8°.

pelente schillen in een Binnenvertrek, vijftienhonderd vijf en vijftig guldens gold; een door G. METZU, eene bevallige jonge Dame voorstellende, welke naar eenen Pleisterkop teekent, een en twintig honderd guldens (1), een Landschapje door P. POTTER, een duizend vijf en zeventig en een Burgerkraamkamer door JAN STEEN, een duizend en vijf guldens.

Deze voorname Liefhebber bezat mede een rijk en keurig Kabinet Teekeningen en eene fraaije Verzameling Prenten, hetwelk den 16den Januarij 1775 en volgende dagen, te *Amsterdam* werd verkocht. Onder de Teekeningen bevonden er zich mede verscheidene kapitale van onze voornaamste Meesters, waarvoor aanzienlijke prijzen werden besteed.

De *Catalogus* van Schilderijen van den Heer J. L. VAN DER DUSSEN te *Amsterdam*, bestaat uit niet minder dan drie Deelen, bevattende bijna 400 bladzijden, waarvan het eerste Deel acht en dertig Schilderijen en zeshonderd vier en vijftig Teekeningen bevat, waaronder een aantal zeer fraaije, de overige twee Deelen bevatten de keurige Prentverzameling. Alles werd den 31sten October en volgende dagen te *Amsterdam* verkocht.

In het Kabinet van den Heer CORNELIS BACKER
te

(1) Dit Kabinetstukje is afkomstig uit het Kunstkabinet van J. TONNEMANS, en gold op de verkooping van hetzelfde slechts zeshonderd en tien guldens. Zie den *Catalogus*, door TERWESTEN, bl. 97. No. 15.

te *Amsterdam*, den 16den Augustus 1775 verkocht, hoezeer in bijzondere rijkheid en keurigheid niét uitmuntende, bevonden zich echter eenige zeer fraaije schilderijen van voorname Meesters: als een Landschap van A. PIJNACKER, gestoffeerd met Jagers te voet en te Paard, hetwelk onder het beste Werk dezès beroemden Meesters gerangschikt en voor dertienhonderd en tien guldens verkocht werd (1).

Onder de kostbare Kunstkabinetten van dien tijd, behoorde dat van den Heer NICOLAAS NIEUHOFF te *Amsterdam*; het bestond uit Schilderijen, Teekeningen, Prenten en eenige andere Kunststukken, en is na het overlijden des Bezitters, te *Amsterdam* openbaar verkocht, den 14den April des jaars 1777 en volgende dagen.

In deze Verzameling bevonden zich Schilderijen van de eerste Klasse, als: een Bloem- en Fruitstuk door JAN VAN HUISUM, hetgeen als een der schoonste van dien beroemden Meester beschreven, en door den geachten Kunstminnaar J. GILDEMEESTER, voor eene somma van drieduizend driehonderd vijf en zeventig guldens gekocht werd (2),
een

(1) Zie de nadere beschrijving van dit Stuk, op den *Catalogus*, onder No. 4.

(2) Zie op den *Catalogus*, No. 78. Behalve dit, bevonden zich op deze verkooping nog twee keurige Bloemstukken, door dezen Meester, mitsgaders twee Arkadische Landschappen door denzelven, waarvoor toen nog *f* 2900:— door den Kunsthandelaar P. FOUQUET, betaald werd. Zie op den *Catalogus*, No. 81 en 82.

een door K. DU JARDIN, bekend onder 'den naam van de Geitemelkster (1), eenige door FRANS VAN MIERIS *den Ouden* (2), twee door A. VAN OSTADE, een door REMBRANDT, drie door J. STEEN, eenige door A. en W. VAN DE VELDE, en meer anderen. Ook bevond zich in dit Kabinet eene ongemeen fraaije Schilderij door NICOLAAS VERKOLJE, de Historie van BATSEBA voorstellende, daar zij door DAVID bespied wordt, welke Schilderij voor achttien honderd en vijftig guldens werd verkocht.

Zeer aanzienlijk was ook de Verzameling Teekeningen en Prenten en in dezelve bevonden zich kapitale Teekeningen van onze eerste Meesters. Zoodat dit Kunstkabinet opbragt de som van acht en tachtigduizend eenhonderd vijftien guldens en vijf stuivers, waarvan de opbrengst der Schilderijen alleen negen en zestig duizend, negenhonderd drie en dertig guldens en tien stuivers beliep.

In den *Catalogus* van het Kabinet Schilderijen, nagelaten door den Heer LUCAS MERENS, Burgemeester der stad *Hoorn*, enz. enz. vindt men verscheidene uitstekend fraaije en kapitale Schilderijen opgegeven, als: door L. BAKHUIZEN, N. BER-
CHEM,

(1) Zie bovengemelden *Catalogus*, No. 95.; het gold *f* 1502:—

(2) Behalve deze waren er nog verscheidene van *den Jongen* FRANS, WILLEM en JAN VAN MIERIS, zoodat er zich niet minder dan twaalf Stukken door de MIERISSEN, in deze Verzameling bevonden.

CHEM, JAN BOTH, G. VAN DEN EECKHOUT (1), J. VAN DER HEIDEN en A. VAN DE VELDE, J. LINGELBACH, J. VAN OSTADE, P. POTTER (2), A. VAN DE VELDE (3), P. WOUWERMAN (4) en anderen, zoodat, volgens de gedrukte Prijslijst, gevoegd bij dien *Catalogus*, dat Kabinet heeft opgebracht eene som van zes en twintig duizend tweehon-

(1) Deze Schilderij vindt men op bl. 14 onder No. 30. uitvoerig beschreven, als een uitmuntend Stuk van dezen Meester, voorstellende het afscheid van ABRAHAM en HAGAR. Het werd door den Makelaar PLOOS VAN AMSTEL gekocht, voor negenhonderd vijf en twintig guldens.

(2) Op bl. 41. No. 83. wordt dit keurig Stukje, hoog 9 en breed $11\frac{1}{2}$ duim, insgelijks uitvoerig beschreven; het stelt eenen groenen heuvel voor, waarop een grazend Koetje staat, naast eene, die ligt te herkauwen, onder een' Boom, bij een Hek; in het verschiep ziet men langs gestoffeerde Weiden, een Heeren Huis en Dorpstoren De Kunsthandelaar FOUQUET kocht het voor zeventienhonderd negen en negentig guldens.

(3) Dit aangenaam Landschap wordt op bl. 52. No. 114. als een der pronkstukken van dezen Meester aangekondigd; het is gestoffeerd met Landlieden, Runderen, Varkens en Schapen. Het werd mede door den Kunsthandelaar FOUQUET gekocht voor vijftienhonderd guldens.

(4) Van dit Stuk vindt men een omstandig bericht op bl. 59. onder No. 131. het komt daar voor als van de beste van dezen grooten Meester, en werd voor achttienhonderd guldens verkocht.

honderd dertien guldens en negentien stuivers: zijnde hetzelfde te *Amsterdam* verkocht den 15den April des jaars 1778.

De Heer ANTONIE RUTGERS ANTHONIESZ., te *Amsterdam*, dien wij reeds in ons eerste Deel, als een voornaam begunstiger der Beeldende Kunsten deden kennen (1), bezat een aanzienlijk Kabinet, bestaande uit eenige weinige, meestal Italiaansche Schilderijen, eene zeer aanzienlijke Verzameling Teekeningen en eenige Prentkunst, insgelijks meestal uit de Italiaansche School, mitsgaders eenig zeer fraai Beeldwerk. Het een en ander werd te *Amsterdam* den 1sten December 1778 verkocht, en men vindt voor den *Catalogus* dezer Kunstnatafenschap een berigt door den Makelaar C. PLOOS VAN AMSTEL JB. CSZ., aangaande den voornamen oorsprong en aanleg van dit Kunstkabinet, terwijl daaruit blijkt, dat de Heer RUTGERS te *Amsterdam* geboren werd in het jaar 1695 en aldaar in 1778 overleed; dat hij zelf de Teekenkunst beoefende en daarin onder andere, door den beroemden LUDOLF BAKHUIZEN onderwezen werd. Voorts dat hij zijne beschouwende kennis en smaak, vooral aan zijnen vriend den kundigen L. TEN KATE HSZ., te danken had (2), verkeerende voorts met de voornaamste Kunstminnaars.

Den 15den Junij des jaars 1779 werd in het
Regt.

(1) Zie van dit Werk, D. I. bl. 303 en 326.

(2) Zie het berigt aangaande L. TEN KATE HSZ., in gemelde Deel en aldaar 308.

Regthuis van *Socterwoude*, genaamd *de Leydsche Fontein*, en gelegen in de nabijheid dier stad, het Kabinet Schilderijen verkocht van den Heer VAN TOL. Het getal der Stukken daarin voorkomende, was gansch niet uitgebreid, doch onder dezelve bevonden zich eenige zeer fraaije, en waarvoor aanzienlijke prijzen besteed werden, als een van VAN DEN EECKHOUT, geschilderd in 1656 (1), voorstellende de geschiedenis van het Levitische Bijwijf, daar zij bij haren Man gezeten is (2). Dit Stuk, zoo wegens de teekening, uitdrukking der hartstogten, als uitmuntende schildering geroemd, gold zestienhonderd en zestig guldens, zijnde door den Heer VAN LEIJDEN VAN VLAARDINGEN gekocht (3). Een Dorpsgezigt door

IZA-

(1) Op deze verkooping waren vijf Historiestukken van dezen waardigen Leerling van REMBRANDT; van wien wij bij HOUBRAKEN wel een berigt vinden; doch waarbij niet gezegd wordt, dat hij ook geëtt heeft: wij kennen echter van hem een' Jonkman in Oostersche kleeding, ter halver lijf, naast welk Borstbeeld de naam des Meesters en het jaar tot 1646 te lezen is. Ook vinden wij melding gemaakt van het Portret onzes Zeehelds KORNELIS TROMP, door hem mede geëtt. BASAN in zijne *Dictionnaire des Graveurs*, maakte echter van G. VAN DEN EECKHOUT ook geen gewag.

(2) Zie *Judicum*, Cap. 19.

(3) In het Werk van wijlen den Heer F. X. DE BURTIN, getiteld: *Traité Theor. et Prat. des Connoiss. des Tableaux*, wordt de prijs van 6000 livres opgegeven, als de hoogste voor eene Schilderij van G. VAN DE EECKHOUT besteed. Zie D. I. bl. 369.

IZAÄK VAN OSTADE in 1645 geschilderd, en waarin onder andere een Paard voor eene Bierflede aan eene Herberg stond, terwijl twee mannen bezig zijn met een vat in huis te brengen, werd verkocht voor dertienhonderd guldens.

De Eigenaar van dit Kabinetje schijnt een aanverwant van den gemelden Schilder GERBRAND VAN DEN BECKHOUT geweest te zijn: dewijl men onder het hier voor eerst opgegeven Stuk door denzelfden op den gedrukten *Catalogus* leest: „NB. Dit Vorstelijk Kabinetstuk is nooit bij publieke veiling verkocht en in alle opzigten van Konst, het beste, dat deze groote Meester ooit gemaakt heeft, en daarom altoos in de Familie van hem bewaard gebleven (1).”

In het jaar 1780 den 20sten Maart en volgende dagen, werd de uitmuntende Verzameling van Portretten, Prenten, Gedenkpenningen, Beeldhouwwerken en andere Kunststukken, door wijlen den Heer JERONIMO DE BOSCH (2), gedurende meer dan vijftig jaren met veel kennis en keurigheid verzameld, openbaar te *Amsterdam* verkocht. Deze Prentenverzameling was niet alleen om derzelver volledigheid, maar ook om de fraaije en zeldzame drukken, welke daarin gevonden werden, zeer merkwaardig. De *Catalogus* bevatte 130 bladzijden.

Den 19den Mei des voornoemden jaars is de
aan-

(1) Zie van gemelden *Catalogus*, bl. 4.

(2) Zie ook wegens hem, D. II. bl. 135 van dit Werk.

aanzienlijke Verzameling Schilderijen van den Heer J. POMPE VAN MEERDERVOORT, Raad en Schepen der stad *Leyden*, openbaar verkocht in het Regthuis van *Soeterwoude*, genaamd de *Leydsche Fontein*. In dezelve bevonden zich Schilderijen van de eerste Klasse, als, van G. DOU, het beroemde Hondje, liggende op eene Tafel naast een Takkenbos bij een Deofpot, enz. (1) een aller uitmuntendst Landschap door P. POTTER, verbeeldende eenen Morgenstond, bij het opkomen der Zon, gestoffeerd met Landlieden, enz. (2) en verder eene kapitale ordonnantie door A. VAN OSTADE in 1645 geschilderd, voorstellende een Binnenhuis met meer dan twintig vrolijke Boeren en Boerinnen (3), benevens verscheidene andere Stukken van voorname Meesters.

Te *Haarlem* werd in het laatst genoemde jaar den 5den September, een zeer fraai Kabinetje Schilderijen, eenige Omlagen met Prenten, mitsgaders Physische-, Optische- en Muzijk-Instrumenten verkocht; alles nagelaten door Vrouwe MARIA VAN DER GRAAS, weduwe des Heeren M. HOOFMAN VAN DIEPENBROEK. De voornaamste Schil-

voor

(1) Dit Schilderijtje werd verkocht voor achthonderd guldens.

(2) Voor dit Kabinetstukje, hoog 15 breed 19 duimen, besteedde de Heer VAN LEIJDEN VAN VLAARDINGEN, vijfduizend vijfhonderd en vijftig guldens.

(3) Deze Schilderij gold negentienhonderd guldens.

derijen uit dit Kabinetje zijn aangekocht geworden, voor de Verzameling van den Heer J. HOOFMAN, schoonbroeder der gemelde Dame (1); onder dezelve bevond zich een Landschap door A. VAN DE VELDE (2), een Bloem- en een Fruitstukje door J. VAN HUISUM, een Zeegezicht door L. BAKHUIZEN en meer andere door voorname Meesters.

Bij de drie opgegevene Verkoopingen, welke dit jaar plaats hadden, kwam nog die, eener zeer fraaije Verzameling Teekeningen en eenige Omflaggen met Prenten nagelaten door den Heer JAN TAK, *Medicinæ Doctor te Leyden*. Deze Verzameling werd almede te *Haarlem* verkocht (3), op den 10den en 11den October; onder dezelve bevonden zich verscheidene Teekeningen door onze voorname Meesters, welke voor aanzienlijke prijzen verkocht werden; slechts twee door H. HENGSTENBURG, een Fruit- en een Bloemstuk zullen wij daarvan opnoemen: dewijl zij geacht werden de beste te zijn, die deze Meester maakte, zijnde bij eene ongemeene uitvoerigheid en keurige bewerking tevens zeer krachtig. Deze twee Teekeningen, dus met

(1) Wij zullen van deze Verzameling, welke zeer rijk en kostbaar is geworden, nader spreken.

(2) Het werd voor drieduizend guldens verkocht.

(3) Waarschijnlijk koos men *Haarlem* voor deze Verkooping, omdat daar toen verscheidene aanzienlijke Verzamelaars, inzonderheid ook van Teekeningen, woonden.

met waterverwen op parkement geteekend, werden voor zeshonderd vijf en twintig guldens verkocht, zij waren ieder 16 duim breed en 13 hoog.

Het inderdaad uitmuntend Kabinet Schilderijen van wijlen *Doctor J. TAK* voornoemd, werd verkocht den 5den September 1781, in het reeds meermalen genoemde Regthuis van *Soeterwoude*, genaamd de *Leydsche Fontein*. Dit Kabinet bevatte honderd vier en twintig Stuks en daaronder verscheidene van de eerste Klasse als van G. DOU (1), N. BERCHEM (2), J. EN A. BOTH (3), PH. WOUWERMAN (4), A. EN A. VAN DE VELDE (5), J. VAN DER HEIJDEN EN A. VAN DE VELDE (6), G. TER-

(1) Een oud vrouwtje bezig met Appelen te schillen in een Binnenvertrek, met verder uitvoerig bijwerk. Zie den *Catalogus*, No. 4. het gold elfhonderd en tien guldens. Zie ook van dit Deel bl. 288 e. v.

(2) Zie den *Catalogus*, No. 6. dit Stuk gold zestienhonderd en tien guldens.

(3) *Ibid.* No. 7. dit Stuk gold twaalfhonderd en veertig guldens.

(4) *Ibid.* No. 8. dit Stuk gold vijftienhonderd guldens.

(5) Het vertrek van Z. M. KAREL II, van het Schéveningsche strand, door W. VAN DE VELDE, zie den *Catal.* No. 14. verkocht voor negenhonderd en vijftien guldens.

(6) Een Gezigt langs de *Vecht* op eene Hofftede, zie den *Catalogus*, No. 15. het werd verkocht voor een en twintighonderd en vijf guldens.

TERBURG (1), G. METZU (2) en M. HOBBEEMA (3). Verscheidene dezer Schilderijen bevinden zich thans in het beroemde Kunstkabinet van Mevrouw HOOFMAN te *Haarlem*, gelijk door ons in het vervolg zal aangewezen worden.

Onder de opgegevene nummers, behoorende tot het Kabinet van den Heer TAK, bevonden zich de vijf beroemde Teekeningen door C. TROOST, met *Crayon* en waterverw, bekend onder de benaming van *Nelri*, als zijnde elk dier letters de eerste van de Latijnsche spreuken, die boven ieder dier Teekeningen staan (3), en welke een Gezelschap van zeven personen in onderscheidene bedrijven verbeelden. Zij werden voor tweeduizend en dertig gul-

(1) Zie den *Catalogus*, No. 16, het gold vijfhonderd en dertig guldens.

(2) Zie den *Catalogus*, No. 17. dit Stukje, hoog $6\frac{1}{2}$, breed $7\frac{1}{4}$ duim, gold driehonderd en veertig guldens.

(3) Dit bevallig Boomrijk en heuvelachtig Landschap met een' Watermolen, enz. een der uitmuntendste Stukken van dezen Meeesters gold toen slechts vijfhonderd vijf en twintig guldens. Het is bekend, dat thans die Schilderijen doorgaans omtrent met zoo vele duizenden betaald worden, als zij toen honderden kostten.

(3) Als: *Nemo loquebatur*, (niemand sprak.) *Erat sermo inter fratres*, (er werd gesproken onder broeders.) *Loquebantur omnes*, (alle spraken.) *Rumor erat in casa*, (er was veel leven in huis.) *Ibant qui poterant, qui non potuere, cadebant*, (die konden, gingen, die niet konden, vielen.)

guldens verkocht. De geheele Verkoopning heeft zeven en twintigduizend vijf en zeventig guldens en veertien stuivers opgebracht.

Onder de Kunstverzameling nagelaten door den Heer PIETER CALKOEN WILLEMSZ., te *Amsterdam*, en aldaar openbaar verkocht, den 10den September 1781 bevonden zich mede verscheidene kapitale Schilderijen, sommige daarvan waren afkomstig uit de beroemde Kabinetten van BRAAMCAMP, VAN DER MARCK en F. VAN DE VELDE, als: drie door L. BAKHUISEN (1), twee door J. VAN DER HEIDEN, waarvan er een gestoffeerd was door A. VAN DE VELDE, een door K. DU JARDIN, een door G. DOU en meer anderen; doch vooral een stil Water, door W. VAN DE VELDE, waarin verscheidene Oorlogschepen ten anker liggen, terwijl een Staten Jagt bij den wind zeilt (2).

Dit Kabinet Schilderijen bestond uit 188 Stuks, en bij hetzelfde behoorde nog eene fraaije Verzameling Teekeningen.

De Kunstverzameling, nagelaten door den Heer H. BUSERUS, te *Amsterdam*, bestond uit eenen hoogstmerkwaardig en verbazend uitgebreiden Atlas de

(1) Het Stuk van dezen Meester, de IJ-stroom met de stad *Amsterdam* voorstellende, werd voor de Verzameling van den Heer DE SMETH gekocht, voor zevenhonderd guldens. Zie den *Catalogus*, No. 4.

(2) Het werd voor dezelfde Verzameling gekocht, voor negen en twintighonderd guldens. Zie den *Catalogus*, No. 133.

der zeven Nederlandsche Provinciën; bevattende negentig Stukken, in twee Deelen, welke 749 bladzijden in den *Catalogus* beslaan. — Onder de groote menigte Gezigten, Afbeeldingen van Gebouwen, Portretten, Kaarten en Plans, waren zeer zeldzame Stukken. Alles werd den 12den Augustus 1782 en volgende dagen, te *Amsterdam* verkocht.

• Vermaard was ook het Kabinet van den Heer P. LOCQUET, te *Amsterdam*, waarin zich vele van de voornaamste Schilderstukken der beroemdste Meesters onzer Vaderlandsche Kunstschool bevonden, als een Bloemstuk van JAN VAN HUISUM, afkomstig uit de Verzameling van den Heer HEEMSKERK, waaruit de Heer LOCQUET het voor een en twintig honderd guldens kocht (1); doch dat hier maar vijftienhonderd en vijftig guldens opbragt, een Trompetblazer van GERARD DOU, die met zeventuizend guldens betaald werd, een musiceerende Heer en eene Dame van GERARD TERBURG, werd voor drieduizend achthonderd en vijftig guldens, een Meisje door een helder licht beschenen, van GABRIËL METZU, voor drieduizend en vijfhonderd guldens, en de Gilde Os van PHILIP WOUWERMAN, voor drieduizend en vijfhonderd guldens verkocht te *Amsterdam*, den 22sten September 1783. De Schilderijen alleen bragten de som op van honderd zestienduizend zevenhonderd en negentig guldens. Het getal was vijfhonderd en

(1) Zie bl. 384 van dit Deel.

en één Stuk; en met de Beelden en Kunstwerken bedroeg de geheele verkoop de som van honderd negen en twintig duizend negenhonderd en zes en dertig guldens.

Minder aanzienlijk was het Kabinet van den Heer J. ODON, hetwelk te *Amsterdam* den 6den September des jaars 1784 openbaar verkocht werd; in hetzelfde bevonden zich echter verscheidene fraaije Schilderijen, door voorname Meesters, als: door N. BERCHEM, A. EN W. VAN DE VELDE, P. DE HOOGHE, M. HOBBERMA EN A. CUIJP.

De Heer ARON DE JOSEPH DE PINTO, te *Amsterdam*, bezat eene zeer fraaije en uitgebreide Verzameling Teekeningen, Prenten en Prentwerken; mitsgaders eenige Schilderijen, Mathematische en Physische werktuigen en Rariteiten, deze Verzameling werd den 11den April 1785 en volgende dagen, te *Amsterdam* openbaar verkocht, volgens den *Catalogus*, in twee Deelen, welke niet minder dan 352 bladzijden bevatte.

Door den Heer JOHANNES DE BOSCH te *Amsterdam*, dien wij reeds hiervoor als Kunstbeoefenaar hebben beschreven (1), werd eene fraaije Verzameling Teekeningen en Prenten, mitsgaders eenige Schilderijen nagelaten, welke den 23sten Mei des jaars 1785 in gemelde stad openbaar zijn verkocht geworden.

Onder de Teekeningen bevonden er zich verscheidene door onze eerste Meesters, en onder de
Prenten

(1) Zie van dit Werk, D. II. bl. 135 e. v.

Prenten had men fraaije eigen geëfste, door N. BERCHEM, K. DU JARDIN, A. VAN DE VELDE, P. POTTER, J. DE LAAR, A. VAN OSTADE, C. BEGA en andere.

De Heer LINDEN VAN SLINGELAND, een aanzienlijk Koopman in IJzer te *Dordrecht*, had van zijne vroege jeugd geneigdheid voor de Kunst en het verzamelen van Schilderijen, Teekeningen en Prenten, waartoe hem de omftandigheden zoo gunftig waren, dat hij een uitgebreid Kabinet van Schilderijen verkreeg, waarvan vele door hem voor zeer geringe prijzen werden ingekocht. Na zijn overlijden is deze aanzienlijke Verzameling in het openbaar te *Dordrecht* verkocht, op den 22ften Augustus 1785. Onder de zevenhonderd en één Schilderijen, waaruit dit Kabinet bestond, was een Landgezicht bij *den Haag*, op het Huis *Binkhorst*, met Beelden en Runderen gestoffeerd, door P. POTTER, hetwelk voor achtduizend en tien guldens verkocht werd; voorts een aantal van acht en dertig Schilderijen, door AELBERT CUIJP, welke naarmate van den vroegeren tijd, toen voor aanzienlijke fommen verkocht werden, doch die thans verkocht wordende een' aanmerkelfijken fchat zouden uitmaken, als blijkt uit een Watergezicht op de ftad *Dordrecht*, met vele Schepen gestoffeerd, hetwelk op deze verkooping voor zeventienhonderd en vijf en tachtig guldens werd opgehouden; doch voor weinige jaren met meer dan zeventuizend guldens betaald werd.

Ook was er een uitmuntend Schilderijtje van N.

BERCHEM, hetwelk achttienhonderd guldens opbragt. Een Boeren Binnenhuis van ADRIAAN VAN OSTADE, dat den Heer P. FOUQUET op drieduizend guldens te staan kwam; een Binnenvertrek, waarin eene Dame aan een' Krijgsbevelhebber een glas Wijn aanbiedt, door GERARD TERBURG, hetwelk de Heer P. FOUQUET insgelijks kocht, voor tweeduizend zeshonderd vier en dertig guldens (1); als ook een Binnenvertrek met verscheidene Beelden, zijnde een Kaarslicht, door M. VERSTEEG (2), werd door den Heer VAN AKEREN te *Rotterdam*, met twaalfhonderd en vijftien guldens betaald.

De Heer JOHANNES ENSCHEDÉ, in leven voornaam Boekdrukker en beroemd Lettergieter, te *Haarlem*, had zich sedert zijne vroege jeugd bevljigd, om eene Kunstverzameling aan te leggen, en was daarin gelukkig geslaagd. Zijn Kabinet bestond voornamelijk uit Schilderijen, Teekeningen en Prenten; doch het was niet zoo zeer de kostbaarheid als de zeldzaamheid der Onderwerpen, welke dit Kabinet merkwaardig maakte (3). Onge-

(1) Die Schilderij, waarin de Krijgsoverste op den Admiraal DE RUITER volkomen geleeke, werd naderhand in het *Museum* te *Parijs* gevonden en gaat in Prent nit in de *Annales du musée* van LONDON.

(2) Zie wegens dezen Meester, bl. 84 e. v. van dit Deel.

(3) Uit vele aantekeningen des Heeren ENSCHEDÉ blijkt, dat hij ervaren was in de kennis onzer oude Schilderkunst en wel bijzonder in die der Houtsnée-
Gra-

gelukkig waren de oude Kunstwerken van de vroegste Meesters, ten tijde van den verkoop, niet zeer getrokken, waardoor veroorzaakt werd, dat sommige zeldzame Schilderijen, Teekeningen en Prenten, van de oudste Meesters voor geringe prijzen verkocht zijn geworden, zoodat zij naderhand niet dan met aanzienlijke winst werden overgedaan. Er waren, onder andere, zeer merkwaardige Portretten van vermaarde personen, uit de vijftiende en zestiende eeuw, als ook een Tafereeltje in het graauw van JAN VAN EIJK, waarnaar eene Prentteekening door C. VAN NOORDE is vervaardigd geworden (1), en schoon de echtheid van dit Kunststukje door sommigen werd in twijfel getrokken, deden anderen het volkomen regt wedervaren. Den 30sten Mei 1786 is deze verzameling te *Haarlem* in het openbaar verkocht; de Kunstmin is echter tot heden toe in dat geslacht nog levend gebleven, daar de Jufvrouwen ENSCHEDÉ, kleindochters van den bovengemelden zeer ervaren Kunstminnaar, op eene ongemeen verdienstelijke wijze de Teekenkunst beoefenen: zoo in

het

Graveerkunst. De DE BRAY's en anderen arbeidden reeds in vroeger tijd voor die Drukkerij. Zie van het eerste Deel dezes Werks, bl. 400.

(1) Zie van het tweede Deel dezes Werks, bl. 223. Het Portret van den Heer JOHANNES ENSCHEDÉ, werd mede door C. VAN NOORDE geteekend en geëtst, en wordt voor de keurige fraaije Letterproef, door hem in het jaar 1768 uitgegeven, gevonden.

het vervaardigen van fraaije en welgelijkende *crayon*-Portretten, als in het vak van Bloemen en Vruchten.

In het Kunstkabinet van wijlen den Heere H. BREDEMAN, hetwelk den 1sten Julij des jaars 1788 te *Amsterdam* openlijk verkocht werd, bevonden zich wel geene Schilderijen van de allereerste klasse, doch echter verscheidene fraaije Stukken, door beroemde Nederlandsche en eenige Italiaansche Meesters, onder dezelve was er een door N. BERCHEM, inzonderheid merkwaardig wegens het Onderwerp, zijnde eene kapitale zinnebeeldige Ordonnantie (1), op de spreuk, die de stad *Haarlem* onder deszelfs wapenschild voert: *Vicit vim virtus* (Deugd verwint kracht); in het midden van dit Tafereel, werd de Deugd voorgesteld dooreene statige en bevallige Vrouw in witte kleeding en in eene zegepralende houding, hebbende in de rechterhand eene Speer en in de linker eene Lauwerkroon; voor hare voeten liggen verscheidene nedergevelde ondeugden, als: Moord, Geweld, Wraakzucht, Bedrog, Logen en andere; in de wolken ziet men eenen Engel met een' Palmtak, omringd van verscheidene andere Engelen. In het verschiet vertoonen zich meer andere Beelden betrekkelijk dit Onderwerp. Het geheel wordt beschreven als meesterlijk fraai van teekening, krachtig en bevallig van kleur en uitvoerig geschilderd.

De-

(1) Het Stuk op doek geschilderd, was 66 duimen breed en 55 hoog.

Deze onze groote Landschap- en Veefchilder (1) deed dus mede zijne geschiktheid blijken voor het Historisch vak door dit Tafereel, hetwelk slechts tweehonderd guldens mogt gelden.

Het Kunstkabinet nagelaten door den Heer JONAS WITSEN (2), te *Amsterdam*, bestond uit fraaije Schilderijen, uitmuntende Teekeningen en Prentwerken, mitsgaders eene Verzameling Gedenkpenningen en Munten, Beeld- en andere Kunstwerken. Het

(1) Zie ook wegens hem, D. I. bl. 408 e. v. van dit werk.

(2) Die Kunstminnaar was Raad in de Vroedschap en Commisaris der stad *Amsterdam*. Men vindt den naam van WITSEN met roem in de geschiedenis vermeld, zie onder anderen WAGENAAR, *Beschrijving van Amsterdam*. LAMBERT WITSEN bezat mede eene zeer fraaije Verzameling Schilderijen, waaronder eene Paardenmarkt, door PHILIP WOUWERMAN, uitmuntte. NICOLAAS WITSEN (Zie ook van het eerste Deel dezes Werks, bl. 212) komt als een uitstekend man, die zich der Wetenschappen en schoone Kunsten wijdde voor in de Geschiedenis van PETER den Grooten, Keizer van Rusland. Zie J. SCHELTEMA, PETER de Grootte in *Holland*, D. I. bl. 48 e. v. en MEERMAN, *Discours sur le premier voyage de PIERRE le Grand, Paris 1812 p. 65*; en JONAS WITSEN, van wiens Kunstkabinet wij hier boven inzonderheid melding maakten, was Hoofd-Directeur van de Amsterdamsche Teekenschool; hij wordt ons door WAGENAAR in het voornoemde Werk als een voornaam kenner en begunstiger der Kunst beschreven. Zie aldaar D. VIII. bl. 771.

Het werd den 16den Augustus des jaars 1790 e. v. dagen te *Amsterdam* openlijk verkocht.

Onder de Schilderijen was die door JAN LUIJKEN, vooral ook om de zeldzaamheid merkwaardig (1), zij verbeeldde een Kantwerkster in Oud-Hollandfche kleeding, zittende in een Binnenvertrek naast eene Wieg en eenig ander huisraad bij eene Haardfede. Dit Stuk, fiks en natuurlijk behandeld, was hoog 25 duimen en 18 breed; het werd door den beroemden Kunstminnaar C. PLOOS VAN AMSTELJ CZ. gekocht.

Onder de Teekeningen muntte vooral de gekleurde door A. VAN OSTADE uit; de eerste voorstellende eene Boeren-Kermisvreugd, als een der rijkste en bevalligste door dezen Meester beschreven, is voor dertienhonderd en vijftig guldens verkocht, de tweede genaamd de Boeren-Slagttijd, gold duizend, ende derde, mede eene Dorps-Kermis negenhonderd guldens (2).

De Kunstverzameling door den Heer JAN VAN DIJK te *Amsterdam* nagelaten, en aldaar den 14den Maart 1791 en volgende dagen, openbaar verkocht,

(1) Men weet dat deze Meester veel geteekend en geëst, maar weinig geschilderd heeft.

(2) Zie wegens deze Teekeningen de uitvoerige beschrijvingen in den *Catalogus*, waarin dezelve op bl. 37, 38, 59, 60, 61, 80 en 81 des eersten Deels voorkomen, bestaande deze *Catalogus* uit twee Deelen, behalve die der Boeken, welke nog een Deel van 50 bladz. bevat.

kocht, bestond hoofdzakelijk uit fraaije en kostbare Teekeningen door oude en latere Nederlandsche en andere Meesters, als: door P. WOUWERMAN, A. VAN DE VELDE, N. BERCHEM, L. BAKHUIZEN, A. VAN EVERDINGEN, H. SAGTLEVEN, J. VAN HUISUM, J. DE MOUCHERON, J. DE WIT, C. TROOST, J. GRANDJEAN, J. CATS en vele andere. Onder dezelve bevonden zich mede verscheidene door JACOBUS BUIJS (1), en voor twee derzelve, geschiedkundige Onderwerpen voorstellende, werd door den beroemden Kunstminnaar J. GILDEMEESTER, eene somma van driehonderd vijf en tachtig guldens besteed (2), twee Teekeningen door C. TROOST, verbeeldende de Huwelijksvoorstelling, door den vader van REINIER ADRIAANSZ., aan de ouders van SAARTJE JANSZ. en de vrijaadje van REINIER ADRIAANSZ. (3), werden door denzelfden Kunstminnaar met vijfhonderd en dertig guldens betaald (4). Voor vele der overige werden insgelijks aanzienlijke prijzen besteed; zoodat de Teekeningen alleen opbragten eene somma van

ze-

(1) Zie wegens dezen Meester, D. II. bl. 85 e. v. van dit Werk.

(2) Zie den *Catal.* bl. 41 en 42 alwaar deze Teekeningen uitvoerig beschreven zijn.

(3) Zie het Blijfspel door T. ASSELIJN, getiteld: JAN KLAASZ, of de gewaande dienstmaagd, Amsterdam 1682. 8vo. Deze Teekening is ook door de fraaije Prenten, die er PUNT en TANJÉ naar graveerden, bekend.

(4) Zie van den *Catal.* bl. 109 en 110.

zeven en dertigduizend driehonderd zeven en tachtig guldens en elf stuivers.

In de Voorrede voor den *Catalogus* dier Kunstverzameling, vindt men den Heer VAN DIJK beschreven, niet alleen als een kundig Beminnaar der beeldende Kunsten, maar ook der Dichtkunst: behandelende van zijne vroegste jeugd af, zoowel de Lier als de Teekenpen. Het Portret dezes Kunstminnaars, met toepasselijk bijwerk geteekend en gegraveerd door zijnen vriend R. VINKELES, is voor den meergemelden *Catalogus* geplaatst.

De Heer AARNOUD VAN LENNEP te *Amsterdam*, bezat eene kleine, doch keurige Verzameling Schilderijen, Teekeningen en Prenten, welke aldaar den 24sten Julij des jaars 1792, verkocht is geworden.

De uitmuntende Schilderij door PHILIP WOUVERMAN, voorstellende eenen hevigen aanval van Ruitery en Voetvolk, in een heuvelachtig Landschap, werd door den beroemden Kunstminnaar GILDEMEESTER, voor vijfduizend vijfhonderd guldens gekocht (1). Voorts bevonden zich in deze Verzameling twee Stukken door A. VAN DE VELDE, J. VAN DER HEIDEN en A. VAN DE VELDE, JAN STEEN, G. DE LAIRESSE, J. LINGELBACH, L. BAKHUIZEN en andere voorname Meesters, zoodat de twintig stuks Schilderijen, waaronder eenige van geringe waarde, veertienduizend zevenhonderd en vijftig guldens opbragten. Het

(1) Zie op den *Catal.* No. 1, dit Stuk hoog 39, breed 56 duimen, was op doek geschilderd.

Het uitmuntend Kunstkabinet van den Heer H. VAN MAARSEVEEN te *Amsterdam*, is inzonderheid door de Teekeningen en Prenten beroemd; het werd, na het overlijden des Bezitters, den 28sten October 1793 en volgende dagen, in gemelde stad verkocht. Van de keurige Teekeningen door N. BERCHEM, welke zich in deze Verzameling bevonden, kocht de beroemde Kunstminnaar J. DE VOS er een voor achthonderd en acht guldens; de kapitale ordonnantie met de pen geteekend en met roet en een weinig Oostindischen inkt opgewasfchen, vertoont in een heuvelachtig Landschap, een gedeelte van het Collisèum te *Rome*, het Landschap is gestoffeerd met eenen Veehoeder bij zijne Kudde, wasfchende Vrouwen en eenen Teekenaar (1). Onder een aantal andere Teekeningen van den eerften rang, werd een heuvelachtig Landschap met Vee, door A. VAN DE VELDE, met Oostindischen inkt gewasfchen, aan den meergemelden Kunstminnaar GILDEMEESTER verkocht, voor vijfhonderd één en dertig guldens; een dergelijk Landschap door dezen Meester gold vierhonderd en één, voor een Huisfelijk Tooneeltje door JAN MIENSE MOLENAAR, met rood en zwart krijt

(1) Welligt plaatste de beroemde Teekenaar zich zelve op den voorgrond van dit Romeinsch Tooneel; hetgeen dan weder pleiten zou voor het gevoelen, dat hij wel degelijk in *Italië* geweest is. Zie hieromtrent van het eerste Deel dezès Werks, bl. 410 en voorts wegens deze Teekening den *Catal.* bl. 10 No. 2.

krijt geteekend, en een Gezelschap vrolijke Landlieden voorstellende, werd honderd vijf en zestig guldens betaald (1), en voor twee Stuks: een Water- en een Boschgezicht, met roet gewasfchen door D. DALENS *den Ouden*, besteedde de ervaren Kunstminnaar B. DE BOSCH eene som van zevenhonderd guldens (2).

In geëst Prentwerk muntte deze rijke Verzameling mede uit, en men vond daarin de meest geachtste Werken van onze voorname oude Plaatfniiders, als: van GOLTZIUS, BLOEMAART, C. VISCHER, SUIDERHOEF en andere, zoowel als van de voornaamste nieuwere, waaronder die van beroemde Fransche en Engelsche.

Onder de verdere Kunststukken, had men fraai Gedreven- en ander Beeldwerk, door A. VAN VIANNEN, F. VAN BOSSUIT, VINKENBRINK, J. CRESANT (3) en andere.

Het Schaduwbeeld des Heeren H. VAN MAARSE.

(1) Van J. MIENSE MOLENAAR, van wien wij in het eerste Deel dezes Werks, bl. 103 e. v. een berigt gaven, is het Schilderwerk niet zeldzaam doch Teekeningen, door hem vervaardigd, komen weinig voor.

(2) Deze Teekeningen werden ook opgegeven als beroemd wegens hunne bijzondere fraaiheid, anders besteedt men dergelijke prijzen niet voor het werk dezes Meesters.

(3) Wij maakten van deze Meesters melding in het eerste Deel dezes Werks. Zie aldaar bl. 150, 203 en 224.

SEVEEN wordt voor den *Catalogus* zijner nagelaten Kunstverzameling gevonden.

De Kunstnalatenschap van den Heer Mr. J. RENDORP van *Marquette*, Burgemeester van *Amsterdam*, bevatte niet alleen verscheidene Schilderijen door voorname Meesters, maar was vooral merkwaardig door een aantal gegraveerde edele Gesteenten, zoo antieke als moderne, mitsgaders Beeldwerk in metaal, steen en hout.

Bij openbaren verkoop te *Amsterdam*, gehouden den 9den Julij des jaars 1794, bragt deze Verzameling eene som op van negentienduizend guldens en veertien stuivers.

De Schilderijen, welke de Heer W. HOPE geplaatst had, in de daartoe door hem gebouwde fraaije Zaal van zijn Lusthuis in het Haarlemmer Hout (1), bestonden grootendeels uit kloeke Stukken veelal van voorname Meesters, zoo als Portretten door A. VAN DIJK.

De Heer HOPE had die meerendeels aangeërfd uit het Kabinet van zijnen vader (2), en zijn aanzien-

(1) Naderhand door Koning LODIEWIK NAPOLEON aangekocht en sedert het Koninklijk Paviljoen genaamd.

(2) De oude Heer HOPE bezat eene zeer aanzienlijke Verzameling Schilderijen, en daarouder het beroemde Stuk door REMBRANDT, bekend bij den naam van den *Cijnspenning*. Deze Verzameling, zeer talrijk zijnde, werd een aantal der minste daaruit verkocht en deze bragten echter nog eene som van twintig duizend guldens op. De overige zijn na den dood des bezitters

zienlijk vermogen stelde hem in staat om dezen Kunstschat uit te breiden of te verbeteren; doch de aannadering der Fransche legerbenden in het jaar 1794 deed hem besluiten, om deze Kunstverzameling naar *Engeland* over te voeren, alwaar dezelve sedert verbleven is.

Zijne Doorluchtige Hoogheid onze Erfstadhouder Prins WILLEM de V, bezat een kostbaar Kunstkabinet, waarvoor het ruim en aanzienlijk huis van den Baron GROVESTEN op het Buitenhof in *den Haag*, werd aangekocht, welk Kunstkabinet, sedert de aanvaarding van het Stadhouder-schap, door wijlen Hoogstdenzelven bijeengebragt is; uit verscheidene Stukken, die zich zoo in *den Haag*, op *het Loo* (1), als op andere Vorstelijke Lust-

ters verdeeld onder zijne zonen WILLIAM, hier boven genoemd, en HENRY, welke laatste zijn aandeel buiten 's Lands vervoerde.

De opzigter over het Kunstkabinet van den ouden Heer HOPE, was JAN WUBBELS, die aardige Zeegezigtjes teekende en schilderde, zijnde ook door J. M. COK, van wien wij in ons tweede Deel bl. 147 e. v. spraken, onderwezen.

(1) Zeer aanzienlijk moet de Schilderijen-Galerij op het Vorstelijk Lusthuis *het Loo*, ten tijde van Prins WILLEM den III. geweest zijn; doch wij kennen die slechts uit de verkooplijst, welke er van door G. HOET uitgegeven is: waaruit blijkt, dat dezelve, of een gedeelte daarvan, uit acht en zestig Stukken bestaande, in het openbaar te *Amsterdam* is verkocht geworden, op den 26sten Julij 1713. Voor zeventien Schilderijen van

Lusthuizen bevonden, en die door het aankopen van oude en nieuwe Kunstwerken zijn vermeerderd (1). De Heer P. TERWESTEN gaf in het jaar

A. VAN DIJCK, RUBBENS, MANFREDO, A. EN P. VERONESE, PALMA EN TITIAAN, werd toen de zeer aanmerkelijke som van drie en veertigduizend achthonderd vijf en zeventig guldens besteed; en wel voor ééne daarvan door A. VAN DIJCK, twaalfduizend en vijftig guldens. Hieruit kan men de voortreffelijkheid dezer Verzameling opmaken. Jammer is het, dat men geene uitvoeriger berigten daarvan weet aan te wijzen.

(1) Deze Vorst beoefende ook zelf de Teekenkunst niet alleen, maar ook de Erstkunst, blijktens twee Platen, die zich onder andere bevonden in de *Biblioth. Sandifortiana*, welke den 17den Junij 1816 te *Leyden* verkocht werd: de eene, waarop men den omtrek zag van een Vrouwtje, bezig met Appelen te schillen, was door Prins WILLEM den V. den 13den Maart 1773 gegraveerd, door de andere werd een zittend Boertje, naar OSTADE verbeeld. Zie den *Catal.* van gem. *Biblioth.* bl. 25 No. 438.

's Vorsten moeder, de achttingwaardige Prinses ANNA, beoefende mede de Kunst, schilderende zelfs in olieverw; ook herinneren wij ons keurig fraaije Borduurwerken van die Vorstin gezien te hebben; bestaande voornamelijk in Bloemen: men zag die eertijds op het Kasteel te *Breda* en in het Vorstelijk Lusthuis *Honsholredijk*. Gaarne verlustigde H. H. zich in de beschouwing van Kunstwerken, en wij vinden in de *Vaderlandsche Geschiedenis* daarvan als bewijs opgeteekend, dat zij in het jaar 1754 de Kabinetten van de gebroeders JAN EN PIETER BISSCHOP, te *Rotterdam* bezocht. Zie *Onmiddellijk*
ver-

jaar 1770 eenen beredeneerden *Catalogus* daarvan uit, die in honderd en één Stuks; dezen uitmuntenden Kunstschat voorstelt en uitvoerig beschrijft. Hieronder treft men vele der Meesterstukken van de Hollandsche School aan, als: de zoogenaamde groote Stier, door POTTER, de groote Veldflag, door WOUWERMAN, het Vogelplein, (*Menagerie*) door J. STEEN, en verscheidene uitmuntende Tafereelen; van A. VAN DE VELDE, G. DOU, METZU en meer andere, waarvan men de weêrga's nauwelijks in eenige andere Kunstverzamelingen zoude weten aan te wijzen. Doch, toen de zegevierende Franschen; in het begin van 1795, ons Vaderland overweldigd hadden, vonden zij goed, om onder voorwendsel van den oorlog tegen den Stadhouders te voeren, dezen Kunstschat te doen inpakken (1), en naar *Parijs* te laten overbrengen, waar dezelve in het *Muséum* werd ingelijfd (2).

De Kunstverzameling nagelaten door Vrouwe E. HOOFT, weduwe VALCKENIER, te *Amsterdam*, welke den 31sten Augustus 1796 en volgende dagen, in die stad verkocht werd, bestond uit Schilde-

de-
 vervolg op WAGENAAR's *Vaderlandsche Historie*, D. XXII. bl. 155 e. v.

(1) Zie *Vaderlandsche Historie*, ten vervolge van WAGENAAR, *Amsterdam* bij ALLART, D. XXX. bl. 303.

(2) Ten gevolge onzer zegepraal bij *Waterloo* in het jaar 1815, werd dit Kunstkabinet uit *Parijs* door ons teruggehaald en weder in zijnen vorigen staat hersteld, gelijk men in het vervolg dezer geschiedenis zien zal.

derijen, waaronder verscheidene uitmuntende, door onze beroemdste Meesters, Teekeningen en Prentkunst. Van de Schilderijen zullen wij alleen noemen, die door J. VAN DER HEIJDEN gestoffeerd door A. VAN DE VELDE, een Muzijkmakend Gezelschap door G. METZU, een Landschap met Vee bij eenen Veehoeder, op den Doedelzak spelend, door P. POTTER, *Diana* met hare Nimfen door P. P. RUBBENS, een Familiestuk waarop eenige Kinderen bij eene Dienstmaagd of Voedster door REMBRANDT, een heerlijk Landschap met Vee door A. VAN DE VELDE en eene Pleisterplaats door PH. WOUWERMAN; welke Schilderijen duizende guldens opbragten (1).

Ongemeen rijk in Kunstgewrochten van onze eerste Meesters was de Verzameling van den Heer J. DANSER NIJMAN te *Amsterdam*: behalve uitmuntende Schilderijen door J. en A. BOTH, G. DOU, M. HOBBEEMA, G. METZU, P. POTTER, J. VAN OSTADE, het bedorven Huishouden door J. STEEN, en twee kapitale Stukken door PH. WOUWERMAN

(1) Twee Schilderijen in deze Verzameling No. 15 en 16, strekken ten blijke van de uitstekende verdiensten als Historieschilder van A. HOUBRAKEN, Schrijver van den *Grooten Schouwburg der Nederlandsche Kunstschilders* en vader van onzen beroemden Plaatsnijder: in de eene is CHRISTUS verbeeld, daar hij gebragt wordt voor PILATUS, in de andere ziet men dien Stadhouder daar hij zijne handen, als een blijk van onschuld wascht.

MAN (1), bevonden zich in deze Verzameling nog een aantal zeer fraaije, bedragende het getal der Schilderijen driehonderd en twaalf stuks. Zij werden, na het overlijden des bezitters (2) den 30sten Augustus des jaars 1797 en volgende dagen te *Amsterdam* verkocht.

Zeer belangrijk en althans niet minder keurig was het Kabinet Teekeningen en de Prentkunst door dien beroemden Liefhebber nagelaten; de Teekeningen waren grootendeels door vermaarde Italiaanfche, Fransche en vooral Nederlandfche Meesters, en onder de Prenten vond men de uitmuntende Werken van voorname Plaatfnijdens naar RUBBENS, VAN DIJCK, JORDAANS, L. DA VINCI, RAPHAËL, GUIDO RENI en andere; mitsgaders fraaije eigene geëfte Werken, door REMBRANDT, A. VAN OSTADE (3), N. BERCHEM, alsmede door be-

(1) Het eene stelde eene Jagtpartij in een heuvelachtig Landschap voor en het andere een landelijk Tooneel uit den Hooibouw.

(2) Hij overleed in 's *Hage* den 20sten December 1796, oud ruim zeven en vijftig jaren.

(3) Twee meer dan volledige, geëfte Werken van dezen Meester, bevonden zich in die Verzameling; het eene gold, om de zeer zeldzame Prenten, welke zich daaronder bevonden, bedragende in alles negen en veertig stuks, de som van vijfhonderd en tien guldens. Voor het andere, waaronder mede zeldzame waren, insgelijks fraai van druk, werden tweehonderd en vijf guldens betaald.

beroemde Italiaanfche Meesters; uitmuntende Prenten door C. en J. DE VISSCHER en anderen.

De Teekeningen werden, volgens eenen afzonderlijken *Catalogus* van 120 bladzijden, verkocht den 19den Maart des jaars 1798 en volgende dagen, en na dezelve, mede volgens eenen afzonderlijken *Catalogus* van 179 bladzijden, de Prenten en Prentwerken; het een en ander heeft eene fom van zeven en zeventig duizend driehonderd drie en negentig guldens en drie stuivers opgebracht, en ook verfcheidene onzer Vaderlandfche Liefhebbers hebben daardoor hunnen Kunftfchat aanmerkelijk verrijkt.

Door den Heer P. C. HASSELAER te *Amfterdam*, werd een klein doch keurig Kabinetje Schilderijen (1), benevens eenige weinige Kunstboeken en Omflagen met Teekeningen en Prenten, mitsgaders eenige gebonden en losfe Prentwerken nagelaten; deze Kunftnalatenfchap den 28ften November des jaars 1798 in het huis van den overledenen verkocht zijnde, vindt men op den *Catalogus* in de eerfte plaats een uitmuntend Kabinetftuk door G. DOU, eenen geknielden Kluizenaar in eerbiedige befpiegeling voor een Kruisbeeld verbeeldende, op hetzelfde volgen twee dergelijke door REMBRANDT, het eene verbeeldt het gezin van den ouden TOBIAS, daar de Engel hem verlaat en het andere daar en Heiland het dochtertje van JAÏRUS uit den doode opwekt, voorts vindt men twee Historifche Tafereelen door G. VAN DEN

EECK.

(1) Het beftond uit zeven en dertig ftuks.

EECKHOUT, waardig Leerling van den grooten REMBRANDT; drie Schilderijen door S. LINGELBACH, bevonden zich in deze Verzameling, waarvan het eerste ook om het onderwerp zeer merkwaardig was: als de bouwing van het Stadhuis te *Amsterdam*, thans het Koninklijk Paleis, voorstellende; onder de overige treft men er ook eenige aan, welke wegens hunne oudheid te regt als zeldzame Kunstgewrochten geacht werden, behoorende tot de eerste tijden na de herstelling der Schilderkunst in *Italië* en onder ons. Onder de Teekeningen had men verscheidene door J. CATS, H. KOBELL JR., J. BUIJS, J. DE WIT en anderen, in vergulde lijsten en achter spiegelglazen (1). Onder de losse Teekeningen bevond er zich mede een aantal door J. BUIJS, alle Ordonnantiën uit de gewijde Geschiedenis; welke Teekeningen met veertig tot zestig guldens het stuk betaald werden.

Het Kunstkabinet van den Heer J. J. DE BRUIN te *Amsterdam*, bestond uit niet meer dan ruim zeventig Schilderijen, meest alle van de beroemdste Nederlandsche Meesters; daar deze Kunstminnaar zich minder op de uitgebreidheid dan op de keurigheid zijner Verzameling toelagde. Onder deze Schilderijen muntte uit een Landschap met Vee door

(1) Het getal Teekeningen in lijsten beliep vijf en zestig stuks, onder ons ziet men zulks zeldzaam; doch in *Frankrijk* zagen wij dit dikwijls, en in het Parijsche Kunst-Muséum vindt men immers eene Galerij (*la Galerie d'Apollon*) op die wijze vervuld.

door BERCHEM, een bevallig boomrijk en bergachtig Natuurtooneel bij morgenstond door J. BOTH, een Dame in wit fatijn, welke door eenen Officier begroet wordt, door G. TERBURG, een heuvelachtig Landschap bij eene Rivier door A. CUIJP, een aanvallig Meisje staande voor eene boogvormige Vensteropening, zij ligt met de regterhand een Tapijt gordijn omhoog en houdt in de andere een Mandje met Vruchten, door deze opening ziet men in het vertrek een' Heer op de viool spelende bij eene Dame, welke schijnt te zingen, en verder bijwerk alles door het keurig en uitvoerig penseel van G. DOU daargesteld, wordende dan ook met achtduizend eenhonderd guldens betaald; het Meesterstuk van PIETER DE HOOGHE, dat zich in dit Kabinet bevond, en op de natuurlijkste wijze een Vrouwtje voorstelt, naar het schijnt uit eenen kelder gekomen met eene Bierkan, waarna een bevallig Kindje grijpt, is thans (1819) in 's Rijks *Museum te Amsterdam* geplaatst en het niet minder natuurlijke en fraaije door den zoogenaamden Delftschen VAN DER MEER, verbeeldende eene Vrouw bij een Korfje met brood staande en uit eene aarden Kan melk gietende, werd ter verrijking van het keurig Kabinet des Heeren MUILMAN te *Amsterdam* aangekocht.

Wegens de overige keurige Stukken tot dat Kabinet behorende, als van C. DU JARDIN, G. METZU, RUBBENS, J. STEEN, A. EN W. VAN DE VELDE, gedooft ons bestek geene beschrijving, doch men zal derzelve Kunstwaarde eenigermate

beseffen, wanneer men in aanmerking neemt, dat deze kleine Verzameling den 12den September des jaars 1798 te *Amsterdam* verkocht zijnde; eene som opbragt van een en vijftigduizend vijfhonderd acht en zeventig guldens en vijftien stuivers.

Onder de rijke en fraaije Verzamelingen van Teekeningen en Prenten behoorde die van den Heer L. METAIJER PHZ. te *Amsterdam*; men vond daarin uitmuntende Teekeningen door HENDRIK GOLTZIUS, A. VAN DE VELDE, PH. WOUWERMAN (1), N. BERCHEM en andere voorname Meesters; het getal der Kunstboeken en Omflagen met Teekeningen beliep acht en twintig stuks.

Onder de Prenten was een aantal zoowel om de zeldzaamheid als de fraaiheid merkwaardig: zoo als het instorten van de Brug te *Franeker*, drie stuks, allereerste fraaije Proefdrukken (2), een keurige druk van de Meesterstukken door HENDRIK GOLTZIUS, het geëfte Werk door C. DUSART, waaronder eene zeer zeldzame Prent, verbeeldende een' zittenden Boer met een glas bier in de linker- en een pijpje in de regterhand; en meer andere Prenten, door vermaarde Italiaansche, Fransche, Nederlandsche en andere Meesters. Alles werd op den

(1) Deze Teekening is bekend door het geëfte Prentje, voorstellende eenen Man te Paard, die hetzelfde schijnt te leeren, en een' Jongen met een Zweep in een Landschap. Men weet, dat de Teekeningen van dezen grooten Meester zeldzaam en daardoor des te kostbaarder zijn.

(2) Voor deze Prenten werd f 81: 10 — besteed.

den 16den December des jaars 1799 en volgende dagen te *Amsterdam* openbaar verkocht.

De Heer J. HOOFMAN, te *Haarlem*, bezat eene zeer rijke en fraaije Kunstverzameling, bestaande in een aantal Schilderijen, grootendeels in eene daartoe opzettelijk gebouwde Zaal geplaatst; mitsgaders vele Kunstboeken en Omflagen met Teekeningen en Prenten, waaronder de Werken van onze beste Vaderlandsche en andere Meesters.

Van verscheidene onzer voornaamste Meesters bezat die waardige Kunstminnaar meer dan eene Schilderij, als: twee door J. en A. BOTH, vier Bloem- en Fruitstukken door JAN VAN HUISUM, waaronder uitmuntende kapitale en keurige, twee Landschappen door M. HOBBEEMA, twee door P. DE HOOGHE, waarvan het eene onder het allerbeste werk dezès Meesters wordt gerangschikt, twee door ADRIAAN en twee door IZAAK VAN OSTADE, twee Portretten door REMBRANDT, drie door JAN STEEN, waaronder eene, MOZES voorstellende, daar hij voor de Israëlieten het water uit de rots doet froomen, in keurige schildering bijzonder uitmuntte, twee door D. TENIERS, en twee door A. VAN DE VELDE, waarvan het eene merkwaardig was, om het voor dien Meester buitengewone onderwerp, stellende de Heilige Maagd voor, daar haar de heugelijke boodschap door eenen Engel wordt aangekondigd.

Na het overlijden des bezitters in het jaar 1799 is deze Verzameling onder zijne twee nagelatene

dochters, waarvan de eene gehuwd was met den Heer P. N. QUARLES te *Haarlem*, verdeeld geworden; over de nog bestaande Kunstverzamelingen handelende, zullen wij gelegenheid hebben van deze nader te spreken.

Allerberoemdst was de Kunstverzameling van wijlen den Heer CORNELIS PLOOS VAN AMSTEL JZ. Deze Heer uit een aanzienlijk geslacht afkomstig, werd geboren te *Amsterdam* in den jare 1726.

Al in zijne vroegste jeugd betoonde hij eene uitstekende neiging voor de beoefening der Kunsten en Wetenschappen, en het ontbrak hem aan geene middelen, om aan dien lust te kunnen voldoen; reeds van zijn veertiende jaar, hield hij omgang en leerzame Kunstkennis met de voornaamste Meesters in zijne geboorteplaats, als met JACOB DE WIT, CORNELIS TROOST, F. L. DU BOURG en ISAAK DE MOUCHEROU. Zijne Kunstvrienden, die hem met hunne kundigheden verrijkten, waren de Verzamelaars van Kunstkabinetten JERONIMUS TONNEMAN, S. FEITAMA, A. RUTGERS en anderen: hij zelf geraakte daardoor al vroeg aan het verzamelen van Kunstvoortbrengselen en de ijver, met kennis gepaard, waarmede hij deze liefhebberij voortzette, deed die Verzameling aangroeijen tot over de vijfduizend Teekeningen, door de voornaamste Italiaansche, Fransche, Hoogduitsche en Nederlandsche Meesters, van GIOTTO af, tot in zijnen tijd; welker Werken hij bekomen had uit de voornaamste

ste Kabinetten van *Europa* of uit handen der Meesters zelve (1). De bijzondere foorten van Prentkunst, van den aanvang der uitvinding, trokken mede zijne aandacht en maakten dus een goed deel der Verzameling uit, waarin, behalve de Italiaansche, Fransche en Engelsche, de Werken van LUCAS VAN LEIJDEN, ALBERT DURER, H. GOLTZIUS, CORNELIS EN JAN VISSER, N. BERCHEM en bijzonder het Werk van REMBRANDT VAN RHIJN, ten hoogste merkwaardig geweest zijn.

Deze geheele Kunstschat is na het overlijden van deszelfs Verzamelaar, den 20sten December 1798 te *Amsterdam* voorgevallen, verkocht den 3den Maart des jaars 1800; doch over het Werk van REMBRANDT, was toen onder de erfgenamen eenig verschil, en dit vereffend zijnde, is hetzelfde voor eenige jaren mede openbaar verkocht, volgens eenen *Catalogus* door den Heer JOSI opgesteld

(1) Het was uit Teekeningen en Prenten, dat deze kostbare Verzameling hoofdzakelijk bestond, ons beftek duldt niet, dat wij er zelfs eenige der beste van opnoemen: zoodat wij den Lezer naar den *Catalogus*, die vrij algemeen verspreid is, moeten verwijzen. Slechts zes en zestig Schilderijen en daaronder weinige van aanmerkelijke Kunstwaarde, komen daarop voor; doch men vindt daarin de opgaaf eener zeer aanzienlijke Verzameling Beeldwerken, waaronder kostbare, mitsgaders gegraveerde, antieke en moderne Gesleenten, Penningen en Munten.

fteld en waarin merkwaardige bijzonderheden REMBRANDT betreffende voorkomen (1).

De Heer PLOOS VAN AMSTEL beoefende ook zelf de Kunst en het is aan hem, dat wij de bekende Prentteekeningen naar verscheidene fraaije en keurige uit zijne Kunstverzameling te danken hebben, zij werden onder zijn opzigt en door zijne medewerking aanvankelijk in het jaar 1764 vervaardigd, op eene wijze, dat ongeoeffenden dezelve ligtelijk voor de oorspronkelijke zouden aanzien; de wijze van Prentteekeningen te vervaardigen, welke te voren bestond, heeft hij dus naar het schijnt tot den hoogstmogelijken trap van volmaaktheid gebragt (2). De bedenkingen, als of dit Kunstwerk wel alleen door middel van Plaatdrukken geschiedde, deed den Heer PLOOS VAN AMSTEL, Lid van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te *Haarlem*, besluiten, om vier Directeuren dier Maatschappij, benevens derzelve Secretaris te verzoeken om, onder geheimhouding, het werktuigelijke zijner behandeling in deze te komen be.

(1) Alles bragt eene som op van eenhonderd negen-
duizend vierhonderd en zes guldens, behalve het genoemde fraaije en ongemeen volledige Prentwerk van REMBRANDT, dat opgehouden werd.

(2) Zie ook wegens deze Prentteekeningen BASAN *Dict. des Graveurs*, 2e edit. op het woord PLOOS, van achttien Stukken wordt daar echter maar gesproken, doch het getal dezer keurige Prentteekeningen heeft zich vervolgens tot zes en veertig uitgebreid.

befchouwen. In tegenwoordigheid dezer Commissie vervaardigde hij alzoo eene Kunstplaat, die hij, tot hun volkomen genoegen met de vereischte kleuren, overeenkomstig de oorspronkelijke Teekening, op zijne pers drukte, van welk bedrijf hem een volledig getuigschrift werd gegeven (1). De titel voor de Verzameling dezer Prentteekeningen, opgedragen aan den Amsterdamschen Burgemeester JONAS WITSEN (2), werd door den Heer PLOOS VAN AMSTEL zelven geteekend. Voor een Treurîpel door onzen Dichter NOMSZ: genaamd *Titus*, teekende hij mede eenen titel, die door R. VINKELES werd gegraveerd in 1765. Op het Portret van den Scheepsbouwmeester J. W. BLOK, door PLOOS VAN AMSTEL geteekend, maakte de Dichter J. LE FRANCO VAN BERKHEIJ het volgende versje:

„ Zie hier een schets des Scheepsbaas BLOK ,
 „ Die honderd vier en vijftig Schepen
 „ Van Amstels Scheepswerf af deed slepen,
 „ Volbouwd op 't Ooster Havedok.
 „ Men zet dien Baas, van tachtig jaren,
 „ Een gouden Scheeps-Kroon op de haren.”

Deze vermaarde Kunstminnaar was Medebestuurder van de Amsterdamsche Stads Teeken - Akademie

(1) Zulks had plaats in het jaar 1768. Zie *Vaderl. Hist. ten onmidd. vervolge van WAGENAAR*, D. XXIV. bl. 153 e. v. en *Verh. der Holl. Maatschappij*, D. X. Voorberigt bl. 8.

(2) Zie wegens dezen Kunstminnaar hier voor bl. 407.

mie (1); hij deed eenige Redevoeringen bij dezelve en heeft die, in een kloek Boekdeel in het jaar 1785 te *Amsterdam* uitgegeven; twee jaren vroeger gaf hij een Werk met Platen uit, getiteld: *Aanleiding tot de kennis der Anatomie in de Teekenkunst, betrekkelijk het Menschenbeeld.*

Door zijne ouders tot den Koophandel opgeleid zijnde, dreef hij dien met voordeel; vervolgens is hij ook Makelaar in Kunstvoorwerpen geworden en was om zijne ervarenheid en uitgebreide kennis in dat vak geacht. Vele aanzienlijke Kunstverkoopingen werden door hem bestuurd. Tot zijne nalatenschap behoorde dan ook eene zeer belangrijke Verzameling *Kunстcatalogusfen*, meerendeels met de prijzen, loopende van het jaar 1741 tot den laatsten tijd, waarin de Verzamelaar geleefd heeft (2).

Zijn Portret werd door JACOBUS BUIJS in 1766 geschilderd, en R. VINKELES graveerde naar hetzelfde eene zeer fraaije Plaat; dit Portret is doorgaans voor het eerste Deel van den *Catalogus* zijner

(1) Hij was ook Lid van het Zeeuwsch Genoótschap, van de Keurvorstelijke Akademie der Beeldende Kunsten te *Dusseldorp*, en, gelijk wij reeds gezegd hebben van de *Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen*, te *Haarlem*.

(2) Deze Verzameling hebben wij ons door aankoop eigen gemaakt en tot op den tegenwoordigen tijd (1819) zooveel mogelijk vervolgd: namelijk van verkoopingën, welke in ons Land plaats gehad hebben.

ner Kunstnalenenschap (1) geplaatst. Ook bestaat er van hem een luchtig geëtst Portret, hij wordt daar verbeeld met eene ronde platte Muts-of *Berret* op, omringd van eenig toepasselijk bijwerk (2), in een ander geëtst Portret komt hij voor als op eene Schilderij zonder Lijst, hij heeft eene Teekenen in de hand en eenen driekanten Hoed op; deze Schilderij schijnt op een Kunstboek te staan tegen eenen schilder- of maalstok, van welken een festoen afhangt, voorts staan en liggen hier onderscheidene Voorwerpen bij, doelende op de Schilderkunst en den Koophandel; van deze laatstgenoemde Prentjes komen meer of min bewerkte voor.

De zeer aanzienlijke Schilderijenverzameling van wijlen den Heer JAN GILDEMEESTER JANSZ. (3), alsmede de Teekeningen en Prenten werden in het jaar 1800 te *Amsterdam* verkocht; namelijk de Schilderijen den 11den Junij en de Teekeningen en Prenten den 24sten November.

Ten

(1) Deze *Catalogus* bestaat uit twee Deelen, het eerste bevat 319 bladzijden, behalve het uitgebreid Voorbericht en het andere met de Schilderijen enz. 310.

(2) Het wordt doorgaans gevoegd bij zijne Prentteekeningen.

(3) Hij overleed te *Amsterdam* den 11den Februarij des jaars 1799 in den ouderdom van vijf en vijftig jaren. De Koophandel was zijn bedrijf, en hij was Agent en Consul-Generaal van *Portugal*, bij de Regering dezer Landen.

Ten aanzien der Schilderijen, wordt in de Voorrede van den *Catalogus* berigt: dat de Heer GILDEMEESTER zich, in het aankoojen, meest van den Raad van wijlen den kundigen Kunsthandelaar P. FOUCQUET bediende; die zich dan hierin ook loffelijk gekweten heeft, naardien in dit Kabinet een groot aantal der voornaamste Werken van de beroemdste Meesters gevonden werd: zoo als een Gezelschapstuk van GERARD TER BURG, hetwelk verkocht werd voor vijfduizend, en een Landschap door AELBERT CUIJP, voor drieduizend tweehonderd guldens, een Keukenmeisje door DOU, gold vierduizend, een Landschap met een' Paardenstal door P. POTTER, tienduizend vierhonderd en vijftig, de Scheepsbouwmeester door REMBRANDT, achtduizend en vijftig; een Landschap door A. VAN DE VELDE, vierduizend negenhonderd, eene Rijdschool door PH. WOUWERMAN, drieduizend zeshonderd en vijftig (1) en een duinachtig Landschap van JAN WIJNANTS door A. VAN DE VELDE gestoffeerd, twaalfhonderd en vijf guldens, waaruit men kan opmaken, dat in deze Verzameling verscheidene Stukken van de eerste Klasse gevonden werden.

De Verzameling van Teekeningen was insgelijks
zeer

(1) Het Stuk door dezen Meester, dat de Heer GILDEMEESTER uit de Kunstnalatenschap van den Heer VAN LENNEP, voor vijfduizend vijfhonderd guldens gekocht had, (zie hier voor bl. 410) gold hier slechts tweeduizend vijfhonderd guldens.

zeer uitgebreid en bevatte fraaije en uitmuntende Kunstwerken; als door P. P. RUBBENS, A. VAN OSTADE, J. VAN HUISUM, N. BERCHEM, A. VAN EVERDINGEN, A. VAN DE VELDE, L. BAKHUIZEN, PH. WOUWERMAN en andere, behalve van de Nederlandfche bevonden zich in deze Verzameling ook verfcheidene fraaije Teekeningen door Italiaanfche en Franfche Meesters.

Minder uitgebreid, doch fraai en keurig was de Verzameling van Prentkunst; men vindt daarin ook een aantal der fraaifte Prenten van moderne Kunstgraveerders uit de Engelsche en Franfche Scholen.

Het Portret van dezen beroemden Kunstminnaar werd naar de Schilderij van A. DE LELIE in het koper gebragt door R. VINKELES, die er het bevallig bijwerk bijvoegde; dit fraaije Prentje vindt men doorgaans voor den *Catalogus*.

PIETER FOUCQUET JUNIOR, voornaam Kunsthandelaar te *Amsterdam*, overleed aldaar den 13den September des jaars 1800 in den ouderdom van een en zeventig jaren. De fraaije Verzameling Schilderijen, Teekeningen en Prenten, door hem nagelaten, werd den 13den April 1801 en volgende dagen te *Amsterdam* verkocht; en heeft eene fom van vier en twintigduizend vierhonderd guldens en zestien ftuivers opgebragt; onder de Schilderijen was er eene door PH. WOUWERMAN, waarop eene Groenmarkt verbeeld werd, op dezelve zag men slechts een Paard en in de daar langftroomende Rivier verfcheidene Vaartuigen. Dit Stuk verfchilde dus
van

van de gewone Ordonnantien dezès voortreffelijken Meesters.

Het fraaije Kabinet Schilderijen van wij'en HERMAN TEN KATE, van een Kunstminnaars geslacht (1), werd den 10 en 11den Julij des jaars 1801 te *Amsterdam* verkocht. Het bestond uit tweehonderd en vijftien Stuks, en bragt, daar er zich onder dezelve wel vele fraaije, doch weinige Stukken van eenen voortreffelijken rang bevonden eene som op van zes en twintigduizend vijfhonderd veertien guldens.

Den 19den October 1801 werd de nagelatene Kunstverzameling van wijlen den Heer Baron VAN COEHOORN, te *Amsterdam* verkocht. De Schilderijen, waaronder van beroemde Meesters, waren een en negentig in getal (2); doch zeer uitgebreid was het Kabinet van Prenten, waardoor ook dit beroemd was; men vond er de Prentwerken van REMBRANDT, BERCHEM, RUBBENS en anderen, welke tot aanzienlijke prijzen verkocht zijn, bijna geheel compleet (3).

Als

(1) Zie van dit Werk, D. I. bl. 299 e. v.

(2) Onder dezelve bevond zich een uitmuntend Landschap met hoog Geboomte door M. HOBBERMA, waarvoor f 1.710 — betaald werd, als mede een Paardenstal door PH. WOUWERMAN, welke f 1,813 guldens gold.

(3) De *Catalogus* der Prenten alleen besloeg over de tweehonderd bladzijden, bevattende 3529 nummers. De Koekenbakster, door C. VISSCHER, voor het adres van CLEMENT de Jonge, werd hier voor f 149 — verkocht
het

Als iets ongemeens kan men aanmerken, dat er in deze Kunstverzameling geene Teekeningen gevonden werden, daar dezelve wel Prenten bevatte.

De geheele Verzameling bragt eene fom op van een en dertigduizend vierhonderd vijf guldens en zeventien stuivers.

Het Kabinet van wijlen den Heer J. B. J. ACHTIENHOVEN te *Amsterdam*, bestond niet alleen uit Schilderijen, Teekeningen en Prenten, maar ook uit opgezette Vogels, gekorvene Diertjes, Hoorns en Schelpen.

Wat het gedeelte de Kunst betreffende aangaat, scheen de Verzamelaar zich meer bijzonder te hebben toegelegd op fraaije Prenten en Prentwerken, dan wel op kostbare Schilderijen en Teekeningen, hoewel er onder deze ook verscheidene fraaije Stukken gevonden werden.

De gansche Kunstverzameling werd, volgens eenen *Catalogus* van 122 bladzijden, den 6den September en volgende dagen des jaars 1802 te *Amsterdam* verkocht, en daarna ten zelfden tijd en ter zelfder plaats de voorwerpen van Natuurlijke Historie.

De Heer JAN DE GROOT te *Amsterdam*, bezat eene fraaije Verzameling Schilderijen, Teekeningen en Prenten, welke na zijn overlijden openbaar wer-

het Portretje van VONDEL, eerste Proefdruk door denzelfden Meester, gold hier *f* 78 — Voor het zeldzame Portret van D. R. CAMPHUIZEN, medé door hem, besteedde men *f* 99 — en voor de vier geëtste Landschappen door J. RUISDAAL, *f* 49 —

werden verkocht, tergenoemder plaatse, den 20sten December, des jaars 1804 en volgende dagen. Onder de Schilderijen bevond zich een uitmuntend Strandgezicht door L. BAKHUIZEN; het stelt eene inscheping van Krijgslieden voor in de onderscheidene gereed liggende Schepen; ook kwam er in deze Verzameling een aantal Stukken voor, door moderne Meesters: als door E. VAN DRIELST, W. HENDRIKS, J. en J. C. JANSON, H. KEUN, W. J. LAQUI, J. LAUWERS, PIETER VAN LIENDER, L. DE MONI, H. MEIJER, J. VAN OS, J. OUWATER, J. H. PRINS, H. POTHOVEN, H. W. SCHWEIKHART, G. TOORENBURG, G. ZEGELAAR en anderen.

De Verzameling Teekeningen liggende in twaalf Kunstboeken en Omslagen, bestond ook meerendeels uit het Werk van moderne Meesters, als J. CATS, J. H. PRINS, H. KOBELL, W. J. LAQUI, J. GRANDJEAN, J. en C. BUIS, W. HENDRIKS en anderen; voor vele derzelve werden aanzienlijke prijzen besteed, als: voor vier van J. CATS, van welken Meester er vele waren; eene som van duizend guldens, zij waren gekleurd, stelden de vier Jaargetijden en tevens de vier Stonden van den dag voor (1). Zeer uitgebreid was mede de Ver-

(1) Verscheidene Liefhebbers verzamelen niet alleen het Kunstwerk hunner tijdgenooten, om daardoor derzelve ijver op te wekken, maar ook omdat men dus doende minder gevaar loopt van kopiëren, voor oorspronkelijke of overschilderde Schilderijen voor zuivere te koopen.

Verzameling van Prentkunst, bestaande uit vier en zestig Omflagen, behalve de gebonden en losse Prentwerken; ook deze bevatten grootendeels het Werk van moderne Meesters.

Merkwaardig was de Kunstverzameling van den Heer W. P. KOPS te *Haarlem*, schoon genoegzaam alleen uit Teekeningen en eenige Omflagen met Prenten bestaande. Men vond in die Verzameling de aanzienlijkste Teekeningen van N. BERCHEM, K. DU JARDIN, A. VAN DE VELDE (1), PH. WOUWERMAN (2), A. VAN OSTADE, J. EN S. RUISDAAL, J. HAKKERT en andere der beste Teekeningen van oude en nieuwe Meesters, uit de Hollandfche School, welke Teekeningen voorheen zoo luisterrijk prijkten, in de Kunstverzamelingen van de Heeren NUILMAN, VAN DIJCK, MAARSEVEEN, NIJMAN, OUDAAN, GILDEMEESTER, PLOOS VAN AMSTEL en anderen.

De Prenten tot deze Verzameling behoorende, getuigden mede van den keurigen smaak des Verzamelaars: vier Deelen, bestaande uit Prenten, waaronder zeer zeldzame, alle tot de Nederlandfche Geschiedenis behoorende, waren bijzonder merkwaardig; alsmede eene Verzameling Portretten van

(1) Onder de Teekeningen van A. VAN DE VELDE, bevond er zich eene van de zeer weinige gekleurde Teekeningen door dezen Meester, bekend onder den naam van het Pontje, zij werd voor vijftienhonderd guldens verkocht.

(2) Die keurige Teekening bevindt zich thans (1820) in de Verzameling van den Heer J. DE VOS te *Amsterdam*.

van Nederlandsche Dichters, waaronder zeldzame Prenten en verscheidene geteekende voorkomen (1).

Eenige fraaije en kostbare Schilderijen, welke deze achtlingwaardige Kunstminnaar na liet, werden door Mevrouw zijne weduwe gehouden; de overige hier vermelde Kunstnalatenschap is den 14den Maart des jaars 1808 en volgende dagen te *Amsterdam* openbaar verkocht.

Uitmundend was ook het Schilderijen-Kabinet van wijlen den Heer VAN DER POT VAN GROENEVELD, te *Rotterdam*, hetwelk aldaar op den 6den Junij 1808 in het openbaar verkocht is. Bij deze Verkoopung bleek het almede, hoe veel de Kunst in waarde toegenomen was. Koning LODERWIJK NAPOLEON liet het voornaamste uit deze Verzameling tot zeer aanzienlijke prijzen koopen, en plaatste dien Kunstschat in het *Museum* te *Amsterdam*, alwaar men dezelve nog heden beschouwt. De Avondschool van GERARD DOU, werd hier met zeventienduizend vijfhonderd guldens betaald, twee woelende Waters van L. BAKHUIZEN, met drieduizend en vijftig, een Landschap van N. BERCHEM bragt drieduizend en vijf en twintig guldens op, twee Landschappen van JAN BOTH, zeventuizend en zevenhonderd, een Landschap met een Overhaal door VAN DER HAGEN, veertienhonderd en vijf guldens, een dergelijk door J. HAKKERT en A. VAN DE VELDE, werd voor drieduizend en vijf guldens ver-

(1) Deze Verzameling Portretten van Nederlandsche Dichters, werd voor TEIJLER's stichting aangekocht.

verkocht, een Bloemstuk van JAN VAN HUISUM, voor drieduizend zeshonderd en tien, een Landschap van P. POTTER, gold tienduizend en vijftig, twee Stukken van W. VAN DE VELDE, achtduizend, en eene Heilige Familie van VAN DER WERF, vijfduizend en vijf en twintig guldens.

Bedragende de geheele som, waarvoor dit Kabinet verkocht werd, honderd zeven en twintigduizend en zes en dertig guldens.

Op den Huize *Endegeest* bij *Leyden*, toebehoorende aan den Heer GEVERS, bestond een keurig Kabinet Schilderijen, hetwelk mede ter verrijking van het Koninklijk *Museum* te *Amsterdam*, door Koning LODEWIJK NAPOLEON is aangekocht geworden.

Eene bij uitstek fraaije en uitgebreide Verzameling Teekeningen en Prenten, bezat de Heer Mr. J. HELMOLT te *Haarlem*; na deszelfs overlijden, werd dezelve in den herfst des jaars 1808 uit de hand, voor eene somma van vijf en twintigduizend guldens verkocht aan eenige Kunstminnaars, welke bij opbieding de Teekeningen weder onder elkander verdeelden; de Prenten zijn in April des jaars 1810 te *Amsterdam* openbaar verkocht volgens eenen gedrukten *Catalogus* (1).

On-

(1) Deze *Catalogus* bevat mede de opgaaf eener Verzameling Teekeningen nagelaten door den Heer J. U. VAN HEIJNEN, welke ten zelfden tijd insgelijks te *Amsterdam* verkocht werd.

Onder de Teekeningen bevonden er zich zeer fraaije van onze voornaamste Meesters, vele derzelve waren bekend als afkomstig uit de beroemdste Kabinetten. Van deze Kunstvoortbrengfelen verdient inzonderheid zoo wegens de fraaiheid als zeldzaamheid genoemd te worden, een gekleurd Landschap; bekend onder den naam van het Akkerlandje door A. VAN DE VELDE, waarvoor weder eene aanzienlijke som door den Heer GOLL VAN FRANKENSTEIN, besteed werd (1). Zooveel bragt hetzelfde echter niet op als het Pontje, door denzelfden Meester, waarvan wij hier voor, als behoorende tot de Kunstverzameling van den Heer W. P. KOPS, spraken (2). Verscheidene Verzamelingen werden alzoo verrijkt door de verdeeling van die des Heeren HELMOLT, doch het Kunstlievend *Haarlem* verloor daardoor al weder zeer veel (3).

In

(1) Deze aanzienlijke Kunstminnaar bezit alzoo twee gekleurde Teekeningen door A. VAN DE VELDE, welke Teekeningen zoo zeldzaam zijn, dat derzelver getal voor zooveel men weet, niet meer dan vijf stuks belooft.

(2) Zie hier voor bl. 435.

(3) Slechts ettelijke maanden vroeger, werd de uitmuntende Kunstverzameling van den Heer W. P. KOPS; een geacht Haarlemsch Kunstminnaar verkocht en geraakte grootendeels buiten die stad verspreid; eenige jaren te voren leed de Kunst aldaar een aanmerkelijk verlies door het vervoeren van de, ook in Italiaansche Teekeningen rijke Verzameling des Heeren LESTEVENON,

di

In het Schilderijen-Kabinet van den Heer J. BIKKER te *Amsterdam*, bevonden zich verscheidene zeer fraaije Stukken, als, door L. BAKHUIZEN, BERCHEM, G. BERCKHEIJDEN, K. DU JARDIN, den Ouden F. VAN MIERIS, J. RUISDAAL en JAN STEEN, wiens Stuk de Bruiloft te *Cana in Galilea* voorstelde (1), PH. WOUWERMAN en andere.

De eigenaar overleden zijnde, werd dit Kabinet den 19den Julij des jaars 1809 te *Amsterdam* verkocht.

Door den Heer G. M. NEBE te *Amsterdam*, is eene rijke en uitmuntende fraaije Verzameling Prentkunst nagelaten, welke den 2den October 1809 e. v. dagen te *Amsterdam* openlijk verkocht werd; onder dezelve bevonden zich vele zeldzame Prenten, of die zich door hare fraaiheid en keurige drukken onderscheiden, zoo uit de Italiaansche, Fransche en Engelsche als Nederlandsche School. Ook muntte deze Verzameling

die dezen Kunstschat, grootendeels door hem zelve met kennis en smaak verzameld, met zich nam naar *Parijs*, alwaar dezelve in latere tijd uit de hand is verkocht geworden. De fraaije Verzameling Teekeningen en Prenten van den Heer W. OUDENAARDE, werd mede in het jaar 1796 verkocht, toen die Kunstminnaar, van *Haarlem* naar *Leyden* vertrok.

(1) Dit Onderwerp is dan ook den Schildertrant van dezen Meester niet vreemd; doch wij zagen mede deftigen Historische voorstellingen van hem, als dat waar MOSES het water uit de Rots doet stroomen, ten behoeve van de aamechtige Israëlieten.

ling uit in keurige Portretten. Bij dezelve behoorde eene rijke Verzameling Prenten, betrekkelijk de Fransche Staatsomwenteling: bestaande in Afbeeldingen van de voornaamste gebeurtenissen, gedurende dezelve voorgevallen, benevens de Portretten der voornaamste personen, daartoe betrekking hebbende, en doormengd met vele zinnebeeldige en zeldzame Spotprenten; alles in eene juiste dagorde geschikt (1).

Voorts behoorde tot deze Verzameling, volgens eenen afzonderlijken *Catalogus*, eene uitgebreide Verzameling van Prenten en Portretten, betreffende de Kerkelijke en Wereldlijke Geschiedenis van ons Vaderland.

Door de Heeren DANIEL DE JONGH, oom en neef, was een aanzienlijk Kabinet Schilderijen, Teekeningen en Prenten te *Rotterdam* aangelegd, hetwelk aldaar na het overlijden van laatstgemelden Heer in het openbaar is verkocht, op den 26sten Maart 1810. De Schilderijen bestonden in negentig stuks, waaronder eenige van de eerste klasfe. De Heiland door PILATUS aan het volk voorgesteld, was een merkwaardig Stuk door GERARD DE LAIRESSE: de woede der Joden en de wraakzucht der Priesteren, waren op hunne aangezichten en in hunne gebaarden ten sterkste uitgedrukt, waartegen de zachtmoedigheid en de onschuld

(1) Deze Verzameling werd voor eene somma van f. 2,000 — opgehouden; het overige is doorgaans tot goede prijzen verkocht geworden.

schuld van JEZUS, eene krachtige tegenstelling maakte (1).

Doch inzonderheid was dit Kabinet aanzienlijk door de Teekeningen en Prenten, waarvan verscheidene tot de beroemdste werken der voornaamste Meesters behoorden; door de ongunstige tijdsomstandigheden golden dezelve echter die prijzen niet, welke men er zekerlijk thans voor zoude belieden: de geheele Verzameling zoo Schilderijen als Teekeningen en Prenten, bragt eene somma op van omtrent acht en twintigduizend zevenhonderd en vijftig guldens.

Ongemeen kostbaar was het Kunstkabinet van den Heer Mr. PIETER DE SMETH VAN ALPHEN, te *Amsterdam*. Het bestond uit honderd twee en dertig Schilderijen, die op den 1sten en 2den Augustus 1810 voor de som van honderd vijf en tachtigduizend vierhonderd twee en tachtig guldens verkocht zijn.

Als bijzonder merkwaardig kwam onder deze Schilderijen, eene voor: een bergachtig Landschap voorstellende, door JAN BOTH, waarin zijn broeder ANDRIES, het doopen van den Moorman door den Apostel PHILIPPUS, had geschilderd, en welk

Stuk

(1) Deze Schilderij werd als een voornaam bewijs beschouwd van de uitstekende verdiensten dezes kundigen Nederlandschen Meesters, als Historie-Schilder; zij is voor eene som van zevenhonderd guldens verkocht en vervolgens geplaatst geworden in het Kabinet van Mevrouw HOGGUER te *Amsterdam*.

Stuk met tienduizend guldens betaald werd; eene Bijbelsche voorstelling door A. VAN DIJK, is voor negentienduizend tweehonderd guldens verkocht geworden; een Bloemstuk van JAN VAN HUISUM, gold vierduizend vijfhonderd, een Boeren Binnenhuis van A. VAN OSTADE, vijfduizend, een heuvelachtig Landschap met Boeren, Boerinnen, Kinderen, Paarden en Schapen gestoffeerd, van ISAÄK VAN OSTADE, vijfduizend en vijftig, de Scheepsbouwmeester door REMBRANDT (1), zestienduizend ten vijfhonderd; eene Trouwplegtigheid van JAN STEEN, tweeduizend tweehonderd en vijftig en een boomrijk Landschap met Beelden en Beesten gestoffeerd, door A. VAN DE VELDE, zeventuizend zeshonderd en vijftig guldens. Vele dezer Stukken zijn buiten 's Lands vervoerd geworden.

Allerberoemdst was sedert langen tijd de Kunstverzameling van den Heer Baron VAN LEYDEN Heer VAN VLAARDINGEN enz. enz., bestaande in Schilderijen en Teekeningen en voornamelijk in Prenten.

Onder de Schilderijen, zoo als die thans op den *Catalogus* voor kwamen, vonden wij niets buitengewoons aanmerkelijk; er waren slechts vier en veertig stuks. Aanzienlijker waren de Teekeningen,

(1) Dit Stuk is ook bekend door de fraaije Prent, welke de Heer HODGES er na graveerde, gelijk wij, op bl. 338 van dien Meester sprekende, gezegd hebben.

gen, doch allérbelangrijkst de Prenten. Daaronder waren de zeldzaamste en bijna nooit geziene afdrukken, zoodat de uitgebreide *Catalogus* daarvan, voor de Verzamelaars van Prenten eene altoosdurende waarde zal behouden. Tot hooge prijzen werd hier de Kunst betaald, zoo als: het Portret van A. D. WINIUS, of de *Pistoolenman*, door CORN. VISSER, tot vijfhonderd negentien guldens; hetzelfde Portret, Letterdruk, tot tweehonderd en vijf, het Portret van J. VAN VONDEL, waarbij eenige verandering, gold driehonderd, het kleine Katje op het Servet, tweehonderd en het Portret van BOUMA, honderd negen en veertig guldens, alle Prenten door den genoemden Graveur; een liggend Koetje door P. POTTER, werd met honderd guldens betaald, een dergelijk in een Landschap, met strotfen door G. VAN DE VELDE, bragt honderd twee en vijftig guldens op, tien Stuks met Ossen, Koeijen en Beeldjes, waarbij een groot Landschap, allen door A. CUIJP, kostten honderd vier en zestig guldens, het Portret van SIX door REMBRANDT, tweehonderd vijf en dertig; voor meer andere bestede men aanzienlijke prijzen, waaruit men eenigermate de waarde dezer kostbare Kunstverzameling kan opmaken. Dit Kabinet werd te *Amsterdam* den 13den Mei 1811, in het openbaar verkocht (1).

In

(1) De uitmuntende Prentverzameling werd grootendeels voor rekening van Koning LODEWIJK NAPOLEON, ter verrijking van het *Amstedamsche Kunst-Museum*

In het Kabinet Schilderijen nagelaten door den Heer A. VAN DER WERF, te *Dordrecht*, bevonden zich fraaije Stukken door beroemde Meesters, als: door L. BAKHUIZEN, G. DOU, P. DE HOOGHE, PH. WOUWERMAN en andere. Van de latere en de nog levende Vaderlandsche Kunstschilders, vond men mede verscheidene Werken in dit Kabinet, als: door M. SCHOUMAN, G. SMAK GREGOOR, A. en J. VAN STRIJ en M. VERSTEEG (1).

De openbare verkooping dezes Kabinets, had na het overlijden des bezitters, te *Dordrecht* plaats den 31sten Julij des jaars 1811.

De Heer F. J. O. BOOIJMANS, te *Utrecht*, bood zijne uitgebreide Kunstverzameling ten verkoop aan den 31sten Augustus des jaars 1811. Deze Verzameling bestond uit Schilderijen door Italiïansche, Nederlandsche en Fransche Meesters, zoo oude als latere, mitsgaders verscheidene Kunstboeken met Teekeningen en Omslagen met Prenten. Dit alles werd in den Doelen op de Garnalenmarkt te *Amsterdam*, volgens eenen gedrukten *Catalogus* tentoongesteld, om te *Utrecht* ten tijde voornoemd te worden te koop aangeboden. De verzameling werd aangekocht. BUONAPARTE heeft het vervolgens naar *Parijs* doen vervoeren, vanwaar het in 1815 met onze overige Kunstschat is teruggehaald en door Z. M. onzen Koning aan het *Amsterdamsche Muséum* teruggegeven.

(1) Deze vier geachte Kunstenaars waren stadgenooten van wijlen den bezitter dezes Kabinets: wij gaven van hun in het tweede en dit derde Deel berigten.

verkocht te worden, te weten: de Schilderijen in eens bij elkander, op dezelfde wijze de Teekeningen en insgelijks de Prenten (1); een en ander is echter niet verkocht maar opgehouden geworden.

De Kunstverzameling des Heeren C. G. HULTMAN, ten tijde van Koning LODEWIJK NAPOLEON, Directeur-Generaal der Kunsten en Wetenschappen, en Lid van verscheidene Letterkundige Maatschappijen en Kunstgenootschappen, werd den 12den October des jaars 1812 en volgende dagen in 's Gravenhage openbaar verkocht; dezelve bestond uit fraaije Prenten en Prentwerken, eenige Teekeningen, Schilderijen en Beelden; waarbij eene Verzameling Mineralen, benevens eenige andere zeldzaamheden en Kunstwerken gevoegd was, volgens den daarvan in het Fransch gedrukten *Catalogus*.

Deze Verzameling, als heerlijk (*magnifique*) aangekondigd zijnde, voldeed niet aan de verwachting, welke men er zich van gevormd had.

Het Kabinet Schilderijen van den Heer H. MUILMAN, te *Amsterdam*, bevatte verscheidene fraaije en kostbare Stukken, waartoe de volgende behooren: eene kabbelende Zee door L. BAKHUIZEN, een Italiaansch Landschap door N. BERCHEM, een bergachtig Landschap door J. en A. BOTH, als een der voornaamste van dezen grooten Meesters aangekondigd, een uitgestrekt Land- en Watergezicht door

(1) Zie het uitgebreide Voorberigt voor gemelden *Catalogus*.

door A. CUIJP, opgegeven als een der beste Stukken van dezen Meester, het Portret eens Admiraals door A. VAN DIJCK, een bosch- en bergachtig Landschap door J. HACKERT en A. VAN DE VELDE, een Landschap met zwaar Geboomte door M. HOBBERMA, een Tyrolsch bergachtig Landschap door K. DU JARDIN, een Keukenvertrek, waarin eene Vrouw, uit eene aarden Kan melk gietende, door den Delftschen VAN DER MEER, en zekerlijk onder de beste Stukken van dezen getrouwen nabootser der Natuur behoorende (1), een Vrouwtje Schelvisch schoonmakende door G. METZU, een Landschap met een Boeren-Herberg door JZ. VAN OSTADE, een Veld- en Watergezicht door P. POTTER, en een Boerenfeest door D. TENIERS, een Landschap met Vee door A. VAN DE VELDE, eene stille Zee door W. VAN DE VELDE, een kalm Watergezicht door denzelfden en twee stuks Landschappen gestoffeerd met Paarden en Beelden, door PH. WOUWERMAN, welke Stukken allen van omstreeks de duizend tot ver over de vijfduizend guldens (2), zijn verkocht geworden.

De Verzameling Teekeningen, Prenten en Prentwerken was van weinig uitgebreidheid; onder dezelve bevonden zich echter zeer fraaije. Alles werd

(1) Van dit Stukje hebben wij melding gemaakt in het berigt, aangaande het Kunstkabinet van den Heer J. J. DE BRUIN, te *Amsterdam*, zie van dit Deel, bl. 420.

(2) De Schilderij door IZAAK VAN OSTADE, werd verkocht voor *f* 5,050.

werd den 12 en 13den April 1813 te *Amsterdam* verkocht, volgens eenen *Catalogus* in de Nederd. duitfche en Franfche taal.

Het keurige Kabinetje Schilderijen nagelaten door den Heer JAN JACOB BRANDS te *Amsterdam*, werd aldaar den 20ften April 1813 verkocht. Men vond daarin onder andere een uitmuntend Stuk door L. BAKHUIZEN, voorftellende een Gezigt uit het *Ij* op *Amsterdam*, een Stadsgezigt door J. VAN DER HEIJDEN en A. VAN DE VELDE. drie door J. STEEN, een Muzijkmeester eene jonge Dame les gevende door G. TERBURG, een met Dood-Wild door J. WENIX, en een Landschap met Paarden en Jagers door PH. WOUWERMAN; het een en ander is voor aanzienlijke prijzen verkocht geworden.

In de Kunstverzameling des Heeren J. C. VAN HALL, te *Amsterdam*, welke na deszelfs overlijden ter dier ftede verkocht werd den 21ften Februarij 1814, bevond zich een aantal keurige gekleurde en ongekleurde Teekeningen, door voornamelyc oude en latere Nederlandfche Meesters, welke aanzienlijke prijzen golden: wordende een Gezigt op de Utrechtsche Poort en Kazernen te *Amsterdam*, bij het inrukken der Franfche Krijgsbenden in 1795, door J. CATS geteekend, en zekerlyc een zijner allerfraaifte gekocht door den Kunstminnaar J. DE VOS, voor de fom van driehonderd guldens (1). De Schilderijen en Prentenj,

Ver-

(1) Zie op den *Catal.* bl. 19 No. 300.

Verzameling behoorende, waren van minder belang.

Weinig in getal, doch keurig in foort was het Schilderijen-Kabinet van Mevrouw de weduwe BOREEL, te *Amsterdam*, dat aldaar op den 23sten September 1814 verkocht is. Het getal der Schilderijen bestond slechts uit vier en twintig, optwee Stukken door LUCATELLI na, alle door het Nederlandsch penfeel voortgebracht, en die te zamen de som van vier en dertigduizend negenhonderd negen en veertig guldens opbragten. Onder dezelfde gold een Landschap door JAC. RUISDAAL gestoffeerd door A. VAN DE VELDE (1), vijfduizend vijfhonderd en vijf, en eene togt ter Jagt met valken door PH. WOUWERMAN (2), drieduizend negenhonderd negen en negentig guldens.

Het Kabinet van wijlen den Heer HENDRIK VAN EIJL SLUIJTER, te *Amsterdam*, aldaar verkocht wordende den 26sten September 1814 en toen alleen uit Teekeningen bestaande, was sedert vele jaren beroemd. Deze Kunstminnaar deelde in de algemeene achting, terwijl hij de Kunst en Kunstnaren tot voorstander en wezenlijken steun vestrekte. Gedurende eene reeks van jaren bragt hij deze Verzameling met kunde en groote kosten bijeen. Teekeningen van den eersten rang werden hier gevonden en tot zeer aanzienlijke prijzen verkocht

(1) De omstandige beschrijving van Stuk vindt men op den *Catalogus* bl. 14 No. 17.

(2) *Ibid.* bl. 19 No. 22.

kocht (1). Zoo als eene Mand met Bloemen door JAN VAN HUISUM, in 1733 met sapverwen geteekend, en zekerlijk een der fraaifte, die van dezen Meester bekend is, voor zevenhonderd en vijfzig en eene Teekening met rood en zwart krijt door G. DOU, voorstellende des Schilders Moeder, en bekend door de Prent van BAILLIE, voor duizend guldens. Het Portret van dezen Kunstminnaar met toepasfelijk bijwerk, door R. VINKELES geteekend en gegraveerd, vindt men voor den *Catalogus*.

Het uitmuntend Prent-Kabinet, nagelaten door den Heere J. IJVER (2), werd den 25ften Maart des jaars 1816 te *Amsterdam* verkocht. In hetzelfde bevonden zich de beste Werken der meestberoemde Italiaanfche, Hoogduitfche, Nederlandfche, Engelfche en Franfche Meeesters van vroege en latere tijden, en daaronder eene zeer uitgebreide Verzameling van Etskunst, uit verfchillende fcholen, waarvan een groot aantal merkwaardig was door de zeldzame en ongemeen fraaije drukken. Onder de zeer oude en zeldzame werden er drie door ISRAËL VAN MECKEN (3), voorstellende een'

(1) Op deze Verkoopning werden ook verfcheidene Teekeningen voor *Engeland* gekocht; men weer, dat zich anders de handel in Teekeningen meerendeels binnen 's Lands bepaalt.

(2) Zie wegens J. IJVER, vooral in de kennis der Prenten, zoo bijzonder ervaren, bl. 312 e. v. van dit Deel.

(3) Zie VAN MANDER en CHRIST, *Dictionn. des Monagr.*
III. DEEL. Ff

een' Man met eene Vrouw wandelende, een' Orgelpeler en twee Gelieven, zittende bij eene slaapplaats, voor veertig guldens verkocht. Onder de geëtste gold een Landschap, waarin staande en liggende Koeijen, door P. POTTER, honderd guldens (1).

De Kunstverzameling van den Heer L. B. COCLERS, dien wij als Schilder en zeer ervaren Kunstkenner beschreven (2), is den 8sten April en volgende dagen des jaars 1816 te *Amsterdam* verkocht geworden; hebbende die grijze Kunstenaar, gemelde stad met der woon verlaten, om te *Luik* zijne overige dagen te eindigen. Onder de Schilderijen, tot deze Verzameling behoorende, bevonden er zich van voorname Meesters uit de Italiaansche en Nederlandsche school. De Teekeningen bestonden slechts in een paar Kunstboeken; doch de Verzameling van Prenten en Prentwerken, was om deszelfs keurigheid merkwaardig.

Beroemd was het Schilderijen-Kabinet van den Heer T. T. CREMER te *Rotterdam*, hetwelk aldaar den 16den April 1816, verkocht is. Het bestond uit honderd zèven en dertig Stukken, waaronder bijzonder uitmuntte, dat door L. BAKHUIZEN, een kabbelend Water voorstellende; dat door G. METZU, waarin eene Dame, welke bij haar

(1) Het was de groote Plaat, welke, gelijk men weet, zeer zeldzaam voorkomt, en hier ongemeen fraai was.

(2) Zie Dl. II. bl. 290 e. v. van dit Werk.

haar Ledekant zit te slapen, herkomstig uit de Verzameling van den Heer DE SMETH, een Apothekarswinkel door W. VAN MIERIS; eene jonge Dame in hare Slaapkamer, door EG. VAN DER NEER, herkomstig uit het Kabinet van LINDEN VAN SLINGELAND, een eenvoudig Landschapje met eene Melkster bij haar Vee, door P. POTTER, de Inscheping van WILLEM III voor *Helvoet*, door W. VAN DE VELDE (1), en vooral ook een Tafereeltje, door GERARD DOU, hoog $6\frac{1}{2}$, breed $8\frac{1}{2}$ duim (2); gering waren de voorwerpen hier op afgebeeld; zij bestonden slechts in een Hondje, op eene Tafel liggende, naast eenen rooden aarden Doofpot, een' Takkebos en eene Vischben; doch groot was het kunstvermogen, dat in deze eenvoudige voorwerpen doorstraalde; het schein zijne uiterste grenzen bereikt te hebben, in de getrouwe nabootsing der natuur, bij eene keurige penfeels-behandeling; het Hondje trok vooral de opmerkzaamheid van elken beschouwer, wegens deszelfs wonderbare uitvoerigheid. De Heer JOSI kocht dit Schilderijtje voor negenhonderd guldens (3).

See

(1) Zie wegens deze Stukken op den *Catalogus*, No. 2, 63, 65, 79, 95 en 116. Zij werden voor aanzienlijke prijzen van meer dan duizend tot ver boven de vijfduizend guldens verkocht.

(2) Men vindt dit Schilderijtje op den *Catalogus* beschreven onder No. 18.

(3) Het werd door den Heer CREMER gekocht op

Sedert verscheidene jaren was ook het Schilderij Kabinet van MEVROUW VAN LEYDEN VAN WARMOND, met roem bekend; hetzelfde bestond slechts uit zeven en veertig stuks; onder de Tafereelen door voorname Meesters, welke het bevatte, als: door A. BOTH, K. DU JARDIN, A. VAN OSTADE, J. STEEN, A. DE VOIS (1), en andere trok eene door N. BERCHEM, zoo om het onderwerp als wegens de schildering inzonderheid de aandacht; het was geschilderd op doek, omtrent drie voeten hoog en breed, en verbeeldde een' hevigen aanval van Ruiters, op eenige Legerwagens in eene engte bij eene Rots, en verder strijdende Krijgslieden, terwijl de grond met sneuvelden en gekwerften bedekt is. Dit Stuk is rijk van uitvinding, schoon getekend en breed van penfeelsbehandeling, zoodat het onder de beste werken van dezen Meester geteld wordt. Voor zeventuizend en tien guldens kocht het de Heer JERONIMO DE VRIES voor het Koninklijk *Musëum* in *den Haag*.

Ook vond men in deze Verzameling twee Kopjes van kinderen zich verlustigende met het maken van Muzijk, op een Tafereel, dat voor het
Werk

de verkooping der Kunstnalatenschap van den Heer POMPE VAN MEERDERVOORT, welke den 19den Mei des jaars 1780 gehonden werd in de *Leydsche Fontein*. Zie van dit Deel, bl. 396.

(1) Zie den *Catalogus*, No. 5. 20, 29, 35 en 44.

Werk van den beroemden CORREGGIO werd opgegeven, het was $14\frac{1}{2}$ duim hoog, en $11\frac{1}{2}$ duim breed, op paneel geschilderd (1), en schoon door sommigen de echtheid in twijfel werd getrokken, gold hetzelfde echter achthonderd guldens. Dit Kabinet werd op den Huize *Warmond* bij *Leyden*, den 31sten Julij 1816 in het openbaar verkocht, en heeft eene somma van twee en veertig duizend vierhonderd vier en twintig guldens opgebracht.

In de maand Maart van datzelfde jaar (1817) werd ook in het openbaar te *Amsterdam* verkocht, het Kabinet van wijlen den Heer BERNARDUS DE BOSCH, bestaande in Schilderijen, Teekeningen, Prenten, Beeldwerken, Penningen en andere Liefhebberijen. De Heer DE BOSCH, was van een deftig, reeds sedert vele jaren de Kunsten en Wetenschappen, beminnend geslacht afkomstig (2); hij zelf beoefende ook de Kunst van zijne jeugd af en

(1) Zie op den *Catalogus*, No. 6.

(2) Zie ook van dit Werk, D. II. bl. 135 e. v. en van dit Deel, bl. 402. Van 's moeders zijde stamde deze zeer ervaren Kunstminnaar af, van onzen JAN VAN DER HEIDEN, en als Schilder en als Uitvinder der Slangbrandspuiten vermaard. (Zie WAGENAAR'S *Geschiedenis van Amsterdam*.) Voorts vindt men voor den *Catalogus* dezer keurige Verzameling, die zekerlijk om deszelfs bijzondere merkwaardigheid, bij vele Liefhebbers bewaard wordt, een meer uitvoerig levensbericht, wegens de Heer v. DE BOSCH, in het jaar 1742 te *Amsterdam* geboren en aldaar in den Zomer van 1816 overleden.

en had zich op het wetenschappelijke daarvan bijzonder toegelegd, zoodat verscheidene redevoeringen, betrekkelijk de Schilderkunst en derzelver Beoefenaren door hem zijn opgesteld en uitgesproken; hetwelk dan ook aanleiding gaf, tot die netheid en kieschheid, die in zijne Kunstverzameling, zoo-wel als in al zijn doen doorstraalden; waarom men op hem de spreuk van vader CATS toepaste: *Niet dat veel is, is wel, maar dat wel is, is veel.*

Daar hij de beknoptheid beminde, hadden de Kunstwerken in zijne Verzameling, meestal geene uitgebreide maat in den omtrek; maar waren zeer keurig, zoodat men dezelve op de verkooping niet dan tegen aanzienlijke betaling konde bekomen. Eene Teekening van P. WOUWERMANN kostte achthonderd vijf en zestig guldens (1), eene van BERCHEM achthonderd zeven en twintig guldens (2), eene van A. VAN OSTADE, negenhonderd drie en dertig (3), en eene van A. VAN DE VELDE, zevenhonderd negentig guldens (4), waaruit men kan zien, dat deze Verzameling zeer kostbare Stukken bevatte. Onder de Prenten waren uitmuntende en zeld-

(1) Zie den *Catalogus*, bl. 13. No. 1.

(2) *Ibid.* bl. 25. No. 1. Deze Teekening is bekend door de Prent van J. VISSCHER te vinden in den *Bereneerden Catalogus*, door H. DE WINTER, No. 84.

(3) *Ibid.* bl. 43. No. 1. Men vindt daarvan eene Prentteekening in het Werk van PLOOS VAN AMSTEL.

(4) *Ibid.* bl. 14. No. 4.

zeldzame geëttste; alsmede het fraaije Prentwerk door JAN LUYKEN, liggende in twee en twintig omslagen; het waren Proefdrukken, zindelijk opgezeten en in eene behoorlijke orde gerangschikt. Volgens de opgaaf was deze Verzameling volledig en eenig in hare soort. De Heer SINGENDONK te *Utrecht* kocht dezelve voor tweehonderd vijf en zeventig guldens.

De Schilderijen waren slechts vijf en twintig in getal, en de geheele Verzameling bragt omtrent vijftig duizend guldens op.

Met groote kosten had ook de Heer JURRIAANS te *Amsterdam*, in korten tijd, een Schilderijen-Kabinet, verzameld (1), bestaande uit Kunstwerken der oude en nieuwe, of thans nog levende Meesters, doch bijzondere omstandigheden geboden hem dezelve te verkoopen. Van tusschen de dertig en veertig Stukken der levende Meesters werd eene loterij aangelegd, bestaande uit honderd loten; welke te zamen vijftienduizend guldens bedroegen. Het overige gedeelte van zijn Kabinet uit de Werken van oude Meesters bestaande, is in den zomer des jaars 1817 te *Amsterdam* openbaar

(1) Door den Heer JURRIAANS werden mede Teekeningen en Prenten verzameld; ook deze Verzameling, in weinig tijds bijeengebragt, was reeds aanmerkelijk; doch zij werd den 5den Januarij en volgende dagen, des jaars 1818 te *Amsterdam* openbaar verkocht, volgens eenen gedrukten *Catalogus*, nadat daaruit voor eenige duizenden uit de hand was overgenomen.

baar verkocht, volgens eenen gedrukten *Catalogus* (1), en op die wijze werd dit, zoo kort bestaan hebbend Kabinet verstrooid en vernietigd, tot groot nadeel van Kunsthandelaars en Kunstenaars.

Min keurig, maar echter niet onbelangrijk was de Kunstverzameling van den Heer B. OCKE, R. C. Pastoor te *Leyden*, welke na deszelfs overlijden aldaar verkocht is, den 21sten April 1817. Als een treffend bevallig voortbrengsel van het Hollandsch Kunstpenfeel trok de voorstelling eener Herderin, door PAULUS MOREELSE aller oog dit Stuk werd voor de som van tweeduizend eenhonderd en vijftig guldens, voor het *Muséum* te *Amsterdam* gekocht (2); eene Schilderij RA-PHAËL D'URBINO, toegekend, hoewel door sommigen zeer betwijfeld, gold zevenhonderd guldens.

Den 18den Augustus des jaars 1817 werd ook het zeer aanzienlijk Kunstkabinet van wijlen Mevrouw

(1) Op denzelfden kwamen vele voorname Kunstwerken voor, als het Hondje door G. DOU, waarvan wij onder andere in dit Deel, op bl. 451 spraken, en dat hier voor f 1199:15:— verkocht werd, het Stukje door METZU, (zie ter zelfder plaats) dat door E. VAN DER NEER, en dat door P. POTTER, (zie als boven) mitsgaders een Portret door REMBRANDT, eene Waterval door RUISDAAL, drie door W. en A. VAN DE VELDE, twee door W. WOUWERMAN en meer andere.

(2) Van deze Schilderij hebben wij reeds melding gemaakt in het bericht wegens PAULUS MOREELSE. Zie van dit Werk, D. I. bl. 372.

vrouw de Weduwe HOGGUER, bestaande in Schilderijen, weinige Teekeningen, vele Prenten en uitmuntende Beeldhouwwerken, verkocht te *Amsterdam*, en is dus onder de Liefhebbers verdeeld geworden, of ten lande uitgevoerd. Onder de Schilderijen, welks getal in honderd en veertig stuks bestond, bevonden zich verscheidene van de eerste klasse. Die door P. DE HOËGE, afkomstig uit het Kabinet van den Heer DE SMETH (1), werd voor het *Musëum* te *Amsterdam* aangekocht, voor vierduizend en tien guldens. Voorts had men er zeer fraaije Stukken door P. POTTER (2), L. BAKHUIZEN (3), JAN STEEN (4), P. WOUWERMAN (5) en anderen.

Allermerkwaardigst was dit Kabinet, ten aanzien der Beeldhouwwerken, welke deswege ook buitengewoon duur betaald werden. Men schat, de geheele opbrengst dezer Verzameling op ruim tachtigduizend guldens. Een levensberigt wegens deze geachte Kunstminnaresse, benevens haar Portret, vindt men voor den *Catalogus* harer naamge:

(1) Zie ons berigt wegens dit Kabinet op bl. 441 van dit Deel.

(2) Deze Schilderij vindt men beschreven in den *Catalogus* onder No 67.

(3) Zie in den *Catalogus*, No. 2 en 3.

(4) *Ibid.* No. 78 en 79.

(5) *Ibid.* No. 105.

gelatene Kunstwerken; zij werd te *Amsterdam* geboren in 1767, en overleed aldaar in 1812.

Den 21sten September en volgende dagen, des jaars 1818 werd in 's *Gravenhage*, de Kunstverzameling van wijlen den Heer E. BOERS openbaar verkocht. Dezelve bestond uit een aantal Teekeningen, verscheidene Omflagen met Prenten van Nederlandsche, Fransche en Engelsche Meesters, en eenige weinige Schilderijen. Onder de Prenten waren er zeer ouden, als door L. VAN LEJDEN, D. V. COONHERT en anderen. De *Catalogus* in groot 8vo., vrij dicht gedrukt, besloeg 256 bladzijden.

Het fraaije Kabinet Schilderijen, bijeen verzameld en nagelaten door wijlen den Heer G. SCHIMMELPENNINCK GZ. te *Amsterdam*, is aldaar den 12den Julij des jaars 1819 openbaar verkocht. Men vond daarin merkwaardige Kunststukken zoo van oude als latere Meesters, gelijk twee Landschappen met Vee, wat de onderwerpen aangaat, in den trant van POTTER en BERCHEM, door G. BERCKHEIJDE (1), eene Dame in hare Slaapkamer, terwijl haar bed gewarmd wordt, door G. METZU (2), een Bloem- en een Fruitstuk, door JAN VAN OS,

(1) Zie in den *Catalogus*, bl. 4. No. 10. Men weet dat deze Meester doorgaans Stadsgezigten, Kerken en dergelijke schilderde.

(2) Zie in den *Catalogus*, bl. 21. No. 69. en van dit Deel bl. 451.

os (1), eene Weide met Vee en eene Melkster, door P. POTTER (2), een vrolijk Gezelschap, door J. STEEN (3), eên Landgezicht door w. en A. VAN DE VELDE (4), en een stil Water, door w. VAN DE VELDE (5), welke Stukken aanzienlijke sommen opbragten.

Keurig was de Verzameling Teekeningen, nagelaten door den Heer HENDRIK WILLINK, een ijverig Amsterdamsch Liefhebber, in den bloei zijner jaren aldaar overleden. In deze Verzameling waren reeds uitmuntende proeven van het Kunstvermogen onzer oude en latere Meesters bijeengebragt, en ware den geachten Bezitter een langer leeftijd vergund geworden, zekerlijk had hij dezen reeds aanzienlijken Kunstschat zeer aanmerkelijk uitgebreid. Nu werden de Teekeningen den 6den December des jaars 1819 te *Amsterdam* openbaar verkocht. Zij hebben te zamen eene som opgebragt van omtrent twaalfduizend achthonderd en zeventig guldens. De Verzameling Schilderijen, veelal door levende Meesters, is, tot nog toe, niet verkocht geworden.

Daar

(1) Zie den *Catalogus* bl. 24 en 25. No. 79 en 80.

(2) *Ibid.* bl. 27. No. 90 en van dit Deel bl. 451. Thans berust dit Stuk in het Kabinet van Mevrouw HOOFMAN te *Haarlem*.

(3) *Ibid.* bl. 34. No. 112.

(4) *Ibid.* bl. 38. No. 124.

(5) *Ibid.* bl. 38. No. 125.

Daar wij nu zoovele aanzienlijke Kunstkabinetten hebben zien sloopen, waarvan zekerlijk bij iederen verkoop, een gedeelte het land werd uitgevoerd (1) zou men ligtelijk denken, dat er in *Nederland* weinige gedenkteekenen van deszelfs ouden Schilder-roem waren overgebleven; dat wij daarvan echter nog veel bezitten, zal den Lezer blijken, wanneer wij hem, deze Afdeeling vervolgende, eene schets geven van de thans nog aanwezig zijnde Kunstkabinetten.

Wij zullen de voornaamste derzelve, zooveel in ons vermogen is, stedelijk nagaan, beginnen met *Amsterdam*, alwaar het openbaar *Musëum* onze aandacht het eerst verdient. Zie hier eene korte geschiedenis van hetzelfde.

Na den vrede van *Amiëns* kreeg de *Bataafsche Republiek*, met eenen Raadpensionaris aan het hoofd, eenigen schijn van zelf bestaan en herleving van nationale nijverheid, waarom men dan ook het verlies van den Kunstschat der Vorstelijke Galerij zooveel mogelijk wilde herstellen; daartoe bragt men op het Huis in het Bosch, destijds een openbaar Lusthuis, alle de overgeblevene Schilderijen bijeen, die in nationale gebouwen gevonden, en totdat oogmerk geschikt waren, vermeerderde dezelve met eenige nieuw aangekochte Stukken, en stelde daaruit een *Nationaal Musëum* te zamen, onder toezigt van den Kunstschilder WALDORP; en, daar de hoofdzaal van dit Vorstelijk

Lust-

(1) Vooral Schilderijen en Prenten.

Lusthuis, bekend onder den naam van de Oranjezaal, door de Werken van J. JORDANUS, T. VAN TULDEN, G. HONDHORST, G. FLINCK en andere beroemde Vaderlandsche Kunstschilders verheerlijkt (1) aan het *Musëum* verbonden was, zoo gaf dit eene zamenstelling van Schilderwerken, die voor den Kunstminnaar zeer belangrijk moest zijn.

De Heeren A. LOOSJES PZ. en J. IMMERZEEL *Junior*, waren voornemens, om de voornaamste Schilderijen uit dit *Nationaal Musëum*, in Plaat te doen brengen, doch de eerste aflevering daarvan zag slechts het licht, en bestond uit vier Platen, te weten: het Paardenwed, door PH. WOUWERMAN, de Schoenlapper, gehouden voor het Werk van A. BROUWER, MARIA MAGDALENA, door TITIAAN, en het Portret van onzen beroemden Zeeheld AART VAN NES, door B. VAN DER HELST. Zij werden door R. VINKELES, J. BEMME en J. C. BENDORP, naar de Teekeningen van A. TEERLINK, gegraveerd, en in het jaar 1805 met eenen bijgevoegden Nederduitschen en Franschen tekst uitgegeven, bij gemelde Heeren LOOSJES en IMMERZEEL. De opdracht was aan Zijne Excellentie den Raadpensionaris Mr. R. J. SCHIMMELPENNINCK.

Onder de regering van LODEWIJK NAPOLEON,
Ko-

(1) Het is aan Prins FREDERIK HENDRIK van Oranje, en hoogstdezelfs Gemalinne weduwe, dat wij deze Kunstwerken te danken hebben. Zie J. DE RIEMER, *Beschrijving van 's Gravenhage*.

Koning van *Holland*, werd dit *Musëum* verplaatst en aanmerkelijk uitgebreid. Deze Vorst schiep een hoogachter der Kunsten, en liet het voornaamste van dat *Musëum* naar *Amsterdam* overbrengen op het Stadhuis, sedert het Paleis genaamd, en daar op de ruime bovenzaal, voorheen de groote Krijgsraadkamer, een nieuw *Musëum* aanleggen, waar de vermaarde Schuttersstukken van B. VAN DER HELST, REMBRANDT VAN RHIJN, GOVERT FLINCK en andere voorname Meesters, die men hier en elders vond, werden ingelijfd. Vervolgens werd deze Verzameling aanmerkelijk vermeerderd, door het aankopen van vele der beste Stukken uit de Verzameling van den Heer VAN DER POT VAN GROENEVELD en van het geheele Kabinet van den Heer GEVERS, hetwelk zich op den Huize *Endegeest* bevond, gelijk wij hier voor gezegd hebben (1), als ook van eenige Schilderijen van levende Meesters; waar nog verscheidene Stukken, ten geschenke ingezonden, bijgevoegd werden; zoo ontstond er een nieuw *Musëum* te *Amsterdam*, dat Vorstelijk mogt genaamd worden: als bevattende een groot aantal Kunstwerken van den eersten rang; doch welks verlies men angstvallig te gemoet zag, toen *Holland* met *Frankrijk* werd vereenigd; dan, tot groot genoegen van den Kunstminnenden Vaderlander, bleef het *Musëum* ongemoeid; mischien lieten de groote ontwerpen en woelige krijgsbedrijven geenen tijd over, om hier

(1) Zie van dit Deel bl. 437.

hier aan te denken, en de verhaaste aftogt belette de berooving. Vervolgens heeft zijne Majesteit onze Koning dit *Musëum* onder het opzigt van de vierde Klasse van het Koninklijk *Nederlandsch Instituut* gesteld; hetzelfde is thans geplaatst in het gebouw van het *Instituut*, voorheen *Trippenhuis* te *Amsterdam*, zijnde door aanzienlijke aankopen van tijd tot tijd vermeerderd. De Ridder APOSTOOL is door zijne Majesteit tot Opperbestuurder van het *Musëum* benoemd, en er is een *Catalogus* gedrukt, waarin de Schilderstukken onder eenige honderde nommers, opgegeven zijn (1). Bij dit *Musëum* behoord ook eene hoogstmerkwaaardige zeer uitgebreide Prentverzameling, gelijk wij hier voor, van de Prentverzameling des Heeren VAN LEYDEN VAN VLAARDINGEN sprekende, reeds gezegd hebben (2). Ook is bij hetzelfde gevoegd eene Verzameling van Vaderlandsche Oudheden en andere zeldzame of merkwaaardige Stukken.

Eenige dagen in de week staat dit *Musëum* voor het algemeen ter bezigtiging open. Inzonderheid dient het ook de Kunstenaars, om de Werken hunner beroemde voorgangers te bestuderen, en zich in hunne uitmuntende schilderwijze, door navolging te oefenen.

Het voortreffelijk Kabinet Schilderijen van Mevrouw

(1) Deze *Catalogus* algemeen verspreid en verkrijgbaar zijnde, meenen wij onze Lezers daarheen te moeten verwijzen.

(2) Zie van dit Deel bl. 442.

VROUW L. J. VAN WINTER, te *Amsterdam*, is zamengesteld uit de helft van het vaderlijk Kabinet (1), en hetgeen daarbij van tijd tot tijd met kennis en smaak is aangekocht. Onder de voornaamste Stukken meenen wij te moeten rangschikken, een bevallig Meisje met een mandje met Vruchten, door G. DOU, afkomstig uit het Kabinet van J. J. DE BRUIN (2); een Landschap met Vee door P. POTTER; een boomrijk Landschap door M. HOBBERMA; eene Kenken, waarin eene Vrouw melk uit eene aarden Kan giet, door den Delftschen VAN DER MEER, mede afkomstig uit het Kabinet van J. J. DE BRUIN (3), een keurig Bloemstuk, door J. VAN HUISOM; een Landschap door N. BERCHEM, bekend onder den naam van de Zegetrekkers; het Haringvrouwtje, door G. METZU, een Binnenhuis door GER. TERBURG, mitsgaders verscheidene andere door onze voornaamste Meesters, terwijl een afzonderlijk vertrek geschikt is, voor het Werk van moderne of levende Schilders als van M. J. VAN BREE, M. VERSTEEG, E. VAN DRIELST, P. BARBIERS PIETERSZ., C. L. HANSEN, G. J. J. VAN OS en andere. Bij

de

(1) Dit geheele Kabinet behoorde wijlen den Heer P. VAN WINTER, niet alleen als Kunstminnaar, maar ook als Dichter met lof bekend, na zijnen dood werd zijn Kunstkabinet onder zijne twee dochters verdeeld; van het andere gedeelte zullen wij in het vervolg spreken.

(2) Zie van dit Deel bl. 421.

(3) *Ibid.*

dezen Kunstſchat behoort ook eene zeer fraaije Verzameling Teekeningen en Prenten, waaronder vele uitmunten.

Het inſgelijks uitnemend Kabinet Schilderijen van den Heer VAN LOON te *Amſterdam*, ſchoonbroeder der voornoemde Dame, beſtaat uit de andere helft van het Kabinet des Heeren P. VAN WINTER (1), met wiens dochter de Heer VAN LOON gehuwd is, en is voorts uit de aanzienlijke Verzameling herkomstig van de Familie VAN LOON. Hier bewondert men een Landschap door J. en A. BOTH, dat met regt onder de alleruitſtekendſte van die Mecſters wordt gerangſchikt; men heeft er twee kapitale Portretten door REMBRANDT ten voeten uit, een keurig Bloemſtuk door J. VAN HUISUM, een uitmuntend Landschap door A. VAN DE VELDE, eene Rijſchool door PH. WOUWERMAN, voorts zeer fraaije door F. VAN MIERIS *den Ouden*, G. TERBURG, JAN STEEN, IZ. VAN OSTADE, J. VAN DER HEIDEN en anderen.

De zeer rijke Kunstverzameling des Heeren J. GOLL VAN FRANCKENSTEIN te *Amſterdam*, beſtaat uit Schilderijen, Teekeningen en Prenten (2). Onder de

(1) Wij hebben van de eerſte helft, behoorende aan Mejufvrouw VAN WINTER, hier boven geſproken.

(2) De vader van den Heer GOLL was inſgelijks een zeer geacht Kunſtminnaar, beoefenende zelf de Teekenkunſt op eene zeer verdienſtelijke wijze, gelijk zulks blijkt uit verſcheidene Land- en Watergezigten,

de voornaamste Schilderijen, telt men: een Binnenhuis, door G. METZU, een stil Water door A. CUIJP, niet minder dan drie keurige Schilderijjes, door G. DOU, een Watermolen door JAC. RUISDAAL, een Landschap door A. PIJNACKER, een stil Water door A. VAN DE VELDE en een Portret door A. VAN DIJK, twee Binnenhuisjes door A. VAN OSTADE, mitsgaders zeer fraaije Stukken door REMBRANDT, BERCHEM, JAN STEEN, POTTER en andere eerste Meesters.

Onder de zeer uitgebreide Verzameling Teekeningen, bevindt er zich mede een aantal onzer voornaamste Meesters en twee gekleurde, door A. VAN DE VELDE, namelijk, het Pontje (1), en het Akkerlandje (2); deze Teekeningen zijn niet alleen merkwaardig, om derzelve fraaiheid, maar ook om derzelve zeldzaamheid, zijnde slechts vijf gekleurde door dien grooten Meester bekend. De Heer J. GOLL VAN FRANCKENSTEIN, is Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut bij de vierde Klasse, alsmede van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten te *Amsterdam*.

Zeer merkwaardig is de uitgebreide Verzameling Schilderijen van den Heer BRENTANO te *Amsterdam*; zij bestaat niet alleen uit een aantal Stukken, door welke men in de Kunstboeken der liefhebbers aantreft. De Kunstverzameling, waarvan wij hier boven spraken, behoorde hem grootendeels.

(1) Zie hier voor bl. 435.

(2) *Ibid.* bl. 438.

door Nederlandsche Meesters, maar ook uit verscheidene, behoorende tot de Italiaansche school, welke in eene afzonderlijke, daartoe ingerigte zaal, geplaatst zijn, mitsgaders een Kabinetje met zeer oude Schilderijen uit de Nederlandsche en Duitsche school, die vooral ook belangrijk zijn, om daaruit den voortgang der Kunst te zien. In een ander vertrek zijn de Werken onzer moderne en nog levende Schilders geplaatst.

Onder de Werken onzer oude Meesters verdienen inzonderheid genoemd te worden, een Landschap door JAC. RUISDAAL, met eenen Waterval, een met Vee door A. VAN DE VELDE, een Zeegezicht, door W. VAN DE VELDE, een dergelijk door L. BAKHUIZEN, en een uitgestrekt Gezicht, door PH. KONING; voorts fraaije Stukken door BERCHEM, VAN DER DOES, LINGELBACH, REMBRANDT, WOUWERMAN en andere; onder die der moderne Meesters treft men er aan, door P. G. VAN OS, E. VAN DRIELST, A. DE LELIE en vele andere, gelijk wij reeds in de berigten van verscheidene Meesters, hier voor sprekende, gezegd hebben. Vooral ook uit eene loffelijke zucht, om levende Kunstenaars aan te moedigen, breidt de Heer BRENTANO deze Verzameling van tijd tot tijd uit.

Bij den Heer MULLER te *Amsterdam* vindt men eene keurige Verzameling Schilderijen en Teekeningen: tot de voornaamste Schilderijen behooren: een Landschap met eenen Watermolen, door M. HOBBEEMA, een dergelijk met Vee, door K. DU

JARDIN, een Gezigt over de Bleekerijen, omstreeks *Haarlem*, door JAC. RUISDAAL, een Kaarslichtje, door G. DOU, een Buitenhuis, door P. DE HOOGHE, een Stadsgezigt, door J. VAN DER HEIDEN, en een kapitaal stil Water, door W. VAN DE VELDE, voorts Stukken door BOTH, BERCHEM, J. HAKKERT, METZU, PIJNACKER, J. STEEN, VAN TOLL, PH. WOUWERMAN en andere. Aan de keurige Verzameling Schilderijen beantwoordt ook die der Teekeningen.

Minder uitgebreid, doch insgelijks keurig is de Verzameling Schilderijen van den Heer W. J. VAN BRIENEN VAN DEN GROOTEN LINDT, als: een kapitaal Binnenhuis, door JAN STEEN, een Buitenhuis, door IZ. VAN OSTADE, een treffend natuurlijk Binnenhuis, door P. DE HOOGHE, een dergelijk Landschap, door P. POTTER, een uitmuntend stil Water, door W. VAN DE VELDE, twee zeer uitvoerige en fraaije Stukjes, door G. DOU, en twee kleine Landschapjes, door A. VAN DE VELDE, wijders Stukken door PH. WOUWERMAN, CASP. NETSCHER en andere voorname Schilders.

De Kunstverzameling van den Heer J. DE VOS bestaat uit eenige Schilderijen, waaronder uitmuntende, door BOTH en HOBBEEMA, doch dezelve is inzonderheid rijk in keurige, met veel kennis en smaak verzamelde Teekeningen, waarbij eene aanzienlijke Verzameling Prenten en Prentwerken gevoegd is. Uit den schat van Teekeningen verdienen er vele, om hare bijzondere fraaiheid en merkwaardigheid geroemd te worden; doch ons be-

bestek gedooft slechts, dat wij van zeer weinig melding maken, als: van de gekleurde Teekening, door A. VAN DE VELDE, bekend onder den naam van de Beestjes in het Water (1), eene Rijfschool, door PH. WOUWERMAN (2), keurige Bloemen, door J. VAN HUISUM, uitmuntende Landschappen met Vee, door N. BERCHEM, en Watergezigten, door L. BAKHUIZEN; de overige zijn van de beste proeven der bekwaamheid van onze voornaamste Meesters, welke deze ijverige Liefhebber, gedurende vele jaren uit de beroemdste Kunstverzamelingen heeft kunnen magtig worden, zoowel als van die, tot eene mindere klasfe behoorende, welke echter ook om hunne meer of mindere kunstverdiensfen merkwaardig zijn. Aan den kieschen smaak ende zeer geoeffende Kunstkennis van dien thans hoogbejaarden Verzamelaar beantwoordt mede zijne Verzameling van geëfte en gegraveerde Prentkunst.

De Heer J. DE VOS is Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut bij de vierde Klasfe.

De Heer D. VERSTEEGH te *Amsterdam*, dien wij in den loop dezer Geschiedenis meermalen als voorftander en aanmoediger der fchoone Kunften de.

(1) Door fraaiheid en tevens door zeldzaamheid, zijn de gekleurde Teekeningen van dezen Meester merkwaardig en kostbaar, dewijl er slechts vijf bekend zijn, gelijk wij reeds meermalen gezegd hebben.

(2) Deze uitmuntende Teekening insgelijks tot de zeldzame behoorende, is afkomstig uit de Verzameling van den Heer KOPS. -Zie hier voor bl. 435.

deden kennen, bezit eene uitgebreide Verzameling Teekeningen, Prenten en Prentwerken, waaronder vele zeer merkwaardige; zijne Teekeningen bestaan niet alleen uit die van de Nederlandfche school, zoo van oude als latere Meesters, maar ook uit die van de Italiaanfche. Bij deze Verzameling zijn eenige Oudheden en Penningen gevoegd.

Deze ervaren Kunstminnaar ook zelf de Teekenkunst beoefenende, is Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut bij de vierde Klasse, alsmede van de Koninklijke Akademie der Beeldende Kunsten te *Amsterdam*.

Onder de Verzamelaars van Kunstwerken aldaar, verdient de Heer CRANENBURGH, inzonderheid ook als Kunstbeoefenaar genoemd te worden: zijne Verzameling, bestaande uit eenige Schilderijen en inzonderheid uit Teekeningen, wordt aanmerkelijk verrijkt door de fraaije en naauwkeurige Teekeningen, die hij zelf naar vele Schilderijen van voorname Meesters vervaardigt.

De Heeren J. H. MOLKENBOER en A. J. SAFORTAS (1), Leden van het Koninklijk Nederlandsch Instituut bij de vierde Klasse, bezitten zeer fraaije Kunstverzamelingen, meerendeels uit Teekeningen bestaande, hoewel men daar onder ook keurige Schilderijen vindt.

De Heeren C. S. ROOS (2), J. DE VRIES en A.

BROND

(1) De laatstgem. is Lid van den Raad van Bestuur bij de Koninkl. Akad. der schoone Kunsten te *Amsterdam*.

(2) De Heer C. S. ROOS, den 30sten Januarij 1820

over-

BRONDGEEST (1) Leden van het Koninklijk Nederlandsch Instituut (2), Makelaars in voorwerpen van Kunst te *Amsterdam*, bezitten mede als Liefhebbers, zeer fraaije Schilderijen, Teekeningen en Prenten, waarbij de Heer DE VRIES eene keurige Verzameling Gedenkpenningen voegt (3).
Be.

overleden zijnde, zal zijne Verzameling, naar wij van goeder hand vernemen, in den loop van dit jaar verkocht worden.

(1) Wij deden den Heer BRONDGEEST als een' zeer verdienstelijk Kunstbeoefenaar kennen. Zie van dit Deel bl. 272.

(2) Namelijk de Heeren ROOS en BRONDGEEST, bij de vierde klasse en de Heer Mr. J. DE VRIES, als Letterkundige bij de tweede; laatstgenoemde is ook Lid van de Koninklijke Akademie der schoone Kunsten te *Amsterdam*. Behalve door andere Letterkundige Geschriften, heeft de Heer J. DE VRIES zich in dat vak met lof bekend gemaakt door eene bij de Bataafsche Maatschappij van Taal- en Dichtkunde bekroonde Verhandeling, bevattende de Geschiedenis der Nederduitsche Dichtkunde. Van 's moeders zijde is hij afkomstig van het Kunst- en Letterlievend geslacht der DE BOSSCHEN: de Heeren BERNARDUS en JERONIMO DE BOSCH, waren zijne ooms.

(3) Als Verzamelaars van oude en moderne Penningen en Munten te *Amsterdam*, zijn ook opgegeven de Heeren A. VAN BIJNKERSHOEK VAN HOOGSTRATEN, J. H. VAN SWINDEN, D. J. VAN LENNEP, H. WESTHOFF, D. J. VOOMBERGH, JB. POSTHUMUS, J. KONING, J. BECKER, JAN DE BOSCH en W. K. ESDRÉ.

Behalve de opgenoemde telt het Kunstweekend *Amsterdam*, thans (1819) nog verscheidene Liefhebbers, welke meer of minder uitgebreide Kunstverzamelingen bezitten. Zoowel Schilderijen als Teekeningen en Prenten, als: de Heeren A. DE HAAS, JOLLES, H. CROCKEWITT, H. H. KLIJN, BERNARD, E. M. ENGELBERTS (1), HULSWIT (2), DE BOER, H. DE VALK, EYMER, B. ROELOFS en anderen.

De Kunsthandelaars te *Amsterdam* zijn de Heeren HULSWIT, WESTENBERG, DE GRINTER, VAN DEN BERG, DUPRÉ, LAMBERTS en eenige andere.

Met de *Koninklijke Schilderijen-Galerij* maken wij, in 's *Gravenhage*, eenen aanvang. Toen in het jaar 1815 de verbondene Mogendheden zich van *Parijs* meester maakten, werden de aldaar bijeengebragte Kunstwerken uit onderscheidene landen door derzelve weittige Eigenaren teruggevorderd; en alzoo ook de Stukken, die tot de Kunstgalerij van wijlen zijne Doorluchtige Hoogheid Prins WILLEM den V behoorden; zij kwamen in zegepraal terug, en werden in hun vorig verblijf gehuisvest (3). Zijne Majesteit onze Koning heeft

(1) Thans ook Mskelaar in Kunstvoortbrengselen.

(2) Zie hier voor bl. 120 e. v.

(3) Eenige Stukken schijnen er echter vermist te zijn: den *Catalogus* van TERWESTEN raadplegende, en ons de Stukken, welke wij te *Parijs* zagen, herinnerende, misfen wij er althans eenige. Zie verder wegens de

heeft het Opperbestuur dezer Kunstgalerij thans aan den Heer STEENGRACHT, en aan den Kunstschilder en Ridder PIENEMAN toevertrouwd, welke Heeren die Schilderijen in nieuwe lijsten hebben doen zetten, en zoo goed de plaats zulks toelaat, hebben tentoongesteld (1). Deze Kunstgalerij is sedert met verscheidene Stukken ook van moderne Meesters, in een afzonderlijk vertrek hangende, vermeerderd en het is den Kunstlievenden op bepaalde tijden vergund dezen Kunstschat te bezigtigen en te bestuderen. Tot gemak der beschouwers is er een *Catalogus* van gedrukt, welke ook aan den ingang van het Kabinet te bekomen is (2).

De Heer en Mr. L. L. VAN REENEN in 's Hage,
 aflammeling van onzen beroemden Kunstschilder
 PAU.

de terugkomst dezer Schilderijen den *Algemeenen Konsten Letterbode* van 1815. D. II. bl. 362 e. v. De Heer A. LOOSJES PZ., vervaardigde ter dier gelegenheid een vers, hetwelk mede in dat Tijdschrift ter genoemde plaats te vinden is.

(1) Wij hoorden wel eens den wensch uiten, dat de Zaal met de daarbij behoorende vertrekken op het Paviljoen te *Haarlem*, ter plaatsing van dit Vorstelijk Kabinet, mogten worden gekozen, gelijk dezelve tot een dergelijk einde, ten tijde van den Heer HOPE, (zie hier voor bl. 413) gediend hadden.

(2) Zie ook hetgeen bl. 414 e. v. van dit Deel, wegens dit Kabinet is gezegd.

PAULUS POTTER (1), bezat eene Verzameling Schilderijen, welke dezen Kunstschilder behoorde, en thans (in 1819) nog in hetzelfde huis op de Paveljoensgracht, waarin zij oudtijds hingen, berustende was. De Verzameling zelve heeft dan ook meer het voorkomen van die eens Schilders, dan wel van die eens keurigen en vermogenden Liefhebbers; zekerlijk bevatte zij in vroeger tijd, meer van het eigen werk des Kunstenaars, thans bevat zij maar weinige bijzonder merkwaardige Stukken; onder dezelve verdient echter een Altaarstuk, door ANTHONIJ VAN MONTFOORT, genaamd BLOKLAND (2), met veel lof vermeld te worden, het verbeeldt de Hemelvaart van MARIA, en is zamengesteld uit een middenstuk met twee deuren of zoogenaamd *Triptychon*, deze deuren zijn van buiten en binnen beschilderd, naar het gebruik van dien tijd, met levensgrootte Beelden, waarvan inzonderheid ook de uitdrukking in de gelaatstrekken bewondering verdient, en toont, wat onze Historieschilders ten dien tijd, (in 1579) reeds vermogten (3). Het Portret van PAULUS POT-

(1) Volgens opgaaft van dat geslacht is de weduwe van PAULUS POTTER, ADRIANA VAN BALKENENDE hertrouwd met DIRK JANSZ. VAN REENEN, overgrootvader van wijlen voornoemden Heer Mr. L. L. VAN REENEN.

(2) Zie K. VAN MANDER, door J. DE JONGH, D. I. bl. 292 e. v.

(3) Volgens overlevering is het voor de grootte Kerk in 's Hage geschilderd geworden en gelukkiglijk der afschu-

POTTER, door B. VAN DER HELST in 1654 geschilderd, verdient mede opgemerkt te worden; naar hetzelfde komt het Portret in HOUBRAKEN'S *grootte Schouwburg der Nederlandsche Kunstschilders*, geplaatst (1). Wat de Beerenjagt, een zeer kloek Stuk in deze Verzameling, betreft, het moge de aandacht der Liefhebbers wekken, zekerlijk zou die daarop veel minder gevestigd zijn, indien het Stuk niet onder de Werken van PAULUS POTTER geteld werd; hetzelfde bij den jongen Stier in de Koninklijke Schilderijen-Galerij, hier ter stede, vergelijkende, vonden wij het onderscheid verbazend groot; welligt is de Beerenjagt van veel vroeger tijd, en kan ook door beschadiging, en onbehoedzame herstelling geleden hebben. Nog waren er twee Schilderijtjes genaamteekend door P. POTTER, zij werden voor het Werk van PIETER, vader onzes grooten Landschap- en Veeschilders (2) gehouden: het een verbeeldde een' Heer op de Citer spelende, en

schuwelijke woede van de Beeldstormers ontkomen. Dit Stuk eutelijke jaren geleden ten verkoop aangeboden zijnde, gaf de kundige Makelaar PLOOS VAN AMSTEL, daarvan eene uitgebreide beschrijving en P. C. LA FARGUE, (Zie wegens hem D. II. bl. 193 van dit ons Werk) heeft het in 1759 op eene schetsachtige wijze nagevolgd en geëetst.

(1) Zie van dat Werk D. II. bl. 126 pl. F. No. 1.

(2) Zie HOUBRAKEN, *grooten Schouwburg der Nederlandsche Kunstschilders*, D. II. bl. 126.

en het andere een zoogenaamd ftil Leven, doellende op de Vergankelijkheid (1).

De Heer J. VAN EIJK, Kunstminnaar en Kunsthandelaar in 's Hage, bezit eene uitgebreide Verzameling Schilderijen, zoo door moderne als door oude Meesters, en waaronder vele fraaije Stukken voorkomen; deze Verzameling door aan- en verkoop gedurige afwifeling ondergaande, zagen wij, in gefchikte vertrekken, meermalen tentoongefteld.

De Heeren VAN NAGELL en VAN STEENGRACHT zijn ons mede als Bezitters van Schilderijen-Verzamelingen, hier ter ftede, opgegeven.

Op het Koninklijk Paleis in 's Gravenhage, ziet men in de vertrekken van H. M. de Koningin, eenige Stukken van moderne Meesters, en inzonderheid befchouwt de kunstvriend daar, met veel genoegen, verfcheidene kloeke welgelijkende Portretten en andere Schilderijen, door H. M. zelve, met olieverw gefchilderd. Ook zagen wij daar Teeken- en Borduurwerk, door wijlen de zoo algemeen geachte en zeer betreurde Prinfes LOUISA, zuster onzes Konings en Douarière van *Brunswijk*, hetwelk alzoo mede ten blijke verftrekt van de beoefening der Kunst in dit Vorftelijk Huis (2).

De

(1) Naar wij vernemen, zou deze Verzameling van wijlen den Heer VAN REENEN, eerlang openlijk verkocht worden, zijnde de *Catalogus* daarvan reeds gereed.

(2) Zie ook wegens het beoefenen der Kunst door de Vorften en Vorftinnen van *Orauje*; van dit Deel, bl. 415.

De Kunstverzameling des Heeren G. VAN DER PALS, te *Rotterdam*, bevat een keurig Kabineteje Schilderijen, als: een uitmuntend Italiaansch Landschap met Vee, door N. BERCHEM, een Stuk, dat, even als eendergelyk, door P. VAN DER DOES, onder de allerbeste Werken van die Meesters gerangschikt wordt; voorts zeer fraaije Tafereelen, door J. ASSELIJN, L. BAKHUIZEN, J. LINGELBACH, J. RUISDAAL, J. UCHTERVELD, A. VAN DE VELDE (1), J. WILS, PH. WOUWERMAN, J. WIJNANDS en anderen.

Veel uitgebreider is de Verzameling Teekeningen; onder dezelve bevindt zich een aantal door onderscheidene voornamen, zoo oude als moderne Meesters, en onder de laatstgenoemde vele der allerbeste, door DIRK LANGENDIJK (2), welke veel voor dezen Kunstminnaar gearbeid heeft, zoowel als H. KOBELL JR., van wiens kapitaalste en beste Teekeningen men hier insgelijks vindt (3).

De Prenten leveren al mede fraaije Proeven van Ets- en Graveerkunst op zoo van de Nederland-sche als andere scholen.

Deze geachte Kunstminnaar, te *Rotterdam* in
het

(1) Een deftig gezin, voorzaten van den tegenwoordige Bezitter des Tafereels, wordt daarop in een bevallig Landschap verbeeld; deze groote Meester komt hier alzoo als Portret-Schilder voor.

(2) Zie van dit Werk D. II. bl. 354 e. v.

(3) *Ibid.* bl. 373 e. v.

het jaar 1754 geboren, beoefent zelf op eene zeer verdienstelijke wijze de Teekenkunst; een' voornaam leidsman vond hij in gemelden H. KOBELL JR., en teekent dan ook voornamelijk in deszelfs trant. Men heeft van den Heer VAN DER PALS fraaije Teekeningen naar Schilderijen; eene derzelve naar L. BAKHUIZEN, getiteld: *de hoek van Holland*, is door M. DE SALLIETH (1) in het jaar 1783 in het koper gebragt (2).

Deze Kunstminnaar is ook een der Bestuurders van het Rotterdamsch Teekengenootschap.

De Heer R. POT, mede te *Rotterdam* woonachtig, is insgelijks Bezitter van eene aanzienlijke Verzameling Schilderijen, waarin uitmuntende Werken onzer voornaamste Meesters voorkomen, als: door A. CUIJP, een kapitaal Landschap, naar men meent in den *Alblasferwaard*, op den voorgrond gestoffeerd met Runderen en Schapen, terwijl men verder op bezig is met den Hooibouw; op twee andere stukken, door dezen beroemden Mees-

(1) Zie wegens dezen Meester van dit Werk D. II. bl. 369 e. v.

(2) De Heer G. VERBURGH, schoonzoon des Heeren G. VAN DER PALS, zijnde gehuwd met deszelfs eenige dochter, beoefent mede op eene ongemeen verdienstelijke wijze de Kunst, in het teekenen naar Schilderijen: zoodat hij van dergelijke Teekeningen, naar onze voornaamste Landschap-Schilders reeds eene fraaije Verzameling bezit en dezelve aanhoudend uitbreidt, zooveel zijne beroepsbezigheden hem zulks toelaten.

Meester zijn Runderen en Paarden voorgesteld, inzonderheid hebben wij, dat met Paarden, welke door eenen Knaap in het water geleid worden, meermalen met bewondering beschouwd. Voorts vindt men hier zeer fraaije tafereelen door J. VAN DER HEIDEN, A. PIJNACKER, J. RUISDAAL, J. STEEN, W. VAN DE VELDE, J. WIJNANDS, PH. WOUWERMAN en anderen; onder eenige, door moderne Meesters, verdienen inzonderheid ook die, door onzen beroemden Veeschilder JAN KOBELL (1), genoemd te worden.

De Kunstverzameling des Heeren W. BAARTZ bevat wel eenige Schilderijen, doch bestaat hoofdzakelijk uit Teekeningen, van de voornaamste oude en moderne Nederlandsche Meesters, als door L. BAKHUIZEN, N. BERCHEM, S. VAN DER DOES, C. DUSART, J. LUIKEN, A. VAN OSTADE (2), REMBRANDT, R. ROCHMAN, W. SCHELLINGS, W. VAN DE VELDE, A. WATERLOO (3), PH. WOUWERMAN en vele andere. Onder de moderne Teekeningen munten inzonderheid verscheidene door D. LANGENDIJK uit.

Deze ijverige Kunstminnaar, mede tot het Bestuur van het Rotterdamsch Kunstgenootschap behoort.

(1) Zie wegens hem van dit Werk D. II. bl. 477 e. v.

(2) Als eene fraaije gekleurde onder de Liefhebbers bekend, onder den naam van *het Varkenflagtertje*.

(3) Van dezen beroemden Teekenaar zagen wij er zeer kapitale en uitmuntend fraaije bij den Heer BAARTZ.

hoorende, laat geene geschikte gelegenheid voorbijgaan, om zijne Verzameling uit te breiden.

Tot de voornaamste Verzamelaars van Teekeningen, welke zich te *Rotterdam* bevinden, behoort mede de Heer C. DALEN; zijne Verzameling bestaat, gelijk de voornoemde, uit het Werk van oude en moderne Meesters, onder de laatste zijn insgelijks verscheidene keurige, door wijlen den beroemden *Rotterdamschen* Teekenaar D. LANGENDIJK.

De fraaije en tamelijk uitgebreide Kunstverzameling des Heeren LOKHORST te *Rotterdam*, bestaat uit Schilderijen en Teekeningen, gelijk ook die des Heeren VAN BEEFTINGH, ter zelfder stede; de laatstgenoemde beoefent ook zelf de Teekenkunst. Voorts heeft men nog eenige Kunstverzamelingen van meerdere of mindere uitgebreidheid als van den Heer GEVERS (1), H. ROCHUSSEN (2), DURSELEN, WEILAND (3) en KAMERMANS;

(1) De Heer GEVERS, een afstammeling zijnde van den Ridder A. VAN DER WERF, vindt men onder andere van het Werk dezès beroemden Meesters in deze Verzameling, gelijk mede deszelfs geschilderd Portret; ook bevindt zich in dezelve een ongemeen kapitaal Stuk door N. BERCHEM.

(2) De Verzameling van den Heer H. ROCHUSSEN, die zelf op eene zeer verdienstelijke wijze in olieverw schildert, bestaat meerendeels uit Schilderijen door moderne Meesters.

(3) De Heer P. WEILAND heeft zich inzonderheid ook ver-

MANS; ook vindt men doorgaans Schilderijen en daaronder veeltijds van voorname Meesters bij den Heer NOORDWIJK, die er handel in drijft, hoofdzakelijk op *Engeland*; men vindt ook fraaije Schilderijen bij den Kunstschilder en Kunsthandelaar w. VAN LEEN te *Delftshaven* bij *Rotterdam* (1).

Te *Dordrecht*, eene stad, die reeds van ouds voorname Meesters opleverde, wordt thans inzonderheid de Kunst met veel ijver aangekweekt; uit den loop dezer Geschiedenis, zal men hebben opgemerkt, dat daar heden nog vele Schilders wonen (2), deze worden ook op eene zeer loffelijke wijze aangemoedigd door de Kunstminnaars hunne stadgenooten, welke van hunne werken ter plaatfing in hunne Kunstverzamelingen aankopen; de Bezitters dezer meer of min uitgebreide Kunstverzamelingen ter dier stede, bevattende zoo wel oude als moderne Kunstwerken, zijn: de Heeren E. J. en H. F. DE COURT, A. LACOSTE, D. VAN POELIEN VAN NULAND, W. DE JONGH, A. VAN

verdienstelijk gemaakt als Schrijver van het *Nederduitsch Taalkundig Woordenboek*.

(1) Wij gaven reeds van dien zeer verdienstelijken Schilder een berigt. Zie van dit Deel, bl. 56 e. v.

(2) Dit jaar (1819) werd er te *Dordrecht* eene Tentoonstelling der Kunstwerken alleen van Dordrechtsche Meesters gehouden, waarop zich die van negen en twintig, mitfgaders drie Liefhebbers bevonden; niet allen waren thans echter meer te *Dordrecht* woonachtig.

VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT, C. O. REES VAN TETS, C. VRISENDORP, SCHULTZ VAN HAEGEN, H. STRUIK, P. REPELAER VAN SPIJKENISSE, R. VAN DEN BLIJK, DE ROO VAN WESTMAAS, H. GEVERS, H. WEIJMANS en anderen.

De stad *Haarlem*, die zich eertijds op verscheidene aanzienlijke Kunstverzamelingen, welke daar ten zelfden tijd bestonden, mogt beroemen, heeft ook in dit opzigt door de tijdsomstandigheden aanmerkelijk geleden; Mejufvrouw M. HOOFMAN aldaar, bezit echter nog eene rijke en uitmuntende Verzameling: bestaande uit Schilderijen, Teekeningen en Prentkunst; deze Verzameling is grootendeels afkomstig uit die van wijlen den Heer J. HOOFMAN, vader dezer Dame, van wien wij hier voor spraken (1), waarbij door haar zelve eenige Stukken zijn aangekocht geworden. Onder de Schilderijen munten inzonderheid uit, twee kapitale Bloem- en Fruitstukken door J. VAN HUISUM, welke onder zijn keurigste werk gerangschikt worden, een kapitaal Landschap met eene Watermolen door M. HOBBERMA, mede tot de allerbeste Stukken van dezen zoo hooggeachten Meesterbehoorende (2),
een

(1) Zie van dit Deel, bl. 423. De wederhelft dier Verzameling door den Heer QUARLES, na het overlijden zijner echtgenoot, aangeërfd zijnde, werden de voornaamste Stukken daaruit in later tijd door Mejufvrouw HOOFMAN overgenomen, en de andere, niet kunnende geplaatst worden, verkocht.

(2) Deze Schilderij is afkomstig uit het Kabinet van den

een Strand- en Zeegezig door w. en A. VAN DE VELDE, voorstellende het vertrek van KAREL II, Koning van *Engeland*, van ons Scheveningsche Strand, in het jaar 1660 (1), een bevallig Itali-aansch Landschap door J. BOTH en N. BER- CHEM (2), een dergelijk Landschap door J. en A. BOTH (3), eene Weide, waarin een Melkmeisje bij eene liggende en staande Koe, benevens een Schaaap door PAULUS POTTER (4), een Landschap met Vee door A. VAN DE VELDE (5), eene Koe- kebakster door G. METZU (6), een oud. Vrouwte

Ap-

den Heer J. TAK, te *Leyden* verkocht in 1781. Zie op den *Catalogus*, No. 24 en van dit Deel, bl. 399.

(1) Dit keurig Kabinetstukje is mede afkomstig uit de Verzameling van den Heer TAK voornoemd. Zie op den *Catalogus*, No. 14.

(2) Deze Schilderij is bekend door de Plaat, in het Werk van LE BRUN.

(3) J. BOTH zelve, etste eene Prent naar deze Schil- derij.

(4) Dit Kabinetstukje is herkomstig uit de keurige Verzameling van DANSER NIJMAN, te *Amsterdam* in 1797 verkocht. Zie den *Catalogus*, No. 207 en van dit Deel, bl. 417.

(5) Herkomstig uit het Kabinet van Vrouwe HOOFFMAN VAN DIEPENBROEK, zie den *Catalogus* No. 1. en hier voor bl. 396

(6) Uit het Kabinet van GILDEMEESTER, No. 133 van den *Catalogus* en van dit Deel, bl. 429.

Appelen schillende door G. DOU (1), een Binnenhuis met vele vrolijke Boeren en Boerinnen door A. VAN OSTADE (2), een Landelijk Feest, insgelijks gestoffeerd door D. TENIERS, een kapitaal Landschap met eene Boeren Herberg door IZ. VAN OSTADE, voorts zeer fraaije door PH. WOUWERMAN, J. HAKKERT gestoffeerd door A. VAN DE VELDE, J. VAN DER HEIDEN, F. VAN MIERIS *den Ouden*, G. BERCKHEIJDE, G. VAN DEN BECKHOUT en J. LINGELBACH, mitsgaders Portreiten door REMBRANDT, B. VAN DER HELST, A. VANDER WERF, E. VAN DER NEER en meer andere Stukken. Onder de Teekeningen vindt men er insgelijks door de voornaamste Meesters, zoo oude als latere.

Deze Kunstminnaresse, zelve de Teekenkunst beoefenende, heeft onder andere naar verscheidene Schilderijen Teekeningen vervaardigd.

Bij TEIJLER'S stichting te *Haarlem* berust, in gevolge de begeerte des Stichters eene zeer fraaije Verzameling Teekeningen, Prenten en Prentwerken (3). Onder de Teekeningen treft men een

aan-

(1) Uit de meergemelde Verzameling van den Heer TAK. Zie in den *Catalogus* No. 4.

(2) Uit de Verzameling van J. H. *Grave* VAN WASSENAAR, verkocht te *Amsterdam* 1769. Zie den *Catalogus* No. 3.

(3) De Heer P. TEIJLER VAN DER HULST, werd te *Haarlem* geboren den 25sten Maart des jaars 1702; hij bezat eene Verzameling Teekeningen en Prenten en wilde, dat zijn aanzienlijk vermogen na zijn' dood, ter be-

aantal keurige Proeven der Kunstverdienften onzer Nederlandfche Meesters aan, zoo van oude als latere; onder dezelve bevindt zich eene der vijf gekleurde door A. VAN DE VELDE, voorftellende een bevallig heuvelachtig Landschap met Vee; van de, zoo zeer gezochte gekleurde Teekeningen door A. VAN OSTADE, heeft men hier mede eene uitmuntende, als ook keurige ongekleurde door N. BERCHEM, A. VAN DE VELDE, L. BAKHUIZEN, A. VAN EVERDINCEN, J. HAKKERT en meer andere, te veel om te noemen. Behalve deze Teekeningen uit de Nederlandfche fchool heeft men er een aantal Italiaanfche; herkomstig uit de Verzameling van den Koningin CHRISTINA van *Zweden*, welke hoogstdezelve, te *Rome* zijnde, bezat. Aanzienlijk is ook de Verzameling geëfte en gegraveerde Prentkunst uit onderscheidene tijdvakken en fcholen. Deze Verzameling, aanvankelijk door den Stichter bijeengebragt, heeft zich aanmerkelijk uitgebreid, na zijn overlijden en deze uitbreiding wordt nog van tijd tot tijd voortgezet (1).

Op

bevordering van Kunften en Wetenschappen zou aangewend worden; na zijn overlijden, hetwelk den 8ften April 1778 in zijne geboorteplaats voorviel, werden dan ook door de Uitvoerders van zijnen uiterften wil, overeenkomstig denzelven, inrigtingen gemaakt, en alzoo deze flichting opgerigt. Zie de voorrede voor het eerste Stuk der Verhandelingen, uitgegeven door TEIJLER'S *tweede Genootfchap, Haarlem 1781.*

(1) In den *Algemeene Konst- en Letterbode*, D. X. bl.

H h 3

122,

Op het Stadhuis te *Haarlem*, vindt men eenige zeer fraaije Doelestukken door F. HALS en B. VAN DER HELST, mitsgaders Schilderijen door JAC. DE BRAIJ, C. VAN HAARLEM, H. GOLTZIUS en anderen.

In het St. *Elisabeths*-Gasthuis, het Oude Mannenhuis en het Burger-Weeshuis ter genoemde stede worden ook nog Regenten- en andere Stukken door F. HALS, JAC. DE BRAIJ, C. HOLSTEIN en andere gevonden (1).

Bij de aloude Rhetorijkkamer aldaar, bekend onder de zinspreuk: *Trouw moet blijken* (2), worden

122a, leest men, dat: „Ingevolge het bij Heeren Directeuren gemaakt plan, dezelve, zoowel ter aanmoediging der Kunst in ons vaderland, als tot meerdere versfraaijing en uitbreiding van het Kabinet, twee of meer Teekeningen door de bekwaamste van onze thans levende Nederlandsche Kunstenaars van tijd tot tijd zouden doen vervaardigen.” — Ter zelfder plaatse vindt men ook eenig narigt, aangaande de bovengemelde Verzameling van de Koningin CHRISTINA, alsmede in D. XI. bl. 78b van gemeld Tijdschrift.

(1) Zie wegens F. HALS en JAC. DE BRAIJ, D. I. bl. 374 en 399 van dit Werk; de Schuttersstukken op de Zaal van de Stads Doelen, waarvan aldaar gesproken wordt, zijn thans op het Stadhuis geplaatst, en dezelfde, waarvan wij hier boven spraken.

(2) De hoofden dezer Kamer, thans eene zoogenaamde Heeren-Societeit, behouden nog de oude benaming, tot dezelve behoort alzoo een *Factor*, die 's jaarlijks een Vers levert, en hetzelfde op nieuwjaars-avond,

den de oude gefchilderde Blazoenen, bij de optogten der Rederijkers in gebruik, nog bewaard; de Prenten naar dezelve gegraveerd, zijn te vinden in het Werk, getiteld: *Const-Thoonende juweel by de loflycke stad Haerlem, Zwol 1607. quarto* (1).

Te *Leyden* beflaan nog eenige Kunstverzamelingen, als: bij den Heer BENNET, van wien wij reeds als een' Voorftander der fchoone Kunften gewaagden (2), ettelijke Schilderijen en Teekeningen, zijnde van deszelfs voormalige aanzienlijke Verzameling, het overblijffel na de vreesfelijke ramp, welke, die ftad door het fpringen van een fchip met buskruid, in het jaar 1807, trof; welke bij Stukken door dezen Kunstminnaar eenige weinige Schilderijen zijn aangekocht. Thans (in 1819) zag men bij hem nog een bevallig Landschap met Vee door N. BERCHEM, een keurig Kabinetftukje door G. DOU; hetwelk onbefchadigd bleef: daar het bij de noodlottige uitbarfting toevallig in een kasje was ingepakt, een ftil Water door W. VAN DE VELDE, een ftout gefchilderd Manshoofd door REMBRANDT en fommige andere, door oude en latere Meesters; en onder die der laafte fraaije Water-
ge•

avond, den Broederen voorleest, nadat ook de knecht der Kamer eenen nieuwjaars-wensch in Verzen heeft uitgefproken.

(1) Dit Werk, gelijk meer andere Stukken der oude Rederijkers, gedrukt en gefchreven, zijn mede bij gemelde Kamer aanwezig.

(2) Zie van dit Deel, bl. 239, noot 2.

gezigten door M. SCHOUMAN en N. BAUR. Onder de Teekeningen bevonden zich nog de vijf Meesterstukken door C. TROOST, herkomstig uit het Kabinet van den Heer TAK, waarvan wij hier voor gesproken hebben (1).

De Heer BENNET bezit mede eenige zeer fraaije gegraveerde antieke Gesteenten.

De Leydsche Hoogleeraar J. M. KEMPER, bezit mede eenige fraaije Schilderijen; doch legt zich hoofdzakelijk toe op het verzamelen van Prenten en Prentwerken; reeds bezit hij in dat vak eene keurige Verzameling en breidt die gedurig uit.

Mevrouw KEMPER, geboren DE VRIES, echtgenoot des Hoogleeraars, stamt af van het Kunst- en Letterlievend geslacht der DE BOSSCHEN, van welke wij meermalen in den loop dezer Geschiedenis spraken; zij is eene zuster van den Heer JERONIMÓ DE VRIES, die wij insgelijks als Kunst- en Letterminnaar deden kennen (2).

De Heer A. KLEINENBERGH, bezit ook eene Verzameling Schilderijen, waaronder vele Stukken door moderne en nog levende Meesters, zoo als door den Heer L. MORITZ (3) en andere. Tot de-

(1) Zie van dit Deel, bl. 399. De Heer TAK, schoonvader zijnde van den Heer BENNET, zijn er uit de beroemde Kunstnatenenschap van dezen in de Verzameling van genen verscheidene Kunststukken overgegaan.

(2) Zie van dit Deel, bl. 453.

(3) *Ibid.* bl. 178.

deze Verzameling behooren naar ons berigt werd, Beeldwerken en Penningen.

Thans zijn ook in de stad *Utrecht* nog eenige Kunstverzamelingen aanwezig, als: bij den Hoogleeraar J. BLEULAND, dien wij reeds hier voor als een' Voorstander der schoone Kunsten deden kennen (1), een aanzienlijk Kabinet Schilderijen, zoo door oude als moderne Meesters: onder de oude munt inzonderheid uit, een Landschap door J. BOTH, en onder het werk van latere Kunstenaars, vindt men er verscheidene door J. J. J. VAN STRATEN (2), J. KOBELL (3), J. H. VERHEIJEN (4) en anderen. Tot dit Kabinet behoort mede eene Verzameling Teekeningen.

Eene zeer fraaije Verzameling Schilderijen en Teekeningen, vindt men ter gemelder plaatse bij de Heer W. KOOPMAN, Lid bij de vierde Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut. Onder de Schilderijen vindt men er niet alleen keurige door oude, maar ook door moderne Meesters, als: door onzen sedert weinige jaren overledenen J. KOBELL (5), P. C. WONDER (6) en andere.

Door verscheidene fraaije Kunstproeven van voor-
na-

(1) Zie van dit Werk, D. II. bl. 460 en van dit Deel, bl. 232.

(2) *Ibid.* bl. 460.

(3) *Ibid.* bl. 477 e. v.

(4) Zie van dit Deel, bl. 231.

(5) Zie D. II. bl. 477 e. v.

(6) Zie van dit Deel, bl. 239 e. v.

name Meesters is ook de Verzameling van Teekeningen belangrijk.

Ook de Heer D. J. SINGENDONCK te *Utrecht*, bezit eene fraaije Verzameling Teekeningen en Schilderijen; hij breidt die van tijd tot tijd uit.

De overige Bezitters of Verzamelaars van Kunstwerken in meergemelde stad zijn de Heeren VAN DEN HEUVEL, BOSCH VAN DRAKESTEIN, VAN DER BURGH VAN KROONENBURGH, BOIJMANS (1), VAN HEECKEREN (2); Mevrouw DE MONTÉ (3) en HANEBRINK (4).

De Heer STINSTRA te *Harlingen*, bezit, naar ons berigt wordt, eene fraaije Verzameling Schilderijen; hij bepaalt zich niet alleen tot de Werken onzer oude Meesters, maar moedigt ook zijne tijdgenooten aan door het koopen hunner Stukken; onder dezelve telt men er van wijlen zijnen stadgenoot den beroemden Zeefchilder N. BAUR (5), als

(1) Zie wegens deze Verzameling van dit Deel, bl. 444.

(2) Van dezen Kunstminnaar maakten wij reeds gewag in dit Deel, op bl. 264.

(3) Deze Kunstverzameling behoorde voorheen onder de Rotterdamsche; doch de Heer DE MONTÉ, omstreeks het jaar 1811, naar *Utrecht* met der woon vertrokken zijnde, overleed aldaar.

(4) Zie wegens dezen Kunstminnaar van dit Deel, bl. 106.

(5) Zie wegens hem van dit Deel, bl. 131 e. v. Nadat dit berigt afgedrukt was, overleed hij in zijne geboorteplaats, den 28sten Maart dezes jaars, 1820.

alsmede van den Heer W. B. VAN DER KOOI, op wien *Vriesland* insgelijks roem mag dragen (1).

De Heer P. ROELFSEMA te *Groningen*, een ijverig Beminnaar en Aankweker der Schilderkunst, mitsgaders een van de voornaamste Oprigters der Teeken Akademie ter dier stede, bezit eene fraaije Verzameling Schilderijen en Teekeningen, welke vooral ook ten gebruike der Kunstbeoefenaars dient. Onder deze Kunstverzameling, ziet men verscheidene fraaije Teekeningen en Schilderijen door de tegenwoordige echtgenoot van dien Kunstminnaar vervaardigd (2). Zijne eerste echtgenoot was de geachte Dichteresse ANNA VAN DER HORST (3).

In onze zuidelijke Provinciën worden mede verscheidene belangrijke Kunstverzamelingen gevonden, zoo openbare als bijzondere: te *Antwerpen*, *Brusfel*, *Gent* en *Brugge*, heeft men openlijke Kunst-Museums aangelegd, in dezelve en in verscheidene Kerken (4), in deze en andere steden, zijn-

(1) Zie wegens hem van dit Deel, bl. 137 e. v.

(2) *Ibid.* bl. 335 e. v.

(3) Van haar zijn door den druk bekend: *De gevallen van RUTH, Enkhutzen* 1764 en *DEBORA, Groningen* 1769, beiden in Quarto. Dit laatste Dichtstuk werd opgedragen aan H. K. H. Mevrouw FREDERICA SOPHIA WILHELMINA, Gemalin van Z. D. H. WILLEM de V., Prins van *Oranje Nassau*.

(4) Gelijk bij de voornaamste volken der oudheid vinden, ook hier de schoone Kunsten eenen veel vermo-

zijn de Meesterstukken, geschilderd door RUBBENS, VAN DIJCK, JORDAANS, VAN THULDEN, DIEPENBEECK, DE CRAIJER en andere hoogst belangrijk, zoo voor den Kunstbeoefenaar als den Kunstminnaar; het is ook daar, dat men nog zeer merkwaardige oude Gedenkteekenen van de roemrijke beoefening der Schilderkunst onder ons aantreft; wij zullen daarvan alleen noemen het hoofdwerk door onzen JAN VAN EIJCK, algemeen erkende grondlegger der tegenwoordige Schilderkunst (1): dit vermaarde Stuk verbeeldt: de aanbidding van het Lam uit de *Openbaringen* JOHANNES, welk Stuk PHILIPPUS DE GOEDE, Hertog van *Bourgon-dië* en Graaf van *Vlaanderen*, voor de St. BAVO'S Kerk te *Gent* deed schilderen. Ook dit, voor den nationalen roem onwaardeerbaar Kunststuk, werd door de Franschen als buit weggevoerd, en in het Parijsche *Musëum* geplaatst, bij zoovele andere ons ontroofde kostbare Schilderijen, wier terugbekoming wij aan onze zegepraal bij *Waterloo* te

mogenden steun in den Godsdienst; wat ware zonder haar de Muzijk, zoowel als de Schilder-, Beeldhouwen- en Bouwkunst; en was het niet, inzonderheid door de gewijde Geschiedenis, dat het voornaamste vak der Schilderkunst beoefend werd; vandaar alle die uitmuntende Historiestukken, welke men nog in onze zuidelijke Provincie vindt.

(1) Zie ook wegens HUBRECHT en JAN VAN EIJCK, D. I. bl. 340. e. v. van dit Werk.

te danken hebben (1). Deze terugkomst werd dan ook, vooral in de zuidelijke Provinciën des Rijks met geestdrift gevierd; in verscheidene steden werd het geschut gelost en de klokken bespeeld; men rigtte eerebogen op, hield triomfale optogten, danspartijen en maaltijden, stak vuurwerken af, verlichtte de huizen en openbare gebouwen, en deed Gedenkenningen slaan (2).

De Kerken en andere openbare Gebouwen in gemelde zuidelijke Provinciën leveren mede zeer fraaije Proeven van nationale Beeldhouwkunst op.

De loffelijke pogingen, welke reeds in vroegere eeuwen, ter bevordering der Schilderkunst in de *Nederlanden* bestonden, en waarvan de gevolgen, blijkens de Geschiedenis dier tijden, zoo roemrijk waren (3); deze edele pogingen hebben zich in het

(1) Zie ook wegens de terugkomst onzer Schilderijen van dit Deel, bl. 472.

(2) Zie mede hieromtrent den *Algemeene Kunst- en Letterbode voor het jaar 1815*. No. 52. D. II. bl. 409. e. v.

(3) Betrekkelijk *Haarlem*, zegt T. SCHREVELIUS; in zijn *Harlemias 1648*, bl. 360: „Ende het is noch „ten huydighe daghe by yder bekend, dat de alderbeste „Schilders voor eenige hondert jaren herwaarts, hier „opgequeeckt zyn, alzoo dat *Haarlem* altyd ghehouden is voor d'Academie van de Schilders.” Meester CORNELIS, HENDRIK GOLTZIUS en K. VAN MANDER, een Vlamingër, rigtte dan ook hier, in het laatste van de zestiende eeuw, eene Teeken-Akademie op, (zie deswege van dit, ons Werk, D. I. bl. 364.) Ten

aan-

het tijdvak, dat wij beschrijven, niet alleen staande gehouden; maar zich vooral in de laatste jaren aanmerkelijk uitgebreid. De oprigting van Teekenscholen of Akademiën in verscheidene Vaderlandsche steden; werd door andere in hetzelfde van tijd tot tijd gevolgd. Niet alleen te *Haarlem* en te *Antwerpen*; maar ook te *Amsterdam* (1), in 's *Gravenhage* (2), te *Utrecht* (3), en in andere

on-
aanzien van *Antwerpen*; schreef L. GUICCIARDIJN reeds in het jaar 1566, dat aldaar, om de Beurs groote overdekte huizingen stonden, van alle zijden vol winkels, en geheeten het Schilderspand, dewijl daar inzonderheid allerlei Schilderijen verkocht werden. Voorts zegt hij, dat meest al de Schilders aldaar tot de oudste en voornaamste Rederijkers-Kamer der stad, die der Violieren behoorden, en dat in de *Nederlanden* alleen meer Schilders in onderscheide vakken waren, dan in vele andere gewesten te zamen. en dat hun bedrijf, in groote waarde werd gehouden. (Zie van dit Werk, *Amsterd.* 1612, Fol. bl. 61 en 79.) Het *St. LUCAS-gild* te *Antwerpen*, en de daarbij gevoegde Akademie is vervolgens uit deze Broederschap ontstaan.

(1) Zie J. O. HUSLIJ, *Redevoering over de Lotgevallen van de Akademie der Teekenkunst te Amsterdam*, 1768. Thans is zij in eene Koninklijke Akademie der schoone Kunsten herschapen. Nog bestaat er in die stad, sedert verscheidene jaren, een Teekengenootschap, onder de zinspreuk: *Kunst zij ons doel*.

(2) Den 31sten December 1737, werd het vijf en zeventigjarig bestaan van dit Genootschap gevierd, en ter dier gelegenheid eene Gedenkpenning geslagen.

(3) Zie *Redevoering bij de inwijding der nieuwe Teekenzaal, te Utrecht*, door A. HOEVENAAR, 1778.

onzer steden bestonden sedert lang dergelijke inrigtingen. Te *Rotterdam* werd in het jaar 1773 een Teekengenootschap opgericht, onder de zinspreuk: *Hierdoor tot hooger* (1). In 1778 rigten men te *Middelburg*, *Zeelands* hoofstad, een Teeken-Kollegie op, hetwelk in 1784 den titel van Stads Teeken-Akademie verkreeg (2). Eene Akademie van Teeken-, Bouw- en Zeevaartkunde, werd in de stad *Groningen* in het jaar 1797 tot stand gebragt (3). Te *Leyden* bestaat de Akademie van Schilder-, Teeken-, Graveer- en Beeldhouwkunst tot zinspreuk voerende: *Ars aemula Naturæ*, sedert het jaar 1799, hebbende haren oorsprong uit eene vroegere inrigting van dien aard genomen. Bij het Genootschap *Pictura te Dordrecht*, dat sedert verscheidene jaren bestaat, wordt mede de Teekenkunst beoefend en de Bouwkunde bevorderd. Te *Breda* bestaat er sedert 1800 eene Teeken-Akademie; in 1803 werd te

Am-

(1) Onder de Leden, welke, op eene zeer verdienstelijke wijze de Teeken- en Schilderkunst als Liefhebbers beoefenen, telt men behalve eenige in den loop dezer Geschiedenis reeds genoemd, de Heeren J. B. BREUKELMAN, L. KAAS DIRKZ., H. ROCHUSSEN, Mr. J. A. WEILAND en andere.

(2) Zie C. HERKLOTS, *Redevoering bij gelegenheid van de vijf en twintigste algemeene Vergadering van de Teeken-Akademie, te Middelb.* 1803.

(3) Zie *Verzameling van Stukken, betrekkelijk die Akademie, 1798—1807.*

Arnhem; een Teeken- en Bouwkundig Genootschap opgericht en weinige jaren een dergelijk te *Bergen op den Zoom*, onder de merkwaardige en en zeer gegronde spreuk: *Niemand weet hoeveel hij niet weet.*

Tot de Maatschappij *Felix Meritis* te *Amsterdam*, in het jaar 1777 gevestigd, en waarvan wij in den loop dezer Geschiedenis meermalen gewaagden, behoort mede eene Teekenschool (1). Ook zijn in later tijd bij verscheidene Departementen van de Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, Teekenscholen opgericht; zoo als te *Haarlem*, *Schiedam*, *Deventer*, *Zutphen* en elders (2).

Sedert ettelijke jaren zijn er bij 's lands Hoogescholen Lectors in de Teekenkunde en Teekenmeesters benoemd, zoo als aan die van *Leyden*, *Harderwijk* en *Franeker*, van deze Onderwijzers, hebben wij reeds melding gemaakt (3).

Ter

(1) Zie *Historische Beschrijving van het gebouw der Maatschappij: Felix Meritis*, *Amst.* 1800.

(2) Een omstandiger bericht, aangaande deze Teeken-Akademiën en Teekenscholen of Genootschappen, vindt men in de *Jaarboeken der Wetenschappen en Kunsten in het Koninkrijk Holland*, D. I. bl. 253 e. v. Zij bestaan door de bijdragen van bijzondere personen; en eenige houden hunne bijeenkomsten in stedelijke gebouwen. Bij vele derzelve worden van tijd tot tijd Eereprijzen uitgedeeld.

(3) Zie van dit Deel, bl. 128, 137, 158 en 252. In geen land is welligt het onderwijs in de Teekenkunst

Ter bevordering van de Schilder-, Teeken- en Graveerkunst, als een aanzienlijke tak van nationale nijverheid, worden door de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, welke sedert het jaar 1778 bestaat, Prijzen uitgelooft, of ter aanmoediging gegeven, alsmede jaargelden aan buiten's lands reizende Kunstenaars (1).

Tot de vastgestelde bemoeijingen van TEIJLER's stichting, te *Haarlem* gevestigd, behoort het uitschrijven van Teeken- of Schilderkundige Prijsvragen (2), terwijl de Kunstverzameling bij gemelde stichting moet dienen ter uitbreiding van kennis en smaak in de Teeken- of Schilderkunst en ter aanmoediging van dezelve (3).

Tot dat einde dienen inzonderheid ook de Kunstgezelschappen, welke in ons land sedert vele jaren bestaan, onder de Verzamelaars van Teekeningen en Prenten, Liefhebbers en Kunstenaars.

kunst zoo algemeen dan in het onze; het wordt beschouwd als tot eene goede opvoeding behoorende; vandaar het groot aantal Teekenmeesters, dat men onder ons vindt.

(1) Zie van dit ons Werk, D. II. bl. 394, 447 en 497, alsmede van dit Deel, bl. 32 e. v. 188, 190 e. v. 292 en 342.

(2) Zie de Voorrede voor het eerste Stuk der Verhandeling, uitgegeven door TEIJLER's tweede *Genootschap*, *Haarlem* 1781, alsmede van gemelde Verhandelingen het vijfde en zeventiende Stuk.

(3) Zie wegens die Kunstverzameling van dit Deel, bl. 484.

naars. Men houdt zich, daar, geregeld te zamen komende, zeer aangenaam en nuttig bezig met het kunstmatig beschouwen dier Werken, hetzij beurteling aan de huizen der Liefhebbers of bij de Teekengenootschappen. Dergelijke te zamenkomsten heeft men in verscheidene steden (1). Wij zullen alleen de leden des voornaamsten gezelschaps van dien aard te *Amsterdam* noemen, omdat die stad althans wel het rijkste is in verzamelingen van keurig Teekenwerk. Dit gezelschap, onder den naam van den Kunstkrans bekend, bestaat uit de navolgende Heeren, wier namen reeds meermalen on-

(1) Van deze inrigting, meenen wij, eenigzins omstandig te moeten spreken: omdat die in andere landen minder bekend is, en echter wel verdient gekend te worden; door de beschouwing van de, veelal schetsachtige Teekenwerken der voornaamste en andere Meesters, leert men daaruit hunne oorspronkelijke Kunstgenie kennen; of men bewondert hunne meer uitvoerige, fraaije en naauwkeurige teekenwijze; hierdoor vindt men rijkelijk stof tot een aangenaam en leerzaam onderhoud; men doorwandelt als het ware, in de gure herfst- en winteravonden de bekoorlijkste Landouwen, terwijl ons keurige Bloemen en Vruchten worden aangeboden, en Geschiedkundige onderwerpen, of Beeldtenissen van merkwaardige personen, ons in vroegere tijdperken terugbrengen. Intuschen wordt de nijdver der Liefhebbers, om dergelijke Kunststukken te bezitten, gaande gemaakt, en daardoor alzoo ook den Schilder of Teekenaar gelegenheid gegeven, om zijne talenten tot roem en voordeel te doen strekken.

onder de Kunstminnaars zoo wel als onder de Kunstbeoefenaars in deze Geschiedenis voorkwamen, als: C. APOSTOOL, J. BERNARD, A. BRÜNDGEEST, H. CROOCKEWITT, E. M. ENGELBERTS, J. GOLL VAN FRANCKENSTEIN, A. J. JOLLES, H. H. KLIJN, J. H. MOLKENBOER, G. MULLER, A. SAPORTAS, J. DE VOS en J. DE VRIES (1). Ook bij de Maatschappij *Felix Meritis*, ter dier stede worden geregelde Kunstbeschouwingen gegeven, waartoe de Leden dier Maatschappij, welke Verzamelingen bezitten, gaarne bijdragen.

Ter vorming van Kweekelingen voor de Schilderkunst en de Kunsten daaraan verwant, is ook de Renswoudsche stichting, waarvan wij in den loop dezer Geschiedenis reeds een en andermaal gewaagden (2), bevorderlijk. Zij is bijzonder ten dien einde gevestigd, doch deze Kweekelingen worden alleen gekozen uit het Ambacht-Weeshuis te *Utrecht* en uit de Weeshuizen te *Delft* en in 's *Gravenhage* (3).

Te *Luik* werd in het jaar 1779 eene Maatschappij

(1) Wij hebben hier de alphabetische orde gevolgd, omdat ons de rang dier Heeren, als Leden dezes Gezelschaps, niet genoegzaam bekend was. De Heer C. S. ROOS, onlangs overleden, was ook Lid van dit Gezelschap.

(2) Zie van dit Werk, D. II. bl. 232 en 234, en bl. 80 van dit Deel.

(3) Zie *Vaderlandsche Historie ten onmiddellijke vervolge van WAGENAAR'S Vaderlandsche Historie*, D. XXII: bl. 170 e. v.

pij ter aanmoediging der Wetenschappen en Kunsten opgerigt; te *Gent* bestaat eene Maatschappij der schoone Kunsten en der Letterkunde, te *Brussel* werd in 1811 eene Maatschappij ter aanmoediging der schoone Kunsten opgerigt, en men heeft er eene Stads Teeken-Akademie; in het jaar 1771 werd ook eene dergelijke Akademie te *Mechelen* gevestigd (1).

Bij het Koninklijk Nederlandsch Instituut te *Amsterdam* gevestigd (2), en waarvan wij in den loop dezer Geschiedenis meermalen gewaagden, heeft de Vierde Klasse de bevordering der Beeldende Kunsten en der Toonkunst tot onderwerp. Uit twintig Leden, mitsgaders een aantal Correspondenten zoo buiten als binnen 's Lands, bestaat deze klasse (3). Dezelve houdt geregelde Vergaderingen en schrijft Prijsvragen uit; aan haar is het toezigt en de scliikking opgedragen aangaande de openbare Tentoonstellingen van Kunstwerken tot haar vak behoorende (4). Ook is het *Museum*
van

(1) Zie van dit Deel bl. 16.

(2) Dit Instituut werd door Koning LODEWIJK NAPOLEON opgerigt in het jaar 1808. (Zie onder de Werken dezes Instituits het Proces-Verbaal harer eerste Vergadering gehouden in *Amsterdam* den 24 en 27sten Augustus 1808.) Hetzelve is door Z. M. onzen tegenwoordigen Koning bevestigd geworden.

(3) Zij worden uit Kunstenaars en Kunstminnaars gekozen.

(4) Zie *Proces-Verbaal van de vereenigde Zitt. der derde en vierde klasfen van het Nederlandsch Instituut* 31 *Lentemaand* 1814, bl. 16.

van Kunstwerken te *Amsterdam* (1), onder het opzigt van deze klasse gesteld en alzoo in het gebouw des Instituuts geplaatst geworden.

De openbare zoo rijke Schilderijen-Verzamelingen in eenige voorname steden des Rijks, hier voor door ons genoemd (2), moeten ook als een zeer gepast middel ter bevordering der Kunst aangemerkt worden: derwjl zij den Kunstenaren gelegenheid geven, om de Werken onzer voornaamste Meesters te bestuderen en zich in hunnen schildertrant te oefenen. Van welke gelegenheid dan ook ijverig gebruik wordt gemaakt.

Het zenden van Kweekelingen, voor 's Lands rekening, ter beoefening der Beeldende Kunsten in andere landen en vooral in *Italië*, verdient mede eene aanzienlijke plaats onder de edele pogingen der bevordering dier Kunsten (3).

Onder de bijzondere personen, welke gedurende de laatste jaren op eene edelmoedige wijze de schoone Kunsten bevorderden, kunnen wij niet nalaten wijlen den Ridder VAN KINSBERGEN, ook als Zeeheld met roem in onze Geschiedenis bekend (4), te vermelden: immers loofde hij onder

an-

(1) Zie wegens dat *Museum*, bl. 461 e. v. van dit Deel onze *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst*.

(2) *Ibid.* bl. 460, 476 en 491.

(3) Zie onder andere *Jaarhoeken der Wetenschappen en Kunsten in het Koninkrijk Holland*, tweede Deel, tweede Stuk 1810, bl. 201.

(4) Zie *Vaderlandsche Historie ten vervolge van WA-*

andere eene fom van *f* 2,000 — uit voor eene goedgekeurde Schilderij, verbeeldende eene belangrijke gebeurtenis uit de eerste dagen der Omwenteling in November 1813; en *f* 1,000 — voor de naastbijkomende (1).

Zeer blijkbaar bevorderlijk ter aanmoediging van Kunstenaars en uitbreiding van Kunstmaak, zijn de openbare Tentoonstellingen; waarvan de eerste, althans in de Noordelijke Provinciën, gehouden werd te *Amsterdam* in de maand September des jaars 1808, en welke van twee tot twee jaren aldaar tot heden toe is vervolgd geworden; gelijk mede in andere voorname steden des Rijks als te *Antwerpen*, te *Gent*, te *Brusfel* en in 's *Gravenhage* (2), zoo als men daarvan meermalen melding vindt gemaakt in den loop dezer Geschiedenis.

In het jaar 1818 rigte eenige bijzondere personen eene Maatschappij van Bouwkunde op te *Amsterdam*, waarbij men volgens het destijds uitgegeven *Programma* ook Prijsvragen zou uitschrijven.

Het

GENAAR, D. III. bl. 305 e. v. mitsgaders D. IX. bl. 351, D. XXII. bl. 334, D. XXV. bl. 395—437 e. v.

(1) Zie het *Programma* te vinden in den *Algemeenen Kunst- en Letterbode* van 19 Mei 1815.

(2) Ook te *Dordrecht* werd in het jaar 1819 eene Tentoonstelling der Kunstwerken van nog in leven zijnde Dordrechtse Meesters gehouden; doch wij hoorden meermalen aanmerken, dat het te veel vermenigvuldigen dier Tentoonstellingen niet bevorderlijk kan geacht worden, ter bereiking van derzelver zoo nuttig doel.

Het Bestuur dezer Maatschappij werd opgedragen aan de Heeren C. APOSTOOL, Voorzitter, J. DE GREEF, J. NOORDENDORP, Z. REIJERS, J. VAN STRAETEN, J. D. ZOCHER, J. DE VOS WILLEMSZ., J. VALK en J. J. VOLLENHOVEN, Secretaris en Penningmeester. In het jaar 1819 telde deze Maatschappij reeds over de driehonderd Leden.

Zeer veel goeds mogen wij ons beloven van het besluit van Z. M. onzen Koning van den 13 April des jaars 1817, wegens het oprigten van Akademiën van Schilder-, Beeldhouw-, Bouw- en Graeveerkunde te *Amsterdam* en te *Antwerpen*, alsmede Teeken-Akademiën en Teekenscholen, in onderscheidene steden des Rijks, zoo ook het uitloven van premiën voor de bestgekeurde voortbrengfels der Beeldende Kunsten, door levende Nederlandsche Meesters, bij eene jaarlijkfche algemeene Tentoonstelling (1). Al spoedig werd dit besluit uitgevoerd ten opzigte van *Antwerpen* en eenige andere steden in de zuidelijke Provinciën, en te *Amsterdam* werd het in het begin dezes jaars 1820 in werking gebragt, zoodat de plechtige inhuldiging van de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten

doel, en dat het beter ware, dat dezelve zich tot twee steden bepaalde, als *Antwerpen* voor het zuidelijk en *Amsterdam* voor het noordelijk deel des Rijks.

(1) Dit besluit vindt men onder andere in den *Algemeene Konst- en Letterbode* van den 13den Junij des jaars 1817, zijnde No. 24 van het eerste Deel voor dat jaar bl. 379.

sten aldaar den 8sten Maart des gemelden jaars plaats had (1). Als Hoofdbestuurder en Voorzitter werd benoemd, de Burgemeester P. A. VAN BOETZELAER, en tot Leden van den Raad van Bestuur de Heeren J. GOLL VAN FRANCKENSTEIN, A. G. VAN MEURS, J. DE VRIES, C. APOSTOOL, J. DE VOS WILLEMSZ., A. J. SAPORTAS, D. VERSTEEGH, C. BUIJS, C. DU BOIS en M. DE FLINES, Secretaris, tevens werden tot Directeuren voor het onderwijs aangesteld, de Heeren J. W. PIENEMAN, J. A. DAIWAILLE, J. HULSWIT, P. J. GABRIËL, J. E. MARCUS en T. SUIJS.

Men meent zich nu met reden te mogen vleijen, dat dit heilzaam besluit van Z. M. ook weldra betrekkelijk andere steden zal worden in werking gebragt (2).

De

(1) Zulks geschiedde op het Stads Raadhuis door den Gouverneur van *Noordholland*, welke ter dezer gelegenheid een toepasselijke Redevoering hield, in tegenwoordigheid van Burgemeesteren, en eene Commissie uit den Raad, waarbij nog aanzienlijke Staatspersonen en Beambten, gelijk mede Commissiën van Bestuurderen van onderscheidene Geleerde, Letterkundige en Kunstweekende Maatschappijen en Genootschappen verzocht waren. (Zie *Inwijding van de Koninklijke Akademie der Beeldende Kunsten te Amsterdam*, 1820.)

(2) Onder de steden, welke inzonderheid aanspraak meenen te hebben op eene Teeken-Akademie, behoort *Haarlem*, eene der vermaardste in de *Geschiedenis der Schilderkunst*, en zoo bijzonder geschikt ter oefening van eenige der voornaamste vakken dier Kunst, tot de

N₂

De Vader des Vaderlands, alzoo de schoone Kunsten krachtadig beschermende, kan het daarop tevens niet dan eenen zeer gunstigen invloed hebben, dat H. M. Hoogstdezelfs Gemalin zelve de Schilderkunst beoefent, gelijk wij hier voor reeds hebben aangetoond (1).

Uit deze onze *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst* blijkt alzoo, dat de beoefening dier Kunst zich omtrent het midden der achttiende eeuw, totdat dezelve bijna ten einde liep, wel niet in dien bloeienden toestand bevond, waarin zij in vroegere tijden verkeerde, doch dat echter ook dit tijdvak verscheidene voorname Meesters heeft opgeleverd, dat die Kunst zich vervolgens aanmerkelijk heeft verheven, zelfs niettegenstaande de ongunstige tijdsomstandigheden, onder hevige staatschokken en bij eene toenemende verarming, door het verval van schier alle takken van Nationale nijverheid, en dat zij, vooral sedert de gezegende herstelling onzes Vaderlands, dusdanig in luister is toegenomen, dat zij gerust met de voor-
naam-

Nationale School behoorende, als: dat van het Landschap en dat der Bloemen: want immers wordt *Haarlem*, zelfs door andere natiën erkend, als: „De wieg „der Landschapschilders, die den goeden smaak verspreid hebben, in dat gedeelte der Kunst.” (Zie GAULT DE ST. GERMAIN, *Guide des Amateurs de Tableaux pour les Ecoles Allem. Flam. et Hollandoise*, Paris 1818 Tom I. pag. 6.

(1) Zie van dit Deel bl. 476.

naamste harer mededingsters in andere landen durft wédijveren; zoodat wij op goede gronden de stree- lende hoop mogen koesteren, dat deze edele voed- sterling van den Nederlandfchen bodem, eerlang we- der die hoogte zal bereiken, waarop zij in vroegere tijden, door de geheele beschaafde wereld bewon- derd, zoo glansrijk prijkte.

E I N D E.

NAAM.

N A A M R E G I S T E R.

A.

A	RENTZ (HERMAN) <i>Kunstverzamel.</i>	Bladz.	384.
ACHTIENHOVEN (J. B. J.)	<i>Id.</i>	.	433.
ALBERTI (J. E.)	.	.	366.
AMELSFOORT (QUIRINUS VAN)	.	.	324.
AMERON (H. S. VAN)	.	.	212.
AMSTEL (CORNELIS PLOOS VAN)	<i>Kunstverz.</i>		424.
<i>Amsterdam Akademie der Beeldende Kunst:</i>			503.
—————	<i>Muséum</i>	.	460.
—————	<i>Teeken-Akademie</i>	.	494.
ANDRIESEN (ANTONIE)	.	.	14.
—————	(CHRISTIAAN)	.	185.
—————	(JURRIAAN)	.	12.
ANNA (<i>Prinses</i>)	.	.	415.
ANTONISSEN (HENDRIK)	.	.	315.
<i>Antwerpen Akademie der Beeldende Kunst.</i>			503.
—————	<i>Muséum</i>	.	491.
			<i>Ant-</i>

<i>Antwerpen Teeken-Akademie</i>	Bladz.	494.
APOSTOOL (C.)	.	325.
<i>Arnhem Teeken-Genootschap</i>	.	496.
AUTISSIER (. . .)	.	338.

B.

BAARTZ (W.) <i>Kunstverzameling</i>	.	479.
BAGELAAR (ERNST WILLEM JAN)	.	188.
BAKHUIJZEN (H)	.	879.
BAKKER (CORNELIS)	.	159, 389.
—— (J. A.)	.	306.
BARBIERS (BARTHOLOMEUS)	.	50.
—— BARTSZ. (PIETER)	.	164.
—— PIETERSZ. (——)	.	49.
BAUR (A.)	.	134.
—— (NICOLAAS)	.	——
BEDAFF (ANTONIJ ALOISIUS EMANUEL VAN)	.	282.
BEEFTINGH (VAN) <i>Kunstverzameling</i>	.	480.
BEKING (A.)	.	369.
BELLINGEN (JOANNES VAN)	.	353.
BEMME JANSZ. (ADRIAAN)	.	187.
—— ADZ. (JOHANNES)	.	——
BENDORP (JOHANNES CHRISTIAAN)	.	129.
BENNET (J. A.) <i>Kunstverzameling</i>	.	487.
<i>Bergen op den Zoom Teeken-Genootschap</i>	.	496.
BERNARD (JEAN)	.	115, 472.
BERRÉ (JAN BAPTIST)	.	210.
BERTICHEN (P. G.)	.	379.
BIANCHI (T. S.)	.	136.
BICHELBERGER (S.)	.	376.

BIK (J. H.)	Bladz.	375.
BIKKER (J.) <i>Kunstverzameling</i>		439.
BIJDERDIJK (WILLEM)		320.
BISSCHOP (<i>Gebroeders</i>) <i>Kunstverzamelingen</i>		386.
BLEULAND (J.) <i>Id.</i>		489.
BLIJK (R. VAN DEN) <i>Id.</i>		482.
BOER (DE) <i>Id.</i>		472.
BOERS (E.) <i>Id.</i>		458.
BOLOSMEIJ (BENJAMIN)		51.
BOOIJMANS (F. J. O.) <i>Kunstverzameling</i> 444,		490.
BOREEL (<i>de Wed.</i>) <i>Id.</i>		448.
BORSTEEGH (J.)		354.
BÖSCH (BERNARDUS DE) <i>Kunstverzameling</i>		453.
—— (JOHANNES DE) <i>Id.</i>		402.
—— (JERONIMO DE, <i>Id.</i>		395.
—— (ANTONIE VAN DEN)		109.
—— VAN DRAKESTEIN (...) <i>Kunstverz.</i>		490.
BOSHAMER (JAN HENDRIK)		194.
—— (JOHANNES)		195.
BOUMAN (P.)		336.
BOURLA (PIERRE)		373.
BRAAMCAMP (G.) <i>Kunstverzameling</i>		385.
BRAEKELEER (FERDINAND DE)		377.
BRANDS (JAN JACOB) <i>Kunstverzameling</i>		447.
BRANDT (ALBERTUS JONAS)		286.
<i>Breda Teeken - Akademie</i>		495.
BREDEMAN (H.) <i>Kunstverzameling</i>		406.
BREE (MATTHEUS IGNATIUS VAN)		169.
—— (PHILLIPPUS JACOBUS VAN)		265.
BRENTANO (...) <i>Kunstverzameling</i>		466.

BRIE.

BRIENEN VAN DE GROOTE LINDT (W. J. VAN)	
<i>Kunstverzameling</i>	Bladz. 468.
BROEK (MICHEL VAN DEN)	234.
BRONDGEEST (ALBERTUS)	272, 470.
<i>Brugge Muséum</i>	491.
BRUIN (J. J. DE) <i>Kunstverzameling</i>	420.
<i>Brussel Maatschappij ter aanmoediging</i>	
<i>der schoone Kunsten</i>	502.
——— <i>Stads Teeken-Akademie</i>	———
——— <i>Muséum</i>	491.
BURGH (H. VAN DER)	354.
——— VAN KROONENBURGH (VAN DER)	
<i>Kunstverzameling</i>	490.
BURKMAN (J.)	104.
BUSCH (BENEDICTUS)	66.
BUSERUS (J.) <i>Kunstverzameling</i>	400.
BUIJS (CORNELIS)	30.

C.

CALKOEN WILLEMSZ. (PIETER) <i>Kunstverz.</i>	400.
CARDON (ANTONIE)	312.
CARPENTERO (JOHANNES CAROLUS)	259.
CASPARI (HENDRIK WILLEM)	150.
——— (JAN WILLEM)	238.
CELS (CORNELIS)	224.
CHRIST (JOHANNES FRANCISCUS)	293.
CLAESSENS (L. A.)	350.
COCLERS (L. B.) <i>Kunstverzameling</i>	450.
COEHOORN (BARON VAN) <i>Id.</i>	432.

COURT

COURT (E. J. EN H. F. DE)	<i>Kunstverz. Bladz.</i>	481.
—— VAN DER VOORT (P. DE LA)	<i>Id.</i>	386.
CRANENBURGH (...)		470.
CRANENDONCK (ALEXANDER)		380.
CREMER (T. T.)	<i>Kunstverzameling</i>	450.
CROOCKEWITT (H.)	<i>Id.</i>	472.
CUIJLENBURGH (C. VAN)		328.

D.

DAEL (VAN)		329.
DAIWAILLE (JEAN AUGUSTIN)		270.
DALEN (C.)	<i>Kunstverzameling</i>	480.
DANSER NIJMAN (J.)	zie NIJMAN <i>Kunstverz.</i>	417.
DASVELD (J.)		155.
DAVIDSON (E.)		369.
DELFOF (ABRAHAM)		2.
DELIN (JOANNES JOSEPHUS NICOLAUS)		200.
DENIS (SIMON)		315.
DIELLEN (A. J. W. VAN)		73.
—— (HELENA MARGARETHA VAN)		372.
DONGEN (DIONIJS VAN)		47.
<i>Dordrecht Pictura</i>		495.
DOIJER, zie SCHOENMAKER DOIJER		302.
DUBOIS (CHRETIEN)		339.
DUCQ (N.)		147.
DURSELEN (...)	<i>Kunstverzameling</i>	480.
DUSSEN (J. L. VAN DER)	<i>Id.</i>	389.
DRIELST (EGBERT VAN)		34.
DIJK (JAN VAN)	<i>Kunstverzameling</i>	408.
DIJKHOFF <i>Junior</i> (J.)		377.

E.

E.

BELKAMA (EELKE JELLES)	Bladz. 282.
ENGELBERTS (E. M.)	<i>Kunstverzameling</i>	472.
ENSCHEDÉ (JOHANNES)	<i>Id.</i> 404.
EIJK (J. VAN)	<i>Id.</i> 476.
EIJL SLUIJTER (VAN)	zie SLUIJTER 448.
EIJMER (...)	<i>Kunstverzameling</i> 472.
EIJNDEN (JACOBUS VAN)	4.
———— (ROELAND VAN)	45.

F.

FOCK (HERMANUS)	127.
FONTIJN (PIETER)	168.
FOUCQUET <i>Junior</i> (PIETER)	<i>Kunstverz.</i>	431.
FRANCKENSTEIN (J. GOLL VAN)	zie GOLL	
VAN FRANCKENSTEIN	465.
FRANÇOIS (...)	358.
FREDRIKS (J. II)	, ,	331.
FREIJ (JOHANNES DE)	344.

G.

GAAL (PIETER)	154.
GABRIËL (PAULUS JOSEPH)	259.
GEEL (JOHANNES FRANCISCUS VAN)	87.
———— (JOHANNES LUDOVICUS VAN)	279.
GEELLEN (CHRISTIAAN VAN)	72.
———— <i>Junior</i> (————)	73.
<i>Gent Museum</i>	491.
		<i>Gent</i>

<i>Gent Maatschappij der Schilderkunst en der Letterkunde</i>	Bladz. 500.
GEUZENDAM (G. J.)	349.
GEVERS (...)	<i>Kunstverzameling</i> 480.
———— (H.)	<i>Id.</i> 482.
———— (VAN ENDEGEEST)	<i>Id.</i> 437.
GILDEMEESTER JANSZ. (JAN)	<i>Id.</i> 429.
GODECHARLE (C.)	361.
GOLL VAN FRANCKENSTEIN (J.)	<i>Kunstverz.</i> 465.
———— (de vader)	————
GRAAS (<i>Meyr.</i> VAN DER) zie HOOFMAN	396.
GRAVE (FRANCISCUS DE)	376.
's Gravenhage Teeken-Akademie	494.
GREEF (JAN DE)	255, 364.
GREGOOR (GILLIS SMAK)	148.
GROENEWEGEN (GERRIT)	64.
GROENIA (PETRUS)	146.
<i>Groningen Teeken-Akademie</i>	495.
GROOT (JAN DE)	<i>Kunstverzameling</i> 433.

H.

HAAN (J. C. DE)	339.
<i>Haarlem Burgerweeshuis</i>	486.
———— <i>Gasthuis</i>	————
———— <i>Kamer Trouw moet Blijken</i>	————
———— <i>Ouden Mannenhuis</i>	————
———— <i>Stadhuis, Kunstverzameling</i>	————
———— <i>Teeken-Akademie</i>	494.
HAAS (A. DE)	<i>Kunstverzameling</i> 472.
HAASTERT (IZAAK VAN)	54.

HAGBOLT (JACOB)	Bladz. 186.
HALL (J. VAN)	378.
— (J. C. VAN) <i>Kunstverzameling</i>	447.
HANEBRINK (WILLEM ALBERTUS)	106, 490.
HANSEN (CAREL LODEWIJK)	112.
HARDENBERG (C. VAN)	80.
HARI (JOHANNES)	163.
HART (ABRAHAM VAN DER)	311.
HASSELAAR (P. C.) <i>Kunstverzameling</i>	419.
HEECKEREN (FRANS JAN VAN)	264.
———— (VAN) <i>Kunstverzameling</i>	490.
HEEMSKERK (J. H. VAN) <i>Id.</i>	383.
HEKKING (W.)	307.
HELMIGH (ELZENERUS)	209.
HELMOLT (J.) <i>Kunstverzameling</i>	437.
HENDRIKS (WIJBRAND)	21.
HENNING (CHRISTIAAN)	10.
HERREIJNS (GUILIELMUS JACOBUS)	15.
HEUVEL (VAN DEN) <i>Kunstverzameling</i>	490.
HODGES (C. H.)	337.
HOFMAN (PIETER)	74.
HOGGUER (<i>Meyr. de Wed.</i>) <i>Kunstverz.</i>	457.
HOOFMAN VAN DIEPENBROEK (<i>Meyr. de Wed.</i>) <i>Id.</i>	396.
———— (J.) <i>Id.</i>	423.
———— (M.) <i>Id.</i>	482.
HOOGERS (WILLEM CAREL)	184.
HOOGKAMER (W. H.)	367.
HOOL (JOHANNES BAPTISTA VAN)	144.
HOORN (JORDANUS)	52.
HOPE (W.) <i>Kunstverzameling</i>	413.
	HOR-

HORSTOK (JOHANNES PETRUS VAN)	Bladz.	32.
HUFFEL (VAN)	.	360.
<i>Huishoudelijke Maatschappij (Nederl.)</i>	.	437.
HULSEBOOM (G.)	.	254.
HULST (CORNELIA ALETTA VAN)	.	15.
HULSWIT (JAN)	.	120, 472.
HULTMAN (C. G.) <i>Kunstverzameling</i>	.	445.
HUIJGENS (...)	.	364.

J.

JANSON (JOHANNES CHRISTIAAN)	.	106.
—— (PIETER)	.	107.
IDSINGA (WILHELMINA GEERTRUIDA VAN)	.	285.
JELGERHUIS RSZ. (JOHANNES)	.	156.
<i>Instituut (Koninglijk Nederlandsch)</i>	.	500.
JOLLES (...) <i>Kunstverzameling</i>	.	472.
JONGH (DANIËL DE) <i>Id.</i>	.	440.
—— (W. DE) <i>Id.</i>	.	481.
JONXIS (JAN LODEWIJK)	.	290.
—— (PIETER HENDRIK)	.	91.
JOSI (C.)	.	345.
JURRIAANS (...) <i>Kunstverzameling</i>	.	455.

K.

KAMERMANS (...) <i>Kunstverzameling</i>	.	480.
KAMPHUIJSEN (JAN)	.	101.
KATE (HERMAN TEN) <i>Kunstverzameling</i>	.	432.
KELDERMAN (JAN)	.	18.
KEMPER (J. M.) <i>Kunstverzameling</i>	.	488.

KERKHOFF (D.)	Bladz.	128.
KEULTJES (GERRIT LAURENS)		271.
KIKKERT (PIETER)		357.
KINSBERGEN (<i>Ridder</i> VAN)		501.
KLEINENBERGH (A.) <i>Kunstverzameling</i>		488.
KLIJN (H. H.) <i>Id.</i>		472.
KNIP (HENRIËTTA GEERTRUIDA)		250.
— (JOSEPHUS AUGUSTINUS)		215.
KNOGH (PAULUS)		111.
KNOOP (J. H.)		333.
KOBEL (JAN)		103.
— — <i>Junior</i> (JAN)		104.
KOEKKOEK (JOHANNES HERMANUS)		227.
KONINGH (LEENDERT DE)		210.
<i>Koningin (Hare Majesteit de)</i>	476,	505.
<i>Koninklijk Paleis</i>		476.
<i>Koninklijke Schilderijen-Galerij in 's Hage</i>		472.
KOOGH (ADRIANUS VAN DER)		305.
KOOI (WILLEM BARTEL VAN DER)		137.
KOOPMAN (W.) <i>Kunstverzameling</i>		489.
KOPS (W. P.) <i>Id.</i>		435.
KOUWENHOVEN (JACOB)		219.
KRAUSZ (SIMON ANDREAS)		98.
KRUSEMAN (CORNELIS)		307.
KRUIJF (CORNELIS DE)		160.
<i>Kunstgezelschappen</i>		497.
KUMTENBROUWER (MARTINUS ANTONIUS)		214.
<i>Kweekelingen</i>		501.

L.

LACOSTE (A.) <i>Kunstverzameling</i>	•	Bladz. 481.
LAEN (DIRK JAN VAN DER)	•	95.
LAGEMAN (HENDRIK)	•	340.
LAMBERTS (GERRIT)	•	206.
LAMME (ARNOLDUS)	•	346.
LANGENDIJK (JAN ANTHONIJ)	•	242.
<i>Lectors in de Teekenkunst</i>	•	496.
LEEN (WILLEM VAN)	•	56, 481.
LEEUWEN (G. J. VAN)	•	83.
LELIE (ADRIAAN DE)	•	67.
—— (JAN DE)	•	288.
LENNEP (AARNOUD VAN) <i>Kunstverzameling</i>		410.
LENS (ANDREAS CORNELIS)	•	9.
LEXMOND (JOHANNES VAN)	•	145.
LEYDEN VAN VLAARDINGEN (<i>Baron VAN</i>)		
<i>Kunstverzameling</i>	•	442.
——— WARMOND (<i>Meyr. VAN</i>) <i>Id.</i>		452.
<i>Leyden Teeken-Akademie</i>	•	495.
LOCQUET (P) <i>Kunstverzameling</i>	•	401.
LOKHORST (...) <i>Id.</i>	•	480.
LOON (.. VAN) <i>Id.</i>	•	465.
LUBBERS (W.)	•	79.
<i>Luik Maatschappij ter aanmoediging van</i>		
<i>Wetenschappen en Kunsten</i>	•	499.

M.

MAARSEVEEN (H. VAN) <i>Kunstverzameling</i>		411.
<i>Maatschappij van Bouwkunde</i>	•	502.
	Kk 3	Maat-

<i>Maatschappij Felix Meritis</i>	. Bladz. 496.
———— <i>Tot Nut van 't Algemeen</i>	
<i>Teekenscholen</i>	————
MAES (JAN BAPTIST LODEWIJK)	370.
MALAISE (CHARLES)	367.
MANSVELD (ANTONIE JAN VAN)	321.
MARCUS (JACOB ERNST)	179.
MARK (MR. J. VAN DER) <i>Kunstverzameling</i>	387.
MARUM (E. VAN)	334.
<i>Mechelen Stads Teeken-Akademie</i>	500.
MEER <i>Junior</i> (NOACH VAN DER)	319.
MEERDERVOORT (J. POMPE VAN) <i>Kunstverz.</i>	396.
MERENS (LUCAS) <i>Id.</i>	391.
MERTENS (JOHANNES CORNELIS)	19.
METAIJER PHZ. (L.) <i>Kunstverzameling</i>	422.
MEULEMANS (ADRIAAN)	126.
MEULEMEESTER (J. DE)	365.
MEULEN (P. H. L. VAN DER)	351.
MEURS (J. VAN)	327.
MEIJER (GILLIS DE)	290.
———— (JACOB DE)	291.
MICHAËLIS (GERRIT JAN)	192.
<i>Middelburg Teeken-Akademie</i>	495.
MOL (WOUTHERUS)	266.
MOLKENBOER (J. H.) <i>Kunstverzameling</i>	470.
MONTÉ (<i>Meyr. DE</i>) <i>Id.</i>	450.
MOONS (LUDOVICUS)	360.
MORITS <i>geb. REIJERMANS.</i> (ANNA)	178.
———— (LOUIS)	173.
MUILMAN (H.) <i>Kunstverzameling</i>	445.
MUIS (ROBBERT)	11.
	MUL-

MULDER (DAVID)	Bladz.	314.
MULLER (...)	<i>Kunstverzameling</i>	467.
MIJIN (HENRICUS ARNOLDUS)		101.
— geb. OMMEGANCK (M. J.)		—

N.

NAGEL (.. VAN)	<i>Kunstverzameling</i>	476.
NEBE (G. M.)	<i>Id.</i>	439.
NICOLAIJ (JAN HENDRIK)		123.
NIEUHOFF (N.)	<i>Kunstverzameling</i>	390.
NIEUWENHUIZEN (HENDRIK)		43.
NOORDWIJK (...)	<i>Kunstverzameling</i>	481.
NUMAN (HERMANUS)		25.
NIJMAN (J. DANSER)	<i>Kunstverzameling</i>	417.

O.

OBERMAN (ANTHONIJ)		247.
OCKE (B.)	<i>Kunstverzameling</i>	456.
ODEVAERE (JOSEPHUS DIONISIUS)		195.
ODON (J.)	<i>Kunstverzameling</i>	402.
OEVER (ALBERTA TEN)		335.
OFFERMANS (A. J.)		374.
OMMEGANCK (BALTHASAR PAULUS)		77.
— — — — (MARIË JACOBA)	zie MIJIN	101.
OORT (H. VAN)		208.
OORTMAN (JAN)		213.
— — — — (JOACHIM JAN)		—
OOSTERHOUDT (DERK VAN)		81.
OOSTERHUIS (H. P.)		368.

OS (GEORGIUS JACOBUS JOHANNES VAN) Bladz.	247.
— (PIETER GEARDUS VAN)	202.
OUDERMOOLE (...) <i>Kunstverzameling</i>	385.

P.

PAELINCK (JOSEPHUS)	244.
PALS (G. VAN DER) <i>Kunstverzameling</i>	477.
PAIJEN (...)	375.
PENNING (NICOLAAS LODEWIJK)	333.
PFEIFFER <i>de Oude</i> (F. J.)	230.
— <i>de Jonge</i> (—)	229.
PIENEMAN (JAN WILLEM)	234.
PINTO (A. en J. DE) <i>Kunstverzameling</i>	402.
PISSON (JAN BAPTISTA)	109.
PITLOO (ANTHONIE) zie SMINCK	300.
PLOOS VAN AMSTEL (CORNELIS) zie AMSTEL	424.
PLUCKS (JOHANNES ANTONIE AUGUSTUS)	288.
POELIËN VAN NULAND (D. VAN) <i>Kunst-</i> <i>verzameling</i>	481.
POORTEN (HENRICUS VAN DER)	289.
PORTMAN (LOUIS)	166.
POST (SEBASTIAAN)	218.
POT (R.) <i>Kunstverzameling</i>	478.
— VAN GROENEVELD (VAN DER) <i>Id.</i>	436.
PREIJ (J. Z.)	28.
PRUDHOMME (ANTOINE DANIEL)	29.
PUIJL (G. VAN DER)	315.

Q.

QUERTENMONT (ANDREAS BERN. DE) Bladz. 50.

R.

RAVELLI (PIETER ANTONIJ)	. . .	308.
RAVENSWAAIJ (JAN VAN)	. . .	294.
RECCO (PIERRE)	. . .	334.
REDOUTÉ (PIERRE JOSEPH)	. . .	322.
RECKERS (JOHANNES)	. . .	292.
REENEN (Mr. L. L. VAN) <i>Kunstverzameling</i>		473.
REGEMORTER (IGNATIUS VAN)	. . .	75.
———— (PETRUS VAN)	. . .	—
RENDORP VAN MARQUETTE (Mr. j)		
<i>Kunstverzameling</i>	. . .	413.
<i>Renswoudsche Stichting</i>	. . .	499.
REPELAER VAN SPIJKENISSE (P.) <i>Kunst-</i>		
<i>verzameling.</i>	. . .	482.
REIJGERS (JOHANNES HUBERTUS)	. . .	131.
REIJERS (ZEGER)	. . .	293.
RITTER (LOUISA CHARLOTTE) <i>Kunstver-</i>		
<i>zameling</i>	. . .	347.
ROCHUSSEN (H) <i>Id.</i>	. . .	479.
ROELFSEMA (P.) <i>Id.</i>	. . .	491.
ROELOFS (B.) <i>Id.</i>	. . .	472.
ROO VAN WESTMAES (DE) <i>Id.</i>	. . .	482.
ROOS (C. S.) <i>Id.</i>	. . .	470.
—— (JAN)	. . .	330.
<i>Rotterdam Teeken-Genootschap</i>	. . .	495.
RUTGERS ANTHSZ. (ANTONIE) <i>Kunstverz.</i>		393.
III. DEEL.	L1	RUIJ-

RUIJTENSCHILDT (ABRAHAM JOHANNES) Bladz. 222.

S.

SÁFFT (J. C. W.)	• • • •	229.
SAN (G. DE)	• • • •	62.
SAPORTAS (A. J.)	<i>Kunstverzameling</i>	470.
SAUVAGE (...)	• • • •	57.
SCHAEKE (WILHELMUS)	• • • •	78.
SCHEFFER (ARIE)	• • • •	303.
———— (JAN BAPTIST)	• • • •	—
———— (<i>Wed.</i>)	• • • •	304.
SCHELFHOUT (ANDREAS)	• • • •	277.
SCHELTEMA (TACO)	• • • •	99.
SCHIMMELPENNINCK GZ. (G.)	<i>Kunstverz.</i>	458.
SCHLEIJ (PHILIPPUS VAN DER)	• •	1.
SCHMIDT (GEORGE ADAN)	• • • •	297.
———— (IZAAK)	• • • •	5.
———— (———— RUWERT)	• •	8.
SCHMITZ (JOHAN JOSEPH)	• • • •	254.
SCHOENMAKER DOIJER (JACOBUS)	• •	302.
———— PIETERSZ. (JOHANNES)	• •	76.
SCHOTEL (JOHANNES CHRISTANUS)	• •	280.
SCHOUMAN (IZAAK)	• • • •	154.
———— (MARTINUS)	• • • •	151.
SCHOUTEN (H. P)	• • • •	44.
SCHULTZ VAN HAEGEN (...)	<i>Kunstverz.</i>	482.
SCHWACHHOFER (JOHANNES JOSEPHUS)	• •	162.
SENUŠ (W. VAN)	• • • •	352.
SERNÉ (A.)	• • • •	358.
SIMON (H.)	• • • •	353.
		SIN-

SINGENDONCK (D. J.) <i>Kunstverzam.</i>	Bladz. 490.
SLANGENBURGH (CAREL JACOB BAAR VAN)	252.
SLINGELAND (LINDEN VAN) <i>Kunstverz.</i>	403.
SLUJTER (VAN EIJL) <i>Id.</i>	448.
SMAK GREGOOR (PIETER MARTINUS)	148.
SMETH VAN ALPHEN (Mr. PIETER DE <i>Kunstverzameling</i>)	441.
SMIES (JACOB)	116.
SMINCK PITLOO (ANTONIE)	300.
SMITS (F.)	326.
SNABILLE (MARIA GEERTRUIDA)	166.
SOLLEWIJN (HENDRINA)	258.
SPAENDONCK (CORNELIS VAN)	89.
———— (GERARDUS VAN)	40.
SPEIJ (MARTINUS)	215.
SPOOR (W. J. L.)	318.
STEENGRACHT (VAN) <i>Kunstverzameling</i>	476.
STINTRA (...) <i>Id.</i>	490.
STOK (JACOBUS VAN DER)	305.
STOKVISCH (HENDRIK)	129.
STRAATEN (J. VAN)	359.
STATEN (BRUNO VAN)	274.
STRIJ (ABRAHAM VAN)	59.
STRUIK (H.) <i>Kunstverzameling</i>	482.
SUPERVILLE (D. P. G. HUMBERT DE)	158.
SUVEE (...)	196, 225.
SUIJS (T.)	362.
SWAGERS (FRANÇOIS)	321.
SWIJNDREGT (FRANÇOIS MONTAUBAN VAN)	365.

T.

TAK (JAN) <i>Kunstverzameling</i>	Bladz. 397.
TEERLINK (ABRAHAM)	220.
TEISSIER (JEAN GEORGE)	51.
<i>Tentoonstellingen</i>	502.
TETS (C. O. REES VAN) <i>Kunstverzameling</i>	482.
TEIJLER'S <i>Stichting</i>	484.
TOL (VAN) <i>Kunstverzameling</i>	394.
TOUR <i>geb.</i> SIMONS (DE LA)	355.
— (ALEXANDER DE LA)	356.
TURKEN (HENRICUS)	301.
TIJN (LAMBERTUS DEN)	353.

U.

UITTENBOGAARD (IZAAK)	131.
<i>Utrecht Teeken-Akademie</i>	494.

V.

VALCKENIER (<i>Wed.</i>) <i>Kunstverzameling</i>	416.
VALK (H. DE) <i>Id.</i>	472.
VALOIS (J. F.)	355.
VARELEN (JACOB ELIAS VAN)	90.
VEELWAARD (DANIËL)	124.
VELDE (FRANS VAN DE) <i>Kunstverzameling</i>	388.
VELIJN (PHILIPPUS)	276.
VERBURGH (G.)	478.
VERHEIJEN (JAN HENDRIK)	231.
VERSNEL (ENGEL)	143.
VER-	

VERSTAPPEN (MARTINUS)	Bladz.	172.
VERSTEEG (MICHIEL)		84.
VERSTEEGH (D.) <i>Kunstverzameling</i>		469.
VINKELES (ELISABETH EN CECILIA)		373.
VERVLOEL <i>Junior</i> (FRANCISCUS)		372.
VISSER (A. DE)		104.
VOERMAN (HENDRIK)		131.
VOOGD (HENDRIK)		341.
VOS (J. DE) <i>Kunstverzameling</i>		468.
— WILLEMSZ. (JACOB DE)		357.
VRIES (J. DE) <i>Kunstverzameling</i>		470.
VRIESENDORP (C.) <i>Id.</i>		482.
VRIJDAG (DANIËL)		117.

W.

WARNSINCK <i>geb.</i> HAAKMAN (C. M.)		361.
WART (DERK ANTHONIJ VAN DE)		132.
WATRIN (J. J. M.)		265.
WEILAND (MR. J. A.)		226.
——— (P) <i>Kunstverzameling</i>		480.
WELL AZ. (ARNOLDUS VAN)		161.
WERF (A. VAN DER) <i>Kunstverzameling</i>		444.
WESTENBERG (P. G.)		298.
WEIJMANS (H.) <i>Kunstverzameling</i>		482.
WIERINGA (GERARDUS)		331.
WIERTZ (HENRIKUS FRANCISCUS)		257.
WILLEM DE V. (<i>Prins</i>) <i>Kunstverzameling</i>		414.
WILLINK (HENDRIK) <i>Id.</i>		458.
WINTER (<i>Mejufvr.</i> L. J. VAN) <i>Id.</i>		463.
WIT (HERMANUS DE)		111.

WITSEN (JONAS) <i>Kunstverzameling</i>	Bladz. 407.
WOENSEL (PETRONELLA VAN)	373.
WOLFF (BENJAMIN)	92.
—— (J. J.)	357.
WONDER (PIETER CHRISTOFFEL)	239.
WUBBELS (JAN)	414.

Y.

IJVER (JAN) <i>Kunstverzameling</i>	312, 449.
-------------------------------------	-----------

Z.

ZEELANDER (A. L.)	275.
ZIESENIS (BARTHOLOMEUS WILHELMUS HENRICUS)	341.
ZOCHER (JAN DAVID)	295.
<i>Zuidelijke Provinciën, Kerken</i>	491, 493.
ZUIJLEN VAN NIJEVELT (A. VAN) <i>Kunst- verzameling</i>	482.

*

AAN-

AANWIJZING DER PORTRET TEN

IN HET DERDE DEEL.

Plaat A Eladz. 25.

- 1 WIJBRAND HENDRIKS. 2 ABRAHAM VAN STRIJ.
3 ADRIAAN DE LELIE. 4 MICHEL VERSTEEG.

Plaat B Bladz. 136.

- 1 TACO SCHELTEMA. 2 NICOLAAS BAUR. 3 WIL-
LEM BARTEL VAN DER KOOL. 4 MARTINUS
SCHOUMAN.

Plaat C Bladz. 227.

- 1 CORNELIS CELS. 2 JAN WILLEM PIENEMAN. 3
PIETER CHRISTOFFEL WONDER. 4 PAULUS JO-
SEPH GABRIËL.

Plaat D Bladz. 310.

- 1 WOUTHERUS MOL. 2 JOHANNES CHRISTIANUS
SCHOTEL. 3 P. G. WESTENBERG. 4 CORNELIS
KRUSEMAN.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 10

PROBLEMS

DATE

